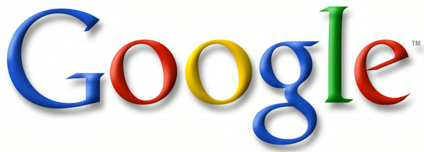
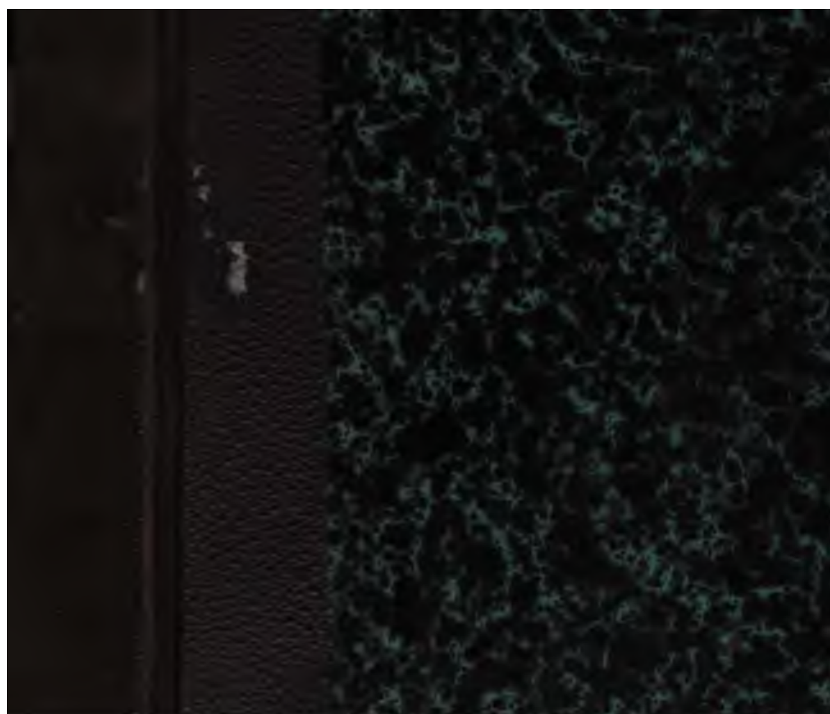

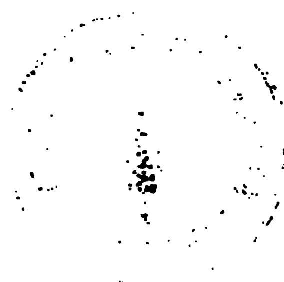

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

DÍVČÍ OBECNÁ ŠKOLA V POLSKÉ OSTRAVĚ NA ZÁRUBKU

Vlastivěda Slezská.

Na oslavu 40letého jubilea J. V. Císaře Pána počato.

DĚJINY

kraje Holasovského čili Opavského.

Napsal V. PRASEK.

Rob. …

V Opavě 1891.

Nákladem Jubilejního fondu na vydávání Vlastivědy Slezské.

Tiskem E. Weyrichovy vdovy v Opavě.

Předmluva.

Mělo se počati dějinami, nikoli ‚podáním lidu‘ a ‚historickou topografií‘! Tak mínili mnozí přátelé Vlastivědy Slezské. To důkaz, jak naléhavě a pilně bylo potřebí knihy po česku sepsané o minulosti milé naší vlasti.

Uznával jsem také sám takovou potřebu, neboť měl jsem tuto část dějin hotovu dříve, než jsem počal vydávati topografii, ale nepospíchal jsem. A dnes podávám laskavému čtenáři dějiny kraje Holasovského úplně přepracovány. To učinila topografie.

Když jsem si tedy vyvolil, na prvním místě vylíčiti dějiny kraje Holasovského čili Opavského, až do r. 1318, t. j. nejstarší dobu, ačkoli Palacký ve svých dějinách Čech i Moravy a Dudík ve svých dějinách Moravy náležitý zřetel mají ku kraji tomuto, měl jsem k tomu mnohé závažné důvody.

Předně vidělo se mi nesprávno, toliko poukázati k Palackému a Dudíkovi, pokud se týče doby nejstarší, poněvadž běželo o to, stopovati co nejdále zpět příčiny, proč se kraj někdy počítaný k Moravě tak, jako kterýkoli jiný, mohl státi zvláštní individualitou a to v tak pozdní dobu. Proč se kraj Přerovský nebo Olomucký, Brněnský nebo Znojemský nestal samostatným knížetstvím, a proč právě Holasovský? K této otázce, ač k ní zpříma odpovídati si netroufám, odpověď tuším nalezne čtenář sám.

Za druhé vabila mne, jak to i z topografie dosti zřejmo, doba nejstarší nejvíce, tudíž vývodů ze svých topografických výzkumů mohl jsem platněji vykořistiti na objasnění oné minulosti, pro niž celkem máme méně zpráv.

I klada hlavně váhu na tuto věc měl jsem též na zřeteli všeliké bludy a poklesky v historických knihách o našem kraji šířené a netoliko od čtenářů, nýbrž i od odborníkův věřené; bludy a poklesky plynoucí na mnoze z neznalosti dějin právě nejstarších. Proto, ač mířím na ně napořáde, do nijakých sporů s nikým se nepouštím, dávaje mluviti událostem samým.

Ostatek nejsa dějepiscem z řemesla nešířím se o všeobecnostech, o nichž se každý může dočísti v Palackém, Dudíkovi a jinde; za to mám neustále na zřeteli náš kraj i zapisuji sebe nepatrnější o něm zprávy bedlivě.

Že pak nepíši pro dějepisce, nýbrž pro každého, snažím se čtenáře naváděti, aby od vlastního kraje, od vlastních dědin a měst zajímal se pro sousední krajiny i pro celou říši.

Pramenů dokládám se jako u topografie, užívaje týchž skrátek.

Poněvadž pomine zase nějaká chvíle, než dojde na další dějiny naší vlasti, připojuji na konec dějepisný přehled od r. 1318 až do přítomnosti, aby čtenář měl pro lepší porozumění topografie aspoň posloupnosť zeměpánů po ruce. Zároveň upozorňuji, že přede mnohými léty již professor Zukal v Opavském Týdenníku uveřejnil dějepisné obrazy z doby knížat Přemyslovců na Opavsku, takže čtenář umějící jen česky po vydání této mé knihy může se poučiti o minulosti našeho kraje od nejstarších dob téměř do nastoupení nej-

jasnějšího rodu Habspurského t. j. do r. 1526. Ostatek i topografie sama obsahuje mnoho dějepisných zpráv, kteréž s každou novou knihou Vlastivědy Slezské dojdou lepšího ocenění a porozumění.

Vydáním třetí této knihy bohda již každému bude zřetelnější směr Vlastivědy Slezské, jak ji jednotlivec zamýšlí.

Jakkoli ostatek třeba se mi u laskavého čtenáře doprošovati shovívavosti při tomto spise, nemohu zatajiti velikého svého potěšení, že Vlastivěda Slezská dala k tomu podnět, aby musejní spolky Olomucký a Brněnský — ovšem různějšími směry a spojenými silami — vydávaly Vlastivědu Moravskou, kteráž aby se znamenitě zdařila, od srdce přeji.

Dáno v Opavě dne 2. prosince r. 1890.

Jméno kraje Holasovského.

Bavorský zeměpisec, který žil současně se sv. apoštoly Cyrilem a Metodějem, okolo roku 880. popisuje kraje slovanské i praví: Čechové mají 15, Moravané 21 měst. Posléze po Opolinech, kteréž jméno vykládá se na Opolany, jmenuje také Golensici s 5 městy. Šafařík[1]) čte jméno to „Golešinci" a vztahuje je na obyvatele okolí Golešína v Lužici. Však aniž bychom tvaru Golensici měnili, shledáme, držíme-li se pravopisu staroslovanského, že Golęsici dá nám český tvar Holasici. I poněvadž náš kraj v listinách našich knížat, králův a biskupův sluje „Golessic", „Golasiz", „Holaschiz", „Holachiz", nelze tu nápadné shody upírati.

Na základě této mluvnické shody mohli bychom říci, že náš kraj již za svatých našich apoštolův t. j. před tisícem let, měl pět měst; leč třeba na paměti míti, že národopisná i zeměpisná jména u jiných Slovanů se opakují. Pročež nelze s úplnou určitostí pověděti, že se ona zpráva týče našeho kraje.

Kdežto listiny naše domácí jmenují náš kraj jmény uvedenými, Poláci jej nazývají Golesisko a Golešisko. Palacký následuje polského dějepisce Długoše a jmenuje kraj náš Holešickem. My nechtějíce z listinných tvarů stanoviti názvu pro ony časy mluvnicky přesnějšího, nazveme jej srozumitelněji pro přítomnosť Holasovskem. Dostaltě kraj své jméno od vesnice nyní nepatrné Holasovic, kteráž bývala kdysi

[1]) **Starožitnosti. II. § 44. 6.**

značným hradem, jak to doposud částečně viditelno, a též hlavním městem po způsobu slovanském. A kdyby ani dějepisci tak jednomyslně Holasovic za někdejší hlavu celého kraje nepovažovali, již ta okolnosť, že se právě v Holasovicích i v okolí nejznamenitější, nejvzácnější a nejhojnější starožitniny vykopávají, hlásala by nám, že Holasovice vynikajícím střediskem byly.

A jakkoli Holasovice jakožto přední krajský hrad do pozadí ustoupily, jakmile po velikém vítězství u Hradce nad Polany l. 1061. dobytém Hradec nabyl vojenského významu, a jakkoli potom, když hradské zřízení nastalo, hlavou země se stal Hradec, předce staré jméno Holasovic panovalo dále. Kraj Holasovský rozdělen byl na několik újezdů menších. Takové újezdy známe tři. L. 1107. jmenuje se Osoblažsko v újezdě „na Hlubčicích“;[1]) l. 1238. okolí Březovské sluje újezdem „Semislaví“; l. 1240. okolí Krnova újezdem Krnovem v kraji Holasovském.[2])

Ješto nájezdem Tatarským l. 1241. kraj Opavský dokonale spustl, tudíž i Holasovice byly obořeny, nastaly nové poměry i přišly Holasovice a též jich jméno k zapomenutí proto, že zatím město Opava se začala netušeně zmáhati. A tak od r. 1247. počínaje určuje se poloha míst jako Nové Cerekve i Bohuchvalov napořáde podle města Opavy; jmenuje se také kraj celý Opavským. Proto i my od r. 1247. budeme souhlasně s listinami jmenovati vlasť naši buď krajem Opavským, buď zemí Opavskou. U Poláků staré jméno déle se udrželo, poněvadž dějepisec Długoš, který zemřel na konec 15. století. mluvě o Tatarském nájezdě náš kraj jmenuje ještě Golešiskem.

---

[1]) in circuitu, qui dicitur „Naglubcicich“. [2]) circuitus Szemislav in Holacensi districtu; circuitus Kyrnov in Holaschicensi districtu.

Hranice kraje Holasovského. Počátkem 13. století kraj Holasovský sousedil na západ se zbožím biskupství Vratislavského a sice od hory Sněžky (Praděda) až po Cukmantl; na sever i na východ hraničil s knížetstvím Opolským. I táhly se hranice, počnouc od Cigenalsu, který náležel k biskupství Vratislavskému, po pravém břehu řeky Prudníka až asi v ta místa, kde se do Prudníka vlévá řeka Osoblaha. Dále šly hranice po pravém břehu potoka Straduny až do těch asi míst, kde se do Straduny vlévá potok Milič. Odtud táhly se po levém břehu Miliče směrem jihovýchodním až po řeku Pštinu, kteráž od Bavorova a Rakova až po Benkovice (jižně od Ratiboře) pravým svým břehem ohraničovala kraj Holasovský. Od Benkovic směrem jihovýchodním hranice vedeny byly až po Bohumín. Od Bohumína řeky napřed Odra pak Ostravice až do samých hranic Uherských byly přirozeným rozhraním mezi tehdejším Opolskem (nynějším Těšínskem) a mezi Moravou. Na jih sousedil kraj náš s krajem Přerovským a s krajem Olomuckým. I zdá se, že veliká obchodní cesta, spojující Místek, Příbor a Jičín náležela již do kraje Přerovského, neboť vesnice Skorotín u Příbora, Jesenice a Polom u Hranic počítaly se ku kraji Přerovskému. Proto čára vedená od Místku na Odry přibližně označuje jižní hranice Holasovské ku kraji Přerovskému. Od města Oder směrem severozápadním byla rozhraním napřed řeka Odra, pak její přítok Budišovka; dále ode vsi Kružberka napořáde až do svého vrchoviště na hoře Sněžce čili Pradědu řeka Moravice kraj Holasovský dělila od kraje Olomuckého.

Když nastalo hradské zřízení, které již l. 1183. trvalo, učiněn Hradec hlavou celé župy, i jest jisto,

že obhradí Hradecké sáhalo daleko do krajův Přerovského a Olomuckého.

Dějepisný úvod.

Co se v našem kraji Holasovském dělo, když se počítalo 500, 600, 700, 800 let po Narození Páně; jaký lid tu obýval, jaké zvláštní mravy měl, jaké vojny a s kým vedl, nemůže nikdo pověděti, poněvadž se nám nedochovalo písemných o tom zpráv. Ale že tu okolo Holasovic, Hradce, Opavy, Krnova, Hlubčic lidé obývali, na to máme mnohé starožitné památky: nalezají se hroby s popelem upálených mrtvol v nádobách, „popelnice“ zvaných. A v týchž hrobech vyskytují se kromě různého nádobí z hliny také kosti z obětných zvířat a všeliké okrasy jako jehlice, náramky, nákrčníky a j. též zbraně, jako mlaty (kladiva), dláta, hroty k oštěpům, sekyry.

Zvláště zbraň nám ukazuje rozmanitý stupeň vzdělanosti:

Dokud lidé neznali kovů, užívali kamenných mlatů, křemenových nožů a jehel. Jak se křemenovým nožem krájelo, každý pochopí; porozumí také, že jehlou z křemene mohli v oděv sešívati jen kůže ze zvířat kamenným mlatem ubitých.

Jakmile poznali lidé měď (bronz), bylo jim již lépe: dělali sobě z toho kovu mlaty, dláta, srpy (kosáky); kotlíky, jehlice, spony, náramky, nákrčníky.

Takové a podobné věci vykopány ze země: u Holasovic, Neplachovic, Vávrovic a Jaktaře; na Cvilíně; v Plšti; na Hradci u Jakubčovic, Milostovicích, Zlatnikách i jinde.

Někteří učenci tyto starožitné věci v zemi nalezené připisují národu jednak keltickému jednak germanskému; jiní zase dokazují, že všecky ty starožitniny jsou původu slovanského, tedy že je vyrobili i upotřebovali naši předkové, obyvatelé tohoto kraje.

Jakož pak není žádné u nikoho pochybnosti o tom, že 500, 600, 700, 800 let po Narození Krista Pána v našem kraji bývali Slované, můžeme bezpečně pověděti, že veliká většina těch věcí nalezených skutečně od našich předkův pochází z těch časů, kdy ještě byli pohany. A jako o národnosti těch starých obyvatelů nikdež není sporu, taktéž nikdež není pochybnosti o tom, že náš kraj náležel od nepamětných dob k Moravě a že za panování krále Rastislava, který r. 863. svaté apoštoly Cyrila a Metoděje do hlavního sídla Velehradu byl povolal, naši předkové přijali víru křesťanskou od těchto světců.

I poněvadž ze životopisů těchto apoštolů jest zjištěno, že zejmena sv. Metoděj navštivil i kraje Povislanské, netřeba nám také pochybovati, že buď oba svatí bratři, buď jen Metoděj, na pouti své blahodárné spatřili i náš milý kraj. Však jiných o tom zpráv nemáme leč pověsti, jež se vykládají o studence u Slatiny a o jezeře u Rejvizu.[1]) Svatý Cyril zemřel r. 869. v Římě, sv. Metoděj jakožto arcibiskup moravský dne 6 dubna r. 885. na Velehradě.

Král Svatopluk (870—894) povznesl říši moravskou, k níž náležely i Čechy, znamenitě. Ale při smrti Svatoplukově staly se značné proměny. Synové českého knížete Bořivoje totiž Spytihněv a Vratislav odtrhli se od moravské říše, a že synové Svatoplukovi se znesvářili, zastihlo posledního krále moravského

[1]) Viz Vlastivědu Slezskou I. str. 7.

Mojmíra kruté neštěstí. Zahynul v boji s Maďary, kteří od východu přistěhovavše se hojným počtem do nynějších Uher, po roce 906. značnou část Moravy zabrali.

Zbylá část Moravy poznenáhlu dostala se v držení knížat českých z rodu Přemyslova, jakými byli od r. 912—925 Vratislav I., od r. 928—935, Václav I. Svatý, od r. 936—967 Boleslav I.

I. Kraj Holasovský pod biskupstvím Pražským 973—1063.

Když po Boleslavovi I. na knížecí stolec v Praze zasedl kníže **Boleslav II.** (967—999), vykonal zajisté veliký skutek, an pro velikou svou říši na místě zaniklého arcibiskupství Velehradského, roku 973. založil biskupství při kostele sv. Víta a Václava v Praze, k čemuž již l. 867. byl dal svolení k naléhavé prosbě kněžny Milady papež Jan XIII. Že náš kraj jistotně pod biskupství Pražské, které zůstávalo podřízeno pod arcibiskupství v Mohuči, slušel, jest nade vši pochybnost jisto, neboť biskupství, tudíž i říše Boleslavova rozkládala se na sever daleko za město Vratislav, na východ až za Krakov po řeky Bug a Stryj, do Uher až za Tatry.[1])

Když se biskupství Pražské[2]) zakládalo, bujelo ještě na mnoze pohanství; ano i tam, kde víru přijali,

---

[1]) Dudík, Troppau 231. [2]) Jména biskupův Pražských, kteří našim předkům na Holasovsku biskupovali: Dětmar 982, sv. Vojtěch † mučenickou smrtí v Prusách 997, Thiddag (Bohdal) —1017, Jakart —1023, Izzo —1030, Šebíř —1063.

trvali při zvycích pohanských pochovávajíce své mrtvé v hájích a lesích.[1])

Takořka stejnou dobou, kdy Přemyslovci upevnili svou říši českomoravskou, začala se zmáhati říše polská pod Piastovci. I poněvadž říše česká sáhala daleko do krajů polských, nastaly z toho války českopolské, které za panování českého knížete Boleslava III. (999—1003) tak nešťastně se vedly, že říše česká ukrutně poklesla, ba že veliká část Moravy od Poláků zabrána jest.

Za knížete Jaromira (1004—1013) říše nemohla se hned ze svého poklesnutí zpamatovati, však pod knížetem Oldřichem (1012—1037) stal se důležitý počátek, an kníže ten po smrti slavného krále polského Boleslava Chrabrého († 1025) Polákům některé kraje Moravy vyrval; aby celé Moravy vydobyl z moci polské, v tom bránil mu uherský král Štěpán.

Teprvé nastoupením knížete **Břetislava** (1037—1055) povznesla se zase říše česká. O bujaré odvážnosti tohoto knížete svědčí též známá pověsť, kterak unesl kněžnu Jitku, již sobě byl zvolil za manželku. Však dříve ještě, než dosedl na knížecí stolec, vykonal činy říši prospěšné; tak na př. l. 1030. porazil krále uherského Štěpána zahnav jej až po Ostřihom. Hned po zasednutí na trůn, roku 1038. vykonal vítěznou výpravu na Krakov a l. 1039. dobyl zase Vratislavě i s okolím, ba do samého hlavního města polského Hnězdna vítězně vtáhl. Když se v Hnězdně strojil, za válečnou kořisť vyzdvihnouti ostatky sv. Vojtěcha, muče-

[1]) Tak hlásá pověsť, že obyvatelé Hradečtí r. 965. na smrtnou neděli své modly do vody pozaházeli a se pokřtiti dali. — K této době pohanské ukazují také nalezená pohřebiště s popelem upálených mrtvol v popelnicích uloženým.

nika v Prusách od pohanů zavražděného, kníže Břetislav dle rady kněze biskupa Pražského Šebíře o této slavnostní příležitosti prohlásil některé zákony i nařízení na polepšení mravův svého lidu. Na př. zakázal mnohoženství, zakázal mrtvé pochovávati v poli a lesích. Kdo by se toho čeho dopustil a mrtvých nedal pochovati na hřbitovech, velikými pokutami trestán bude.

Slavné vítězství Břetislavovo v Polské způsobilo jemu válku dlouho trvající s Němci, jimž tehda panoval Jindřich III.

Břetislav tuše konec svému životu, chtěl svou říši uspořádati. Aby zabránil vražedným válkám českopolským, králi polskému Kazimírovi leta 1054. pustil Vratislavsko i s příslušenstvím, avšak za roční daň 30 hřiven zlata a 500 hřiven stříbra. Tímto skutkem ustálily se východní a severní hranice Moravské tak, jak dotud — kromě malých proměn — hranice biskupství Olomuckého jdou.

Aby pak překazil spory mezi syny svými o posloupnosť, vynesl zákon, aby na knížecí stolec Pražský dosedal vždy nejstarši z rodiny Přemyslovcův; mladší pak synové a potomci aby přijali za vděk úděly na Moravě, poslouchajíce však vrchního knížete Pražského. I poněvadž z manželky Jitky měl patero synů: Spytihněva, Vratislava, Kunrata, Jaromíra a Otu, ustanoven nejstarší syn Spytihněv za vrchního knížete v Praze, Vratislav za knížete Olomuckého, Ota za Brněnského, Kunrat za knížete Znojemského. Jaromír oddán jest na kněžství.

Břetislav zemřel dne 10. ledna l. 1055.

II. Holasovsko částí knižetství Olomuckého 1055—1203.

Prvním knížetem dle zákona Břetislavova v Olomouci ustanoveným byl kníže **Vratislav.** Nemáme sice o něm zpráv, co za toho svého panování v Olomouci od r. 1055—1061. vykonal na Holasovsku; za to však pojí se k jeho jménu vážné činy vykonané tehda, když po smrti bratra Spytihněva zasedl na vrchní stolec knížeci v Praze. Předně bratřím svým mladším vykázal jiné úděly: Kunrata Znojemského dosadil na úděl Brněnský a nejmladšího Otu, příjmenem Sličného, učinil knížetem Olomuckým.

Ota Sličný 1061—1087.

Téhož roku 1061., kdy v Praze nastoupil kníže Vratislav, v Olomouci kníže Ota, vzešla říši české válka s Poláky. Panující tehda král polský, Boleslav řečený Smělý, vtrhl do kraje Holasovského a oblehnul u veliké síle pevný hrad Hradec. Ale byv od českého vojska obklíčen a sevřen, musil ustoupiti se ztrátou nemalou.[1])

Ta jest první určitá zpráva našeho kraje se týkající. Slavné vítězství nad Polany u Hradce dobyté způsobilo přirozeně, že hrad Hradec nabyl neobyčejného významu vojenského, zastiňuje při tom jiné hrady v kraji trvající, tedy i Holasovice.

Jedna z předních starostí vrchního knížete Vratislava nesla se ku založení biskupství v Olomouci. I poněvadž biskup Pražský Šebíř nemohl k tomu lehko

[1]) Palacký I. 320.

postoupila, kdež po smrti bratra Mikuláše Jan Šutar 1436 jeho vdově Anně ve věnné zástavě postoupil 11 hřiven na téže Vřesince, začež mu se strany sirotků Mikulášových ukázán Benešov se vším příslušenstvím takovým způsobem, kdyby ti sirotci svému zase chtěli, aby 110 hřiven dali[6]). Po smrti Jana Šutara, kterýž 1439 Závadku byl odprodal, dostali se tuším synové Mikulášovi, Hanušek, později též Jan Šutar jmenovaný, a jeho bratr Jiřík, v držení Benešova, jak jim to byl strýc Jarošek, poručník Janova sirotka, Mikuláše, postoupil, avšak 1446 vzdali to vše již Jaroškovi, začež dostali Bohuslavice kromě toho, což Jarošek druhé své manželce Kateřině z Vřesiny, dceři Jana z Pelhřimova, byl tam zapsal. 1454 vzdal Jarošek Janovi Šutarovi bratřím z Bohuslavic Vřesinu, načež po jeho smrti synové Jaroslav a Beneš uvázali se v Benešov[7]). Pan Beneš vloživ na tom zboží věno manželce Elišce z Petřvaldu a Košátky po smrti Jaroslavově byl sám pánem; 1486 zastavil Janovi Sobkovi Bělíkovi z Kornic a na Hlučíně vrchní Kozmice ve 200 zlatých a mlýn Kozmický i Osikovec z dobré vůle mu pustil k Hlučínu. 1498 postoupil Jiříkovi Šutarovi z Drahotuš dvůr v Bohuslavicích na dolním konci za mlýn Jesenský.[8]) Po Benešovi, který 1507 jednal o výbavu knížetství Opavského, okolo 1510 spadlo jeho zboží na syny Jana a Vavřince bratří nedílné, z nichž Jan 1511 manželce Aleně ze Zvole vložil věno na Benešově, Bohuslavicích i Kozmicích.[9]) 1512 oběma bratřím vložil Volf z Drahotuš 3 rybníky pod dvorem dolním v Bohuslavicích i výplatu na ten půl „Seči" a na rybníku v Bohuslavicích, kterýž od předků páně Volfových drželi Otík a po něm Jeronym z Rohova.[10]) Též bratří 1523 nabyli od paní Žofky z Drahotuš a na Hohnově (!) tvrze v Bohuslavicích, a 1529 podle nálezu panského na půhon, kterýmž byli pohnali klášter sv. Kláry v Opavě, byla jim přiděděna klášterská ves Štěpánkovice. Též 1530 přikoupili od Oldřicha z Tvorkova ves Závadku.[11]) Za to však prodali 1530 svou polovici Vřesiny k Hlučínu Bernartovi ze Zvole.[12]) Důležité listiny jich se týkající viz Ač. II. 150 Kr. 1520 a S. VI. 518 kr. 1525. Jaké spory měli s konventem sv. Kláry a s Jilešovskými viz u Jilešovic. 1540 koupili Rohov. Když Jan zemřel i jeho vdova, Anna ze Zvole, 1548 syn jeho Hendrych rozdělil se se strýcem Vavřincem, tak že každý vzal půl zámku a městečka Benešova, půl vsí Bohuslavic, Kozmic, Závadky a Štěpánkovic.[13]) Pan Hendrych přikoupil od Voka Alex. Běrky z Násile část Stibořic, kdež pan Vavřinec ku svému dílu 1554 od Jindřicha Donata z V. Polomě na N. Cerekvi ves

Kobeřice přikoupil[14]). Pan Vavřinec maje k manželství Marketu Oderskou z Lideřova r. 1547 jakožto hejtman zemský s Janem Bruntalským z Vrbna na Bruntali, komorníkem, a Hanušem Planknarem, sudím, soudili nad Čechy králi Ferdinandu I. odbojnými. Pan Vavřinec před svou smrtí († 1557) vzdal se 1554 hejtmanství. Jeho synové Beneš, Albrecht a Jan zdědili po otci i po bratranci Hendrychovi († ok. 1558), vybyvše jeho vdovu Marketu Planknarovu z Kynšperku, celý statek i Oldřišov. Ale zemřeli bez potomků, Albrecht 1565, Jan 1566 a Beneš 1569 „ve čtvrtek první v půstě", jak zní jeho náhrobek. Pan Beneš jsa nejvyšším komorníkem Krnovským a od 1568 spolu nejvyšším sudím Opavským vynikl nad jiné pány v ústavním boji pánů stavů Krnovských proti markrabím Braniborským[15]). Ve zboží svých synů uvázala se matka, Marketa Oderská z L. s dcerou svou a jich sestrou Alenou, provdanou za Kašpara Bohdanovského ze Slimákova, a † 1573 „ve čtvrtek před sl. hodem seslání Ducha sv."[16]). Paní Alena poručila, nemajíc dětí, 1588 zboží to Davidovi Mošovskému z Moravčína a † 1590 v úterý po novém létě. David Mošovský † 1593. I hlásili se o to zboží Jiřík Šíp z Branice, syn Jindřicha Šípa po Dorotě z Drahotuš, jemuž také 1594 bylo přisouzeno nálezem panským; že však po krátkém čase zemřel, synové jeho Pertolt a Petr neudrželi se v tom, poněvadž k nálezu JMC. dostalo se strýcům Davidovým, Šťastnému, Janovi, Jiříkovi a Petrovi, synům nebožtíka jeho bratra Tobiáše, kterýž byl měl za manželku Evu z Bobolusk, dceru někdy Vavřince z Bobolusk a Aleny ze Slimákova, sestry svrchu dotčeného Kašpara Bohdanovského ze Slimákova. Z bratří Mošovských zemřel nejprve Jiřík bezdětek, a brzy po něm bratr Petr, zůstaviv sirotky Jana Šťastného a Karla. Šťastný byl rytířem zákona sv. Jana, i dostalo se mu komendorství v Kladsku, Goldberku, Lemberku, Fürstenfeldě a Starém Brně, a byl JMC. radou a hejtmanem hradu Pražského, posléze 1606 až do smrti 1608 hejtmanem kn. Opavského. Okolo téhož času † i čtvrtý bratr Jan, zůstaviv po sobě syny Davida Šebestiana, Feliciana a Václava Tobiáše. Tito bratří zůstali panstvím Benešovským nedílni a též děti jejich, za něž vdova Janova, paní Johanka Kobylkovna z Kobylího do let přirozených to panství spravovala. 1612—1613 byli v držení již Jan Šťastný, David Šebestian i Karel, kdež Felician a Václav Tobiáš byli zemřeli. Karel vstoupil jako strýc jeho do řádu sv. Jana i byl komendatorem v Malberku a knížete Kazimíra Polského a Švedského radou i komorníkem.

1619 dne 8. října se rozdělili: Benešov zámek i městečko, Bohuslavice, Kozmice a Závadka dostaly se bratřím Janovi Šťastnému a Karlovi; Rohov a Štěpánkovice Davidu Šebestianu. Karel přečkal bratra Jana Šťastného i zdědil díl jeho, avšak závětem daným v Benešově 3. dubna 1642 Karel M. z Moravčína „na Benešově a hradě Štítině“ ustanovil za dědičku svou švakrovou po bratrovi zůstalou Ludmilu Donatovnu Novocerekvickou z V. Polomě, a obmyslil děti † strýce Davida Šebestiana, totiž Volfa, Reginu, Annu Marii a Polexinu; Jiříka Četryše z Kynšperka na Posuticích a Jakubovicích a sestru jeho Annu Marii.[17]) Avšak celý díl jeho zboží Benešovského po jeho smrti 1655 podle stanného práva, kteréž byl na něm David Šebestian 5. června 1626 při drženém soudu obdržel, vložen dcerám nebožtíka Davida Šebestiana.[18]) Dcery tyto (Regina Kateřina, manželka Stanislava Jeronyma sv. p. Orlíka z Laziska, Anna Marie, ovdovělá Jiříka Frydrycha Jokvekova z Krelkova, potom provdaná za Jiříka Mořice Kotulínského sv. p. z Kotulína, a Rozina Polexina, provdaná za Maxmiliana Lichnovského z Voštic) zdědivše po otci díl jeho panství Benešovského, totiž Štěpánkovice a Rohov, rozdělily se zbožím celým 8. kv. 1663. Sestra Regina přikoupila od sestry Roziny třetinu (díl zámku, kollatury kostelní se dvorem, folvarkem a díl domu v městě Opavě i krčmu Sokolovskou na Ratiborském předměstí, načež prodala 1680 svou třetinu dceři své Marii Anežce provdané hraběnce Listiusové, kteréž 1682 také Jiří Mořic Kotulínský svou třetinu, zděděnou po manželce Anně Marii Mošovské vložiti dal.[19]) Tato Marie Anežka přikoupila po smrti své mateře podíly spoludědiců a též třetinu náleževší původně Rozině Polexině Lichnovské, tak že zase celá ta část zboží Benešovského, již původně držel Karel Mošovský, u ní se sloučila, zahrnujíc v sobě zámek a městečko Benešov s kostelním podacím a s předměstím, vsi Bohuslavice, Kozmice horní a dolní, Závadku a v Opavě dům i krčmu. Počátkem 18. století přešlo to zboží na svobodné pány Kalkrajty (1716) a brzo potom na hrabata z Jašína (1720), za nichž připadlo k Prusku. — Odtud pošel mistr Kundrat z Benešova, první spisovatel český z Opavska známý, jehož spor s mistry vysokých škol Pražských ok. 1389 o příslušnosť k národu českému jest pro dějiny země Opavské pozoruhoden.[20])

[[1]) M. VI. 109, Kp. 220; M. VI. 295, VII. 190, Kp. 236; Kp. 335; VII. 13, 249, 215. IX. 388. [2]) Kp. 371, S. VI. 196. [3]) S. II. 225; VI. Nr. 113. [4]) Bp. I. 372, II. 378; viz ostatek pod Čeněk z Dr.

[5]) O. I. 4, 5, 7, 20 k. r. 1434. [6]) O. I. 22, 24. [7]) O. I. 27, 29 32, 36, 39; II. 7, 14, 20. [8]) O. II. 35, III. 1, 7, 8. [9]) RP. VII. 145; O. III. 41. [10]) O. III. 41. [11]) O. IV. 2, 8, 20. [12]) O. IV. 19. [13]) O. VI. 9. [14]) O. VI. 12; RP. XIII. 38. [15]) Osvěta 1883 Boj o češtinu. [16]) Náhrobní nápis v Benešově. [17]) Svoboda, Mošovští v Nauč. Slovníku a j. [18]) O. XIII. 25. [19]) O. XV. 27, XXVI. 2, 3. [20]) Tomek, děj. un. Praž.]

Benkovice záp. od Hradce se školou a 335 ob. vždycky náležely k Hradci, tudiž jakožto dědina na zboží zeměpanském do desk se nezapisovaly; i zachovaly se o nich jen zprávy týkající fojtství. L. 1413. dne 26. března kníže Přemek Opavský svolil k prodeji fojtství Benkovského.[1]) 1459 kníže Hanuš Opavský a Hlubčický dal Janu fojtu v Benkovicích list s takovou výsadou, aby 150 ovec a ovčíře chovati a ovce s velikým dobytkem na pastvu honiti směl.[1]) Když r. 1585 „ve čtvrtek den sv. Pavla v okovích“ Císař Rudolf II. celý komorní královský statek Hradecký Kašparovi Pruskovskému prodal, jmenují se v tom zboží prodaném také Benkovice.[2]) Ostatek hledej u Hradce. [[1]) Biermann na různých místech. [2]) O. VIII. 1.]

O. **Berghof** viz **Hory Životské.**

Bezděkov = **Bieskau.** Té vsi možná náhradou za pozbytý Edelštejn (viz ten) nabyli bratří z Linavy. 1331 dne 1. května Otík řečený „Thurn“ a Bedřich, bratří z Linavy i na místě bratří svých Kuny a Ješka platy ze vsi „Besdcav“ abatyši Ofce, sestře knížete Leška, a všemu konventu kl. dominikánek v Ratiboři vzdali. Téhož roku kníže Mikuláš abatyši a všemu konventu Ratiborskému dal list, že tíž bratří Otík a Ješek, jejichž sestra Klára v témž klášteře jest, 8$^1/_4$ hřivny ročního platu v Besdcavě „v našem knížetství Opavském“ prodali a tři hřivny vzdali.[1]) 1353 tíž se sestrou Klárou vyznávají, že 4 lány (huben) v Bezděkově u N. Cerekve pannám dominikánkám prodali slíbivše, že je z práva zemského Opavského vyvedou.[2]) 1358 závětem kněžny Ofky za dědičky toho zboží ustanoveny kněžny Alžběta a Anežka, dcery knížete Mikuláše, Ofčiny vnučky[3]). Tím se dostala ta ves k Bavorovu. Že za válek husitských 1423 tu ves nájezdník Mikuláš

Čedlic[4]) zajal a prodal buď k N. Cerekvi, buď k Lichtnovu, začež byl dán do klatby, viz dále u Bavorova. [[1]) M. VII. 863. [2]) Kr. 237, 302. [3]) Kr. 326. [4]) S. II. 187.]

† **Bezděkova hať.** V majestátě, kterým vrchní kníže České Bedřich r. 1183 křižovníkům sv. Jana potvrzuje zboží Hrobníky i s příslušenstvím, vymezují se hranice: „od Bohuchvalova až po most z proutí učiněný řečený „Bezdecova hať", odkudž se táhnou hraničné kopce a léchy až po Kozidol a dále až po potok Milič".[1]) Ješto se mluví o pohraničném kraji, neb potok Milič jest hranicí, zdá se, že tuto se otvírala brána zemská při obchodní cestě z Krnova na Kozlí. [[1]) M. I. 307.]

Bělá, severně od Hlučína. 1377 připadli páni Jaruš a Mrakota s Bělou („Bele") k dílu Krnovskému, i připomíná se Jaroslav ještě 1413. 1424 ve vsi Bélé dal Ješek z B. manželce své Dorotě vložiti věno na dvoře, a 1426 prodal Jaroslav z Bělé ves B. Ješkovi a synu jeho Janovi z Bělé.[2]) 1439 ukázal Janek z B. 50 hř. věna na díle svém manželce své Aničce; později vložil jí ves a tvrz Bělú ku pravému věnu, která poručníky volila Hanuše Ovečku z Liptyně, otce svého, Adama „téhož hesla", bratra svého, Marka z Hradčan a Otíka z „Hrohova". Táž Anna sstoupila se tím věnem se svými dětmi, s syny, a kdyby těchto Bůh neuchoval, s dcerami; jestli by jí synové neposlušni byli, aby jim sstupek vypověděti mohla.[3]) Janek výš jmenovaný 1439 koupil od Jana Šutara z Drahotuš ves Závadku v kníž. Opavském.[4]) Tou dobou 1431 vyskytuje se mistr Jan z Bělé, 1435 písař kníž. Ratiborský, 1441 kníž. písař Těšínský a 1464 písař zemský kníž. Opavského.[5]) Synové Jankovi byli tuším Václav a Janek, z nichž Václav vzal Závadku.[6]) Bělou pak 1464 bratru Jankovi vložil kromě 2 rybníků, staromlýnského a horního, a kromě olšiny, což mu Janek k Závadce přidal.[7]) 1498 prodal Jindřich z Bělé tvrz a ves Bělú Stiborovi Doupovcovi ze Stěbořic, kdež sám píšíc se J. Bělský z Bělé a na Sosnové 1518 byl komorníkem cudy Krnovské.[8]) Stibor Doupovec píšíc se ze Sudic 1506 vložil ves, tvrz, dvůr, mlýn Martinovi Šípovi z Branice, komorníku zemskému, a kdyby Martin bez erbů tělesných a bez poručenství zemřel, Augustinovi strýci jeho.[9]) Avšak Martin vložil to zboží již 1507 Stanislavovi Sudivojovi z Goronína a manželce jeho Anně z Vračova, vdově po Martinovu bratru Jiříkovi, kteříž je však 1512 prodali Joštovi z Tamfaldu.[10]) Tento ale, jsa 1519—1526 komorníkem z., 1526 vložil Bělú Oldřichovi z Tvorkova a Kravař.[11]) Pan Oldřich na Zábřeze a Bolaticích, komorník z.

Krnovský, na krátce držel Bělou a Závadku, neb Závadku pustil Janovi Vavřincovi z Drahotuš k Benešovu, a Bělou 1529 Kašparovi Bludovskému z Kornic, kterýž 1533 manželce Kristině z Držkovic, sestře Jindřicha z Držkovic, 200 zl. na bílých penězích na Bílé vložil. Tato byla již 1559 mrtva.[12]) Synové páně Kašparovi byli Jan a Mikuláš, kteří drželi Suché Lazce a Kylešovský dvůr. Jak se stalo, že 1559 o postoupení vsi Bělé co otčizny své poháněli Jana Laryše z Načeslavic Kašparovi synové, není vysvětleno, avšak pp. soudcové Jana Laryše, syna Hynce Laryše na Kaldúze, při jeho právě zachovali.[13]) Po něm nastoupil bratr Jan; 1580 a 1593 píše se Jiřík, 1591 Ojíř Laryš z Načeslavic na Bílé.[14]) 1603 píše se Joachim Skřišovský z Třečkovic a na B lé, ale 1609 bydlel již ve vsi Hrabyni ve dvoře manželky své Kateřiny Zigotovny ze Slupska.[15]) 1609 držel Bílou Václav Rusecký z Ejvaně, avšak 1612 vzdal ji, ves, tvrz se dvorem Zikmundovi Folkenhonovi z M. Krychnova, sám pak koupil sv. dvůr v Podhoří od Jana Suchdolského z Valislavic, na němž se synem Janem 1625 ještě žili. Rusečtí pak drželi předtím Těrlíčko na Těšínsku.[16]) Pan Zikmund nabyl Bělé k Sudicím. Viz tyto dále. [[1]) S. VI. 199; Kr. 430. [2]) K. I. 25, 26. [3]) K. I. 32, 45. [4]) O. I. 29. [5]) Kr. 468, 603; S. VI. 191, 195, 211. [6]) O. II. 12. [7]) K. I. 44. [8]) K. I. 55. [9]) K. I. 65. [10]) K. I. 68, 71. [11]) K. II. 1. [12]) K. II. 6, 9; RP. II. 5. [13]) RP. I. 47, II. 3, 66. [14]) RP. II. 232, 289; XXII. 88, 227. [15]) RP. XXIV. 232, XXV. 27, 113. [16]) K. III, 9; XXV. 232.]

Bílov = **Bielau** s Labutí, jižně od Bílovce, má faru a školu se 835 obyv. 1329 Jan z Kravař s bratrem Drslavem slovutné poctivosti paní Bořuslavě, vdově po Rudlínovi, vzdali ve vsi Bílově („Below“) svobodné fojtství s $1^1/_2$ lánem, hospodu, pro niž 4kráte do roku pivo vařiti může, ostatní pak z Bílovce aby brala. Kromě toho z pokut soudních má třetí peníz. Což se jí vzdává za dva lány, kteréž Rudlín dotud ve vsi „Scirbine“ (viz tuto) držel.[1]) Bílov zůstal v majetku pp. z Kravař do r. 1391, kdy kněz biskup Olomucký, p. Lacek z Kravař, klášteru Fulneckému vzdal Bílov s podacím i příslušenstvím k tomu konci, aby ještě 4 bratří do kláštera mohli býti přijati, a aby denně

v kapli Marianské mše de beata zpívána byla. Dáno na Štramberce den sv. Elišky.[2]) Za válek husitských zajal Bílov Vaněk Třicátník z Vojetína a držel jej 1436—1440, načež několikráte od opata Fulneckého pohnán v Opavě. — Později dal sobě to zboží vložiti p. Jan z Žerotína na Fulneku do desk Olomuckých, až to za p. Bernarta vymazáno. Mezi l. 1587—1633 prodal klášter fojtství „Bílovianské". Ostatní část zůstala sloučena s klášterem až do zrušení 1784. Viz Pustějov. [[1]) M. VI. 295. [2]) Český výtah ex libro pamatkarum na faře Fulnecké, počínající: „My Lacek z Kravař atd."]

Bílovec = **Wagstadt**, jihovýchodně od Opavy, město s farou a školou a 4111 obyvateli. „Wockinstat" byl již 1329 městem panským, založeným patrně od p. V o k a z Kravař, jenž žil 1261—1325. Zdali je páni z Kravař podobně jako zboží Fulneckého teprve po pánech z Lichtenburku (viz Fulnek) nabyli, nelze povědėti, avšak oboje panství nalezáme v jedněch rukou. Pan Vok pojav k manželství dceru krále Přemysla Otakara II. z Elišky Palceříkové stal se Mikuláši Opavskému švakrem. Z milosti královské nabyl statků Strážnice, Hustopeče a j. Za přítomnosti královny Kunhuty na Opavsku dostavoval se na Hradec, 1283 byl komořím cudy Opavské. 1311 byl na sněmě Brněnském jednajícím o landfrýd, stal se komořím cudy Olomucké, nabyl panství N. Jičínského, Helfštýna; od krále Jana koupil Plumlov, náleževší před tím knížeti Mikulášovi Opavskému. 1329 byl již mrtev. Jeho dcerám Jutě a Kateřině, vstoupivším do kláštera Klarského v Opavě od jich bratří vzdány Š t ě p á n k o v i c e. Synové Vokovi podělili se zbožím otcovským. D r s l a v I. 1329—1369 dostal F u l n e c k o - B í l o v s k é panství. 1329 s bratrem Ješkem společně vzdali na záduší za

otce Voka platy z Jerlochovic (viz tam). Z manželky Elišky ze Šternberka měl pět synův. Drslav II. (1369 – 1380) nabyl Fulnecka, neb 1371 sluje dědičným pánem na listě, kterým měšťanům Bílovským (Wokenstat) vzdává dvůr u Slatiny.[1]) 1372 pan Vok z Kravař na Jičíně, Lacek na Helfštýně a Drslav na Fulneku slibují držeti landfrýd. Téhož roku Drslav Fulneckému faráři Františkovi na věčné obchody za Jana z Štítiny vzdal 1 hřivnu platu z Fulneku.[2]) 1377 pan Drslav byl v dílčí kommissi, kteráž Opavsko na 3 díly rozvedla i držel tehda jen Fulnek město a hrad s příslušenstvím.[3]) Tehda však zdá se, jakoby Bílovsko byl držel již pan Beneš. Poněvadž pan Drslav neměl potomků, následoval po něm asi 1380 pan Beneš Krumlovský, týž, kterýž aspoň část Bílovského zboží držel již 1377. Pan Beneš 1381 konventu u sv. Kláry v Opavě dal hlavní list[4]) a 1383 jsa komorníkem římského krále měšťanům v Bílovci a lidem v Radotíně pustil odmrt za 100 hř. groši Pražských čísla Moravského; kromě toho osvobodil je na 3 léta od platu, aby stavěli hradby městské. Podepsán o to také pan Vok na Jičíně a Štramberku, kterýž téhož roku s Lackem Helfštýnským od knížete Přemka Opavského hrad Hradec přijal v zástavu.[5]) Týž 1385 dopustil Fulnečanům v příkopech městských saditi ryby.[6]) 1389 dne 29. září listem daným na Krumlově pan Beneš s vůlí svých synů, Beneše II. a Ješka, i s vůlí biskupa Olomuckého Mikuláše založil ve Fulneku klášter Augustinianský i nadal jej vsemi Děrným, Jílovcem, ročním platem ze solníků Fulneckých, zahradou na zámeckém kopci a lesem u Děrného.[7]) Že týž pan Beneš také Klimkovice povýšil na město, jest nepochybno. Po smrti Beneše I. zdá se, že se zbožím Fulnecko-Bílov-

ským podělili, neboť biskup Lacek z Kravař (1396—1408) klášteru Fulneckému vzdal vsi Bilov a Starou Ves (1391). Později držel Fulnecko pan Beneš II., syn Beneše I., neboť 1416 den sv. Augustina listem daným na Fulneku pustil městečku Klimkovicím odmrt.[8]) 1419 uvázal se v držení zboží Fulnecko-Bilovského Jan z Kravař, syn pana Voka Jičínského († ok. 1411). Pan Jan 1421 účastniv se na sněmě Brněnském jednání o přijetí 4 artykulů Pražských pojal 1424 k manželství kněžnu Anežku, dceru Přemka Opavského, i zapsal jí na obojím zboží věna 400 hřiven ve 4000 hřivnách, a sice: v městečku Klimkovicích a Lagnově, a na fojtu v Klimkovicích, ve vsi Radotíně, v Buotovicích, v Polance, Martinově, ve Lhotě, ve Svinově, v Jistebníku, v Krásném Poli, v Kujavách, v Pustkovci, Stachovicích, Valtěřovicích.[9]) K témuž zboží náležely také vsi Třebovice, Albrechtice, Jerlochovice, pak zboží klášterské: Děrné, Jílovec, Bílov, Stará Ves, Pustějov, Lukavec a manské zboží Slatina. Pan Jan původně určil kněžně Anežce tvrz Třebovici s příslušenstvím, později hrad Fulnek s městečkem Fulnekem a se vsí Jerlochovicemi, k jejímu příbytku a bydlení, dokudž by jí těch 4000 hřiven úplně zaplaceno nebylo.[10]) Když pan Jan toto zboží kněžně Anně vkládal do nových desk zemských Opavských, 1433 kníže Přemek k prosbě probošta Fulneckého také kněžím a konventu Fulneckému jejich statek „Pustějovský“ vložil (viz Pustějov). Že však Jan z Kravař již 1436 byl mrtev, uvázala se kněžna vdova v držení všeho toho statku, ale již téhož roku knížata Václav a Arnošt co svrchní páni ze všeho toho zboží, jakožto svého spra-

vedlivého nápadu ji pohnali, kterýž nápad mimo věno své ona, neboli p. Jiřík ze Šternberka, druhý manžel její, nespravedlivě drží.[11]) Jaký průchod brala ta pře, do podrobna nevíme, jen tolik jest jisto, že knížata větší díl toho svého nápadu zabrali a časem rozdali, takže ke statku Fulneckému kněžně Anežce zůstaly mimo hrad a městečko Fulnek, Jerlochovice, Bůtovice, Kujavy, Stachovice a část Valtěřovic (viz Fulnek). Tak zbyl z velikého panství Bílovsko-Fulneckého jen maličký statek Bílovský, město Bílovec s částí Jistebníka a s celým Martinovem i Radotínem, avšak i toto zboží dostalo se v zástavu, na niž nároky činil Mikuláš kníže Opolský! Těch nároků se vzdal i slíbil králi Jiříkovi „Bělovec" navrátiti ke knížetství Opavskému 1460.[12]) Tehda však drželi to zástavné zboží páni Vladěnští z Fulštejna, z nichž Jiřík 1451 se píše z Bílovce, po němž následovali Mikuláš mladší a Václav bratří z Vladěnína, jimž kněžna Salomena 1461 Polanku, co jí držela, neškodno záduší na ní zapsanému, dala zapsati.[13]) Pan Mikuláš držel zároveň ves Vojanovice, na kteréž dal zapsati manželce Heleně z Vrbna věno, kdež Václav měl Vladěnín. 1476 kníže Viktorin dal Mikulášovi i tu část Jistebníka, kterou dosud jen v zástavě držel a na kterou kníže jsa vrchním pánem měl výplatu, k dědictví vložiti a vyvedl mu ji z manského práva v pozemské, později i Bílovec se vším příslušenstvím ku dědictví mu vložil.[14]) Ves Martinov pan Mikuláš vložil Mikulášovi Zajíčkovi z Hošťálkovic.[15]) Po smrti Mikulášově drželi zboží Bílovské synové Jan a Václav, kteříž se zase psali „z Fulštejna" a z Bílovce. Zůstavše v nedílnosti rozmnožili znamenitě své zboží: okolo 1490 koupil Jan fojtství

Jistebnické od Mikuláše Jistebnického, 1492 od Bohuslava z Kokor a Tršic ves Lubojaty a ve vsi Albrechticích, což tam měl, a 1498 od Mikuláše Falkla z Cochndorfu a z Přívozu vsi Kyjovice a Těškovice se dvorem, též pusté vsi Vyškovice a † Žebrákov.[16]) Pan Jan „z Fulštajna“ a na Bílovci účastnil se, jsa tehda předním v zemi pánem, jednání o výbavu knížetství Opavského.[17]) Po smrti Janově přikoupil pan Václav 1518 od Václava z Bítova vsi Bítov, Tísek a Lhotku.[18]) Za děti Václavovy nezletilé, Mikuláše, Václava a Hanuše a sestru Annu, spravoval to zboží jejich strýc Ojíř na Lenhartovách od r. 1517. Ježto Mikuláš zemřel, drželi již 1526 Václav a Hanuš to zboží sami, a 1536 přikoupili od Jindřicha z Fulštejna Bravinné.[19]) K velikému tomu panství náleželi i dva zahradníci ve Slatině a jeden ve Staré Vsi. Než držitelé zadlužené své panství 1543 postoupili věřitelům (pan Václav žil v Opavě do r. 1578) a ti prodali je Janovi Oderskému z Lideřova, někdy pánu na Odrách a Chřenovicích.[20]) Jan Oderský po smrti první manželky Kateřiny Rotumberkovny z Ketře, od jejíž bratra France byl koupil manský statek Ketř, pojal zase Elišku z Fulštejna, dceru p. Ojíře z Fulštejna na Lenhartovách, kterýž statek nějaký čas v nájmu měl, avšak zemřel již ke konci r. 1644. Zůstavil syny Jaroslava, Petra a Václava a dcery Šťastnou (později provdanou za Tobiáše Mošovského z Moravčína) a Annu (potom manželku Jiříka Vlka z Konecchlumu). Syn Jaroslav uvázal se v držení zboží Bílovského, ale 1548 v Bílovci byl zavražděn. Jelikož mladší bratří let neměli, hejtman zemský Vavřinec z Drahotuš vzal to zboží v opatrování, ale po krátkém spravování prodal je k

lepšímu těch sirotků Mikulášovi Pražmovi z Bílkova a na V. Polomi. (Václav Oderský † v Olomouci, Petr později nabyl Sudic). Mikuláš Pražma koupil od rukojmí pánů Bílovských Jistebník, ves s kostelním podacím, a † mezi sv. Lucií 1554 a mezi Judica 1555, zůstaviv po sobě vdovu Šťastnou Sedlnickou z Choltic. Jeho synové Beneš mladší, Jan a Bernart rozdělili se statkem otcovským: Beneš dostal Jistebník, Jan V. Polom a Bernart Bílovec.[21]) Beneš r. 1574 „starší" koupil od příbuzného Jana Pražmy statek Lešnou na Moravě a † na tvrzi Lešné bez dědiců, načež jeho bratří podělili se pozůstalým zbožím: Lešnou dostal Jan, Jistebník Bernart. Tento 1596 píše se na Bílovci a Chropyni. Jelikož z manželky Kristiny z Lapic neměl dědiců, poručil statek svůj 3 mladším synům bratra Jana: Vilémovi staršímu, Šeborovi a Karlovi, vyloučiv od dědictví starší jich bratry Mikuláše, Bartoloměje a Beneše.[22]) Bílovcem byli nedílni, kdež 1603 Vilém se píše na Chropyni. — Z těch bratří Vilém † bez dědiců, a 1604 měl Karel Bílovec s Jistebníkem. Tyto statky držel ještě 1625. Poněvadž se účastnil znamenitě povstání 1620, zboží jeho v plen vzato. Kozáci obléhali Bílovec, 1621 Jan Jiří markrabí Krnovský achtovaný vlehl s vojskem svým do Bílovce a 1626 Mansfeld jej plenil.[23]) R. 1626 statek od císařského fiska ve 30.000 zlatých zastaven Hedvice rozené Kräuterovně z Rittersdorfu, po níž to zboží držel Jindřich Vilimovský z Kojkovic. Poněvadž ale dcera páně Karlova, Alžběta (syn Vilém Fridrich zahynul ve vojně) znamenitou sumu po mateři své pohledávala na zboží Bílovském, vyrovnala se 1648 s Vilimovským druhým manželem výš jmenované Kräuterovny, takže mu až na císařské potvrzení postoupila statek Jisteb-

nický. Později vyrovnala se i s fiskem, tak že jí zboží Bílovské úplně navráceno bylo.[24]) Paní Alžběta Pražminka jsouc provdána za Václava Zikmunda Sedlnického z Choltic převedla tím statek otcovský na pány Sedlnické, z nichž jej drží p. Zdeněk. Viz vývod rodu Sedlnického v N. Slovníku. — Pro vnitřní dějiny Bílovce a panství neznáme na ten čas jiných pamětihodnějších zpráv kromě těchto: Za panování Hendricha Vilimovského z Kojkovic poddaným, po strastných událostech válečných zbědovaným, nastaly nové těžkosti s pánem samým, neboť „l. P. 1638 v ten čtvrtek po neděli Cantate stání položeno starším a vší obci z V. Albrechtic pod Bílovcem s urozeným a statečným rytířem Vilimovským“. Slyšme jich stížnosť: „jakž nejprve l. P. 1637 ráčil kázati, abychom k novému dvoru velkú míli . . na orání se vypravovali — nás donucoval pod vězením — a zvláště starých lidí na osla dřevěného sázením, na kterém od rána až do noci po 12 a 13 hodinách seděti museli, jiní pak do vězení kabátu dáni byli“. — „Že pak p. Vilimovský panu hejtmanu psáti ráčil, že my netoliko k Bílovskému folvarku pracovali, ale i k novému dvoru, to se stálo v armádu lidu vojenského, že z jiných dědin nesměli poddaní k novému dvoru pro nebezpečí koní braní; jen my museli; koně nám pobrali, načež ze sousedních dědin nám v robotách pomáhali; a my v odplatu také až k novému dvoru pracovali“. Zdali touto svou stížností zemskému hejtmanu přednešenou něco pořídili, se neví. Brzo po tom, co 1648 nastoupil nový pan, Václav Zikmund Sedlnický, celý úřad, purkmistr a rada města Bílovce, proti pánu svému jsou se zdvihli. Z jednostranných zápisů nelze sice dokonale vylíčiti příčin a průběhu té zpoury z několika příčin

pamětihodné, protož ji aspoň částečně načrtneme. Pan Václav Zikmund, jsa tehda pánem také na Slavkově, dal tamnější rybník vyloviti a kázal dle tehdejšího obyčeje do Bílovce r. 1650 dne 14. listopadu přivézti pět kop ryb na obec, ale tehdejší starší naříkajíce, že jsou ubohá zruinovaná obec těch ryb, „jakož z cizího statku, z Moravy, (Slavkov jest enklava) bráti nechtěli". Načež pán purkmistrovi a spoluradním v JMti páně vlastním náčiní ty ryby přede dvéře vysypati dáti ráčil". A páni starší postavili si hlavu, že nevezmou stůj co stůj, činíce čím dále tím horší odpor. I nezbylo panu Václavovi, leč všechnu obec do areštu na rathouz vsaditi dáti a vlastním zámkem svým zamknouti". Tři neděle trvalo to vězení, až měšťané násilím otevřeli radnici na osvobození vězňův. Zatím nařídila vrchnosť nový úřad, jemuž se zase nechtěl tušim podrobiti ani purkmistr starý, ani písař, pro kterou příčinu se oba dostali na zámek do kabátu. Co potom následovalo, se neví, jen se mluví „o dobytí zámku Bílovského" a o útratách „na pány komisaře a mladší mistry z cechů Opavských tam do Bílovce poslané". A když l. P. 1651 15. ledna jich žalobu vyslechl hejtman zemský, položil sice „moudrým a opatrným purkmistru a radě města Bílovce" rok s jich pánem, avšak zatím purkmistr a rada „odtrhli se" od „starších cechmistrů a obce města Bílovce", pročež skončila ta pře „stanným právem", a uvalena (23. pros. 1653) na měšťany „pokuta podlej zřízení zemského vyměřená".[25])

[[1]) Beck, Neutitschein. Kr. 360. [2]) M. X. 182, 185. [3]) Dílčí list. [4]) Beck, Neut. 56. [5]) Kr. 396, 398. [6]) Kr. 401. [7]) M. XI. 484. [8]) 5. progr. č. g. Op. 19. [9]) O. I. 1, 13. [10]) O. I. 1, 13. [11]) RP. I. 18. [12]) S. VI. N. 248. [13]) RP. I. 56; O. II. 13. [14]) O. II. 28. 33. [15]) O. II. 32. [16])

RP. VII. 27; O. III. 14, 21. [17]) Arch. f. öst. Gesch. XXXVII. 149. [18]) O. III. 53. RP. VII. 130. [19]) O. III. 50; IV. 23; RP. VI. 521. [20]) O. VI. 4. [21]) O. VII. 2; RP. XXIII. 68, 85; XVI. 199 a j. [22]) O. III. 25. [23]) Hist. st. Sect. XXII. 132. [24]) O. XXIV. 15. [25]) Roky IV. 39. 153.]

Bieskau viz **Bezděkov.**

Birkowitz viz **Březová** u Stěbořic.

Bischofswalde, vých. od Albrechtic Krnovských, k nimž náleží do obce, se 67 obyvateli, jest kolonie nového založení, a pojmenována tak po lese sousedícím se zbožím někdy biskupským. Viz Albrechtice.

O. **Bitárno** = **Pittarn,** jihozáp. od Osoblahy, s farou a školou a 957 obyv. — 1267 v závětu bisk. Brunona slove ta ves „Biterne", jakožto osada v nově založená.[1]) Do r. 1294 šest lánů v Bitárně (Bitterne) držel Heřman, fojt de Vissow, kterýž měv před tím ve vesnici „Sals" u Kroměříže 6 lánův, za ně dostal Bitárno, a nyní r. 1294 s volí biskupa Dětřicha prodal Heraltovi de Medelec.[1]) Těchto 6 lánův mezi léty 1318—1326 držel Matěj Babarus, kdežto větší díl v téže vsi „Bitern", 12 lánů, měli Hanuš a Matěj[1]). Jakožto samostatný statek manský udrželo se ještě dále, avšak později připadlo ke statku Děvicím. Viz Děvice. [[1]) M. III. 403, VII. 842.]

Bítov záp. od Klimkovic se 395 ob., ves příslušná do Lubojat. Starožitná tato dědina byla původním sídlem proslulého a v 15. i 16. století valně rozšířeného rodu rytířského Bítovských z Bítova. Již 1377 držel tu ves Ješek z Bítova („Bettou")[1]), kterýž léta 1413 pohnal Vojslava Mníška z 10 hřiven bez lotu o to, což s ním mluviti má a opovídá 30 hřiven škody i zní ten půhon latinskočeský: ‚Jesco de Byetow mny-

sconem de X. m. m. 1 lot. et opowieda XXX. m.“ Jeho tuším syn byl Bohuš z Bětova, který 1415 a 1416 pohoní Myslibora ze Zbyslavic a Mikuláše Šlevice z Rovného.[2]) 1432 seděl tu Jindřich z Bítova, kterýž manželce své Kláře na té vsi 100 hřiven k věnnému právu a věnné zástavě vložiti dal. Téže paní Kláře vzdala paní Marketa Prokopova ves Lhotku, řečenou nad Bravantici nebo Ješkovu, kterouž té paní Marketě a jejímu synu Jankovi 1431 byl vzdal Hanušek Skřipovský.[3]) Jejímu muži Jindřichovi a švakrovi Bohuškovi ze Skřipova 1439 kázal kníže Přemek vložiti sstupek. Jindřichovi synové byli Hanuš a Václav. Hanuš maje k manželství Mandalenu z Kornic přikoupil od rytířů Slatinských ves Tísek, kdež jeho paní máti 1439 dva lány tu byla koupila od Jana z Vřesiny. Bratří Hanuš a Václav 1467 se sice rozdělili, takže Hanuš držel Bítov a Lhotku, Václav Tísek, avšak 1470 opětně se sstoupili. Tou dobou (1467) nějaký Václav z Prahy a Lidmila z Jemnice pohnali p. Hanuše z Bětova z Tísku a paní Kateřinu z Bětova, jeho tuším manželku, ze Slatiny ze 100 a 200 kop groši.[4]) A jejich příbuzný Jiřík držel svobodný dvůr v Kylešovicích.[5]) Naproti tomu pan Hanuš 1476 měl spor s Janem z Olbramic, který mu byl ručil za souseda jeho ve Slatině, Jana Studenku, a ještě větší 1479 s panem Bohuslavem z Kokor na V. Albrechticích, a s panem Žibřidem Donatem z V. Polomě, kteříž mu ručili za p. Ctibora Tovačovského z Cimburku.[6]) Brzo po tom zemřel pan Hanuš, načež dostalo se to zboží všecko Václavovi, tušim synu Hanušovu, kterýž 1518 vsi Bítov, Lhotku i Tísek prodal p. Václavovi z Fulštejna k Bílovci, kdež sestra jeho Helena z Bítova zůstávala na Tvardavě.[7]) Viz ostatek u Bílovce.

[1) S. VI. 196. 2) RP. I. 2 a násl. 3) O. I. 8, 15; II. 19; RP. I. 6. 4) RP. II. 4. 5) RP. II. 6. 6) RP. II. 14, 17. 7) O. II. 19; III. 24; RP. III. 11; VII. 64; VI. 264.]

Bladen viz **Vladěnín.**

Blaschdorf viz **Lhotka** u Zbyslavic.

Blimsdorf, kolonie severozáp. od Hlubčic. Mezi léty 1318—1326 náležela „ves Plumleinsdorf" — po česku nepochybně Plumlín řečená — ve zboží biskupské; z té vsi měla konána býti služba manská, avšak převedli to na sebe již tehda páni z Fulštejna[1]). Nezdá se ku víře podobno, aby celá ves byla od zboží kostela Olomuckého přešla ve zboží knížecí, nýbrž nejspíše po zaniknutí té vsi z části jen biskupské, z části knížecí, pozemky manské spojeny s blízkými snad Matějovicemi, kdež na pozemcích knížecích zbyl jen dvůr[2]). A tento dvůr Blimsdorf 1438 kníže Václav Opavský a Hlubčický za věrné služby vzdal Hanušovi Črtovi z „Mošcna" („Moschen") v dědictví a to takově, aby knížeti jedním střelcem a jedním koněm sloužil. Dáno na Hradci 24. dubna. Týž Hanuš Črt vyskytuje se ještě 1431 a 1447. Ke konci 15. století nabyli toho dvoru Šponarové, odkudž se psáti počali z Blimsdorfu, rytířský rod dotud kvetoucí[4]). Od knížete Václava na Blimsdorf měli hlavní list Kateřina „Bielin" (z Bělé?) a její manžel Jakub Panvic, měštěnín Hlubčický, od jejichž potomků, totiž po Venturovi Šebestianovi a Timonu Tylovi město Hlubčice 1577 statek Blimsdorf zakoupilo, načež na něm 3 zahradníci osazeni[5]). [1) M. VII. 842. 2) Viz 3. progr. č. g. Op. 3) Kr. 504, 550 a O. I. 1. 4) Viz N. Sl. 5) Minsberg 179.]

Bližčice = Bleischwitz východně od Krnova. Zpráva, že Kunhuta „královna Česká čtvrtá" 1235 Jindřichovi z Bližčic („Blischwitz") za věrné služby v dědictví vzdala k fojtství 3 lány, mlýn, krčmu a třetí peníz z pokut[1]), patrně jest datována chybně. Kdyby pocházela od Konstance, měla by nesmírně důležitou váhu, avšak zdá se, že pochází teprve z r. 1279, kdy Kunhuta jakožto „paní země Opavské" listem daným na Hradci 31. srp. potvrdila městu Krnovu s jinými vesnicemi od jejího manžela krále Přemysla II. vzdanými, také Bližčice.[2]) To fojtství 1419 držel Mikuláš, jemuž ve sporu s pánem Násilským vydán nález, první poločeský: „Nicolao judici in Bleyschicz přisúzeno X. hřiven na Násle, že Vilém nestál k súdu."[3]) V té vsi byl již za knížete Mikuláše II. kostel, k

němuž tento jakožto pán Cvilínský podal kněze Beneše; když tolikéž byl učinil kníže Přemek, že dosadil tam kněze Matyáše faráře Rozumického, předstihla jej rada města Krnova, kteráž tam podala Jakuba Šobirlína z Krnova. V tom sporu 1430 Jakub z Dobročkovic, kanclíř konsistoře Olomucké rozhodl, že Jakub Šobirlín z práva má ustoupiti Matyášovi, poněvadž ta ves ode dávna k hradu Lobenštejnu jinak Cevelínu náleží.[4]) 1471 na Cvilíně v pátek den sv. Františka Hanuš nejstarší, kníže Krnovské vyznává, jakož osvícené kníže otec náš sl. paměti Václavovi Mayskovi v Bližčicích svůj dvůr tu v Bližčicích vzdal a tento dvůr na slovutného Mikuláše v Branticích spadl, že týž Mikuláš prosil, aby tento dvůr prodati směl Hynkovi a . . . vlastním bratřím z Kravař za dědictví a sice: dvůr s krčmou, třetím penízem z pokut i se třemi lány a svobodnou pastvou, jak to dotud drželi Mejsek a Mikuláš z Brantic. Podepsán též Matouš kníž. písař.[5]) — Z příslušenství ku obhradí Cvilínskému vyvoditi lze, proč k „polnímu mlýnu" Bližčickému mleči až z Býkova byli vázáni, k vůli němuž knížecím lesem vedla cesta. K druhému mlýnu vázáni byli Úvalenští. [[1]) Erben reg. 1137. [2]) Kr. 124. [3]) RP. I. [4]) Kr. 465. [5]) Spazier dle listu pův. českého.]

Bobolusky = **Boblowitz** u Holasovic. 1289 ke kostelu Branickému přifařeny byly „Boboluski". Tu ves celou k podacímu vzdal p. Beneš z Branice klášteru Hradišti.[1]) Kterak se ta ves od Branice dostala manům knížecím, jakými 1377 byli Šlechta a Václav se vsemi Bobolusky a Škrochovicemi, těžko pověděti. 1413 seděl tu Čeněk a 1430 Žibřid z Bobolusk, který dne 28. září 1431 spolu ručil za knížete Přemka, když s tabority v Opavě smlouval roční příměří.[2]) Po sestře své Anežce provdané za Hanuše Košíře z Žibotic a po svém švakru zdědil Košetice.[3]) Jeho tuším syn Žibřid „mladší" 1464 manželce své Dorotě, sestře Bernarta a Jana z Žerotína, vložil na svém statku věna 90 hřiven.[4]) Žibřid z Bobolusk od 1443—1461 byl nejvyšším komorníkem knížetství Opavského, patrně otec. Žibřidovi 1475 kníže Viktorin Bobolusky a Škrochovice vyvedl z práva manského.[5]) Synové tohoto Žibřida, který 1489 byl ještě živ a jehož dcera Johanka byla provdána za Jana z Žopov, byli: Václav, Jan, Mikuláš a Žibřid. Jan držel Sosnovou, Mikuláš s manželkou Annou z Děhylova Bobolusky Škrochovice a Košetice, Žibřid Žibotice horní, kteréž 1512 prodal bratru Janovi[6]) 1507 Žibřid jednal také o výbavu knížetství Opavského a 1522 po smrti bratra Mikuláše ustanoven s vůlí knížete Kazimíra Těšínského, hejtmana Opavského, bratrovu sirotku Janovi za spravovatele

statku, Bobolusky i Škrochovice odprodal bratrovi Janovi.[7]) Tento Jan (jsa 1512—16 sudím, 1518 komorníkem Krnovským) vzdal dvůr na Jaktarském předměstí (nyní magacín) otcům dominikánům.[8]) Synové z manželky Barbory z Lukavce po jeho smrti (ok. 1533) byli Vavřinec, Petr, Erazim, Žibřid. Vavřince z Bobolusk dcera z Aliny Bohdanovské ze Slimákova, Eva provdána za Dobeše Mošovského, spolu nabyla statku Benešovského; Erazim do r. 1539 držel Bobolusky, ale prodal je Volfovi z Drahotuš, hejtmanu na Svrklenci. Odtud přešli páni z Bobolusk na Moravu, držíce statky biskupské u Olomouce. Pan Volf s manželkou Barborou z Něm. Lutyně měl dceru Mandalenu provdanou za Petra Oderského z Lideřova na Sudicích, a syny Jana, Jiříka a Mikuláše. Nejmladší, Mikuláš, přežil otce i bratry tedy se uvázal ve statek s manželkou Barborou Beřkovskou ze Šebiřova.[10]) Nepochybně pan Mikuláš z Drahotuš prodal ten statek i s Košeticemi Janovi Stošovi z Kounic k Branici.[11]) Tak opětně Bobolusky spojeny s Branicemi, od nichž teprve 1777 se Škrochovicemi odpadly. Viz dále Branici a Škrochovice. [[1]) M. IV. 357. [2]) RP. I. 2; O. I. 7; Ser. Sil. VI. 105. [3]) RP. I. 49. [4]) O. III. 14. [5]) O. II. 24. [6]) O. III. 43. [7]) O. III. 60. RP. VII. 133. [8]) Zuk. Záp. 231. [9]) O. V. 8. [10]) O. VII. 30. Kr. 1573. [11]) O. VIII. 7.]

Bobrovníky, jihových. od Hlučína, ves nepochybně starožitná, v níž zeměpanští bobrovníci opatrovali a lovili bobry (viz článek Bobrovníky v Op. Týd.), i zůstávala pod vrchní správou hradu Landeku, při němž i s Hlučínem jmenuje se 1377 „Boberník“. Když zeměpáni Hlučínsko prodali, po zaniknutí Landeku zůstávala vždy při Hlučíně až do nynějška. Viz Landek a potom Hlučín. [S. VI. 196; O. III. 52.]

Bohdanovice = Boidensdorf, jihozáp. od Opavy, se školou a 664 obyvateli. 1270 ves „Bohdanowiz“ majestátem daným v Brně dne 16. února král Přemysl Otakar II. klášteru Velehradskému potvrdil[1]), což důkaz, že teprve po roce 1250 od mnichů Velehradských byla založena. Osudy té vsi viz u Stěbořic až do r. 1519, kdy ku dílu Litultovskému Jiřík Hyncík Bírka z Násile obdržel Jakartovice, Bohdanovice, Jezdkovice a díl Hlavnice; poněvadž se 1524 psal na Bohdanovicích a 1526 již jen „z Násile“, to doklad,

že z velikého svého zboží Bohdanovice poslední, asi 1525 prodal.[2]) O Jakartovice a Bohdanovice ještě za živa svého pan Jiřík Bírka učinil smlouvu s kupitelem Janem starším Bruntalským z Vrbna na Klimkovicích. A pan Jan Bruntalský chtěl buď Jakartovice, buď Bohdanovice postoupiti zase p. Janovi Stošovi z Kounic na Životicích, ale konečně se umluvili, poněvadž koupě těch vsí jakožto zboží někdy klášterského byla nejista, že pan Jan s bratřími těch dvou vsí držeti má, „až potvrzení JKMti bude moci dosáhnouti na tu smlouvu, kterou p. Jan s opatem Velehradským učiněnu má, a když to potvrzení míti bude, že má s panem Stošem přátely vydati o ty vsi, kteréž on drží od toho duchovenství“ (Velehradského), a ti mají o to jednati, co panu Janovi z Vrbna za dědictví těch vsí dáti má. — Nedošlo však na to, neboť podrželi obě ty dědiny páni Bruntalští při Heralticích dále, ač po smrti Jiříka Hyncíka 1540 paní Anna Hyncíkova Bírkovna, sestra † Jiříka, i se synem svým Jiříkem Studinkou ze Slatiny pohnala pp. bratří z Vrbna z těch vsí, a též pana Jana Stoše na Životicích k svědomí, jakou smlouvu měl † Jiřík s panem Janem z Vrbna o Jakartovice a Bohdanovice.[3]) Bohdanovice zůstaly na dále při Heralticích. Viz tyto. [[1]) M. IV. 33. [2]) RP. VIII. 51. 145. 361. [3]) RP. XI. 10, 17, 24, 27; X. 66, 68.]

Bohučovice, jihozáp. od Opavy, se školou a 365 ob., od nepaměti náležely k zeměpanskému zboží Hradeckému, proto o nich málo se činí zmínek, leč když se jednalo o fojtství tamnější. Tak jest známo, že 1523 od Jana fojta „Bohočovského“ fojtství v „Bohušovicích“ za svobodné, kromě pěší roboty k Hradci zámku, koupila Maruše z Ponětic Zubřická.[1]) Tehda totiž

takořka veskrze na fojtstvích a svobodných dvorech seděli šlechtici. L. 1585. „ve čtvrtek den sv. Pavla v okovích“ Císař Rudolf II. královský statek komorní Hradec vložiti dal Kašparovi Pruskovskému a v něm také „Bohučovice“.[2]) L. 1593. píše se Stanislav Opl z Bertultovic na Bohučovicích a Boleticích, výběrčí cla JMCe. na pomezí polském.[3]) Když zemřel okolo 1594, psal se jeho syn Jiřík, místopísař knížetství Opavského, na Boleticích, i možná, že bratr jeho držel fojtství v Bohučovicích, které tuším na č. 4. bývalo. Ostatek viz u Hradce. 1778 pruské vojsko u Bohučovic po 6 neděl tábořilo. [1]) RP.[2]) O. VIII. 1. [3]) RP. XXII. 208.]

Bohdanovy = **Badewitz**, jihových. od Hlubčic. 1218 27. dubna markrabí Moravský Vladislav Jindřich svému věrnému zemanu Štěpánovi z Medlova, jenž 1218 na Mikulově, 1220 na Děvicích kastelánem byl, dal ves Bogdanowe v Holešicku s vůlí krále Přemysla Otakara I.[1]) Na tom tuším zboží vznikla potom Nová Ves. 1283 „Unczichus“ z Vladěnína vzdává 4 lány role v „Bohaczindorph“-ě a jeden v Dobešovách Jaškovi měštěnínu v Hlubčicích.[2]) 1342 Valtěř z „Bogdanowicz“ jest měštěnínem Hlubčickým. 1358 Šemík de Šenkovic výměnou dal panu Jimramovi z Jakubovic, což měl ve vsi „Bodanow“-ě v zemi Opavské, kdež bylo 14 hřiven důchodů.[3]) 1368 Reynfold zeman z Hlubčic Heynlinovi Písařovu a jeho potomkům měšťanům Opavským 4 hřivny platu věčného ze vsi své „Bodanowicz“ na půl šestu lánu pole položeném k Hlubčicím, vedle jiného půl šesta lánu od Hamana měšťana Opavského pro jakýsi oltář koupeného, prodal k tomu konci, aby z něho sukno na oděv chudým se zakupovalo; i bude fojt povinen ten plat odváděti radě města Opavy.[4]) Týž Reynfold jest zapsán za svědka na listě knížete Opavského. Z toho již vychází, že na Bohdanovách bylo několik svobodných statků. 1377 držel p. Linhart Rovné, „Bodanow“, Džbánce a Jendřichovice, kdež 1403 již panoše Vlostko na části Bohdanovic sedí, man nepochybně knížete Přemkův, z jehož dílu 2 hřivny platu od bratrstva Marianského v Opavě byly zakoupeny.[5]) Tento Vlostek „Semenec“ se velice zadlužil, jak vychází z I. knihy půhonů; také Marta Šonvicovna s vůlí knížete Přemka učinila si o dluh, který jí zapsal na Bohdanovicích týž Vlostek, Žibřida z Bobolusk poručníkem. A 1434 učiněn zápis: „jakož jsú to

rádce Opavscí listem s majestátem provedli, že 4 hř. platu jmají na Buohdanovicích na sukno chudým lidem k voděvu, a to v deskách zemských jměli, i kázal to kněže milosť kněz Václav zasě vložiti, aby ty 4 hř. na svatý Martin jakožto jsú od stara dávna dávány byly Opavským měšťanom na rathauz. A kdyžby to ti lidé zmeškali, tehda jim lantrychtář základy pobrati jmá, a ty základy k kněze milosti dvoru a do kuchyně hnáti."[6]) Janovi Vlostkovi 1450 kníže Hanuš Hlubčický pustil dům svobodný v Hlubčicích a Kateřině jeho manželce, načež se stal hejtmanem knížecím tamtéž, ač se píše ještě 1455 na Bohdanovicích.[7]) 1458 táž „Kateřina Vlostkova z Bohdanova" pohnala 1458 Dorotu Marlovu z 50 zl. „úhlavních" peněz, ješto drží nespravedlivě na Buohdanovách.[8]) Z toho zjevno, že Vlostkové toho času svého dílu již neměli, nýbrž Marlové. Jinou část Bohdanovic 1409 Marketa vdova po Jindřichovi z Brantic, kteráž tu měla v 6 hřivnách věno, směnila se Zikmundem Čelmem z Brantic, bratrem † muže svého. Tuto část tuším převedla na sebe 1433 Marketa z Lichtnova, kteráž 1433 se svou dcerou Annou a se svým zetěm Fulštejnem sstoupila se tím vším, což tu měla v Bohdanovách. Načež týž zeť její to zboží dvůr v Horních Bohdanovách prodal nějakému Štrauchovi a k žádosti téhož kupitele teprve 1464, poněvadž právo dlouho stálo a sám v zemi nebyl, vložil Václavovi z Vladěnína.[9]) Tím přešly Horní Bohdanovy k Vladěnínu. — Jakým způsobem Volf ze Slimákova nabyl Bohdanov a zaroveň i Nové Vsi, zdali bezprostředně po dědicích Hanuše Rajského, kterým od r. 1447 Nová Ves náležela, nelze určiti. Volf Bohdanovský ze Slimákova † 1555 „ve čtvrtek po neděli invocavit" a zůstavil vdovu Sibylu Huntovnu ze Starého Grodkova († 1562 „ve čtvrtek po quasimodo") a děti Kašpara, jemuž se dostaly Bohdanovy, Jiříka, jenž vzal Novou Ves, a Alinu potom manželku Vavřince z Bobolusk. Po bezdětném Kašparovi, kterýž měl k manželství Alinu z Drahotuš, dědičku Benešova, a jenž 1560 byl místodržícím komornictví kn. Krnovského, 1577 spadly oba statky na Jiříka Bohdanovského a jeho manželku Marianu Čeplovnu z Belku. Ze synův jeho dostal Volf Novou Ves, Jiřík nabyl Matějovic, a Kašpar zdržoval se ještě 1612 v Zubřicích, kdežto Frydrych dostal Bohdanovy (jemu † 1584 11. pros. dceruška, 1591 2. června † synáček). Frydrycha toho Bohdanovského ze Slimákova, který po německu 1612 o prodej Kaldúz zapsán ještě „Friedrich von Slimakow auf Bodanow", syn, též Frydrych začal se již psáti „Badewitzer von Schneckenhaus" a † 1651 jsa místo-

držícím hejtmanství. Z manželky Aliny Studnické zanechal syny Jana Volfa a Bernarta Viléma, kterým ale pro zadržení daně zabrány Bohdanovy a ponechána jen Nová Ves.[10]) 1666 koupil Bohdanovy Karel Max. Cavagni de Buggieri. Alžběta Zdenka Cavagnka pojala za manžela Karla Frydrycha sv. p. z Němčí, c. k. komořího a královské komory Slezské radu, kterýž 1703—24 byl nejv. komorníkem Krnovským. Po smrti Alžběty Zdenky († 1702) měl k manželství Marii Lenoru hrab. Neidthardku. 1728 prodal Bohdanovy Janu Gotlibovi sv. p. z Wittdorfu a † ok. 1737. Jeho dcera Maria Charlotta Cavagnka provdaná za Aug. sv. p. Otu z Postu † v Opavě 1775. [[1]) M. II. 103. [2]) Kr. 141. [3]) B. III. 358. [4]) M. X. 23. [5]) Kr. 437. [6]) RP. I. 15. [7]) Minsberg 149—55, 291; Kr. 482, 558. [8]) RP. I. 65. [9]) O. I. 23, 16. [10]) Náhr. nápisy; Rodopis v N. Sl. a j.]

Bohuchvalovy = **Hohendorf**, jihových. od Hlubčic. Když 1183 Bedřich vrchní kníže Český křižovníkům sv.-Janským Hrobnické zboží potvrzoval, udávají se hranice: s jedné strany od Hlubčického až po pomezí vsi Bohuchvalova („Boguhuvalov"). Podobá se, že konvent panen Tišnovských výměnou za Krnov jemu odebraný nabyl Bohuchvalova, kterýž ale již 1240, když jej král Václav majestátem daným dne 7. pros. pannám zmíněným v dědictví postupoval, již byl osazen na německém právě, neboť sluje již Hohendorf.[2]) 1259 5. ledna potvrdil král Přemysl témuž konventu také Bohuchvalovice („Bohuwalewicz"), kteréž i Hohendorf slovou.[3]) 1319 postoupila sice abatyše biskupovi Kundratovi Olomuckému ves Bohuchvalov za desátky v Čejči a Šlapanicích,[4]) nicméně zdá se, jak již v listině té výměnu tu zrušiti se dovolovalo, že za nedlouho tato smlouva jest zpáčena, neb 1377 statek Tišnovských panen „hoendorf" připadl k dílu Krnovskému. Za válek husitských zboží Bohuchvalovské přišlo ve světské ruce, zejmena již 1451 Jan Vlostek z Bohdanov a jeho manželka Kateřina Erleptova z Hlubčic vyznávají, že jest u nich v „Hondorfě" kněže Milosť kněz Mikuláš koupil dvůr, svrchní právo, mlýn atd.[5]) Později zabrány Bohuchvalovy zároveň s Bavorovským zbožím i připadly pánům z Boskovic. Ale když si p. Jindřich Jičinský z Boskovic vymohl 1477 majestátu na vložení těch statků do desk, panny Tišnovské omeškaly tuším odpor hned, nikoliv ale po jeho smrti 1480, „že bezprávem potáhl Bohuchvalov k panství Hukvaldskému".[6]) Týče se tuším Beneše z Boskovic, pána na Hukvaldech, který ale již od krále Vladislava měl obnoven list na všecko to zboží. Pan Beneš z dobré

vůle vrátil sice zboží Bavořské, ale Buchvalovy zůstaly pannám Tišnovským ztraceny. Na koho Bohuchvalovy potom přešly, jest nejisto; snad se odtud 1523 paní Žofka z Drahotuš „a na Hohnově“ psala.[7]) Na konec 16. století držel je Václav Kokoř z Kamence a na Drslavi, který je 1597 pustil Kašparovi Střele z Dílav, jenž 1598 od Albrechta Donata z V. Polomě přikoupil vsi Vojanovice a Rohozany a tím v jeden statek spojil. Za něho 1602 vystavěn v Bohuchvalovách kostel. Viz dále u Vojanovic. — Počátkem 17. století držel tu svobodný dvůr Jaroslav Tvardava z Tvardavy s manželkou Annou Marií Sedlnickou z Choltic. — Původní jméno Bohuchvalov, jinak Bohuchvalovic, proměnilo se tuším po opustnutí na Bohuchvalovy. [[1]) M. I. 307. [2]) M. II. 283. Zukal. Bes. maehr. Klöster i. Oppal. 18, 19. [3]) M. III. 264. [4]) M. VI. 118. [5]) K. I. 39. [6]) Vc. 347. [7]) O. IV. 2.]

Bohuslavice čili **Bůslavice**, vých od. Opavy. Ta ves vzala asi původ od pánů z Kravař, z nichž jedna větev odtud se psala z Bohuslavic. Tak 1288, 1290 a 1293 připomíná se často Zbyslav řečený z Bohuslavic, jehož kníže Mikuláš nazývá svým kmotrem.[1]) Poslednějšího roku týž kníže vzdal mu Žákovice, Libesvary a což měl v Trnavě sobě kdysi k hradu Hradci náležitého.[2]) Z toho tuším lze souditi, že pan Zbyslav se odstěhoval do kraje Přerovského, jako jeho bratr Jan z Bohuslavic brzo po tom se stal purkrabím Jemnickým,[3]) a že Bohuslavice se vrátily zase k Benešovu, s nímž 1302 jistotně byly spojeny. Vyskytuje se ještě potom 1322 Beneš z Bohuslavic, jehož bratr držel Budišovice, ale 1334 píše se Vok dvakráte z Benešova, kdež po třetí de „Budeschewicz“ slove.[4]) A 1377 jest ves „Boslawicz“ počtena do zboží Benešovského.[5]) Viz Benešov. Když Jarošek z Drahotuš své manželce Elišce věno na Bohuslavicích 1434 vkládal, měly tyto již svůj kostel, jak to ze slov vkladu vychází: „Slovutný Jarošek z Benešova kázal psáti poctivej panně Elšce, manželce svej, k právu věnnému 20 hřiven platu na svej všej vsi na Bohuslavicích a na tem dvoře, ten dvor tuděž v Bohuslavicích u kostela.“ Tento Jarošek 1446 na rozdílu podržel si Benešov a svým bratřím Janovi a Jiříkovi dal Bohuslavice, kromě toho dílu, na kterém byl své druhé manželce Kateřině 1439 věna 9 hřiven ukázal, načež tito se začali psáti z Bohuslavic.[7]) Z té věnné zástavy paní Kateřininy utvořil se samostatný statek, jímž se 1464 ona s dětmi svými Jaroslavem, Benešem a Elškou, jsouc vdovou, sstoupila[8]). Zato svrchupsaní bratří Jan „Šutar“ a Jiřík z Bohuslavic

od Jaroška za ten dluh, který jim byl dlužen na Benešov, 1451 vložiti dal všecko své právo na Vřesině.[9]) 1489 Beneš z Drahotuš postoupil Jiříkovi Šutarovi z Drahotuš a z Bohuslavic dvůr v Bohuslavicích na dolním konci, začež pan Jiřík po Benešovi pustil mlýn Jesenský.[10]) Tentýž Jiřík zastavil rybník u Bohuslavic „Chmelník“ a druhý rybníček ve vsi „před Srbkem“ a jednoho zahradníka ve 140 zl. uh. panu Jiříkovi z Tvorkova a z Kobeřic,[11]) a kromě toho zastavil rybník „Sečiny“ pod „Chmelníkem“ Janovi Pivcovi z Klemštýna ve 100 zl., a Janovi z Drahotuš a z Hati rybník nový pod tvrzí též ve 100 zlatých. Posléze manželce své Barboře z Hradčan, dceři Jana Pivce 1492 vložil 160 zl. věna na dvoře konec Bohuslavic.[12]) Po smrti (1494) Jiříkově paní Barbora provdala se 1498 za Jana Lysého z Pangova i vzala dítky své i manžela na své věno na spolek, ale již 1511 věno své vložila bratru svému Kryštofovi Pivcovi z Hradčan a Klemštýna, a tento okolo 1521 prodal statek svůj v Bohuslavicích, totiž dvůr s rybníky a půl vsi Vřesiny Linhartovi Heydovi z Lichtnova.[13]) — Jinou část Bohuslavic, tři rybníky pod dvorem dolním, velký nový pod tvrzí, a křivý a přehyňský, pak výplatu půl lesu Seči na rybníku před dvorem, což nebožtík Otík z Rohova a jeho předkové, tušim po Pivcovi z Hradčan drželi, r. 1512 vložil Volf z Drahotuš Janovi a Vavřincovi k Benešovu.[14]) Tento Volf z Drahotuš byl snad synem Jiříka Šutarovým. Hlavní část vsi držela však paní Žofka z Drahotuš, kteráž 1523 i tuto část s tvrzí týmž bratřím k Benešovu pustila.[15]) Viz dále Benešov. Za držení těchto různých pánů utvořila se nová část Bohuslavic, neb 1598 paní Alena z Drahotuš činíc poručenství odkazuje „ves Bohuslavice s novú vsí a s kostelním podacím“. V témž poručenství odkazuje: „Na kostel v Benešově, poněvadž tam těla předkův mých leží, aby p. David Mošovský na stavení ve 3 letech pořád zběhlých povinen byl naložiti 1000 zl., na stavení kostela Koberského 400 zl., na stavení kostela Bohuslavského 400 zlatých.“[16]) P. Karel Mošovský z Moravčína za držení svého odkázal ke kapli „Mošovské“ v kostele sv. Václava v Opavě, kdež jeho rod má svůj pohřeb, 30 tolarů Slezských platů ročního s tou výminkou, kdyby páni Benešovští toho nechtěli platiti, aby OO. dominikáni se mohli uvázati v držení vsi Bohuslavic.[17]) Viz ostatek u Benešova. [[1]) M. IV. 348, 350, 355, 372, 402. [2]) M. IV. 100. [3]) M. IV. 348, V. 100. [4]) M. VI. 156; VII. 22, 23, 25. [5]) S. VI. 196. [6]) O. I. 20. [7]) O. I. 39; RP. I. 67. [8]) O. II. 14. [9]) O. II. 7. [10]) O. III. 7, 8. [11]) RP. VII. 145. Kr. 1491. [12]) RP.

VII. 10; O. III. 9, 14. [13]) O. III. 23, 40; RP. VI. 514, 517. [14]) O. III. 41. [15]) O. IV. 13. [16]) O. VIII. 22. [17]) Zuk. dom. 9.]

Bochňa = Pochmühle, kolonie k Úblu příslušná se 142 obyvateli. Pod zříceninami hradu Vartnova rozkládá se tato osada při řece Čižině. V 16. století byl tu jen mlýn „Bochných", z nichž „Jan Bochny" 1574 a později „Macek" a „Kuba" „Pochny" se zpomínají. A r. 1591 držitel slove již „Jan Pochmiler".[1]) Po mlynářích Bochných přešel ten mlýn s pilou na konvent minoritského kláštera v Krnově; že však za války třicetileté úplně opustl, knížecí komora Krnovská koupila to místo 1668 za 300 tolarů a pustila 15 zahradníkům.[2]) 1729 vyskytuje se v téže knize Úbelské již jméno „Pochenmühle". Z našeho vývodu jest patrno, že všeliké výklady na jméno té osady od slova „pochen" jsou lichy; neníť nikdež o blízku rudy. Ostatek viz dějiny hradu Vartnova, pod jehož rozvalinami se Bochňa rozkládá. [[1]) Úbelská kniha obecní. [2]) E. IV. 74.]

Boidensdorf viz **Bohdanovice (Bodanovo).**

Boleslav, vých. od Chřenovic. 1377 ves „Bolesla" držel Žibřid z Chřenovic.[1]) Již 1417 Jan a Čeněk, bratří z „Turkaw" i s jinými bratřími prodali dědinu „Boleslavicz" Čepanovi „Raschitzen" za 253 polských hřiven.[2]) 1446 paní Machna z Gassowicz, nebožtíka Štěpána Rašice dcera, vložila Boleslavice muži svému Mikolášovi Šilhanovi z ‚Othmundt' ku pravému dědictví.[2]) 1486 slovutný panoše Mikoláš Šilhan z Othmutu, jakož měl v deskách Boleslavice, všechnu ves, kázal vložiti půl té vsi, půl mlýna sl. panoši Vaňkovi Černičskému a manželce paní Anně z Plchovic; druhou polovici vložil sl. panoši Jiříkovi z Othmuta, strýci svému, zůstaviv sobě nápad.[2]) 1503 v den sv. Cyrila a Metudy Jiřík Šilhan vložil půl vsi Boleslavice Pavlovi Charvátovi z Vitče (či Vetče) a na Křižanovicích, kterému i Vaněk Černický svou polovici vzdal.[2]) „Na strýčkovém díle" dostala se Boleslav Janu Šťastnému Mošovskému z Moravčína na Benešově a Bůslavicích, kterýž 1625 i na místě bratra Karla vkládá Boleslav i s lesem Rohovským (dle trhové smlouvy v

Opavě 1620) Adamovi Podštatskému z Prusinovic na Bořutíně a Boleslavi.[2]) 1635 přešla na Bernarta Barského z Baště na Bořutíně, kterýž léta zpomenutého i s manželkou vzdal konventu sv. Václava v Opavě k statku Mokrolazeckému les různého dřeva řečený Rohovský mezi grunty Hrabyňskými a V. Polomskými, od starodávna ke vsi Boleslavi náležitý.[3]) Bernart Barský z Baště, jsa pánem také na Střelné (Strzilnin) a jsa nejprve místodržícím potom 1634 nejvyšším hejtmanem kn. Krnovského † okolo 1640. Jeho vdova Apolena Lesotovna ze Steblova, provdavši se na novo za p. Stokovského držela Bořutín do 1654, Boleslav do 1658. Po r. 1681 koupil ves Boleslav Karel Maximilian sv. p. Lichnovský z Voštic ke Chuchelné. Viz dále tuto. [[1]) VI. 59. [2]) K. I. 17; 35; 47; 61. Viz Weltzel Ratiborer Archipresb. 300. [3]) Zukal Záp. 31.]

Boletice, vých. od Opavy. 1250 dne 18. prosince v Lyoně J. Svatosť papež Innocenc IV. klášteru Velehradskému vydal breve na všecky jeho statky na Opavsku: Štěbořice, Turkov, Hoštice, Chlebičov, Zábřeh a též na Boletice („Bolaticz").[1]) Klášter Velehradský měl pro vrchní správu všech svých rozsáhlých statků hofmistra ve Štěbořicích (viz až do 1440 Štěbořice). Kdo první za rozbrojů husitských sáhl na Boletice, není povědomo, než 1440 opovídá se Jindřich z Děhylova, že jemu Jindřich z Dobroslavic mimo úmluvu sáhl na Boletice.[2]) Ale již 1446 Mikuláš hofmistr Štěborský pohoní z Boletic Ctibora Črta. Později držel již Boletice nějaký Otík, neb 1467 pohnali jej opat a konvent Velehradský, Otík z Rohova a jeho švakr Ctibor Črt ze Šimonovic.[3]) To asi bylo příčinou, že opat Štěpán, jenž † 1466, zastavil Boletice a jiné snad statky synům samého krále Českého, Viktorinu a Jindřichovi, knížatům Minsterberským, kteří s opatovou vůlí pustili ves Boletice Jindřichovi Donatovi z V. Polomě v zástavu. Počátkem 16. století převedl tu zástavu na sebe Jiřík Tvorkovský z Kravař, jehož synům 1519 konvent ves Zábřeh (též někdy klášterskou) vložiti dal.[4]) Po p. Kryštofovi, jenž Boletice držel ještě 1524, dostal Boletice se Zábřehem Oldřich Tvorkovský, kterýž na těch vsech 1526 manželce Barboře z Něm. Lutyně, sestře Jiříka Lišky, 1000 zl. věna vložil.[5]) Po něm držela obě dědiny vdova, proti níž naříkali to zboží páni z Vrbna, kteří zatím právně byli nabyli nárokův na všecky někdy klášterské statky. Ale nalezeno, že ves Boletice „od kláštera Velehradského zastavená komoře královské jest náležita", protož paní Barboře bylo dle soudního nálezu Boletice postoupiti klášteru Velehradskému po zaplacení

sumy zástavní jí náležité.[6]) Zatím zase kněz opat Lukáš († 1543) byl Boletice zastavil Benešovi z Drahotuš, po němž je držela jeho setra Alena[7]), později Šťastný a Jan Mošovští na Benešově. Ale 1593 píše se Stanislav Opl z Bertultovic, výběrčí cla JMCe. na pomezí polském na Bohučovicích a Boleticích, po němž se na Boleticích psal jeho syn Jiřík, jsa 1601 místopísařem kn. Opavského, a držel je ještě 1610.[8]) Poněvadž se stal 1609 hejtmanem v Kroměříži, zdá se, že okolo těch časů klášter Velehradský přejal sám správu statku Boletického, maje tam svého faráře administratora. Časem se proměnilo toto administratorství Velehradské v proboštství, za něž administrator směl zasedati ve stavu prelátském mezi soudci zemskými knížetství Opavského. Nejznamenitější z těchto proboštův jest Kristian Bohumír Hiršmencl, rodák Frýdecký a spisovatel proslulý, který zprostředkoval koupi statku Velko-Polomského pro klášter Velehradský. Ve své farnosti založil bratrstvo Marianské, o čemž původní zápisy ve studijní knihovně Olomucké zprávu podávají; obnovil také svěcení svátku sv. Cyrila a Metoděje na Opavsku. Jinak byl osoba velice vážená, kteréž také svěřen byl úkol, 1682 vítati krále Soběského se synem přes Opavu táhnoucího Vídni na pomoc proti Turkům, a spolupůsobiti při zásobování vojska polského na marši skrze zemi Opavskou.[9]) Jakož Hiršmencl horlivě pracoval za obnovení bývalé slávy kláštera Velehradského, konvent chtěl se také ujistiti statky od Turkův bezpečnějšími — mniši z Velehradu nejednou, i sám Hiršmencl, utíkali se před nimi na hrad Buchlov i jinam. Pro to tedy usilovalo se o koupě statků na Opavsku, což se i podařilo, neb kromě V. Polomě (viz tam) nabyl cisterciacký klášter Velehradský také Heraltic (viz tam). A Boletice byly jakožto sídlo proboštovo hlavou toho zboží. 1695 vyfařen Zábřeh od Boletic k Benešovu; 1702 prodána V. Polom. Ostatek se mnoho nezměnilo, i když Boletice připadly k Pr. Slezsku až teprve odprodáním Heraltic (1767); ovšem brzo potom zrušen klášter vůbec, pro kterou příčinu dne 21. prosince 1784 Boletice zabrány od státu a téhož roku za 41.000 tol. prodány Eugenovi a Aloisovi bratřím Hennům svobodným pánům z Henneberku, kteří tu 1786 založili osadu Henneberk. Poněvadž k faře nebylo žádného nadání, po odchodu P. Jeronyma Schallmeiera přibyl 1785 jestě P. Alex. Lerch z bývalého konventu Velehradského již jen za lokalního kaplana.[10]) [[1]) M. III. 128. [2]) RP. I. 34. [3]) RP. II. 8; IV. 6. 8. [4]) RP. XIV. 11. O. III. 54. [5]) O. IV. 11, 12, 15. [6]) RP. XI. 47. 105. 188; XII. 7, 105; O. VII. 5. [7]) RP. XVIII.

167 k r. 1570. [8]) RP. XXII. 208, XXIII. 137, 138, XXIV. 50, 102. [9]) Jirečkova Rukověť, Vlastivěda Slezská I. díl na r. m. Životopis v Opavském Týdenníku. [10]) Aug. Weltzel.]

M. (Bothenwald) viz Bůtovice.

Bořutín, též „Borutín" a „Borotín" jmenovaný leží vých. od Chřenovic, k nimž snad do míle a do jiné opravy se počítal již 1302. 1377 v díle Krnovském držel část Bořutína („Boruczin") s oběma Chuchelnama i Vojanovicemi „pan[1]) Pašek", pán nepochybně na Bohumíně. I nečiní se o dalších držitelích zmínky dříve až k r. 1452, kdy se jmenuje sestra Valentina z Bořutína, Anežka, manželka fojta Hlučínského Mikuláše Frába. Zmíněný Valentin byl 1480 přítomen jednání o Petřetín.[2]) Však okolnosti nesvědčí, aby Valentin byl pánem Bořuckým, nýbrž zdá se, že byl jen svobodným dvořákem. Okolo 1500 drželi Bořutín již Šelihové z Řuchova, neb zdá se, že první manželka Balcara Vlčka na Hlučíně, byla dcera Purkarta Šelihy Bořuckého. I držel okolo 1511 Bořutín s veskou tehda pustou Malou Chuchelnou Vilém Šeliha.[3]) Tento Vilém odprodal od toho zboží M. Chuchelnu Balcarovi Vlčkovi z Dobré Zemice k Hlučínu a vyrovnal se smlouvou učiněnou v pondělí po sv. Trojici 1522 s bratranicí svou, Kateřinou z Bořutína, potom provdanou za Jana Šlika z Koltnar, o spravedlnosť její na Bořutíně.[4]) Zdali tehda páni Hlučínští zakoupením Chuchelné vrchní opravy na Bořutíně nabyli, čili tato ze starého zřízení hradského pomezního se byla od Landeku přenesla na Hlučín, té chvíle nelze pověděti. Po smrti Viléma Šelihy, jenž 1524 byl již mrtev, spadlo to zboží Bořucké na syny nedílné Mikuláše, Jana a Václava, bratří vlastní Šelihy z Řuchova, z nichž Mikuláš se uvázal v držení při smrti otcově.[5]) Ale Mikuláš zemřel brzo, zůstaviv po sobě se vdovou Annou z Bělé sirotka Jindřicha, načež nastoupil Jan Bořutínský Šeliha. O jeho panování víme jen tuto událosť. Žaloval totiž pana Kryštofa ze Zvole na Hlučíně, „že Ambrož Mrázek, služebník jeho Kryštofův s jinými lidmi z Chřenovic z rozkázaní Kryštofova přišli jsou do Bořutína a tvrz na ten čas mou a Václava bratra mého mladšího obskočili a mne v komorách, chlevích a tu kdež sena uslány byly, s oštipy hledali a von Kryštof mi toho napraviti nechce".[6]) Brzo po tom pan Kryštof ze Zvole, jakožto vrchní pán, s vůlí toho Jana Šelihy pro dobro nezletilého sirotka Mikulášova, Jindřicha, i pro strýce jeho Václava, taktéž let nemajícího, prodal 1536 Bořutín Mikulášovi Bravanskému[7]) z Chobřan (viz Chřenovice), po němž se dostal Janovi Bravanskému. Tento však zastavil svůj statek man-

želu své dcery Barbory, Václavovi Adamovi Podštatskému z Prusinovic, ale ač byl synu svému výplatu do 4 let vymínil, přešel Bořutín 1612 úplně na pána zástavního.[8]) Touže dobou 1616 píše se na svobodném dvoře v „Borotíně" Vratislav Pivce z Hradčan a z Klimštajna.[9]) Pan Václav Adam byl synem Václava st. Podštatského z Prusinovic na Veselí a Veskách; jeho bratr Tas na Čekyni a Vrchoslavicích odbyl Václava Adama penězi. 1614 jest Václav Adam s bratrem Tasem zapsán na listě daném v Leskovci[10]) a jsa sudím kníž. Krnovského a soudcem zemským kníž. Opavského, držel Bořutín do 1632, kdy se utekl ze země a statek prodal Bernatovi Barskému z Baště, kterýž potom 1635 byl hejtmanem a místodržícím úřadu komornického Krnovského.[11]) S manželkou svou Apolenou Lesotovnou ze Steblova l. P. 1635 listem daným na Bořutíně „v sobotu den sv. Václava" prodali vzdálený „les Rohovský" u Hrabyně, náležitý ku vsi Boleslavi, dominikánům Opavským[12]) k Mokrým Lazcům, za to však 21. července 1638 od Jiříka Lichnovského z Voštic a manželky jeho Elišky, rozené Rejzvicovny z Kadeřína, koupili dvůr svobodný ve vsi Bořutíně, kterýž byla Eliška zdědila po prvém svém manželu Zikmuntovi Jindřichovi Lesotovi ze Steblova a kterýž před tím byl držel Vratislav Pivce z Hradčan. Když Bernart Barský z Baště na Bořutíně a Valtéřovicích okolo 1640 zemřel, držela jeho statek Bořucký vdova jeho, zase provdaná za p. Stokovského, a měla jej ještě 1654. Ale 1660 dne 3. června byl statek ten od vyšších tří stavů knížetství Opavského, tuším pro zasedělé daně, zastaven Janovi Ferd. Laryšovi z Načeslavic, kterýž jej ještě 1676 držel.[13]) Jeho manželka Alžběta Donatovna z V. Polomě držela Vřesinu (viz tu). Dostav se Janovi Bernartovi Brixovi z Moncle od toho 1679 prodán Karlovi Lichnovskému z Voštic.[14]) Od té doby zůstal statek ten spojen pod Chuchelnou. Viz tuto. Svobodný dvůr řečený „Tvrdovec" držel 1698 ještě Jiří Laryš.[14]) A teprve 1732 koupil jej František Bernart hr. Lichnovský od Václava Leopolda Laryše, aby jej rozpustil a s folvarkem N. Vošticemi spojil.[15]) [[1]) Vc. V. 276; S. VI. 198. [2]) Bierm. 185, Papr. Zrc. 148. [3]) RP. VI. 230. [4]) RP. VI. 532. VIII. 132. [5]) RP. VII. 138. [6]) I. kn. pam. 164 b. [7]) RP. VII. 138; X. 70. [8]) O. X. 23. [9]) K. III. 24. [10]) Zuk. záp. [11]) O. XII. 9. [12]) Zuk. záp. 31, 32. [13]) RP. XXXIX, 105. [14]) O. XV. 67. [14]) RP. XLI. 36. [15]) Triest 689.]

Branice, vých. od Krnova, ves starožitná s kostelem, jejíž hrad stával při řece Opavě. Poblíže toho bývalého hradu utvořila se osada zvaná Burg-Branitz. Její osudy viz u Rakouské Branice.

Branice, zástavka s 25 obyvateli, příslušná do Úvalna, vznikla na pozemcích někdy k hradu Branickému příslušných. Ze synův Voka z Benešova, nabyl starší, Beneš z Benešova, bratr Miloty z Dědic, Branice tuším jakožto zboží dědičného, a hradu Cvilína manstvím. Na to dosáhl znamenitých důstojenství z milosti královské, i učiněn také purkrabím na Znojmě. Když 1265 pro nevěrnosť ke králi Přemyslu Otakaru II. na hradě Veveří byl sťat, kdež jeho bratr Milota z obžaloby propuštěn, pozbyl jeho rod hradu i obhradí Cvilínského. Po něm uvázali se v to zboží synové Benešovi, Beneš II. a Vok II. Poslednější byl již roku 1288 mrtev. Beneš II., syn Beneše z Branice, 1278 dlel tuším na sněmě v Brně se strýcem Milotou.[1]) 1281 a 1283 píše se de „Lobinstein", což doklad, že asi tehda Úvalno, jež jemu také náleželo, osazeno na německém právě; roku 1282 zase píše se z Branice, synem Beneše z Cvilína, i nalezáme jej mezi věrnými knížete Mikuláše I., od něhož tuším zase přejal zboží Cvilínské. Po smrti krále Přemysla Otakara II. konal nájezdy do statků kostela Olomuckého v kraji Opavském, načež pro sproštění z klatby 1282 dne 28. srpna ze své vsi Býkova poukázal 12 hřiven platu biskupovi Olomuckému.[2]) Tolikéž klášteru Hradištskému byl činil škody, neb 1288 listem daným v Opavě Beneš z Branice s vůlí své manželky Alžběty a dětí svých Voka, Adlety a Oběsky kostel v Benešově s filialkou v Životicích Horních i s podacím vzdal témuž klášteru, a nad to plný desátek z Benešova, Rázové, † Schwarzendorffu, Životic, Vokendorffu (Jelení), Milotic a z † Rabendorffu.[3]) A ještě r. 1289 listem daným v Olomouci témuž klášteru Beneš řečený z Branice a z Úvalna s

vůlí téže manželky i syna Voka i dcer pustil kostely v Branici a v Úvalně na záduší za bratra Voka svého a předky. Mimo to přidal ještě 2 lány poplatné v Branici. Ke kostelu Branickému náležela ves Bobolusky, k Úvalnu vsi Býkov, Dubnice a jiná Dubnice řečená „de Hradec".[4]) Zmíněná Dubnice de Hradec byla nepochybně ona polovina, jež slušela k obhradí Cvilínskému. Z těch listin poznáváme, že zboží Branické táhlo se od řeky Opavy po obou stranách Čížiny až po řeku Moravici. Ale podivuhodno jest, že zprávy o tom velikém zboží pro celé století umlkají, neboť shledáváme později, že na konec 14. století většina těch statků byla v držení pánů z Holenštejna seděním na Vartnově (viz ten), kdežto Branice byla statkem samostatným, Býkov a Dubnice též, jen Úvalno a Bobolusky zůstaly manstvím. 1377 držel Posutice a Branici p. Henzel Stoš z Kounic, kdežto Úvalno za manství měli společně pan Henzel i pan Otík.[5]) 1381 na listě Petra z Úvalna zapsán za svědka Wachsmut purkrabí na „Benesburku". Že tím míněn hrad Branický, jest zřetelno, neb pan Beneš svrchupsaný pozbyv Cvilína vystavěl si vlastní hrad. 1383 Otík Stoš z Branice jest hejtmanem knížetství Opavského, kdež 1395 píše se již Kunat Stoš z Branice. Tento zase byl komorníkem knížetstvi Opavského mezi l. 1414—1421.[6]) S Janem Stošem z Branice 1424 Olomučané vyjednávají, aby k nim vstoupil do vojenských služeb s 50 jezdci.[7]) Touže dobou dlel na Moravě Oldřich Stoš z Branice.[8]) Okolo 1429 žila ještě vdova páně Kunatova, neb ji pohnal Pavlík z Posutice. Tehda ujal díl Branice Petřík, nepochybně syn Kunatův. Jeho sestry byly Margareta a Anička, kteréž 1429 Petříka pohnaly prvními půhony českými: „Hyncík Stoš opovědá, že jemu

panna Margareta z Branice sestra jeho svú při a své právo na zisk i na ztrátu vzdala, kterúž při protiv Petříkovi bratru svému jmá".[9]) 1434 Petřík Stoš vším zbožím, což měl v Branici a jinde, sstoupil se s Mikulášem a Jaroslavem Stoši z Posutice, strýci svými. 1436 jmenují se tak Čeněk a Matouš Stoš z Branice, ale téhož roku obnoveno všecko zboží, což ho měl pan Kunat Stoš z Branice, Janovi, Jaráčovi a Kuncíkovi, bratřím z Branice, jimž také Petřík, strýcům svým, svůj dvůr v Branici postoupil.[10]) Po jejich sestře Anežce dědili její manžel pověstný Vaněk Třicátník z Vojetína a jeho bratr Jan 8 kop gr. platu na Branici.[11]) Nejmladší Kuncík jsa poručníkem dětí bratra Jaráčových vzal je na svůj díl na spolek a obnovil ten sstupek 1473 s Kunatem Jaráčovým synem, leč brzy po tom s vůlí jeho prodal 1475 celý svůj díl bratřím Janovi, Jiříkovi, Kundrátovi, Mikulášovi a Kryštofovi, synům nejstaršího bratra Jana, kterýž toho času držel již Deštné. — Jaráč Stoš z Branice byl 1451 na díle svém vložil 25 kop platu k věnnému právu své manželce Machně z Blatnice, sestře Mikuláše Puchaly z Blatnice; při smrti své zůstavil několik dětí, z nichž zůstal jediný Kunata. A kdežto jeho matka paní Machna své věnné právo na Branici pustila 1461 Václavovi Zajíčkovi z Albrechtic, on sám svůj díl r. 1474 pustil Václavovi Hřivnáčovi z Heraltic a na Polské Ostravě.[12]) Synové svrchupsaného Jana, bratra Jaráčova a Kuncíkova, jsouce pány na Deštném za válek krále Jiříka Poděbradského s králem Matyášem vedených postavili se na stranu Matyášovu, tudíž veliké škody činili stoupencům krále Jiříkovým; byvše tudíž pohnáni od knížete Viktorina Opavského, k soudu nestáli, pročež jim jejich díl Branice odebrán a puštěn

Janovi ze Zvole. S jeho vdovou Kateřinou z Lesan[13]) vedli páni Deštěnští spor, ale naučením pánů Moravských („ve čtvrtek před sv. Prokopem" 1494) rozhodnuto, že právo k Branici ztratili, „poněvadž oni Stošové vedle smluv Jihlavských králi JMti učiněných o Branici dosti neučinili a před právem Opavským podle smluv královských nestáli".[14]) Tak se jejich díl dostal synu paní Kateřiny, Bernartovi ze Zvole. Díl páně Václava Hřivnáčův dostal se prodavateli Kunatovi Stošovi 1486 zpět.[15]) Tento pak ještě 1496 onen tuším díl, který po jeho mateři Machně z Blatnice se byl dostal Václavovi Zajíčkovi a pak Jarošovi Kaňkovi z Vřesovic, přikoupil od Bernata Kaňka, bratra Jarošova z Vřesovic[16]), aby na něm hned své manželce Machně z Bítova 600 zl. věna vložil. Když pak pan Kunat brzo zemřel, díl jeho v Branici 1498 na novo přirčen bývalému držiteli Václavovi Hřivnáčovi na P. Ostravě.[17]) Václav Hřivnáč vzal ihned na ten díl na spolek dceru Annu a manžela jejího Jana z Fulštejna a na Bílovci, a prodal ji jemu a jeho bratru Václavovi z Fulštejna r. 1500, načež tito bratří 1511 od Jana Donata z V. Polomě a na N. Cerekvi přikoupili i ten díl Branice, který s Bernarta Zvolského byl na Jana Donata přešel.[18]) Tak zůstala celá ves v držení Fulštejnských až do r. 1540, kdy ji bratří Václav a Hanuš Bílovští z Fulštejna prodali Frydrychovi Stošovi z Kounic na Moravici.[19]) Pan Frydrych 1566 v pondělí před sv. Lukášem zahynul v Uhřích, bojuje s císařským vojskem proti Turkům. I spadlo jeho zboží, k němuž se hlásil také syn jeho sestry Johanky, Frydrych Březnický z Náchoda na Dunajovicích, na jeho nejbližší strýce, syny Jana Stoše na Životicích, Otíka a Viléma Kundrata, z nichž

poslednější dostal Branici.[20]) Pan Vilém Kundrat Stoš Branici 1570 zastavil sestře své Mandaleně, někdy vdově po Jaroslavovi Oderském z Lideřova, a druhému manželu jejímu Mikulášovi Stošovi z Kounic, kteříž Branici do r. 1576 drželi. Zdědil sice pan Vilém Kundrat po bratru Otíkovi i Moravici, ale že neměl potomkův, přešla Branice na jeho sestru pannu Dorotu Stošovou, od kteréž ji podle naučení soudního koupil Jan Stoš, syn Jiříka Stoše, bratra jejího i dotčených Otíka a Viléma Kundrata.[21]) Tento pan Jan Stoš, soudce zemský kn. Op., měl s manželkou svou Evou Šelihovnou z Řuchova syna Bohuslava, pána na Branici, Boboluscích a Zubřicích, který však, jsa též soudcem zemským 1592 zemřel brzo po otci, maje něco málo přes 20 let.[22]) Dvě léta později Bohuslavovy sestry Eliška, Kateřina, Zuzana a Bohunka v pondělí před všemi svatými prodaly Branici Vilémovi Kusému z Mukoděl, po němž ji potom dědil jeho strýc Jan Kusý z Mukoděl a na Bohušicích, od něhož zase koupil zboží Branické vsi Branici s tvrzí, Bobolusky s tvrzí a Škrochovice Botha Kašpar purkrabí z Donína, manžel nejstarší sestry Bohuslavovy, Elišky Stošovy. Ale tento statek svůj zase prodal své švakrové Zuzaně, a ta 1610 svému manželu Václavovi Šamařovskému z Rohova. Obě druhé sestry Eliščiny a Zuzaniny, Kateřina a Bohunka, byly provdány, první za Frydrycha Sedlnického z Choltic, potom na Dobroslavicích, druhá za Jana Gieraltovského z Gieraltovic na Něm. Lutyni a Šilheřovicích. Tou dobou 1611 držel v Branici svobodný dvůr Alexandr Vysocký z Vysoké. — Václav Šamařovský 1612 po druhé se oženil s Alžbětou Bruntalskou z Vrbna a † 1619; jeho vdova provdala se za Volfa z Drahotuš,

kdež Branici zdědila nebožtíkova sestra Oršila Šamařovská, vdova Jana Lichnovského z Voštic, ale podrževši si tu jen svobodný dvůr, 1622 prodala Branici Karlovi Danvicovi z Jonsdorfu, jenž od 1632 byl nejvyšším soudcem a pak komorníkem do smrti 1639. Ten byl to zboží poručil ujci Václavovi Žirovskému a tetě Zuzaně, provdané za Karla Jindřicha Moravického z Roudnice na Mladecku. Karel Jindřich byl synem Adama Moravického na Mladecku a Bratříkovicích a manželky Anny Mitrovské z Nemyšle. Jeho strýcové byli Frydrych, Jiřík a Jan Moravičtí, z nichž Jan dostal blízké Posutice. a Frydrych s manželkou svou, Annou z Drahotuš po jeho smrti zase provdanou Návojovou z Důlného, svobodný dvůr v Branici, kterýž ale strýci svému Karlu Jindřichovi před r. 1657 prodal. Karel Jindřich Moravický, soudce zemský, † okolo 1670, zůstaviv vdovu Zuzanu rozenou Žirovnickou a syny Karla Jindřicha i Jana Joachima Moravické (Viz Vojanovice). Branici, Bobolusky a Škrochovice dostal Jan Joachim, kterýž maje k manželství Marii Julianu Barboru Lichnovskou i se syny Janem Jindřichem a Karlem Joachimem povýšen do starého stavu svobodných pánů. Tito synové dne 24. června 1705 otcovským statkem se podělili tak, že mladší dostal hrad a ves Branici; starší Jan Jindřich Bobolusky i Škrochovice.[23]) Za Karla Joachima, jenž měl za manželku Annu Eleonoru, dceru Jana Jiřího Štolce z Gostomky a syna jediného Jana Karla, přišla Branice z větší části pod Prusko. On † 1747 a vdova 1756. Jan Karel ztrativ smrtí manželku Maxmilianu Florentinu Lichnovskou (1738) pojal potom Eleonoru Amalii hraběnku ze Solmsu a Teklenburku, s níž se ale hned po otcově smrti 1747 dal rozvésti a statek Branici

prodal již 3. října téhož roku Marii Karolině šlechtičně z Poppen. Tento prodej byl od královské pruské vlády 1749 zničen, načež rozvedená manželka Eleonora Amalie ten statek dále držela.[24]) Ano 1756 přikoupila i Bobolusky a Škrochovice.[25]) Při smrti její 1761 dědila ten statek jediná její dcera Johana Eleonora Moravická, provdaná za Jindřicha Viléma Kryštofa hraběte z Reichenbachu († 1772). Syn jejich Jindřich Arnošt Leopold hrabě Reichenbach zemřel však 14letý jsa na vychování u strýce Jindřicha na Goszicích, jemuž ten statek byl poručil (1776). Když tomu jeho děd Jan Karel Moravický, ješto mladý hrabě neměl let, když to poručenství činil, odporoval, spor 27. ledna 1777 rozsouzen tak, že Branice zůstane Jindřichovi hraběti Reichenbachovi, Bobolusky a Škrochovice připadnou dědovi. Viz dále Škrochovice. [[1]) M. IV. 208. [2]) M. IV. 272. [3]) M. IV. 347. [4]) M. IV. 357. [5]) S. VI. 198. [6]) Minsb. 239; R. P. I. 1. násl. [7]) Pal. huss. Beitr. I. 415. [8]) Bp. [9]) RP. I. 11 násl. [10]) O. I. 20, 22, 24. [11]) O. I. 2 r. 1439. [12]) O. II. 5, 12, 23, 25, 35. [13]) Její náhrobek, nejstarší český, v Hlučíně. [14]) O. III. 17. [15]) O. III. 1. [16]) O. III. 20. [17]) O. III. 22. [18]) O. II. 23. 25. 38. [19]) RP. X. 70; O. V. 27. [20]) RP. XV. 106 243. 257. [21]) RP. XV. 362. [22]) Papr. [23]) O. XX 50. [24]) O. XXVII. 44. [25]) O. XXIX. 90.]

Branka ves se školou a 428 obyvateli pod Hradcem. Jméno její že má původ starožitný, ano tuto otvírala se malá brána zemská, jest ku pravdě podobno. 1339 Benko, nepochybně svobodný dvořák Kylešovský, prodal půl mlýnu v Brance mlynáři Řehořovi za 5 kop.[1]) Že tento mlýn se dostal potom Slavatovi z Branky, jest nepochybno. Vyskytujíť se již 1331: Stašek a Slavata jakožto svědkové na listech

knížecích, a opětně 1351 i 1359. Toho posledního roku jest purkrabím na Hradci „Slavata z Útěchovic".[2]) Nechať jest jakkoli, že okolo 1345 Slavata držel mlýn na Hradci, prokázáno jest; jeho pak syn Slavata, tuším k radě faráře Hradeckého Františka Krišťana, písaře knížecího, odebral se na studia do Prahy, kdež se stal oltářníkem Pražským i Vratislavským, načež za to oltářnictví vyměnil děkanství v Ml. Boleslavi.[3]) 1362. dne 30. ledna listem daným v Opavě kníže Mikuláš svrchu zpomenutému faráři Františkovi potvrdil koupi dvoru ve vsi Brance za Moravicí k faře Hradecké na věčné obchody. Zmíněný dvůr s polem táhnoucím se od Hanušky až po Štablovice držel před tím Budislav (Buclav), syn Slavibora z Vršovic.[4]) 1370 také zmíněný Slavata oltářník, syn Slavaty z Branky, svůj mlýn po otci zděděný vzdal taktéž k faře Hradecké na záduší.[5]) Později farář Martin s vůlí knížete Václava odprodal třetinu toho mlýnu za 10 hřiven dobrých groší mlynáři Kylešovskému Mackovi.[6]) Týž Macek mlynář ale r. 1440 pohnal kněze Martina z Výhovic, že zmíněný mlýn, na němž on Macek má svou třetinu, bez jeho vědomí prodal.[7]) Tehda nepochybně ten mlýn odpadl od zboží farského, není povědomo. Zmíněný Branský dvůr Siebenlot farář Opavský a Hradecký vzdal prý ok. 1556 Adamovi Četryšovi z Kynšperku, jenž královské Hradecké zboží držel v zástavě, za 18 zl. ročního platu, načež pod Pruskovskými, jimž 1585 Císař Rudolf II. byl vzdal celé Hradecké panství v dědictví, dvůr farský splynul s majetkem vrchnostenským. L. 1695 Jiřík Kryštof hrabě Pruskovský poddanému svému dědičnému mlynáři Blažeji Novákovi vzdal list, dle něhož ten mlynář měl u svého mlýna 2 veliké zahrady, louky v „hájku" na 5 fur pod plat,

role nad „pohořím“ na 9 měřic a j. Z toho všeho platil ouroku 9 r. 36 kr.; odmrtu 1 r. 12 kr.; pastevného 2 r. 24 kr.; rybného 1 r. 48 kr.; za nepokrývání zámeckých střech 2 r.; za nekrmení 4 sviní 19 r. 12 kr.; dohromady 36 r. 12 kr. ročně. Kromě toho sýpal obilí a byl povinen panského psa chovati. 1700 za jeho role dali mu výměnou jiné za „chmelnicí“.[8]) Zprávy tyto týkají se mlýna řečeného „Branského“, kterýž potomně drželi Billerové, a sice Jan, Kašpar, Josef, Ignác, Josef a Anton, kdež 1878 přešel na Pavla Primavesiho z Olomouce. Nyní jej drží p. Ant. Fajkus z Benkovic. — Druhý mlýn nazvaný „Trňaný“ čili „Trňák“ drželi až do r. 1660 Heroldové, Balcar a Michal, pak do 1669 Pavel Nahaňač, po něm Matesové Michal, Kašpar, Matouš a Jiří do r. 1702, od nichž se dostal Matěji Gebaurovi; 1737 přešel na Mutvile, Jiřího a Františka, 1783 na Jakuba Samla, Vojtěcha Jeříka, Ondřeje Fícka, Ondřeje Vernera, Matěje Valíka, Antona Vernera a 1852 na p. Josefa Schulze a na jeho syna Roberta.[9]) Viz ostatek u Hradce. [[1]) Matr. Hradecká. [2]) Kr. 238, 301; M. IX. 91. [3]) Tomek děj. Prahy. [4]) Kr. 339. [5]) Matr. Hrad. [6]) Matr. Hrad. [7]) RP. II. 38. [8]) Protokole Hradecké. [9]) Dle vzorné pamětné knihy, P. Janem Chovancem 1842 založené, sdělil p. J. Skupina.]

Brantice = Bransdorf jihozáp. od Krnova, s farou a školou, mají 1168 obyvatelů. 1377 držel za manské zboží ves „Brandisdorf“ pan Veichard.[1]) 1394 pro nájezdy do statků biskupských do klatby dán „Nicl Abuss Steynburn Branthicz“.[2]) 1411 Zikmund Čelm de Brandesdorf v měsíci březnu u krále Václava vymohl potvrzení svobod stavům Krnovským.[3]) 1413 Henricus de „Branticz“ přítomen jednání o Bližčice.[4]) Později

seděli na tom zboží již „slovutní panoše“ Jan a Václav Mejskové, bratří z Brantic, jimž kníže Mikuláš ves tu s tvrzí, dvorem i kostelním podacím roku 1449 z manského práva do pozemského převedl.[5]) Václav jmenuje se 1446, 1447, 1451, 1453 „starostou“ Krnovským. Janova manželka Kateřina vzdala mu 1446 věno své na Petřetíně, začež on jí zase na tom zboží 100 hřiven k pravému svobodnému věnu vložil.[6]) Václavovi Mejskovi dostalo se dvoru v Bližčicích (viz tam), kterýž ale po smrti jeho spadl na Janova tuším syna Mikuláše „Brantického“, jehož se již 1467 zpomíná.[7]) 1471 s volí knížete Hanuše pustil Bližčický statek a 1491 vložil i Brantice s tvrzí, dvorem, mlýny i rybníky Jiříkovi a Martinovi bratřím vlastním Šípům z Branice, z nichž Martin byl tehda komorníkem knížetství Krnovského.[8]) Jiřík měl za manželku Annu ze Vračova, jíž s volí bratra svého 200 zl. věna na Branticích vložil.[9]) Avšak již 1492 prodali zase Brantice Janu Nayhauzerovi, ale sotva byl manželce své Kristině z Hradce 800 zl. na tom věna vložil, již 1495 ten statek prodal Janovi staršímu z Fulštejna a z Vladěnína, jemuž také v dědictví vzdal ves Radim i s dvorem Bartholtovským se vším příslušenstvím.[10]) Všechno toto zboží Ojíř a Ambrož bratří z Fulštejna vložili Jiříkovi z Tvorkova, jemuž byl také Jan Kralický na Zátoře do knih 1503 zapsal „tu vodu, kteráž od starodávna vedena jest z řeky Zátorské přes grunt Zátorský, příkopu i s tím stavem od kteréhož se vede voda na rybníky Brantické“.[11]) Pan Jiřík ale ještě r. 1503 postoupil to vše Onšovi Štablovskému z Kovalovic, nabyv Raduně u Opavy.[12]) Nový držitel zapsal 1507 Salomeně z Petřvaldu, manželce své, na vsech Branticích a Radimi i na tvrzi 1000 zl. věna, 1517 s ní nabyl Sosnové a

Býkova, ale syn tuším Onšův, Jan Štablovský, všechen ten statek zapsal Jindřichovi Kordulovi ze Sloupna. Jindřich Kordula přibyl z Čech i zapsal manželce své Kateřině z Othmuta taktéž 1000 zl. na tom zboží.[13]) R. 1540 Jaroslav a Vaněk Kordulové, bratří vlastní ze Sloupna, i na místě bratra svého mladšího nedílného, a Eliška, Elena a Johanka, sestry jich vlastní, to zboží, ves Brantice s tvrzí a druhú Radim prodali knížeti Jiřímu, markrabí Braniborskému.[14]) Odtud přidali se také Brantičtí k náboženství evangelickému. Markrabí Jiří Frydrych Brantice i Radim daroval prý r. 1561 direktoru své kanceláře Jeronymu Reinwaldovi za jeho věrné a platné služby, zůstaviv tu sobě nějakou pravomocnosť a komoře své nějaké ospy z mlýna zachovav. Jeronym prý vystavěl přední stranu nynějšího zámku a založil tu zahradu. Po něm dostalo se to zboží r. 1597 jeho synu Jindřichovi. Že však to držení jen na čas služby bylo obmezeno, 1607 přešlo pod týmiž podmínkami jakožto manství na pana Bieslera. 1621 markrabí Jan Jiří pustil je svému nařízenému radovi Linhartovi z Jendorfu v dědictví, kterýž je ale nepochybně pozbyl téhož roku, poněvadž markrabí byl achtován. Na to dostalo se Jeronymovi Dreslerovi, kterýž je 1625 prodal Jindřichovi Dreskovi z Martinkovic (Merzdorfu). Tento psal se na Branticích, Merzdorfě a „Raduni" i byl 1635 zemským komisářem, 1649 místodržícím úřadu zemského hejtmanství a zemřel 19. října 1650.[15]) Jeho syn Ferdinand Dreska, za něhož kostel katolíkům zase otevřen, přikoupil Neplachovice, ale již 1669 to zboží spravovala vdova a j. poručníci. Jeho vdova Anna Rejzvicovna z Kadeřína provdala se zase za Karla sv. pána Tracha z Březiho, jemuž zboží Brantické věnem přinesla, a on jí zboží Býkovské,

které již 1675 držel a s Brantickým zase byl spojil. Pan Trach byl již 1687 mrtev.[14]) Po něm držel Brantice starší jeho syn Silvius Erdman na Kornici, Vojnovicích, Slavíkově a Žitné, jenž 1705 nabyl Bojanova, Lekartova, Otic a půl Sudole. Načež po jeho smrti († 1710) jeho mladši bratr Karel Gottlieb sv. p. Trach, nejvyšší sudí, dal si zboží Brantické i s Býkovem, jak je byl po † otci svém a po † starším bratru Silviu Erdmanu a na Kornici dostal, do desk vložiti.[15]) Tento Gottlieb Trach byv též od r. 1714 pánem na Tvorkově, 1740 hejtmanem zemským Krnovským, též soudcem a starším zemským knižetstev Opolského a Ratiborského, a prodav 1731 Kornici, † 1744 bez poslední vůle i bezdětek, pročež to zboží (Brantice, Tvorkov) zdědila sestra jeho ovdovělá Johanka Eleonora hraběnka Churschwandtova, kteráž je ale postoupila druhé pozůstalé manželce Gottliebově Heleně Trachové, rozené Sobkovně z Kornic.[16]) Tato provdavši se 1748 za kr. pruského generallieutenanta sv. pána z Khyau a po třetí za c. k. generalmajora Mikuláše Františka sv. pána z Weichsu († 1781), neměla žádných dětí, i zůstavila to zboží svému strýci hraběti Sobkovi, od něhož přešlo na Karla sv. p. Laryše a konečně na Zikmunda hraběte Khuenburka. 1873 Amand hr. Khuenburk odprodal od Brantického zboží Býkov. [[1]) S. VI. 199. [2]) Arch. f. oest. Gesch. VIII. 192. [3]) Kop. Př. 100. [4]) RP. I. 2. [5]) K. I. 37. [6]) K. I. 36. [7]) RP. II. 3. [8]) K. I. 49. [9]) K. I. 39. [10]) K. I 50, 53, 54. [11]) K. I. 55, 62. [12]) K. I. 62. [13]) K. I. 68, 80, 89. [14]) K. II. 17. [15]) Svoboda, záp. [14]) E. IV. 99; K. V. 16. [15]) K. VII. 99. [16]) K. IX. 22, 39. Weltzel, Ratiborer Archipresb. 250, 251, 491, 492, kdež obšírnější zprávy o zboži pánů Trachů v Ratiborsku se naleznou.]

Bratřikovice = Brättersdorf, záp. od Opavy, ves se 479 obyvateli. 1250 dne 18. pros. v Lyoně J. Svatosť papež Innocenc IV. vydal klášteru Velehradskému breve na všecky jeho statky, mezi nimiž „Bratrigsdorf", jenž 1265 „Bratricowiz" sluje.[1]) Tu ves patrně mniši Velehradští teprve po r. 1220 na svém Stěborském hofmisterství založili. Osudy té vsi až do r. asi 1506 byly společny se Stěbořicemi (viz tyto). Okolo toho času bratří Hyncíkové Jiřik a Hynek Bírkové z Násile drželi Bratřikovice a Heřmanice s pustou vsí Držkovicemi společně, ale zastavili je potom Janovi z Bobolusk; dali však 1520 „v pondělí den sv. Řehoře" bratru svému Janovi Bírkovi na Zátoře plnou moc, aby mohl právem jejich na tu zástavu vstoupiti, ty vsi vyplatiti a je s manželkou svou Marketou ze Studnic držeti, pokudž by oni jich zase nevyplatili.[2]) Jan Vok ty vsi vyplatil od Jana z Bobolusk[3]) a držel je také se vsí Jezdkovicemi nějaký čas, ale pustil právo své Jiříkovi Stošovi z Kounic. Zatím smluvil se Jiřík Bírka s Janem starším Bruntalským z Vrbna o vsi Heřmanice, Bratřikovice, pusté Držkovice, Jezdkovice, Jakartovice a Bohdanovice, načež o ně o všecky kromě Bohdanovic a Jakartovic pohnán od pp. z Vrbna 1547 Jiřík Stoš.[4]) Půhon zůstal bez výsledků, neb pan Jiřík Stoš potom zastavil pusté vsi Držkovice s pustou vsí Heřminovami Jakubovi někdy fojtu Jakartickému, kdežto Heřmanice, Bratřikovice a Jezdkovice pustil Františkovi Rotumberkovi z Ketře v 1500 zl. „všechen statek, což ho měl, v knížetství Opavském". Tento psal se na Jezdkovicích již 1553 a ještě 1554.[5]) Po smrti Rotumberkově uvázali se v držení těch dědin rukojmě jeho Frydrych Stoš na Branici, Otik na Deštném, Jaroš z Kunčic na Všecho-

vicích a Jiřík Vysocký. Z těch všech věřitelů největší nároky na ty vsi měl p. Frydrych Stoš, neboť měl prý ty vsi Jezdkovice, Heřmanice a Bratřikovice v opatrování za pana Jana Stoše, syna † Jiříka Stoše, což odtud vysvětlitelno, že Alexandr Bírka na Štundorfě, syn Jana Voka Bírky na Štundorfě byl vše své právo na těch dědinách, jak je měl před odstoupením Jiříkovi Stošovi, pustil jeho synu Janu Stošovi. Páni z Vrbna, majíce smlouvy také o jiné statky někdy Velehradské, pohnali svrchupsané rukojmí, načež ty vsi přejali páni z Vrbna. Ovšem r. 1561 nálezeno jest, že pan Štefan a jeho strýc Bernart mají těm rukojmím vyplatiti 470 zlatých uherských.[6]) Tak se dostaly k Heralticím, až je 1594 „v úterý po sv. Martině" prodal p. Albrecht ml. z Vrbna a na Heralticích, a sice Jezdkovice, Bratřikovice a pustou ves Mladotice Karlovi Bítovskému z Bítova na Litultovicích a Petříkovách.[7]) Odtud až po 1623 viz u Litultovic, pak až po 1764 u Mladecka. Toho posledního roku dne 15. srpna Karel Filip ze Schlangenfeldu ves Bratřikovice prodal Marii Anně svobodné paní Sobkovně z Kornic, manželce Ondřeje hraběte Renarda, kterýž 1781 i Mladecko koupil. Jeho dcera, provdaná sv. paní Budeyova 1795 prodala je Eugenu hraběti z Vrbna zase k Heralticím, při nichž potom Bratřikovice zůstaly. Viz Heraltice. [[1]) M. III. 128, 273. [2]) Svobodovy zápisky. [3]) RP. VI. 483 Kr. 1520 a VIII. 15. [4]) RP. XI. 10, 190. [5]) RP. XII. 62, 66, 75, 94; XIII. 182. [6]) RP. XIII. 162, 188. [7]) RP. XXIII. 177.]

Bratsch viz **Vratišovy.**

Braunsdorf viz **Brumovice.**

Bravantice = **Brosdorf,** jihozáp. od Klimkovic, s farou a školou a 1196 ob. 1377 držel ves „Brofandsdorff" Bolek čili Boleslav z Bravantic.[1]) Na té vsi seděl

však již 1421 Vernek Pivce, syn Mikšíka Pivce z Hradčan, kteréhož Vernka 1422 pohnal Petřík z Štablovic odjinud řečený Višák. Jiný díl tam měl Otík z Rohova, kterýž jej byl koupil od Viléma Šlechty.[2]) Vernek Pivce dal na díle svém zapsati manželce své Kateřině 6 hř. platu k věnnému právu, kteréžto věno jí po Vernkově smrti 1441 s vůli kněze Přemka, knížete Opavského deskami nově zřízenými obnoveno, ostatní pak podíl Vernkův vzdal kníže, na něhož byl spadl, Janovi, Adamovi a Otíkovi, synům zpomenutého Otíka z Rohova, kteří si potom 1434 ves tu celou i se vsí Lhotou Horní za dědictví své přirozené kromě těch 6 hřiven platu věna paní Kateřiny Vernkové znovu do desk vložiti dali.[3]) Tato paní Kateřina se zatím byla sstoupila tím věnem svým s mužem svým Václavem, měštěnínem Opavským, později pak je vzdala Urbanovi z Přehyně a manželce jeho Dorotě.[4]) Tohoto Urbana z Bravantic 1437 pohnal Václav Francek, a ještě 1440 mluví se o 6 lánech Urbanových.[5]) 1441. sstoupili se výš jmenovaní bratří z Rohova, zejmena Bravanticemi a Lhotkou Horní kromě 10 hřiven platu věna, jež paní Magdalena, manželka Otíkova, měla na Bravanticích.[6]) 1477 Adam a Otík, bratří z Rohova, prodali Horní Lhotu se vším právem a panstvím, což tam měli, slovutným panoším Jindřichovi a Alšovi bratřím z Hrabyně.[7]) Když bratr Jan zemřel, zůstaviv po sobě syna Mikuláše, strýcové jeho Adam a Otík dovolili mu, manželce své Martě z Lichtnova, sestře Haydy z Lichtnova, na Bravanticích vložiti 15 hřiven věna. I píše se Mikuláš z Bravantic již 1466. Když po jeho smrti vdova Marta z knížetství Opavského do jiného kraje vyjela, dalo to knížeti Viktorinovi příčinu, uvázati se ve ves Bravantice, ale že zmínění

strýcové Adam a Otík dostatečně své právo prokázali, zůstaveni byli na tom zboží.[8]) A 1477 dal Otík z Rohova ves Bravantice zapsati za dědictví své sestře Marketě z Bravantic, kteráž ihned na to zboží vzala na spolek Jana z Chobřan, svého manžela.[9]) „L. 1485 na Opavě v neděli před obrácením sv. Pavla“ kníže Viktorin vyznává, „že jsme dlužni . . 400 zl. uh. a dva koně střelčí Ivaňkovi z Chobřan a na Brabanticích“.[10]) Byltě Jan čili Ivan z Chobřan z Polské, kdež měl statky v kraji Sandoměrském a Lublinském. Týž psal se ještě 1507 „Jan z Chobřan a na Bravanticích“[11]) i stal se původcem pánů Bravanských z Chobřan, neb s manželkou svou výš jmenovanou měl 4 syny: Mikuláše, Bernarta, Jana a Jiříka. Z těch synův Bernart měl k manželství slečnu Sedlnickou, ale přečkal všecky své děti; Janovi postoupil své statky polské listem daným v Opavě l. 1516 fer. 3. post Oculi,[12]) ale Jan i bratr jeho Jiřík zahynuli jsouce na vojenských službách polských ve válkách s Tatary. Nejstarší bratr Mikuláš přejal Bravantice, načež přešly na jeho syna z Barbory Sedlnické, Jana Bravanského, kterýž 1568 již byl pánem na Bravanticích, jak svědčí listy biskupa Viléma Prusinovského jemu poslané.[13]) Pan Jan, nabyv Bořutína a Chřenovic se Šamařovicemi, statek Bravanský 1598 ve středu před sv. Šťastným prodal synu svému Janovi mladšímu Bravanskému z Chobřan, i náležely tehda k němu již Olbramice a Zbyslavice.[14]) Po smrti Jana ml. Bravanského prodal hejtman zemský zboží jeho Bravantice, Olbramice a Zbyslavice r. 1602 v sobotu před nedělí masopustní Zikmundovi Štěrnskému ze Štěrn,[15]) jenž měl za první manželku Kateřinu Ruckou z Ruc, za druhou Kateřinu Pillarovou z Pilchu, obě z knížetství Těšínského, a děti z prvního lože syna Jana,

z druhého Petra, Stanislava a Jiříka i dcery Kateřinu, Annu a Ludmilu.[16]) Při jeho smrti dostal syn Jan Zbyslavice, a Petr Bravantice, neb 1610 když lidé z Bravantic stížnosť podali do vrchnosti pro přetěžování, nález vynešen: „Poněvadž lidé Bravanští ničím neprovodí, aby jich Petr Štěrnský, pán jejich, mimo nadání potahovati měl, že tomu roku odpovídati nemá.“[17]) Ale již 1613 byly v držení jeho paní mateře Kateřiny Pillarovny z Pilchu, kteráž se píše „na Bravanticích“ v listě daném „Na Bravanticích v úterý před Božím vstúpením“ a poslaném Voldřichovi Frokštejnovi z Načeslavic a na Džbáncích.[18]) Tato paní Štěrnská Bravantice a Olbramice již roku 1614 dne 16. dubna prodala Mikulášovi Rohrovi z „Kamene“, jinak ze „Stinavy“ a z Meziboře, a manželce jeho Barboře Adelsbachovně z Niklsdorfu[19]), kterýmž manželům náležely také Litultovice a Jezdkovice. Mikuláš Rohr na Bravanticích a Olbramicích byl císařským nejvyšším, jenž za nepokojných těch časů jsa „deputovaným“ „lid Puthlerovský“ rozváděl „do kvartýrů“, z čehož měl nemalé mrzutosti s panem Zikmundem Vaneckým na Porubě a Henrichem Vilimovským z Kojkovic na Bílovci; od prvnějšího byl žalován, že mu 1636 dne 19. marti „přijedouc na eksekucí z Oder 19 koní vojákův Puthlerovských s paletem od Mikuláše Rohra spečetěným“ na Porubu přibylo dříve, než pohončí patenty od JJMti pánův stavův přinesl. Vilimovského 1637 žaloval sám, neboť s hradu Vikštejna panu Pražmovi na Horní Lhotu byl psal 19. července 1637, že „Mikuláš s Roru na můj od JMC. mně zastavený statek (Bílovec) vpadl, ovčí dobytek jest preč odehnal“ a že „jsem vysoce slavnému domu Rakouskému odpornej byl“.[20]) R. 1644 volen jest do

komise, která účtovati měla po zmatcích Švedským vpádem nastalých. Za druhou manželku měl asi 1646 Annu Apolenu, dceru Bernarta Bruntalského z Vrbna a na N. Cerekvi, kteráž po manželově smrti zboží Bravanské nějaký čas držela věnným právem, načež je dcera Mikulášova z prvního lože, Alžběta, manželka Frydrycha Lichnovského z Voštic, i se sestrou držela. ale již 1655 prodala statek Bravanský Jiříkovi Štěpánovi hraběti z Vrbna, kterýž hned téhož roku z toho statku vzdal 5 kamenů vlny na klášter Františkanský v Opavě. Tento hrabě Jiřík Štěpán přikoupil 1678 zase Zbyslavice[21]) a, ač všecko byl odprodal Maxmilianovi Františkovi Boryni ze Lhoty, potom držel zase až do smrti. Jeho syn Leopold František Antonín prodal je Václavovi hraběti z Vrbna na Nové Cerekvi, kteréhož syn Kajetán pustil je 3. pros. 1716 Josefovi Františkovi hraběti z Vrbna na Fulneku, ale ten 1722 prodal je Františkovi Jindřichovi Řeplinskému z Berečka. Tento byv kupcem v Opavě nabyl znamenitého jmění a stal se komerčním radou JMC., načež povýšen do stavu rytířského, později do stavu svobodných pánů. Již 1719 koupil od hraběte Pruskovského Náměšť na Moravě, kterou ale 1726 prodal Aloisovi hraběti Harrachovi.[22]) Kromě Bravantic držel Studénku a statek Arnoltice v nynějším Pr. Slezsku. Byl soudcem zemským, ano i hejtmanem knížetství Opavského a Krnovského, zemřel 30. ledna 1754 v Bravanticích. Po smrti první manželky Anny Marie Weisové (ovdovělé Rummlerové) vzal k manželství Terezii Šarovcovnu ze Šarova a po její smrti Antonii Josefu dceru Jana Rudolfa sv. p. Czelesty z Czelestini. Z druhého manželství měl dceru Angelu a 4 syny Františka Jindřicha, Josefa Kryštofa, Antonína a Jana Rudolfa. Nejmladší

dostal Arnoltice, oba prostřední Studénku, a nejstarší František přejal statek Bravaňský.[23]) František Řeplinský měl s manželkou Valpurkou Kotulínskou († 1776) několik dcer a syna Františka Emanuele (nar. 1766), který pozbyv otcovského statku nabyl manství v Suchých Lazcích (viz tyto). R. 1797 koupila zboží Bravanské Marie Anna Tekla Moennichovna, dědička zboží Raduňského, provdaná za Jana hraběte Laryše ze Lhoty, kterýž přijal jméno tchánovo „Moennich“. Viz dále Raduň. [[1]) S. VI. 196. [2]) RP. I. 7, 8. násl. [3]) O. I. 8, 19. [4]) O. I. 15. [5]) RP. I. 19, 35. [6]) O. I. 34, 37. [7]) O. I. 38. [8]) O. II. 21, 22. RP. II. 1. [9]) O. II. 33. [10]) Papr. Zr. 422. [11]) Arch. f. oest. Gesch. XXXVII. 149. [12]) Papr. Zr. 423. [13]) Kopiář listů pos. [14]) O. VIII. 24. [15]) O. IX. 8. [16]) RP. XVI. 277. [17]) RP. XXVI. 51. [18]) Zuk. výp. [19]) O. XI. 4; RP. XVI. k r. 1636. [20]) RP. XI. 15, 19. [21]) O. XV. 65. [22]) V. V. 605. [23]) O. XXIX. 104, 131.]

Bravinné = **Brawin**, záp. od Bílovce, má školu a s Novým Dvorem 285 ob. Ves Bravinné, slovouc tehda „Brafin“, 1377 náležela s Lubojaty Mikulášovi Stošovi z Malenovic, komořímu cudy Opavské (viz Lubojaty). Jeho synové rozdělili se zbožím otcovským tak, že Mikuláš dostal Lubojaty a Levice u Krnova, kdež Kunat dostal Bravinné. Tento seděl na Bravinném již 1413, kteréhož roku jej pohnali Ješek ze Suchých Lazec a paní Elška Jaráčova na Branici; 1417 pohnal sám bratra svého na Lubojatech.[1]) Jeho vdova Kateřina dala si 1431 obnoviti své věno 170 hřiven na té vsi v nových deskách a hned se tím věnem sstoupila s dcerou svou Marketou, manželkou Jana Skrbenského z Doloplaz.[2]) Tento 1437 (?) pohnal p. Bočka Puklici z Pozořic a na Odrách, že mu pobral za 100 hř. v Bravinném na jeho (Janovy) ženy dědictví.[3])

Což svědčí, že husitské bouře postihly také Bravinné. Ale již 1447 Marketa a Kateřina z Bitova tu ves se dvorem a vším příslušenstvím vložily Janovi ze Zbroslavic, Janovi z Kovářova, manželce jeho Kateřině z Logova a jejich erbům.[4]) 1461 Žibřid komorník, Oneš Kyjovec sudí a Toman písař vyznávají, že Jan Buřivoj s manželkou Kateřinou od knížete Hanuše Opavského vymáhal posly k deskám, aby ves Bravinné vložili paní Marketě z Barchova, načež později že zase vystoupil s touže žádostí před knížete. I vložena tedy toho roku ves Bravinné do desk zmíněné Marketě z Barchova, kteráž poručníkem učinila Smila z Barchova a ze Staré Vsi.[5]) L. 1477 vzala Anna z Bravinného manžela svého Václava Fulštejna ze Slavkova na spolek na tu ves,[6]) po němž spadla na jeho snad syny Jana, Mikuláše, Viléma a Jindřicha Fulštejny ze Slavkova; ale všecky přečkal svou živností Jindřich, i zůstal sám v její držení. (Tehda sedělo několik bratří Fulštejnův ze Slavkova na Studénce.) R. 1536 prodal Jindřich Fulštejn ze Slavkova bratřím Fulštejnům z Vladěnína a na Bílovci ves svou Bravinné k Bílovci.[8]) Viz dále Bílovec a Vyškovice. [[1]) RP. I. na různ. m. [2]) O. I. 6. [3]) Rp. III. 449. [4]) O. II. 2. [5]) O. II. 11. [6]) O. II. 39. [7]) O. IV. 23.]

Breitenau viz **Bretnov.**

Bressel, Klein viz **Vráclavek.**

Brättersdorf viz **Bratříkovice.**

Bretnov = **Breitenau,** záp. od Krnova s osadou Pochní má 1258 obč. i faru a školu. Na této vsi „Bratnově“ i na jiných dědinách k zámku Zátoru příslušných 1498 Jan z Kralic manželce své Machně z Broslavic 400 zl. věna vložil, i sluje 1503, když ji týž Jan z Kralic prodal a vložil Janovi z Voštic, „Brayt-

nov", 1520 „Bretnov".[1]) 1610 píše se „Balcar Henrich mladší z Bretnova a na svob. dvoře na předměstí Opavském", rozuměj Ratiborském.[2]) Bretnov slušel vždy k Zátoru, viz ten. [[1]) K. I. 54, 62, 64, 87. [2]) RP. XXV. 252.]

Březová = **Birkowitz** u Stěbořic na díle ku Stěbořicím, na díle k Novému Dvoru příslušná se 112 obyvateli. Když r. 1617. p. Jan Bruntalský z Vrbna Štemplovské panství pouštěl Karlovi Strassoldovi, jmenuje se v něm také Březová. Tuto osadu, jak nyní jest, založil Ondřej rytíř Pino z Friedenthalu na pozemcích druhdy k fojtství Stěborskému příslušných, kteréž tehdejší Stěborský fojt, Ondřej Stiborský, výměnou za pozemky k bývalému „Malému Dvoru" náležité své vrchnosti r. 1751 byl postoupil. Napřed tam 1751 postavena krčma a 1759 ostatní osada založena.[1]) [[1]) Dle listu dědičného fojta Stěborského p. Krále. E. III. 325.]

Březová = **Briesau** ves jižně od Opavy s farou a školou a 366 ob. Předem upozorňujeme, že minulosť této osady, jíž jen tušiti lze, zahalena jest v tajemné roucho. I podáme to, což jsme rozhaliti mohli. První zpráva písemná o krajině Březovské pochází sice z r. 1238, nicméně lze nám na její základě sledovati nazpět dále. Po slovutném Semislavu z Morkovic, jehož jméno se vyskytuje na listinách od r. 1195 počínajíc, slulo totiž Březovské okolí újezdem „Semislaví". Pan Semislav byl od r. 1233—1236 komořím cudy Olomucké, k níž náleželo i Opavsko. A jeho dcera jména neznámého provdala se za pana Vojtěcha z Medlova, jehož tuším bratr Štěpán z Medlova na Opavsku byl zemanem. Této dceři věnem zapsal pan Semislav celý svůj újezd Semislav. Když zemřeli tchán i manželka, pan Vojtěch

vstoupil do cisterciáckého kláštera v Doubravnice, kdež se brzo potom 1233 stal proboštem. I poněvadž statek svůj chtěl převésti na klášter svůj, vymáhal u markrabí Přemysla listu, aby tím statkem činiti mohl, jak by chtěl. A markrabí k tomu svolil listem daným v Hulíně r. 1238, v němž vypsáno, což jsme tuto pověděli, a dodáno: „Újezd od lidu Semislav nazývaný v kraji Holasovském položený má hranice své tyto: od lesa páně biskupova ve Slavkově až po les Hradecký, a od toho až po hranice lesa Březová („Brezaw") zvaného, od Březové až po Jedlovou („Gedlaw"), od Jedlové až po Střelnou, od Střelné až po potok Deštné („Desna") jmenovaný."[1]) Toho újezdu však cisterciáci nedostali, neb tchyně Vojtěchova, vdova po Semislavovi, toho zboží vydati nechtěla, pročež Vojtěch okolo 1240 vyžádal si pomoci u samého krále Václava I., kterýž nařídil Ratiborovi, kaštelánu na hradě Veveří, aby „tchyni proboštovu, vdovu pozůstalou Semislavovu, jakkoli přísluší k právu Olomuckému, jménem královým sročil s Vojtěchem, poněvadž do ní stížnosti jsou, že vědomě dědičné zboží Vojtěchovo zabrala".[2]) Kterak se věc skončila, nelze pověděti; Vojtěch proboštoval ještě 1250, ale kterak se jeho zboží dostalo benediktinům Třebickým, zůstane nevysvětleno. Každým řádem bude nejspíše k pravdě podobno, že klášter Třebický brzo po tom, co nabyl Březovského zboží, je zastavil biskupovi a kapitule Olomucké, neb již r. 1296 biskup Dětřich svému kancléři Ambrožovi vzdal 10 hřiven ročního platu, jež povinen byl platiti opat Třebický, zároveň s desátkem z mýta Hradeckého a Bruntalského[3]), a týž konvent ještě 1326 dlužil kanovníkům 40 hřiven; i mluví se také o platech z některých

kostelů kláštera Třebického, kdež se jedná o Budišov, Libavou a Domášov.[3]) Okolo asi 1350 zdá se, že klášter zboží Březovské držel již zase sám, neboť nevývratný důkaz, že je měl 1377, máme z dílčích listů, kdež ku dílu knížat Václava a Přemka a k hradu Hradci připadlo „všecko zboží, což ho mniši Třebičtí drží na Opavsku".[4]) A toto zboží tuším obsahovalo Březovou, Dětřichovice, Gručovice, Janči, Goldzýf, Kunčice, Valtěřovice, Vlkovice, Leskovec a snad Albrechtice Lesní. Zdali zpráva, že dva benediktini prodali 1365 ves Vojkovice,[5]) týče se zaniklých u Hradce Fojtovic (viz tyto), zůstavujeme samo na sobě. V ty časy opatoval v Třebíči kněz Adam, jemuž 1352 povolil papež Kliment berlu a prsten; po něm nastoupil Vít, jehož se zpomíná 1387; pak následoval kněz Racek ok. 1405. Za něho upadl klášter na roveň jiným ve velikou tíseň, pro niž bylo třeba zastavovati poklady i statky klášterské.[6]) A k počátku 15. století dochovala se nám lat. listina velmi závažna: „Já Štěpán bratr řeholy sv. Benedikta v klášteře Třebickém, probošt na Březové, známo činím tímto listem, jakož dědictví v Goldzýfě, které fojti v Kunčicích, předkové nynějšího fojta drželi, a také nynější fojt téže vsi Kunčic ku fojtství svému drží, avšak bez jakéhokoli listinného svědectví a potvrzení, pročež já Štěpán probošt na Březové uvažuje pilnosť téhož fojta a ochotné jeho k nám i ku chudobným našim v Kunčicích lidem služby, dopustil jsem z dobré vůle zmíněné dědictví ku fojtství dědiny Kunčic připsati, aby on a jeho potomci to dědictví v Goldzýfě svobodně a na věky ku svému požitku drželi. A pro lepší toho zdržení a jistotu přidávil jsem svou pečeť za přítomnosti a svědectví věrohodných mužů, totižto

faráře ve Valtěřovicích, Mikšíka, pána na Leskovci, soudce v Jenči, soudce ve Vlkovicích, fojta a přísežných Mikuláše a Mikuše z Březové. Dáno léta Páně 1412 na Březové v den přenešení blaženého Otce a vyznavače Benedikta.[7]) Z této tedy listiny seznáváme, že Březová byla proboštstvím, že k tomu proboštství slušely nepochybně vsi Březová, Goldzýf, Kunčice, Valtěřovice, Vlkovice, Janči a Leskovec. A jelikož se zpomíná fojta („advocati") a přísežných v Březové, jest zřetelno, že 1412 byla Březová již městečkem. Jakož pak nastalé bouře husitské způsobily, že klášter Třebický naprosto zanikl, podobně se stalo i s proboštstvím Březovským. A nejzřetelnější na to doklad máme z Valtěřovic, v kterou dobu zboží toto duchovní od světských pánů zabráno bylo, neb již 1424 pan Jan z Kravař zapisuje věno své manželce kněžně Anežce na Valtěřovicích. Jiná jen otázka jest, kterak se stalo, že část toho zboží připadla k Hradci, část k Fulneku. Nejspíše by se věc dala vysvětliti tím, že na některých dědinách vykonávali vrchní právo páni na Fulnece, na jiných knížata. Ostatek k faře Březovské vrchnosť Hradecká zůstala některými platy povinná. Další zmínky o Březové jsou nad míru skrovny, i pokládáme zprávu, že r. 1540 „kněz Mikuláš z Potmlýna a farář v Březové pohoní Kateřinu Zubřickou z Řuchova pozůstalou vdovu po nebožtíku Jiříkovi z Potmlýna, votci mém, ze 400 kop groší" za velice vzácnou. Týž kněz Mikuláš píše se ale již 1541 „farář v Kostelci".[8]) Když 1585 Císař Rudolf II. královský statek Hradecký Kašparovi Pruskovskému vložiti kázal do desk zemských, zapsali: „městečko Březovou s kostelním podacím, vsi Jetřichovice s kostelním podacím, Janči, Albrechtice . . . Fojtovice atd."[9]) Kterak

se stalo, že Březová s městečka poklesla na nepatrnou dědinu, není těžko uhodnouti: vypravujíť nám o tom pověsti. Březovou dohubili Švedové a odbojní Valaši s nimi spojení, takže teprve zase 1691 tam zřízena fara. Z Březové pošel František Aleš Světlík, kterýž narodiv se po 1620, v době právě nejnešťastnější, byl farářem Hradeckým do r. 1695. On sám vypravuje o zkáze a zhoubě svého rodného města.[10]) Od r. asi 1420 až do nynějška měla jedny pány, držitele Hradce. Viz tento. [[1]) M. II. 333—4. [2]) M. III. 36. [3]) M. V. 57; M. VI. 168, 197, 243. [4]) S. VI. 197. [5]) Vc. II. 3, 149. [6]) Vc. [7]) Z Piterova Monastica laskavě opatřil ověřený opis p. archivář kláštera Rajhradského. [8]) I. kn. pam. 180 b. 192. [9]) O. VIII. 1. [10]) Vlastivěda Slezská I. 9.]

Brosdorf viz **Bravantice.**

Brumovice = **Braunsdorf,** jihových. od Krnova s farou a školou, mají s Dytelovem 1266 obyvatelů. Zpráva o oněch Brumovicích, které 1180 vzdány kostelu Olomuckému, netýče se těchto; taktéž nelze tvrditi, aby je byl „vladař“ Bruno na Opavsku 1288 zpomínaný založil, ač jsou starého původu. Nicméně dovídáme se o nich teprve k r. 1377, když „Bronsdorf“ [1]) nalezáme ve velikém zboží Vartnovském (viz Vartnov). Jakož pak náležely do míle a opravy města Benešova a pod vrchnosť Vartnovskou, jsouce v držení pánů z Holenštejna, tak naprosto nespolehlivá jest zpráva z matriky farské, že 1389 markrabí Moravský Prokop dvůr v těchto Brumovicích vzdal nějakému Mikešovi, neboť jak později jeho bratr markrabí Jošt nabyl Krnovska, tak o Prokopovi není řeči. Ovšem jest pravda, že okolo 1400 svobodný dvůr v Brumovicích drželi ‚Mikuláš a Martin, bratří z Brunsperka čili z Brunsdorfu‘, neboť 1411 p. Žihart z Držkovic

Alšovi synu Mikulášovu z Brunsdorfa, svému sestřenci, vložil 3 lány a čtvrť role v Petřetině, a když 1412 to zboží již bylo vzdáno, svolil k tomu Alšův strýc, Martin z Brunsdorfu.[2]) Také 1417 fer. III. p. rem. urozená paní Ofka, pozůstalá vdova někdy Štěpána z Vartnova, věno své, kteréž měla od zmíněného pána svého na Brunsdorffě a na Úble („Awbel"), vydala synu Štěpánovi z Holenštejna a dcerám, zůstavivši si tu požitek do smrti; kdežto věno své na Sudicích jim dětem úplně vložila.[3]) Z toho vidíme, že Brumovice byly na velikém díle vrchnostenské, na skrovném díle jen dědictvím. Když zboží Vartnovské od komory knížecí 1474 bylo zabráno, potrval na dále nějaký svobodný dvůr tu v Brumovicích vedle velikého, jehož užívali knížata Krnovská. 1506 kněžna Barbora na dále Brumovice zůstavila v příslušenství a obvodu města Benešova (viz ten). Za markrabí Braniborských přijali Brumovští víru evangelickou a měli za pastory Jakuba Slubia a před r. 1619. Ondřeje Bauera, jehož dcera byla provdána za pastora Rusvaldského Jana Zindlera, daleko rozhlášeného i pro básnické spisy. Za knížat z Lichtenštejna okolo 1630 knížecí dvůr puštěn svobodným dvořákům a jiným sedlákům.[4]) Jakkoli tedy zjištěno jest, že okolo r. 1630 v Brumovicích rozpuštěn knížecí dvůr, nicméně zdá se velikosť té vsi neobyčejná, ješto má 60 sedláků se 2803 jitry pole, což se rovná čtyrem starožitným osadám, v nichž se počítá na 700 jiter a po 15 sedlácích. Protož domněnka oprávněna jest, že tato osada asi 2kráte zvětšena byla rozpuštěním panských dvorů někdy k Vartnovu příslušných.[5]) V Brumovicích konány missie katolické ještě 1680. [[1]) S. VI. 199. [2]) K. I. 10, 11. [3]) K. I. 16. [4]) Doposud tam zůstávají takové bývalé

svob. dvory. Sdělil P. F. Stöckl. [5]) Jak bylo přáním pisatelovým již v tomto díle obrátiti zřetel k pozemkovým poměrům každé dědiny, uznal za lepší sestaviti bohda zvláštní knížku statistickou věnovanou všem zajímavým věcem selským.]

Bruntál = Freudenthal, 4 míle záp. od Opavy, s Krnovským, Olomuckým a Nisským předměstím i s částí vsi Kocova má faru, gymnasium, 2 školy, okresní hejtmanství a 7595 ob. První markrabí Moravský Vladislav Jindřich, veliký kolonisator, zvláštní pozornosť věnovav hornictví v Jesenikách, založil již před rokem 1213 město Bruntál na právě německém. Tehda nebylo okolí Bruntalské pusto, anobrž stála tu již trhová ves (oppidum), nynější Staré Město. Tomu svědčí i ta okolnosť, že od Olomouce k Opavě vedla pod nedalekým Rudněm „Rudna cesta“ a k trhové vsi Bruntalské, jejíž jméno zapomenuto, též od Olomouce, „Gywowska cesta“, kterýchž cest[1]) se zpomíná r. 1215. A právě proto, že i jméno staré Bruntalské trhové vsi zapomenuto, a že jak jméno německé města nového „Freudenthal“, tak české „Bruntál“ jsou nápadna, třeba o jméně nového města se zmíniti. I zdá se, že listinné tvary „Froudental“ 1213 a „vrudental“ 1263[2]) svědčí místním okolnostem a že prvotné jméno nového města („civitatis“) slulo „Rudenthal“, ze kteréhož tvaru snadno vysvětlíme i přerůzné způsoby, jak se potom německy píše, i české jméno Bruntál; nebyl tedy zakladatelem žádný Bruno. Založením města nového na emfyteusi skleslo staré „oppidum“ na obyčejnou dědinu. Měšťané pak neomeškali příležitosti, když král Přemysl Otakar I. 1213 dlel v Olomouci, na své svobody vyžádati si majestátu, kteréhož se jim také dne 30. prosince dostalo, kdež král jim měšťanům de „Froudental“

potvrzuje daní bratra Vladislava markrabí Moravského, aby, což dotud v zemi České a Moravské bylo neobyčejno, město své osadili na právě německém. Za jedno týmž měšťanům pustil výsady, zejmena desátek ze cla i z bání okolních na 4 míle a to do smrti jich obou bratří. Za svědky zapsáni též Vladislav markrabí, Robert biskup Olomucký, Vítek kaštelán Hradecký a p. Štěpán z Medlova.[3]) Markrabí Vladislav okolí Bruntalskému, zvláště horám, i na dále věnoval pozornosť, neboť před r. 1224 zabral biskupovi Vratislavskému zlaté báně, nejspíše u Frývaldova (viz Cukmantl). A 1233 v měsíci lednu opětným majestátem královny vdovy Konstance a její syna markrabí Přemysla Otakara Bruntáli („Ureudendal") výsady potvrzeny.[4]) 1238 vyskytuje se Aleš z Bruntále („Vreudenthal") mezi měšťany Opavskými, první to rodák z Bruntále známý.[5]) Nájezdem tatarským Bruntál utrpěl sice veliké škody, než markrabí Přemysl Otakar II. 1247. 3. kv. jim měšťanům Bruntalským, „jakož za nás a za česť našeho království několikráte do těch statků a hrdel nebezpečí podstupovali, a poněvadž nájezdem Tatarským také jejich město z větší části bylo obořeno", vzdal majestát, aby do 25 let clo vybírali při obchodní silnici, která z Polské přes Krnov (po Jivovské cestě) do Olomouce vede, vyjma cestu Opavskou, a nad to ještě pátou štolu z bání Benešovských až do bývalého pořádku budou uvedeny.[6]) Po smrti králově také královna vdova Kunhuta listem daným na Hradci u Opavy 1279 dne 1. listopadu jakožto paní země Opavské všecky svobody Bruntalské potvrdila.[7]) Tehda měl Bruntál již svůj kostel zasvěcený sv. Václavu, neb jej 1295 biskupové v Římě shromáždění nadali 40dennimi odpustky.[8]) Kterak se stalo, že biskup Dětřich Olo-

mucký desátky z celnic Hradecké a Bruntalské („Veudenthal") 1296 vzdáti mohl svému kancléři Ambrožovi[9]), těžko vysvětliti. (Viz Březovou). A 1298 král Václav II. za přítomnosti své v Opavě Bruntalské osvobodil na 2 léta od berny zemské pro škodu ohněm vyhořením způsobenou, a tolikéž téhož roku vesnici u Bruntále položenou „Stalsdorf" klášteru Kameneckému v knížetství Zembickém výměnou za „Trebenovice" vzdal.[9]) Válka s Polskem připravovaná přivedla i krále Václava III., na krátce po svatbě s Violou Těšínskou, do Bruntále, nebo odtud listem daným v „Freundetal" dne 10. října vypravuje k zemskému komendoru Pruskému poselství, aby sebral pole na podporu Oldřichovi z Boskovic, králov. hejtmanu v Kališi od Litvinů sevřenému.[10]) Jeho brzká smrť v Olomouci způsobila, že kníže Mikuláš, jsa též hejtmanem v Polské, na rychlo se vrátil do země Opavské a v ni se uvázal, neb již 1306 dne 18. prosince městům svým Krnovu, Hlubčicím, Opavě a Bruntáli („Vrowdintal") potvrdil svobody, jakéž měli, než se nám po druhé podrobili.[11]) Není pochybnosti, že 1311 dne 16. června také fojt, přísežní a všecka obec města Bruntále holdovali králi Janu Lucemburskému a za zástavní pány přijali knížata Lehnická, neboť i na dále město Bruntál stavělo se na roveň jiným městům bezprostředně poddaným samému zeměpánu, jakož také 1325 kníže Mikuláš II. všem svým knížecím městům tedy i Bruntáli pustil právo na krevné viny.[12]) Brzo potom 1339 kníže Mikuláš II. vzdal svůj hrad Edelštejn i s okolím a báněmi na stříbro králi Janovi, což tuším bylo přední příčinou, aby sobě vystavěl nový hrad pohraničný na Bruntalsku, totižto Fürstenwalde (viz tento). A když zemřel, 1367 Karel IV. rozhodl spor

knížat Opavských, načež kníže Hanuš slíbil, že bratru Mikuláši anebo ale knížeti Kundratovi Olešnickému vyplatí mateřiznu (po matce Hedvice Olešnické), což 1371 blíže se určuje z jakých důchodů, totižto 200 hřiven platu z Krnova, Bruntále a z půl Cvilína.[13]) Když konečně 1377 knížata celým Opavskem se dělili, dostal se hrad Fürstenwalde s městy Bruntálem a Krnovem knížeti Hanušovi Ratiborsko-Krnovskému; hranice pak mezi dílem tímto a dílem knížete Mikulášovým, jemuž se dostal za sídlo hrad Edelštejn, vedena takto: od řeky „největšího Steinseiffu, kdež vteká do prostřední Opavy, a po Opavě, až kde vteká potok Kobylka, a po Kobylce až po hranice pana Znáty v Hynčicích; a od zpomenutého Steinseiffu vzhůru přes Hirswies až po svah řeky Bělé". Tehda seděli na Starém Bruntáli pan Smil, na Fogelseiffu Nikel Kunil, pan Otík na Stollu, nepochybně všichni manové knížecí[14]), takže celé Bruntalsko bylo zbožím zeměpanským. Zatím země Krnovská dostala se v zástavu jiným pánům, zvláště pak Joštovi markrabí Moravskému, vyjímaje Bruntalsko, které zůstalo na dále synům Hanušovým, Hanušovi a Mikulášovi. Tím Bruntalsko stalo se zvláštní individualitou. Avšak již r. 1405 knížata bratří po příkladu svých strýců, vyvolivše si dobré lidi, totižto (purkmistra tuším) Hanuše Falcznera z Moštěnice (Moschnicz), Jakuba Grella faráře Bruntalského, a radní pány Jiříka Steymana, Petra Vernhera, Mikuláše Reichla, Hanuše Keysera, i Mikuláše z Milotic (Milottendorf) fojta Bruntalského, dali jim svůj úděl rozděliti, takže půl Bruntále od jedné brány do druhé podle cesty vedoucí od Krnova ke Kocovu (Kuczendorff) na levo připadlo Hanušovi, na pravo Mikulášovi. Z vesnic tehda trvajících dostal Hanuš „Mestendorf", „Spillen-

berg", „Fogylseyffen", „Dornseyfen mit dem Smidewerk", tolikéž manství v Kuczendorffě a „Stoel". Na proti tomu připadly k dílu Mikulášovu vsi „Newederfel", „Lichtenwerden", „Gesenek", „ober Wiltgrube", „Aldinstat", „Dytreichsdorf", „Marquardesdorf" a „Heynezedorf"; což na nich manství jest. — Hrad Fürstenwalde, k němuž náležela louka blíže „Gesenekwertu", měli držeti na spolek, střídavě ob rok, chovajíce na obranu 8 pacholků. Město mělo zůstati jednotné co se týče správy, úřadů a požitků. Tehda byl již kostel Panny Marie ve Starém Městě; ke kostelu Bruntalskému a k oltáři jednomu ve Starém Městě měli knížata podací. Město bylo hraženo, mělo parkany, na cestě k Starému Městu stál kříž a pod „Kölerbergem" vedla cesta Jivovská k Olomouci, která míněna slovy „ober dy Dibaw".[15]) Ale již r. 1407 podepsáni jsou purkmistr a rada města Bruntále o sstupek knížete Hanuše s Přemkem Opavským.[16]) To nejlepší důkaz, že zboží Bruntalské nemohlo se udržeti v rukou knížecích. Nemáme na to zpráv, jak ta zástava z ruky do ruky přecházela, až se dostala pánům z Vrbna. I zdá se, že prvním držitelem byl již 1447 pan Hyncík z Vrbna, který měl za manželku Ofku, sestru slavného Bernarta Bírky z Násile, pána již 1447 na Vartnově. Oba tito páni jsouce stoupenci krále Jiříka a odpovědníci Matyáše Uherského že konali nájezdy na odpůrce, bude samozřejmo, a podobněž i jim na jich statcích odpůrci že dělali škody. Píšeť Pešina, že Jan hrabě z Vrbna, první řečený Bruntalský, 1467 v klatbu dán zároveň s králem Jiříkem. Potom prý dav se ke straně Matyášově v bitvě u Zábřeha proti Zdeňkovi Kostkovi z Postupic raněn byl i sotva vyvázl životem. Za to vypravil pan Albert Lanškrounský do Bruntalska a na

Sovinec vojsko.[17]) Není zjištěno, stoupil-li pan Hynek k Matyášovi, neboť všecky okolnosti svědčí, že 1474 Matyáš vtrhl na Bruntalsko, při čemž i Bruntál oblehal a hrad Fürstenwalde zkazil.[18]) Dle téhož pramene 1477 zemřel a pochován v Bruntáli třetí syn páně Hynkův.[19]) Teprve r. 1496 listem daným dne 18. června kněžna Krnovská Barbora Bernartovi, Hynkovi a Mikuláši bratřím z Vrbna Bruntalsko na deset let ve 3000 zl. zastavuje[20]) a r. 1501 na listu daném v Opavě pan Bernart z Vrbna se píše „na Bruntáli".[20]) Posléze l. 1506 „osvěcená kněžna Barbora Opavská a Ratiborská a paní Krnovská a pan Jiřík z Šelenberka a z Kosti na městě pana Jana z Šelenberka, nejv. komorníka král. Českého, pána otce svého a sám od sebe, kázali Jejich Milosti psáti, že jakož urození páni Bernart, Hynek a Mikuláš, bratří vlastní drželi Bruntál s příslušenstvím v zástavě . . ve 3000 zl. uherských, jakož listové jejich v sobě šíře ukazují, že JJMti jim bratřím to dávají kupravému, zpupnému dědictví, Bruntál zámek s městem, s mlýny a vesnicemi Wogilzajeť, huorně Wildgruby a duolně Wildgruby, Lichtwardt, Staré Město, Wierderfle, Novú vesku i s pustými vesnicemi s Jarniczij, s Jelením, Lúčkami i s jinými vesnicemi od starodávna k tomu příslušnými . . . s lesy medarskými . . . s slepicemi, s plijem (!) . . . s ospy . . . i s tím jestli žeby kdy nalezena byla na tom panství Bruntalském jakážkolivěk ruda, buďižto zlatá, střiebrná, měděná, olověná, železná, to jim také dávají . . . A oni mají se zachovati podle jiných pánuov a rytierstva kniežetství Krnovského."[21]) Z toho listu vychází, že Fürstenwalde hrad byl obořen, že opustly mnohé dědiny, tudíž že nájezd Matyášův 1474 pod-

niknutý těžko zasáhl i kraj ten. Pro město Bruntál vzešla z tohoto prodeje dalekosáhlá proměna, neboť královské a potom knížecí město pokleslo na panské. Ku věci této zřídka se vyskytující obrátíme zřetel, připomínajíce předem, že do Bruntalského obvodu městského t. j. do míle náležely vsi: Špilendorf, Mestendorf, Nová Veska a Wierderfle, nad nimiž Bruntál vykonával vrchní právo. Svrchupsaní bratři 1513 se zbožím otcovským podělili; bratrovi Mikuláši dali Rudský statek; Bernart a Hynek drželi Bruntalské zboží po polovici. Pan Hynek stav se pánem Klimkovským na svůj díl Bruntalský vzal paní Johanku z Bitova, paní Klimkovskou, na spolek.[22]) Pan Bernart zase 1528 přikoupil statek Heraltický, což bylo příčinou, že Bruntalsko potom vloženo do desk Opavských a tím ku knížetství Opavskému se vrátilo. P. Bernart pochován v Bruntáli i měl tento náhrobní nápis: „L. P. 1529 v neděli po Božím Narození umřel jest urozený pán Bernart Bruntalský z Vrbna. Proste Pána Buoha za něho".[23]) Pan Hynek z Vrbna na Bruntáli a Klimkovicích již 1535 od krále Ferdinanda I. vymohl Bruntáli majestát („ve Znojmě v neděli po rem.") na dva trhy, Marketský a Martinský.[24]) Později od téhož krále nabyli i trhu Jirského. Po smrti Hynkově (ok. 1547) užívala jeho vdova Johanka půl Bruntále, Lichtvard a obojích Wildgrub, o kterouž věc byly tuhé spory.[25]) Vklad zboží Bruntalského do desk Opavských jest pamětihodný proto, (1547 O. VI. 7) že vývody z něho týkají se osad jednotlivých, čehož bude na svém místě zpomenuto. Za pana Jana Bruntalského město Bruntál stihala rána na ránu: založil město nedaleké Andělskou Horu a usiloval o konečné přerušení starých svazkův mílovým právem podmíněných. Odkazujíce k registrům

soudním VIII. 68—72 a ke spisu Stellwagovu str. 90. na krátce uvedeme obsah. Jednalo se o vrchní právo k osadám do mile počítaným a o výsady k fojtství Bruntalskému příslušné. Město Bruntál i zpomenuté 4 obce jednomyslně odporovaly pánu, i když vyprosily si u hejtmana zemského roku, poslové k druhému stání do Opavy vypraveni jsou schytáni a do vězení zámeckého uvrženi. Měšťané však brannou rukou je vyvedli z vězení. Hotové toto zbouření způsobilo, že zemský soud vypravil komisi na Bruntál, kteráž takto spokojila obě strany: Bruntalští postoupí své vrchní právo, za to podrží právo várečnictví a nálev piva i vína; jen něco málo panského piva budou nalévati; role fojtská bude z polovice pánova, druhá časť zůstane na pastvu; pokuty bude vybírati pán, a město bude vydávati jen listy od vyučené — nikoli listů od rodu a jiných; posléze budou bývalé městské vesnice některými menšími robotami pánu povinovány. Tím Bruntál poklesl úplně na město panské; a jestli 1568 markrabí Jiří Frydrych kníže Krnovské krejčířskému cechu potvrdil jich starobylé svobody a také výsadu na nošení zbraně,[26]) to nemá jiného významu leč jakýkoli jiný vidimus. Pan Jan st. Br. z Vrbna stal se 1554 nejv. hejtmanem kníž. Opavského a zemřel 1559 „ve čtvrtek po sv. Pavlu na víru obracení“, kterýž nápis náhrobní opsal Paprocký. Jeho manželka paní Johanka z Žerotína † 1560 (viz náhr. nápis v Paprockém). Ze synův jejich p. Bernart uvázal se v Bruntál. Hynek držel Bystřici a Sokolom, 1566 účastnil se tažení do Uher na Turky a 1573 prodal Klimkovice. Pan Bernart 1565 odpustil Bruntáli nálev panského piva, ale vykázal jim jiné pastviny.[27]) A léta 1568 pustil jim za to vrchní právo na 4 městských vsech svůj panský pivovar, a slíbil jim

pomáhati panskými povozy o stavbě předměstí před Nisskou branou započaté. Pan Bernart byl důvěrným přítelem biskupa Olomuckého, Vil. Prusinovského, i dochovala se nám korrespondence biskupova z roku 1568, z níž rozumíme, že pan Bernart byl osoba i u J. M. Císařské dobře známa.[28]) Roku 1576 vymohl u Císaře Rudolfa II. Bruntáli majestát (v Olomouci čtvrtek po Navšt. P. M.) na čtvrtý trh, novoroční, a na dva dobytčí trhy, a též vyprosil červeného vosku. 1582 22. února † p. Bernart Starší, a dne 21 bř. † páně Hynkova manželka Rebeka, jichž obou české náhrobní nápisy zapsal Paprocký. Téhož r. pan Hynek Bruntáli navrátil právo na vydávaní listů od rodu; sám nabyl Koldštýna.[29]) 1584 zřídil špitál a nadal jej z panských důchodů. 1584, 1591, 1592 dal svým poddaným církevní řád podle vyznání augspurského.[30]) Na krátko následoval jeho syn Jan, načež nastoupil Hynek, jenž k manželství měl Bohunku dceru Karla st. z Žerotína. Dopisy jejich jsou důležity pro dějiny zemské.[31]) R. 1611 založil město Vrbno a 1612 přítomen byl důležitého jednání v Krnově o nevyvázaní Hlubčických z práva zemského.[32]) Tou dobou nabyl zboží Třebomsko-Hradčanského. (Viz Třebom.) Že pan Hynek u sebe vítal zimního krále Bedřicha a že jemu na Bruntáli holdovali stavové knížetství Opavského i Krnovského, jest věcí známou; tolikéž že Bruntalský pán nad jiné se účastnil odboje proti Ferdinandovi II. Proto jeho statky jsou zabrány od fiska, a již 1621 listem daným ve Vídni Císař Ferdinand II. k prosbě velmistra něm. řádu arciknížete Karla povoluje, aby za 200000, které jasný předek velmistr Maximilian byl zůstavil, zakoupen byl Bruntalský statek pro rebelii propadlý, aby ho užíval

budoucí velmistr.[33]) I byla ještě mnohá jiná jednání o Bruntál, k nimž jen odkazujeme.[34]) Brzo přikoupen ještě k tomu panství Sovinec.[35]) Poněvadž velmistr arcikníže Karel mnoho úřadů na sobě spojených měl, byl též biskupem Vratislavským, nařízen jest místodržitel pro Bruntalsko, jakýmž prvním byl Jiřík Vilém Klipl[36]) z Elkerhúz od r. 1625. Jemu za věrné služby vykázáno 10000 zl. v dluzích nejprve na Bruntáli, později na Štemplovci. Za něho 1639 Bruntalsko vyňato z práva zemského i knížecího Lichtenštejnského; za jeho nástupcův Švédové pod Torstensonem dobyli Sovince, pod Koenigsmarkem Bruntále 1645, a po druhé 1648. Když Jan Kašpar z Ampringen zvolený velmistr 1683 učiněn jest zemským hejtmanem Slezským, poněvadž knížetem nebyl, jakým dle majestátu Vladislava II. býti měl, svobodné panství Bruntalské do jeho života povýšeno jest na knížetství. Po smrti velmistra arciknížete Karla † 1624, následovali Jan Evstach z Vesternachu † 1627, Jan Kašpar Stadion † 1641, arcikníže Leopold Vilém † 1662, arcikníže Karel Leopold † 1664, Jan Kašpar z Ampringen † 1684. Za něho rozmnoženo zboží Bruntalské zakoupením Žopov. (Viz tyto.) Nástupce Ludvík Anton falckrabí při Rýně, založil 1672 Ludvíkov = Ludwigsthal a † 1694; jeho bratr František Ludvík založil 1731 v Bruntáli kollej Piaristskou a † 1732. Klement August princ Bavorský † 1761, Karel Lotharinský † 1780. Arcikníže Maximilian obrátil pozornosť k léčivým vodám Hinewiederským, kteréž od jeho nástupce arciknížete Karla dostaly jméno Karlsbrunn. Po arcivévodovi Antoninu Viktorovi († 1835) následoval arcivévoda Maximilian d'Este. Po jehož smrti († 1. června 1863) statky něm.

řádu v Pruském Slezsku ležící od král. pruského fiska zabrány, čím Třebomsko od panství Bruntalského odpadlo. (Viz Třebom.) Co se tkne jiných statků řádových v Pruské části položených, Smíchova, po zaniknutí české baliny[37]) ztraceného a zase nabytého, i Žopov v novější doby přikoupených, a opětně ztracených, viz Smíchov a Žopovy. Nyní panuje Bruntalskému zboží velmistr arcivévoda Vilém, J. C. a Kr. Výsosť, i s nejjasnějším koadjutorem arcivévodou Eugenem. Za Jeho panování zveleben konvent německého řádu v Opavě a obzvláštní péče věnována vzornému hospitalnictví i pro potřeby válečné upravenému. Hojné pak prameny k dějinám jak řádu tak Bruntalského zboží poskytuje dílo hraběte Pettenegga, nejvyššího téhož řádu rady.[38]) [[1]) M. II. 79. [2]) M. III. 359. [3]) M. II. 68. [4]) M. II. 244. [5]) M. II. 334. [6]) M. III. 72. [7]) M. V. 272. [8]) Kr. 170. [9]) M. V. 57; 82. [10]) M. VII. 787. [11]) M. V. 209. [12]) M. VII. 380. [13]) S. VI. Nr. 39 násl. Kr. 357. [14]) Dílčí listy. [15]) S. II. 48—50. [16]) S. VI. 112. [17]) Mars Mor. 96, 340. [18]) Stellwag 4. 89. [19]) 45. [20]) Weltzel, děj. Žárov (Sohrau) 60; Ač. VI. 540. [21]) K. I. 65. [22]) K. I. 72. 73. [23]) Papr. Zr. 63. [24]) Dle listu. [25]) RP. k l. 1547 násl. [26]) Stellwag 46 [27] Stellw. 93. [28]) Kopiář listů pos. [29]) V. V. 325. [30]) D'Elvert. [31]) Brandl, Žerotín záp. a listy. [32]) Minsberg 210. [33]) Pettenegg Urk. d. deutsch. Ord. 2632. [34]) Hist St. Sect. XXII. 1, 8, 111, 378, 394, 395, 406, 459, 471, 514. [35]) Urk. d. d. Ord. 2641. [36]) Jeho jméno dotud má dvůr Opavský ‚Klipák', jejž byl při smrti své poručil svému řádu. Obšírnější zprávy o jasných velmistrech hledej E. III. 196 násl.[37]) Viz ‚Křižovníci zákona Matky Boží na Opavsku' v 4. programu českého gymnasia. [38]) Urkunden d. Deutsch-Ritter-Ordens-Archivs 1888.]

Bruntál Starý viz **Staré Město** u Bruntále.

Budišovice jihozápadně od Hrabyně se školou a 315 ob. Že ta osada na újezdě Pustopolomském, náležitém klášteru Hradišti u Olomouce, vznikla za opata Budiše mezi léty 1269—1278 a po něm že pojmenována, to tuším jest nepochybno. Viz P. Polom. Když po smrti krále Přemysla Otokara II. v zemi nastal veliký zmatek a světští páni do duchovního zboží nájezdy konali, stalo se podobněž, že pan Vok z Kravař zabral Budišovice. Za tou příčinou když opat Budiš hledal pomoci, ujal se ho biskup Olomucký Dětřich, kterýž s mnohými jinými přátely s obou stran vydanými 1282 v měsíci srpnu v klášteře minoritském v Opavě rozhodl, aby p. Vok z Kravař ve vsi Budišovicích („Budissowicz") klášteru Hradišti náležité až do své smrti toliko půl šesta lánu užíval, kteréž by potom ke zboží klášterskému spadly.[1]) Pan Vok zemřel před rokem 1329, ale roku 1330 podepsán pan Beneš z Bohuslavic, vlastní bratr Voka z „Budišovic", a ještě 1334 psal se Vok z Benešova také z „Budeshewicz".[2]) Není však zjištěno, týče-li se těchto Budišovic, či spíše Bučovic. I zůstaly napotom Budišovice v držení kláštera Hradištského, kterýž měl v Oldřišově za vrchního správce všeho zboží svého na Opavsku probošta (viz Oldřišov). Jakkoli Budišovice se počítaly k Pusté Polomi, dostaly se předce záhy různým pánům, a sice v tu dobu, kdy duchovní zboží přešlo na světské pány. Zejmena dostalo se vrchní právo na té vsi pánům Hrabyňským, kdežto zdá se, že ves samu držel již 1440 onen Jan Radunský, který se psal z V. Polomě a na Podvihově. Okolo r. 1530 držela Budišovice paní Eliška z Tvorkova rozená z Lagnova, a vrchní právo i s celým Hrabyňským statkem od

Jiříka z Bítova ukoupené 1528 měl pan Jindřich z Fulštejna a na Hrabyni.[3]) Zatím tu ves, jak ji od opata napřed byl do zástavy dostal s jiným zbožím klášterským, skoupil[4]) pan Kryštof Tvorkovský z Kravař, syn svrchupsané Elšky, ale již 1539 prodal Budišovice Jindřichovi Šipovi z Branice na Hrabyni a Štítině.[5]) Viz Štítinu. Roku 1562 držel Budišovice Jiřík Konstantin Četryš z Kynšperka, nejspíše od Jiříka Šípa z Branice[6]). Brzo potom Adam Jiřík a Frydrych Četryšové bratří nedílní a na Hradci (viz Hradec) prodali vsi Budišovice a Horní Lhotu Frydrychovi staršímu Četryšovi.[7]) Ale 1578 držel obě ty vsi již Jan Pražma z Bílkova a na V. Polomi.[8]) Viz dále V. Polom, se kterou se 1737 dostaly Budišovice ke svěřenskému statku hrabat Vlčkův z Dobré Zemice a na Klimkovicích. Do roku 1531 viz Oldřišov. [[1])M. IV. 269. [2]) M. VI. 156; VII. 22. 23. 25. [3]) O. IV. 17, RP. VIII. 250. [4]) O. V. 2. k r. 1531. [5]) O. V. 12 k r. 1539. [6]) RP. XVI. 6. 104. [7]) RP. XVIII. 32. [8]) RP. XVII. 274.]

N. [**Buchbergsthal**] 2 míle jižně od Cukmantle, ves se školou a 793 obyvateli jakožto kolonie 1795 založena a na počesť krajskému hejtmanu Arnoštovi Mikušovi rytíři z Buchbergsthalu[1]) pojmenována. Jest přidělena k okresu Vrbenskému, pro kterou příčinu se na tomto místě uvádí. [[1]) E. IV. 288.]

Bürgersdorf viz Purkartice N. a St.

Burgvíz záp. od Lenhartov ves se školou a 212 obyvateli do Opavice příslušná, nového založení; r. 1686 již[1]) stála. Viz Lenhartovy. [[1]) O. 20. VIII. 11.)

O. **Bušovec** = **Butschafka** záp. od Rudoltic se školou a 463 obyvateli. Dle Volného[1]) jest ta osada stará; avšak hledíc k tomu, že vedle dědičného fojta bylo tam r. 1842 zahradníků 54 a žádného sedláka, nemů-

žeme ji za starou osadu pokládati. Mohl tedy Bušovec vzniknouti na počátku 16. století. Byl-li samostatným manstvím, nelze tvrditi. Náležel k Horním Povelicím (viz tyto), s nimiž se dostal pod Rudoltice. [1)VI. 677.]

M. **[Bůtovice]** = **Bothenwald** vých. od Fulneka, náležely vždy ke zboží Fulneckému, i nezpomíná se jich až 1424, kdy pan Jan z Kravař kněžně Anežce v „Buotoviczích" vložil věna 25 kop a 1 groš.[1]) Po odloučení Bílovska od Fulnecka zůstaly opětně při Fulneku a s ním dostaly se k Moravě 1475, i ač úplně od Moravy jsou odloučeny a pravou enklavou, nepočítají se předce mezi enklavy. Pamětihodno jest, že 1560 fojt Bůtovský pohnal p. Balcara Švojnice z Pilmsdorfu a na Fulnece před právem Opavským.[2]) Viz další osudy u Volného I. 255. [1 O. I. 1. 2) RP]

O. **Butschafka** viz **Bušovec.**

Býkov = **Pickau,** jižně od Krnova, s farou a školou má s Laryšovem 430 obyvatelů. O založení té vsi máme listinu od roku prý 1238, vedle níž Jindřich a Toman z Cvilína (Lobenstein) panu „Czysenke"-ovi svému věrnému milému vzdali les na založení „Bykowa", aby z té vsi roční plat na ospech a penězích dával, pustivše mu i fojtovské právo, vyjímaje krevní viny, jež si zůstavují ku Cvilínu. Podepsáni o to Zachariáš z Vartnova a dva páni z „Lobensteinu" „Sprocz" a Roczicka"[1]). Listina tato jmény podivnými nápadná, patrně jest chybně čtena, a byla-li pravá, jestiť ztracena, sotva náleží do onoho roku, poněvadž jméno „Lobenstein" vyskytuje se na listinách pravých po prve r. 1280. Taktéž „Bykowa" zpomíná se teprve r. 1282, kdež jej držel a z něho 12 hřiven platu vzdal biskupovi Olomuckému v náhradu za škody činěné p. Beneš z Branice[2]). Je-li vůbec pravá, mohla by náležeti jen

do doby 1268—1278, kdy Cvilín nebyl v držení Beneše, syna Beneše 1265 sťatého (viz Cvilín). Pak by i jméno „Zachariáše“ z Vartnova aspoň s listinou 1288 v Opavě danou souhlasilo, kdež se vyskytuje „Zacharias Nuzerius“ za svědka zapsaný o zboží klášteru Hradištskému vzdané od téhož p. Beneše z Branice.[3]) 1289 slušel Býkov ke kostelu Úvalenskému.[4]) 1340 podepsán o Bavorov „Dzecko de Bykow“ dvoru Ratiborského sudí; snad týž, jenž byl farářem Ratiborským.[5]) 1377 držel tu ves „Bickau“ se Sosnovou a Dubnicí p. Pešek Šlevic, knížecí man.[6]) Se Sosnovou zůstával potomně pod jednou vrchností až do r. 1573, kdy syn Jana Štablovskéko z Kovalovic, Václav, jenž od 1571—1574 byl komorníkem knížetství Krnovského, Býkova za samostatný statek nabyl. Jeho syn Jan Štablovský z Kovalovic, maje k manželství Margaretu Kokorskou z Kokor[7]) prodal za 6500 tolarův Býkov l. 1596 Bernatovi Lichnovskému z Voštic, a tento za 9500 tolarův l. 1602 Burianu Lichnovskému,[8]) kterýž jej, jak jeho dcery Anna, provdaná Rejzvicova, a Kateřina, provdaná Světlíkova, udávají, za peníze, kteréž byl on Burian s manželkou Voršilou z Redern dostal, zakoupil. Po něm uvázal se v držení syn Bohuslav již 1619, ale že se nemohl srovnati s poručníky bratra Jana Jiříka nezletilého, statek Býkovský z poručení soudního 1626 prodán za 10200 zl. Františkovi Bohdanovskému ze Slimákova, JMC. nařízenému rytmistru a soudci zemskému.[9]) Ten když zemřel 1658, zůstaly po něm dcery 3, Oršila Alžběta, provdaná za Kryštofa šlechtice Gebelzíka (z dolní Lužice) a jiné dvě, které žily svobodny v Hlubčicích u stryny své. Od těch tuším koupil ten statek Karel sv. p. Trach z Březí, který jej držel již 1675, ač teprve 1687 jeho sirotkům od po-

ručníka Bernarta Viléma ze Slimákova a na N. Vsi byl vložen.[10]) Tím ale také přešel zase ke statku Brantickému, od něhož se dostal 1873 prodejem Amanda hr. Khuenburga knížeti Krnovskému. (Viz Brantice.) K Býkovskému zámku hleděl také od starodávna, bezpečně od 1689, mlýn „polní" v Bližčicích, do kteréhož zvláštní cesta „mlýnská" vedla knížecím lesem okolo Cvilina a dolů přes Opavskou cestu po hrázi velikého rybníka až k Opavě řece, přes niž do 1820 byl most. Ten mlýn odprodal teprve Zikmund hr. Khuenburg.[11]) Za držení Karla sv. p. Laryše vznikla na území Býkovském kolonie Laryšov. Viz ten. [[1]) E. IV. 102. Tiller. Kr. 102. [2]) M. IV. 272. [3]) M. IV. 348. [4]) M. III. 357. [5]) M. VII. 878. [6]) S. VI. 198. [7]) K. III. 6. r. 1594. [8]) E. III. 103. [9]) RP. II. 51. [10] K. V. 16. [11]) Spazier.]

Byslavice viz **Zbyslavice.**

Cerekev Nová = Deutsch-Neukirch(en) severně od Opavy. Jméno té osady „Nova Catholica" vyskytuje se již 1213.[1]) Dle toho by Nová Cerekev měla s Bruntálem současný původ, vzniknuvši při obchodní cestě Opavsko-Kozelské. L. 1234 markrabí Přemysl své kostelní podací v Nové Cerekvi („Nova Ecclesia") vzdal abatyši a konventu kláštera Oslavanského,[2]) kteréž dání bratrovo také král Václav I. potvrdil 1236 listem daným u Kamýka.[3]) Rok na to i kněz biskup Robert Olomucký totéž témuž klášteru opáčil.[4]) Posléze král Václav 1240 podací ke kapli u (apud) Nové Cerekve zbudované na novo potvrdil.[5]) I možná, že se tu jednalo již o kapli ve Vojanovicích. A r. 1244 Jan farář Novocerekvický i děkan Opavský vyznává, že jemu fara od abatyše kláštera Oslavanského byla vzdána a že nikoho jiného leč konvent za patrona uznávati nebude.[6]) Po smrti faráře Jana král Přemysl Otakar II. vzdal faru na svém zeměpanském zboží svému písaři Arnoldovi; a když se tomu zpíral konvent, 1253 biskup Bruno rozhodl ten spor, že písař královský Arnolt do života svého má sice v pokojném držení té fary zůstati, nicméně podací že má na dále klášteru Oslavanskému náležeti.[7]) Brzo potom král druhé své

manželce královně Kunhutě věno vykázal na svém zboží Novo-Cerekvickém, i domáhal se konvent u nové držitelky listu na své podací, kteréž si královna také počala sobiti. Prostředkováním biskupa Brunona vzdala se královna svých nároků oznámivši to biskupovi Brunonovi přípisem dne 14. dubna 1266 z Prahy učiněným, načež biskup neomeškal toto vzdání královnino klášteru Oslavanskému potvrditi.[8]) I sluje v tom listě Cerekev již „Nuuenkirghen“ a „Nuwenkirghen“. Na to pak majestátem daným v Praze 1267 v měsíci lednu též královna Kunhuta, berouc radu s biskupem Pražským a po důkladném uvážení všech listův, jež klášteru Oslavanskému její předkové a biskupové byli vydali, nárokův na to podací se sřekla.[9]) Brzo potom královna Kunhuta listem daným v Praze 1272 dne 5. února chudině Novocerekvické dopustila dřevo bráti z lesu „Lipovice“.[10]) Těma dvěma listy zjištěno již, že královna Kunhuta jen právem věnným vykonávala vrchnostenská práva na Opavsku, což pro porozumění dějinám země Opavské jest nesmírně důležito. Ovšem ku Novocerekvicku náleželo několik jiných dědin okolních jako Vojanovice, jichž všech určiti nemůžeme. Jen jisto jest, že také Útěchovice se do toho zboží počítaly, neboť tuto dědinu roku nepovědomého královna Kunhuta vzdala mistru Vernerovi, kanovníkovi kostelů Pražského i Olomuckého.[11]) K r. 1273 zpomíná se mistra Jana z Nové Cerekve.[12]) Po smrti biskupa Brunona 1281 potvrdil biskup Dětřich klášteru Oslavanskému opětně podací.[13]) I vyskytuje se tehda mezi měšťany Krnovskými také nějaký Heřman z Nové Cerekve.[14]) Nemáme zpráv řádných o Nové Cerekvi z doby, kdy královna Kunhuta dlela na Opavsku (1279—1281), i zřetelno bude ze všeho, že po odjezdu královninu její věno zapsáno na statcích v Čechách, neb 1294 vykonává vrchnostenská práva na Novocerekvicku kníže Mikuláš, jak svědčí list jeho daný v Opavě dne 14. června, kterým faráři Brunonovi Novocerekvickému činí nadání, jakož k prosbě Herborta z Hlubčic a ku prospěchu lidu Vojanovského, tam ve Vojanovicích byl dal zbudovati kostel Panny Marie, aby ten kostel byl filialním a podřízeným Novocerekvickému, jelikož Vojanovice byly slušely pod faru tamnější. I vzdává nějaké lány, jeden pro vikáře Vojanovského, druhý v náhradu faráři Brunonovi.[15]) Za svědky podepsáni Markvart z Násile, Budislav z Loděnice a j. Když téhož roku a téhož měsíce června kněz biskup Dětřich listem daným v Olomouci nadání knížete Mikulášovo vidimoval pro klášter Oslavanský, sluje Nová Cerekev již „forum“ t. j. trhovou vsí čili městečkem.[16]) Za

nedlouho kníže Mikuláš z Opavska ustoupil svému nevlastnímu bratrovi, králi Václavovi II., kterýžto majestátem vydaným v Olomouci v měsíci dubnu r. 1298 osvobodil kostel sv. Petra v N. Cerekvi od pokládaní jedné hřivny ročního platu z onoho lánu, který lidé z Vojanovic v náhradu za škodu témuž kostelu způsobenou vystavěním kostelíka jejich byli skoupili pro zmíněný kostel. Že pak král zřetelně píše v městečku našem („loco nostro forensi"), nepochybno jest, že Nová Cerekev byla tehda zase komorním zbožím královským.[17]) Napotom zůstávala Nová Cerekev v držení zeměpánů, až se 1377 na rozdílu knížecích bratří knížeti Mikulášovi se vším příslušenstvím dostalo „město Neukirche", jež ročně platilo 14 hřiven.[18]) Viz Edelštejn. Zdali 1385 kníže Mikuláš zastavil také město Novou Cerekev knížatům Olešnickým, není z listin dosti patrno, ale zdá se, že na krátce potom Nová Cerekev přešla v držení napřed manské, potom pozemské, neb 1407 zapsán o sstupek knížat Opavských a Ratiborských za svědka Hanuš Češov z N. Cerekve,[19]) kterýž Hanuš z Češova „odjinud z N. Cerekve" 1413 ze své vsi Darkovic u Hlučína s volí Hlučínského pána, knížete Kuny Olešnického, 5 hřiven platu prodal,[20]) s volí týchž pánů, kteří ostatní zástavu po svrchupsaném knížeti Mikulášovi drželi. A 1423 seděl již na N. Cerekvi Heyda, který od Mikuláše z Čedlic, nájezdníka, byl koupil statek náležitý klášteru dominikánek Ratiborských (viz Bavorov), začež dán do klatby.[21]) A kdežto 1429 se mezi many knížecími Heyda píše „de Nova Katholica[22]) a opětně 1434 „z Nové Cerekve" (jsa tehda v dílčí komisi o zboží knížecí,[23]) účastenství na tehdejších válečných výpravách nutkalo jej 1437 dovolávati se spravedlivosti před cudou Olomuckou proti Albrechtovi ze Sovince.[24]) Niček Hajda z N. Cerekve † po r. 1450 i zanechal vdovu Dorotu z Ketře a tři dcery, Annu manželku Oldřicha z Hradčan, potom provdanou za Jana Havranovského z Vysoké, Machnu manželku Jana z Žerotína, a Kateřinu dědičku toho zboží. Této kníže Viktorin dal za manžela pana Jindřicha Donata z V. Polomě, čímž N. Cerekev[25]) přešla na tento rod, jenž se odtud psáti počal „Novocerekvický." Nabyv Nové Cerekve, 1468 odprodal rodný statek po otci Žibřidovi zděděný, zůstaviv sobě toliko vrchní právo na Oldřišově a Hlubotci (viz V. Polom). Od 1468 až téměř do své smrti zastával úřady zemské nejvyššího komornictví a soudcovství. Jsa nejvyšším komořím kníž. Opavského poslán do Budína, aby tam 1501 dne 29. července vymohl královské potvrzení na privileje a výsady knížetství Opav-

ského, a v letech 1507—11 byl hlavou jednání o výbavu knížetství Opavského mezi Zikmundem králem polským a Vladislavem českým.[26]) Pan Jindřich kromě statku své manželky byl převedl na sebe také zástavu zádušního zboží klášterů jak Velehradského, tak Hradišťského, měv na poslednějším zboží, Oldřišově a Hlubotci, již vrchní právo zděděné. (Viz Stěbořice a Oldřišov.) Před smrtí svou († před 1514) pustiv od zástavy Velehradské Zlatniky (viz tyto) zůstavil dva syny Jaroše a Jana, kteří tuším v nedílnosti zůstávali. Když Jaroš zemřel bez potomků, dědil všecko Jan, který již 1511 jest rukojmí za Ondřeje Lútku.[27]) 1513 pustil Janovi z Lukavce na Slavkově vrchní právo na Hlavnici a zároveň „dva zlatá platu bez sedmi groší" na lidech v Jarkovicích.[28]) 1518 pohnán jest o zástavu Oldřišov.[29]) I poněvadž zmíněného půhonu poručníkem učiněn nejvyšší kanclíř král. Českého, zdá se že brzo potom záduší Hradišťské pozbyl, neboť po jeho smrti již 1542 jeho syn Jindřich, přikoupiv Rohozany a Vojanovice, i na místě bratří svých let nemajících, Kryštofa a Bartoloměje, prodal také dědičné své vrchní právo na Oldřišově (i Hlubotci). Na bratrském rozdílu dostal sice nejmladší, Bartoloměj, Novou Cerekev, ale pustil ji brzo potom svému nejstaršímu bratrovi Jindřichovi, kterýž jsa od 1554—1564 nejvyšším sudím v tom úřadě zemřel. Měl 3 syny Jana, Jindřicha a Albrechta, z nichž nejmladší ujal N. Cerekev. Za něho † na N. Cerekvi Margariáš rytíř ze Steblova bez potomků, snad svobodný dvořák. Pan Albrecht prodal 1585 N. Cerekev (podržev do 1598 Rohozany a Vojanovice) panu Albrechtovi st. z Vrbna, synu Hlučínského p. Štěpána. Pan Albrecht z Vrbna měl k manželství paní Annu Tvorkovskou z Kravař, dceru p. Jiříka Bernarta, i zapsán ještě 1591 za svědka jakožto pán na Dobroslavicích a N. Cerekvi.[30]) Náhrobní nápis ve starém kostele: „L. P. 1594 v neděli svatého ducha usnula jest nebožtíka urozeného pána Albrechta Světona (?) a na Nové Cerekvi dcerka", týče se tuším p. Albrechta z Vrbna, jenž po sobě zůstavil syna Bernarta a vdovu Annu Tvorkovskou, kteráž po druhé se provdala za p. Zikmunda Sedlnického z Choltic na Heralticích. Tato 1606 prodala svobodný dvůr Hamplovský v N. Cerekvi Jiříkovi Gusnarovi z Komárna. (Tento Jiřík byv komorníkem menšího práva Opavského † 1644. Jeho syn Václav Leopold Gusnar prodal potom ten dvůr a koupil dvůr v M. Lazcích.) Paní Anna z Tvorkova měla veliký spor se svými poddanými „purkmistrem i staršími i všecknú obcí městečka Novej Cerekvě." V té při učiněn 1613 nález tento: „Poně-

vadž v markrabství Moravském i také v knížetství tomto ten obyčej a za právo jest, že lidé poddaní netoliko k samým zámkům a k tvrzím, než také ke dvorům, mlýnům, pivovarům, rybníkům, stavům i tarasům i k jiným všelijakým potřebám robotami k stavení i opravám pánům svým povinni jsou, mají se týž lidé též tak zachovati. Co se ‚lepení' dotejče, to budou povinni udělati buď sami neb skrze nájemníky vykonati .... Co se šenkování piv Opavských v krčmě na tej straně ku Bezděkovu dotejče, táž krčma ještě za Albrechta Donata byla a panu Albrechtovi z Vrbna za krčmu prodána jest .... Dítky za živobytí otcův k službám nemají od vrchnosti brány býti, leč s vůlí otcův ..“ Mluví se dále ještě o „přijímání obilí na sypanice“, „pletení plotů na přísadné zahrady“, „vypašování hejnic“ dobytkem, „vožení obilí do měst“, „nucení starších, aby za šenkýře ručili“, „vypůjčování piva a sladův“, „o opravování strží na rybnících“ a „umětávaní placu v zámku“.[31]) Z toho všeho vychází, měli-li měšťané v zeměpanském městečku kdy nějaké městské výsady, ty že pro ně úplně pominuly. Když paní Anna zemřela, 1635 nařízena samým knížetem Opavským Karlem Eusebiem z Lichtenštejna komise o její pozůstalosť, z níž po svrchupsaném dvořáku Gusnarovi část připadla také Václavovi Ludvikovi Gusnarovi, dominikánu.[32]) Téhož roku zboží zadlužené ujal syn z prvního manželství Bernart z Vrbna, jenž jsa hejtmanem zemským konal za Švédův i za velikého v zemi proto zmatku nastalého těžké povinnosti, tak že se toho úřadu dne 27. dubna 1646 vzdal.[33]) Jeho dcera Anna Apolena provdala se za Mikuláše Rohra na Bravanticích. Jeho dědic Václav Valerian hrabě z Vrbna, přikoupiv 1680 celý statek Vojanovský (Vojanovice, Bohuchvalovy a Rohozany) od Karla Jindřicha Moravického z Roudnice, 1687 vystavil hřbitovní kostel v N. Cerekvi Viz dále Vojanovice. Za dalšího držení hrabat z Vrbna připadla N. Cerekev ke král. pruskému Slezsku. [[1]) Opomenuto zapsati, kde. [2]) M. II. 288. [3]) M. II. 313. [4]) M. II. 332. [5]) M. II. 372. [6]) M. III. 42. [7]) M. III. 163. [8]) M. III. 384. [9]) M. III. 189. [10]) Kr. 108. [11]) M. IV. 300. [12]) M. IV. 109. [13]) M. IV. 259. [14]) M. IV. 260. [15]) M. V. 6. [16]) M. IV 8. [17]) M. V. 83. [18]) S. VI. N. 59. 60. [19]) S. VI. 113. [20]) Bierm. 185. [21]) S. II. 187. [22]) RP. I. 13. [23]) Kr. 482. [24]) Bp. III. 505. [25]) O. II. 25. [26]) Arch. f. öst. Gesch. XXXVII. 149. [27]) Zuk. záp. 18. [28]) O. III. 47. [29]) I. kn. pam. 69. [30]) Zuk. záp. 26. [31]) II. kn. pam 13. [32]) Zuk. záp. 21. 22. [33]) Viz Lepař, Beitr. z. Gesch. Schl.]

OO. **Clyzino** viz **Klezin.**

OO. **„Cristendorf“ = Křížkovice.** Dle manských seznamů z let 1318—1326 „Henslinus chla“ držel v „Cristendorf“-ě 4, v Liptále 6 lánův.[1]) Toho jména osady na Osoblažsku není ledby se potahovalo na nedaleké Životice (Seitendorf). Zdá se však dle podoby jména, že se týče Křížkovic, jež se později píší „Creyskendorff“. I jest ku pravdě podobno, že jen díl té vsi náleželo k biskupství Olomuckému, kdež ostatně náležela k Prudníku, neb 1321 držel ji Jaxa ze Snellenwalde; 1331 byly již osazeny na něm. právě, ješto se fojta Macka zpomíná. Nicméně té vsi 1481 nabyl fojt Prudnický Jiřík z Vrbna, kterýž současně byl manem biskupským na Hlínce. Dvojí toto příslušenství, k Moravě i k Prudníku,[2]) tedy ku knížetství Opolskému, dalo podnět již 1568 k mnohonásobným sporům, které se i do pozdějších dob vlekly, jak toho bude zpomenuto u Hlínky a Jindřichova. [[1]) M. VII. 842. [2]) Viz Kröschendorf ve Weltzlovu spisu Neustadt (Prudník) 891—4.]

„Crucerdorf“ viz **Holasovičky = Kreuzendorf.**

N. **[Cukmantl] = Zuckmantel,** severozáp. od Opavy, město s koloniemi Skřivánkovem a Rožmitálem, má okr. soud, faru, 2 školy a 4897 ob. Jméno Cukmantl asi vzniklo ze slovanského „Suchomasty“.[1]) Později slulo po hradě Edelštejně také Edelstadt. Báně na zlato že tu již za markrabí Vladislava Jindřicha, kterýž před r. 1224 sousední biskupské zlaté hory zabral, otevřeny jsou, jest podobno ke pravdě a souvisí úplně s ruchem hornickým tehda na Moravě nastalým. Aby tuto již Keltové Gothini byli hory otevřeli, kterýmž horám Slované prý dali zaniknouti, až je zase Němci ve 13. století otevřeli, jak tvrdí Karel Peter,[2]) žádný dějepisec soudný neuvěří, a to tím méně proto, že se vůbec Cukmantle teprve 1263 zpomíná v listě Tomáše biskupa Vratislavského, kterým dělí své statky na pomezí Moravském v tu stranu k horám k „Cucmantl-“i a „vrudental-“u.[3]) Do r. 1281 náležel „Czucmantl“ jakožto podměstí čili trhová ves hradu Edelštejna Otíkovi a bratřím z Linavy, kteří toho

zboží pro nájezdy do statků biskupství Vratislavského činěné pozbyli, načež kníže Mikuláš je vzdal biskupovi Vratislavskému, čímž zahájil svou činnosť panovnickou po příjezdu ze zajetí Uherského. (Viz Edelštejn.) Kterého roku Cukmantelsko od Vratislavského biskupství se dostalo zase k Opavsku, není určeno; Ens praví že 1331. Že se tak stalo, jest nepochybno, neb 1339 kníže Mikuláš II. trhové vsi (oppida) Cukmantl a Hermanstadt, ves Arnoltovice i hrad Edelštejn s horami na zlato vzdal Českému králi Janovi[4]). Když Mikuláš II. Cukmantelska od krále zase nabyl, Karel IV. 1361 vydal mu zvláštní list na dotvrzení, že Cukmantelsko slušelo k Opavsku[5]). Jak vydatné hory Cukmantelské byly, vychází na jevo z dílčích listů, že si 1377 knížata hory v „Czogmantli" zůstavili na společné držení.[6]) Také 1434 při rozdílu knížata zůstavili sobě urburu Cukmantelskou na spolek: „Item o urbeře ceichingeltu v Cukmantli a o jiných na Staré hoře i také na Obiršaře požitcích zvláště, což se zlata dotýče".[7]) A 1440 kníže Václav zastavil hrad s městečkem Cukmantlem knížeti Bolkovi Opolskému v 800 kopách i s urburou Cukmantelskou, neškodno urbuře knížat Viléma a Arnošta.[8]) Kníže Bolek listem daným na H. Hlohově 1455 potvrdil městu Cukmantli práva magdeburská a horenská Jihlavská, též mu pustil odmrt a dal jemu svobodu na dřevo braní.[9]) Že o vyvadění této zástavy bylo mnoho jednáno, vychází také z listu 1462, kterým několik zemanů vyznává, že k žádosti Hanuše knížete Hlubčického se byli vypravili ke knížeti Bolkovi na Hlohov, aby tu zástavu, od knížete Václava otce Hanušova vzdanou, vyplatili, ale že jí Bolek vydati nechtěl.[10]) Nabytím Opavska od krále Jiřika přešel i Cukmantl na jeho

syna Viktorina. Týž 1472 všecka práva „na hradu zbořeném Edelštejně, na městečku Czykmantli, na zlatých horách . . .“ pustil svému bratrovi Hynkovi Zembickému.[11]) Avšak zboží samo držel biskup Vratislavský, Jošt z Rožmberka, kterémuž k prosbě jeho 1474 král Matyáš, po zabrání Krnovska, postoupil Cukmantelsko ke zboží kostela Vratislavského, od kteréž doby nepočítá se více do země Opavské, nýbrž ku knížetství Nisskému, s jehož dílem při Rakousku zůstalým přiděleno k Rakouskému Slezsku. Další osudy Cukmantle vypsali Ens[12]) a Peter.[13]) [[1]) Viz můj 38. Beitr. z. Top. u. Gesch. Schl. Tropp. Zeitung. [2]) Zeitschr. f. Gesch. Schl. XIX a „Silesia“ 1885 č. 134. [3]) M. III. 259. [4]) M. IV. 284. [5]) M. IX. 189. [6]) S. VI. l. c. [7]) S. VI. N. 188. [8]) Kr. 516. [9]) Peter, Zeitschr. f. Gesch. Schl. XIX; Weltzel, Prudník 67. [10]) S. VI. 84. [11]) Ač. [12]) E. IV. 284. [13]) Zeitsch. f. Gesch. Schl. XIX.]

† **Cvilín = Lobenstein = Schellenburg**, obořené hradisko jihových od Krnova. Na kopci a místě starožitninami nalezenými proslulém, po nájezdě tuším Tatarském, vystavěn Cvilín, i počítaly se do jeho obhradí potomně Bližčice, Býkov, Dubnice a Úvalno. Tiller[1]) praví, že Beneš z Branice, bratr Miloty z Dědic, když se byl 1257 vyznamenal na výpravě Bavorské s králem Přemyslem Otakarem v odměnu nabyl purkrabství Znojemského a Cvilína s příslušenstvím v léno. Co se tkne p. Beneše, sledovati jej lze v družině královské 1257—1263.[2]) Když pro úklady králi Přemyslu II. strojené ve Vídni s bratrem Milotou jest jat, skonal 1265 na hradě Veveří z poručení králova. Tímto skutkem Benešův syn, Beneš II. z Branice, léna Cvilínského pozbyl. Kdo toho zboží potom nabyl, nelze určiti. Máme pochybnou listinu z r. 1238, vedle níž

Jindřich a Toman z Cvilína (Lobenstein) svému věrnému Czysenke-ovi vzdávají kus lesa na založení vsi Býkova, sobě k opravě zůstavujíce krevní viny,[3]) avšak na základě okolnosti zjevné, že německého jména „Lobenstein“ v pravých listinách nelze před r. 1280 prokázati, pokládáme ji k r. 1258, ač-li vůbec je pravá. Obhradí Cvilínské roku nepovědomého králem Přemyslem ztenčeno vzdáním Blížčic v opravu města Krnova, což 1279 královna Kunhuta jakožto paní země Opavské potvrdila.[4]) Toto ztenčení souvisí nepochybně s osazením Úvalna na něm. právě. Když se kníže Mikuláš po odchodu královny z Opavska uvázal v držení Krnovska 1281, ku pravdě podobno bude, že hrad Cvilín se mu stal sídelním, ješto na Krnovsku napřed počal vykonávati zeměpanská práva, čemuž i ta okolnosť svědčí, že 1283 v měsíci březnu předsedal cudě („coram czuda“) na „Lobinsteině“.[5]) A kdežto se pan Beneš II. r. 1271 píše de „Lobinstein“, 1282 synem Beneše de „Czevelin“, 1283 jsa přítomen sněmu Cvilínského jen „z Branice“, těžko bude lze hádati, aby toho zboží zase byl nabyl. Německé jméno „Lobinstein“ (nepočítajíc pochybné listiny z r. 1238) vyskytuje se po prve 1280, kdež man biskupa Olomuckého slove Heřman de Lobinstein.[6]) Brzo potom 1289 přeneslo se to jméno s hradu (neb Lobinstein svědčí jen hradu) na dědinu Úvalno: „Vvalen que dicitur Lobinstein“.[7]) Jaký význam tedy přídomek páně Benešův „de Lobenstein“ míti mohl, poznáváme nejlépe z listin současných, kdež r. 1288 jednoho a téhož měsíce pan Beneš „de Lobenstein“ slove, kdež Bohdal se píše purkrabím „de Czevelin“.[8]) Kdyby bylo lze dokázati, jak míní Tiller, že tento purkrabí Bohdal od krále Václava II. byl dosazen, pro

porozumění dějinám a sporu králova s Mikulášem věc by byla nesmírně závažná. Jakkoli pak do r. 1289 nelze prokázati, aby pan Beneš z Branice byl držel Cvilín, zůstává nápadno, že r. 1289 podací Úvalenské vzdává klášteru Hradišťskému, k němuž náležely vsi Býkov, Dubnice a jiná Dubnice „de Hradecz".[9]) Tuto věc vysvětlujeme takto, že snad tehda již zboží Cvilínské zůstávalo rozděleno, jsouc z polovice knížecím, z polovice Úvalenským, jak toho níže dotkneme. Co se po odchodu knížete Mikuláše stalo s hradem Cvilínem, není známo. Po smrti Mikuláše II. učiněny 1267 zápisy zástavní od jeho synů pro knížata Olešnická, kteréž se 1371 blíže určují. I zapsáno na Krnovu, Bruntáli a polovině Cvilíně 200 hřiven.[10]) K r. 1361 pokládá Tiller list knížete Hanuše o Bližčice daný, což nesprávno jest. Viz Bližčice. A kdež 1377 v dílčích listech hlavními hrady dílu Krnovského jsou Fürstenwalde a Edelštejn, Cvilín drželi manové Henzel a Otík[11]) Stošové („mit dem lobinstain"). I jest otázka, zdali drželi jen polovinu? 1381 byl purkrabím onen Petr „de Czewelin", jehož se v deskách cudy Olomucké zpomíná,[12]) neb touže dobou byl držitelem fojtství v Úvalně také Petr. (Viz Úvalno.) Jakkoli pak se věci mají, zjištěno jest, že okolo týchž časů uvázal se v držení kníže Mikuláš, pan na Edelštejně, neboť k faře Bližčické podal faráře Beneše.[13]) Ale 1385 týž kníže knížatům Olešnickým Kunovi II. a Kunovi III. netoliko hrad Edelštejn s Cukmantlem, Hlubčice, Hlučín a Landek, ale i hrad Cvilín zastavil ve 2500 hřivnách, od nichž slíbeno, že všecku tu zástavu vydají knížeti Přemkovi Opavskému.[14]) Co se tkne zástavních pánů, viz dějiny města Kozlí.[15]) Bezpečno jest, že kníže Přemek část té zástavy vyvadil záhy, zvláště vykonává

vrchnostenská práva na Cvilíně již 1420, kdež listem daným na Hradci dovolil purkrabímu Cvilínskému a fojtu Úvalenskému, totižto Hertlovi Tunklovi, zaměniti fojtství své Úvalenské za dvůr v Dobešovách[16]) s tou znamenitou výminkou, že zmíněný fojt zůstane povinen sloužiti vyzbrojeným rytířem na koni a 3 kopami platu ku hradu Cvilínu. Taktéž 1430 témuž knížeti rozhodnut od Olomucké konsistoře spor s městem Krnovem, ješto Krnovská rada byla dosadila do Bližčic faráře, v ten rozum: že Bližčice od starodávna náležejí k hradu „Lobstejnu alias Cevelínu", a že podobněž Přemkův vlastní bratr slavné paměti kníže Mikuláš (ok. 1380) byl podal do Bližčic neb. faráře Beneše. (Viz Bližčice.) Nepovědomo zůstává, jakým spůsobem mezi léty 1430—1452 hrad Cvilín od země Opavské přešel v držení knížat Krnovských. I zdá se, že již Václav Mejsek z Brantic, jenž se píše „starostú" Krnovským (1446—1453) byl v jedné osobě také purkrabím Cvilínským, neboť jemu Mikuláš V. udělil list na fojtství Bližčické. (Viz tam.) Po jeho smrti (1452) druhá jeho manželka Barbora se synem Hanušem starším dne 29. ledna 1457 na Cvilíně učinila smlouvu s králem Kazimírem Polským.[17]) Již z těchto okolností vychází, že hrad Cvilín nabyl zvláštní důležitosti jakožto knížecí sídlo, což ještě patrnější jest ze zápisu 1463: „Přede mnú Vrochněm z Lubovic, starostú cvilínským, komorníkem, sudím a písařem vystúpili poslové a vložili do desk Jakubovice",[18]) neb přechovávaly se tu i desky zemské. A také 1471 kníže Hanuš listem daným na Cvilíně v pátek den sv. Františka povoluje prodej Bližčického statku, oňž opětně spolupodepsán jest Vrochně z Lubovic. (Viz Bližčice.) Když 1474 Matyáš král Uherský nájezd učinil do knížetství Krnov-

ského, hradu Cvilína dobyl a zapálil Krnov, načež celé knížetství i s hradem Cvilínem zabral.[19]) A tak napořád, jak 1491 Krnovsko přecházelo na krále Vladislava, 1493 na Jana, 1506 na Jiříka Šelenberky z Kosti, „Cvilín" hrad na předním místě se jmenuje. Ku pravdě podobno bude, že Šelenberkové hrad Cvilín od Matyášova nájezdu poškozený opravili, takže jejich jméno — ostatek podobné k prvotnímu asi ‚Cvilinburg' — přešlo na tento hrad. Již tuším za markrabí Jiříka Braniborského, zvláště za nebezpečí Tureckého, ukázala se potřeba, zříditi zámek knížecí v městě Krnově; nicméně 1529 markrabí Jiřík vyžadoval pomoci na stavění a opravu hradu Cvilína od stavův, kteříž mu jí odepřeli. Proto sám jej dostavil a opravil.[20]) Že za válečných běhů pobělohorských, když kníže Krnovské, markrabí Jan Jiří, své knížetství pozbyl, hradu Cvilínu na předním místě bylo dobýváno od císařských vojsk, a že potom Torstenson, jenž měl v nedaleké vsi Vysoké svůj hlavní stan, taktéž Cvilín obsadil, jest samozřejmo, i nepochybno, že potomně na dobro opustl. Jméno pak Cvilín dochovalo se dotud, jen že přenešeno na kostel a osadu Marianské pole založenou na druhé sousední hoře „Burgberg" řečené; putovaloť se do nedávna „na Cvilín". Připomenouti třeba, že mnozí vykladači jméno listinné ‚Cevelín' od skráceného tvaru Cvilín na licho vykládali od něm. Zwilling, berouce za důvod, že kopec Burgberg, na němž hradu nebylo, i kopec s hradiskem Cvilínským jsou jakoby blíženci. [[1]) Tiller ve Víd. kalendáři tuším Waldheima a Zamarského na r. asi 1859. [2]) Erb. reg. II. 56, 62, 71, 74, 81, 92, 108, 109, 111, 119, 125, 131, 133, 140, 154, 168. [3]) Kr. 41. [4]) Kr. 124. [5]) M. VI. 276. [6]) M. IV. 239. V. 74. [7]) M. IV. 357. [8]) M. IV. 349. [9]) M.

V. 357. [10]) Kr. 347. 357. [11]) S. VI. 196. [12]) Ol. IV. 31. [13]) Kr. 465. [14]) Kr. 400. [15]) Weltzel 80. [16]) Kr. 424, Minsberg. [17]) Tiller; Bierm. 226. [18]) K. I. 46. [19]) Palacký V. 1. 107; Tiller. [20]) Tiller.]

Čaková = Friedersdorf jihozáp. od Krnova má školu a 701 obyvatele. L. 1498 pan Jan z Kralic manželce své Machně z Broslavic 400 zl. věna na zámku Zátoře, vsi Zátoře a Čakové vložil.[1]) Ta ves osazena byla kolonií novou tuším na počátku 16. století, odkudž druhé její jméno Friedersdorf. Co Ens[2]) píše, že ta ves náležela klášteru Velehradu pode jmenem Darkovic,[3]) odporuje skutečnosti, ješto všecko zboží kláštera Velehradského bývalo jen na Opavsku, nikoli v Krnovsku. Osudy té vsi třeba sledovati u Zátora. [[1]) DZ. K. I. 54. [2]) E. IV. 63. [3]) Viz Darkovice.]

Čermná = Tschirm ves u Vítkova se školou a 507 obyvateli. Ode dávna náležela k hradu Vikštejnu, jakož také 1377 píšíc se „Czirmna" patří Vítkovi z Vítkova a na Vikštejně.[1]) Viz její držitele a pány u Vikštejna. 1435 dne 7. března Vilém a Arnošt knížata Opavská i páni na Vikštejně Hanušovi Richlovi, fojtu Čermenskému, za shořelý vydali nový list na to fojtství, k němuž náležejí 2 lány svobodné s krčmou, se sladovnou a pivovarem i třetím penízem z pokut; též jatka, lávka ševcovská a krejčířská, kuzně, volný ovčín i mlýn. Tolikéž může konati myslivosť na drobnou zvěř, vysokou však by odváděl na hrad Vikštejn, a ryby může co 4 neděle loviti. Začež za vše bude povinen jedním koněm k hradu sloužiti.[2]) Čermná 1576 připadla k Melči (viz ten), později 1705 k N. Těchanovicím, 1708 k Vikštejnu a posléze k Vítkovu. 1594 „ve čtvrtek po sv. Marku Mikoláš Bravanský při-

jedúce do vsi ‚Červné‘, maje s sebú několik osob na koních Hanz Andrysa fojta Čermeňského na zahradě jeho, kde při ovcích byl, sám svú osobú kyjem zbil . . . a na fojtství sklep, kde peníze sirotčí a jiné věci tej dědiny obecní se chovají, Martinovi Šutolovi svému maštalíři bráti dopustil; a když téhož sklepu vylámati nemohli, aby jim otevřen byl, samu fojtovú nutili“.[3]) [[1]) S. VI. 196. [2]) Kr, 487. [3]) Roky II. 16. 17.]

Červenkov = **Tschirmkau** u Nové Cerekve. L. 1340 prodána ves „Czirbenkau“ se zbožím Bavorovským pannám Dominikánkám v Ratiboři[1]), kterýžto kup kníže Mikuláš Opavský a Ratiborský potvrdil, i slove ta ves na tom listě daném v Ratiboři téhož roku dne 22. srpna „Cziruencow“[2]). Viz další osudy u Bavorova. [[1]) M. VII. 847. [2]) M. VII. 875.]

Čevišov = **Czabischau** severozáp. od Klimkovic s Hýlovem má 354 ob. a školu. 1377 náležel knížecím manům Jindřichovi a jeho bratřím z Bítova, kteří drželi Hrabyni, Čevišov („Tschowisaw“), Dobroslavice, Smolkov a dvůr v Polomi Velké.[1]) Když „l. 1431 obnova se stala o ‚Těbisov‘ knězi Mikšovi z Bětova v Taskovi tuděž z Bětova, že jim ta[2]) ves jest se vším právem sstúpena“, naležel již pod Lubojaty (viz Lubojaty), ale 1446 prodal Tas z Bítova Lubojaty a Čevišov paní Kateřině z Tvorkova, vdově po Zbyňkovi Hřivnáčovi, kteréž 1447 „les svůj veliký u Čevisova[3]) a u Lhotky (Malé Lhoty) ležící“ vložil. Tato 1461 vzdala Lubojaty a Čevišov věno své, které měla po muži svém, synům svým Zbyňkovi a Václavovi.[4]) Ale již 1464 prodal Zbyněk Hřivnáč (viz Heraltice) vsi Čevišov a Lhotku Dolní (Malou) Mikuláši Praseti a Žibřidovi bratřím Donatům z V. Polomě ku zboží V. Polomskému.[5]) I pohnán již 1466 Mikuláš ‚Prasse‘ z V. Polomé, ‚Čevišova‘ a Lhoty.[6]) Od té doby zůstával Čevišov v držení pánů V. Polomských, z nichž

Jindřich z Ochab 1492 vložil manželce své Anně z Petřvaldu věno na vsech Krásném Poli, Čevišově a Lhotě. Zajímavý jest půhon z r. 1518, kterým „Matyáš Bystřický ze Studnic a na Štítině pohoní Jindřicha z Ochab a na V. Polomi z 10 hřiven, „že člověk jeho Vojtek z ‚Čavišova‘ chrta mého udeřil, kdež pak mi třetí den umřel, a on mi toho od člověka svého napraviti nechce“.[7]) Viz dále V. Polom, s níž se dostal Čevišov, jemuž také říkají Čabysov, ku statku svěřenskému hrabat Vlčkův na Klimkovicích. Viz též od 1737 Klimkovice. [[1]) S. VI. 196. [2]) O. I. 6. [3]) RP. I. 36; O. II. 4. [4]) O. II. 11. [5]) O. II. 26. [6]) RP. II. 1. [7]) I. pam. kn. 68.]

Damadrau viz **Domoradovice.**

O. **Damášek** = **Damasko** čili Nová Třemešná, jihozáp. od Osoblahy, ves se školou a 233 ob. Podivné jméno že vzniklo z tvaru „Do Mošťka,“ [1]) tudíž že osada ta stojí na místě, kde stávala ves † „Musschen“ (viz tuto), byloby dosti uvěřitelno; leč třeba srovnati jméno „Damášek“ osady severových. od Hlubčic u Kaziměře ležící. Zdá se, že okolo 1570 Damášek byl na novo osazen, jsa stolním zbožím biskupským, neboť toho roku biskup Vilím Prusinovský vyměřuje robotu k „Damášku“ 39 sedlákům a 25 zahradníkům z Třemešné, kteréž roboty teprve 1581 od biskupa Stanislava byli sproštěni.[2]) Dvůr stolní biskupský v Damášku byl časem zastaven, i držel jej ok. 1650 Václav Grodecký s manželkou Alenou Tvardavovnou z Tvardavy, po jejíž smrti 1654 zdědil tu zástavu Hrabyňský dvořák Jan Kryštof Tvardava z Tvardavy, kterýž † ok. 1660.[3]) Tento dvůr jakožto samostatné panství zůstával tu ještě počátkem tohoto století, i slušel pod panství Osoblažské.[4]) [[1]) 3. prog. česk. g. [2]) NB. 1870. [3]) Svoboda v. N. Sl. „Tvardava“. [4]) V. VI. 642.]

Darkovice = Gross Darkovic severových. od Hlučína. Za kterého opata klášter Velehradský nabyl statků v pohraničném území Moravsko-Opolském severovýchodním nelze určiti, ač jest patrno, že se tak stalo brzo po nájezdu tatarském, kdy všecek pohraničný les vymýtili. A tak již 1250 a 1265 jmenuje se „Darkendorf“ a „Darcendorf“[1]) ve zboží kláštera Velehradského. V majestátě pak krále Přemysla Otakara II., jímž 1270 konventu zmíněnému všecky jeho statky se potvrzují, sluje zase „Darcowiz“ t. j. Darkovice.[2]) Tehda již měl klášter Velehradský také ves † Žibřidovice u Darkovic po roce 1250 osazenu, kteréž se tolikéž i 1265 i 1270 zpomíná. Vrchní správu nade všemi těmi statky měl hofmistr Stěborský. (Viz Stěbořice.) Ale zdá se, že statky Velehradské právě tyto při samých hranicích Opolských položené hned po smrti krále Přemysla vydány byly ve veliké nebezpečí, jelikož se strhly pohraničné potýčky i nájezdy, kterýmž královna Kunhuta 1279 konec učinila. A tak asi se přihodilo, že opustly Darkovice i sousední Žibřidovice. Že za nepokojných časů po smrti krále Přemysla na Opavsku nastalých konvent nepomýšlel na nové osazení těchto vsí, jest pochopitelno. Až teprve nastoupením knížete Mikuláše II. viděla se doba příhodná vsi tyto opatřiti. Učiněna totiž smlouva o nové osazení té vsi s purkrabím Hradeckým Přeskem, kterýž tuším za jedno byl i opravcem hradu Landeku, a to taková: pan Přesek bude držeti 2 lány (bezplatné) za to, že zbuduje v Darkovicích dvůr, i slibuje, že bude dávati desátky plné z lánů k tomu dvoru příslušných a sice dle toho, kolik jich bude obdělávati. Kdyby zemřel, připadne dvůr se vším činem i s úrodou pánům Velehradským. Taktéž spadne na ně mlýn v nově vystavěný na rybníku, který slušel k Žibřidovicím. Za to však z jiných čtrnácti (selských) lánů po uplynutí osmileté lhoty bude platiti polovinu platů, i kdyby se mu do osmi let nepodařilo osaditi celou ves. Zavazuje se též z lásky ku konventu pomocné ruky podávati mistrovi dvoru Stěborského, když tento bude osazovati a zakládati jiné dědiny na zboží klášterském. Ostatek lidé z Darkovic, když se Velehradští páni o bernu zemskou na sněmě smluví, budou tuto povinni platiti; jinak kdyby výběrčí bernu z jednotlivých dědin vybírali, bude Darkovské chrániti. Pro případ, že by smlouvy nedodržel, „vlehne“ do Opavy. Na tuto smlouvu přidávil p. Přesek pečeť knížete Mikuláše.[3]) Tehda jak se zdá dostaly se Darkovice do opravy Landecké (viz Landek) a zůstaly tuším ve správě knížecího zboží Landeckého za týchž podmínek, neboť před r. 1334 z

knížecího poručení nasypán jest rybník v Žibřidovicích, jenž by byl i s mlýnem Darkovským každé chvíle přešel v držení konventu, kdyby jej byl konvent nasypati kázal. Kníže totiž maje zřetel k potřebám vlastní své vsi (snad Markvartovic), chtěl na témž rybníku opustlém postaviti mlýn, za kterou příčinou smluvil se s opatem, že rybník nasype ke svému užitku na svůj náklad a jeho jen do svého života užívati bude, dávaje ostatek v zástavu svůj vlastní mlýn.[4]) Poněvadž 1377 knížata Mikuláš a Přemek zmíněný rybník k žádosti opata Velehradského zase navrátili, nezdá se takořka k víře podobno, aby Darkovice byly přešly v držení cizí, a předce tehda již držel Ludheřovice a „Dorken" pan Hanuš.[5]) Než za nedlouho přešlo knížecí zboží Hlučínské v zástavní držení knížat Olešnických, tudíž možná že vrchním právem, kteréž jim na vsech klášterských náleželo, (viz Landek) byla příčina dána, aby to zboží zabrali, neb již 1413 Hanuš z Češova odjinud z Nové Cerekve s volí Hlučínského zástavního pána ze své vsi Darkovic 5 hřiven ročního platu prodal.[6]) Že též vrchní páni také na jiných vsech klášterských jako na Ovsišti jednají a konají jako na svém zboží, zřetelno ukazuje, kterak zápis od Štěpána opata 1439 panu Kryštofovi z Tvorkova daný na Hať, Ovsiště a Pišť (viz tam) zůstal málomocným. A takž již 1517 od knížete Kazimíra Těšínského Darkovice vloženy k Hlučínu jakožto dědictví.[7]) Ještě sice r. 1552[8]) a 1555 klášter Velehradský naříkal Darkovice, a když o tu věc hledáno naučení Moravských pánů, nálezem jejich 1558 vynešeno, že pan Štěpán z Vrbna, tehdejší držitel panství Hlučínského, starožitné vsi Hati a Darkovic k Hlučínu držení a králův potvrzením v dědictví uvedení a pořádné v desky vložení provedl.[9]) Viz Hlučín. Brzo potom, 1567, rozdělili se synové Štěpánovi z Vrbna i dostal Karel Šilheřovice a k nim Koblov, Darkovice a Hať za samostatný statek řečený Šilheřovský. Viz dále Šilheřovice. [[1]) M. III. 128, 273. [2]) M. IV. 42. [3]) M. VI. 122. [4]) M. VI. 7. [5]) S. VI. 196. [6]) Bierm. 185. [7]) O. III. 52. [8]) RP. XII. 10. [9]) RP. XIII. 74 násl.]

Darkovice Malé, severně od Hlučína. Již sice 1377 vyskytuje se jméno „Dorken" v dílčích listech, ale zdá se, že tehda ještě Malých Darkovic nebylo. Taktéž neví se, stojí-li tyto na někdejším zboží Velehradském; jinak bychom mohli za to míti, že vznikly na pozemcích Žibřidovic zaniklých. Viz † Seifridesdorf. Na počátku 15. století nalezáme M. Darkovice v držení vladyk Bzenců z Markvartovic a při Markvartovicích. (Viz Markvartovice.) Po smrti

Fabiana Bzence okolo 1537 dostaly se M. Darkovice za samostatný statek nejmladšímu jeho synu Jiříkovi Bzencovi,[1]) kterýž se ještě 1548 píše „na M. Darkovicích". Avšak brzo potom zemřel mezi dnem všech svatých 1548 a dnem sv. Martina 1550 bez dědiců,[2]) načež jeho statek spadl na staršího bratra Kryštofa Bzence, aby na novo splynul s Markvartovicemi. Pan Kryštof odprodal však již 1551 Markvartovice a podržel si toliko M. Darkovice. Ale štěstí mu nepřálo,[3]) neboť již 1568 odprodal M. Darkovice k Hlučínu, podržev si toliko svobodný dům v Opavě se zbožím pozemským na Ratiborském předměstí. Viz Kateřinky „Klimkovská obec" a Klimkovice. Od 1568 mají M. Darkovice s Hlučínem jedny pány. Odtud jest sl. sochař Janda. [[1]) RP. XI. 309. [2]) Tamtéž a 354. [3]) Viz jeho životopis v 5. programě česk. gym. Op.]

Děhylov = **Dielhau** jižně od Hlučína s 525 ob., stanice železničná. 1377 v dílčích listech nezpomíná se Děhylova. Okolo r. 1400 držel tu ves Stach z Děhylova, jehož sestra provdána byla za Tomka, měštěnína Klimkovského. Stach zůstavil po sobě syna Jindřicha nezletilého, za nějž jsa poručníkem statek otcovský spravoval strýc jeho Ješek Klimkovský.[1]) Tomuto Jindřiškovi z Děhylova Elška pozůstalá dcera Protivova dala od sebe i od svých dětí list daný 1428 „na Štralenberce v sobotu po sv. Martinu", a podepsaný od pana Jana z Kravař, že z pozůstalosti své svůj díl obdržela[2]) 1432 „Gindrzyssiek z Dyehylowa" i se strýcem Ješkem z Klimkovic podepsán jest o změnu věna kněžně Anežce od Jana z Kravař jí vzdaného.[3]) Téhož roku pan Jindřich Kateřině manželce své 125 hřiven vložiti dal na vsi Děhylově.[4]) Témuž „slovutnému panoši" Jindřichovi a manželce jeho Kateřině vložila r. 1447 slovutná paní Margareta Bravinská, Jana Skrbenského manželka, všechno své právo a panství na Pustkovci a na Plesné, což tam měla, kromě toho, což tam kněz Vilém měl; a kněz Hanuš kázal zároveň týmže manželům vložiti všechno své právo a pan-

ství na Pustkovci, což tam někdy Vlašek měl.[5]) Týž Jindřich koupil také 7 hřiven platu na V. Albrechticích, pro kterou příčinu potom Jindřichův syn Jiřík 1464 útok učinil na Mikuláše Prase z V. Polomě.[6]) Viz V. Albrechtice. Po Jindřichově smrti rozdělili se statkem otcovským synové jeho Jindřich, Václav a Jiřík.[7]) R. 1464 Jiřík dědictví své, kterého se mu na díle bylo dostalo na Plesné, prodal bratru Václavovi,[8]) nabyv nějakého zboží v Petřkovicích, odkudž se psal Petrkovský. Viz Petřkovice. L. 1467 sstoupil se Jindřich dílem svým s oběma svými bratry a pak 1474 ukázal manželce své Kateřině z Kunčic a Vratimova 150 zl. uherských věna na vsi Děhylově.[9]) Jeho bratr Václav pohnán jakožto rukojmě za Kryštofora z Tvorkova r. 1466 a sám 1471 pohnal Jiříka z Rysemburka a ze Zbyslavic.[10]) Nápadno jest, že 1475 a 1476 pan Aleš z Hrabyně pohoní Hajdu z Lichtnova a z Děhylova, neb pan Jindřich to věno, kteréž byl manželce své na Děhylově zapsal, 1492 přenesl na Plesnou, jakožto na své dědictví. Toho věna kladení byli poručníky Jiřík Mníšek z Kunčic a z Vratimova, Kateřinin bratr a Petr Osinský z Osin.[11]) Ale již zase 1477 Heyda z Lichtnova pohnal Jindřicha z Děhylova.[12]) Z čehož by vycházelo, že na krátko v držení Děhylova zůstával Heyda. Avšak již 1500 Jindřich zase druhé své manželce Dorotě z Držkovic 200 zl. věna na vsi Děhylově zapisuje.[13]) Účastniv se 1507 jednání o výbavu knížectví Opavského,[14]) pojal za třetí manželku Annu Šlikovnu z Koltnar, kteréž 1515 na Děhylově věna 350 zl. uh. zapsal. Přijemcem toho věna byl Annin bratr Jan Šlik z Koltnar.[15]) Roku 1517 přikoupil od Dětocha z Čochndorfu ves Dobroslavice s tvrzí a dvorem i zemřel r. 1518.[16]) Takto založeno panství Dobroslavské, obsahující ves Dobroslavice s tvrzí a

dvorem, Plesnou s kostelním podacím, Pustkovec a ve vsi Porubě „dva volná člověky". Páně Jindřichova dcera Žofka z Děhylova stala se jeptiškou a potom abatyší kláštera sv. Kláry v Opavě.[17]) Další dějiny té vsi viz u Dobroslavic. [[1]) Dle listu pův. „l. P. 1464 ten den po sv. Duše", Svoboda. [2]) Kr. 456. [3]) O. I. 8. [4]) O. I. 12. [5]) O. II. 3. [6]) RP. I. k r. 1464. [7]) O. II. 18. [8]) Tamtéž 17. [9]) O. II. 18; III. 11. [10]) RP. II. 1. 14. [11]) RP. II. 6; O. III. 11. [12]) RP. II. 14. [13]) O. III. 26. [14]) Arch. f. oest. Gesch. XXXVII. [15]) O. III. 49. Viz též 5. progr. česk. gymn. Op. 11. [16]) RP. VI. 365, 394. [17]) Viz Opava „Klášter sv. Kláry."]

Děhylov = **Eyglau** jižně od Bavorova. L. 1340 prodána ta ves ve zboží Bavorovském Ratiborským jeptiškám, slovouc „Dgehilhau".[1]) Když téhož roku knéz Mikuláš, kníže Opavské a Ratiborské, listem daným v Ratiboři dne 22. srpna prodej všeho toho zboží potvrzoval, sluje „Dzengilow".[2]) Jméno to dle polské výslovnosti psané rovná se úplně českému tvaru Děhylov. Dějiny té vsi viz u Bavorova. [[1]) M. VII. 874. [2]) M. VII. 875.]

Děrné = **Tyrn** sev. od. Fulneku s Kostelcem má 442 ob. a školu. Za oněch časů, když Fulnecké zboží od krále tuším Václava II. vzdané drželi páni z Lichtenburka, dostalo se Děrné tak jako jiné některé vsi okolní v držení manské. I bude nepochybno, že prvním takovým manem byl pan Milič z Citova, neboť r. 1292 pan Oldřich z Lichtenburka zároveň s panem Miličem fojtství v Děrném („Thyerna") prodali svému fojtovi Tyelmanovi a sice 27 lánů, aby je držel na právě Hlubčickém svobodně, maje k němu svobodnou krčmu, mlýn a tři lány bezplatné; též aby držel svého pekaře, řezníka, kováře a ševce. Kromě toho se mu pouští lov ryb a myslivosť na malou zvěř; tolikéž bude bráti třetí peníz z pokut. Začež za všecko bude dávati ročního platu hřivnu stříbra; taktéž bude povinen platiti

bernu zemskou. Ostatně nebude podřízen žádnému jinému fojtovi.[1]) Tehda již také měli kostel v Děrném, a náležel k němu lán kostelní, i byl Mikuláš farářem „in Dierna". Že již tehda v Děrném bylo manství, soudíme ze slov listiny jmenované, v nichž se praví, že bernu zemskou platiti má fojt: „Praeterea ego et subditores mei domino meo (regi) in nihilo tenebor respondere". Co se manské části týče, přešla časem na pány z Brandýse, z nichž 1371 Smil byl purkrabím na Hukvaldech,[2]) kdež Děrné držel již pan Alšík, jenž 1372 s Benešem z Brandýse, hejtmanem na Fulnece, na listě daném ve Fulneku jest za svědka zapsán.[3]) Třetí část Děrného zůstala na dále v držení pánů Fulneckých, neboť r. 1389 v den sv. Michala listem daným v Krumlově pan Beneš z Kravař, vzdal klášteru Fulneckému ves „Trnavia" s kostelním podacím i s fojtstvím, vyjma což drží jeho man, totiž 1½ lánu, kterýž man nesmí na obecních pastviskách pásti ovec.[4]) Tehda měl zeman Děrněnský své sídlo v Děrném, jak ze slov „ibidem residente" vychází, a držel kromě svého svobodného statku také několik lánů selských a poplatných, neb r. 1391 dne 10. pros. pan Alšík z Brandýse, man pánů Fulneckých a zakladatelů kláštera Augustinianského, témuž klášteru na věčné obchody a na spasení duše své, manželky Anežky i předkův svých vzdal 5 lánů poplatných v Děrném.[5]) Tím tedy přešla větší část Děrného v držení probošta a konventu Fulneckého. Viz ostatek u Pustějova. Jakkoli pak vsi Děrné, Jílovec i Pustějov již náležely konventu, předce ještě r. 1430 listem daným na Fulnece dne 2. září pan Lacek z Kravař na všech svých vsech k Fulnecku příslušných, nevyjímaje ani vesnic klášterských, zastavil všecka řemesla kromě

ševcovství přištipkařství, i zakázal taktéž pivo vařiti, aby město Fulnek tím lépe zkvétati mohlo.[6]) Co se tkne manského statku Děrnenského, zůstává na ten čas záhadno, kteří páni jej po Alšíkovi z Brandýse drželi, ač k r. 1431 poznáváme všecky služebníky a many pánů z Kravař, totižto Strasského z Čech, Janáka z Tvorkova, Strusa z Račína, fojta na Bílovci, Pelhřima z Čečova, Jana Jiskru z Všechovic, Hynka Tamfalta, Msticha ze Staré Vsi a Mikuláše z Albrechtic,[7]) kteříž všichni byli přítomni, když z poručení knížete Přemka nové desky zemské ze zakládaly. K prosbě probošta Fulneckého „kněže milosť kněz Václav" (Opavský) 1433 kázal do nových desk „bohobojným kněžím z Fulneku tomu zákonu" vložiti všecky vsi klášterské, i mezi nimi také Děrné.[8]) Že s Děrným také podací kostelní připadlo klášteru Fulneckému, služby Boží v Děrněnském kostele opatřovali kněži z konventu Fulneckého, kterýž kostel nejspíše za válek švédských zanikl, jako i ves sama, neboť vypravuje pověsť, že Děrné stávalo druhdy na jiném místě, v „Mokřinách". A tak i kostel vystavěn zase 1680 za probošta Matěje Augustina Richtera, jehož nepochybně znak zazděn na nynějším kostele, opravovaném 1786, 1829 a 1887.[9]) O svobodném, někdy manském statku, ví se dotud, že byl na nynějším č. 41. a že seděl na něm rytíř, kterýž povinen byl, Fulneckým pánům v čas potřeby postaviti vyzbrojeného jezdce i s koněm. Toto vědomí obecné svědčí nejlépe, že na tom statku do nedávna seděli šlechtici, ale jejich posloupnosť tak jako dědičných fojtů určiti bude nesnadno. Před postavením školy 1809, učil ok. 1750 Jan Brož na č. 52, od 1786 Ondřej Šenk z Bílova na č. 86, pak na fojtství v „komnatě".[10]) Viz ostatek Pustějov. [[1]) M. IV. 389. [2]) M. X. 123.

[3]) M. X. 185. [4]) List vid. z fary Fulnecké; M. XI. 484. [5]) Kr. 408. [6]) Kr. 466. [7]) O. I. 1. [8]) O. I. 9. [9]) J. Pater. [10]) J. Pater.]

O. **Deštné = Dorfteschen** jihozáp. od Opavy, ves se školou má 950 ob. Potoka „Desna" řečeného, po němž osada má jméno, zpomíná se již 1238.[1]) Jakož tehda již celá Slavkovská enklava, slovouc jen biskupským lesem Slavkovským, zůstávala až na Slavkov, Jaktař a Vlastovice neosazena, zdá se, že teprve za biskupa Brunona jest zkolonisována. Zpráv ovšem o Deštném nemáme až k r. 1318—1326, kdy v seznamu manském za zástavního držitele Deštného („Deschna") zapsán Buláč („Bulaczius").[2]) L. 1390 biskup Mikuláš listem daným v Kroměříži Milotovi ze Životic a Ješkovi i Mikuláši bratřím z Deštného („Deschczna") dovolil, aby se na vzájem svým manským zbožím pro ten případ, žeby neměli mužských potomků, sstoupiti mohli.[3]) 1427 Zikmunta z Deštného („Deschnau") pohnal Břízek z Kuchelné ze zboží, což ho má pod knížetem Opavským.[4]) R. 1438 vzdali kněz Vilém a kněz Arnošt, knížata Opavská, co práva vrchního měli na Suchdole a Krásném Poli, Hanušovi z Deštného[5]), bratrovi snad Markety z Deštného, kteráž po otci zdědila jednu část Slatiny a Tísku. Týž Hanuš s knížaty Opavskými stekl hrad Raduňský.[6]) 1440 „ty suché dni po letnicích" kněz Arnošt kázal Malé Hradčance Hanušovi z Deščného z manství v pozemské vložiti.[7]) Téhož roku Hanušek z Deščného byl poslem k deskám o Svatoňovice.[8]) Zdali svrchupsaní Zikmund a Hanušek drželi zároveň zboží biskupské v Deštném, nelze toho času prokázati. Avšak okolo těch časů byl nabyl zboží Deštěnského již pan Jan Stoš z Kounic a z Branice. Jeho synové byli Jan, Jiřík, Kunrat, Mikuláš a Kryštof, kteříž od

strýce Kuncíka ke svému dílu Branice nabyli ještě druhé třetiny rodného svého statku. Poněvadž ale s Budivojem Moravickým a na Vikštejně stranili králi Matyáši Uherskému, tudíž stoupencům krále Jiříkovým působili nemalé škody, pohnáni jsou od knížete Viktorina před právo zemské. Avšak nestáli; pro kterou příčinu Branice jejich dědictví zabrána. A když 1494 i nálezem pánů Moravských právo k Branici ztratili (viz Branici), z těch bratří byli na živu již jen Jan a Kundrat. Počátkem 16. století Jan z Kounic a z Deštného i na Deštném, maje k manželství Annu Kotulinskou z Jelče († ok. 1549) zboží své znamenitě rozmnožil, nabyv 1518 biskupských statků manských Litultovic i Životic, jakož i části zápisného zboží Stěborského: Hlavnice a pustých Mladotic 1520; 1528 koupil od Jindřicha Moravického z Roudnice Moravici a 1542 část Kružberka. (Viz na různých místech.) R. 1541 pohnán jest, aby přidržel lidi a vši obec svou Hlavnici k dávaní desátků faráři Stěborskému.[9]) Zemřel mezi r. 1549 a 1550, načež z jeho synů nabyl druhý jeho syn Otík Deštného a k tomu Hlavnice s Mladoticemi.[10]) Poslednější dvě vesnice že náležely k zástavnímu zboží Velehradskému, pohnali o ně Otíka páni z Vrbna, načež obě 1554 jim postoupil.[11]) Za to zdědil 1564 po bratru Matoušovi Litultovice a po strýci Frydrychovi Moravici. Měl za manželku Kateřinu z Drahotuš i zemřel 1573 ve čtvrtek po veliké noci utopiv se, jeda na koni z Polské Ostravy přes řeku. Po jeho smrti zdědil to zboží Deštné i Litultovice Vilém Kundrát a k tomu Branici i Moravici. Když 1578 † bezdětek, spadly statky Branice a Moravice na sestru Dorotu. Manské statky Deštné a Litultovice zdědil po strýci Vilému Kundrátovi Jan, syn

Jiříka Stoše. K tomu přikoupil od stryny své paní Doroty Branici. K Branicím přikoupil zase Bobolusky a Škrochovice a s manželkou Evou Šelihovnou z Řuchova nabyl Zubřic. Tento Jan Stoš z Kounic pro obec Deštné 1579 dal zříditi „Registra obecní zapisování gruntův a nápadův sirotčích", chovaná nyní v arcibiskupském archivě v Kroměříži. Ještě za živobytí syna Janova, Bohuslava († 1592), statek Deštěnský rozdělen na dva: Horní a Dolní. Na poslednějším již 1590 seděl Václav Mitrovský z Nemyšle, z čehož hádati lze, že se páni Stošové manského statku vzdali, ješto se pan Bohuslav píše jen na Branici Boboluskách a Zubřicích. Na Dolním Deštném po Václavovi Mitrovském z Nemyšle a jeho manželce Mandaleně Donatovně z V. Polomě dědili to zboží synové, kteří Dolní Deštné za 4500 tolarů 1603 prodali Jiříkovi Eysakovi z Rychnova. Po jeho smrti spadla ta část na biskupa, kterýž ji 1628 pustil Karlovi z Hüttendorfu, čímž Deštné zase spojeno v jeden statek. Na Horním Deštném seděl nepochybně již na konec 16. století Mstich Běšín z Běšin, po jehož smrti to zboží spravovala za syna Václava Běšína matka Alina Tvardavovna z Tvardavy již 1601.[12]) R. 1603, píšíc se na „Dešném" vyžádala si roku s Oldřichem Četryšem z Kynšperku, kterýž do r. 1610 k soudu Lucijskému zůstal na odkladech, načež označen jakožto umrlý,[13]) což svědčí že paní Alina již tehda byla mrtva. Než tehda již také nedržela Deštného, neb se synem již 1608 za 4000 tolarů Deštné byla prodala panu Volfovi z Drahotuš. Poněvadž pan Volf zboží své Horní Deštné pro účastenství na zpouře proti JMC. Ferdinandovi II. pozbyl (později dostal se skrze manželku Mošovnu z Bitndorfu na Mladecko), Deštné

Horní dostalo se 1622 kanovníkovi Karlovi z Hüttendorfu v léno, kterýž, jak svrchu psáno, přikoupil i Dolní Deštné. Po jeho smrti nabyl toho statku příbuzný Jan Karel z Hüttendorfu, ale že 1664 nezůstavil potomků, přejal to manství Adam Kašpar z Šercu († 1685). Za něho 1675 vyfařeno Deštné z Kunčic, že tamnější farář neuměl česky a přifařeno do Jakartovic.[14]) Po něm uvázal se v držení Karel Ferdinand Šerc, jenž 1698 píše se „na díle Mladecku" jsa místodržícím nejvyššího písařství v kn. Opavském.[15]) Byv později nejvyšším písařem vstoupil do služeb biskupských. Jsa nejdříve kameralním direktorem učiněn posléze soudcem manského soudu v Koměříži. I nabyl kromě Deštného též Spálova, Eylova (ty statky měl již 1700) a 1712 Mladecka. (Viz Mladecko.) Když zemřel 1723, zůstavil jen dcery, i spadlo manství zase na biskupa. Protož uvázal se v ně 1724 František Zikmund hr. Schrattenbach, jehož jméno dotud nese zástavka Šratnov. Po jeho smrti opětně manství se uprázdnilo, i koupil je 1761 za 21.000 zlatých Ondřej hrabě Renard, kurhessenský generallieutenant, po němž 1800 přešlo na jeho stejnojmenného syna. Za držení hraběte Renarda otce 1778 dne 11. srpna u Deštného tábor rakouských husarů pod velením generala Knebla od pruského generala Wernera přepaden, čímž utrpělo rakouské vojsko značnou porážku, ač ji potomně u Harty a Bělčic dne 15. srpna vojsku nepřátelskému dvojnásob oplatilo.[16]) Hrabě Ondřej Renard Deštné držel do r. 1875, načež statek, že syn jeho Jan před otcem byl zemřel, přešel na dědice jiné, z nichž jeho dcera, provdaná za hraběte Sliffen, jej 1881 ujala. Ale 1882 Deštné koupil za 130.000 zl. Jakartovský dědičný fojt Josef Richter.[17]) Srovnej držitele panství Deštěnského ve

Volného topografii.[18]) [[1]) M. II. 333. [2]) M. VII. 837. [3]) M. XI. 536. [4]) RP. I. 10 b. [5]) RP. II. 22. [6]) Bp. III. 512. 654. [7]) O. I. 16. [8]) O. I. 17. [9]) RP. X. 150. [10]) RP. XI. 362. [11]) RP. XII. 81; XIII. 59. [12]) RP. XXIII. 126. [13]) Roky III. 76. [14]) Vc. V. 111. [15]) RP. XL. 42. [16]) E. IV. 169. i I. 187. [17]) Podal uč. Schenk. [18]) V. VI. 694.]

OO. **Dětmarov**. 1311 Jan Cresnitz měštěnín Hlubčický vzdal vesnici Ditmarov křižovníkům Hrobnickým.[1]) Zdá se však že potomně o zboží to vznikl spor, neboť kníže Vladislav Bytomsko-Kozelský listem daným u Kozlí r. 1328 vyznává, že jeho man Lapota vzdává se nárokův na díl té vsi „Ditmorowa", pro kterou příčinu kníže Vladislav komendora Petra v držení té vsi uvádí.[2]) Jakkoli nezdá se, aby celá ta ves v držení křižovníků Hrobnických byla přešla, ale 1377 nejmenuje se již vůbec v držení jejich,[3]) aniž kdy potom později.[4]) [[1]) Kr. 207. [2]) Kr. 233. [3]) S. VI. 199. [4]) Ač netýká se zboží kostela Olomuckého, označili jsme tu ves znakem pro Opolské vesnice přijatým.]

Dětřichovice = **Dittersdorf**, severně od Bruntále, ves s kostelem a školou má 597 občanů. Ta ves 1377 slula „Dietrichsdorff" i náležela jakožto manství knížecí panu Lobkovi.[1]) L. 1405 jmenuje se ves „Dytreichsdorf" ve zboží Bruntalském i připadla k dílu knížete Mikuláše.[2]) Když potomně Bruntalsko (viz Bruntál) zastaveno pánům z Vrbna, nejmenuje se již r. 1506 v tom zboží, nýbrž zůstaly Dětřichovice při Krnovsku, i dostaly se ke zboží Zátorskému, s nímž 1522 „ves Dytersdorff" zapsána Vokovi Bírkovi z Násile.[3]) Viz dále Zátor. Do r. 1774 byly přifařeny do Bretnova,[4]) kteréhož roku dostaly svou lokalku. [[1]) S. VI. 199. [2]) S. II. 48—50. [3]) K. I. 87. [4]) E. V. 62.]

Dětřichovice u **Vítkova** viz **Jetřichovice.**

M. **[Deutsch Jassnik]** viz **Jesenice.**

O. **Děvice** = **Maidelberg** jihozáp. od Osoblahy se školou a 365 ob. Jakož minulosť toho místa jest záhadna

sama o sobě, tak i její jméno „Děvice“ nedopouští přesného stopování zpráv k ní se odnášejících. L. 1220. zapsán za svědka Štěpán z Medlova, purkrabí „de Deuici“ a 1223 opět týž se Semislavem.[1]) Poněvadž oba dva zemané statky na Holasovsku měli, odtud potahujeme zprávy ony k našim Děvicím. A 1234 na listě daném v Opavě zapsán Předbor „de Diviz“ a jeho syn Přibyslav.[2]) V závětu biskupa Brunona pořízeném 1267 zjevně se jmenuje „Deuziz“ ve zboži kostela Olomuckého na Osoblažsku.[3]) A l. 1300 zapsán za svědka o výměnu Liptále též Petr „de Dewiz“.[4]) Že to týž Petr z Děvic, o němž v seznamu manských statků z let 1318—1326 čteme „Petrus Debecz habet II. villam (!), Hanuss Debecz in Heinrichsdorf IIII laneos“,[5]) bude pochopitelno; pomníme-li pak na to, že statky pánů z Fulštejna nejsou podobněž vyčteny, snadno uvěříme, že asi Děvice i Hlínku držel t. j. dvě vsi. Podivno však jest, že 1377. Beneš z Kravař „mit Diewicz“ přidělen do knížetství Opavského,[6]) neb vycházelo by na jevo, že Děvice již nebyly zbožím biskupským aneb aspoň, že podobně jako Rusín zůstávaly ve svazku se zemí Opavskou; za druhé ještě podivnější by bylo, aby samojediné Děvice uprostřed zboží biskupského a vzdáleny ostatního zboží Opavského byly připadly k Opavsku. A když knížata Olešnicko-Kozelská 1385 přejímají v zástavu od knížete Mikuláše Edelštejnsko, město Hlubčice, hrad Landek i Hlučín, slibují, že vydají po vyplacení té zástavy tvrz „Meidburg“ a město Chřenovice.[7]) To bylo příčinou, že jsem „diewicz“ vykládal na Třebovice a že jsem hrad Maidburg hledal u Chřenovic, kdež skutečně vedle Fulnova také v městě zbytky druhého hradu jsou.[8]) L. 1394 v klatbu dán Jindřich Dewiz pro ná-

jezdy do biskupských statků činěné.[9]) Jest to nepochybně týž Hyncík z Vrbna na Děvicích (a Jindřich i Hyncík jest jedno jméno), kterýž 1409 na své zboží Sádek půjčil peněz od faráře Prudnického.[10]) Tehda tedy bezpečně se Sádkem k Děvicím drželi i Hlinku. Pan Hyncík z Děvic jest 1411 poručníkem o zboží Pomorčovské.[11]) A jeho snad synem byl onem Hyncík z Děvic, který 1440 na listě knížete Přemka daném na Hradci o zboží Pomorčovské jest podepsán[12]) a onen Hyncík z Děvčího, jenž jest 1443 poručníkem dětí Zbyňka Hřivnáče z Heraltic.[13]) Co se tkne „Děvče hradu", jejž král Jiřík 1460 knížeti Mikuláši Opolskému ponechává po přijetí ostatní zástavy na Opavsku,[14]) zdá se takořka k víře nepodobno, aby se týkati mělo našich Děvic. Že za válek Matyašových hrad Děvice opustl, lze pochody vojenskými vysvětliti, i shoduje se asi s pravdou, že potomně sídlo přeneseno[15]) do Hlínky, takže toto panství slulo na dále Hlíneckým. (Viz Hlínku dále až do r. 1590.) S hradem Dívčím opustlo tuším i podhradí, ves Děvice. A jakož od biskupa Stanislava Thurzyho počínaje na Osoblažsku na novo se počaly osazovati opustlé vsi (viz Damášek, Třemešná a. j.), tak stalo se nepochybně i na panství Hlíneckém. Když 1577 na sněmě sv.-Janském v Olomouci o to jednáno bylo, aby statek pana Hynka z Vrbna dotud manský, a sice „městečko Varhošť, ves Hlínka, ves Sádek, ves Dívčí, ves Biterno i se všemi pustinami" proměněn byl ve zpupný za to, že Tršice u Olomouce učiněny jsou stolním, biskupským statkem, byvše dotud zpupnými,[16]) nemohlo ještě býti hradu v Děvicích obnoveného. Jakož pak Tršice staly se skutečně zbožím stolním, nepochybno jest, že od r. 1577 proměněny

Děvice ve zboží zpupné, přestavše býti zbožím biskupským. Že okolo 1590 vystavěn hrad a vedle toho také na novo osazena jest ves Děvice, vychází z nadání 1591 Hanuši Grossovi na fojtství učiněného, aby k tomu fojtství v Děvicích držeti mohl svobodnou lávku pekařskou, a masařskou.[17]) Tou dobou bratří Hynek starší a Bernart z Vrbna přeli se o ten statek, totiž o ves Hlinku s tvrzí a dvorem, pustinu Wolfshau (Varhošť) se dvorem, o Sádek, hrad a ves Děvice se dvorem a s podílem v Bitárně, až to z nálezu soudního zapsáno 1593 panu Hynkovi z Vrbna.[18]) A tento pán ještě téhož roku pustil všecko to zboží Janu Sedlnickému z Choltic,[19]) kterýž poručenstvím učiněným „na Děvčím hradě v pátek před sv. Kateřinou" nezletilého syna Petra dědicem učinil, nařídiv, aby tělo jeho ve farním kostele v Bitárně bylo pochováno a aby děti jeho Petra a Kateřinu ve víře evangelické vychovali.[20]) Bezpečno jest, že později přešlo to zboží na Karla Kryštofa Sedlnického, i poněvadž v odboji proti JMC. Ferdinandovi II. nad jiné vynikal, zboží jeho do císařské komory zabráno. O statek Děvice nastalo veliké jednání[21]) i jednala již 1626 komenda sv.-Janská o ten statek,[22]) ale dle Volného[23]) dostalo se zboží tehdejšímu velmistrovi německého řádu arciknížeti Karlovi již 1624 a po jeho smrti zůstalo řádu až do r. 1768, kdy postoupeno křižovníkům sv. Janským. Děvice jsou komendorstvím, jehož užívali 1791—1810 Leopold hr. Strassoldo; 1811—1819 Vinc. Libštejnský hrabě Kolovrat; 1820—1821 Jan sv. p. Hougvic; 1822—1825 Mikuláš hrabě Weissenwolf; 1826—1836 Ludvik hr. Montecucoli, od 1836—1870 Valtěř hr. Stadion.[25]) Do roku 1880 byl komendorem Hugo hrabě Schaffgotsch, a nyní Děvice drží Antonín svob.

pán Skrbenský z Hřiště. [[1]) M. II. 17. 146. [2]) M. II. 287. [3]) M. III. 403. [4]) M. V. 321. [5]) M. VII. 842. [6]) Dílčí listy. [7]) S. VI. N. 70. [8]) Vi. 3. progr. česk. gym. Op. [9]) Arch. f. öst. Gesch. VIII. 192. [10]) Weltzel, Prudník 52. [11]) Kr. 428. [12]) Kr. 428. S. VI. 203. [13]) K. I. 34. [14]) S. VI. 249. [15]) V. VI. 663. [16]) Sněmy mor. 1577. [17]) Sdělil E. Leipert učitel v Děvicích. [18]) V. VI. 663; Ol. XXX 123. [19]) Tamtéž. [20]) V. VI. 6663. [21]) Hist. st. Sekt. XXII. 346. 363. 368. 376. 396. 432. 438. 441. 450. 463. 481. [22]) Tamtéž 438. [23]) V. VI. 663. [24]) V. VI. 663.]

Diettelei viz **Dytelov.**

Dirschel viz **Drslav.**

† **Dirstenhof** viz † **Držkovice.**

Dittersdorf viz **Dětřichovice** a **Jetřichovice.**

Dlouhá Stráň = **Langenberg,** jihových. od Bruntále se školou a 280 ob. Osada ta vznikla nepochybně v druhé polovici 17. století. Mezi Dlouhou Strani a Jelením stávala ve 13. stol. tu kdež se praví „Schwarzseiferried", ves † Schwarzendorf. Viz tuto. Ta ves stojí na zboží Bruntalském. Kryštof Niesner, farář Benešovský, pro svou rodnou dědinu 1778 zbudoval tu kostel.

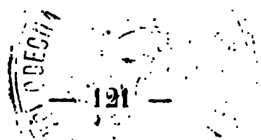
Dlouhá Ves u **Hlučína** vznikla tuším na oněch pozemcích při řece Opavě, které měšťanům již od krále Přemysla Otakara II. puštěny a 1303 od Žibřida Baruta v majetku ponechány byly.[1]) Měla stejné s Hlučínem osudy. [[1]) M. VII. 783.]

Dlouhá Ves = **Langendorf** severozáp. od Albrechtic má školu a 514 ob. Tato ves vznikla 1606 založením p. Jaroše Skrbenského z Hřiště na Hošťálkovách, jakž to zřetelno z listu tamnějšímu fojtu Gottfriedovi Šmídovi od pp. Karla Františka a Jiříka Leopolda bratří Skrbenských na Hošťálkovách potvrzeného.[1]) Viz Hošťálkovy. [[1]) Spazier; opis toho listu v matičném museu Opavském.]

Dlouhá Voda, Stará a Nová, = **Langwasser A. N.** sev. od Albrechtic Krnovských se školou a 192 ob. L. 1619 den sv. Michala Hanuš Kryštof z Valdštýna na Albrechticích robotnému Melicharovi Schmiedovi z Nové Vesky k probě jeho, jelikož novou dědinu zvanou „Langwasser“ vyzdvihnouti chci, pustil tamtéž fojtství. Týž 1620 dědičnému fojtovi a jiným poddaným z Dlouhé Vody činí nadání. Mezi mnohými výminkami svým poddaným nařizuje, aby při čisté víře evangelické zůstali a aby držíce se augsburského vyznání do kostela do Hynčic chodili. Podepsán Karel Kryštof Sedlnický na Děvicích.[1]) Viz dále Albrechtice. [[1]) Blažek, Tropp. Zeit. 1886. č. 261.]

Dobešov = **Dobischwald** záp. od Oder s farou a školou má 418 ob. Poněvadž v dílčích listech 1377 vsi k panství Oderskému příslušné nejsou vyjmenovány, nezpomíná se Dobešova, ač jest ke pravdě podobno, že tehda již náležel do míle Oderské. Ostatek slušel vždy k panství Oderskému, viz Odry. L. 1534 listem daným na Odrách tu neděli po svíčkách pan Hynek ze Zvole k žádosti fojta a vší obce Dobešovské povinnosti poddanské novým listem jim ustanovil.[1]) Také pan Jan Tomáš ze Zvole 1568 listem novým urbář Dobešovským potvrdil.[2]) Když r. 1571 všecky obce panství Oderského vyžádaly si roku se svým pánem, takže z nařízení soudního na Odry přišla stavovská komise, Dobešov od ostatních dědin se odtrhl, ješto neměl příčiny k stížnostem. Avšak za Jana Bohuše ze Zvole (1585—1607) udála se neobyčejná věc, že všecky dědiny celého panství i město Odry proti svému pánovi jsou se zdvihly, vyžádavše si 1602 roku u zemského hejtmana Opavského. Stížnosti všech dědin byly tyto: „Když pán k některému poddanému

nelibosť vzíti ráčí, tehda stateček . . prodati musí, a jeho — pár z gruntu propustiti neráčí, než některé k službě své bráti a některé na odběžné a pusté role vtisknouti ráčí . . . . Strany sirotkův . . . že již od dávného času na řemeslo propuštěni nebyli . . Zahradníci že jemelo do dvorů nositi musíme . . . Hofeři že ve dvořích panských mlátiti musíme . . . a od toho všeho se nám nic nedává. Strany panských piv, které se fojtům do vesnic vystavují, my fojtové sobě stěžujeme, že se nám v ceně předražuje. L 1600 byl jim vrtel (piva) za 6 R. puštěn, ale při počtu každý vrtel po 7 R. zaplatiti musili . . . Vrtel bílého piva po 5 R. prodán bývá v městě . . . a když přišlo na počtech, každý . . . bílého piva po 7 R. zaplatiti musel. Stížnosť všech fojtův: Když pánu pro vína jedeme, majíc nám od každé bečky vína 2 zl. a 2 štvrtně ovsa dáváno býti od pána, to se nestává.“ „Stížnosť dědiny Bešvaldu“ (!) pak zněla: „že nikoli při svých spravedlnostech zůstati nemohou, nýbrž že vždyky více než povinni sou, . . . s nucením činiti musí.“ „Štefan Wayss Dvorský z Dobešvaldu“ stěžuje si: „majíc on nadání, aby (ve) všelijakých věcech spokojem zůstal, nyní že pán jej za kostelníka voliti ráčil, skrzeva to ubohý člověk nemalou škodu trpěti musí.“ [3]) Tato veliká pře zůstala na odkladech až do 1607, kdy pan Jan Bohuše zemřel, tudíž jakožto „umrlá“ označena. Pro zkušenosť z těch sporů nabytou lidé z panství Oderského nešetřili nákladů i dávali si své listy v kanceláři české anebo až u Císařův potvrzovati. A tak má obec Dobešov oba své listy pánů Hynka a Jana Tomáše ze Zvole od Císařovny Marie Terezie potvrzeny.[4]) Posloupnosť pánů viz u Oder. [[1]) Trampler v NB.

1869. 82. [2]) Tamtéž. [3]) Roky III. 84—94 [4]) NB. 1869. 82.]

Dobešovy = **Dobersdorf**, severně od Krnova. 1283 „Unczichus" z Vladěnína 4 lány v Dobešovách („Dobischindorf") vzdal Ješkovi, měštěnínu Hlubčickému.[1]) 1377 náležel „Dobinschindorf" tuším k Hošťálkovám i připadl k dílu knížete Mikuláše t. j. k Edelštejnu.[2]) 1420 Adam ze Džbáneň vyměnil svůj dvůr v Dobešovách („Dobeschau") za fojtství v Úvalně s Hartlem Tunklem, purkrabím Cvilínským a fojtem Úvalenským. Což potvrdil téhož roku kníže Přemek listem daným na Hradci dne 24. bř.[3]) Ves samu drželi snad již tehda páni Stošové zároveň s Chrastelovem (viz tento), neboť 1432 kněz Václav kázal obnoviti a vložiti slovutným Janovi, Jiříkovi, Pavlovi a Frydušovi Stoším z Chrastelova ves Dobešovy, kromě toho, což tam mniši Krnovští mají.[4]) K. r. 1437 čteme půhon „Hřivnáč pohoní Janka, Jiříka a militem (?) de Dobessow."[5]) 1451 „Bratří od matky Boží z Krnova i od všeho konventu provedli, že 100 hřiven platu v Mokrých a Dobešovách mají psáno a že se jim Chrastelovští mocí ve 4 hřivny vpírají v Dobešovách".[6]) Viz Mokré. Zdali onen Jaroš z Dobešov, který 1479 nabyl Rovného a jehož se ještě 1505 zpomíná, byl z rodu Stošův z Kounic, nelze pověděti, ale zdá se, jakoby Dobešovy byly tehda splynuly se statkem Rovným v jeden, s nímž snad zabrány do knížecí Krnovské komory (viz Rovné). Teprve 1612 markrabí Jan Jiří, kníže Krnovské, Dobešovy z manství v pozemství uvedl Zikmundovi z Losau a Reychvaldu,[7]) kterýž listem daným na Dobešovách dne 18. září 1612 manželce své Magdaleně Lichnovské 400 tol. na statku Dobešovském zapsal.[8]) Kterak na sebe převedl to zboží „urozený vladyka pan Hynek Laryš z Načeslavic a na Dobešovách", jenž takto 1641 za svědka zapsán na posledním vkladě českém do desk Krnovských,[9]) není zjištěno, ale ještě roku 1650 „Heinik" Laryš a na svobodném statku v Dobešovách účastnil se jednání s poddanými paní Bohunky Bruntalské z Vrbna na Petřikovách. Jeho tuším potomci dostali potom Kaldúzy a Bělou (viz tyto). — Později k roku 1701 držitelem jest Frant. Bernart „von Roth",[10]) ale již 1708 dne 4 list. nabyl toho zboží i se vsí Sternovou Frydrych z Blumenkronu.[11]) [[1]) Kr. 141. [2]) S. VI. 198 násl. [3]) Kr. 442. [4]) O. I. 18. [5]) RP. I. 16. [6]) Tamtéž 58. [7]) K. III. 11. [8]) K. III 14. [9]) K. IV. 9. [10]) K. VII. 1. [11]) K. VII. 24.]

Dobroslavice jihozáp. od Hlučína mají 426 ob. Od. r. 1517 Dobroslavská tvrz, nyní zámek, jest hlavou panství soujmenného. L. 1377. náležely Dobroslavice („Dobroslawicz") ke zboží Hrabyňskému Jindřichovi z Bítova a jeho bratřím,[1]) ale na počátku 15. století seděli již na tom zboží Falklové v Čochendorfu. Pan Jindřich Falkl 1424 měl již druhou manželku Barboru,[2]) kteréž byl na Dobroslavicích 160 hř. věna ukázal, ale poněvadž desky shořely, hned po založení nových — a tehda byl také na hradě Opavském mezi zemany přítomen[3]) — neomeškal 1431 také věno první své nebožky manželky Anny na novo do desk vložiti, poněvadž mělo spadnouti na jeho děti.[4]) Zaroveň obnovil také druhé manželce Barboře svrchupsaných 160 hřiven.[5]) Avšak již 1439 — neškodno tomu věnu — sstoupil se tím vším, což v Dobroslavicích měl, s bratrem Václavem Falklem a s jeho erby na ten pád, kdyby on Jindřich se svými erby zemřel.[6]) Jeho snad dcera byla Marketa z Dobroslavic, manželka Jana Lukavského na Lukavci. (Viz tam.) Jaké spory měl Jindřich z Dobroslavic s Jindřichem z Děhylova, viz u Boletic. Který z těch Felklův 1461 měl nemocný rok prokázati, proč nemohl státi před knížetem Hanušem, královským hejtmanem, nevíme.[6]) Ok. 1480 seděl na Dobroslavicích „slovutný panoše Zikmunt z Dobroslavic", jemuž 1481 Jan z Držkovic, otec paní Aliny z Držkovic, manželky Zikmuntovy, postoupil díl Držkovic. Pan Zikmunt držel ještě 1494 Dobroslavice,[7]) ano nabyl 1499 ještě v Držkovicích půl lánu (viz tam), ale zemřel před r. 1507, zůstaviv vdovu Alinu a syny Jiříka a Dětocha, bratří vlastní z Čochendorfu.[8]) A z jeho synů již 1507 dne 30. ledna a 18. března píše se „Jiřík z Dobroslavic a na Plesnej".[9]) Jiřík postoupil již r. 1515 díl svůj

na Dobroslavicích svému bratrovi Dětochovi,[10]) ale jako r. 1516 oba bratři prodali Držkovice, tak Dětoch hned 1517 postoupil tu ves s tvrzí, se dvorem, Plesnou i Pustkovcem Jindřichovi z Děhylova.[11]) Brzo potom zemřel Dětoch z Čochendorfu, zůstaviv vdovu Annu Birkovnu v Násile.[12]) Širší zprávy o p. Jindřichovi z Děhylova viz u Děhylova. Pan Jindřich zůstavil několik dcer: Dorotu, provdanou za Jakuba Vrochně z Kotulína na Polské Nové Cerekvi, Žofku jeptišku, potom abatyši kláštera sv. Kláry v Opavě, a Kateřinu. Této nejmladší dceři ještě nezletilé dostalo se zboží Dobroslavské, kteréž za ni spravovala sestra abatyše. Jak se podobá, hlásila se o zboží Dobroslavské i paní Dorota, neboť 1523 pohnala Arnošta Tvorkovského z Kravař na Raduni o svědomí, co o tom ví, „když nebožtík Jindřich Děhylovský otec můj prosil o spolek vložení do desk zemských.“[13]) A 1424 Václav Petrkovský z Děhylova (viz Petřkovice) pohnal Žofii z Děhylova, abatyši u sv. Kláry v Opavě, že Kateřinu nebožtíka Jindřicha Děhylovského dceru při sobě chová.[14]) Zajímavý tento spor vypsán v první památní knize. Sporu tomu konec učiněn, když pannu Kateřinu z Děhylova 1526 provdali za p. Václava z Tvorkova a z Kravař, od r. asi 1518 pána na M. Hošticích, bratra Raduňského Oldřicha.[15]) Že však ještě let přirozených neměla, dán jí za poručníka p. Hynek z Vrbna na Klimkovicích a, když tento poručenství se sebe složil, Fabian Bzenec z Markvartovic, kterýž byl matku její Annu Šlikovnu z Koltnar za manželku pojal.[16]) Po smrti toho Fabiana konečně hejtman zemský prodal zboží Dobroslavské Kateřinino manželovi Václavovi z Tvorkova.[17]) Ale tento † 1545,[18]) načež se vdova jeho provdala za Ondřeje Bzence z

Markvartovic (viz Klimkovice). Za nezletilé syny Tvorkovské Jiříka, Bernarta a Jana Konštantina prodal zemský hejtman Dobroslavský statek panu Štěpánovi z Vrbna na Hlučíně.[19]) Viz dále Hlučín. Po smrti pana Štěpána z Vrbna († 1567) p. Jan z Vrbna na Hlučíně a Dobroslavicích 1574 odprodal od Dobroslavic dva volné sedláky v Porubě.[20]) Za nějaký čas dostaly se Dobroslavice v držení pana Albrechta z Vrbna i s Martinovem, který byl náležel dotud ke Klimkovicům.[21]) Pan Albrecht koupil 1585 Novou Cerekev i psal se ještě 1591 na Dobroslavicích a N. Cerekvi. (Viz Novou Cerekev.) Od p. Albrechta dostaly se Dobroslavice Kateřině Sedlnické z Choltic, rozené Stošovně z Kounic, která je 1607 v úterý po sv. Trojici prodala Janovi Cikánovi ze Slupska na Fryštátě, jemuž naučením pánů soudců 1610: „ves Dobroslavice s zámkem, ves Děhylov, ves Pustkovec, Plesná s kollaturou" vloženy.[22]) Co se týče pana Jana Cikána a jeho předků na Fryštátě, viz paměti Bayerovy.[23]) Pan Jan jsa soudcem zemským knížetství Opavského zemřel mezi sv. Martinem 1610 a neděli smrtnou 1612,[24]) načež zboží Dobroslavské spadlo na sirotky nezletilé, stojící pod poručenstvím Šebora Pražmy z Bílkova a Jana Gieraltovského z Gieraltovic. Za jejich nezletilosti držel to zboží nějaký čas v nájmu Gottfryd mladší Rybiš z Rybišu JMC. Rudolfa II. sl. paměti vojenská rada a nařízený nejvyšší, jehož pan Jan Pražma na V. Polomi 1612 pohnal, že jeho lidem z Dobroslavic a z Plesné „ten pátek po hromicích kus lesa březového na gruntech V. Polomských vyrúbati dal."[25]) Synové páně Jana Cikánovi, Karel Hendrych, Jan Jiří a Václav Frydrych drželi zboží Dobroslavské i Fryštátské nedílně, ale 1635, kdy Karel Hendrych již byl mrtev,

držel Dobroslavice Jan Jiří, neboť 1635 položen byl rok Janovi Bernartovi Pražmovi na H. a Dolních Svrklanech s Janem Jiřím Cikánem se Slupska na Fryštátě a Dobroslavicích, že pan Jan Jiří v listě německém poslaném ze Zákřova dne 14. pros. 1635 panu Janu Mauricovi z Reddern na ublížení Pražmova rodu panského jemu nedal titulu. A pan Jan Jiří již v květnu 1636 vyžádal si nemocného roku,[26]) i zdá se, že brzo potom zemřel, načež to zboží držel nejmladší bratr Václav Frydrych Cikán sám. Za jeho držení odpadla ves Martinov od statku Dobroslavského k Třebovicím. Zadlužený statek dostal se 18. pros. 1659 od stavův jure steurararum za to, co měli žádati v 5000 zl. k užívaní bez účtů, ažby těmi 5000 zl. a výlohami na zlepšení od nich stavův, nebo od jiného věřitele spokojen byl, Robertovi z Gordonu JMC. nejvyššímu lieutenantu.[27]) Také Karel Mitrovský směnil stateček svůj v Těšínsku s jistým pánem z Logova za to, co tento měl žádati na statku Dobroslavském.[28]) Zdá se však, že již před tím, a sice r. 1655 v držení Dobroslavského panství byl Jiří Štěpán hr. z Vrbna, poněvadž toho roku na klášter Františkanský v Opavě byl vzdal 10 kop kaprů z Dobroslavic, až posléze r. 1670 statek ten koupil.[29]) Ale na krátko před svou smrtí dne 1. června 1681 pustil jej Gothardovi Ignacovi Meisingrovi z Grzymały.[30]) Tento za krátko již po 2 letech dne 21. října 1683 vyměnil s Karlem Juliem Sedlnickým z Choltic Dobroslavice za statek Zábřeh.[31]) Pan Sedlnický brzo potom dne 27. června 1689 postoupil jej zase Václavovi Albrechtovi hraběti z Vrbna, synu dotčeného Jiříka Štěpána, od něhož se Dobroslavice dostaly vdově po jeho starším bratru Ferdinandovi Oktavianovi z Vrbna, Marii Lenoře rozené

kněžně z Holštejna a Šlesviku.[32]) Tato provdala se za Karla Antonína hraběte z Gianini, kterýž byl spolu pánem na Hlučíně a pánem řišského manství St. Martin di Gustago. Po Marii Lenoře († 1714) zdědil Dobroslavice manžel.[33]) Antonín hrabě Gianini, vzav 1715 k manželství zase Marii Antonii, dceru Jiřika Karla sv. p. z Russenštejna na Hopfenburku,[34]) zemřel 3. srp. 1742 v Mutině. Při smrti své zůstavil vdovu Frideriku rozenou kněžnu Hessensko-Darmštadtskou, kterou za pruské vojny osvobodil předek rolníka Mikolájka z Děhylova od zajetí, pro kterou příčinu dostalo se jemu a jeho potomkům nějakých výsad.[35]) Kněžna jmenovaná byla ještě 1775 živa, jsouc abatyší savojského ústavu šlechtičen ve Vídni.[36]) Dobroslavice zdědili po otci synové František Řehoř Gianini, obou kostelů Olomuckého a Vratislavského kanovník, infulovaný probošt u sv. Mořice v Olomouci a arcijahen Znojemský, i Arnošt Frydrych Alexandr.[37]) Alexandr, jemuž se později dostal díl bratrův, byl JMC. skutečným tajným radou, komorníkem, podmaršálkem a velkokřižníkem vojenského řádu Marie Terezie. Zemřel ve Vídni 1775, poručiv statek Dobroslavský strýci svému Josefovi hraběti Vengerskému, pánu na Pilchovicích ve Slezsku Pruském.[38]) Po něm držel Dobroslavice Antonín hrabě Vengerský, který 1791 od Josefa Vaníčka přikoupil statek Třebovice i s Martinovem. Brzo potom převedl to zboží všecko na sebe Josef rytíř Čaderský, kterýž dne 29. května 1815 pustil zase Třebovice i s Martinovem sestře své Marii, provdané Piatkové, kdežto po něm Dobroslavice se dostaly Vilémovi Ferdinandovi z Richthofen. Za nedlouho dostaly se dceři Jana Václava Maennicha, pána na Horní Polance, Anně Marii Tekle Maen-

nichovně provdané za Jana hraběte Laryš-Maennicha, a tím k Raduni (viz tento), od kteréhož tehda Blücherovského zboží Dobroslavice 1860 odprodány Hanušovi staršímu hraběti Vlčkovi z Dobré Zemice na Klimkovicích, i drží je nyní pan Hanuš mladší hrabě Vlček. [[1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. 9 b. [3]) O. I. 1. [4]) O. I. 4. [5]) O. I. 9. [6]) O. I. 27; Tiller. [7]) O. III. 12. [8]) RP. VI. 210. 211. [9]) Arch. f. öst. Gesch. XXXVII. [10]) O. III. 47. [11]) O. III. 49. [12]) RP. VI. 136. [13]) I. pam. kn. 82 [14]) I. pam. kn. 89. 94. b. 95—96. [15]) RP. VII. 92. [16]) RP. VII, 93. násl. [17]) O. V. 175. [18]) Papr. Zrc. [19]) O. VII. 5 k r. 1559. [20]) O. VII. 32. [21]) RP. XIX. 183. [22]) RP. XV. 54. [23]) Denkw. d. Stadt Freistadt 37, 38. [24]) RP. XVI. 227. [25]) RP. VIII. 6. [26]) Roky. [27]) Svoboda. [28]) Týž. [29]) Svoboda. [30]) O. XVI. 10, [31]) O. XVI. 13. [32]) Svoboda. [33]) O. XXI. 21. [34]) O. XXI. 8. [35]) List obdarovací asi před 2 roky věnoval p. Mikolájek p. Hanušovi ml. hraběti Vlčkovi. [36]) O. XXXII. 252. [37]) O. XXV. 29 a XXVI. 33. [38]) O. XXXII. 252.]

Dochov viz **Milotice** = **Milkendorf.** Jméno Dochov jest zánovní a vyskytuje se i na mapě Šemberově i v úředním seznamu osad od † Svobody pořízeném, tedy nepochybně odůvodněno. Poněvadž ale 1608 od p. Jana Lichnovského z Voštic Milotice na staré jméno „Milkendorf“ na novo osazeny byly, nedaleko trati jmenované „das alte Dorf“, kde stávaly † Milotice, dějiny Dochova uvedeme pod záhlavím Milotice.

M. **[Doloplazy]** u Olomouce. Že ta osada podobněž jako blízké Vacanovice a jiné k obhradí Hradeckému náležela, vysvětlujeme listem dne 28. kv. 1322 v Benešově nad Opavou od knížete Mikuláše Opavského daným, kterým opatu a klášteru Vele-

hradskému 4 lány v té vsi od markrabí Moravského svého předchůdce postoupené potvrzuje.[1]) Nemohlo se jednati o holý vidimus, nýbrž o vzdání nárokův knížeti Mikuláši „ratione castri Graecz" příslušných, jakž u jiných takových vsí poznamenáno. Dějiny Doloplaz viz ve Volném.[2]) [[1]) M. VI. 154. [2]) V. díl Ol. kraj.]

Domoradovice = **Damadrau** u Hradce, mají školu a s Javořím 182 obyvatele. Poněvadž r. 1240 na listině o klášter Tišnovských panen vydané zapsán za svědka také Vilém „de Domaradic",[1]) a poněvadž r. 1259 témuž klášteru král Přemysl potvrzuje kromě jiných vsí též „Domaradiz" a „Briesym"[2]) — a tehda měly tytéž jeptišky statek na Opavsku, totižto Bohuchvalovy — vykládal Tiller první jméno na Domoradovice a druhé na Březovou, dovozuje dále, že zpomenuté velebné panny Domoradovice nájezdem Tatarským opustlé na novo osadily, takže již zase r. 1259 zalidněny byly: avšak není na to památky, aby panny Tišnovské byly Březovou držely (viz Březovou), tím méně lze za to míti, aby ves do obhradí Hradeckého příslušná byla od zeměpánů do cizího majetku odevdána byla; vždyť v obou listinách výš jmenovaných Bohuchvalovy jakožto od Tišnova nejvzdálenější jednou že v Opavském kraji leží se vytýkají, po druhé na sám posled jsou vyjmenovány.[3]) A tak Domoradovice na roveň jiným dědinám k Hradci příslušným teprve pozdě se jmenují, a sice r. 1357, zapsán za svědka na listě knížete Mikuláše II. Mařek „de Damraviz", druhdy knížecí purkrabí Hradecký,[4]) jemuž tušim výsluhou dostaly se Domoradovice za zboží manské, aby je drželi jeho potomci po meči. A jeho synem byl tušim pan Ješek, který 1377 držel ves

„Domorawicz“ skutečně za manství, jak patrno ze zboží jeho uvedeného mezi manskými statky.[5]) Týž Ješko z „Domoradowicz“ zapsán ještě 1379 za svědka v listě na Hradci daném.[6]) Ku podivu nezpomíná se dále, ač častěji takořka všeci manové knížecí se jmenují, Domoradovského pána. Bezpečno však jest, že potomci Ješkovi do r. 1439 po meči vymřeli, takže statek jejich odmrtem spadl na knížete, tehdy Arnošta, kterýž tento svůj dědický nápad za zpupné zboží vložil Jeronymovi, Beneškovi a Janovi bratřím z Lideřova.[7]) Z těch bratří pan Beneš z Lideřova pustil je 1451 Janovi Čapkovi z Kroměšína a z Valtěřovic, kterýž ihned manželce své Margetě, sestře Onše z Vřesiny, 80 hřiven věna na Domoradovicích ukázal.[8]) Pan Jan Čapek, syn starého Jana Čapka na Valtěřovicích (viz tyto), držel drahně let kromě Kunčic též Domoradovice. Jaké jednání měl 1468 s panem Alšem z Hrabyně, 1471 s Janem Lukavcem a Mikulášem Nedvědkem z Jakubčovic, 1475 s Janem Pivcí z Hradčan, 1476 s Janem Třicátníkem z Vojetína, 1477 s Hynkem Šlevicem z Kravař, 1484 s Hynkem Kepinou ze Zvole, o tom dočteme se v knihách půhonů [9]) V těch půhonech jest psán 1468 a 1471 „z Domarodovic.“ Pan Jan Čapek vzdal ten statek r. 1498 dceři své vlastní Machně a synu jejímu Janovi Volfsdorferovi z Bernštorfu,[10]) kterýž se potom psal buď Volfsdorfer z Domoradovic nebo pouze z Domoradovic, a jiní jej psali pouze Domoradovský. Za jeho panování zběhl mu člověk Jiřík Planka do Melče, neosadiv statku odběhlého v Domoradovicích, i vlekla se pro něho rozepře nejméně deset let, jak to nejlépe z vlastních slov půhonu poznáme: „Jaroslav Oderský z Lideřova pohoním Jana Ojíře z Fulštejna na Vikštejně, komor-

níka knížetství Opavského, že když jest p. Bernart Žerotínský postupoval mi panství Vikštejnského, tu jest mi pověděl, že jest člověk zběhlý Jana Domaderovského, jménem Jiřík Planka v Melči osedlý na takový způsob, že ten člověk má Janovi Domaderovskému osaditi a pode mnú v Melči zůstati; aneboli v Melči osaditi a pod Jana Domaderovského zas táhnúti. A já když jemu (Janu Ojiřovi) zase postupoval téhož panství Vikštejnského, to jsem jemu oznámil a toho člověka tak postoupil, aby se proti Janovi Domadarovskému s tímž člověkem týmž způsobem zachoval a von jest toho neučinil, a skrze to mne Jan Domadarovský pohoní".[11]) K tomu půhonu nález „Poněvadž Jan Ojíř Jaroslava Oderského zastúpil, že jest tomu dosti učinil" vynešen téhož roku (1525), kdy panství Vikštejnské bylo přešlo na pana Planknara. Při smrti své zůstavil pan Jan z Bernštorfu vdvou Marketu z Prudníka,[12]) která po něm statek Domoradovský držela, a dcery Kateřinu, Alžbětu a Kristinu, z nichž Kateřina byla provdána za Martina Pavlatu z Olšan, sudího práva menšího v knížetství Opavském, a Alžběta za strýce jeho Jana Pavlatu z Olšan. Kristina byla snad r. 1551 již mrtva, neboť toho roku jen Kateřina a Alžběta z Bernštorfu, manželky Martina a Jana Pavlat z Olšan, domáhaly se zboží Kunčického po dědu svém Janu Čapkovi a jeho dceři Kateřině.[13]) Po smrti matčině vzdaly dcery tyto statek Domoradovský r. 1561. Martinovi Pavlatovi z Olšan,[14]) od něhož nějaký čas držel dvůr v Domoradovicích v nájmu Mikuláš Štablovský z Kovalovic s manželkou Kunkou Vlkovnou z Konecchlumu. (Viz Sosnovou). Po bratrovi Martinovi zdědil panství Domoradovské bratr jeho Jakub Pavlata,[15]) ale prodal je

hned r. 1570 panu Kašparovi Rotmberkovi z Ketře na Štablovicích.[16]) (Viz Štablovice.) Pan Kašpar pustil Domoradovice synu svému Jindřichovi Rotmberkovi, kterýž ale dle Paprockého nešťastnou náhodou zabit byl a ve Štablovicích pochován, kdež náhrobní nápis dotud čísti lze: „Léta Páně 1592 ve středu před památkou proměněním Krista Pán Bůh všemohoucí skrze časnou smrť povolati ráčil urozeného vladyku pana Jindřicha Rotumberka z Ketře a z Dršlavě a na Damadrovicích, syn nejstarší téhož pana Kašpara Rotumberka, jehožto duši Pán Bůh rač milostiv býti.“ Ještě před smrtí pana Jindřicha totižto l. P. 1591 v pátek před sv. Martinem v „domě Kryštofa Elble v Suchých Lazcích na Kopčisku“ vladyka Frydrych Kotulínský potupně byl mluvil o Jindřichovi Rotumberkovi a vůbec o Rotumbercích, „že on Kotulínský má starší střevíce (rytířské), než oni Rotumberci,“ pro kterou příčinu 1594 jak paní máti Jindřichova, Žofije Bílovská z Fulštejna, tak její manžel Kašpar Rotumberk na Štablovicích, i syn Adam na „Domadorovicích“, posléze i ostatní Rotumberkové Kundrat na Rakově a Jiří na Tlustomostech, vyžádali si roku s Kotulínským.[17]) Z toho vychází, že hned po smrti Jindřichově uvázal se v držení Domoradovic bratr Adam. Pan Adam měl k manželství nejprve manželku z rodu rytířského Lesot ze Steblova, potom pak si vzal Dorotu Střelovnu z Dílav, a 1608 zdědil po otci Kašparovi Štablovice. Ale zemřel brzo potom. Vdova jeho provdala se potom za Kryštofa Oderského z Lideřova, kdež za nezletilé sirotky Kašpara a Jindřicha spravoval jejich statky strýc jich vlastní Jiřík Rotumberk na Tlustomostech, jsa jejich poručníkem. Když tito Adamovi synové dospěli, Jindřich dostal Štablo-

vice (viz tam), a Kašpar vzal Domoradovice. Dostav se později v držení statku Podvihovského (viz Podvihov) postoupil ok. r. 1652 Domoradovské zboží sestřenci své manželky, Anny z Žopov, Jiříkovi Frydrychovi Jokvekovi z Krelkova,[18]) kterýž po smrti své manželky Anny Marie Mošovské z Moravčína roku 1666 pustil Domoradovské zboží Jiříkovi Kryštofovi Pruskovskému z Pruskova ku Hradeckému panství. Viz odtud Hradec. [[1]) M. II. 384. [2]) M. III. 265. [3]) Srv. Zukal, Bes. maehr. Kloester i. Oppal. [4]) Kr. 322. [5]) Dílčí listy. [6]) Kr. 390. [7]) O. I. 25. [8]) O. II. 5. Páni z Lideřova nabyvše té doby Oder jsou předkové slavného rodu Oderských z Lideřova. [9]) RP. II. 5. 6 15. 20. [10]) O. III. 22. [11]) I. pam. kn. 99. [12]) RP. XI. 328. [13]) RP. XI. 342. [14]) O. VII. 8. [15]) O. VII. 21. [16]) O. VII. 21. [17]) Roky II. 15. [18]) Viz Benešov.]

O. **Dorfteschen** viz **Deštné.**

Dörfel viz **Veska** u Oder.

† **Drahul.** V témž majestátě, kterým 1224 král Přemysl Otakar I. udělil městu Opavě mílové právo, vedle „Andreouicz“ (viz tuto) po osadě „Napsdicari“ vpočtena (v míli Opavskou, nikoli v majetek) také ves „Drahul“.[1]) Vykládal jsem sice kdysi [2]) na Krahují, avšak uváživ, že Jaktař teprve asi za krále Václava II. a sice před r. 1238 dostal se kostelu Olomuckému, míním, že „Napsdicari“ znamená asi „Na vsi Jaktari“, tudíž Drahul dle přirozeného pořadí asi u Vávrovic nebo Držkovic třeba hledati. Že ta ves zanikla nájezdem buď tatarským, nebo ruským, lze hádati. [[1]) M. II. 155.]

Drslav = **Dirschel** sev. od Opavy. Když 1253 markrabí Přemysl Otakar komořímu Olomuckému Pardusovi vzdával ves „Wsisko“, za svědka zapsán také Budislav fojt Opavský,[1]) tudíž možná, že to byla Drslav po nájezdě Tatarském opustlá, jak jméno

‚vsisko' ukazuje, což tím jistěji hádati lze, poněvadž brzo potom křižovníci Hrobničtí p. Pardusovi ves svou ‚Ugezde', nepochybně u Olomouce vzdali, jakž jim to také král Přemysl Otakar na pobytu svém v Opavě povolil, začež zase v náhradu roku 1256 dne 18. července od téhož komořího Moravského přijali ves „Drsizlawe", k čemuž Pardusovi příbuzní svolili.[2]) A tak zůstávala Drslav pod panstvím křižovníků Hrobnických na dále, neb 1308 kníže Mikuláš jim držení její potvrdil[3]) a taktéž r. 1377 v držení křižovníkův zůstávala.[4]) Viz od 1256—1437 Hrobníky. Teprve kníže Vilém koupiv 1437 od křižovníkův ves Drslav vložil ji s tvrzí, dvorem a vším příslušenstvím r. 1451 slovutnému panoši Jiříkovi Kočerskému.[5]) Tento Jiřík měl bratra Mikuláše (snad týž Mikuláš z Ketře, jenž se dostal 1465 na Levice) a manželku Anežku. Pan Jiřík † mezi 1464—1476, byv 1457 hejtmanem zámku Ratiborského.[6]) Jeho synové byli Jan, Václav a Jiřík; dceru jeho Margaretu pojal za manželku p. Václav z Vladěnína.[7]) Synům těm Janovi a Jiříkovi na Petrovicích 1476 vzdala matka jich Anežka věno své na Drslavi, až zemře.[8]) L. 1496 Hendrych Peřina z Ketře, bratránek Jiříka Peřiny z Petrovic, nejspíše tedy syn Janův, vložil Drslav Samsonovi, Kašparovi a Hanušovi bratřím vlastním z Ketře,[9]) kteří byli nejspíše synové zpomenutého Mikuláše z Ketře. Hendrych Peřina byl 1499 již mrtev, zemřev bezdětek.[10]) Z těch bratří již 1507 celou ves držel „Kašpar z Ketře a z Drslavě."[11]) Páně Kašparova matka byla pí. Machna Stošovna z Kounic,[12]) nejspíše sestra bratří Jana, Jiříka a Kundrata Stošův z Deštného, jelikož p. Kundrat Kašparovi a jeho sestrám byl 300 zl. poručil.[13]) Pan Kašpar měv k manželství nejprve Barboru, dceru Adama z Bítova a na Liptyni,[14]) potom Annu z Hočovic, která jej přečkala, kromě dcer Anny, manželky Václava z Bítova a na Vladěníně,[15]) Kateřiny, manželky Jana Oderského z Lideřova, a Alžběty, manželky Jindřicha Manovského z Milejovic, jež před ním byla zemřela,[16]) zůstavil syny Jindřicha, Adama a France. Sám byv od r. 1511 nevyšším sudím knížetství Opavského † 1537.[17]) Francovi byl otec ještě za živa svého postoupil díl svůj, kterýž ještě měl na Ketři; Jindřichovi a Adamovi dostal se statek Drslavský. Kdežto Franc s manželkou Alenou, dcerou Jana Voka Bírky z Násile na Šilheřovicích byl zůstavil syny Petra, později na Leskovci, a Matyáše, který potom koupil od švakra svého Alexandra Bírky statek Šilheřovský,[18]) Adam † bez dědiců. Pan Jindřich Rotmberk z Ketře a z Drslavě, kterýž měl k manželství Šlevicovnu z Kravař,[19])

zemřel brzo, zůstaviv po sobě nezletilého sirotka Kašpara, k jehožto lepšímu statek Drslavský od hejtmana zemského prodán Janovi Oderskému z Lideřova. Kašpar dostal se potom na Štablovice (viz Štablovice a Domoradovice). Jan Oderský, držev nejprve Chřenovice, Ketř a potom Bílovec, r. 1544 zemřel, a statek Drslavský prodán Janovi Kokořovi z Kamence, kterémuž jej rukojmí, kteří byli za Oderského slíbili, v listu spravčím r. 1545 vložiti dali.[20]) Toho postoupení statku týče se zápis v knihách soudních.[21]) Po tomto Janovi, který již 1550 v neděli provodní byl mrtev, drželi Drslav Jan, Mikuláš, Frydrych a Václav, bratří vlastní a nedílní Kokořové z Kamence,[22]) nejspíše synové jeho. Tito dle pověstí místních žili v neustálé hádce, až jeden z nich v bitce u Liptyně oslepen jest. Později držel Drslav pan Václav Kokoř sám, maje k manželství Žofii Návojovnu z Důlného,[23]) a žil ještě 1597.[24]) Páně Václavův syn byl slovutný Pavel Kokoř z Kamence, jenž dle náhrobku Drslavského 23letý † 1595 ten pátek první po neděli postní. Po Václavovi Drslav zdědil Petr Dluhomil z Bíravy i s manželkou svou Barborou Herberštejnkou, která ovdověvši provdala se za Jakuba Šporvajna, a když tento zemřel 1583, po třetí za Adama Oderského z Lideřova, od něhož z roku 1600 v „úterý po památce sv. Třech králích" zachován český urbář. Ač pan Adam Oderský na Vikštejně již 1610 statek Drslavský za 18000 zl. prodal manželce své Barboře Herberštejnce,[25]) předce ještě 1613 píše se na Vikštejně a Drslavi.[26]) Paní Barbora Drslavské zboží prodala Zuzaně z Oppersdorfu, rozené hraběnce z Hardeku, kterou již 1615 jakožto paní Drslavskou pohnala paní Kateřina Ořešská ze Syryně.[27]) Její dědičky Anna Maximiliana, paní z Žerotína, Uršula Žofie hrabinka Šlikova, Anna Maria Berkova, a Kateřina Alžběta Šenkova, vesměs rozené z Oppersdorfu, prodaly ten statek Samuelovi Blachovi z Lub.[28]) V letech 1623—36 vojsko Mansfeldské hubilo Drslav, později po 6 let Švédové v Drslavi tábořili, kostel zkazili a školu spálili.[29]) Když Samuel Blacha z Lub ok. r. 1650. zemřel, spadl statek Drslavský na jeho syny Erycha a Mikuláše Rudolfa, kteří r. 1651 snad ještě v nedílnosti zůstávali, neb toho roku dne 20. října „fojt, starší a celá obec dědiny Držlavě pana Erycha a Mikuláše Rudolfa, bratří vlastní Blachy z Lub a na Drslavi, vinili, že totiž majíce my privilegia a nadání staré od předkův a držitelův statku Drslavského dané a v nich všechny roboty a povinnosti vyměřené, že nás při takových privilejích — zachovati nechtějí, nýbrž vězením, bitím a jinejmi těžkými pro-

středky k tomu přivedli, že sme s nimi l. p. 1649 nový kontrakt vedle vuole a libosti svých (pánů) zapsati dali učiniti." Nálezem na to učiněným 1653 odmrštěni jsou lidé Drslavští, že „z nadání p. Václava Kokoře vykročili a dobrovolně v smlúvy s vrchnostmi svejma vešli, jejichž datum v Makové dne 3. nov. l. 1649."[30]) Brzo potom se rozdělili statkem, a díl Erycha Blachy, kterýž měl Juditu Alžbětu Lichnovskou z Voštic k manželství,[31]) dostal se jeho synům Frydrychovi Leopoldovi a Jindřichovi Stanislavovi Blachám z Lub. Po smrti Mikuláše Rudolfa Blachy prodal hejtman zemský k lepšímu sirotků po něm zůstalých jeho polovici dne 23. března 1676 Janovi Bernartovi Brixovi z Moncle,[32]) kterýž drže Sudice, Petřetín a Bílou buď již dříve nebo později[33]) i druhou polovici na sebe byl převedl. Po něm zdědil zboží Drslavské nejstarší jeho syn Karel Jindřich Brix z Moncle, jehož vdova Silvia Juliana rozená z Haunoltu r. 1698. dne 30. května Drslav prodala Františkovi Oldřichovi sv. pánu z Poppen na dědičné Sedlnici a od r. 1689 na Jezdkovicích,[34]) jenž měl za manželku Isaldu Sedlnickou z Choltic, a † 1716.[35]) Po smrti tohoto kupitele dostal se na rozdílu bratrském (20. července 1716) statek Drslavský mladšímu jeho synu Leopoldovi Rudolfovi z Poppen.[36]) Když však již 1717 bratr jeho Karel František zemřel bezdětek, zdědil ještě Sedlnici a Jezdkovice a od švakrové, manželky nebožtíka bratra, koupil i Podvihov, však ale 1723 Jezdkovice, 1724 Podvihov a Sedlnici prodal, aby koupiti mohl od tchyně, mateře druhé manželky, Liptyň, Herborek, Vysokou a r. 1727 Oldřišov i Služovice. Ze třetí manželky[37]) Anny Charlotty Rejzvicovny měl syna Josefa Adama, kterýž ale 1733 dne 31. pros. zemřel, načež se po smrti pana Leopolda Rudolfa z Poppen, za něhož vystavěna věž Drslavská, zbožím otcovským podělily tři dcery Gabriela, Karolina a Leopoldina.[38]) Slečna Leopoldina za druhé války Slezské r. 1744 z Bíravy, kdež dlela u Anny Charlotty roz. svobodné paní Orlíkové, provdané Rejzvicové, návštěvou, unešena jest od císařského nejvyššího Arnošta Bedřicha říšsk. hraběte Gianini, kterého také potom dostala. Dne 20. února r. 1746 přejala Drslav i Herborek; Gabriela provdaná Skrbenská dostala Liptyni a Vysokou; Maria Karolina, provdaná za Aug. Viléma hraběte Gesslera, Oldřišov a Služovice. Leopoldina davši se rozvésti nezůstavila potomků, pročež krále Bedřicha ustanovila před smrtí (6. led. 1773) za dědice, a pochována v Drslavi. Když toho statku nabyla sestra Karolina s manželem Gesslerem, poddaní Drslavští utíkali se s prosbami k paní

Gabrieli Skrbenské na Hošťálkovy. Syn Karel Frydrych hr. Gessler prodal 1795 to zboží král. rytmistru Balcarovi z Thunu a ten 1799 bankéři Fornymu, jenž zboží Drslavské až na 45 jiter pole a 12 jiter lesa rozprodal a tak zmenšené 1806 postoupil Karlovi svob. p. Gruttschreiberovi. Potom přešlo 1829 na Ferd. Alexandra hraběte Laryše ze Lhoty, jenž napsal monografii o panství Drslavském.[39]) [[1]) M. III. 172. [2]) M. III. 221. [3]) Kr. 195. [4]) Dílčí listy. [5]) O. I. 6. [6]) Weltzel, Ratiboř. 558. [7]) O. II. 15. [8]) O. II. 27. [9]) O. III. 19. [10]) RP. VI. 88. [11]) Arch. f. öst. Gesch. XXXVII 149. [12]) Papr. Zrc. [13]) Svoboda. [14]) O. III. 23. [15]) O. IV. 19. [16]) RP. VIII. 347 a IX. 2. [17]) RP. VIII. 404 a 415. Pan hrabě Laryš ve spise „Dirschel" praví, že v kostele Drslavském z r. 1568 byl pomník Kašparův, což se nesnáší s letopočtem. [18]) RP. XIV. 74 a 75. [19]) Papr. Zrc. 430. [20]) O. VI. 2. [21]) I. kn. pam. 6. [22]) RP. XI. 338. [23]) O. VII. 30 k r. 1573. [24]) O. VIII. 29. [25]) O. X. 4. [26]) Zuk. Záp. [27]) RP. XXVIII. 316. [28]) O. XI. 3. k r. 1625—1626. [29]) Hrabě Laryš ve spise „Dirschel". [30]) Roky 1635—53 f. 167. [31]) O. XIII. 24 k r. 1654. [32]) O. XV. 43. [33]) Weltzel udává r. 1680. [34]) O. XX. 1; [35]) Weltzel udává 1712. [36]) O. XXI. 37. [37]) První byla Kateřina Barbora z Eichendorfu, Weltzel. [38]) Svoboda. [39]) „Beschr. d. Dorfes Dirschel". Breslau 1861.]

† **Držkovice.** L. 1270 jmenují se Držkovice („Driscowiz") ve zboží kláštera Velehradského.[1]) Tato ves slušela pod hofmisterství Stěborské (viz Stěbořice) až do zastavení všeho zboží Velehradského světským pánům. Před rokem 1520 zastaveny jsou Držkovice „pusté" s Heřvinovami a Bratřikovicemi (viz tyto) od Jiříka a Hynka bratří Hyncíkův Bírkův z Násile panu Janovi z Bobolusk, avšak 1520 dali Janovi Vokovi Bírkovi na Zátoře plnou moc, aby je vyplatil, což on učinil.[2]) Tento na krátce potom zastavil ty vsi Jiříkovi Stošovi z Kounic, od něhož se zase Držkovice Jakubovi někdy fojtu Jakartickému, měštěnínu Opavskému, i s Heřvinovami v držení na 13 let dostaly. Tento pohnán od pánů z Vrbna několikráte i musil je postoupiti 1557 držitelům ostatního zboží Velehradského, „odpověděv, že ta ves pustá jest, jakož i jiná ves Her-

vinovy, která při ní leží — a hranic mezi nimi nevěděl".[3]) Ta ves stála na místě, kde dle mapy Wielandovy již r. 1736 stál a dotud stojí dvůr Dürsten- čili Dirstenhof, a na mapě Šemberově dvůr Hervinovský jmenovaný. V Litultovicích vykládá se pověsť o zaniknutí té vsi v ten smysl, že sedláci tamnější zbohatše z blízkých stříbrných hor zpyšněli, tudíž koňům svým stříbrné podkovy dávali jen na špendlíky přibíjeti, aby je tím snáze tratili. Proto postihl je prý trest, že celá ves zapadla.[4]) [[1]) M. IV. 42. [2]) RP. VI. 483 k r. 1520. [3]) 3. progr. česk. g. Op. 15. [4]) A. Vaněk.]

Držkovice severozáp. od Opavy, rozděleny řekou Opavou na část Rakouskou i Pruskou. Držkovice Rakouské mají 148 ob. R. 1280 podepsáni sa svědky o ves Liptyni Držek z Držkovic a syn jeho Ješek.[1]) Již za starých časů byla ta ves rozdrobena na několik částí, takže 1377 drželi jednu pan Žihart, druhou pan Hanuš při díle Opavském; dvůr Držkovský v díle Krnovském měl tuším pan Herbort z Ketře.[2]) Co se tkne dílu Opavského, na počátku 15. století, seděl tu man knížecí Gunther z Držkovic, jehož se zpomíná 1413 na listě knížete Přemka daném na Hradci,[3]) a ještě 1429.[4]) Současně se vyskytuje Dětoch z Šonvaldu, od r. 1420—1434 nejvyšší sudí knížetství Opavského,[5]) jehož dcera, vdova Guntherova, to zboží dále držela, načež ten díl dostal se Guntherovu synu Dětochovi z Držkovic.[6]) Na jiném tuším díle seděl Hanuš z Držkovic, kterýž při své smrti byl poručil nějaké svršky ke klášteru dominikanskému v Opavě, neb 1466 kněz převor Bartoloměj i všecek konvent pohnali paní Elišku z Držkovic „o svršky po její pánu zadržené".[7]) Avšak již 1484 opětně týž konvent pohoní zboží

Dětochovo.[8]) Byl-li zpomenutý Dětoch synem Guntherovým, zdá se, že dědicem byl potomně zase onen Dětoch z Držkovic, jehož se 1501, 1507 i 1510 zpomíná,[9]) kterýž poslednějšího roku poručil 1 hřivnu platu k oltáři sv. Mikuláše do Opavy. Jeho tuším byla manželka Machna ze Mšané, z níž měl syny Bernarta a Jindřicha i dceru Elišku, provdanou za Arnošta Folkenhona z Glošku, a Kristinu, manželku Kašpara Bludovského z Kornic a na Bílé.[10]) Synové Bernart a Jindřich drželi zboží otcovské nedílně a, když Jindřich zemřel bez dědiců, zdědil je Bernart sám, jenž měl k manželství Marketu z Jankovic.[11]) Při smrti své mezi lety 1539 a 1541 zůstavil Bernart syny Jana a Václava, kteří to zboží na spolek měli.[12]) Bratr Jan měl za manželku Kateřinu Kobylkovnu z Kobylího a nezůstavil potomků. Václav zase přečkav bratra zahynul r. 1566 v Uhřích v tažení polním proti Turkům. Před odjezdem svým do vojny pořídil poručenství, vedle něhož dědil mlýn Držkovský (viz Hrabalův mlýn) pan Jan z Vrbna a na Heralticích; ostatní pak statek poručil Anně starší a Anně mladší tetkám Kašovnám z Jankovic, z nichž Anna starší již 1567 zemřela. Proti Anně Kašovně mladší vystoupila výš zpomenutá Eliška Folkenhonova z Glošku, a když tato také 1567 zemřela, její dcera Mandalena Folkenhonovna, provdaná Horecká z Horky, a dokázala toho, že toto poručenství Václavovo nálezem soudním jest zrušeno a veškeren statek jí přiřčen jest.[13]) Mandalena koupila 1572 v pátek před povýšením sv. Kříže po Janu Mošovském z Moravčína i ten díl Držkovic, kterýž náležel ke knížetství Krnovskému.[14]) Od ní koupil statek Držkovský Jiřík Kotulinský z Kotulína, nejvyšší písař knížetství Opavského. Tento měl nějaké nepří-

jemnosti s abatyši od sv. Kláry Kateřinou Kotulinskou „strany mlejna níže vsi Vejhovic ležícího“ (Palhanského), že jej na sebe od konventu byl převedl.[15]) A nemalý kříž také měl 1577 s Martinem Hrabalou, mlynářem Držkovským, kterýž mu pode tvrzí sedě zůstával, jak výš zpomenuto, pod vrchností pánů z Vrbna na Heralticích.[16]) L. 1581 ve středu před sv. Petrem a Pavlem bylo na tvrzi Držkovské veselo, neb p. Jiřík Kotulinský přibyv do dvoru Vávrovského, kdež právě dleli komendor Jiřík Adlšpach a s ním Hektor z Olšen, Franc Vildnštainar a jiní dobří lidé. Ty všecky „abychme k otci jeho Jiříkovi Kotulinskému na Držkovice jeli“ prosil. Což také „učinili a u něho přes noc zůstali“. Však ve čtvrtek ráno na odchodě pana Hektora „když s tvrze dolův šil (!)“ a také Mikoláše Kotulinského „na mostě před tvrzí Držkovskou“ nepříjemně se dotekl, pročež potomně od obou žalován jest.[17]) Pan Jiřík prodal r. 1582 v pondělí po sv. Pavlu na víru obrácení statek Držkovský Heřmanovi Kochtickému z Kochtic, jehož manželka byla Anna Lesotovna ze Steblova.[18]) Později dostalo se to zboží Volfovi Jakartovskému, za jehož sirotky Kateřinu, Mandalenu a Jakuba p. Jan starší z Vrbna, jsa tehda hejtmanem zemským, tvrz a ves Držkovice se dvorem za 5000 zl. prodal Lenhartovi Erychovi a manželce jeho Anně.[19]) Po těchto manželích držel to zboží Volf Erych, a když bez dědiců smrtí sešel, uvázali se ve zboží jeho stavové knížetství Opavského dle privilegia Císaře Rudolfa II., jímž nápady, kteréž měl po šestém koleně, stavům postoupil.[20]) Stavové pustili ten statek darem knížecímu Lichtenštejnskému kancléři dvorskému Jakubovi Rodenovi z Hirzenau, načež jej od něho za dar na

penězích zase přejali a 1651 dne 3. srpna Volf Frydrychovi hraběti z Čobbu svob. pánu z Neudingu na Schnellendorfě a Tiškovicích (?) prodali za dluh. kterýž povinni byli císařskému nejvyššímu z Lützelburku. Hrabě Čobb byl r. 1677 dvorské rady vojenské přísedícím, komorníkem, nejvyšším polním zbrojmistrem a nejvyšším guardie městské ve Vídni. Držkovice postoupil tušim Julianě Františce Isabelle šlechtičně z Drahotuš, kteráž je 1675 dne 27. února prodala Ferdinandovi Mikulášovi Frokštejnovi z Načeslavic a manželce jeho Barboře Hornerovně z Horneku.[21]) Tento Ferdinand psal se na Držkovicích již 1674[22]) a pocházel tušim z té linie Frokštejnů, kteráž držela v panství Vladislavském dolní Jastřabí u Tisůvku. Zemřel 1677 a jeho vdova provdala se zase za Františka vladyku Holého (Holli), i pochována 1693 v kostele sv. Václava v Opavě.[23]) Z její synův Ferdinand Leopold Frokštejn prodal 1695 dne 5. března Držkovské panství Leopoldovi sv. pánu Orlikovi z Laziska, u jehož potomků zůstalo do r. 1736. (Viz Životice.) Od r. 1736—1740 drželi je Jan Ludvik z Žerotína na Losině a Barbora svobodná paní Bockova z Burgwitz, rozená Šercovna. Její dcera Marie Josefa provdaná Gruttschreiberova 1753 prodala Držkovice knížecí komoře. Tato pustila je 1792 Traugottovi rytíři Sackovi, jenž je prodal Antonínu Strahlerovi, vrchnímu úředníku na Branici. Od něho přešly Držkovice na Václava Sedlnického z Choltic a na jeho syna Antonína[24]) Sedlnického na Jezdkovicích (Viz tyto), po němž to zboží drží syn Arnošt. Srovnej Krulichův spis „Darstellung d. Bez. Troppau“ 1868. [[1]) M. IV. 239. [2]) Dílčí listy. [3]) Kr. 430. [4]) RP. I. 13. 6. [5]) RP. I. na různ. m. [6]) Svoboda. [7]) RP. II. 2. [8]) RP. II. 20. [9]) Arch f.

österr. Gesch. XXVII. 149, Bierm. [10]) Papr. Zrc.; Svoboda; K. II. 9. [11]) O. IV. 21. k r. 1531. [12]) RP. X. 127. [13]) Svoboda. [14]) RP. XIX. 184. [15]) Roky I. 13. [16]) Roku I. 77. [17]) Roky 135 b. [18]) Svoboda. [19]) II. kn. pam. k r. 1612. [20]) RP. XLII. 70. [21]) O. XV. 26. [22]) RP. XXXVII. 143. [23]) Svoboda. [24]) Antonín Sedlnický sepsal znamenitý rodopis pánů Sedlnických.

Držkovice spojeny s Rakouskými mostem. 1377 bezpečně dvůr Držkovský připadl do knížetství Krnovského, jejž jak jsme zpomenuli držel tušim p. Herbort z Ketře.[1]) Počátkem 15. století na tomto díle Krnovském seděl Martin z Držkovic, od r. 1404—1417 nejvyšší sudí knížetství Krnovského.[2]) Jemu také náležela část Jarkovic, na nichž manželce své Marketě vložil věno.[3]) Jeho tušim syn byl Bartoš z Držkovic, jsa od 1422—1453 taktéž sudím. Pana Bartoše se v mnohých zápisech často zpomíná, i pamětihodno jest, že za jeho úřadování desky Krnovské počeštěny jsou. Jeho půhon, kterým 1429 Žibřida z Bobolusk pohnal, dotýče se tušim také Držkovic.[4]) Na jiném díle vzdal r. 1416 Beneš Čírka Mikšíkovi Lyškovi 2 lány role se vším příslušenstvím s tou výminkou, že má za to sloužiti dvěma střelci králi a hejtmanu Krnovskému.[5]) L. 1429 vzdala Kateřina z Držkovic, nejspíše dcera toho Mikšíka, vše to, což měla v Držkovicích, muži svému Pavlíkovi Lysině, načež on jí na tom zboží ihned 60 hřiven věna vložil,[6]) kteréž věno ona zase 1432 Zbyňkovi Hřivnáčovi k věnné výplatě zapsala.[7]) L. 1429 vzdala tato Kateřina Lysinovna dvůr Lyškovský v Držkovicích, který její a jejího muže byl, Janovi Hřivnáčovi z Heraltic a na Rozumicích, a odřekla se všech práv i věna, kteréž na tom dvoře měla.[8]) Tento díl zůstal od té doby při statku Rozumickém až do r. 1492. (Viz Rozumice.) Avšak na jiném díle 1431 vložil Bavor z Držkovic ženě své Dorotě na dvoře v Držkovicích, na kterém seděl, 60 kop groší k pravému věnu.[9]) Paní Dorota, vdova zpomenutého Bartoše z Držkovic, sstoupila se 1453 věnem svým s Janem a Mikulášem, syny svými.[10]) L. 1481 slovutný panoše Jan z Držkovic vzdal slovutnému panoši Zikmundovi z Dobroslavic dvůr v Držkovicích (viz Dobroslavice) se vším příslušenstvím kromě půllánu, toho sobě pozůstavuje.[11]) Pan Jan z Držkovic jsa tehda starostou Bruntalským ten dvůr 1486 manželce své Aleně z Držkovic k věnnému dědictví vložiti dal, kteréhož věna

poručníkem byl bratr její vlastní Adam z Držkovic.[12]) Ale již 1499 vložil Bobek z Držkovic, nebožtíka Jankův syn, ten půl lánu role v Držkovicích, jak si jej byl jeho otec pozůstavil, svému tuším švakrovi Zikmundovi z Dobroslavic.[13]) A před tím již r. 1492 byla také paní Kateřina z Lešan, jsouc mocnou poručnicí dítek svých, vložila 4 platné sedláky v Držkovicích se vším příslušenstvím, což k tomu dvoru přísluší, témuž Zikmundovi.[14]) Po Zikmundově smrti dostal se díl Držkovic jeho synům Jiříkovi a Dětochovi, bratřím vlastním z Čochndorfu, kteří jej r. 1514 (?) v sobotu po sv. Bartoloměji prodali Kateřině z Poku, manželce p. Baltazara Vlčka z Dobré Zemice a z Hlučína a bratránkům jejím Kašparovi, Melicharovi, Matyášovi a Ferencovi, bratřím z Poku a z Marejše.[15]) Ale hned na to 1515 prodal zase Kašpar z Poku i na místě bratra svého Matyáše všecku spravedlivosť, kterou k tomu dílu měl, p. Baltazarovi Vlčkovi a jeho bratránkům Mikulášovi a Melicharovi.[16]) Téhož roku 1515 připověděl se k tomu dvoru, kteréhož v držení byl p. Vlček, Jiřík z Držkovic,[17]) ovšem nadarmo, neb pan Baltazar tu část Držkovic i s Rozumicemi 1519 prodejem pustil Petrovi Oderskému z Lideřova,[18]) kterýž prodav Rozumice městu Krnovu podržel si půl vsi Držkovic. Ale i ten půl vsi Držkovic 1532 pustil Mikuláši Ojíři z Protivce a manželce jeho Salomeně z Petřvaldu a z Košátky.[19]) Od těchto 1539 dostal se ten podíl Šťastnému Mošovskému z Moravčína a manželce jeho Anežce z Gočalkovic, po nichž jej zdědil syn jejich Jan Mošovský, kterýž ale r. 1570 zemřel, pochovav své děti nedospělé v Neplachovicích, jak svědčí náhrobní kámen tam dotud zachovaný: „Tuto leží dítky urozeného pana Jana Mošovského z Moravčína na ony časy na Držkovicích Krnovských atd.“ Jeho Krnovský podíl Držkovic prodán 1572 Mandaleně Folkenhonovně k dílu Opavskému.[20]) Viz dále Rak. Držkovice. [[1]) Dílčí listy. [2]) K. I. 16. [3]) Ant. Sedlnický výp. [4]) RP. I. 12. [5]) K. I. 15. [6]) K. I. 28. [7]) K. I. 28. [8]) K. I. 32. [9]) K. I. 27. [10]) K. I. 42. [11]) K. I. 47. [12]) K. I. 48. [13]) K. I. 37. [14]) K. I. 50. [15]) Svoboda. [16]) Svoboda; K. I. 74. [17]) Svoboda. [18]) K. I. 80. [19]) K. II. 8. [20]) Svoboda.]

Dürseifen severozáp. od Bruntále, má školu a 679 ob. Osada hornická, jež 1405 již stála, kteréž 1556 pan Jan St. Bruntalský z Vrbna tytéž výsady hornické a na dřevobraní udělil, jako Andělské Hoře. [S. II. 48—50; E. III. 215.]

Dubnice — **Taubnitz** jižně od Krnova se školou a 254 ob. Když 1289 pan Beneš z Branice klášteru Hradišťskému vzdával podací ke kostelu Úvalenskému, byly k tomu kostelu přifařeny vsi Býkov, „Dubnicye“ a druhá Dubnice („et alia Dubnice de Hradecz“).[1]) Rozeznávaly se tedy již dvě Dubnice, jedna snad manská nebo zpupná, a druhá zeměpanská k obhradí Cvilínu, tudíž k Hradci k sídlu knížat Opavských příslušná. Dle toho by část Dubnice byla na dále zůstávala při zboží knížecím u Cvilína (viz tam), druhá přecházela v jiné držení. A 1377 držel pan (Pešek) Šlevic Sosnovou s Býkovem i s Dubnicí („Dubnitz“),[2]) kdež Sosnová opětně se uvádí ale sama, bez Býkova i bez Dubnice, za manství. Tato Dubnice dostala se Zikmundovi Čelmovi z Brantic po ženě jeho (patrně Šlevicovně). A r. 1409 Marketa, dcera Petra z Lichtnova, vdova po Jindřichovi Čelmovi (z Brantic) 6 hřiven groší (platu), kteréž měla pojištěny na Bohdanovách, vzdala tomuto (švakrovi) Zikmundovi, začež jí Zikmund do dědictví vložil ves „Herman tawbnicz“. Práva dětí Marketiných a Jindřichových přenášejí se na „Herman Tawbnicz“. Poručníky z její strany byli: Petr z Lichtnova, otec její, Jan její bratr; se strany Zikmundovy Hanuš Šlevic ze Sosnové a Mikuláš Šlevic z Rohozan.[3]) A paní Marketa vzdala tuto ves 1410 k držení po její smrti dětem svým Čelmům.[4]) Ale děti její zemřely, neboť 1434 nazývá Marketa Horní Dubnici „svým vlastním dědictvím“, kteréž vzdává muži svému (druhému) Ondřejkovi z Žibotic tak, kdyby on zemřel, aby zase na ni spadlo.[5]) Než r. 1435. sstoupili se již Pavlík Lichnovský a Ondřejík „Horní Dubnicí i se dvorem“,[6]) čímž se dostala k Lichtnovu, při němž zůstávala Dubnice do r. 1612,[7]) kdy ji zakoupil markrabí Jan Jiří

ke knížecí komoře Krnovské; ostatek Lichtnov také 1619 dostal se téže komoře knížecí. Zůstávala-li druhá část, snad „Dolní“ Dubnice jmenovaná, v držení knížecím u Cvilína, od r. 1612 pominula příčina, rozdíl takový činiti. [[1]) M. IV. 358. [2]) Dílčí list. [3]) K. I. 4. [4]) K. I. 5. [5]) K. I. 28. [6]) K. I. 30. [7]) E. IV. 81.]

Dubnice = **Taumlitz** u Hlubčic. Ta ves zůstávala patrně v držení knížecím, i nezpomíná se jí ani 1377, kdež Hlubčice ‚s příslušenstvím‘ dostaly se knížeti Mikulášovi. Když 1485 Hlubčicko od krále Matyáše zabráno do komory Krnovské, přešla patrně i Dubnice v majetek knížat Krnovských, z nichž Jan Jiřík 1609 ves svou knížecí „Taubnitz“ výměnou za ves Rovné měšťanům Hlubčickým postoupil se sedláky, zahradníky, platy i robotami, s velkým rybníkem, struhou i jinými rybníky. Též jim pustil ospy režné i žitné, jež soukenníci a pekaři sypati mají ze mlýna a z valchovny; tolikéž pustil jim své právo k Dolnímu mlýnu, z něhož do knížecí kuchyně se ospy dávaly a tamtéž krmily vepře. Nad to nade všecko ponechává jim právo, na Rovenskou faru podávati rodáka Hlubčického[1]). [[1]) Minsberg 203—6; Ve. V. 322. Srv. Triest 833.]

Dvořisko = **Oppahof** se 178 obyvateli, příslušné ku Štítině, vzniklo rozpuštěním Komárovského dvoru při řece Opavě r. 1784.

Dytelovo = **Dittelei** = **Wüstenmühl**, skupenina chalup se 56 obyvateli nyní k Brumovicím příslušná. V těch místech stával mlýn, kterýž za 30leté války opustl Když Lodènický pán, Karel rytíř Töpfer, 1787 v těch místech založil kolonii, náležela do školy do Lodènice, do kostela do Neplachovic. Nyní od r. asi 1800 patří k Brumovicím i sluje v matrikách dotud „Dittelei“. [E. IV. 106; P. Stöckl.]

Džbánce = **Krug** jižně od Hlubčic při staré cestě Opavsko-Hlubčické. 1361 dne 26. června listem daným na Hradci kníže Mikuláš komornici své Kunce z Mazovska dopustil, aby koupiti směla Nekázanice a 2 hřivny platu v Džbáncích („Czybancz“); po její smrti aby se z toho 3 hřivny dávaly chorým jeptiškám kláštera Ratiborského, ostatek aby kněžna Anna, jeptiška tamtéž

držela; po Anině smrti aby všecek ten statek spadl na konvent. Kníže zůstavuje sobě z toho všeho jen 8 kapounů.[1]) Na rozdílu knížecím r. 1377. shledáno, že část Džbánců („Czbantz") náležela pannám Klariskám do Opavy.[2]) Jinou hlavní část držel pan Linhart s Rovným.[3]) K r. 1420. mluví se o Adamovi z Džbánců („Czybanz"), kterýž s volí knížete Přemka svůj statek v Dobešovách vyměnil za fojtství Úvalenské.[4]) L. 1424. vložil Denhart z Lichtnova manželce Anně 10 hřiven platu na vsi Kůtech a na platech, kteréž měl v Džbáncích,[5]) a l. 1432. opět 10 hřiven platu k pravému věnnému právu na Džbáncích ve 100 hřivnách k výplatě.[6]) A 1451 vzdala Anna, vdova Denhartova z Lichtnova, věno své čisté 10 hřiven ve vsi Džbáncích i to svrchní právo v té vsi, kterèž sama držela i měla od knížete Mikuláše, urozenému Pavlovi z Zátora a jeho dětem,[7]) ale r. 1453. dal si Pavel z Lichtnova, vzdav 1451 Horní Dubnici dětem svým,[8]) Džbánce, což paní Anna držela, i to vrchní právo, kteréž měla od knížete, vložiti.[9]) Kterak to zboží potom přešlo na Heydu, jenž se 1477 psal z Lichtnova, částečně lze vysvětliti (viz Bavorov a Lichtnov). L. 1492. rukojmě za nebožtíka Heydu dobré paměti vložili prodejem Džbánce i s vrchním právem Martinovi Šípovi z Branice, komorníku práva Krnovského,[10]) který již 1499 s Neplachovicemi i Džbánce vložiti dal Janovi z Zuopp a jeho erbům.[11]) L. 1503. Jan z Zuopp a na Neplachovicích vložil ves Džbánce slovutné paní Anně z Nové Cerekve a Kryštoforovi z Hradčan synu jejímu a paní Herbortovej Elšce, dceři její a dětem paní Elšky Herbortovej.[12]) L. 1520 Elška z Hradčan a na Krumsíně i s panem Herbortem z Fulštejna, synem svým, a paní Anna i Marketa, dcery její, vložili Džbánce Zikmundovi Šelihovi z Zubřic,[13]) jemuž také brzo potom Anna z Czechnstorfu, abatyše v Ratiboři, prodala, což tu ve Džbáncích měla.[14]) Pan Zikmund měl za manželku Kateřinu z Petřvaldu († v Opavě 1548). Po něm držel Džbánce Jan Šeliha z Řuchova na Zubřicích, jenž ještě 1577 žil, načež jich nabyla sestra jeho Anna, vdova Václava Bítovského na Vladěníně.[15]) L. 1610. a 1619. píše se na Džbáncích Voldřich Frokštejn z Načeslavic.[16]) L. 1635 za svědka na Bořutíně zapsán Jan Jiří Fokštejn z N. a na Džbáncích.[17]) R. 1661 koupil Džbánce Jindřich Rotumberk z Ketře a Drslavě, syn Jindřicha, jenž po bitvě Bělohorské byl pozbyl Štablovic. Jeho synové to zboží prodali pro dluhy a odstěhovali se do Slezska, prodavše je tuším zase Frokštejnům. Oldřich a Frokštejnova dcera Anna Marie, vdova po Davidu Šeb. Mošovském a na Benešově, vdala se potom za

Jindřicha Vilimovského na Jistebníku, i † 1671. Od Frokštejnův koupil to zboží Julius Jindřich svob. p. z Nayhausu na Vladěníně k Vladěnínu, ale 1715 opět odprodal.[18]) [[1]) S II. 162 Kr. 335. [2]) Dílčí listy. [3]) Tamtéž. [4]) Kr. 442. [5]) K. I. 25. [6]) K. I. 28. [7]) K. I. 39. [8]) K. I. 40. [9]) K. I. 42. [10]) K. I. 51. [11]) K. I. 56. [12]) K. I. 62. [13]) K. I. 82. [14]) K. II. 2. [15]) Svoboda. [16]) K. III. 17, 24. [17]) Zuk. záp. dom. 32. [18]) Svoboda.]

† N. **[Edelštejn]** sluje hradisko jižně od Cukmantle. Již markrabí Vladislav Jindřich před r. 1224 k vůli zlatým horám severozápadnimu tomuto kraji markrabství Moravského věnoval pozornosť. Že brzo po nájezdu Tatarském tuto vystavèn kamenný hrad pohraničný proti Polsku t. j. proti Slezsku, jest nepochybno, a ku pravdě podobno, že na tom hradě seděli královští kašteláni. Nejprvnějšími držiteli toho hradu i příslušenství známými byli páni z Linavy, z nichž Otik 1266 na listě daném na Fulštejně a Jindřich v Olomouci 1275 za svědka zapsáni. R. 1281 jmenují se Otík a Oldřich z Linavy.[1]) Že Otík s bratřími svými za rozbrojů po smrti Přemysla Otakara II. nastalých do statků biskupa Vratislavského nájezdy činil, kníže Mikuláš přibylý ze zajetí Uherského, dal sobě od zpomenutých bratří kamenný hrad Edelštejn i s podměstím Cukmantlem postoupiti, odevdav snad zato bratřím z Linavy statek Bezděkov, a r. 1281 listem daným v Nise dne 2. září vzdal v náhradu za škody od bratří z Linavy biskupovi Tomášovi učiněné Edelštejnsko kostelu Vratislavskému, kteréž vzdání Jindřich kníže Vratislavské již dne 13. září knězi biskupovi potvrdil.[2]) Tak zahájil svou činnosť panovnickou kníže Mikuláš na Opavsku. Za nedlouho knížeti Vratislavskému zachtělo se hradu Edelštejna, čemuž se zpírá biskup Tomáš. Když kníže Jindřich 1284 začal naléhati, píše biskup dne 4. srpna „synovi

krále Českého“, aby se jeho zastál, jakož byl také kanovníkovi Petrovi již dne 29. července psal. Jindřich 1285 dobyl již hradu Otmuchova a pospíchal dobývat hradu Edelštejna. Za této nesnáze píše biskup dne 18. dubna Kazimírovi, u něhož právě Mikuláš Opavský dlel, aby se ho ujal, ješto Edelštejn není částí knížetství Vratislavského, nýbrž jen kostelu Vratislavskému zastaven. Na druhý den vypravil arcijahna Lehnického ke knížeti, aby jej odvrátil od oblehání. Arcijahen nemeškal a maje k sobě kněze Rudolfa z Ceginhalsu a Bohuslava ze Zákřova u přítomnosti mnohých knížete prosil o navrácení Otmuchova a neoblehání Edelštejna. Což ale na darmo bylo, poněvadž Jindřich Edelštejn stekl, takže kněz bisknp Tomáš již dne 27. dubna na Jindřicha klatbu pustil. O té klatbě psalo se potom arcib. Hnězdenskému, také synovi krále Českého Mikuláši a Adamovi kanovníku Krakovskému. Ovšem biskupovi právě proto bylo prchnouti z Vratislavě do Ratiboře. Zatím od biskupa počato jednati o navrácení a opravu hradů Otmuchova i Edelštejna, kdež Jindřich (17. července) žádal, až biskup poslům knížecím hraběti Kempkovi ze Střelína a Šimonovi kaštelánu Opolskému vzdá oba hrady, že je pak dostane zpět. Jednání vleklo se dále do r. 1287. prostřednictvím knížete Opolského, arcibiskupa Hnězdenského a Adama vicelegáta papežského, Krakovské kapituly i biskupa Krakovského. Kníže Jindřich těch poslův a prostředníků nechtěje již přijímati ustanovil se, s Měčislavem knížetem Opolským biskupa Tomáše v Ratiboři oblehnouti. Oblehání počalo, ale biskup vyjda v ústrety Měčislavovi s nejsvětější svátostí smířil se s Měčislavem a tím i s Jindřichem samým.[3]) Kdy se zboží Edelštejnské dostalo nazpět k Opavsku, nelze pověděti s

10*

určitosti. Ens praví, že r. 1331, když se kníže Mikuláš II. s biskupem Vratislavským Nankerem o klatbu znepřátelil. Držitelé té zástavy, kníže Jindřich a od r. 1287. biskupové Vratislavští Edelštejnsko zkolonisovali tuším, neboť potomně nalezáme tu vsi nové Hermanice a Arnoltice. Pro kterou příčinu však Mikuláš II. již r. 1339 dne 8. července zboží Edelštejnské vzdal v držení králi českému Janovi, není dosti zřetelno, ač se praví, že se stalo dobrovolně.[4]) Cukmantl slynoucí horami dostal nepochybně pro dobu tu od r. 1339—1361 správu královskou, jako jiná hornická města. Císař Karel IV. listem daným v Praze l. 1361 dne 21. srpna opětně vrátil Edelštejnsko knížeti Mikulášovi vyznávaje, že jest příslušenstvím země Opavské.[5]) Po smrti Mikulášově, 1377 synové jeho, bratří knížecí, se podělili zemí Opavskou tak, že Mikuláš III. obdržel Edelštejn za své knížecí sídlo a k tomu příslušenství, dále Hlubčice a Novou Cerekev. Dále slušely ku dílu Edelštejnskému: Závišice, Hošťálkovy, Pelhřimov, Mokré, Dobešovy, Žopovy, Branice, Rovné, Vladěnín, Bohdanovy, Zubřice, Hynčice, Albrechtice, Násile, Rohozany, Vojanovice, Rakov, V. Petrovice, Držkovský dvůr, Chřenovice, Šamařovice, Strahovice, Jarkovice na díle, Bořutín, obě Chuchelné; manské statky: Pomorčovice, Stibořice (u Hlubčic), Kytlice, Vidov, Arnoltovice, Opavice, Radím, † Matyšovy, Petřikovy a Trmantice.[6]) Avšak dříve již, než došlo na podělení, r. 1374 ujednáno, že zboží to má býti zastaveno knížatům Kunovi II. a III., pánům tehda Kozelským,[7]) což se r. 1385 skutečně provedlo s tou výminkou, že zástavní páni po zaplacení sumy 2500 hřiven všecko to zboží navrátí knížeti Přemkovi Opavskému.[8]) Co se tkne zástavních pánův viz dějiny města Kozlí.[9]) Z té

zástavy jediné hory Cukmantelské zůstaly knížatům všem, tedy i zástavním pánům, na spolek. Kníže Mikuláš III. již před svou smrtí 1394 učinil dědicem celého dílu Edelštejnsko-Hlubčického bratra svého Přemka Opavského, čímž se Hlubčicko zase sloučilo s Opavskem, a Edelštejnsko bylo zejmena již 1417. v držení knížete Přemka. Za nedlouho synové Přemkovi dělili se zbožím otcovským na novo a tak r. 1434. hrad Edelštejn učiněn zase hlavou malého knížetství, k němuž náležely statky: Arnoltovice, Pelhřimovy, Albrechtice, Petřikovy, Levice, Hynčice, Stibořice, Rovné, Pomorčovice, Vidov, † Malgota, Kytlice, Bohdanovy, Žopovy, Rakov a kanovničí ves Rusín. Urbura Cukmantelská zůstala na spolek. Viz Cukmantl.[10]) Toto knížetství malé nemělo dlouhého trvání; po knížeti Mikulášovi IV. není slechu dechu, a bratr jeho Václav již 1440 listem daným „na Prudníce v provodní neděli" hrad Edelštejn s Cukmantlem a příslušenstvím, neškodno urbuře svých bratří Vilíma a Arnošta v 800 kopách zastavil Bolkovi knížeti Opolskému, kterýž na to hned spravní list o to vydal.[11]) Knížete Václavův syn, kníže Hanuš Hlubčický, usiloval o vyplacení té zástavy, ale nepořídil nic, jak list o to r. 1462. v Hlubčicích a Albrechticích od některých zemanů pod rytířskou ctí vydaný svědčí.[12]) Před rokem však 1462 po smrti Bolkově zdědil knížetství Opolské Bolkův bratr Mikuláš; i poněvadž na to knížetství nároky činil jakožto nápad královský Jiřík král Český, kníže Mikuláš ochotně králi Jiříkovi postoupil všecky své nároky na statky v knížetství Opavském,[13]) a také na tu zástavu Cukmantelskou, jak svědčí list daný v Praze 1460 „na Nebevzetí P. Marie".[14]) A již v den sv. Jiljí téhož roku měla ta smlouva platnosti nabyti.

Možná že kníže Mikuláš Opolský to zboží králi hned postoupil, ač teprve 1465 dává od sebe paměť, že tak učinil.[15]) V ty časy počínala se zpoura ve Slezsku proti králi Jiříkovi Poděbradskému a hrad Edelštejn nabyl neobyčejné důležitosti strategické. Král Jiřík odevdal Edelštejn v držení Bernartovi z Žerotína, který odtud Vratislavanům a také biskupovi Joštovi z Rožmberka, druhdy přivrženci, tehda odpůrci Jiříkovu, veliké škody činil a vzácné osoby na hradě zajímal.[16]) R. 1467. dne 13. července, kdež p. Bernart z Žerotína se byl odebral s výpravou pomocnou na Moravu, biskup Jošt hradu Edelštejna jinak tehdy Paskenštejna řečeného dobyl a všecky vězně tam držené propustil na svobodu.[17]) Tehda tuším biskup Jošt dal ten hrad obořiti. Když po smrti krále Jiříka synové jeho zbožím otcovským se dělili, Viktorin kníže Opavské r. 1472 dne 21. května postoupil všecko své právo k hradu obořenému Edelštejnu i na městě Cukmantli bratru svému Jindřichovi staršímu.[18]) Král Matyáš zabrav Krnovsko r. 1474 k prosbě biskupa Vratislavského Edelštejnsko vzdal k biskupství Vratislavskému, od kteréž doby se nepočítalo již k Opavsku, nýbrž k Nissku. [[1]) M. IV. na různ. m. [2]) M. IV. 254—6. [3]) Stenzel Urkunden z. Gesch. d. Bisth. Breslau 120, 128, 158, 159, 160, 166, 189, 191, 196, 197, 199, 225, 241, 247 [4]) M. VII. 177. [5]) M. IX. 189. [6]) Dílčí listy. [7]) S. VI. 12. [8]) S. VI. 15. [9]) Weltzel, Kozlí 78 násl. [10]) S. VI. N. 188. [11]) S. V. 205, 206. Viz Weltzel, Prudník 58 násl. [12]) S. VI. 258, 259. [13]) Viz na př. Bílovec 26. [14]) S. VI. 248. [15]) S. VI. 273. [16]) Scriptor. rer. Sil. VII. 115. [17]) Scriptor. rer. Sil. VII. 136. [18]) Ač VI. 508].

O. **Ehrenberg** viz **Herborek**.

Eiben slove část vsi **Kuttelberku.**

Eilowitz viz **Jílovec.**

Eckersdorf viz **Jakartovice.**

Ellgoth viz **Lhota.**

Ellgoth Klein- viz **Malá Lhota.**

Ellgoth Ober- viz **Horní Lhota.**

Emauzy jižně od Oder, kolonie se 121 ob. k Hornímu Vražnému příslušná. L. 1786. Karel kníže Lichnovský z Voštic ji založil na pozemcích panského dvoru Horno-Vraženského.

N. **[Endersdorf]** viz **Ondřejovice.**

Engelsberg viz **Andělská Hora.** Dodatkem k tomu, což pode českým jmenem uvedeno, připojujeme, že l. 1575 Valentin Nykyš „z Englšperku" měl rozepři s p. Bernartem Bruntalským, pánem svým, „že věděti nemůže, za jakú příčinú ve vězení jest, také proč základu 100 kop od jeho rukojmů vzato jest". Soud panský mu to vysvětlil, „že gruntu v jistém čase neosadil a podle zaručení". A nepomohlo nic: o sv. duše dostal rozsudek, „aby do sv. Martina osadil" t. j. statek svůj aby prodal jakž moha, a svého štěstí jinde hledal.[1]) Tato věc pamětihodna jest proto, že z ní vychází, kterak v panských městečkách měšťané se měli jako jiní poddaní. [[1]) Roky 78.]

Erbersdorf Alt- viz **Heřminovy Staré.**

Erbersdorf Neu- viz **Heřminovy Nové.**

N. [**Ernsdorf**] viz **Arnoltovice.**

Eyglau viz **Děhylov.**

† **Ffiderffle** viz † **Wierderffle.**

Filipovice = **Philippsdorf,** jižně od Hradce ves se 207 obyvateli. Ta osada stojí na místě bývalého dvora někdy k panství Vikštejnskému náležitého, jejž r. 1706. František Josef Filip hrabě Hodic k panství Mele-

ckému zakoupil. Jemu na počesť ta kolonie r. 1784. založená a 1785 rozmnožená pojmenována. Viz Melč.

† **Fojtovice.** V majestátě Císaře Rudolfa II., kterým se královský statek Hradecký vkládá p. Kašparovi Pruskovskému, „F o j t o w i c z e“[1]) vyjmenovány jsou po Benkovicích, Brance a Bohučovicích, takžeby je bylo třeba hledati tu, kde stojí Kajlovec. L. 1603. v druhém vkladě[2]) se Fojtovic již nezpomíná. Jméno ukazuje k majetku nějakého dědičného fojta. I možná dosti, že stály v místech nynějšího Kajlovce, který však před tím slul „H r a d e č n á“. Srv. 3. progr. česk. gym. Op. 16. Co se týče jména Vojkovic, viz Březová str. 69. [1]) O. VII. 1. [2]) O. IX. 10.]

Fonovice = Fonsdorf kolonie k obci Polance příslušná se 70 obyvateli, která byvši na konec předešlého století založena dostala jméno podivné po pánu „J o h a n n e s W e n z e l v o n“ Maennichovi, jehož křestná jména mají kolonie Johannesdorf (Janová) a Wenzelsdorf (Václavovice), slůvko pak šlechtictví označující dostal V o n s d o r f, nyní Fonsdorf, čili Fonovice. Ty osady vznikly na zboží Polanském. Viz Polanku.

Freiheitsau viz **Háj.**

Frei-Hermersdorf viz **Heřmanice Svobodné.**

Freudenthal viz **Bruntál.**

† **Freyhof** nyní **Freyhůzy**, severně od Opavy, příslušely do počátku nynějšího století ke Kateřinkám. L. 1544 p. Kryštof Tvorkovský vložil Oldřišov atd. a „v e s p u s t ú F r e y h o f“ Honzovi Unruhovi z Hermsdorfu.[1]) L. 1560 p. Beneš z Drahotuš vložil Oldřišov atd. „i s t o u r o l í u O p a v y s l o v e F r e y h o f“ Václavovi Rejzvicovi z Kadeřina,[2]) načež 1563 předešlý držitel všecko to zboží v táž slova vložil Lackovi Ojířovi z Fulštejna.[3]) L. 1599 p. Kryštof Bzenec z Markvartovic „r o l i t u p ř i h r a n i c í c h O p a v s k ý c h, O l d ř i š o v s k ý c h a P l š ť s k ý c h s l o v e F r a y h u b y“ *poručil* ujci svému.[4] Tehda již náležel Freyhof ke statku a svo-

bodnému domu Vlčkovskému v Opavě.[5]) Frayhuby odpadnuvše od statku Oldřišovského učiněny tuším svobodným statkem, a dostaly se nejspíše k nějakému záduší. Kterak se stalo, že na počátku tohoto století připadly k Prusku, není pisateli jasno. Dvůr na místě zaniklé vsi Freyhofu stojící slove nyní Frajhúzy. [[1]) O. VI. 1. [2]) O. VII. 7. [3]) O. VII. 10. [4]) O. VIII. 30. [5]) 5. progr. česk. gym. Op. 16.]

Friedersdorf viz **Čaková.**

Froblov = **Frobelhof** kolonie na místě zrušeného panského dvoru r. 1772 od Jana Josefa šlechtice Frobla[1]) založená a nyní se Sosnovou (viz tuto) spojená. [[1]) E. IV. 112.]

† **Fulmin.** L. 1321. na listině biskupa Kundrata v Ketři dané o město Ketř zapsán za svědka Valtěř „de Fulmin"[1]) a týž také 1340 na listině knížete Mikuláše o Bavorov dané v Ratiboři píše se vedle Vernhera de „Warutzwerde" (Bohumína) „Walther de Fullen".[2]) Na Fulštejn nelze mysliti, ač později se vyskytuje také Valtěř z Fulštejna.[3]) Okolnosti mnohé utvrzují mínění mé, že Fulmin čili Fullen jest † hrad Fulnov, založený od Chřenovských Fulštejnů. Viz † Fulnov. [[1]) M. VI. 135. [2]) VII. 875. [3]) M. VIII.]

M. **[Fulnek]** jihovýchodně od Opavy. To město vzniklo při staroslavné obchodní cestě od Hranic přes potok Vražný k Opavě vedoucí a již 1215 zpomínané.[1]) Na konec 13. století držel Fulnecko p. Oldřich z Lichtenburka, kterýž založil tu osady Kujavy, Jerlochovice, Stachovice a. j., a starým osadám Děrnému, Jílovci i Lukavci dal emfyteutické právo. (Viz tyto osady.) L. 1293 byl „Vulnek" již městem, neb jmenuje se na listině o fojtství v Jílovci vydané Arkleb „civis" Fulnecký.[2]) Téhož roku vyskytuje se již i farář Kundrat a fojt Fulnecký.[3]) Pan Oldřich jest první, jenž po příkladu biskupa Brunona na Fulnecku zavedl manské zřízení na Opavsku, zejmena na Slatině, Pohořálce, Děrném a. j. Jak se zdá pan Oldřich s celým rodem svým, užívajícím znaku ostrvi, zdvihl se v odboj proti králi Janovi Lucemburskému, kterýž zajisté jen

za tou příčinou, aby p. Oldřicha pokořil, přibyl na Fulnek r. 1316, neb tam dne 2. července potvrdil svobody městu Krnovu.[4]) Bude tuším ke pravdě podobno, že král potrestav p. z Lichtenburka odebral mu Fulnecko a vzdal p. Vokovi z Kravař, neb potom až do r. 1434 na Fulnecku panují páni tito. (Viz dále Bílovec.) Po Vokově smrti Jan a Drslav, bratří z Kravař, 1329 vzdali lán v Jerlochovicích na záduší, a platy z dvoru u Fulneka ležícího, a vyměnili fojtství v Bílově za dva lány ve vsi „Scirbine". (Pohořálce).[5]) L. 1332. Reynbot fojt Fulnecký vzdal jednu jatku faráři Mladotovi.[6]) 1371 Drslav „pán na Fulneku" vzdal měšťanům Bílovským dvůr u Slatiny.[7]) L. 1372. týž faráři Fulneckému Františkovi vzdal na záduší hřivnu platu.[8]) L. 1377. pan Drslav z Kravař byl v dílčí komissi, jež Opavsko rozdělila, po straně knížat Hanuše a Mikuláše, i připadl jeho statek město Fulnek s hradem i s příslušenstvím k dílu knížetství Opavského; a tolikéž díl pana Beneše z Kravař, Bílovsko. L. 1383. Vok z Kravař, Olomucký kanovník, Vilémovi z Kartelangen prodává do života Jeseník čili Jesenici.[9]) 1383. 24. dub. na Fulneku p. Beneš z Kravař Bílovským a Radotínským pustil odmrt.[10]) 1385. 23. dub. Beneš z Kravař a na Krumlově listem daným na Fulneku dovolil městu Fulneku nasaditi ryb v příkopě[11]) městském. Týž pustil 1388 ten čtvrtek po vyzdvižení sv. Kříže Fulnečanům odmrt.[12]) L. 1389. pan Beneš a na Krumlově na záduší své a svých rodičů, Drslava otce, Elišky matky, ve svém městě Fulneku založil klášter Augustinianský s volí svých synů Beneše a Jana a s volí biskupa Mikuláše. I nadává jej Děrným a Jílovcem.[13]) Témuž klášteru vzdal 5 lánů v Děrném Alšík z Brandýse 1391.[14]) Když nastoupil Fulnecké a

Bílovské dědictví p. Jan z Kravař a z Jičína, léta 1424 ten úterý prvý před sv. Křížem povýšením, manželce své Anežce, kněžně Opavské, zapsal na mnohých vsech svého obojího panství platy z 400 hřiven ve 4000 kopách.[15]) Týž 1429 potvrdil Fulnečanům svobody městské, nařídiv zdi městské opravovati a téhož roku dal jim list na dřevo braní.[16]) L. 1430 p. Lacek z Kravař na Helfštýně zakazuje na svých dědinách, které po smrti p. Drslava na něho spadly, totiž na Kletném, Životicích, Suchdole a též na dědinách kláštera Fulneckého všeliká řemesla a pivo vaření na užitek městu Fulneku.[17]) Pan Jan z Kravař i se svými many byl 1431 při založení desk nových Opavských.[18]) L. 1432 zapsal své manželce kněžně Anežce za vdoví sídlo město a hrad Fulnek.[19]) Po smrti p. Jana z Kravař 1434 provdala se kněžna Anežka za Jiříka ze Šternberka, pána na Odrách; než knížata Opavská Václav a Arnošt již r. 1437. pohoní „sestry své Anežky z Fulneku ze svého dědičného nápadu na panství Bílovské a Fulnecké, kteréž bez práva drží ona nebo p. Jiřík její manžel".[20]) Široké o to zboží rozepře kněžny Anežky s knížaty Opavskými i s jinými pány naleznou svého ocenění v dějinách obecných.[21]) Kněžna Anežka zůstala v držení jen nějaké části až do své smrti. A r. 1454. i kníže Hanuš Hlubčický píše se již pánem na Fulneku.[22]) Že zmíněné kníže skutečně vykonával vrchnostenská práva na Fulnecku, jest nepochybně zjištěno.[13]) Zatím uvázal se v držení Fulnecka Jan Krumsín z Lešan, jehož z toho nápadu kníže Přemek před zemský soud Opavský pohnal. Když pak totéž zboží naříkal zpomenutý kníže Hanuš Hlubčický, jim oběma knížatům z poručení královského položen rok. Kterýž tušim zůstal bez výsledku, poně-

vadž Fulnecko zakoupili Zdeněk a Jan bratří z Postupic, aby je již 1464 králi Jiříkovi a jeho synům Viktorinu, Hynkovi a Jindřichovi, a Bočkovi z Kunštátu na Poděbradech prodali.[24]) Za bouřlivých oněch dob nabyl Fulnek důležitosti strategické i přešel napřed v zástavní potom 1475 v dědičné držení pana Jana z Žerotína. Tento však ihned všecko to zboží: hrad a město Fulnek, Bůtovice, Kujavy, Žibotice, Stachovice, Suchdol, Vražné, Kletné; podíly Pohoře, Jestřebí, Vlkovic, Valtěřovic, Gručovic; pak pustý Koldzýf; manské statky Pohořálku a Slatinu; zastavené zboži klášterské Jerlochovice, Děrné, Starou Ves, Jílovec, Bílov a Pustějov se vším příslušenstvím vložiti dal do desk Olomuckých.[25]) Tím všecko to zboži odpadlo od Opavska a navrátilo se zase k Moravě; jediné klášterské vsi Děrné, Stará Ves, Jílovec, Bílov a Pustějov po mnohémo to jednáni zase vloženy do desk Opavských. Další osudy Fulneka viz u Volného.[26]) Co se tkne kláštera Fulneckého a posloupnosti opatův, viz Pustějov. [[1]) M. II. 83. [2]) M. IV. 397, 398; Kr. 165, 167. [3]) M. VI. 74. [4]) M. VII. 505. Kr. 282. [5]) M. VI. 292, 294. [6]) M. VI. 338. [7]) Kr. 360. [8]) M. X. 185. [9]) M. XI. 561. [10]) M. XI. 561. [11]) Kr. 398. 491. [12]) Dle opisu listiny v mat. mus. [13]) XI. 484. [14]) Kr. 408. [15]) O. I. 2. [16]) Kr. 457. [17]) Kr. 466. [18]) O. I. 1. [19]) O. I. 8. [20]) Půh. II. [21]) Viz Půh. II na růz. m. [22]) Minsberg. 269; Kr. 576. [23]) Rp. XIV. 118. [24]) Vidimus v mat. museu. [25]) Ol. XII. 31. [26]) V. I. 123 následující; Kramář, Fulnek, v Olomouci 1876.]

† **Fulnov.** Jméno toho někdejšího hradu mají dotud louky řečené „Fulnovské“ u Chřenovic, ukazujíce nám, kde jej hledati. Založen byl nepochybně za těch dob, kdy Chřenovice ještě drželi páni z Fulštejna t. j. mezi léty 1260—1370. I míníme, že mezi léty 1321—1340 slul ten hrad „Fulmin“ a „Fullen“. Viz † Fullen.

Že obořen byl okolo r. 1470, lze dle obecných běhů válečných hádati. L. 1518 Kazimír, kníže Těšínské, vložil dědičné své zboží Hlučín atd. „s městečkem Chřenovicemi, s dvorem, s Fulnovem atd.“ p. Bernartovi ze Zvole, který hned na to 1519 „městečko Chřenovice s pustým zámkem Fulnovem atd.“ zapsal Jaroslavovi z Lideřova.[1]) L. 1565. Jan Tomáš ze Zvole vložil „ves pustú Šamařovice, hrad pustý Fulnov, Chřenovice atd.“ Janu Bravanskému z Chobřan.[2]) Potom se Fulnova již nezpomíná. [[1]) O. III. 52. 53. [2]) O. VII. 18.]

O. **Fulštejn** = **Füllstein,** ves jižně od Osoblahy s farou a školou, má s několika zástavkami 1024 ob. Jméno její Füllstein svědčí zajisté hradu i slula prvotně od r. 1256—1448 „Godeuridestorf“ a „Gotfriedesdorf“, až přijala jméno hradu † Fulštejna. Co se tkne jejího pravého jména, viz † Godefriedesdorf; co se tkne vrchnosti, hledej u † Fulštejna a pak u Rudoltic čili Rusvaldu.

† O. **Fulštejn,** hrad někdy nad nynější vsí Fulštejnem stojící, původně založen byl ok. 1248 od biskupa Brunona a od jeho mana Herborta na obranu statků kostela Olomuckého, položených v kraji nejvýš na sever k hranicím polským, rozuměj slezským, pošinutém.[1]) Hrad ten, dokud biskup Bruno nezaložil tvrze při městě Osoblaze, opravován na spolek od biskupa i od p. Herborta, který se odtud již psal, když ruský král Daniel 1251 učinil nájezd na Opavsko. Tehda se pan Herbort pokořil Danielovi u Hlubčic pustošícímu, čímž zachránil své zboží od plenu. Pan Herbort jest předkem pánů z Fulštejna, kteří jako on odtud se psali. L. 1255 vzdal kněz biskup Bruno svému podstolímu Herbortovi, kterýž ve válce proti Vladislavovi Opolskému se byl vyznamenal, mimo jiné statky (Klezín a Tomnice v Opolsku ležící) také Rudolueswald, polovici hradu „Wlmensten“ a ves Zlawecowe (u Opavy). To vše na právě manském po

způsobu služebníků kostela Magdeburského. Zároveň tři jeho synové Jan, Herbort a Dětřich dobrovolně se podávají za služebníky kostela Olomuckého. Co se tkne vsi Godeuridestorp před tím hradem ležící, stran její polovičky, zůstavuje sobě i potomkům biskupům na vůli, aby ji mohli vyměniti za jiné zboží.[2]) Pan Herbort účastnil se válečných výprav krále Přemysla Otakara II. i nabyl od něho 1265 Chřenovic.[3]) Že jej v družině biskupově shledáváme, není nápadno; a takž i jemu připadl důležitý úkol ve Štýrsku, kdež se 1268 stal zemským sudím a pak pod biskupem Brunonem i hejtmanem země Štýrské, jímž zůstával ještě 1269.[4]) Kromě synů výše zpomenutých měl pan Herbort ještě Ekrika, kterýž dědil ok. 1275 po otci. Bratr Jan s Herbortem (Buzkem-Puso) přejal Chřenovice a Kečersko. Dětřich stal se kanovníkem kostela Olomuckého a založil Kunčice. Syn Jindřich stal se 1281 písařem Mikuláše knížete Opavského a potom kanovníkem Olomuckým. Při smrti Herborta otce přejal zboží Fulštejnské syn Ekrik, jemuž r. 1275. biskup Bruno vzdal i druhou polovici hradu „Fullensteina“ z té příčiny, že nyní kdež má vystavěnu tvrz v Osoblaze, náklad by byl přílišný opravovati tam tu tvrz i polovinu hradu Fulštejnského. Ovšem zůstane hrad otevřen biskupům Olomuckým. Pan Ekrik a jeho bratr položivše 250 hřiven čísla Opavského vzdali se důchodu v Osoblaze, začež však dosavadní stolní ves Povelice přijali v léno. Toto dání hned téhož roku potvrdil král.[5]) Tento pan Ekrik vyskytuje se ještě 1288 za svědka na listech v Brušperku a Opavě daných.[6]) L. 1297. k prosbě Herborta z Fulštejna řečeného „Traberger“ povolil biskup Dětřich, aby po bezdětné smrti Herbortově následovati mohli synové strýce

Ekrikovi.[7]) Okolo r. 1310. zemřel tento Herbort II., načež biskup Jan 1310. všecko to zboží na něho úmrtem spadlé, totižto hrad Fulštejn s příslušenstvím, vzdává Herbortovi III., synu Ekrikovu, v léno.[8]) Tento pán se syny svými Jenišem, Arklebem a Jindřichem z Fulštejna držel statky na Osoblažsku a Slavkov ještě[9]) mezi léty 1318—1326; zejmena byl převedl na sebe část povinností ze vsi Plumlína čili Blimsdorfu. (Viz ten.) Pověvadž se v seznamu manském nejmenuje statek Slavkovský, to důkaz, že tehda ještě Fulštejnsko a Slavkovsko drželi páni z Fulštejna nerozděleno. Kterak se tito páni potom rozrodili, nelze dobře stopovati, poněvadž seděli také na Chřenovicích a Ketři. L. 1351. a 1353. jmenuje se vedle Alšíka z Fulštejna také Jan, který markrabí Janovi prodal Židlochovice.[10]) Valtěř de Fulmen byl nepochybně pánem na Fulnově u Chřenovic. Fulštejn drželi r. 1360 tuším páni Alšík a Jindřich.[11]) Pan Alšík měl bratra Herborta kanovníkem, který 1362 koupil ves Rusín a již pan Alšík spravoval za něho.[12]) O tu ves zapsáni za věrné ruky pan Jindřich z Fulštejna a p. Štefek z Vrbna „bratr" a přítel páně Alšíkův. Pan Jindřich z Fulštejna zapsán na některých listech knížat Opavských 1364 a 1368 za svědka.[13]) Na listě z r. 1385 zapsán za svědka Jindřich z Fulštejna a vedle něho také pán jména neznámého „von Rudolfeswalde",[14]) což by svědčilo, že tehda již zboží Fulštejnské bylo rozděleno na několik částí, tudíž také Slavkov v rukou Fulštenův ze Slavkova. L. 1386. Anna z Fulštejna jest abatyší kláštera Oslavanského.[15]) L. 1389 k žádosti pana Jindřicha z Fulštejna a Herborta z Ketře dovolil biskup Mikuláš, aby se oba svým zbožím sstoupiti mohli.[16]) L. 1409 jest p. Jindřich rukojmím panu

Hynkovi z Děvic.[17]) Že se 1441 pan Jindřich Fulštejn píše z „Gottfredisdorfu" t. j. z Fulštejna vsi,[18]) zřetelno vychází z toho, kterak již dávno před tím rodina Fulštejnská se byla zbožím podělila. Při tom budiž upozorněno, že „Gotfredisdorf" není Geppersdorf čili Lenhartovy, kterých Vladěnští Fulštejnové již ok. 1410 byli nabyli. Jindřich z Fulštejna účastnil se 1421 bitvy s biskupským vojskem u Vyškova a 1425 sloužil Olomučanům s 50 koňmi, a k jeho tuším radě najímali Olomučtí ještě jiné jeho krajany, jako Stoše atd.[19]) Od r. 1437 počínajíc vyskytuje se příjmení Fulštejnských držitelů „Sup".[20]) 1448 Jindřich Sup listem daným na Fulštejně hradě vyměřuje, kolik fojt Rusinský konventu Hynkovu, jejž jeho předek „Heinko" byl založil — snad Jindřich po Herbortovi III. následovavší — sýpati má obilí do Hlubčic. Podepsán děkan Beneš, farář v Gotfriedesdorfu,[21]) Matěj hofrychtéř a Hanušek purkrabí.[22]) 1459 jest podepsán na listě knížete Těšínského o město Bytom[23]) Václav Sup z F., jenž † dne 12. září 1485 a pohřben v klášteře Žďárském.[24]) Jiříka Supa zpomíná se 1478—1496.[25]) L. 1494 k pochybnosti panem Hynkem Zvolským vyslovené, rozsoudil kníže Těšínské Kazimír, že pan Jiřík jest starého rodu panského.[26]) Jeho bratr Jindřich Sup byl biskupem Nikopolským a světícím biskupem Vratislavským, a pohřben v kostele Fulštejnském, zemřev 1538.[27]) Pan Jiřík † 1496 a pochován ve Žďáře, i zůstavil vdovu Kateřinu Zvolskou, sestru Bernarta Zvolského na Hlučíně, několik dcer a syna Jana. Vdova odebrala se do Hlučína a tam i zemřela.[28]) Pan Jan maje k manželství paní Elišku Stošovnu z Kounic nabyl blízkých Albrechtic dosud Stošům náležitých, kdežto jeho paní po bratrovi Volfovi Stošovi zdědila ještě Stibořice. Oba tito manželé † 1548 a pochováni

jsou v kostele Fulštejnském.[29]) Jejich synové Ekrik, Jiřík a Jan drželi dědictví své původně na spolek; brzo však pustili Stibořice (viz tyto). Na rozdílu bratrském nabyl Jiřík Albrechtic, kdežto Ekrik a Jan drželi Fulštejn na spolek. Ekrik pověstný podivín[30]) zemřel bezdětek r. 1562. a pochován na Fulštejně. Brzo potom i Jan odevzdal zboží Fulštejnské svému bratrovi Jiříkovi a † ok. sv. Martina roku 1572. Zboží pak Fulštejnské p. Jiřík (viz Albrechtice) pustil r. 1568. nebo 1567. svému švakrovi Václavovi staršímu Sedlnickému z Choltic, kterýž měl za manželku paní Alinu Supovnu, sestru páně Jiříkovu.[31]) Táž paní Alina donesla svému manželovi také Vízeň u Prudníka.[32]) Ke zboží Fulštejnskému hleděl také Piskořov. Jak se zdá, biskup Vilím Prusinovský neuznával za platné toto postoupení zboží Fulštejnského panu Václavovi Sedlnickému, neboť z listu posílacích na r. 1568. vychází na jevo, že biskup nedává mu titulu „na Fulštejně“, nýbrž píše ho po zást. statku Rybníku na „Rybnících“. V mnohých biskupových listech jedná se o lidi a Martina Volného z Fulštejna, o Jiříka Pecla, poddaného pánů z kapituly ve vsi „Wienie“, o Alexandra z Hrozové, o kněží z panství Fulštejnského aby do Kroměříže přibyli, o Piskořov, jejž chtěl p. Sedlnický od fary Porubské odtrhnouti, o rychtáře Jakuba Bobra z Rusvaldu, o supplikace Václava z Horních Povelic, o Václava Šenpetra z V. Povelic a Václava z Malých Povelic.[33]) Pan Václav Sedlnický † 1572 a pochován na Fulštejně.[34]) Ze synův z prvního manželství jmenuje se Karel, jenž měl za manželku Barboru Podštatskou, a Frydrych, kterýž měl za manželku napřed Kateřinu Planknarovnu z Kynšperka, pak Kateřinu Stošovnu. Pan Frydrych držel Fulštejn a † 1612.[35]) Ze synův páně Václavových s manželkou

Annou Šamařovskou zplozených dostal Jiřik Rusvald a držel jej 1593—1612. Od něho pochází rukopis právnický, jenž knihy Tovačovskou a Drnovskou doplňuje. Jeho bratr Petr vynikl jakožto vojevůdce a učiněn 1619 nejvyšším jizdného pluku od moravských stavův postaveného. Po dceři své Anně jest předkem pruských hrabat Perponcher-Sedlnických. Po panu Frydrychovi následoval Jaroslav Sedlnický, tuším nejmladši bratr jeho, a pak Jaroslavův syn, Karel Kryštof, kterýž vynikal mezi odbojnými stavy Moravskými, jsa radou zimního krále. Po bitvě Bělohorské pozbyl manství Fulštejnské, kteréž potomně se dostalo ok. 1625 Pavlovi Michnovi z Waitzhofen, a od toho ok. 1640 Janovi sv. pánu z Jarošína, jehož synové Julius Ferdinand a Karel Jindřich je od r. 1651 drželi, ale 1668 za 18000 zl. prodali Juliovi Leopoldovi hraběti z Hodic, kterýž je s panstvím Rudoltickým sloučil.[36]) Viz dále Rusvald čili Rudoltice. [[1]) M. IV. 153. [2]) M. III. 198. [3]) Erben reg. II. 184. [4]) Erb. reg. II. 204, 246, 252 atd. [5]) M. IV. 149, 153. [6]) Erb. reg. II. 620, 624. [7]) M. V. 60. [8]) M. VI. 29. [9]) M. VII. 837. [10]) M. VIII. 44, 83, 186. [11]) Kr. 335 [12]) M. IX. 209. [13]) M. IX. a X. 38. [14]) Spazier. [15]) M. XI. 343. [16]) M. XI. 506. [17]) Weltzel, Prudník 52. [18]) S. VI. N. 124. [19]) Palacký huss. Beitr. 415. [20]) RP. I. 21. [21]) Ves Fulštejn. [22]) Minsberg 265. [23]) S. VI. 244. [24]) Papr. Zrc. [25]) S. VI. 308. 426. [26]) S. VI. 418. [27]) RP. VIII. 188. Papr. Zrc. [28]) Náhrobek. [29]) RP. VII. 191. Papr. Zrc. [30]) Viz Papr. Zrc. 409. [31]) Svoboda. [32]) Weltzel, Prudník 96. [33]) Listy posilací biskupa Viléma v Mat. museu. [34]) Papr. Zrc. [35]) Ant. Sedlnický. [36]) V. VI. 670—1.

† **Fürstenwalde**, hradisko nad Vrbnem v těch *místech, kdež* se praví „Schlossberg“. Že ten hrad

založilo některé kníže Opavské, jest zřetelno. Možná, že tak učinil již kníže Mikuláš I., jakmile byl Edelštejn zastavil kostelu Vratislavskému; ale i Mikuláš II. měl podobnou příčinu, vystavěti v náhradu za hrad Edelštejn králi Janovi r. 1339. postoupený tvrz pohraničnou. Avšak po prve jmenuje se ten hrad r. 1377[1]), kdež se knížatům Hanušovi a Mikuláši hrady Fürstenwalde a Edelštejn za sídelní hrady vykazují, neboť oba ti páni se chtěli hned také svou polovici knížetství Opavského děliti. I dostal se hrad Fürstenwalde knížeti Hanušovi Ratiborskému a Krnovskému, takže Fürstenwalde učiněno hlavou knížetství Krnovského. Kníže Hanuš, jsa pánem na Ratiboři, málokdy přibyl na sídelní svůj hrad; víměť jen, že 1379 listem daným na Bruntáli Krnovským povolil bělidlo. Brzo potom zemřel, zůstaviv syny Hanuše a Mikuláše, z nichž první se stal knížetem Ratiborským i Krnovským, kdež Fürstenwalde s Bruntalskem drželi na spolek ještě tehda, když ok. r. 1383. ostatní Krnovsko kníže Hanuš byl zastavil. Konečně r. 1405. podělili se Bruntalskem (viz Bruntál), při čemž hrad Fürstenwalde měl zůstati společným majetkem. K tomu hradu měla náležeti louka veliká pod kopcem poblíže Jeseneckého ostrova („Gesenekwert"). Opravovati hrad měli na společný náklad. Ostatek radí jim dílčí komise, aby Fürstenwalde v nájem dali a platem se na rovno dělili. Kdyby jeho v nájem dáti nechtěli, aby jej ob rok drželi; a který z nich by jej držel, tomu aby druhý dával na pomoc 24 hřivny, tak aby se na tom hradě mohlo chovati 8 pacholků, nic více.[2]) Kníže Mikuláš † prý r. 1414, načež v držení toho hradu zůstal kníže Hanuš II. sám. Ten 1423 zase nabyl Krnovska, čímž mohl Bruntalsko s ním sloučiti. Tak zůstávalo Fürstenwalde v držení

knížat Krnovských, až nepochybně za Hanuše IV. r. 1474 obořeno a od krále Matyáše i s celým Krnovskem zabráno. Když potomně r. 1506. kněžna Barbora Bruntalsko vzdávala pánům z Vrbna, o Fürstenwalde nečiní se již zmínky, poněvadž jistotně bylo obořeno. Dle Ensa[3]) vznikla potom pod tím hradiskem osada Fürstenwalde, kteráž pode jménem Neu-Fürstenwalde učiněna městem. To jest sice věc možná, jen dokladu na to není. L. 1611. pan Hynek Bruntalský z Vrbna založil poblíže starého hradiska městečko Vrbno čili Würbenthal. Srv. můj článek Fürstenwalde v. Tr. Zeit. 1886. [1]) Dílčí listy. [2]) S. II. 48–50. [3]) E. III. 242.]

Geppersdorf viz **Lenhartovy.**

M. **[Gerlsdorf]** viz **Jerlochovice.**

† **Gesenek, Gesenekwert** = **Jesenek.** Dle dílčích listů o Bruntalsko pořízených připadlo k dílu knížete Mikuláše: „Das newe Derfel . . . Auch Lichtenwerden und das gesenek mit seinen rechten . . .“[1]) Těm i jiným po nich vyjmenovaným osadám staví se tedy Gesenek na roveň. Kde to místo hledati, nalezáme odpověď v týchž listech, kdež se jmenuje, co k hradu Fürstenwaldu náležeti má, totiž Velká Louka blíže Gesenek-wertu („wan die grosse wisse czu nehest dem Gesenekwert“). Ješto „wert“ = „woerth“ znamená ostrov, možná to místo hledati pod hradem Fürstenwaldem u nynějšího Vrbna. Viz 3. program českého gymnasia Opavského. [1]) S. II. 48—50.]

Gilschwitz viz **Kylešovice.**

O. **Glemkau** viz **Hlínka.**

Glockersdorf Kl. Gr. viz **Klokočov M.** a **V.**

Glomnitz viz **Hlavnice.**

† O. **Godefridesdorf** = **Fulštejn** zapomenuté jméno nynější vsi Fulštejna, viz tento. L. 1255 biskup Bruno půl té vsi položené před hradem „Wlmensten" vzdal Herbortovi tak, kdyby ji buď on nebo nástupci jeho biskupové Olomučtí za jiný statek vyměniti chtěli, aby toho vůli měli. I píše se tehda ta ves „Godeuristorf" a „Godeuridestorp".[1]) Také 1275 zpomíná se „Gotfridisdorfu".[2]) L. 1411 píše se pan Jindřich Fulštejn „von Gotfredisdorf".[3]) L. 1448 p. Jindřich Sup z Fulštejna vydává listinu na hradě Fulštejně i zapsáni za svědky děkan Beneš, farář na „Gotfriedesdorfě" a jiní dva služebníci jeho.[4]) Jestliže první dva doklady zřetelně svědčí, že se jedná o ves u samého hradu Fulštejna položenou, poslední taktéž jest nepochybná a důležitá tím, že se různí ještě hrad Fulštejn a ves Gotfriedesdorf. Že její jméno ustoupilo jménu hradu, není nic divno. Podotknouti třeba jen, že dějepisci Gotfriedesdorf mylně vykládali na Geppersdorf = Lenhartovy. [[1]) M. III. 199. [2]) M. IV. 149. [3]) Kr. 428. [4]) Minsberg. 268.]

„**Godescalci villa**" viz **Hošťálkovy.**

M. [**Goldzýf**] vých. od Vítkova. K r. 1412. zachovala se nám důležitá listina, kterouž Štěpán, bratr řeholy sv. Benedikta v klášteře Třebíči a probošt na Březové vyznává, že na dědictví v Goldzýfě (Goldseyffi), kteréž fojti v Kunčicích drželi a drží, není žádného listu, pročež za ochotné služby proboštovi a chudým lidem proboštským v Kunčicích činěné dopouští to fojtství připsati k dědictví fojtům Kunčickým. Dáno na Březové den přenešení sv. Otce Benedikta.[1]) (Viz Březovou.) Kterak se stalo, že po zrušení proboštství Březovského jedna část jeho zboží připadla k Hradci, druhá k Fulneku, není vysvětleno; zejmena se neví,

jak vrchní právo ke Goldzýfu přešlo na Fulnecké pány, kdež Kunčice zůstaly při Opavsku. 1475 Goldzýf jsa pustý s ostatním zbožím vložen p. Janu z Žerotina do desk Olomuckých.[2]) Do r. 1420. viz Březovou; odtud Fulnek. [[1]) Piter Monasticon Mor. M. S. Arch. Raigr. I. 6. [2]) Volný I. 121.]

Gotschdorf viz **Hošťálkovy.**

Grätz viz **Hradec.**

Gröbnig viz **Hrobniky**.

M. **[Groitsch]** viz **Gručovice.**

O. **Grosse** viz **Hrozová.**

M. **[Gručovice]** = **Groitsch** u Fulneku, jižně od Opavy, náležely nepochybně ve zboží proboštství Březovského (viz toto), i zabrány okolo 1420 k panství Fulneckému. Okolo r. 1445. kníže Hanuš Opavský a Hlubčický a pán na Fulneku Machonovi, rychtáři v Gručovicích osvobodil fojtství a mlýn.[1]) L. 1475. Gručovice s ostatním zbožím Fulneckým vloženy do desk Olomuckých, čímž odpadly od Opavska. Fojt Gručovský vodu na svůj mlýn bral z potoka Leskovského, i povolil pan Petr Rotumberk z Ketře a na Leskovci Řehoři Brusmanovi, fojtu Gručovskému, stav udělati na potoku Leskovském. To se stalo okolo r. 1557. Když po něm nastoupil p. Alexandr Laryš ze Lhoty, dal stav strhnouti, čímž mlýn Gručovský vysušil. Tehdejší pán Fulnecký Balcar Švejnic z Pilmsdorfu ujal se mlynáře a pohnal r. 1561 pana Alexandra[2]) před právem Opavským. [[1]) RP. XIV. 118. [2]) RP. XIV. 118.]

O. **Grundek** u Dolních Povelic vznikl r. 1779 na místě zrušeného dvora.[1]) [[1]) E. IV. 149.]

Guntramovice = **Güntersdorf** ves u Krnova s 81 obyvateli ke Kostelci příslušná. Bývaly Krnovským městským dvorem, jejž 1791 prodali Josefu Gussmannovi

a tohoto dědici 1793 jej rozdrobili 17 podílníkům z Úbla a Brumovic. Tak vznikla ta osada. (Viz Krnov.)

Hadrunek viz **Kravařov,** východně od Opavy. Že ta osada má dvě jména, nebude bez příčiny; ovšem původ jména „Hadrunek" jest nevysvětlitelný. Proto nebude nemístná domněnka, že Hadrunek slul původně „Radunkov". Tak r. 1675. Albrecht Antonín Maysinger z Grzymały a na Radunkově a v Hrabyni pohoní Hendrycha Donata z V. Polomě a na Hrabyni a na svobodném dvoře v Kylešovicích.[1]) Tento Radunkov hledáme níže Hrabyně u Kravařova. Jméno Hadrunek se pokládá za posměšné. [[1]) Půh. XXXVIII. 265. b.]

Háj = **Freiheitau,** železničná stanice východně od Opavy, ves se 226 ob. k obci Chabičovu příslušná. Na dvoře zrušeném a někdy jeptiškám u sv. Kláry v Opavě náležitém roku 1785. založen byl Háj jakožto kolonie. Viz Chabičov a Klášter sv. Kláry v Opavě. Odtud pošel † prof. Ant. Vašek.

† **Hamersteyn** slula tuším 1415 a 1417 tvrz u Leskovce, po níž se psal její držitel.[1]) [[1]) R. P. I. 4. 5.] Podobněž tvrz V. Polomskou jmenovali „Miloţičkou".

Harta = **Schlesisch Hartau,** osada se 185 obyvateli při silnici Opavsko-Olomucké na samé hranici položená, jejíž větší část sluší k Moravě. Náležela ku statku Velko-Heraltickému, tudíž stojí nepochybně na někdejším zboží Velehradském. Viz V. Heraltice.

Hať = **Hatsch.** Jižně od Ratiboře. Jakož jméno „hať" (most z proutí udělaný) svědčí, zdá se, že tudy kdysi byla brána zemská ze země Opavské do knížetství Opolského otevřená. Kdy se pohraničné toto území dostalo klášteru Velehradskému, lze jen hádati, že se stalo po nájezdě Tatarském, neb r. 1250. již se ves „Had" jmenuje ve zboží kláštera Velehradského.[1]) Avšak ani na listině biskupa Brunona z r. 1265, ani v majestátě krále Přemysla

Otakara II. z r. 1270 mezi vsemi klášterskými Hati se nezpomíná. I možná dosti, že nájezdem ruským vzala za své, a nebyla tuším na novo osazena až teprv ve 14. století, anobrž přešla nejspíše jako Darkovice i † Žibřidovice v držení jiných pánů. Až 1439 kněz Štěpán, opat Velehradský, tu ves i s Pištěm a Ovsištěm ve 300 kopách groší zastavil panu Čeňkovi z Tvorkova a jeho manželce Marketě, jakž o tom svědčil list daný „Na Velehradě ve čtvrtek po novém létě".[2]) Brzo po tom dostala se ves Hať pánům z Drahotuš a z Benešova, kteříž se odtud psali „z Hati" anebo „Hatský" z Drahotuš. Tak píší se 1482 Václav a Jan bratří z Hati,[3]) 1484 Václav Hatský,[4]) a 1492 Jan z Drahotuš a z Hati.[5]) Václav Hatský z Drahotuš, strýc Jiříka Šutara z Drahotuš (viz Benešov), jmenuje se k r. 1503. a ještě r. 1519,[6]) ale 1526 jest již mrtev. Jeho sestry Kateřiny z Drahotuš a z Hati vzpomíná se 1513.[7]) Ale r. 1517. náležela ta ves již k panství Hlučínskému, kdy je kněz Kazimír, kníže Těšínské, vložiti dal Bernartovi ze Zvole,[8]) ačkoli fojtství Hatské teprve 1519 Jan Makovšovský z Makošova témuž Bernartovi vložil.[9]) Nicméně ještě r. 1552. a 1555. klášter Velehradský vsi Darkovice a Hať naříkal, než p. Štěpán z Vrbna starožitné držení své těch vsí provedl.[10]) Viz také Stěbořice. Od té doby zůstala Hať pod Hlučínem (viz ten), až se 1567 dostala pod statek Šilheřovský. Viz Šilheřovice. [[1]) M. III. 128. [2]) Vc. II. 250. [3]) S. VI. 342. [4]) S. VI. 358. [5]) O. III. 10.; S. VI. 404. [6]) R. P. VII. 76. 130. [7]) Svoboda. [8]) O. III. 52. [9]) O. III. 53. [10]) RP. XXII. 10.; XXIII. 74.]

Heindorf u Albrechtic nad Krnovem se školou a 424 ob. L. 1555. Jiřík Sup z Fulštejna na Albrechticích dopustil poddaným pustinu nad Hynčicemi, slove „Heindorf", osaditi novou vsi, a pouští jim některé svobody. 1618 Hanuš Kryštof z Valdštýna na Albrechticích a Hynčicích pouští některým poddaným z Heindorfu pole a dřevo. Potvrdili první list: 1632 Ludovicus Ciasius rector koleje Nisské, druhou 1688 Ferd. Waldthauser, rektor téže koleje.[1]) Viz Albrechtice. [[1]) Blažek, Tropp. Zeit. 1886. č. 260.]

Heinzendorf viz **Hynčice** u Albrechtic.

Heinzendorf viz **Hynčice** u Oder.

† **„Heynczedorf“.** L. 1405. v dílčím listě o Bruntalsko jmenuje se při díle knížete Mikuláše i ves „Heynczedorf“, kteráž by ležeti měla as u Markvartic, avšak 1506 páni Bruntalští jí nepřejali.[1]) Poněvadž nelze mysliti na Hynčice u Albrechtic, třeba tu ves pokládati za zaniklou, není-li jen jméno její zapomenuto. [[1]) S. II. 48—50; K. I. 65.]

† **Heydova = Heydův.** L. 1588. vložil Bohuslav z Kounic ves Moravici, „ves Kružberk, ves Krkošice s kostelním podacím, vsi pusté Lublici, Heydův, též Heydova, a Krahují“ p. Albrechtovi z Vrbna k Heralticím.[1]) Polohu té vsi třeba hledati blíže Moravice, Lublic a Kružberka; z katastralních map nebylo jí lze určiti. [[1]) O. VIII. 8; 3. progr. česk. gymn. Opavského 17. 18.]

O. **Hennersdorf** viz **Jindřichov.**

Hennerwitz viz **Jendřichovice.**

Heraltice, Heraltovice, Malé = Herrlitz Klein, ves se školou a 390 obyvateli, záp. od Opavy. Malých Heraltic zpomíná se 1377 v dílčím listě, i držel je tehda zaroveň s Velikými pan Alšík z „Heroltícz“.[1]) Avšak později buď na díle, buď celé přešly v držení jiných pánů. Zejmena měl tam zboží 1439 Hanuš Košíř,[2]) který současně držel i Košatice a Horní Životice. (Viz tam.) Po jeho smrti spadlo to zboží na pana Žibřida z Bobolusk. (Viz Bobolusky.) Na něho zapsáno to zboží do desk 1449.[3]) Po něm zapsán pánem Mikuláš Šlevic, kterýž V. Heraltice byl vzdal pánům Hřivnáčům. Tento Mikoláš Šlevic 1492 ves „Malé Heraltice“ se vším příslušenstvím vložil urozenému a statečnému rytíři Hyncíkovi Běrkovi z Násile a na Heralticích.[4]) Viz odtud dále V. Heraltice. [[1]) S. VI. l. c. [2]) Sedlnický. [3]) Sedlnický. [4]) K. I. 51.]

Heraltice, jinak **Heraltovice, Veliké** = **Gross-Herrlitz,** ves s farou, školou a 1268 obyvateli, záp. od Opavy. L. 1266. na listě krále Přemysla Otakara daném v Opavě podepsán Radoslav de „Heraltich",[1]) kdež 1265 vyskytuje se „Borslav" de Heroltsdorff.[2]) K r. 1269. poznáváme Vojslava de Heroltìcz podepsaného o Hoštice.[3]) Zdali zpomenutý Radoslav po těchto Heralticích se psal, není bezpečno; jisto však jest, že byl kaštelánem Znojemským.[4]) Od léta 1330 až 1349 zpomíná se pana Bořuty de Heroltícz, alias de Heroltowicz, kterýž byl mnoho let komořím cúdy Opavské a podepsán jest 1330 o Štěpánkovice, 1331 o Rusín, 1337 o Suchou Pštinu a 1349 o Jarkovice. Jeho tuším potomek byl pan Alšík z „Heroltìcz", jenž sedě v dílčí kommissi 1377 se zbožím svým z Heralticemi a tvrzí, s Malými Heralticemi i s tím, což měl v Jarkovicích přidělen byl do knížetství Krnovského[5]) a jakožto vynikající pán učiněn komořím nové cúdy Krnovské (1379). Brzo potom přešlo to zboží na Čeňka z Drahotuš, jinak z Heraltic. Ten upadnuv v dluhy, 1409 zastavil Herbortíkovi ze Slavkova a synu jeho „Fulštejnovi" a k jejich věrné ruce Hanuškovi z Vladěnína ve 100 hřivnách 6 lánů rolí beze čtvrti, 3 krčmy a 2 zahrady pusté tak, aby jim to všechno připadlo dědičně, kdyby jim dluh do 3 let nebyl zaplacen.[6]) Herbortík postoupil hned své právo Mikulášovi a bratru jeho Janovi Šlevicům, kteří tam již měli sami 21½ lánů, na kterých Mikuláš Šlevic z Rohozan manželce své Anně 220 hřiven věna zapsati dal. Poručníkem toho věna byl Dětleb „miles de Wetirzov".[7]) Týmž bratřím 1409 prodal slovutný Herbortík ze Slavkova 6 lánů bez 1 čtvrti ve V. Heralticích a 3 krčmy, 2 pusté zahrady, kteréž měl od rytíře Čeňka zavázané.[8])

Týmž Šlevicům pustil také 1410 Jindřich Reybnicz 21 hřiven platu na lidech v též vsi, krčmu a všechny člověky se všemi příjmy, což tam měl, zůstaviv sobě toliko lesy a louku v úvale ke Košeticím (Kossotindorf) ležící, a jmenovaný Herbortík také mlýn někdy Čeňkův Jarkovský. Posléze i Reníček, masař[9]) Opavský zahradu s lukou přiležící.[10]) Na témž pánu Čeňkovi z Drahotuš obdržel 1410 i Jan Košíř právem 10 hřiven, za něž na jeden lán témuž Čeňkovi náležitý dědičně uveden, když byl téhož roku druhý lán tamtéž ve V. Heralticích od Ješka Pikuše koupil, ale 1411 všecko to zboží prodal jmenovaným Šlevicům, kterýmž ještě paní Marketa, dcera Rudigera z Hawgwicz, manželka výš jmenovaného Jindřicha Reybnice to, co měla ve V. Heralticích, prodala.[11]) Tvrz Heraltice se 6 lány rolí bez čtvrti, se 3 krčmami a 2 pustýma zahradama prodal konečně r. 1411. p. Čenek z Drahotuš Zbyňkovi Hřivnáčovi za 120 hřiven, zůstaviv sobě, a kdyby on zemřel, strýci svému, p. Čeňkovi z Benešova, vidrkaf do 3 let. A kdyby někdo do těch časů z Heraltic tvrze pohonil, jakož páni ze Sovince pohoní, to aby byla škoda páně Čeňkova.[12]) Současně p. Čeněk jeden lán roli, který mu snad zůstal, prodal ještě bratřím Šlevicům.[13]) L. 1421. postoupil Mikuláš Šlevic 25 hřiven na vsi Heralticích s dvorem, mlýny (tuším všechno, co těm bratřím náleželo) synům nebožtíka Zbyňka Hřivnáče a strýci (patruo) jejich opatu kláštera Hradišťského. Ti vzali hned na spolek Bočka z Labutě (snad bratra matčina), a postoupili z platu řečeného 10 hřiven mateři své Anně do jejího života.[14]) Ze synů těchto ukázal Zbyněk 1424 manželce své Kateřině, sestře Ondřeje z Tvorkova,[15]) 25 kop platu věna na V. Heralticích[16]); prodal však r. 1439. hrad i ves

V. Heraltice i s mlýnem slove Jarkovským Petříkovi Šlevicovi,[17]) koupiv r. 1434. Štítinu. Tento Petřík byl syn svrchupsaného Jana Šlevice; bratr jeho Hanušek byl pánem na Sosnové; oba ti bratří sstoupili se vším svým zbožím a vzali na spolek děti strýce svého Mikuláše, kterýž se byl zatím dostal na Kravaře, začež i tyto děti, jmenovitě Janek a Hynek i na místě ostatních Petříka i Hanuška na spolek na své zboží vzali.[18]) Petřík vložil r. 1442 manželce své Margaretě, dceři Pavlíka z Zátora, 20 kop grošů platu věna na V. Heralticích,[19]) a zemřel mezi léty 1451—1453, načež děti jeho z nařízení (poručníka) knížete Krnovského Václava (1453) dány byly pod poručenství bratra jeho Hanuše, kterýž byl r. 1451. zboží své Sosnovou, Býkov a $^1/_2$ Horních Žibotic postoupil svému † bratru Petříkovi.[20]) Syn Petříkův Pavel r. 1463 prodal V. Heraltice i mlýn Jarkovský a $^1/_2$ Horních Žibotic, Sosnovou i Býkov komorníku Krnovskému Zbyslavovi a Absolonovi, bratřím vlastním z Tvorkova,[21]) z nichž Absolon měl za manželku sestru Pavlovu Kateřinu.[22]) L. 1465. Zbyslav z Tvorkova a z Heraltic vložil slovutné paní Machně ze Lhoty, manželce své, „všechnu stranu na Heralticích, na níž kostel stojí a půl dvora hnojného i nehnojného, polovici koní orných a všeho dobytka polovici, a les slove Kúty až do Košetských hranic a rybník v Hluku po Keclovu hroli“ (!).[23]) L. 1484. píše se „na Heralticích“ již Hyncík Bírka z Násile,[24]) kterémuž 1486 vloženy.[25]) Témuž 1492 od Mikuláše Šlevice z Kravař vloženy o blízku ležící Markvartice pusté (viz tyto), a Malé Heraltice (viz ty). Po pánu Hyncíkovi Bírkovi, který ještě 1501 podepsán na listě daném v Opavě jakožto pán na Heralticích,[26]) dostaly se synu jeho Hynkovi, řečenému Hyncíkovi.

Viz Stěbořice a Násile. Pan Hynek prodal všecko své zboží p. Bernartovi Bruntalskému z Vrbna, jakož vklad do desk k r. 1525 svědčí. Pan Bernart dal si statek Heraltický totiž zámek a vsi V. Heraltice, M. Heraltice a mlýn Jarkovský („Hrabalův") s povolením krále Ludvika daným v Budíně v sobotu před hodem Ducha svatého r. 1528. vložiti do desk zemských Opavských.[27]) Po jeho smrti († 1529 „v neděli po Božím narození") drželi Heraltice tak jak ostatní zboží otcovské synové jeho Jan, Albrecht a Štěpán, jimž 1531 vloženy Horní Životice,[28]) nedílně a zůstali v nedílnosti, i když bratr Albrecht byl zemřel, se synem jeho Janem až do r. 1554, kdežto se rozdělili tak, že tento Jan na díle svém dostal Heraltice. Pan Jan Bruntalský z Vrbna listem daným v Heralticích l. 1563 tu středu po hromnicích postoupil Kameneckým svým poddaným nějakou roli a l. 1564 den sv. Jana Křtitele pustil jim odmrt.[29]) Pan Jan Bruntalský učiněn sudím knížetství Opavského. Z r. 1568 zachováno několik listů českých jemu od biskupa Vilíma Prusinovského poslaných,[30]) v nichž se také zpomíná nějaké rozepře s Alexandrem Magnesem z Hrozové. Tehda, asi od r. 1550. počínajíc, staly se Heraltovice protestantskými, i jmenuje Volný tamnějším kazatelem mezi l. 1550—1570 Václava Kochana. Jeho tuším nástupce Jan Lomnický, farář Heraltský, obvinil 1574 kněze Petra Čecha, faráře v „Polském Kravaři", „že o mně tenž kněz mluvil, psal, písně skládal a rozhlašoval".[31]) Jakou rozepři s ním 1575 měl Jan Kantor, měštěnín Opavský,[32]) není již z položeného roku zřetelno. Tehdejší dobou r. 1574. Lorenc Stoš z Sygertu, hejtman Heraltský, vymohl si roku „se vší obcí vsi Hlavnice", kteří svých povinností k zámku Heraltskému *zbývati nechtěli*. Viz Hlavnici. Po smrti

(1572) pana Jana Bruntalského spadlo to zboží na jeho syny Albrechta, Viléma, Hynka a Štěpána, kteří je nedílně drželi ještě 1592, kdy listem daným „na Heralticích ve čtvrtek den sv. Jiří, rytíře Božího", Albrecht mladší, Hynek mladší a Štěpán starší, vlastní bratři z Vrbna,[33]) páni na Heralticích, Štemplovci, Moravici a Klinštejně obci Turkovu pustili nějaký grunt.[34]) Brzo potom přešly Heraltice již na pana Albrechta i nabyl k nim vesnic Jezdkovic, Bartřikovic, Mladecka, Sádku, Jakartovic i Bohdanovic. Za pana Albrechta raženy pro potřebu panství Heraltského směnné peníze.[35]) Z Jakartovic platil p. Albrecht již 1594 jistý roční plat k oltáři sv. Vavřince v Opavě.[36]) Tehda tuším dědiny Jamnice a Hlavnice dostaly se k dílu Štemplovskému. Psaltě se již 1590 pan Vilém z Vrbna na Vízni a Štemplovci,[37]) i dostal se Štemplovec po jeho smrti panu Hynkovi. Po Albrechtově smrti nabyl Heraltského zboží nejmladší bratr p. Štěpán, avšak po krátkém čase prodal je Zikmundovi mladšímu Sedlnickému z Choltic, kterýž r. 1595. prodav Polanku to zboží koupil a k tomu na sebe převedl i Svobodné Heřmanice. S manželkou svou Annou Tvorkovskou z Kravař, dcerou Jiříka Bernata (viz Hoštice, Komárov, Lenhartovy), vdovou po Albrechtu z Vrbna na Nové Cerekvi, nabyl Nové Cerekve, a byv 1603 v komisi náboženské zemřel tuším 1606. Pro jeho nezletilé syny Jana Václava, Jiříka Albrechta a Hynka Viléma nařízeni poručníky Kryštof Sedlnický na Pol. Ostravě a Frydrych Sedlnický na Kobylí.[38]) Z těch synův nejstarší nabyl Heraltic, i píše se ještě 31. pros. 1611 Jan Václav Sedlnický na Heralticích.[39]) Za jeho časů seděli na svobodném dvoře ve V. Heralticích od r. 1606—1611 *Hynek Štablovský* z Kovalovic, od r. 1611 Frydrych

Žopovský z Žopov.[40]) Pan Jan Václav prodal roku 1611. Heraltice Bohuslavovi Pavlovskému z Pavlovic, a odstěhoval se na Moravu; než 1619 koupil zase Třebovice. Pan Bohuslav zemřel velice zadlužen, načež rukojmě, kteří za něho byli slibovali, zboží to dne 11. pros. r. 1618 prodali p. Václavovi z Oppersdorfu sv. pánu z Dubu a z Frýdštejna.[41]) Avšak teprve r. 1628 dostal od dvorní komory dekret na to panství, načež 1629 dvorní komora Slezské komoře nařizuje, aby p. Václav dluhův na statku tom sproštěn býti mohl.[42]) Téhož r. 1629. vyřízeny jeho žádosti, aby mu od dvorské komory jeden odbojný statek (Bítovského) postoupen byl, aby mu mýto města Opavy dáno, 500 tolarů zasedělých daní i šestileté zasedělé posudné darováno bylo; též domohl se listu, aby 6 těžkých vozů vína z Uher do Slezska svézti mohl bez poplatků na cle a mýtech.[43]) Pan Václav, jenž se 1628 a 1630 psal na Heralticích a Svobodných Heřmanicích,[44]) povýšen později do stavu hraběcího, i byl J. M. C. radou, hejtmanem a místodržícím nejv. komornictví v knížetství Opavském. V posledním úřadě zemřel r. 1644. zůstaviv po sobě druhou manželku Sybillu Polexinu Františku roz. hraběnku z Thurnu a Valsassiny.[45]) Za pana Václava z Oppersdorfu již 1626 pastoři vypověděni a tak Heraltské panství navráceno zase katolictví. Jeho syn Václav Ignác (za živobytí otcova Václav „mladší“ jmenovaný) byl J. M. C. komořím, pak „oberamtským radou v H. a D. Slezsku“; později postoupil ve službě vojenské k důstojenství nejvyššího lieutenanta. Byl tolikéž hejtmanem zemským. Z prvního manželství se slečnou Alenou Mandalenou Mitrovskou z Nemyšle měl pět synů: Heřmana. Václava Vejkarta, Otu Frydrycha, Karla Eusebia i Jiříka Arnošta (posled-

nější 4 křtění v Opavě 1642, 1646, 1648, 1649). Druhá manželka páně Václavova byla Maria Leopoldina slč. ze Zvole a Koldštýna.[46]) Panství Heraltského nemohl udržeti, i prodal je r. 1668. dne 29. listopadu Jiřímu Štěpánovi hraběti z Vrbna a Bruntále.[47]) Možná však, že prodej uskutečněn již dříve, neboť dle Volného pan Štěpán již r. 1655. ke klášteru Františkanskému do Opavy učinil nadání z Heraltic na 52 sudy piva, 4 vědra vína, a 2 vědra oleje. Zajímavo jest, že pan Jiří Štěpán z Vrbna, když stavové markrabství Moravského rozepři o příslušnosť země Opavské r. 1682. obnoviti chtěli, jim v tom pomocné ruky popřál, dokládaje v psaní daném v Praze dne 10. ledna 1682, že má potřebné listiny u sebe v Heralticích a že přiklonění Opavska ke Slezsku jen „toliko v příčině sjednocení stranou berní“ se stalo.[48]) Heraltice nezůstaly však dlouho při pánech z Vrbna, neb již syn Jiříka Štěpána, hrabě Ferdinand Oktavian dne 31. července r. 1694 prodal je klášteru Velehradskému.[49]) Od té chvíle t. j. od r. 1694—1767. za opatův Bernarta Kašpárka, Floriana Nezorina, Josefa Malého a Antonína Hauka slušely Heraltice pod proboštství Boletské. (Viz Boletice.) Z těch opatův zpomíná se Floriana Nezorina v knihách soudních. Tak r. 1700. pohnal Karla z Cerboni na svob. dvoře ve Svob. Heřmanicích, „že nám privilegia týkající se dvoru v Svob. Heřmanicích . . složiti nechce“, a sám pohnán 1707.[50]) L. 1767. koupil V. Heraltice zpět Eugen hrabě z Vrbna, pán na Hořovicích v Čechách, i zůstaly napotom při rodě Vrbenském až do r. 1840, kdy je pan Dominik hrabě z Vrbna prodal hraběti Mitrovskému z Nemyšle, od něhož je 1849 přejala paní Vilemína, kněžna Kinská z Vchynic. Potom je na krátko i se svěřenským zbožím

v Čechách držel Ferdinand kníže Kinský, ale 1854 je pustil Františku hraběti Bellegardovi a jeho manželce paní Rudolfině rozené Kinské. 1862 přikoupena Sosnová od sv. p. Eichstätta. — Z V. Heraltic pošel proslulý topograf Moravský Schwoy. Bohužel také pověstný loupežník Hackl, syn úředníka Heraltského, odtud jest.[51])

[[1]) Emler reg. II. 43 a 48. [2]) M. IX. 375. [3]) Emler reg. II. 257. [4]) Emler reg. II. 311, 319. [5]) S. VI. 198. [6]) K. I. 2. [7]) K. I. 2. [8]) K. I. 3. [9]) carx; jiní četli: cap. = hejtman. [10]) K. I. 6, 7. [11]) K. I. 7, 10. [12]) „Wenn jemand in der Zeit off das haws lude oder vorgeladin hette, als die von Eulenberg geladin und irstanden habin, so soll etc.“ K. I. 9, 10. [13]) K. I. 10. [14]) K. I. 23. [15]) Žila ještě 1446. [16]) K. I. 27. [17]) K. I. 30. [18]) K. I. 31. [19]) K. I. 34. [20]) K. I. 39, 41. [21]) K. I. 44. [22]) K. I. 45. [23]) K. I. 45. [24]) S. V. 357. [25]) K. I. 48. [26]) Ač; v témž archivě českém vyskytují se k r. 1487. a 1489. Aleš a Heralt z Heraltic a Jan z Heraltic. 520, 522. [27]) O. IV. 14. [28]) O. IV. 31. [29]) Listy v ob. truhlici Kamenecké. [30]) Mat. museum. [31]) Roky I. 9. [32]) Roky I. 34. [33]) Vilém † 1590. [34]) Opis pův. listiny, viz Turkov. [35]) Jeden peníz ve sbírce mat. musea. [36]) NB. 1868. 44. [37]) 6. progr. česk. gym. Opav. 28. [38]) Zukal. [39]) Zukal záp. [40]) Zukal. [41]) RP. XXXII. 28 a O. XII. 2. [42]) „gefahrt werden möchte“. Hist. st. Sect. XXII. 475, 512. [43]) Tamtéž. [44]) Zuk. záp. 27. [45]) O. XXII. 4. [46]) Svoboda. [47]) O. XV. 14. [48]) Dudík Herz. Troppau Stellung zu Mähren 1857; 220, 346. [49]) O. XVII. 25. [50]) RP. XLI. 96. XL. 201. [51]) Hacklův životopis pro kulturní dějiny zajímavý viz v „Opavském Týdenníku“.]

O. **Herborek (Ermberk, Harberk, Halbárek) = Ehrenberg,** ves u Ketře byla na díle zbožím manským, na díle zbožím zpupným.

Ço se tkne dílu **manského** již 1389 při nastolení biskupa Mikuláše drželi v Herborku v léno 6 lánů pan Mikšík a Hanuš Sas tamtéž dvůr s příslušenstvím.[1]) L. 1403. přijal léno na ves Herborek p. Mikšík z Řepnova a sice od biskupa Lacka z Kravař.[2]) L. 1411. jmenují se Sas (Saxo) a Řepka poručníky před právem manským o záležitosť Doroty, pozůstalé vdovy po Valtěřovi z Ketře.[3]) L. 1437. od biskupa Pavla Petr Řepka z Ketře přijal dvůr s půl druhým lánem před Ketřem, jejž od starodávna držel, v léno.[4]) Týž jmenuje se rok později.[5]) L. 1456. od biskupa Bohuše ze Zvole přijal léno na 7 lánů se dvorem zpupným v Ketři panoše Ondřej Řepka z Ketře.[6]) L. 1461. přijali léno na Herborek, folvarek u Ketře Jiřík a Mikuláš z Ketře.[7]) Brzo na to přešel ten folvarek na Martina z Ketře, a l. 1482. již naň od biskupa Tasa přijal léno Mikuláš z Ketře.[8]) L. 1498. držel folvarek Herborek Jindřich Donat z V. Polomě na N. Cerekvi, komoří knížetství Opavského, jenž to zboží po slovutném panoši Ondřejovi Řepkovi v léno přijal od biskupa Tasa, a téhož roku půllán prodal měštěnínu Opavskému Bartošovi Macníkovi.[9]) Ostatek viz u Ketře manské, neboť 1534 jistotně páni Kečerští měli v Herborku půllán. — **Zpupná** část náležela do knížetství Krnovského, ale skládala se aspoň ze dvou dílů. L. 1414. dal na Ermberku Alšík z Lidměřic Margaretě manželce své vložiti 75 hřiven věna na 2 lánech role.[10]) Ale 1421. prodali Drslav a Alšík bratří vlastní z Lidměřic dvůr svůj menší v Ermberce přede vsí Lidměřicemi ležící, slove „dvůr dolní", se 2 lány role Mikšíkovi ze Štablovic a bratřím jeho vlastním i mateři jejich Kateřině, načež Alšík manželce své Margaretě věno převedl na 2 lány role u dvoru horního tamtéž v Ermberce.[11]) Tentýž Alšík stal se 1421 sudím zemským,[12]) jímž zůstal asi rok, jelikož r. 1422. již zase jiný sudí se jmenuje. L. 1452 prodala paní Alena někdy manželka Vítkova se syny svými Matoušem, Janem a Mikulášem zboží své, dvůr v Ermberku, Mikuláši Pelkovi.[13]) L. 1465. dal však slovutný panoše Vernek s bratry svými dvůr Ermberk zase vložiti té Aleně do jejího života a potom synům jejím Janovi a Mikalášovi z Ermberku, ničehož tam ani sobě ani sirotkům nebožtíka Pelky nezůstavujíc.[14]) Půl vsi Ermberku spadlo později odúmrtem na kněžnu Barboru, kteráž ji r. 1499. vložiti dala Kryštofovi a Alexandrovi bratřím z Vysoké.[15]) Druhou polovici držel tehda Bernart Pívce z Klemštejna a z Hradčan, který ji 1502 spolu s dvorem svým v Hradčanech prodal Martinovi Šípovi z Branice.[16]) Tento při smrti své okolo 1510 tuto část Herborku i se dvorem u Opavy dominikánům do Opavy, kdež svůj

pohřeb měl, ku sv. Václavu odkázal. L. 1404 vzdali bratří výš jmenovaní Kryštof a Alexandr z Vysoké ½ Ermberku ke dědictví a užívaní fařářovi kostela Liptyňského tehdejšímu i budoucím k záduší ku kostelu 2 zlaté a ostatek fařáři, nadáním nebožtíka Adama Liptyňského a budoucím pánům Liptyňským, jakožto vrchním pánům a správčím toho kostela.[17]) Viz ostatek u Liptyně. Co se tkne části konventu sv. Václava darované od Martina Šípa, komisaři J. M. C. přikli ji někomu jinému, začež dominikánům vykázána pokuta Krnovských (3000 tol.) a dvůr Laryšův v Násili v ceně 750 tolarů.[18]) Posléze když jsou toho vymohli, aby těch pokut jak Krnovští tak p. Laryš prázdni byli, dominikánům suma 3000 tol. k rozkazu J. M. Ce. vykázána na statku Zlínském. Co se tkne platů, ty se odváděly do konventu Opavského jak z Halbárku tak z Lidměřic. Ty platy na penězích a slepicích sbíral a odváděl rychtář Halbarský. Přestali je sice dávati 1575, když Bedřich Beřkovský ze Šebířova ves Herborek koupil, avšak převor vymohl si svědomí starých lidí, kterýmž zjišteno i další dávaní těch platů. L. pak 1658 dne 26. dubna p. Jan Jiří purkrabí z Donína na Liptyni, Herborku, Vysoké a Smolkově konventu ještě přidal dva lidi z Herborku: sedláka Mat. Franka, jenž drží lán, aby platil 2 zl. Slezské, 6 slepic a kopu vajec, a Martina Vítova, aby z ¼ role platil jeden rýnský, 2 slepice a mandel vajec.[19]) L. 1742. platili Petr Frank a Jan Řehůlka oba z Herborku 3 zl. 24 kr., 7 slepic a 5 mandelů vajec.[20]) [[1]) Branowitzer v Hist. st. Sect. V. 38 násl., jehož citátů se dokládáme na výpis z manských desk Kroměřížských. [2]) Desky manské III. 111. [3]) Branowitzer. [4]) Desky man. III. 25. [5]) Desky man. IV. 10. [6]) Desky man. IV. 131. [7]) Desky man. V. 9. [8]) Desky man. IV. 33. [9]) Dáno na N. Cerekvi v pátek po sv. Jiří. [10]) K. I. 12. [11]) K. I. 21. [12]) K. I. 22. [13]) K. I. 42. [14]) K. I. 44. [15]) K. I. 57. [16]) K. I. 60. [17]) K. I. 73. [18]) Zukal, záp. Op. dom. 16. [19]) Zukal záp. 20. 21. [20]) Tamtéž.]

† **Herman Tawbnicz** sluje r. 1409. časť Dubnice,[1]) kteráž potomně 1434 se píše „Horní Dubnice". Viz Dubnici u Krnova. [[1]) K. I. 4.]

Heřmanice (Svobodné) = Frei-Hermersdorf záp. od Opavy, ves s farou, školou a 1038 obyvateli. Když r. 1250. papež Innocenc IV. statky kláštera Velehradskému potvrzoval, v dotyčném breve čteme i jméno

vsi „Hermansdorf“, tehda patrně teprve od kláštera založené,[1]) neb ještě 1228 od Stěbořic na jihozápad až po řeku Moravici rozkládal se jeden les. Na listině biskupa Brunona r. 1265 dané slove ta ves „Hermanni villa“[2]); než na majestátě krále Přemysla Otakara II. z r. 1270. sluje opětně „Hermanstorf“, což po našemu jest Heřmanice, kteréž jméno z desk zemských jest zjištěno. Osudy Heřmanic sloučeny jsou s dějinami Stěbořic, kdež bylo sídlo nařízeného hofmistra pro správu všech hojných statků kláštera Velehradského. Viz až do r. 1506 Stěbořice, a potom od r. 1520 Bratřikovice. Když páni z Vrbna od jiných zástavních pánů Heřmanice s Bratřikovicemi vyplatili, drželi je r. 1562 a 1563 p. Štěpán z Vrbna a na Hlučíně a p. Bernart,[3]) ale brzo po tom nabyl jich bezpochyby p. Karel z Vrbna a na Šilheřovicích, neb r. 1603. ve středu po sv. Medardu, syn jeho Václav starší Bruntalský z Vrbna a na Šilheřovicích i na místě bratra svého mladšího Jana prodal Heřmanice p. Zikmundovi mladšímu Sedlnickému z Choltic, pánu na Heralticích k Heralticím. Viz dále Heraltice. — Holé jméno „Heřmanice“ patrně týče se části tuto zpomínané; kdežto druhá část s volenstvím v Horních Žiovoticích činila jeden statek pozemkový, svobodný, k němuž tuším nese se přívlastek „Svobodné“ (Heřmanice). Tento pozemský statek, obsahující nyní čísla 67, 68, 69 v Heřmanicích, zůstával v držení šlechticů. Kdy toto pozemství vzniklo, není zjištěno, ale že dne 22. prosince l. 1691. vloženo bylo Janu Václavovi Sedmohradskému z Sedmohradu JMK. Opavského a Krnovského radovi a nejvyššímu komorníku zemskému, jest nepochybno, neboť r. 1696. týž vladyka pohoní „pana Bernharta Kašpárka, opata Ve-

lehradského, že proti vkladu (výš dotčenému) ve desky zemské řečníka do dědiny Svobodných Heřmanic na škodu dotčeného vkladu a starobylého práva mého jsou bezpravě dosaditi dali."[5]) Zatím zemřel pan Sedmohradský a jeho půhon označen jakožto umrlý, i ujal ten statek tušim téhož roku „Franc Maria svobodný pán Cerboni, pán na Městci a dědictví v Svobodných Heřmanicích a Horních Životicích". K jeho osobě táhne se zajímavá právní událosť. Na něho totiž nastupoval nejvyšší písař zemský knížetství Opavského, Václav Leopold Gusnar z Komárna a na Třebovicích, „že vkupujíce se zde v zemi a převedouce na sebe dědictví ve Svobodných Heřmanicích a H. Životicích — podle majestátu na potvrzení smluv (o 30 artykulích) mezi pány stavy Českými a Moravskými, kteréž se stalo na hradě Pražském ve čtvrtek po seslání ducha sv. l. 1617 (? 4) při sněmu obecném a generálním (kdyby kdo z obyvateli král. Českého v Moravě statek sobě koupil, zdědil . . .) že povinen jest nejvyššímu písaři 100 Uherských zlatých dáti. Poněvadž se pak toto knížetství Opavské právy a pořádky markr. Moravského spravuje, mně tenž pán Franc Maria sv. p. z Cerboni takových 100 zl. uherských ouřadu mému nejvyššímu písařství přislušejících vydati nechce".[6]) Zdali pan Franc Cerboni nějaký odpor učinil, není povědomo, avšak jisto jest, že oněch 100 zlatých nepoložil, neboť když potomně r. 1700. jeho dědice, Karla Jana z Cerboni, z 500 kop pohnal Heraltovský pán, opat kláštera Velehradského, kněz Florian Nezorin, „že nám privilegia týkajíce se dvoru pozemského v Svobodných Heřmanicích před pány soudci složiti nechce", nalezeno jest: „Když žalobní strana ničím neprokazuje, žeby

pán obžalovaný v tomto knižetstvi osedlý byl, pročež pohnaný tomu půhonu odpovídati nemá".[7]) Z toho nálezu vyrozuměti, že držitelé pozemského statku v Heřmanicích z příčiny výš uvedené mezi „obyvatele" knížetství Opavského nebyli přijati, tudíž nejspíše také jejich šlechtictví neuznáno. Obyvatelé Sv. Heřmanic všichni byli již 1835 z roboty vykoupeni.[8]) [[1]) M. III. 128. [2]) M. III. 273. [3]) RP. XVI. 18; XVII. 114. [4]) O. X. 28. 29. [5]) RP. XLI. 15. [6]) II. kn. pam. 33. [7]) Půh. XLI. 96. [8]) E. III. 266.]

Heřmánky Malé = **Hermsdorf Klein**, ves u Oder se školou a 176 ob. jest tušim pozdějšiho založení. Slušela ode dávna ve zboží Oderské. Již 1555, kdy p. Jan Tomáš ze Zvole Oderským dovolil pivo nalévati na svých vsech, slují Heřmánky. Viz ostatek Odry.

Heřmánky Veliké = **Hermsdorf Gross**, ves sev. od Oder se školou a 475 obyvateli, slušela taktéž pod panství Oderské, i dopuštěno 1555 taktéž na V. Heřmánkách Oderské pivo nalévati. Za Jana Tomáše ze Zvole (1585—1607) lidé z dědin Kaménky, „V. Heřmánky", Veskej, Vlkovic, Tošovic, Vražného, Hynčic, Lúčky a Jakubčovic dovolali se roku u zemského hejtmana s pánem svým, pro kterou příčinu l. P. 1571 „ve čtvrtek po sl. hodu Vzkříšení" na Odry vypraveni od p. hejtmana Opavského k přátelskému jednání Václav starší Sedlnický a na Polance nejv. sudí, Václav ml. Sedlnický na Bartošovicích, Jiřik Kotulinský a na „Pohořelici", písař, Alex. Laryš ze Lhoty na Leskovci místopísař, Petr „Wolf z Konečných" na Slavkově a Gabriel Libanský z Rehovic (!), místopísař. Kteřížto učinili smlouvu mezi lidmi poddanými a jich pánem o roboty při dvoře Oderském a při „nově skúpeném Lúckém", že budou 2 dni orati a jeden vláčeti. Za to nebudou do Oder

na mlýn voziti, mohou míti „mlýnce samotížné neb krupné“; předíva budou přísti po 4 loktech, na „nátena nebo povlaky“ nikoli. „Jemelu s vysokých haluzí lámati“ že nebudou povinni, leč by komu, „kdož by uměl dobře po dříví lézti“, pán zaplatil. Tarasů na rybníky Mankovské nebudou dělati.[1]) Jakkoli ta pře k místnému konci přivedena byla, předce napotom l. 1602 všecky dědiny vyžádaly si zase s týmž pánem roku. Odkazujíce k tomu, což u Dobešova pověděno, zapišeme jen zvláštní „Stížnosť dědiny Heřmanské. Lidé z Heřmánek . . že pán jich nutí koňmi dělati. My hofeři také že pánu na dvoře sekaninu řezati musíme. David Fojtel, mlynář Heřmanský, že pán jeho k platu obilnému vězením přinutil, a ještě k tomu vepře (4) krmiti musí“.[2]) Co se tkne vrchnosti, viz Odry. [[1]) Z původního listu v Mat. museu obšírněji vypsáno, poněvadž nejstarší kniha roků archivu zemského počíná teprv r. 1575. [2]) Roky XX. 86 násl.]

N. **Hermanovice** = **Herrmannstadt**, ves jižně od Cukmantle se školou, farou a 2663 obyvateli. Tato osada vznikla patrně za držení biskupů Vratislavských mezi léty 1281—1318, a učiněna trhovou vsí; neb když l. 1339. dne 8. července kníže Mikuláš II., dostav Edelštejnskou zástavu od biskupství Vratislavského zpět, ji všecku zase králi Českému Janovi vzdával, jmenují se také oppida Cukmantel a „Hermanstat“.[1]) Že ani „oppidum“ ani „stadt“ pro starší doby neznamenají „města“, jak dobře poznamenal již Ens,[2]) jest samo zřejmo. Pro onu starší dobu slují města na emphyteutickém právě založená „civitas“ a „—berg“. Jisto tedy jest, že l. 1339. ani Cukmantel ani Hermanovice nebyly městy, nýbrž jen trhovými vsemi. Zdali r. 1377, poněvadž se v dílčích listech

Hermanovic nezpomíná, byly pusty, nelze s určitostí pověděti, ale zůstaly tuším do r. 1455. městečkem čili trhovou vsí jako Cukmantel. Když však tohoto r. kníže Bolek Cukmantli nadal magdeburské právo, přirozeným způsobem Hermanovice jakožto v míli Cukmantelské položené přestaly tuším býti trhovou vsí. Co se tkne obecných osudů a běhů, viz u Edelštejna, s nímž 1474 odpadly i Hermanovice od země Opavské ku knížetství Nisskému; zůstaly však 1742 při části Rakouské. [[1]) M. VII. 177. [2]) IV. 295.]

Heřmínovy, Hervinovice, Hervínovy Nové = Neu-Erbersdorf, dříve Erbsdorf, jihozápadně od Krnova, ves s farou, školou, železničnou stanicí a 860 obyv. L. 1406. seděl na Heřminovách Zikmund Znáta z Hynčic.[1]) A 1409 vzdaly sestry Marketa a Agata, Nička Znáty z Erbsdorfu dcery, na Heřminovách 13 hřiven 21 gr., ježto měly od bratra svého Znáty z Hynčic na tom jeho statku Erbsdorfě pojištěny, co otčiznu a mateřiznu bratru svému Zikmundovi.[2]) Tento Zikmund vzdal pak r. 1411. zase tentýž plat sestře Marketě, aby jej Znáta, nebo jeho žena, nebo erbové jí vyplatili; spolu postoupil té sestře a dětem její dědictví své, což měl po otci v Erbsdorfě.[3]) L. 1432. vzdala Ludmila z „Herwynowicz“ muži svému Jiříkovi z Bruntále vše své dědictví, což měla v Hervinovicích po mateři své.[4]) A téhož roku prodal tamže v Hervinovicích Mašek se ženou svou dvůr se 3 rybníky Hyncikovi Stošovi a ženě jeho Kateřině.[5]) L. 1451. ale vzdala zase ona Ludmila z Bruntále vše dědictví své v Hervinovicích slovutným panošim Bohuši, Kryštofovi a Janovi, bratřím vlastním z Zátora.[6]) Viz odtud Zátor. Za nájezdu Matyášových Hervinovice opustly, čímž i jméno jejich proměněno. Čtemeť k

r. 1522, že bratři Lichnovšti všecko své zboží Zátorské a tudíž půl vsi pusté Hervinov prodali Janovi jinak Vokovi Bírkovi z Násile.[7]) Viz ostatek Zátor, s nímž se ta ves dostala knížecí komoře Krnovské. [[1]) K. I. 3. [2]) K. I. 3. [3]) K. I. 9. [4]) K. I. 28. [5]) K. I. 28. [6]) K. I. 40. [7]) K. I. 87.]

Heřminy, Heřminovy, Hervinovy = **Erbersdorf, Alt-Erbersdorf,** záp. od Opavy, ves se školou a 294 ob. Zdá se, že ta ves jen na díle náležela ve zboží kláštera Velehradského, neboť l. 1512. pan Jiřík z Tvorkova jakožto posel do desk vkládá, že Žibřid z Bobolusk prodal ves Horní Životice se všemi pustinami, s „Heřminovami", s „Vidlami" a těch vsí pustinami — Janovi z Bobolusk na Sosnové.[1]) Pan Jan z Bobolusk přikoupil od p. Jiříka Hyncíka Běrky z Násile dvě vsi, Heřmanice a Bartřikovice i také člověka ve vsi Hervinovách; že však zůstala na těch vsech daň zasedělá a pan Běrka jemu toho neoznámil, leta 1524. pohnal jej.[2]) Dle výpisu z desk[3]) pan Jan z Bobolusk vložil ves Žibotice Horní a Hervinovy ves pustú i toho člověka, kteréhož jsem měl v zástavě od Hynka Běrky z Násile p. Jaroslavovi z Lideřova; avšak l. 1531. p. Jan z Bobolusk na Boboluskách vložil tvrz, ves Horní Životice v kníž. Opavském s pustú vsí Hermínovami, Widly, i ten díl, kterýž sem v té vsi H. Žiboticích v zástavě držel od p. Hynka Běrky z Násile p. Janovi, Albrechtovi a Stefanovi bratřím vlastním z Vrbna.[4]) Jiný díl té vsi drželi páni Stošové z Kounic a pustili jej s pustou vsí Držkovicemi Jakubovi někdy fojtu Jakartickému, měštěnínu Opavskému k užívání do 13 let.[5]) Tento Jakub od pp. z Vrbna r. 1548. a 1552. a taktéž 1556. pohnán jest — posledně jen o Držkovice. — I když tyto

1557 postoupiti musel, opověděl, „že ta ves (Držkovice) pustá jest, jakož i jiná ves při ní ležící Heřmínovy, které obě vsi mu od nebožtíka p. Jiříka Stoše zastaveny jsou, a hranic mezi nimi nevěděl".[6]) Později nalezáme tu ves v držení pánů Heraltovských. Viz dále Heraltice. [[1]) O. III. 43. [2]) II. kn. pam. 85. [3]) O. III. 60. [4]) O. IV. 4. 21. [5]) RP. XII. 70, Svoboda. [6]) RP. XIII. 147.]

Hermsdorf Gross viz **Heřmánky Veliké.**

Hermsdorf Klein viz **Heřmánky Malé.**

Herrlitz Gross, Klein, viz **Heraltice V. a M.**

Herrnmühle viz **Panský mlýn** u Kylešovic.

O. **Hertice,** jihozáp. od Opavy při silnici Olomucké, ves se 111 obyv. příslušná k obci Životské. L. 1251. dne 1. srpna listem daným v Osoblaze kněz biskup Bruno svému věrnému milému Bertoltovi v léno vzdal „Hirsitz" s 8 lány, jakož dříve měl na způsob manství Magdeburského, jemu i potomkům do vymření po meči.[1]) Že se našich Hertic týče, soudíme z toho, ano léno vzdáno v Osoblaze a list podepsán i od Opavanův i od pánů z Fulštejna, kteří tehda Slavkov drželi. Ostatek věc i po té stránce se snáší s pravdou, že naznačena jest částečně doba, kdy „les pana biskupa Slavkovský", jenž 1238 ještě nedotčen zůstával, osadami novými, Štablovicemi, Životicemi, Litultovicemi osídlen jest. Potom slušely Hertice ku Slavkovu, jak svědčí půhon z r. 1462: „Já Fulšten ze Slavkova pohoním Budivoje z Vikštejna atd. z 10 hřiven bez lotu a tu vinu jemu dávám, že mi jeho služebník Šíp pobral na Herczicich a hnal jest na jeho zbože a tu prodával a děl kam chtěl".[2]) Za těch dob Hertice nejspíše úplně opustly. Proto se potomně Hertic nezpomíná. Když na novo byly

osazeny, náležely pod vrchnost Životskou. Viz Životice. [1) M. III. 140. 2) RP. I. 3. b.]

Hertmanice = **Erdmansdorf** severozáp. od Vítkova, ves se školou a 144 ob. k Radkovu příslušná. Založil ji Jan Erdman hrabě z Tenčína ok. r. 1789. Dle Ensa stojí prý na místě bývalého dvoru Zálužného, což nesouhlasí, poněvadž Zálužné slove Moradorf.

Hillersdorf viz **Holčovice.**

Hirschberg jihozáp. od Krnovských Albrechtic, se školou a 580 ob. L. 1666. dne 29. srpna pan Kryštof Bernhart Skrbenský z Hříště a na Hošťálkovách na vlastním pozemku, v horním „Hirschgrundě“, na proti Horním Holčovicím dovolil novou vesku osaditi jménem „Hirschberg“.1) Viz Hošťálkovy. [1) Blažek Tropp. Zeit. 1886. č. 261.]

Hirschdorf viz **Jelenice.**

Hlavnice = **Glomnitz,** západně od Opavy, ves s farou (od r. 1860), školou (od r. 1797) a 730 obyvateli. Když l. 1250, papež Innocenc IV. brevem daným v Lyoně klašteru Velehradskému všecky jeho statky potvrzoval, jmenuje se mezi nimi také ves „Hlawenicz“.1) V listě pak biskupa Brunona z r. 1265. slove „Labniz“.2) Posléze v majestátě krále Přemysla Otakara II. daném l. 1270. píše se „Hlawniz“.3) Osudy té vsi zůstávaly drahnou dobu sloučeny se Stěbořicemi, kdež klášter měl nařízeného „hofmistra“ za správce, i zůstal jeden díl Hlavnice v držení týchž pánů, kteří měli zboží Stěborské kláštera Velehradského. Co se druhé části týče, ta buďto za bouřlivých dob husitských, kdy po příkladu krále Zikmunda okolo 1420 knížata Opavská Přemek a synové jeho zbožím Velehradským nakládali, jakož byl Císař učinil, anebo od konventu samého dostala se v držení cizí.

Zejmena pak vrchní právo záhy přešlo na jiné pány. Neb na př. na Ješkovicích vykonával je 1412 již pan Herbort ze Slavkova. I dostal se díl Ješkovic a díl Hlavnice v držení jistého Mrakoty. Když jeho dcera Alena Mrakotovna z Ješkovic se provdala za Mikuláše Faulherina na V. Hošticích, matka její Kateřina Mrakotinka i se syny svými vzdala své věno v Hlavnici (Hlawnyz) u Stěbořic v 50 hřivnách svému zeti Mikulášovi Faulherinovi, jeho ženě Aleně i dětem a dědicům do 5 let. Kdyby zase to věno míti chtěla, aby 50 hřivnami bylo vyplaceno, a jeho dědicové aby je drželi tak dlouho, ažby vyplaceno bylo. K tomu dali nejen své svolení knížata Opavská Vilím a Arnošt, ale vzdali mu to za pravé manství, jakož v zemi Opavské obyčejen jest, zůstavujíce sobě na té dědině Hlavnici lovčí oves a jinou pomoc, jaké při jiných vesnicích na člověčenství se dávají. Dáno ve středu po sv. Dorotě l. P. 1436.[4]) Těchto 50 hřiven nebylo vyplaceno, i zůstala ta částʼ Hlavnice v držení V. Hoštických pánů i tehda, když po smrti Mikulášově vdova Alina se provdala za Hynka Kravařského ze Šlevic. Proti tomu držení učinil odpor bratr Alinin, syn Kateřinin, Kryštofor Mrakota r. 1449, připovídaje se zejmena k vrchnímu právu, kteréž on a jeho předkové od mnoha let drželi na Hlavnici. Ale v té věci ihned p. hejtman zemský učinil odpor od knížete JMti do JMti obeslání a rozkázaní dalšího.[5]) Jakož hejtman zemský byl mluvil z poručení knížecího, tak již l. 1451. „knieže Milostʼ kněz Vilém připovídá se ku všemu zboží i k listom, což Faulherin po smrti po sobě zuostavil buď málo, neb mnoho, kdežkolivěk to zboží jest a záleží“. ‚A Hynek z Kravař proti tomu odpírá a praví, že to zbožie po Faulherinkově smrti v půol třetiem létě

žádný nenařikal, než teprv po Andreas Hewptově smrti.' „A knieže Milosť zase to odepřel a praví, že Andreas Hewpt o to upominal Faulherinkovu, a provedl to rádcemi a měšťany Opavskými, jenžto známí takto." ‚My burgermister a rada i všechni starší města Opavy vyznáváme, že se stalo v tom času a toho léta po Niklas Faulherinkově smrti, že nám Andreas Hewpt nebožtík zjevil a pře(d)ložil svú spravedlivosť, kterúž pu bratru svém jměl jako bratr nedielný, spravujíce nás, kterak byl paní Helenu Faulherinkovu upomanul prosíce, aby jemu rovné a spravedlivé učinila o jeho spravedlivý nápad a anfal, kterýž naň spravedlivě přišel a spadl po jeho bratru dobré paměti. A vona jemu na to žádné konečné odpovědi nedala, než toliko řekla jemu: ‚Nyně jsem v smutciech a v starosti, prosím tebe, nech toho tak; za chvíli chciť se o to rozmysliti a tobě odpověď dáti.' A potom opět ji po druhé i po třetie upomene, a vona jej vždy řečí odbývala jako i dříve, a v tom pojala toho muže Hynka z Kravař. Až naposled obeslal nás byl Andreas Hewpt prose, abychme k němu přišli, a my jsme to učinili k jeho prosbě, i šli jsme k němu v jeho duom. Tu jest nám túžil, jakož byl nadepsanú paní Helenu Faulherinkovu upomanul o jeho spravedlivý nápad po jeho bratru naň přišlý že jemu žádné konečné odpovědi nechtěla dáti. I prosil nás byl, abychme ješče k nie došli a s ní o to mluvili, zdaby se ješče rozpomanula a rozmyslila . . . To jsme byli učinili . . . i mluvili sme s ní od něho prosíce, aby jemu spravedlivé učinila. A vona nám tu odpověď dala řka: ‚Již mám jednoho ježto mne zastúpí a vám odpověď dá.' Potom inhed listně odpověď nám dal řka: ‚Pojal sem sobě ženu a tu já zastúpiti chci, má-li kto s ní co

činiti; teď jmá právo před sebú, chci s ním na zemském právě dosti míti . . . .' Tehda Andreas Hewpt před námi zasie die: ‚Jáť se v zemském právě súditi neumiem, aniž jsem jeho svědom.' I znamenav to Andreas Hewpt, že se jemu od nie nemóž spravedlivé státi, i prosil nás byl, abychme jemu poradili, kterakby tomu měl učiniti. Tu jsme jemu nevěděli, kerak poraditi, než vzal k sobě některé své přátely i poradil se o to s nimi. I vystúpiv zase před nás řka nad hlas: ‚Mili páni a přietelé, poněvadž mi se od nie nemuož spravedlivé státi o moj spravedlivý nápad a anfal, teď před vámi s dobrým rozmyslem dobrovolně za svého zdravého života tu při a ten nápad a anfal po bratru mém na mne řádně přišlý i všecknu spravedlnosť, kterúž k tomu zboží bratra mého jmám, poručuji a mocně dávám kněže Milosti knězi Vilémovi, pánu svému milostivému, aby Jeho Milosť toho dobýval jako pán a s tiem aby učinil i nechal jako svým vlastniem nápadem a anfalem. To jest nám památno a vědomo. Act. f. III. Luc. 1421." Kníže Vilém prokázav takto své právo kromě toho „praví, že jemu Hynek z Kravař z toho zboží Hlawnicz nikdy služby neosazoval, ani manství nepřijímal." Na to „zemané ty pře a žaloby . . . odložili až do viece zeman obapolniem stranám. A kněz Vilém před zemany vystúpivše chtěl to mocně na zemany poručiti . . . i hotov byl, jestližeby zemané uznali a kázali to obstavené zbožie postúpiti a vše učiniti, cožby zemané vyřkli a právem vypověděli."[6]) Ze slov knížete Vilémových patrno jest, že kníže Vilém měl zboží Hlavnické obstaveno; avšak zdá se, že věc po dobrém vyřízena, tak že to zboží zůstalo předce jen pánům Hoštickým. Svrchupsaný Kryštofor Mrakota byl

nepochybně nástupcem Budivoje z Ješkovic, kteréhož r. 1449. farář Stěborský Jan Gloria byl pohnal. (Viz Ješkovice.) Bezpečno však jest, že páni V. Hoštičtí vykonávali jen na díle Hlavnici vrchní právo. Páně Hynka Šlevicův syn, Mikuláš Šlevic z Kravař, l. 1490. dal to vrchní právo v Hlavnici takž, jakž on a předkové jeho to drželi, vložiti Jindřichovi Donátovi z V. Polomě a na Nové Cerekvi.[7]) Viz Novou Cerekev. Syn páně Jindřichův Jan l. 1513. své vrchní právo na Hlavnici spolu s 2 zlatýma bez 7 grošů platu dědičného na Jarkovicích, a ves Zlatniky pustil Janovi z Lukavce na Slavkově.[8]) Po 7 letech (1520) Jan z Lukavce postoupil to vrchní právo Janovi Stošovi z Kounic a z Deštného na Životicích.[9]) Páni Stošové z Kounic totiž poznenáhla převáděli některé části zboží mnišského Velehradského na sebe od prvních pánů, jimž to zboží bylo zastaveno, totiž od pp. Bírkův z Násile. (Viz Stěbořice.) I držel větší část vsi Hlavnice ještě 1519 Jiřík Hyncík Bírka z Násile.[10]) L. 1524. píše se na Bohdanovicích, 1526 již toliko „Jiřík Hyncík z Násile“, ale držel ještě Ješkovice a díl Hlavnice na krátce před svou smrtí (ok. 1533). L. 1541. držel Hlavnici již p. Jan Stoš z Kounic, neb jej pohoní farář Stěborský, aby přidržel lidi a vši obec svou Hlavnici k dávaní desátků.[11]) Pan Jan Stoš 1542 pohnal Jana Voka Bírku, že mu jest rukojmí na zástavu vsi Hlavnice na právo mnišské od kláštera Velehradského o obnovení listu.[12]) Po Janu Stošovi z Kounic († mezi ned. Jubilate 1549 a sv. Martinem 1550) spadla ta část Hlavnice i s Mladoticemi na jeho syna Otíka Stoše a na Deštném.[13]) Zatím vymohli páni z Vrbna listu na všecko někdejší zboží kláštera Velehradského, i nepomohlo panu Otíkovi,

leč 1554 Hlavnici postoupiti pánům z Vrbna; předce však ještě podržel své vrchní právo na Hlavnici do r. 1561, kdy je p. Janovi z Vrbna a na Heralticích prodal také k Heralticím.[14]) (Viz Heraltice.) Co se tkne vrchního práva, zajímavý obrázek poskytují nám knihy soudní. L. 1574. Lorenc Stoš z Sygertu, tuším plnomocný úředník panství Heraltského vyžádal si roku se vší obcí Hlavnicí, kterýž potom na poručení JM. Císaře složen byl týmž lidem Hlavnickým. Tehda panství Heraltské bylo po smrti p. Jana Bruntalského z Vrbna pod poručníky; odtud tuším příčina, proč ta pře od samého Císaře na p. hejtmana zemského byla vznešena. Lidé totiž z Hlavnice nechtěli robot vykonávati a vypravili se tuším až k samému knězi opatu Velehradskému, Jakubovi Bělskému z Bělé, aby snad vyzvěděli, jakými robotami jsou povinni. Že se utekli k panu opatovi, vychází na jevo z té okolnosti, že týž opat listem daným „na Velehradě ve středu po sv. Prokopu l. P. 1574“ výše psanému Lorencovi Stošovi psal, „kterak by důtklivě a lehkomyslně jeho (opata) lotrem . . . před poddanými jeho konventu (snad Boletickými) nazývati měl“.[15]) Ovšem se proti tomu ohradil před právem p. Lorenc, nicméně nemohlo býti jiné příčiny k takové řeči, leč že poddaní Heraltští se utekli k opatovi. A takž tedy učiněn o Hlavnické nález: „Jakož se lidé z té vsi Hlavnice z dolepoznamenaných robot k zámku Heraltskému, pravíce, že jich dělati povinni nejsou, vytahovali: p. hejtman a pp. soudce nálezli: Poněvadž se to nachází, že od starodávna lidé z Hlavnice předešlým vrchním pánům pomoci k stavení, též i pěší roboty činili, povinni jsou to i nyní činiti. Také hlásati na zámku Heraltském mají, anebo za tu hlásku peníze dávati.

Též ti lidé na hony choditi povinni sou; také píva panská do tej vsi krčmář bráti má. Zahradníci mají své vrchnosti z peněz slušných dělati i za stravu. A poněvadž tíž lidé . . hromady sami sobě dělali a, nevznesouce to na p. hejtmana, ven z země k jiné vrchnosti (jak řečeno na Velehrad) se utekli, a poněvadž toho neprovodi, aby se jim od ouředníka Heraltského zkrácení stalo, je p. hejtman ve svou kázeň bráti ráčí. Actum ve čtvrtek po sv. Lucii 1574."[16]) Zatím Hlavničtí hlásek a robot nekonali, i oznámeno to hejtmanu, načež tento celou obec předvolal, kdež oni „toliko 11 osob z prostředku svého vystavili a ti voznámili, že jsou proto vysláni, aby tomu vyrozuměli, co jich p. hejtman potřebuje". Že pak na novo tvrdili, že hlásek a j. robot činiti povinni nejsou, za toto neposlušenství „páni je v svou kázeň bráti ráčí a mají na milosti Císařské JMti. a pánův soudcí býti. Act. osv. Duš. l. 1575". O tytéž lidí potom na novo jednáno.[17]) Když synové zpomenutého Jana Bruntalského z Vrbna (s nímž byl biskup Vilím Prusinovský mnoho přátelsky jednal, jak na to české listy v matičném museu jsou dochovány) přišedše k létům zbožím otcovským se podělili, dostala se Hlavnice se Stěbořicemi a Jamnicí k panství Štemplovskému pod pana Hynka Bruntalského z Vrbna, jenž se 1601 píše na Štemplovci.[18]) Viz Štemplovec až do r. 1684. Tehda se dostal Štemplovec s Kamencem, Jamnicí a dílem Hlavnice panu Juliovi Jindřichovi; Stěbořice s Novým dvorem a dílem Hlavnice Caesarovi hrabatům z Nayhausu. Panství Stěborské r. 1728 koupil Jan Ant. Pino z Friedenthalu a k němu přikoupil také 1732 Štemplovec (viz Stěbořice a Štemplovec). Spojenou zase Hlavnici dostal 1742 Jan Ondřej Pino, kterou

však 1765 vrátil; i dostal Nový Dvůr a Hlavnici Josef Maria Pino.[19]) Týž dostal ještě 1768 Zlatniky a Mošovec.[20]) L. 1780. dne 1. ledna prodal Josef Maria rytíř Pino z Friedenthalu statek Hlavnici a Nový Dvůr Ondřejovi hraběti Renardovi, který tu 1792 vystavěl zámeček. Od něho koupila Hlavnici a N. Dvůr jeho dcera Karolina provdaná z Weissenbachu dne 11. pros. 1797 na pád jeho smrti, ku které smlouvě přivolil bratr její hrabě Jan Křtitel.[21]) Ona † 8/2 1799. Po její smrti prodali děti její z 1ho i 2ho manželství, totiž Anna, manželka Antona šlechtice Šimonského, a Karolina, manželka šlechtice Krackera, obě rozené Zborovské, pak poručnictvo nezletilých Marie a Karla z Weissenbachu, statek ten veřejnou dražbou 1. října 1810 Josefovi Gusnarovi z Komárna,[22]) který jej zase 16. července 1825 prodal Františce z Friedenthalu, rozené Mikušová z Buchbergsthalu,[23]) ale r. 1830. přešla Hlavnice s Novým Dvorem na Ludvika z Klettenhofu, který se svou manželkou Annou rozenou z Laminetu 1838 odprodal Hlavnici, podržev jen Nový Dvůr. Od r. 1839—1848 držel Hlavnici p. Vilím Čejka z Badenfeldu. Od něho koupil Hlavnici a Mladecko Josef Kunze; odprodav 1861 Mladecko, držel Hlavnici do 1868. Po něm do 1873 drželi ji Ludvik Wöllersdorfer, pak do 1880 Jiří Rosshirt, do 1886 Linhart Kreissel; odtud ji přejal za 112.000 zl. p. Robert Beyer z Beyersburku.[24]) V Hlavnici zůstával také svobodný dvůr pozemský, který drželi šlechtici, a sice r. 1612. Adam Varkoč z Doběrtic.[25]) L. 1635. Jan Frokštejn z Načeslavic.[26]) Od nejvyššího strážmistra z Reichardtu koupil tento svobodný dvůr Jan Pavel z Scherzu, kterýž † dne 25. list. 1711.[27]) Dle ústního podání stála původně Hlavnice na poli řeče-

ném Kouty, jak ostatně také hradisko v lese svědčí. [[1]) M. III. 128. [2]) M. III. 273. [3]) M. IV. 42. [4]) Kr. 402 [5]) Svoboda. [6]) Dle výpisu prof. Zukala z RP. I. f. 7—8 b. obšírně položeno k vůli poznání tehdejších běhů soudních i řeči. [7]) O. III. 8. [8]) O. III. 46, 47; RP. VI. 169. 225, 226. [9]) O. III. 55. [10]) Svoboda. [11]) RP. X. 150. [12]) RP. X. 150. [13]) RP. XI. 362. [14]) RP. XI. 362; O. VII. 8. [15]) Roky I. 18. b. [16]) Roky I. 20 násl. [17]) Roky I. 49. [18]) Zuk. záp. 19. [19]) O. XXXI. 139. [20]) Tamtéž 194. [21]) O. XXXVI. 331. [22]) O. XXXIX. 350. [23]) O. XLIII. 295. [24]) P. Fr. A. Bahr. [25]) RP. XXVIII. 82. [26]) RP. XXXI. 135. [27]) Svoboda.]

O. **Hlinka** = **Glemkau**, záp. od Osoblahy se školou, má se samotami Rylovkou a N. Vrbnem 601 obyvatelů. — Zda pravda, že tato osada již pode jmenem „Slinik“ okolo r. 1220. trvala[1]), zůstavujeme samo na sobě, ovšem vyskytuje se v závětu biskupa Brunona 1267 „Glynik“ jakožto osada již dříve založená.[2]) Podivno však jest, že na seznamu manského zboží 1318—1326 se nepřipomíná. 1331 zapsán za svědka Jan fojt v Hlínce.[3]) 1354 vyskytuje se mezi many biskupskými Mikuláš Schenk,[4]) jehož snad potomek byl onen Pavlík ze Schenkwitz, jemuž 1389 biskup Mikuláš dovolil zapsati věno na Hlínce („Lhinka“), manželce své Anežce, kteréhož věna poručníky byli Hyncík a Stefek z Vrbna, bratří paní Anežčini.[5]) Tímto příbuzenstvím bude vysvětleno, kterak potomně v držení zboží Hlineckého přešli páni z Vrbna, kteří tehda již drželi Děvice a tímto Děvice, Hlinku, Sádek a Bitárno v jedno panství sloučili. (Viz dále Děvice až do r. 1460.) Pan Jiřík z Vrbna stal se hejtmanem na Prudníku i prodáno mu 1481 fojtství na 7 vsech k Prudníku příslušných, a téhož roku vzdal mu Kunc Elsterberg

Křížkovice, 1489 nabyl od Hanuše z Logova ve Skřipci (Kreiwitz) 5½, v Lubři ½ v Potěkrbách 2 lány, a zemřel 1506. Jeho syn Jiřík II. dědil fojtství svrchu psané; 1523 vyměnil 3 hřivny platu svrchního z Křížkovic za jiné platy, ale prodal 1525 všecko své fojtství, takže zůstal (1536) pánem na Vízni (Šembera má „Lúka") a Buchelsdorfě.[6]) Kterak se stalo, že manství Hlínku dostal v držení Jan Laryš ze Lhoty, není vysvětleno. Schwoy píše, že zůstával v jejím držení od r. 1532—1539. Pan Jan Laryš měl k manželství Elišku Barultovnu, kterou 1534 učinil poručnicí svých dětí: Alexandra, Jiříka a Zachariáše. První z nich Alexandr dostal se v držení Leskovce; Jiřík s manželkou svou Žofií Ruckou nabyv Karviné stal se předkem nynějších pánů Laryš-Moenichův na Karviné, a Zachariaš uvázal se s Marketou Šonovskou v Laňce.[7]) Kterakým způsobem potom Hlínka přešla zase na pány z Vrbna, není zjištěno. Jisto však bude, že svrchupsaný Jiřík II., pán na Vízni, Hlínku držel. Po jeho smrti (1562) vdova jeho Mandalena Kamenvorffovna a na Vízni a poručník Štěpán z Vrbna na Hlučíně prodali poddané v Skřipci, Potěkrbách a Lubři.[8]) L. 1568. paní Mandalena z Kamenvorffu při biskupovi Vilímovi Prusinovském nějakých spravedlivostí se dožadovala po svém nebožtíku manželu.[9]) Její syn Štefan z Vrbna r. 1568. Hlínku již držel, kdež sestra Štefanova Barbora provdána byla za Jiříka Supa z Fulštejna a na Albrechticích. Že pak zejmena pan Štefan držel Hlínku, vychází z listu biskupova (1568), kterým p. Štefanovi nařizuje, aby sladovna a pivovar v Hlínce vystavěné nebyly na zkrácení Osoblažským.[10]) Tento pan Štefan z Vrbna † 1572; jeho sestry Barbora, Rebeka, Johanka a Kateřina zdědily zboží u Prudnika: Vizeň, Dlouhý Most, Křížkovice a j.[11]) Z těch sester

Barbora tušim držela s manželem svým Hlinku; aspoň listem daným na Hlince dne 7. února 1573 za přítomnosti Mikuláše Tvorkovského na Hněvošicích, Jiříka Tvorkovského na Lenhartovách, Kryštofa Bzence na Schöndorfě (?), Ondřeje Bzence na Porubě, Václ. Bítovského na Vladěnině a Jana St. Kravařského ze Šlevic na Liptyni, prodala Křižkovice Jindř. Střele z Dilav na Vrchu.[12]) L. 1577. náleželo zboží Hlinecké panu Hynkovi z Vrbna, jemuž tento statek na sněmě Olomuckém proměněn na zemský (viz Děvice). Pan Hynek držel také Vizeň. Jakou měrou spor o některé zboží pohraničné vedený od Bohuslava Zoubka ze Zdětína na Jindřichově[13]) dotýkal se Hlinky, není ten čas vysvětleno, ač původ patrně má ode vsi Křižkovic. (Viz Křižkovice.) Pan Hynek tušim obnovil hrad Děvice, i učiněny tyto hlavou celého panství, kteréž on r. 1593. postoupil Janu Sedlnickému z Choltic, jakž u Děvic (viz tam) šíře položeno. Dodatkem dokládáme, že řádu sv. Janskému dostal se statek Děvice již 1626 či 1628 v náhradu za ztracenou komendu Kladskou.[14]) Na Děvice dostal se bývalý komendor Kladský, Mikuláš z Jašína, jemuž na Děvice bylo 1626 zapsáno 5000 kop m. č.,[15]) ale z nařízení Císařského r. 1628 daného poručeno Děvice tak dlouho sequestrovati, až Mikuláš z Jašína „komendator v Kladsku“ sirotkům Loucinským dluh zaplatí.[16]) L. 1637. držel komendu tu František hrabě Vratislav z Mitrovic, jsa potom od r. 1667 velikým převorem. Za něho komenda Děvická řádu potvrzena r. 1667.[17]) Do r. 1676. držel tu komendu Ferd. Ludvík hrabě Kolovrat Libštejnský, i zvolen za velikého převora. Okolo r. 1720. byl komendorem v Opavě a na Děvicích Karel Leopold hrabě Herberštejn, od 1721—1725 velký převor.[18]) Po něm bezpečně ji držel Frant. Ant. hrabě Koenigsegg-Rothen-

fels, jenž 1738—1745 byl velikým převorem; od něho fojt Děvický má list na fojtství potvrzený.[19]) Viz dále Děvice. [[1]) V. VI. 666. [2]) M. III. 403. [3]) Weltzel, Prudník 15. [4]) M. VIII. 227. [5]) M. XI. 453. [6]) Weltzel, Prudník 73, 75, 77, 79, 80, 83, 85, 97. [7]) Rodopis. [8]) Weltzel, Prudník 109. [9]) Listy posíl. v mat. museu 211. [10]) Listy pos. 162. [11]) Weltzel, Prudník 115. [12]) Tamtéž 115. [13]) Tamtéž 113, 117, 118, 122, 141, 150. [14]) Feyfar, Johanniter-Orden, Nikolsburg 1882, 142. [15]) Hist. st. Sect. XXII. 396. [16]) Viz tamtéž 481. [17]) Feyfar 149. [18]) Feyfar 162. [19]) E. Leipert.]

Hlubčice = **Leobschütz**, sídelní někdy město údělného knížetství soujmenného.[1]) Již l. 1107, když kníže Otík Olomucký na stavbu kostela sv. Václava v Olomouci vzdával 8 lánů nad řekou Osoblahou v újezdě slove „Na glubcicich“[2]) („in circuitu qui dicitur „Na glubcicich“), Hlubčice vynikaly, jsouce tak jako v újezdě Krnovském dědina Krnov značnou osadou, kteráž dle rozdělení církevního Jindřicha Zdikova l. 1131. pořízeného náležela ke kostelu Přerovskému.[3]) A okolí bylo již 1183 osazeno; zejmena Hrobniky a Bohuchvalovy již stály, jak z listiny nadační zákonu sv. Janskému od vrchního knížete Českého Bedřicha dané vysvítá.[4]) Z téže listiny (viz Bezděkovu hať) lze hádati, že tehda již obchodní cesta od Hlubčic ke Kozlí vedla. A v okolí Hlubčickém počalo také osazování na německém právě, což zejmena dopuštěno r. 1205 a 1218. zákonu sv. Jana na značném jeho území.[5]) Tehda byla v Hlubčicích důležitá celnice jakožto při obchodní cestě z Kozlí přes Krnov na Olomouc vedoucí, neb l. 1224. král Přemysl Otakar I. učiniv Opavě veliké nadání měšťany Opavské osvobodil ode cla v Hlubčicích.[6]) V nejbližším okolí zatím nabyl majetku něm. řád (Holasovičky s přísl. před 1237) i klášter Zabrdovský (Levice). Že na těch statcích emphyteuse zavedena, není pochybnosti. Nájezd tatarský neminul asi Hlubčic; brzo po Tatařích přibyli 1253 Rusové pod Danilem Halickým, chtějíce Hlubčice zbudované ze dřeva podpálit.[7]) Hlubčice zkvétaly při obchodní cestě, i učiněny městem od krále Přemysla Otakara II., který 1265 listem daným ve Vídni Hlubčicím vzdal 20 lánů lesa u Opavice[8]) a jim také 1270 potvrdil proslavené právo městské,[9]) kteréhož 1272 užívati dopustil městu Uh. Brodu.[10]) A jest asi první listina

právní z r. 1270, kterou o záležitosť sousední země, o fojtství v Matějovém Kři, l. 1272 vydávají Dětřich fojt a obec, a na které také podepsán první farář Eliaš.[11]) L. 1278. město Hlubčice po nešťastné smrti krále Přemysla Otakara II. k vítězi Rudolfovi Habspurskému do tábora u Rosic vyslalo své posly s prosbou o potvrzení svých svobod.[12]) Ale již rok nato přibyla na Opavsko nová paní, královna Kunhuta, kteráž zákon sv. Jana a jeho dědiny osvobodila od zemského práva, potvrzujíc témuž zákonu podací k faře Hlubčické již od svého manžela sl. paměti udělené.[13]) Poslednějšího dání uděleného na Hradci přítomen byl fojt Hlubčický Rudger. A na krátce před odjezdem svým ze země Opavské l. 1281. dne vydala témuž zákonu majestát daný „in Hlupchizhc",[14]) vedle něhož již 1259 král Přemysl Otakar svému faráři Hlubčickému Eliášovi byl zapsal desátek ze cla.[15]) Nastoupil hned téhož roku 1281. kníže Mikuláš přibylý ze zajetí Uherského, i vzdav Edelštejnsko biskupství Vratislavskému listem daným v Hlubčicích v odměnu za věrné služby konané jemu při nastoupení, městu Krnovu vzdal 24 lány ze svého dědictví Opavice u Hošťálkov, kteréhož dání přítomno bylo několik měšťanů Hlubčických.[16]) Za trvajícího bezkrálový konány nájezdy do statků duchovních; také měšťané téhož se dopustili; obořili rytířům sv. Janským tvrz v Hrobnikách a jiné způsobili škody. Kníže Mikuláš stal se prostředníkem: město Hlubčice dalo náhrady 20 hřiven křižovníkům, otevřelo dvě branky ve zdech městských, kterými se vyháněl dobytek na městské pastvy.[17]) L. 1298. listem daným na Hradci král Václav dopustil měšťanům skupovati pozemské statky, kteréž nejsou manstvími, dovolil jim založiti kupecký dům a vybírati poplatky od těch, kdož užívajíce Hlubčického práva u nich naučení hledají. Poplatků soudních a z kupeckého domu, aby užívali na opravu hradeb městských.[18]) Znamenité výsady, skupovati pozemské statky, užívali vlastně již dříve,[19]) a Hlubčického práva užívala města Uh. Brod, Hranice, ves Kunčice u Vítkova a Vítkov.[20]) Také vsi Děrné a Jílovec na právě Hlubčickém byly osazeny.[21]) L. 1306. kníže Mikuláš, vrátiv se z Polské po smrti posledního Přemyslovce krále Václava III., uvázal se v Opavsko i potvrdil všem zeměpanským městům jich svobody.[22]) Avšak Mikuláš ze země vypuzen, načež všecka města 1311 skládají hold králi Janovi a k jeho rozkazu přijímají za zástavní pány knížata Lehnická.[23]) Když 1318 Mikuláš II. učiněn knížetem Opavským, l. 1325. všem svým městům nové právní svobody pouští.[24]) L. 1327.

trval tu konvent sv. Janský.[25]) 1332 pustil kníže Mikuláš všecky své knížecí platy z kupeckého domu a všech lávek městu k lepšímu.[26]) L. 1352. Hynek měšťan Hlubčický, jenž byl dříve ves Rusín koupil, založil konvent nazvaný Hynkův, to chudobinec na 9 opuštěných panen,[27]) k čemuž kníže dal 1353 svolení[28]) jakož i k tomu nadání, jež učinil týž Hynek klášteru sv. Kláry do Opavy.[29]) Podobné nadání Groebnikera měšťana Hlubčického týž kníže schválil 1359.[30]) Stran dvoru některým měšťanům Hlubčickým v Holasovičkách náležitého vydal zemský komendor něm. zákona 1362 list.[31]) Když kníže Mikuláš II. za třetí manželku pojal Jutu kněžnu Nemodlínskou, s vůlí Karla IV. 1359 zapsal jí ve 4000 hřivnách věno na město Hlubčice a hrad Landek.[32]) Hlubčice zůstaly od r. 1359 asi do 1379 věnným městem, ve kterém kněžna Juta 1377 jakožto paní a kněžna Hlubčická povoluje, aby Ondřej z Teskewitz[33]) své fojtství městské s příslušenstvím, mlýnem a rybníkem vzdáti mohl svému zeti Ondřejovi Birknerovi. Dáno na Hlubčicích dne 27. ledna.[34]) Téhož roku synové Mikuláše II. podělili se svým dědictvím i roztržena země Opavská na 3 díly. A knížeti Mikuláši III. připadl hrad Edelštejn, města Cukmantel, Hlubčice, Nová Cerekev a clo u Opavice se 23 hřivnami. Odtud Hlubčice učiněny hlavou knížetství soujmenného. (Viz u Edelštejna, které vsi k tomuto knížetství připadly.) Mikuláš III. vydal v Hlubčicích několik listin: 1380 Ondřejovi Birkenerovi potvrdil fojtství;[35]) 1383 prodal desátek ze 2 lánů před dolní branou faráři Mikuláši v Holasovičkách; 1383 pustil městu Hlubčicím platy knížecí z kupeckého domu a j., i vzdal jim ves Hynčice, aby ji drželi obyčejem městským; 1383 prodal za 200 hřiven platy z 12 komor na sukno; z nichž mají ročně po 12 hřivnách, jelikož na míli nikdo sukna prodávati nesmí.[36]) Zatím však byl kníže Mikuláš knížatům Olešnicko-Kozelským zastavil Edelštejn, město Cukmantel, hrad Landek s Hlučínem, i hrad Cvilín, neb 1385 knížata ta listem daným na Hlubčicích dne 4. dubna slibují, že všecku tu zástavu vydají knížeti Přemkovi Opavskému, bude-li jim 2500 hřiven vyplaceno.[37]) Ale i město Hlubčice zastavil kníže, neb 1385. listem daným 20. kv. na Olešnici slibuje, že Hlubčické z rukojemství za něho vyvede.[38]) Před tím již také byl prodal dům v Hlubčicích.[39]) L. 1388. potvrdil kníže Mikuláš list, kterým město Hlubčice prodává svůj mlýn pod dolní branou fojtovi Ondřejovi Birkenerovi[40]), a 1389 potvrzuje dání nějakých polí ke klášteru Klarskému do Opavy.[41]) Téhož roku v lednu dlel v

Osoblaze, kdež s knězem Mikulášem biskupem Olomuckým a j. knížaty Slezskými zapisuje landfrýd.[42]) Když Mikuláš III. 1394 dne 9. července zemřel v Hlubčicích, knížetství Hlubčické spojeno s Opavským, a uvázal se v ně kníže Přemek Opavský, zabrav již tuším r. 1391. zboží křižovníků německých.[43]) Kníže Přemek již dne 10. července listem daným na Hlubčicích splnil nadání oltáře ke cti sv. Janu Křtiteli od nebožtíka bratra nedokonaného.[44]) A 1395 povolil měšťanům založiti oltář ke cti a slávě sv. Kateřiny, Anny a Hedviky, i zpomíná se tu také záduší za jeho bratra sl. paměti Mikuláše III.[45]) O týž oltář a o podací k němu, jakož i prodej nějakých platů městských jednáno téhož roku[46]) a nařízen 1408 druhý oltařník.[47]) L. 1416. povolil kníže Přemek, aby fojt Mikuláš Lange své fojtství s příslušenstvím, dům, lýžné, 4 hřivny z jatek, rybník, mlýn, dvůr, zahradu a louku před branou Hrobnickou, příkopy městské před dolní branou a j. prodal městu Hlubčicím.[48]) Téhož roku kníže Václav, nejstarší syn Přemkův, maje v držení dvůr v Hlubčicích a jiné platy, od města Hlubčic 500 hřiven půjčil, ubíraje se na dalekou cestu do cizí země.[49]) L. 1426. kníže Přemek i se syny Václavem a Mikulášem vyznává, že pro potřebu knížete Mikuláše 5 hřiven platu za 50 na měšťanech Opavských a Hlubčických prodali Janovi Macznerovi z Hlubčic pod ležením dvou a dvou osob v městě Nise a pod obstávkou kteréhokoli měšťana.[50]) L. 1430. povolil kníže Přemek, aby dům Hlubčického bratrství vzdán byl k oběma oltářům a jich oltařníkům Sebaldovi Hartfaustovi z Hollandska, Jakubovi Bredovi, Joštovi Šonbornovi a Mikulášovi Sartoriovi z Hlubčic u farního kostela Hlubčického,[51]) což k žádosti města Hlubčic[52]) potvrdil duchovní úřad.[53]) Po smrti knížete Přemka dědicové, knížata Václav, Mikuláš IV., Vilém a Arnošt 1433 udělili svým městům Opavě, Hlubčicím a Cukmantli právo mincovní, raziti bílé peníze Opavské, za což platiti budou mincovního 100 hřiven.[54]) Ale již příštího roku vznikl spor mezi Opavskými a Hlubčickými, pro kterou příčinu Hlubčičtí pohnáni jsou před cúdu Opavskou; avšak 1434 k rozkazu knížete Václava jich pána srovnali se na ten způsob, jakož Cukmantl s Hlubčicemi i příslušenstvím jen $^1/_4$ země Opavské na rozdílu 1377 učiněném bylo, aby Hlubčice jen $^1/_4$ mincovního platiti a též jen čtvrť roku v minci Opavské bílé peníze raziti měly.[55]) Tehda (1434) kníže Václav již byl pánem dílu Hlubčického, k němuž připadly hrad Edelštejn a města Cukmantel a Hlubčice; pak Arnoltovice, Pelhřimov, Albrechtice, Radíkov a díl Levic,

Hynčice, Stibořice, Rovné, Pomorčovice, Vídov, † Malgota, Kytlice, Závišice, Bohdanovice; Žopovy, Rakov, Rusín.[56]) L. 1436. dne 25. listopadu učinil kníže Mikuláš Ratiborský nájezd do Hlubčic, město obsadil a bral výpalné. Také zvon odvezen.[57]) Jakož pak Hlubčice před cúdu Opavskou pohnány byly, třeba podotknouti, že Hlubčicko k cúdě Opavské i dále slušelo; tak také „rádce Hlubčičtí ke svému statku Hynčicom“ před právem Opavským 1438 se připovídají.[58]) Kníže Václav 1436 půjčil od Mikuláše Gotiskramera a oltařníků Krnovských 100 hřiven za 10 hřiven platu z města Hlubčic celého a své třetiny Opavy, kterýž list hlavní také spolu-spečetili purkmistři a rady obou měst.[59]) L. 1438. kníže Václav vzdal Hanušovi Čertovi dvůr Blimsdorf u Hlubčic[60]), 1440 z Pomorčovic vzdal služby Bernartovi Běrkovi.[61]) To vše svědčí, v jaké tísni zůstával, neb 1440 zastavil hrad Edelštejn s příslušenstvím knížeti Bolkovi na H. Hlohově.[62]) L. 1441. kníže Václav svému městu Hlubčicím těžko poškozenému zpomenutým nájezdem učinil snížení na platech a potvrdil mu les u Opavice.[63]) A posledním listem daným v bř. 1445 na Hlubčicích potvrdil majestát královny Kunhuty na hospitál sv. Janský, a vzdává mu 4 hřivny platů.[64]) Kníže Václav měl dva syny: Jana a Hanuše. Co se tkne knížete Hanuše, viz některé poznámky u Kopeckého.[65]) Kníže Jan příjmením Pobožný tuším hned po smrti otce svého spravoval Hlubčicko až do smrti své 1484, maje však knížecí sídlo na Hradci u Opavy, odkudž mnoho listů jest datováno. L. 1447. před právem Opavským vzdal Novou Ves u Hlubčic Janu Rajskému.[66]) L. 1448. povolal několik bratří minoritův z Kozlí do Hlubčic, pro něž byl vystavěl klášter před branou Hrobnickou.[67]) L. 1450. vydal list o svobodný dům v Hlubčicích;[68]) 1454 o Babice[69]), 1455 o Kralovice; poslednější nesmírně důležitý jest v příčině školské.[70]) Jaký spor měl kníže Jan s knížetem Bolkem Opolským o Pomorčovice, o vyvadění Edelštejna a Cukmantle, to i jiné věci jeho života se týkající naleznou se v Kopeckém.[71]) Poněvadž před rokem 1464. králi Českému Jiříkovi prodal svou třetinu Opavy, tudíž jemu postoupil i sídelní hrad Hradec, nastala mu potřeba, v Hlubčicích zbudovati nové sídlo. Položíme tu regest vzácného listu daného „V Hlubčicích v sobotu den sv. Tómy apoštola Božího 1482 počítajíce:“ „My Jan z Buožie milosti kněže Opavské a Hlubčické známo činíme . . . , že jsú přišli před nás opatrní purkmistr . . . a všechna obec města Hlubčic . . . prosíce nás . . . , abychom . . jim toho dopustiti ráčili, jakož slovutný panoše Jan Kolovrat z

Slavikova 100 zl. k záduší . . . nadává, aby těch 100 zl. vezmúce kněžím do Kozlieho zaplatili a ten plat, kterýž z rentuov, kšosov a požitkuov našich Hlubčických kněžím do Kozlieho dávali, aby ten plat k chudému špitáli tu v Hlubčicích . . . vydáván byl . . . rozdělně na všaký rok . . . každé čtvrť léto puoltřetieho zlatého a kazateli na každé suché dni . . . jeden groš . . . .“[72]) Tím jest zjištěno, že kníže žil ještě v prosinci. Po jeho smrti hlásil se k tomu dědictví pan Jan Zajíc z Hazenburka jakožto manžel kněžny Anny, sestry zemřelého knížete. Král Matyáš nedbal nárokův, nýbrž dav spravovati to zboží Janu Bělíkovi z Kornic zabral Hlubčicko ke Krnovsku. I třeba podotknouti, že páni obyvatelé potom ještě drahně času užívali zemského práva Opavského. Po smrti krále Matyáše dostalo se Hlubčicko v zástavu Petru Hougvicovi, kterýž je 1492 držel.[73]) Ale za nedlouho nabyl toho zboží Jan Šelenberk z Kosti, neboť již r. 1506. píše se jeho syn Jiřík pánem knížetstev Krnovského a Hlubčického.[74]) Ale Hlubčicko od p. Jiříka Šelenberka zastaveno jest panu Janu Planknarovi z Kynšperka, kterému puštěno i Bavorovsko. (Dodej u Bavorova.) L. 1519. „Jan Planknar a na Hlubčicích“ pohnán o pozůstalou berni.[75]) Sám pak 1523 pohoní Václava Bítovského, že jsou mi lidé jeho Vladěnští několikerou letní rež mostní zadrželi.[76]) Téhož roku pohnal komendora Hrobnického Hanuše Nymiče, že mi člověka z Bavorova Šimka dal do vězení na gruntě svém v Jarohňově.[77]) Naproti tomu kněz komendor pohnal Planknara, „že se mu svedl na Lidměřice a Jarohňov“[78]) a opětně o vydání „Hanuše Kováře, rychtářova syna z Babic“.[79]) Téhož roku prodal pan Jiřík Šelenberk Krnovsko i tu zástavu Hlubčicko markrabí Jiříkovi Brandeburskému, neb r. 1524. pan Planknar „na Hlubčicích“ pohoní Bernarta Bruntalského z Vrbna strany slíbení za markrabí Jiříka Brandeburského za list správní na panství Hlubčické.[80]) Patrně nebyla zástavní suma vyplacena, pročež zůstal Planknar na dále pánem. Téhož r. pohoní Jošta z „Štamfaldu“ a na Bělej, že jest jezdil jednaje svědky knězi Viktorinovi faráři Bavorovskému, že byl (?) jeho ten školní mistr, kteréhož v Bavorově pro vylúpání kostela utratili, a odvolati měl na popravě, a nechce mi toho svědomí listovního dáti, na čí rozkázaní jest tak učinil.[81]) Druhým půhonem pohoní téhož, že jest statek kněze Viktorina faráře Bavorovského právem zapověděl v Bavorově.[82]) Okolo r. 1525. uvázal se v držení Jiřík markrabí sám, a pan Planknar byl již v držení Vikštejna, když jej 1530 pohnal

Jaroslav ml. z Šelenberka a z Kosti, „že mi svědomí dáti nechce, co jemu vědomo jest o důchodech panství Hlubčického a co jich více jest, nežli v tej ceduli řezané napsány jsou, kteráž markrabí Jiřímu JMti při prodeji od p. Jiříka otce mého, dána jest“.[83]) Za nového pána, horlivého přivržence učení Lutherova, rozšířila se nová víra v Hlubčicích; z jeho poručení násilně vyhnáni 1541 Františkáni z Hlubčic.[84]) Při nastoupení svém markrabí Jiřík Frydrych udělil r. 1543. městu list na trhy,[85]) 1551 potvrdil řád kožešnický[86]) a 1559 učinil městu nadání na trhy týdenní a potvrdil jim svobody Hlubčické.[87]) A když Hlubčické 1561 vyznamenal červeným voskem,[88]) byl již v plném proudu spor stavův Krnovských s markrabím o ústavu, ve kterémž jak Krnované tak Hlubčičtí stranili markrabímu, poněvadž se chtěli odtrhnouti od zemského práva, kteréž Jiří Frydrych chtěl zrušiti.[89]) Ještě trval spor, když markrabský kanclíř zámek Hlubčický od knížete sobě darovaný 1565 prodal měšťanům.[90]) Město zakoupilo 1577 Blimsdorf, 1581 jednu a 1582 druhou polovici Kytlic. Že l. 1599. listem daným v Onolzbachu Hlubčickým od markrabí dán takořka nový list na mílové právo, aby o míli ani pivovaru, ni sladovny, tím méně řemesel nebylo,[91]) jest tak zajímavo, jako zpomínání přitom saského práva. Což vše arciť ze sporu stavovského lze vysvětliti. Téhož r. 1599. koupilo město dům Kryštofa Manovského z Manova.[92]) Za nového markrabí Jana Jiřího (1603—1621) l. 1609 postoupeno knížeti Rovné za Dubnici (Viz tuto), a dokonán 1612 konečně i co se měst týče ústavní spor o právo zemské, i určeno, že město Hlubčice svými statky Vídovem (viz tam) i Kytlicemi, jakož i jiným pozemským zbožím později nabytým přísluší k právu zemskému.[93]) Tou dobou stihly Hlubčice veliké bouře náboženské mezi protestanty propuklé, a původem těch bouří byl vlastně markrabí Jan Jiří sám.[94]) Odbojem markrabí Jana Jiřího proti Císaři Ferdinandovi postiženy i Hlubčice; minulo mnoho strastných dní, než kníže Karel z Lichtenštejna tu v knížetství Krnovské nastoupil a Hlubčickým všecky svobody (25 listů) r. 1622. potvrdil.[95]) Téhož roku dobyl Hlubčic vévoda Výmarský; 1627 opanovalo je vojsko Císařské Valdštýnovo. A následek další války 30leté byl, že Hlubčice zůstaly takořka bez obyvatelů, když 1650 Švédové od Hlubčic odtáhli. Za časů úplně proměněných dávali si Hlubčičtí ještě své svobody potvrzovati l. 1681. od Karla Eusebia a 1685 od Adama Ondřeje knížat z Lichtenštejna.[96]) Za knížete Jana Václava událo se roztržení obojích knížetstev na část Rakouskou a Prus-

kou; pročež aby právo a pořádky šly, jmenoval dva hejtmany zemské pro rozdělené ty části. A tak učiněny Hlubčice úředním sídlem zemského hejtmanství pro části knížetstev Opavského a Krnovského „trans Oppaviam“. Prvním takovým hejtmanem byl Jan Jindřich Henn svob. pán z Henneberku; do r. 1770. Dominik Chorinský z Ledské na Hošticích. [[1]) Dějiny toho města napsali Minsberg 1828, Kleiber 1864; Th. Groeger 1882 děje farn. kostela. [2]) M. I. 193. [3]) M. I. 206. [4]) M. I. 307. [5]) M. II. 22; 103. [6]) M. II. 155. [7]) Viz Palackého dějiny. [8]) M. VII. 767. [9]) M. IV. 56. [10]) M. IV. 100. [11]) S. II. 11. [12]) Minsberg 124. [13]) M. IV. 221, 229. [14]) M. IV. 264. [15]) M. III. 275. [16]) M. IV. 265. [17]) Kleiber. [18]) M. VI. 371. [19]) Kr. 141. [20]) Kleiber 22. [21]) M. IV. 397. 398. [22]) M. V. 209. Kr. 192. [23]) M. VI. 36. Kr. 206. [24]) M. VII. 830; Kr. 228. [25]) Weltzel. [26]) M. VI. 396. [27]) Kleiber 17; Kr. 303. [28]) Kr. 306. [29]) M. IX. 45—6. [30]) M. IX. 91. [31]) Kr. 341. [32]) Biermann 167. [33]) Kr. 384 „Jeskewitz“. [34]) Biermann 169. [35]) Kr. str. 111. [36]) Tamtéž. [37]) S. N. VI. 70. [38]) Kr. str. 112. [39]) Tamtéž. [40]) Tamtéž. [41]) Tamtéž. [42]) Arch. f. öst. Gesch. VIII. 183. [43]) Viz Holasovičky. [44]) Kr. 410. [45]) Kr. 412. [46]) Kr. 413. 414. 415. 416. [47]) Kr. 425. [48]) Kr. 434. [49]) Kr. 435. [50]) Kr. 452. [51]) Kr. 462. [52]) Kr. 463. [53]) Kr. 464. [54]) Kr. 477. [55]) Kr. 485. [56]) S. VI. 55—56. [57]) Biermann 201 Kopecký a. j. [58]) RP. I. 23 b. [59]) Fundační hniha u sv. Mořice v Olomouci f. 323-5; Kr. 494. [60]) Kr. 504. [61]) S. VI. N. 203. [62]) S. VI. N. 205. [63]) Kr. 521. [64]) Kleiber 24; Kr. 541. [65]) Přemysl. 58, 62. [66]) O. II. 2. [67]) Kr. 555. [68]) Minsberg 290. [69]) Kr. 576. [70]) Minsberg 48—55. [71]) Přemysl. 62—67. [72]) Pův. list. v Mat. mus. [73]) Minsberg. [74]) S. VI. N. 462. [75]) I. pam. kniha 70. [76]) Tamtéž 77. [77]) Tamtéž 78. [78]) Tamtéž 82. [79]) Tamtéž 85. [80]) Tamtéž 87. [81]) Tamtéž 88. [82]) Tamtéž 88. [83]) Tamtéž 115 b. [84]) Biermann 320. [85]) Minsberg 160. [86]) Tamtéž 161. [87]) Tamtéž 167. 169. [88]) Tamtéž 173. [89]) Viz o tom sporu Tillerovo pojednání v Hist. stat. Sect. IX, 141—158; Lepařovo v „Beitraege“, a mé „Čeština na Opavsku“ v „Osvětě“ 1883. Srovnej také Bierm. 322 násl. [90]) Minsberg 175. [91]) Minsberg 194—8. [92]) Minsberg 199. [93]) Viz Minsberg 207—11. [94]) Srv. Biermann 346 násl. [95]) Minsberg 24—221. [96]) Minsberg 221—225, 227.]

Hlubočec = Tiefengrund, ves se zástavkami „Nad Šindelkem“ a „U Sovince“, se školou, jihovýchodně od Opavy. V Hlubotci žije 661 obyvatelů. Když l.

1238. Přemysl markrabí Moravský újezd P. Polomský vzdával klášteru Hradišti, Hlubotce ještě nestálo. Na tomto újezdě vznikly potom přičiněním opatův vsi Budišovice, Podvihov, Hlubočec, Kyjovice a Těškovice. Však udati nelze, kterého roku založen jest Hlubočec. Co se tkne obecných dějin zboží mnišského, viz u Oldřišova. Ale Hlubočec jako jiné vsi klášterské dostal se pod dvojí vrchnosť: jedné náležela ves sama, druhé vrchní právo. Co se tkne držitelů té vsi, viz až do r. 1531. Oldřišov; co se tkne vrchního práva, to se nepochybně již okolo r. 1420. dostalo pánům V. Polomským a zůstalo pod nimi až do r. 1487. (Viz pány V. Polomské.) Tehda však přenesl to vrchní právo pan Jindřich Donat z V. Polomě na svůj statek Novou Cerekev (Viz N. Cerekev), poněvadž sám všeho zboží klášterského, i Oldřišova, nabyl. Okolo r. 1520. kněz opat Pavel všecko mnišské zboží zastavil panu Kryštofovi Tvorkovskému z Kravař, který je všecko r. 1531. dostal za dědictví a také vrchni právo na Hlubotci skoupil. Když se pan Kryštof chtěl odstěhovati na Moravu, rozprodal všecko své bývalé klášterské zboží, a sice l. 1544. vložil tvrz a městečko Oldřišov, ves Služovice, ves „Hlubočec", ves pustú „Freyhof" Honzovi Unruhovi z Hermsdorfu.[1]) L. 1560. pan Beneš z Drahotuš vložil týž statek i Hlubočec Václavovi Rezjvicovi z Kadeřína[2]) a 1563 týž Lackovi Ojířovi z Fulštejna.[3]) Po jeho smrti († 1566) zdědily ty statky sestry páně Ojířovy, kteréž je r. 1568. postoupily panu Jiříkovi Bernartovi Tvorkovskému z Kravař. Tento ale r. 1577. pustil Hlubočec panu Jiříkovi Tvorkovskému k Raduni. Od té doby zůstal Hlubočec při Raduni. S Raduňským pánem Perchtoldem Tvorkovským z Kravař měli lidé z „Hlubočce" veliký spor, i položen

jim rok od hejtmana zemského l. 1593. Oč běželo, není dochováno; jen to se ví, že l. 1594. zapsán odklad toho roku, jenž 1598 vymazán, že lidé z Hlubotce „nestáli". Viz od r. 1577. do nynějška Raduň. [[1]) O. VI. 1; 3. progr. č. g. Opavského 16. [2]) O. VII. 7. [3]) VII. 10. [4]) Roky II. 12.].

Hlubojaty viz **Lubojaty.**

Hlučín = **Hultschin**, město východně od Opavy. Jakožto podměstí hradu Landeku nabyl Hlučín městských práv okolo 1255 nepochybně za krále Přemysla Otakara II.,[1]) avšak podobně jako Cukmantl a Hradec nemohl se povznésti na město rovné jiným městům na emphyteusi založeným. Zůstávaltě Hlučín odvislým od hradu Landeku. Proto nejstarší dějiny toho města třeba stopovati u Landeku. (Viz Landek.) Již za knížete Mikuláše I. zdá se, že Landek i s veškerým obhradím, tedy i s Hlučínem, byl zastaven věrnému jeho milému Žibřidovi Barutovi, jenž za svědka zapsán na lístinách 1282—1288.[2]) A tento Žibřid Barut listem daným na Landeku l. 1303. dne 28. ledna[3]) za přítomnosti Fr. Tomáše, praeceptora zákona sv. Ducha v Čechách, vladyky Jindřicha z Nikolsdorfu, purkrabí (Landeckého) z Rotenburku, Friska z Valdenrodu, fojta Baldenrona z Lidheřovic, dědičného fojta Kunrata z Hlučína a přísežných kmetů Geblína z † Žibřidovic, Sidilmana pekaře a Tyla ze Štěpánkovic[4]) jakožto držitel a pán Landeku i města Hlučína pouští měšťanům pole na pastvu až po řeku Opavu sáhající, jak jim to byl již král Přemysl Otokar II. povolil. Z toho jde na jevo, ješto Hlučín měl svého fojta i právo vlastní a také řemeslníky, že již tehda nezvratně byl městem. Že po vypuzení knížete Mikuláše, králové sami přejali zboží Landecké, jest nepochybno, ale také jisto, že Hlučín nebyl roven ani Opavě, ani Krnovu ani jiným městům královským. Při nastoupení knížete Mikuláše II, že Hlučínsko přešlo v jeho ruce, u Landeku šíře vyloženo bude. Nicméně i za tohoto knížete jak purkrabí Přesek (1320), tak potomně 1349 Petr někdy fojt Těšínský stali se mocnými opravci a pány také nad Hlučínem. Ale již r. 1359 kníže Mikuláš třetí své manželce kněžně Jutě Nemodlínské zapsal na Landeku, tedy i na Hlučíně a Hlubčicích 4000 hřiven věna.[5]) Když se po smrti knížete Mikuláše II. čtyři jeho synové knížetstvím Opavským dělili, připadl hrad Landek, vsi Koblov, Markvartovice, Bobrovníky

a město Hlučín s velikým mlýnem ku dílu knížat Václava a Přemka,[6]) a držel tehda dvůr při městě Hlučíně Kuneš z Varty.[7]) Že pak skutečně také tato knížata vykonávali zeměpanské právo na tom díle, vychází z listu daného na Hradci dne 16. srpna 1378, kdež svým věrným Petrovi a Kunešovi z Varty[8]) povolují, aby 6 hřiven koupených na některých komorách říšských v Opavě nadati mohli k oltáři v nově založenému ke cti a slávě Božího Těla v jejich městě Hlučíně.[9]) Téhož roku také biskup Jan Olomucký tu fundaci potvrdil.[10]) Zatím udály se některé změny. Kníže Mikuláš II. měl totiž za druhou manželku Hedviku*) kněžnu Olešnicko-Kozelskou, kteráž přijala 2500 hřiven věna. Jelikož její syn Mikuláš III. se strojil do ciziny, již r. 1374. kníže Kunat II. Kozelský činil nároky na to věno pro ten pád, kdyby kníže Mikuláš, jeho strýc, zemřel. I poněvadž již tehda čtvrtinu země Opavské Mikulášovu měl spravovati, brzo potom skutečně v ten úděl (viz Edelštejn, Hlubčice) se uvázal. Zejmena však také způsobem ještě dosti nevysvětleným dostal v držení také Landecko a Chřenovsko, neb l. 1385. listem daným v Hlubčicích knížata Kunat II. a Kunat III. vyznávají, že knížeti Přemkovi Opavskému vydají všecko, co jim kníže Mikuláš zastavil, hrad Edelštejn atd., hrad Landek a Hlučín, jestli je on kníže Přemek a nebo jich strýc kníže Mikuláš III. vyvedou z rukojemství. Také slibují, že hrad Maidlberg a město Chřenovice, kteréž věnným právem po kněžně Hedvice drží, po smrti knížete Mikuláše III. vydají, bude-li jim 2500 hřiven zaplaceno, a útraty na stavbu hraženy.[11]) Takto zůstalo to zboží v držení knížat Olešnicko-Kozelských na celé století.[12]) K r. 1392. čteme jméno prvního faráře Petra, který ves Košátku (nejspíše u Studénky) pustil nějakému Mstichovi s tou podmínkou, aby on a jeho dědicové jemu Petrovi a jeho nástupcům farářům Hlučínským platili ročně

*) Kunat I. kníže Olešnický a Kozelský, † 1366.

Hedvika, 2. manželka Mikuláše II. Opavského. — Kunat II. † 1403

Mikuláš III. kníže Opavsko-Hlubčické. — Kunat III. † ok. 1412

Kunat IV. biskup Vrat. † 1447; Kunat Kentský † 1439; Kunat; děkan † 1427; Kunat st. Bílý † 1452; Kunat ml. † ok. 1446.

Kunat Černý † 1471 — Kunat mladší Bílý † 1492

Barbora provdaná za Albrechta syna Hynka staršího Zembického.

(Grotefend.)

po 10 hřivnách.[13]) A již l. 1403. dne 29. prosince knížata Kunat III. a jeho synové Kunat starší a Kunat Kentský městům Chřenovicím a Hlučínu a také Bytomi a Prudníku pustili odmrt do 5. kolena, měšťanům dopustili právo hledati před městským nikoliv před zemským právem; naučení bráti mají měšťané v Olešnici; fojtství zůstává knížeti.[14]) L. 1406. dne 18. října listem daným v Chřenovicích kníže Kunat III. povoluje, aby Petr Fras ze své solné lávky jednu hřivnu vzdáti mohl faráři Mikuláši z Klučborku na jedny sl. služby Boží roční.[15]) L. 1425. kníže Kunat tuším starší, Bílý, povolil, aby Mikuláš Fras fojt Hlučínský manželce své Anežce 10 hřiven věna a sice na Lhotce u † Žibřidovic a na fojtství v Ovsišti zapsati směl.[16]) Podobá se, jakoby za bouří husitských Hlučínsko na knížete Přemka bylo přešlo, neboť 1433 udělil cechu hrnčířskému privilej,[17]) a Paprocký v Zrcadle[18]) uvádí list, kterým kníže Arnošt l. 1439. zámek Hlučínský dává v zástavu panu Hyncíkovi z Vrbna. Z toho jde, že každým řádem činěny byly pokusy, zastavené to zboží vyvaditi; avšak nadarmo. Co se tkne Hlučína, máme k r. 1450. listinu danou v „Hlčíně“, kterou Jan Fras z Hlčína před panošemi Janáčem ze Šileřovic i Valentinem z Bořutína prodává „dva pruty role své, jenžto slove chmelnice, Mikulášovi Kožišníkovi“.[19]) Že tehda ještě knížata Kunat Černý a Kunat mladší Bílý Hlučínsko drželi, jest nepochybno, neb král Jiřík listem daným na Svidnici l. 1459. těmto svým věrným milým jich majetek, v němž i Hlučín a Chřenovsko, potvrzuje.[20]) Posléze kníže Kunat Bílý l. 1473. prodal Hlučín a Chřenovice knížeti Hynkovi staršímu Zembickému, jehožto syn Albrecht měl za manželku Barboru dceru knížete Kunata Černého. Avšak kníže Hynek prodal jest to vše hned Bočkovi z Kunštátu a jeho manželce Marketě za 5000 dukátův, zůstaviv si vidrkaf.[21]) Když pak syn Albrechtův r. 1475. zemřel, zabral všecko to zboží král Matyáš Uherský, jakož také již dne 4. července l. 1478. městu Hlučínu povoluje 2 trhy.[22]) Král Matyáš ustanoviv na hojném svém zboží Slezském hejtmany, poručil správu knížetství Kozelského a tím i Hlučínska Janu Bělíkovi z Kornic. A tak již l. 1480. Jan Bělík listem daným v Hlučíně potvrdil smlouvu mezi Otíkem z Rohova z jedné a Janem Havranovským z Vysoké a Adamem Ovečkou z Liptyně z druhé strany o hranici Šamařovskou a Petřatskou.[23]) L. 1482. v srpnu v Hlučíně vzdala se kněžna Machna Krnovská nárokův na Žárovy ve prospěch Hanuše mladšího knížete Ratiborského, což potomně 1484 za přítomnosti knížete Kazimíra Osvětimského na novo potvrdila, kdež

na obou zápisech hejtman Jan Bělík spolu podepsán.[24]) A l. 1483. král Matyáš listem daným na Budíně povolil Janu Bělíkovi, své manželce Elišce ze Sv. Mikuláše zapsati věno na Hlučíně.[25]) L. 1485. stal se Jan Bělík hejtmanem také knížetství Opavského,[26]) jakož i současně učiněn správcem Krnovska od Matyáše zabraného. I držel již bezpečně r. 1486. zboží Hlučínské s náležitým k němu „gbítem" Chřenovským,[27]) neb téhož r. druhý den před sv. Vavřincem povolil svému městu Hlčínu, založiti na pastvisku rybník a altéře.[28]) Jakmile král Matyáš 1490 zemřel, uhasla hvězda Bělíkova, i pozbyl svého úřadu. Když pak uvržen do vězení, listem daným v Těšíně 1492 dne 13. ledna vzdal se on i jeho syn Václav všech statků, zejmena Hlivicka, jehož 1482 byl nabyl od knížete Hanuše Osvětimského, a Hlučínska.[29]) Král Vladislav nabyv toho zboží pustil Hlučín Janu Trnkovi z Ratibořan, kterýž se listem daným v Tošku již l. 1495. píše „z Hlčína". Pan Trnka z Ratibořan držel také Frýdecko[30]) a učiněn taktéž hejtmanem Opavským. Listem daným v Hlučíně v den sv. Trojice 1495 povolil městu Hlučínu, založiti rybník menší nad Nadýmačem.[31]) Páně Trnkova manželka byla Kateřina z Poku, dcera Petra z Poku a z Marejše a jeho manželky Kateřiny. Ještě za života páně Trnkova l. 1506. listem daným dne 25. února naříkali zboží Hlučínské a Chřenovské kněžna Barbora a zeť její Jiřík Šelenberk z Kosti, ale vzdali se nárokův na ně ve prospěch knížat Ratiborských.[32]) Pan Trnka byl již l. 1508. mrtev, když vdova jeho listem daným „ve středu po hodu velikonočním" založila fundací 300 zl. na oltaříka, jemuž i dům pustila, aby sloužil záduší při nové kapli. Za prvního oltaříka podala Mikuláše Fíka, faráře V.-Polomského. Toto nadání učinila s vědomím druhého manžela svého, Balcara Vlčka z Dobré Zemice.[33]) K téže kapli listem daným „v Opavě l. 1511 ve středu po sv. Jakubě apoštolu" „p. Balcar Vlček z Dobré Zemice a z Hlučína" se svou manželkou nadal 24 zlatých platu ročního z Rozumic (viz tyto) zůstaviv si vidrkaf.[34]) Z téže vsi Rozumic vzdal 1511 8 groší platu k oltáři sv. Trojice v Opavě. Paní Kateřina listem daným v Opavě l. 1512 „den Zjevení Páně" učinila fundaci ke klášteru sv. Václava v Opavě na záduší za své rodiče i za prvního nebožtíka manžela. Okolo toho času vzdal pan Balcar Vlček zboží Hlučínské knížeti Kazimírovi Těšínskému, poněvadž se strýci svými Mikulášem a Melicharem koupil Vladislavsko, kteréž vložil do desk Opavských, od kteréž doby se počalo počítati k Opavsku. O dalších osudech paní Kateřiny pověděno u Držkovic,[35]) že díl Držko-

vic 1514 pustila svým bratránkům Kašparovi, Melicharovi, Matyášovi a Ferencovi, bratřím z Poku a z Marejše. Co se týče pana Balcara, ten listem daným ve Vladislavi l. 1517. „v sobotu po sv. Jiří" jakožto dědic a pán „gbítu" Vladislavského 24 zl. platu v a r u n k u Opavského na městě Vladislavi prodal knězi Pavlovi z M. Hlohova, oltařníku při kostele Hlučínském.[36]) A l. 1525. „na den sv. Václava v Opavě" páně Balcarův příbuzný „Jan Planknar z Kynšperka na Vikštejně 24 zl. platu na městečku Vítkově prodal urozenému rytíři p. Balcarovi Vlčkovi na Vladislavi a moudrým purkmistru a radě města Opavy jakožto kollatorom k oltáři sv. Anny u fary Hlučínské za 300 zl. dobrých uherských".[37]) Pan Balcar † okolo r. 1530. Zatím údály se opětné změny se zbožím Hlučínským, neb kníže Kazimír Těšínský před r. 1417. prodal zámek a město Hlučín s pustým hradem Landekem a vsi Hať, V. Darkovice, Lidheřovice, Koblov, Petřkovice, Lhotku a Bobrovníky panu Bernartovi ze Zvole.[38]) Pan Bernart odprodav Chřenovice s Fulnekem a Chuchelnou koupil k tomu zboží 1519 fojtství Hatské s tvrzí a mlýnem od Jana Makošovského z Makošova;[39]) 1520 od Malchara Sukovského z Sukova Pišť a † pustou Lhotu nad Hatí i se 2 rybníky v Hlučíně, slovou Tlumokovské.[40]) Jaké platy hned potom na Pišti l. 1522. listy danými na Hlučíně „v pátek před sv. Martinem" a „v pátek před sv. Václavem" vzdal faráři a š k o l n í m u m i s t r o v i a knězi Jakubovi Hužvovi, viz u Piště. L. 1523. na Hlučíně před sv. Barborou osvobodil purkmistra a fojta od platův panských.[41]) Pan Bernart nabyl také vsi Branice.[42]) L. 1530 přikoupil od pp. Jana a Vavřince z Drahotuš půl vsi Vřesiny[43]) a konečně od hejtmana zemského na místě sirotků po Ondřejovi Lútkovi z Olbramic ves Hošťálkovice.[44]) L. 1528. žila v Hlučíně sestra jeho paní Kateřina, pozůstalá vdova po posledním panu Supovi z Fulštejna a † prý 1530.[45]) Brzo po ní (1532) zemřela také jeho manželka paní Marketa ze Starohlivic a pohřbena v kostele Hlučínském. Jim oběma dal postaviti náhrobníky stejné, kteréž dotud s nejstaršími českými nápisy zachovány jsou. Před léty jsem z nich přečetl: „Letha Buozieho tisicieho pietisteho dwaczateho . . . . umrzela urozena pani Katerzina (Zvolská . . . . .) Proste za ni pana Buoha". „Letha Buozieho tisicieho pietisteho trziczateho druheho w patek po . . . . umrzela urozena pani Margeta . . . (ze Starohlivic). Proste za ni pana Buoha". V úmrtní rok své manželky „ten pondělí před sv. Řehořem v Hlučíně" pustil knězi Bartoloměji faráři Hlučínskému odmrt za přítomnosti vladyk Fabiana Bzence z Markvartovic a Jiříka Širockého ze Ši-

roké. Na druhém méně čitelném listě jsou tíž svědci.[46]) Dav město l. 1535. zdmi obehnati a dvěma branami Ostravskou a Opavskou uzavříti, na bránu Opavskou kázal nápis vtesati: „Hoc opus est perfectum in tempore Bernardi de Zwole aurei velleris equitis“ a zemřel 1536 o velikonoci.[47]) Zboží Hlučínské spadlo na syna páně Bernartova Kryštofa, kanovníka Olomuckého.[48]) Za něho byl úředníkem v Hlučíně p. Mikuláš Sobek z Kornic. Od pana Kryštofa nabyl cech kovářský potvrzení artykulů. L. 1538. založen hřbitovní kostel sv. Markety, při němž pochovávali mrtvé z Dlouhé Vsi, Vřesiny, M. Darkovic a Bobrovník, kdež při hlavním kostele chovali lidi z Jilešovic a Děhylova. Také špitál pro 12 chudých založen.[49]) Pan Kryštof zamýšlel zaříditi v Hlučíně proboštství. Listem daným v Hlučíně l. 1538 „v pátek před sv. Alžbětou“ vydal knězi oltařníkovi Pavlovi z H. Hlohova nový list na jeho dům v Hlučíně, za přítomnosti vladyk Jana Bravanského, Stanislava Vlka z Ozorovic, Jiříka Vrbského z Vrbí. Klement Chlebek z Osvětima, písař páně Kryštofův psal ten list.[50]) L. 1540 „v úterý den sv. Fabiana a Šebestiána na Hlučíně“ ustanovil „že každou středu před salve zvoník má velkým zvonem zvoniti na Melchysedech“:[51]) Před svou smrtí († 1542 na den Narození P. Marie)[52]) poručil svůj statek panu Hynkovi z Vrbna na Klimkovicích a synům nebožtíka bratra jeho Bernarta, Janovi, Albrechtovi a Štěpánovi z Vrbna. S těmito soudil se sice Hynek ze Zvole, Kryštofův příbuzný, ale nálezem panským l. 1547. zboží to po smrti pp. Hynka a Albrechta z Vrbna přisouzeno bratřím Janovi a Štěpánovi z Vrbna, kteříž si to zboží hned vložiti dali, i náleželo k tomu zboží kromě výš jmenovaných osad také Ovsiště.[53]) Oba ti bratři ač i s Janem synem Albrechtovým drželi to zboží nedílně až do r. 1554, předce již l. 1551. oddělen byl p. Albrecht Dobroslavicemi, neboť toho roku pan Štěpán listem daným „na Hlučíně v pátek po sv. Václavě“ potvrdil městu Hlučínu prodej platu 4 zl. 28 gr., kteréž za 80 zl. vzdali knězi Petrovi ze Skočova faráři Hlučínskému.[54]) A listem daným v Hlučíně 1554 „ve středu před Narozením P. Marie“ k žádosti téhož kněze dal místo na dům oltařnický.[55]) Druhým pak listem „ve čtvrtek před sv. Martinem“ touž věc blíže vysvětlil, že za kněze Jiříka Kačinosa, nyní faráře na Staré Vsi před Ratibořem, byvšího za pana Bernarta Zvolského oltařníkem v Hlučíně, ten domek byl „v parkáně dokud ještě město Hlučín okolo sebe zdí neměl“; že však se ten domek kněžský i s parkány sbořil. Z té příčiny vykazuje se jiné místo pro domek oltařnický.[56]) L. 1554. pan Štěpán cechu soukenickému potvrdil arty-

kule.[57]) Pan Štěpán rozmnožil Hlučínské zboží přikoupením vsí Markvartovic od Daniele Šponara z Blimsdorfu, Darkovic M. od Kryštofa Bzence, a Šilheřovic, kteréž vsi dotud byly samostatnými, ale manskými statky, příslušnými k soudu panství Hlučínského. L. 1563. bývalý úředník Hlučínský Klement z Osvětima fundoval 18 zl. na rektora školního, aby „s kórem a pomocníky svými každý den zpíval přede mší".[58]) Pan Štěpán jsa hejtmanem zemským Opavským † roku 1567. a zůstavil se vdovou Martou ze Žerotína († 1572 ned. Oculi), syny Jana, Albrechta, Václava, Bernarta, Karla a Bartoloměje. Z těchto synů 4 mladší dala paní Marta na vychování ke dvoru kněze biskupa Viléma Prusinovského do Kroměříže, odkud se 1568 dostali na školy do Olomouce; i zachováno několik listů kněze biskupa Vilémových k paní Martě.[59]) L. 1569. Jan a Albrecht potvrdili cechu tkalcovskému artykule a l. 1570. pustili obci vinný šenk.[60]) L. 1572. potvrdili artykule cechu ševcovskému. Když se tito synové davše rodičům náhrobníky dotud zachované pořiditi zbožím podělili, dostal Abrecht Dobroslavice, Karel Šilheřovice se vsí Koblovem, V. Darkovicemi a Hatí (viz Šilheřovice); ostatní zboží Hlučínské dostal nejstarší syn pan Jan. Pan Jan byl také hejtmanem zemským kníž. Opavského a zemřel ke konci roku 1592. S první svou manželkou Mandalenou z Fulštejna byl zplodil mimo dcery Martu a Johanku syny Matyáše a Štěpána; z druhé manželky Maruše Tvorkovské z Kravař, dcery p. Mikuláše Tvorkovského na Štítině, kteráž ho přečkala, zůstali synové Václav a Hendrych. Při otcově smrti byli všichni synové nezletilí, i stáli pod poručenstvím. Tehda připadlo zboží Třebomské k Hlučínu, položen paní Maruši rok s těmi lidmi l. 1594 (viz Třebom). Ale již l. 1596. jest pan Matyáš pánem, neb listem daným „na Hlučíně" knězi Šebestianovi Bašovskému z Kozlí, kaplanovi Hlučínskému, zahradu Kačkovskou i s domem na předměstí osvo-ozuje od roboty, a kromě toho povoluje, aby se ze dvou masarských jatek kaplanům maso dodávalo.[61]) L. 1597. dne 19. listopadu sesula se kostelní věž a tím kostel zbořila, načež ten kostel l. 1608. dostavěli, ale po 8 letech opět vyhořel za velikého požáru, čímž klenutí spadlo. Témuž pánu Matyášovi položen l. 1601. rok s Třebomskými lidmi, ale označen jakožto umrlý, poněvadž l. 1602. jakožto soudce zemský zemřel. Uveden hned na to zboží pan Štěpán. Za něho l. 1604. zasedala sněmovní komise náboženská v Hlučíně,[62]) ale zdá se, že l. 1612, když se konal posudek zemský v Hlučíně, již nežil, neb l. 1610, patrně po jeho smrti, Třebomsko po

dlouhém sporu odpadlo k Bruntáli. (Viz Třebom.) Po smrti páně Štěpánově paní Maruše Tvorkovská po druhé se uvázala v poručnictví za vlastní své syny Václava a Hendrycha. L. 1616. měl na tom zboží pánů Václava a Hendrycha Bruntalských z Vrbna pan Jan Starší Vojsko z Bogdunčovic 2400 tolarů, kteréž byl fundoval ke klášteru sv. Václava v Opavě, zapsáno.[63]) Téhož roku ulit nový zvon pro Hlučín, na němž jsem četl: „Za panování urozeného p. p. Václava Br. z Vrbna J C a KMti nejvyššího stříbrkomorníka a pana Hendrycha Brunt. z Vrbna a p. p. Margarety Tvorkovské z Kravař na Hlučíně a. 1616“.[64]) Jméno paní Margarety čili Maruše Tvorkovské z Kravař utkvělo lidem v paměti na několik set let, neboť pohřbena byvši vstala z mrtvých. Kterého roku se to přihodilo, není zapsáno, poněvadž úřední protokol o tom teprv r. 1727. od purkmistra a radních vydán. I pokládáme z něho tyto důležitější výpovědi: „Jak jednou kněz při oltáři Panny Marie Růženské, při kterém vchod do grufty jenom dřevěnými tehdáž přikryt byl dveřmi, mši svatou sloužil, že ministranti v tom sklepě několikrát bouření slyšeli a že od strachu utekli a kněze samého zanechali Potom musel kostelník aneb zvoník, který též to bouchání slyšel, do skončení mše svaté kněze obsloužiti. Po skončení mše svaté ten kněz šel do zámku panu hraběti ten příběh oznámit; který hned s tím knězem a jinými sloužícími do kostela šli a ty dvéře do toho sklepu vyzdvihnout nechali. Jak do sklepu vkročili, že již ta paní v truhle seděla, a jak ji uzřeli, od strachu chtěli zpátkem vyjít, ale ona zvolala: ‚Nebojte se mne, neb jsem skutečně živa, a dejte mně píti, mám velikou žízeň!‘ Jak jí pít dali, to ji do zámku vedli.“ Matěj Václavík, panský dráb, vypravoval 1675 Rudolfovi hraběti z Jašina: „Milostivý pane, já tu paní Maryši tak dobře znal, jako Vaši Milosť, neb můj otec nebožtík byl Její Milosti dvorským kovářem, a když jedenkrát mor v městě hubil, tak ta paní ze zámku do zámečku v oboře se vystěhovala, a můj otec musel tam jít koně okovat; já ale chlapec 10letý musil jsem s ním jít a mouchy od koní odhánět. A v tu dobu ta paní vyhlédla oknem, a jak jsem ji uzřel, řekl jsem otci: ‚Jaká jest to strašlivá paní, ona nosa nemá!‘ Na to mně otec odpověděl: „Mlč ty lehkomyslný, to jest naše milostivá paní.“ Jdouce zpátkem domů, vypravoval mně otec a řekl: „Slyš, Matěji, a pamatuj si to, jak někdy starým budeš, abys též jiným mohl povídat. Tato paní ležela již 11 snad dní v hrobě, až jí nos uhnil. A byla zase od chudobných lidí, kterým mnoho dobrého v čas drahoty a

hladu činila a almužnami fedrovala, od Boha na svět vyprošena."[65]) Ta příhoda mohla se udáti dle všeho asi r. 1595, i žila tedy potom ještě asi do r. 1620. Její syn mladší Hendrych zemřel bez dědiců, načež bratr Václav zdědil všecko zboží sám i byl povýšen do stavu hraběcího. Ale l. 1625. prodal nejprve vsi Pišť a Ovsiště Bernartovi Lichnovskému z Voštic;[66]) l. 1626 vzdal dominikánům u sv. Václava v Opavě dvůr svůj v Mokrých Lazcích po paní mateři své, Maruši, zděděný[67]) a konečně ostatní zboží Hlučínské, zakoupiv Fulnek, kde zámek vystavěl, pustil Janovi Jiřímu hraběti z Jašína,[68]) kterýž držel také Ketř.[69]) Hned při nastoupení svém l. 1630 „22. dne aprilis na Hlučíně pan Jan Jiří z Gassjna a z Rozenberku na Hlučíně a Ketři" na svou osobu uvedl dluh 300 zl. varunku Opavského od p. Štefana ml. Bruntalského z Vrbna bratrstva P. Marie fundovaných.[70]) Pan Jan Jiří měl za první manželku sl. Zuzanu Dzierzanovskou († 1644) a potom Annu Marii Oppersdorfovnu, dceru Častolovského p. Otty. Přebýval na zámku Hlučínském, nebo jeho synové jsou v Hlučíně a snad i dcery Ludmila, Kateřina Benigna a Johanka Emerentia manželka Ferd. F. hraběte Clama Gallasa narozeni. L. 1644 „dne 16. juli ten pátek po sv. Martině" fundoval 100 tvrdých tolarů na kostel Hlučínský. I píše se téhož roku na Ketři a Vysokej a JMti knížete Leopolda Vilíma arciknížete Rakouského radou.[71]) L. 1645. Švédové zapálili kostel a jiné domy.[72]) Pan Jan Jiří byv hejtmanem zemským učinil l. 1654. svůj závět na Hlučíně a † 1658, načež pochován v Ratiboři. Nejmladší jeho syn Jan Rudolf nabyl zboží Hlučínského, Ketře a Fryštátu, a učiněn JMC. radou i hejtmanem knížetství Opavského. Sestra jeho Kateřina „ssleczna z Gassjna a z Rosenberku" žila v Hlučíně, a l. 1697 dne 4. října 500 rýnských na ustavičné světlo do kostela Hlučínského fundovala.[73]) K témuž kostelu byl Jakub Hulčínský alias Mrhala, úředník téhož panství 500 zl. fundoval.[74]) Pan Jan Rudolf s manželkou svou Angelikou Julianou Polexinou sl. z Gondu a vdovou po Janu Karlu hr. z Vrbna nabyl Oldřišova a Služovic i Rychvaldu. Ona také zakoupila Ponišovice a Něvěšice. Za něho l. 1694. osvobozeno město úplně od roboty, začež pánu pustilo své rybníky a jiné pozemky.[75]) Ačkoli byl 3krát ženat, nezůstavil potomkův, i zdědil to zboží nejstarší bratr Jiří Adam, kterýž l. 1698, když přejímal peníze od své sestry ke kostelu Hlučínskému fundované[76]), píše se na Polské N. Cerekvi, „Zarově", Voznikách, Božanovicích, Těškovicích, Ketři (od r. 1664) a Fryštátě. Jakých zásluh si zjednal o poutnické

místo Kalvaryi u Kozlí, kamž náš lid do nedávna putovával, viz ve spise Weltzlově.[77]) Podivno jest, že l. 1717. dne 9. dubna „v městě Hlučíně Johanna Barbora Harasovská rozená Kozigłowska z Geissenfelsu“ naplňujíc „ostatní“ vůli svého manžela Maxmiliana Harasovského, pána na Trnávce, oddala kostelu „Hulčínskému“ 200 tolarů Slezských.[78]) Pan Jiří Adam z prvního manželství měl jednoho, z druhého (s Marií Alžbětou, dcerou nejv. kancléře Českého Františka Viléma Popela z Lobkovic) dva syny, i zemřel 1719 bez poručenství. Synové z druhého manželství dostali a sice: Karel Ludvík Rychvald, Pol. Lutyni, Porembu, Dombrovou; Wronin a Měřetin; Jan Josef Hlučín, Oldřišov a Služovice, Ketř, Zákřoví, Vysokou a Lhotu; i přejal již 1723 kostelních 500 zl. „od slečny Kateřiny Benigny hraběnky z Jašína, tetky mé, na viderkauf fundyrovaných“.[79]) Jan Josef prodal r. 1727. Hlučín a Oldřišov, a žil dílem v Polské Cerekvi dílem ve Vídni, kdež † 1738. Hlučín koupil Karel Anton Gianini, markýz Carpineti, vyslanec při c. kr. dvoře ve Vídni, jenž již před tím nabyl na Opavsku Dobroslavic, Plesné, Pustkovce a Děhylova. Za něho Císař Karel VI. potvrdil městu Hlučínu 16 listin. Karel Anton hrabě Gianini však již l. 1736. postoupil to zboží synu svému Františku Řehoři, kanovníku Vratislavskému a Olomuckému. Za něho připadl Hlučín k Pruskému Slezsku. Touto proměnou utrpěl i Hlučín, neboť bývalá cesta obchodní z Opavy k Ostravě na Krakov přeložena jest na pravou stranu řeky Opavy. Kromě toho vzala i poustevna za zámečkem v oboře u Darkovic za své. Poustevník františkan frater Matěj Kacka zemřel tam l. 1739. 80letý; po něm byl posledním poustevníkem frater Jakub.[80]) Rodáků Hlučínských zvláště duchovních bylo veliké množství,[81]) z nichž jmenovati sluší Bílovského Bohumíra, jenž vydal 13 spisů českých zejmena kázaní a † 1725, Laštovku Tomáše, též spisovatele českého[88]), a Václavíka, posledního opata kláštera Hradiště. [1]) M. VII. 783. [2]) M. IV. 271. 272. 349. [3]) M. VII. 783. [4]) Weltzel, Zur Heimatskunde. [5]) Biermann 167. [6]) S. VI. dílčí listy. [7]) Tamtéž. [8]) Pecz de Warth a Pecz a Kuneš de Warth vyskytují se 1371 Ol. II; 1381 Ol. IV. 11; Kunšův švakr Mikuláš z Úsova držel fojtství v Brušperku, Hochwald 31. [9]) Kr. 387. [10]) Kr. 388. [11]) S. VI. Nr. 70. [12]) Co se těch pánů týče, viz obšírné zprávy ve spisech Weltzlových, Kozlí a Prudník. [13]) Weltzel. [14]) Kronyka Hlučínská píše: „1404 byl pánem zde kníže Konrad podle listu na zmorky a ortele a k tomu udělil jus gladii.“ [15]) Weltzel. [16]) Weltzel, Bierm. 185.

[17]) Kronyka Hluč. a Weltzel. [18]) F. 60. [19]) List fary Hluč. [20]) Weltzel, Kozlí 99. [21]) Weltzel. [22]) Weltzel. [23]) Srv. Paprocký Zrc. 147. [24]) S. VI. 113. 11 násl. 117. [25]) Weltzel, Kozlí 108. [26]) RP. VI. 7. [27]) O. III. 1. [28]) Kronyka Hlučínská. [29]) S. VI. 131. [30]) Viz Op. Týdenník „Z Bohumína na Frýdek do Místku". [31]) Kronyka Hluč. [32]) S. VI. 461. [33]) Pův. l. fary Hluč. [34]) List fary Hluč. [35]) Str. 142. [36]) List fary Hluč. [37]) Tamtéž. [38]) O. III. 52 k r. 1517. [39]) O. III. 53. [40]) O. III. 57. [41]) Kronyka Hluč. [42]) Viz str. 50. [43]) O. IV. 19. [44]) O. IV. 22. [45]) NB. 1868. [46]) Listy fary Hluč. [47]) Papr. a RP. VIII. 377, 394. [48]) RP. IX. 48. [49]) Kronyka Hluč. [50]) List fary Hluč. [51]) List fary Hluč. [52]) Paprocký. [53]) O. VI. 6. [54]) List fary Hluč. [55]) List fary Hluč. [56]) List fary Hluč. [57]) Kronyka Hluč. [58]) List fary Hluč. [59]) Mat. mus. Op. [60]) Kronyka Hluč. [61]) List fary Hluč. [62]) Bierm. 287. [63]) Zukal záp. 8. 9. [64]) Má sbírka nápisů. [65]) Kronyka Hluč. [66]) O. XIII. 5. [67]) Zukal záp. 25. [68]) Viz Weltzel: Pomniki hrabiów z Gaszyna. [69]) Viz Groeger, Immortellen 1880 v Hlubčicích. [70]) List fary Hluč. [71]) List fary Hluč. [72]) Kronyka Hluč. [73]) List far. Hluč. [74]) Tamtéž. [75]) Kronyka Hluč. [76]) List fary Hluč. [77]) Pomniki hrabiów z Gaszyna. [78]) List fary Hluč. [79]) List fary Hluč. [80]) Kronyka Hluč. a Weltzel. [81]) Viz Rodáky z Opavska 1887 v Opavě. [82]) Jirečkova rukověť. Podrobnější dějiny města Hlučína svedené až do přítomnosti nalezneš ve spise Weltzlově Zur Heimatskunde současně vydávaném. Oprav na str. 208. chybné Maidlberg na Meidburg.]

Hněvošice (Nebožtice) = Schreibersdorf při cestě Opavsko-Ratiborské. Jméno té vsi že pochází od osobného „Hněvoš", jest samo zřejmo.[1]) L. 1288 vyskytuje se Trutvín „de Heroschisdorf", kteréž jméno snad přepsáno místo Hnievoschisdorf.[2]) Bezpečnou zprávu máme teprve k r. 1377, kdež „Hneboschicz-e" držel pan (Zbyněk) Hřivnáč.[3]) Jinému Zbyňkovi de „Nyewossicz" l. 1406. pan Lacek z Kravař vzdal vsi Bynow a Byeskowicze, načež pan Zbyněk ihned manželce své Anně na těch vsech věno zapsal. Jejím strýcem byl Boček z Labutě.[4]) Pan Zbyněk 1407 podepsán o sstupek knížat Opavských a Ratiborských,[5]) 1411 o Pomorčovice.[6]) L. 1421. byl již mrtev a jeho synům dostaly se Heraltice (viz tam), kdežto Hněvošice 1433 již držel Oneš Kyjovec „de Hnewoschicz"[7]) a držel je ještě 1429.[8]) Kyjovcové psali se původně tuším z Kyjovic[9]) a také z Lukavce. Při rodině pánů Kyjovců zůstaly Hněvošice až do počátku 16. století. L. 1473. od Žibřida z Bobolusk pohnán Jan Kyjovec z „Newossicz".[10]) Jemu a jeho bratru Václavovi z Lukavce

kníže Viktorin 1475 zboží to z manství v pozemství propustil.[11]) Současně drželi „podhorný mlýn nad Opavú nad sv. Trojicí“, kterýž Jan Lukavec a bratránkové vložili Janovi Rejníčkovi z Čermnik,[12]) po jehož smrti Jan z Lukavce a na Slavkově nabyl r. 1502 † Malých Hradčanec (viz tam). Od Jana z Lukavce na Slavkově přejal r. 1501. zboží Hněvošice Matyáš Bystřický ze Studnic, jenž 1507 podepsán o výbavu knížetství Opavského „a na Hniewoszycych“.[13]) Týž Matyáš Bystřický 1507 přikoupil od Jeronyma z Rohova část Stěbořic u Sudic, ale prodal je r. 1518. panu Volfovi Stošovi z Kounic.[14]) O Matyášovi Bystřickém viz Štítinu, kterou 1513 koupil. Poněvadž neměl dětí, Hněvošice dědila jeho manželka paní Kateřina z Belku, která je poručila svému příbuznému Janu staršímu Kravarskému ze Šlevic,[15]) kterýž potom tuším to zboží pustil svému bratrovi Albrechtovi, neb tento l. P. 1573. v „Hněvošicích v pond. po sv. Prokopu“ s lidmi z Hněvošic smlouvu spečetil o robotu „ku tvrzi, dvoru, folvarku, rolím, lukám, mlýnu, rybnikom i s manželkami jejich při předivu a zahradních potřebách spravováním a sklizováním“.[16]) Za nedlouho potom l. 1577. držel Hněvošice již pan Mikuláš Tvorkovský z Kravař na Štítině, neb toho roku jeho lidem „na poručení JMCské“ s ním položen rok. Na tomto roku ukázalo se, že lidé Hněvošičtí byli smlouvu dobrovolnou s předešlým pánem o robotu učinili, pročež sice neměl jich p. Mikuláš k hlásce a k robotě „mimo dvú mil“ potahovati, nicméně vzati v kázeň pp. soudců.[17]) Od p. Mikuláše Tvorkovského nabyl Hněvošic na konec 16. století p. Adam Šof řečený Goč z Tisovic, jenž při smrti své zanechal dceru Voršilu, provdanou za Bartoloměje Rejzvice z Kadeřína; syna Jana, jenž jsa praporečníkem Opavským při vpádu nepřátelském r. 1638. byl zastřelen, a konečně syna Jiříka, jenž měl za manželku Salomenu Skříšovskou z Třečkovic. Tento Jiřík Šof psal se na Hněvošicích již r. 1613[18]) a podepsán na listině V.-Polomské 1629. Zdá se, že ještě před svou smrtí popustil v držení Hněvošice Václavovi Maxmilianovi Rejzvicovi z Kadeřína, neboť 1645 tento píše se na „Hněvošticích“, když jej pohnal Jan Petřvaldský z Petřvaldu.[19]) A opětně 1649 pohnán od pana Hynka a Bernarta Tvorkovských o urážku listovní 1648 učiněnou, an své sestře Dorotě Rejzvicovně psal „že kdyby i štyrma Bernartkama na nás přijela, tehda my na nich nic nedáme“.[20]) Posléze r. 1650. 2. nov. položen jest rok Jiříkovi Šafgočovi z Tisovic s Václ. Max. Rejzvicem na „Hněvošticích“.[21]) Nicméně potomně po smrti Jiříka Šafgoče, jenž † jsa sudím kn. Opavského ok. 1658, dostaly se Hněvošice jeho dcerám.

Pan Jiřík měl tyto dcery: Evu, provdanou Tetourovu z Tetova, která zemřevši před otcem zůstavila dceru Marii Tetourovnu; Kateřinu provdanou za Jana Jakuba Šarovce, Annu provdanou Larysovou, Elišku svobodnou, Marianu, provdanou Ohm Janušovskou z Výšehradu, Salomenu, provdanou Blahovu z Lub, a Voršilu, provdanou Moravickou z Roudnice. Všecko toto příbuzenstvo jistou dobu psalo se na Hněvošicích. Čtemeť půhony[22]) k r. 1671: Anny Laryšové Šafgočovny z Tisovic na Hněvošticích, 1672 Marie Salomeny Tetourovny z Tetova a na Hněvošticích, 1675 téže Marie Salomeny Hennové z Heneberku, rozené Tetourovny na Hněvošticích; dále k r. 1680 Kateřiny Šarovcové a na díle „Niewosstiezych"[23]) a k r. 1688. posléze Balcara Ferdinanda Ohma řečeného Janušovského z Výšehradu a na Hněvošticích a Mariany Ohmové rozené Šafgočové z Tisovic.[24]) Posléze všecky ty podíly přejala Kateřina Šafgočovna s manželem svým Janem Jakubem.[25]) Synové Kateřinini byli Jiří Hynek, jenž jsa JMC. nařízeným hejtmanem † 1703 v Hněvošicích, a Jan Kryštof. Tento po smrti první manželky Evy Zeislitzovny pojal k manželství Annu Julianu z Rumburku, ovdovělou po Janu Kehrbergovi z Greiffenberku, a zemřel 1725 jsa soudcem zemským kniž. Opavského.[26]) Jeho syn měv z Marie Terezie též Kehrbergerovny jen dcery, ale z druhé manželky Charlotty Roziny sv. slečny z Frankenberku, ovdovělé Hufové, syny Frydrycha Viléma a Gustava Šarovce,[27]) držel Hněvošice ještě tehda, když připadly k Prusku. V Hněvošicích drželi šlechtici svobodný dvůr a sice 1588 Jindřich Otík (z Pěnčic), kterýž vyžádal si roku s měšténínem Opavským, že jej 1587 v domě Pavla Srnky za přítomnosti kněze Václava z Hněvošic šeredil.[28]) Okolo r. 1640, držel ten dvůr Petr Návoj z Důlného.[29]) [1]) Jakého poblouzení Von Keltsch se dopustil, an ve spise „Keltische Koenigshöfe in Schlesien" z Hněvošic dělá nemocnici pro Kelty ohavnými nemocemi (Krätze, Aussatz) stížené, to uvažiž kdo chceš. [2]) M. IV. 355. [3]) S. VI. 197. [4]) Ol. VII. 78. 79. [5]) Kr. 423. [6]) S. VI. 30. [7]) RP. I. 9. [8]) RP. I. 13. b. [9]) Ol. VI. 69; VII. 219 k l. 1397, a 1406 píše se Petr Kyjovec z Kyjovic. [10]) RP. II. 6. [11]) Svoboda. [12]) O. III. 19. [13]) Arch. f. oest. Gesch. l. c. [14]) K. I. 36. [15]) Svoboda. [16]) R. I. 72. [17]) Roky I. 72. [18]) RP. XXVIII. 207. [19]) Roky 1635—1651 119. [20]) Tamtéž 135. 143. [21]) Tamtéž 147. [22]) XXXVIII. 18. b, 106, [23]) Půh. XXXIX. 232. [24]) Půh. XL. 219. [25]) Jeho bratr Jakub do r. 1659 byv písařem zemským poněvadž protestant, vzdal se toho úřadu a odstěhoval se na Psary u Vratislavě. [26]) Svoboda. [27]) Stran

sídla Šarova a Šarovců ze Šarova viz mé spisy: „Paměti Napajedel“ a „Paměti Malenovic“. Vel. Meziříčí u Šaška 1881, 1883 a NB. 1870. 65. [28]) Roky I. 178. [29]) Svoboda.]

Hohendorf viz **Bohuchvalovy.**

Hochkirch viz **Kostelec** k obci Děrnému příslušný.

Holasovice = **Kreuzendorf,** stanice železničná mezi Opavou a Krnovem, ves se školou a 758 obyvateli. Někdy byly Holasovice země Opavské hlavním sídlem a hradem, neb po nich jmenovali náš celý kraj napřed Holasovským a potom Opavským. Na hradisku — nynějším knížecím dvoře, který kdysi byl ostrovem odevšad, jak bývalo při starých hradech slovanských, vodou obtočeným, nalezeny vzácné starožitnosti, jichž značná část se přechovává v zemském museu Opavském. L. 1131. „Golesovici“ náležely ku proboštství u sv. Václava v Olomouci.[1]) Tou měrou jako se Opava od r. 1224, nadána jsouc právem městským, zmáhala, zůstávaly Holasovice v pozadí; a když již nedostačovaly hrady na rovinách zbudované a vodou obtočené, pozbýval i hrad Holasovský své důležitosti vojenské, a přešla tato na hrady kamenné, Hradec a Cvilín. Holasovice zůstávaly na pořáde v držení zeměpánů napřed knížat Olomuckých, potom markrabí Moravských a králův Českých, a od r. 1317—1377 drželi Holasovice knížata Opavská z rodu Přemyslovcův. (Viz Hradec až po r. 1377.) Poslednějšího roku dostaly se „dvůr v Holasovicích s dědinou Holasovici (Holossowicz) i s kostelikem v Neplachovicích knížatům Krnovským.[2]) I mají tedy od r. 1377. až do nynějška za své pány knížata Krnovská, a sice Hanuše I., knížete Krnovského a Ratiborského 1377—1380, a Hanuše II., pak markrabí Moravského Jošta; po jeho smrti krále Václava a konečně krále Zikmunda. Tento r. 1421. vrátil Krnovsko zase Hanušovi II., po němž

přešlo to zboží na Mikuláše V. (1423—1452); pak na Hanuše IV. Za tohoto knížete byl rychtářem v Holasovicích Pavel Koláček, jehož syn „kněz Ondřej Koláček l. 1473.“ nadal „oltář ke cti a chvále sv. Kateřiny, sv. Mikuláše a sv. Urbana v kostele sv. Vojtěcha v Opavě“ 5 hřivnami na Klimkovicích, na svém dědictví rychtarství Holasovském jednou hřivnou, a na fojtství Kameneckém též jednou hřivnou.[3]) L. 1474. vtrhl uherský král Matyáš na Krnovsko a zabral knížeti celé knížetství. Po jeho smrti 1490 zdědil to zboží král Vladislav, ale již l. 1491. dostala je zpět poslední Přemyslovna, kněžna Barbora, která Neplachovice (viz tam) z manství propustila. Od kněžny Barbory přešlo zboží Krnovské na pány Jana a syna Jiříka Šelenberky z Kosti a r. 1523. na markrabí Braniborské, kteří ve svém knížetsví zavedli a utvrdili evangelictví. Z nich Jan Jiří toho zboží 1621 pro odboj proti Císaři Ferdinandovi pozbyl. Proto dáno knížetství Krnovské Karlovi z Lichtenštejna, který tehda již byl také knížetem Opavským. Při jeho potomcích zůstala ves Holasovice i se dvorem až do dneška, měvši vrchní správu na zámku Krnovském. Za Švédův vojevůdce Torstenson hlavní tábor rozbil ve Vysoké, čímž Holasovice tak jako Vysoká, která úplně opustla, utrpěly. Za pruské války zase l. 1778. vojsko nepřátelské mělo hlavní tábor u Neplachovic a Holasovic. O tom jakož i o jednotlivých zemépánech bude šíře vypravováno v dějinách země Opavské. V Holasovicích se narodil slavný hudební skladatel Pavel Křížkovský.[4]) Německé jméno dostaly Holasovice od Holasoviček u Hlubčic; nenáleželyť nikdy žádnému řádu, nýbrž bývaly knížecí komorní dědinou, a dotud jest Holasovský dvůr knížecím statkem. Žeby tu v Holasovicích bylo bývalo sídlo modloslužebné,

zasvěcené bohyni Hele,[5]) jest směšný výmysl[6]) bujné fantasie zrovna jako bajka o templářském chrámě v Holasovicích. [[1]) M. I. 206. [2]) Dílčí listy. [3]) List v museu z. Op.; viz „Kostel sv. Vojtěcha" v Opavě. [4]) Viz jeho životopis v Naučném Slovníku, v Opavském Týdenníku, v Osvětě a j. Jeho podobiznu přinesl Světozor, Zlatá Praha a j. časopisy. [5]) Viz časopis „Altvater". [6]) Tento nesmysl důvodně odbyt v Op. Týd. 1888.]

Holasovičky = **Kreuzendorf** záp. u Hlubčic. Před rokem 1237 nabyli křižovníci německého řádu statků blíže Hlubčic. I potvrzuje jim téhož r. 1237. král Václav majestátem daným v Praze: „Holaspiz" s příslušenstvím, „Nyclowiz", „Smidesdorf" s příslušenstvím a „Crucerdorf".[1]) Patrně do té doby německý řád byl osadil již ty vsi na německém právě, zejmena tedy rozmnožil Holasovičky osadou „Crucerdorf" a v nově snad založil Smíchovy. Poněvadž řád zůstával v pokojném držení těch statků, nečiní se o nich časté zmínky. L. 1301. v Holasovičkách („Holospitz") trvala již komenda téhož řádu, i spravoval ji fra Jindřich. A téhož roku komendor zemský Jindřich Debier na kapitule v Opavě konané pustil fojtovi Pertoltovi v „Kreuzendorfě" rychtu, zahradu, rybník a krčmu, z čehož se dotud platilo $^1/_2$ hřivny platu, za zboží dědičné s podmínkou, že on rychtář a jeho potomci bratří německého zákona, když 3kráte do roku přibudou tam, aby předsedali obecnému právu, thaidinku, dobrovolně je přijme, noclehem a nářezem opatří; jakože bratřím vybíráním desátku pomocen bude; posléze že koněm opatří křižovnické povozy na útraty selské.[2]) Tím, že na této listině podepsán „komendator in Holospiz", jest řečeno, že vedle Kreuzendorfu rozeznávala se ještě i stará ves Holasovice čili Holasovičky. L. 1362. dne 17. prosince listem daným v Opavě kněz komendor od sebe i od kněze Rudolfa komendora zemského vyznává, že dvůr v „Kreuzendorfě" u kostela, který druhdy neb. Martin Quatember a. j. měšťané Hlubčičtí drželi, všeho platu kromě pěti ortův a kromě půl zlatého na vosk platebných o sv. Martině prázden jest, kromě že od půl lánu, kterýž obecním pastviskem jest, vše berny a daně jako od jiných pozemků platiti bude. Tak seznal ze starých rejster a tolikéž od obecních starších i od rady Hlubčické vyzvěděl. Dáno v sobotu před sv. Tomášem

apoštolem.[3]) L. 1377. na rozdílu knížecích bratří připadly statky křižovnické k dílu Hlubčickému, a sice: „Cruczgersdorf", „Smiedisdorf" a „Creisewitz".[4]) Kam se poděly vsi „Holospicz" a „Nyclowiz"? Věc jest pochopitelna: Holasovičky splynuly s Kreuzendorfem a vedle Mikulovic vznikla ves „Křižovice". L. 1383. kníže Mikuláš Hlubčický knězi Mikuláši, faráři Holasovskému („Kreuzigersdorf") za 80 hřiven Pražských gr. vzdal plat ze dvou lánů přede branou Hlubčickou.[5]) Po smrti tohoto knížete Mikuláše úděl Hlubčický připadl knížeti Přemkovi Opavskému, který 1391 vsi Holasovičky, Smíchovy a Křižovice zabral, načež o tu věc 1398 souzen opatem skotským ve Vídni, avšak ještě l. 1402. věc nebyla vyřízena.[6]) Ani o komendě Holasovské ani o vsi neděje se potom zmínky, až k r. 1437, kdy purkmistr a rada města Olomouce měšťanům Janchovi a synu jeho Janovi vidimují list na fojtství Holasovské.[7]) Jakož pak r. 1477. kníže Viktorin dal ves „Mikolajovice" (Křížovy) blíž Hlubčic a své knížecí vrchní právo vložiti Václavovi z Vladěnína, „neškodno platům, kteréž bratří zákona Matky Boží domu německého a fary v Opavě" mají,[8]) tak zřetelno jest jednak, že komenda Holasovská dávno již byla zanikla, a že podobně i ostatní statky dostaly se vrchním právem v držení pánů Vladěnských. Aspoň 1488 kněz Tomáš Weynrich, komendor a farář Opavský, když pohonil pana Jana z Vladěnína o „Mikolajovice" a „Smiechuow", vrchní právo ponecháno jim pánům Vladěnským.[9]) Vrchní právo nad zbožím tímto bylo přešlo zatím na pány Lenhartovské (viz Lenhartovy), kdež po zaniknutí komendy Holasovské statek ten byl připadl v držení komendorů Opavských. (Viz Opava, Komenda něm.) Jest známo, že poslední komendor Opavský Jiřík Fink 1537 dal p. Allbrechtovi z Fulštejna na Lenhartovách „zápis konventský" na 250 zl.[10]) Konečně l. 1561. farář Opavský Alois Sybenlot a kollatorové, purkmistr a rada města Opavy, všecko to zboží odprodali: „Křížovú (Holasovičky), ves Mikolajovice a ves Smíchovú, což tu na těch vsech k faře Opavské příslušelo, všecka práva svá za 2000 tolarů", s podmínkou, aby se „zápis konventský Jiříka Finka" navrátil.[11]) Když na to i povolení Císařské došlo, páni Lenhartovští uvedeni v řádné držení těch vsí. Pro poznání poměrů z dob těchto, kdy na těch statcích již dědičných panovali páni Lenhartovští, uvedeme tyto příklady. L. 1582. položen lidem z Mikulajovic (Křížov), z „Křížov" (Holasoviček) a z „Smíchov" rok s jich pánem Václavem st. Hougvicem z Biskupic, ale odložen do r. 1583.[12]) Na zá-

kladě této stížnosti l. 1584. dne 10. aprilis „podle starého kalendáře“ učinili s pánem svým v Opavě smlouvu, že jemu „z jednoho každého lánu 4 nebo 3 silnýma koňmi po 7 dnech při dvoře Smíchovským; z půl pak lánu . . po $^{1}/_{2}4$ dni a ze $^{1}/_{4}$ lánu což by z těch sedmi dní na tu $^{1}/_{4}$ přišlo“ robotovati budou. „Že posedníci aneb hofeři mně z peněz dělati maji.“ Této smlouvy nedodrželi tuším, neb l. 1587. pan Václav s lidmi poddanými z „Smíchov“, z „Mikulajovic“ a „Křížov“ (Holasoviček) vyžádal si roku, že robotovati nechtějí, že „podsedníkuom neb hofferuom dělati zbraňují, a že žádného poslušenství zachovávati nechtí.“[13]) Ten rok označen za „umrlý“. Téhož léta opověděn druhý rok páně Václavův s poddanými ze vsi „Kreysdorffu“, „Schmeisdorfu“ (a Mikulajovic.)[14]) Jméno „Kreysdorff“ že se týče Holasoviček, kteréž na hoře „Křížovy“ slovou, jest zřetelno. Zboží to přešlo potom na pány Vladěnské i zahájena o ně veliká pře r. 1638. a skončena r. 1676, kdež statek Smíchovský zákonu německému zase navrácen. Viz Vladěnín a Smíchovy. [[1]) Vogt, Ballei Böhmen in Denkschriften d. k. Akad. a 5. progr. česk. g. Op. [2]) Pettenegg, Urk. d. Deutsch.-Ordens-Archivs 807. [3]) Kr. 341. [4]) Dílčí listy. [5]) Minsberg. [6]) Viz můj článek Křižovnici zak. matky Boží ve 4. progr. česk. g.; U. D. O. 1588; Kop. Přemysl. 43. [7]) U. D. O. 1932. [8]) O. II. 29. [9]) RP. II. 20. [10]) O. VII. 15. [11]) O. VII. 15. [12]) Roky I. 144 b. [13]) Roky I. 173. [14]) Tamtéž 177.]

Holčovice Horní a **Dolní** = **Hillersdorf** západně od Krnovských Albrechtic s farou a 2 školama, se 1684 ob. Ta ves náležela tuším 1377, psána chybně „Luttendorf“ [1]), ke zboží Albrechtickému, ale přešla potom ke zboží Lenhartovskému, v němž se jí 1477 zpomíná.[2]) Viz Lenhartovy. L. 1558 Albrecht Sup z Fulštejna na Lenhartovách dopustil svým lidem „starou pustou dědinu Hüllersdorf“ na novo osaditi. Tuto listinu potvrdili: 1594 na Fulneku Hanuš Skrbenský z Hřiště; 1664 Jan st. Skrbenský; 1665 purkmistr a rada Krnovská, 1666 Kryštof Bernart Skrbenský na Hošťálkovách, 1732 purkm. a rada Opavická; 1732 Karel Frant. a Jiřík Leopold bratři Skrbenští z Hř. na Hošťálkovách.[3]) — Fojtství v té vsi 1559 od p. Albrechta Supa dostal

Kryštof Lampert, a byly tehda ještě pusty. 1604–10 Jaroslav Bern. Skrbenský dal tu vystavěti kostel dřevěný. Týž 1606 a 1607 pustil Jindř. Richtrovi a Jakubovi Bradišovi krčmu s pekařstvím; kteréž nadání fojtovi Albertovi Poppenovi 1612 potvrdil, což vidimovali 1666 fojt, purkmistr a rada poctivého města hornického Opavice.[4]) Sluji pak tehda „Hilschdorf". Viz ostatek Hošťálkovy. [[1]) Dílčí listy. [2]) O. II. 32. [3]) Blažek Tropp. Zeitg. 1886. č. 260. [4]) Spatzier.]

„Holospitz" viz **Holasovičky**.

O. **Hory (Životské)** = **Berghof** se 137 obyvateli k Životicím Dolním příslušné. Že tato osada vznikla na dvořisku, t. j. na místě, kde stával dvůr, samo jméno ukazuje. Stalo se tak již nejspíše za pána Karla Františka Orlíka z Laziska, kterýž † 1777, neboť jeho synové, Karel a Jan Křtitel hrabata Orlíkové z Laziska, píší se 1785 na listě daném na zámku Životském dědičnými pány na manských statcích Životicích, Herticích a Horách („Berghoff").[1]) [[1]) Kup na mlýn Jana Satky v Životicích.]

Hošťálkovice, ves při oseku Opavsko-Oderském. Ta ves náležela nepochybně do obhradí Landeckého; v dílčích listech se jí nezpomíná. Zdali Arkleb z Hošťálkovic již l. 1413. zpomínaný, jejž pohnali Hynek ze „Steblowicz" a knížecí man Křístek,[1]) na těchto Hošťálkovicích, či na Hošťálkovách seděl, nelze určiti. Bezpečno však jest, že Zajíčkové po Hošťálkovicích se píší již 1434, zejmena Mikuláš Zajíček, jenž toho roku koupil Martinov (viz tam). Témuž tuším Mikuláši, pak Markvartovi a Václavovi Zajíčkům zastavili knížata Opavská 1437 nějaký díl V. Albrechtic (viz tam). L. 1466. pohnán od Mik. Fulštejna ze Slavkova Zajíček z Hošťálkovic.[2]) L. 1478. vzdány Hošťálkovice Matyášovi a Václavovi Zajíčkům v léno.[3]) A téhož roku 1502., kdy Jiřík, Václav, Jakub a Šťastný bratří Zajíčkové prodali Martinov ke Klimkovicím, vloženy jim Hošťálkovice.[4]) Brzo potom nabyl toho zboží Jindřich z Děhylova, neb l. 1505. prodal je Mikuláši Loutkovi z Olbramic.[5]) Po něm je dědil Mikulášův bratr Ondřej Loutka z Olbramic.[6]) A když ten ok. 1535

zemřel, zůstaviv po sobě sirotky Jindřicha, Jana a Jeremiáše, koupil Hošťálkovice od hejtmana zemského p. Bernat ze Zvole k Hlučínu.[7]) Viz dále Hlučín. V matičném museu chová se list od rodu vydaný „v dědině Hošťálkovicích 26. Juli A° 1678", kterýž zní: „My rychtář a rada dědiny Hošťálkovic známo činíme, že poctivá žena Mariana vlastní dcera neb. Jiříka Dostala a jeho ženy Margarety . . z katolického manželství zplozená řádně byla vychována . . . . Což nemajíce my sekretu dědianého aniž umějíce psáti dožádali jsme se velebného a dvojíctihodného kněze Tomáše Petřkovského, administratora děkanství Hulčínského, aby nám tento list sekretem stvrditi a vlastní rukú svú se podepsati ráčil." Podepsáni oba kmotři Marianini Jakub Tešnar a Kateřina Foltka. Na administratorově sekretě tři šípy. [[1]) RP. I. 9. 10. [2]) RP. II. 1. [3]) O. II. 32. [4]) O. III. 28. [5]) O. III. 31. [6]) O. IV. 12. [7]) O. IV. 22.]

Hošťálkovy = Gotschdorf, záp. od Krnova, ves se školou a farou a 567 obyvateli. L. 1281. sluje ta ves villa „Godescalci",[1]) byvši patrně nedávno založena. L. 1377. držel vsi „Hoschzalkowicz", Levice, Dobešovy a půl Pelhřimov p. Mikuláš,[2]) nepochybně Stoš z Kounic, neb 1383 na listě daném v Hlubčicích podepsán Mikuláš Stoš „von Gotschalksdorf".[3]) L. 1477. kníže Viktorin Opavský Hošťálkovy s mnohými jinými vesnicemi uvedl z manství v pozemské Janovi Trojanovi z Vladěnína a panu Václavovi odtamtudž.[4]) Od toho času a tuším již dříve náležely Hošťálkovy až do r. 1578. k Lenhartovám. Viz tam. Toho totiž roku se dcery paní Mandaleny z Fulštejna tím zbožím podělily. Dostala tedy paní Bohunka Kravarská ze Šlevic, manželka Jana Skrbenského z Hříště a na Slavěčíně, sudího menšího práva markr. Moravského v kraji Olomuckém, ku svému dílu Hošťálkovskému vsi Hošťálkovy s pivovarem a dvorem popložným, Vráclavek, Novou Vesku (teprv založenou), Holčovice, Mokré a vsi pusté Kobylí a † Matyášovy. Paní Bohunka svému fojtu Hošťálkovskému před r. 1581.

českým listem dala výsadu, aby kromě svého dědičného statku i kováře, pekaře, ševce a krejčího chovati směl. Když pak l. 1581. zemřela a její manžel to zboží zdědil, potvrdil témuž fojtovi Gallovi týž list paní Bohunčin.[5]) Pan Jan Skrbenský zakoupil ještě l. 1586. od paní Anastasie Pražminky, rozené Četryšovny, panství Fulnecké a 1588 panství Slatinské, jež ale již 1592 prodal. Že však ani z první ani z druhé manželky Maruše Okrouhlické z Kněnic neměl dítek, po jeho smrti ok. 1597 dědili příbuzní a sice bratra Václavův syn Jan nabyl Fulneku a bratr Jaroslav Hošťálkov. Tento jsa maršálkem knížetství Těšínského držel tam statky Šenov, V. Kunčice a Vratimov. Žil ještě 1602. S manželkou Annou Morkovskou ze Zástřizel měl syny Jaroslava, Václava Slavibora, Jana, Bernarta a Jana Jetřicha. Z těch nejstarší Jaroš dědil tušim Hošťálkovy, Václav Slavibor dostal V. Kunčice a Vratimov, kterýž později přešel na Jana Jetřicha; Bernart byv odbyt penězi koupil na Moravě Dřínov; Jan dědil Šenov. Jaroš Skrbenský † okolo 1641. Jeho manželka, Anna Folkenhonovna, vdova po Vilému z Valdštejna na Albrechticích, pojala za třetího manžela Viléma Alexandra Oderského z Lideřova na Vikštejně. Úmluvami s dědici přešly Hošťálkovy, V. Kunčice i Vratimov na Šenovského držitele pana Jana, od něhož pocházejí dosavadní páni Skrbenští na Slezsku. Pan Jan, soudce zemský v kníž. Opavském a nejvyšší sudí Těšínský, dne 25. list. r. 1658. povýšen do stavu starých svobodných pánů v království Českém a † ok. 1662. S manželkou první, Juditou Bruntalskou, která po sestře byla zdědila Petříkovy a Vratišovy (viz tam), měl syny Jana Jaroslava, Jiříka Frydrycha, Albrechta Václava, Kryštofa Bernarta, Maxmiliana, Karla Jetřicha

a Rudolfa. Z těch synův nabyl Hošťálkov Kryštof Bernart, narozený 1615, i stal se přísedícím soudu zemského a výběrčím v kníž. Opavském. S první manželkou Juditou Barborou Tvorkovskou z Kravař († 1659) nabyl Kunčic a měl z toho manželství syna Františka Albrechta, jemuž postoupil Kunčice (viz tam). S druhou manželkou Apolenou Bořitovnou z Budče (z Moravy † 1698) měl syna Jana Kryštofa, který po otci, jenž † 1686, Hošťálkovy dědil, ale zemřel dne 5. února 1725 ve Vídni svoboden. Když o to dědictví nastal spor, l. 1727. přirčeno synům Karla Jetřicha na Šenově a V. Kunčicích: Karlu Jetřichovi a Jiříkovi Leopoldovi. Za těchto pánů Hošťálkovy se poznenáhlu byly proměnily na ves německou, neboť, když oba l. 1731. svobody fojtu Hošťálkovskému potvrzovali, starý list nadační dali přeložiti na německý.[6]) Pan Jiřík Leopold nabyl obou Rudic s Landekem a Horním Žukovem na Těšínsku, načež po jeho smrti (5. bř. 1743) i tyto statky spadly na bratra Karla Jetřicha. Tento byv narozen 15. října 1683 zdědil po otci Šenov, V. Kunčice s Vratimovem, k čemuž ještě přikoupil Bartultovice, Radvanice, Lipinu a Řepiště. Pan Karel Jetřich byl nejv. sudím, 1738 maršálkem kníž. Těšínského, JMC. tajným radou a komořím, i † 18. října 1768. S manželkou Helenou Marketou sv. slečnou Skrbenskou z Pr. Slezska měl dceru Helenu, provdanou za Jindřicha Halamu z Jičína a na Neplachovicích, a 3 syny. Nejstarší Karel Traugott na Hošťálkovách a V. Kunčicích měl za manželku Marii Gabrielu sv. slečnu z Poppen; jeho bratr Karel Leopold slouže ve vojště za podplukovníka padl v bitvě u Kolína 1757; Oto na Šenově stal se hejtmanem kníž. Těšínského. Pan Karel Traugott nabyl s man-

želkou M. Gabrielou Liptyně a Vysoké. Že poddaní její sestry Karoliny z Drslavě se k paní Gabrieli na Hošťálkovy utíkali s prosbami, bylo u Drslavě zpomenuto. Syn těchto manželův, též Karel Traugott, koupil 1779 Štemplovec, Jamnici a Kamenec, stal se JMC. komořím, sudím a nejvyšším komorníkem v knížetství Opavském, ale † před otcem dne 26. února 1783, takže otec toto jeho zboží ve správu přejal a pro vnuka, odprodav V. Kunčice, až do své smrti (1790) spravoval. Vnuk Karel Traugott Gabriel nar. 17. list. 1781 zdědil Hošťálkovy, Štemplovec a Jamnici, ale tyto poslednější statky pro dluhy 1813 prodány, a poněvadž bezdětek byl, l. 1831. prodal i Hošťálkovy Karlovi hraběti Strachvicovi. Od něho přešly koupí 1837 na Jindřicha Arco a Antoniu rozenou Strachvicovnu. L. 1848. sběhla se veliká bouře poddanská na panství Hošťálkovském, z níž hrabě Arco s těží vyvázl. Nyní drží Hošťálkovy p. Karel hrabě Arco. [[1]) M. IV. 265. [2]) S. VI. 195. [3]) Minsberg 131. [4]) Viz Lenhartovy. [5]) Spatzier. [6]) Spatzier.]

Hoštice Malé = Hoschütz Klein, ves sousedící s Opavou a Kateřinkami. Toto sousedství bylo příčinou, že v té vsi vzniklo několik vrchností. Nejstarší dějiny viz u Hoštic Velikých, od jejichž území Malé Hoštice se odloučily. Malé Hoštice vznikly mezi l. 1222—1269, jak se zdá osazením některého opata kláštera Velehradského, neboť ještě l. 1250. v breve papeže Inocence IV., kterým Jeho Svatosť potvrzuje konventu Velehradskému všecko zboží, jmenují se jen jedny Hoštice („Hoscicz"),[1]) ano ještě 1265 biskup Bruno nerozeznává obojích.[2]) Co se osudů zboží Velehradského týče, viz u Stěbořic. Však již před r. 1265. klášteru Velehradskému toto Hoštické zboží jest znamenitě ztenčeno, neboť kněz opat Arkleb bez přivolení konventu všecko své zboží v Hošticích za 84 hřiven stříbra prodal měštěnínu Opavskému Heřmanovi Lohenovi. Když nastoupil kněz opat Lupin, rázný obhájce zboží duchovního, zamýšlel Heřmana Lohena pro neřádné nabytí toho zboží žalovati u samého krále Českého Přemysla Otakara II. Poněvadž se tu jednalo

o měšťana, nalezlo se mnoho přímluvčích, kteří tu věc po dobrému ukliditi usilovali. I zasedlo tedy na té při l. 1269. dne 4. září v klášteře minoritském nepodezřelé právo za přítomnosti fojtův z měst Hlubčic, Opavy a Krnova. Jednu stranu zastupovali pan Kuna komoří cúdy Olomucké a p. Záštit; druhou Milota z Kvasic a Mrakota z Kravař. I uznalo toto nepodezřelé právo, aby Heřman Lohen podržel V. Hoštice, a v M. Hošticích aby vydal opatovi jeden lán, z něhož jde platu hřivna a lot; mlýn, jenž nese půl hřivny; zahradu a ještě nějaké pozemky menší.[3]) Proto v majestátě krále Přemysla Otakara II., daném l. 1270. již jen „Minus Hoschiz" t. j. Malé Hoštice konventu Velehradskému se potvrzují.[4]) Avšak netoliko klášter Velehradský, také jiné vrchnosti tu v M. Hošticích zboží nabyly, takže potomně vznikly 4 obce, zejmena nabyli tu zboží měšťané někteří, klášter Klárský („panenská obec"), komenda sv.-Janská; posléze drželi tu pozemky a poddané i knížata Opavská. Pod těmito různými vrchnostmi drželi konečně i někteří zemané svobodné statky; uváží-li se, že potomně různí ti držitelé časté spory mezi sebou měli, píšíce se jednostejně „na M. Hošticích", pochopitelno, že bude těžko sledovati jednotlivé části, pročež přidržujeme se letopisného pořádku. L. 1343. kníže Mikuláš II. měštěnínu Opavskému, Janovi z Hlubčic, osvobodil statek v Hošticích od ročního platu, který povinen byl dávati do knížecí komory a zemskému fojtovi.[5]) Týž kníže l. 1365. pustil několik poddaných v M. Hošticích a hřivnu ročního platu konventu a abatyši od sv. Kláry.[6]) Týž klášter již před tím nabyl po nějakém Vítu statku v Malých Hošticích, jakož to týž kníže l. 1364. listem daným na Hradci potvrdil.[7]) Toto zboží Klárské rozmnoženo jest konečně i dvorem kláštera Velehradského, ježto konvent Velehradský l. 1437. nevida své zboží bezpečno dvůr svůj v M. Hošticích a druhý v Turkově l. 1437. prodal pannám Klarkám za 45 hř. gr. Pražských.[8]) Již před tím l. 1430, měštěnín Opavský Mikuláš Middemal prodal $2^1/_2$ lánu mezi Opavou a Hošticemi konventu Dominikánskému v Opavě. Tento statek patrně záležel v nynějších Kateřinkách. Za to však nemáme zpráv o tom, kdy komenda sv.-Janská zboží M.-Hoštického nabyla, leč bychom to doložili vrchním právem, kteréž ok. 1430 kníže Přemek, jsa v pilných postaven potřebách, pustil komendě od sv. Jana.[9]) Co se tkne obce panenské náležela až do zrušení klášteru sv. Kláry v Opavě[10]) i držela tu l. 1563. panna Kateřina Kotulinská z Kotulína dvůr a 3 člověky.[11]) Po zrušení kláštera dostala se panenská obce soukromníkům, až jí r.

1819. nabyl Guťár z Bohumína. Tento však pozemky rozprodal, i slovou dotud Guťárovskými. K té obci náleželi 1 pololaník, 14 zahradníků a 14 chalupníků; škola stojí v panenské obci.[12]) Knížecí obec vznikla r. 1640. z panského Lichtenštejnského dvoru, jenž rozprodali 8 zahradníkům a 4 chalupníkům. Komenda sv.-Janských rytířů v Opavě má v M. Hošticích 1 sedláka, 9 zahradníků a 5 chalupníků se 164 jitry pole a dvůr s ovčínem se 375 jitry pole. Komendor Opavský tedy držel tu největší statek vedle zbytku zboží Velehradského, kteréž bylo jenom tím větší, že k němu příslušely i Pusté Jakartovice pod jednou správou jsouce spojeny. Další osudy Hoštic týkají se hlavně těchto dvou držitelů, o nichž tuto třeba nám promluviti. — Když se zboží Velehradské (Viz Stěbořice), tedy i M. Hoštice, což tu konvent měl, dostaly v zástavu pánům Běrkám z Násile, bratří Jiřík a Hynek Hyncíkové Běrkové okolo 1518 zapsali Jiříkovi z Tvorkova a z Kravař 100 zlatých na M. Hošticích.[13]) Témuž zapsali i 10 zl. platu na též vsi.[14]) Když p. Jiřík, pán na Zábřeze a Boleticích, ok. 1518 zemřel, z jeho 4 synův dostal M. Hoštice p. Václav, kterýž vrchnosť na komendorských lidech vykonával, i pustil mu konečně p. Jiřík Běrka všecko právo na M. Hošticích.[15]) L. 1520. pán Václav z Tvorkova měl s knězem komendorem Mikulášem Hertvikem veliké spory o louky, o brázdu přeoranou[16]) a konečně o cestu k Oldřišovu, „že ji dopustil zrýti a zahraditi". V té při pp. nalezli: „že kněz komendor má lidem cestu svobodnú vedle vývozu toho pustiti, kterým jedú k Oldřišovu z M. Hoštic, tak aby tú cestú s vozy svobodně i s dobytky jezditi mohli, a p. z Tvorkova má podle téhož vývozu na druhé straně cestu pustiti, aby kněze komendorovi lidé nových cest nedělali."[17]) Pan Václav prodal nějakému oltařníkovi do Opavy ročního platu z Hoštic za 60 zl.[18]) S p. Václavem měl tu v M. Hošticích nějakou spravedlivosť i jeho bratr Kryštof, poněvadž od kněze komendora Hertvika pohnán byl o svědectví „z toho času, když on v M. Hošticích spravedlivosť svou držel."[19]) Tato páně Kryštofa část, „5 člověků", později zastavena jest komendoru sv.-Janskému.[20]) Pan Václav nabyl od bratra také Kamence, a skrze manželku Kateřinu z Děhylova Dobroslavic.[21]) Jeho synové Jiřík, Bernart a Konstantin při smrti otcové († 1545) byli ještě nezletilí, a pozbyvše Dobroslavic, podrželi M. Hoštice, pro něž je l. 1546. a 1551. pohnali páni z Vrbna, ješto všecku zástavu kláštera Velehradského byli na sebe převedli.[22]) Také l. 1560. páni Bernart a Štěpán z Vrbna pohnali je o postoupení vsi

M. Hoštic a pusté vsi Malých Ekartic.[23]) Tíž páni pohnali také kněze komendora Jiříka Lesotu ze Steblova, kterýž v M. Hošticích držel dvůr a osm člověků.[24]) Tento půhon týkal se jen oné části, kterou komendor po Kryštofovi z Tvorkova, jak výše dotčeno, byl na sebe převedl, neboť hned r. 1560. pp. Jiříka a Mikuláše z Tvorkova pohnal, že jsou mu rukojmě za správu té části postoupené. Ale právo nalezlo, že p. Jiřík Lesota tomu půhonu odpovídati nemá, poněvadž i jiní na díle té vsi v držení jsou.[25]) Držel tu zejmena také nějakou část M. Hoštic a Malých Ekartic p. Ondřej Bzenec z Markvartovic.[26]) Když Konstantin z Tvorkova l. 1567. v hádce zabit jest, přejal to zboží p. Jiřík Bernart sám. Pan Jiřík Bernart Tvorkovský z Kravař nabyl s Mandalenou z Fulštejna, ovdovělou Kravarskou ze Šlevic, znamenitého zboží, stal se pánem na Oldřišově a Komárově, a od r. 1581. byl nejvyšším komorníkem knížetství Krnovského, i † ok. 1589 zanechav jedinou dceru Annu, kteráž po prvním muži nabyla N. Cerekve. M. Hoštice však již r. 1573. držel Mikuláš Tvorkovský, přikoupiv l. 1583. od p. Jiříka Bernarta Tvorkovského také onu část (5 lidí), která před tím byla knězi komendoru Lesotovi zastavena.[27]) Touto proměnou nastal mezi kněžími komendory a p. Mikulášem veliký spor o vrchní právo, kteréž jak výše zpomenuto již od knížete Přemka komendorům bylo uděleno a od Hanuše Korvína potvrzeno.[28]) Mnoholetý ten spor začal kněz komendor Lesota pravě, že drží dvůr, role, mlýn, louky a větší díl lidí usedlých dědičně ku komendorství.[29]) Jeho nástupce Jiřík ml. Adlšpach z Damsfortu vyslovil, že prý kromě 5 člověků ti jiní vždy ke komendě náleželi[30]) a tolikéž i třetí Hendrych z Logu neustál ve sporu, až posléze r. 1591. ve čtvrtek před sv. Lucií mezi p. Mikulášem z Tvorkova a p. Mat. Děpoltem Popelem z Lobkovic od sv. Jana komendorem poddanosť na lidech ve vsi M. Hošticích panu Mikulášovi z Tvorkova přisouzena.[31]) Toho času držel tu pod komendorem svobodný dvůr Frydrych Žopovský z Žopov, jenž se psal „a na dvoře v M. Hošticích“, ale již r. 1602. týž s tím dvorem byl již při díle pánů Tvorkovských.[32]) Dvůr v nájmu tu držel od r. 1570—1590 vladyka Valentin Otík z Pěnčic a z Oldřišova, maje k manželství Žofii Trčinskou z Trčince. Jeho syn Jan koupil statek u Olomouce, a jeho strýc držel Hněvošice.[33]) Pod panem Mikulášem z Tvorkova držel l. 1582 statek Mikuláš Laryš z Načeslavic, ale týž r. 1588 byl již mrtev.[34]) L. 1591. pod týmž pánem Mikulášem držel svobodný dvůr, snad bývalý Laryšův, Jan ml. Odkolek z Oujezdce a na Malobratřicích.[35])

Po něm jej měl Adam Morovický z Roudnice. Konečně držel tu mlýn pod týmž p. Mikulášem Jan Kotulinský z Kotulína.[36]) Pan Mikuláš Tvorkovký, který byl druhdy držel P. Polom i Hněvošice, potom pak Štítinu s příslušenstvím koupil, jsa také pánem na Sucholazeckém manství, po bratrovi svém Jiříkovi stal se nejvyšším komorníkem knížetství Opavského a † 1599. Ze synů jeho † Milota 1590 před otcem; Pertolt dědil po strýci Raduň, Jan Konstantin nabyl s manželkou zase P. Polomě a nejmladší Janák Karel držel Štítinu a M. Hoštice, nepochybně i s Jakartovič ami.[37]) Za pana Janáka (viz Štítinu) držel ten dvůr po Odkolkovi Adam Moravický z Roudnice s manželkou Annou Mitrovskou z Nemyšle,[38]) ale 1612 měl již dvůr v Boleticích a koupil potom Mladecko. Jeho i Frydrycha Žopovského dvory přešly potom na jiné držitele, neb 1610 držel jeden Joachym Pruský z Pruského,[39]) kterýž před tím byl seděl na dvoře v předměstí Jaktarském v Opavě; druhý náležel Albrechtovi Donátovi z V. Polomě, na něhož 1613 leželi ležáci v Opavě pro 250 zl. Když p. Albrecht 1613 zemřel, držela ten dvůr jeho manželka Anna Rotumberkovna z Ketře. Tyto dvory tehdejší takové nebyly nic jiného leč svobodné selské grunty, robotou nezávazné, jako nyní jsou. Pan Janák Karel l. 1612. prodal Štítinu své manželce paní Anně Bruntalské z Vrbna, po níž dědil jejich syn Mikuláš Hynek Tvorkovský z Kravař. Ten však l. 1631. prodal M. Hoštice Jiříkovi Abrahamovi Kalkrajtrovi z Dulciho, a Štítinu Karlovi Mošovskému.[40]) Jiříka Kalkrajtra a Hedvíky Piklarovny syn, Karel Frydrych Kalkrajter, sudí práva menšího v knížetství Opavském, držel M. Hoštice l. 1654.[41]) Při potomcích jeho, kteří drželi také Kyjovice (viz tam), zůstaly M. Hoštice do počátku tohoto století, kdež přešly na pány z Gelhornu. K této obci původně Velehradské potom Tvorkovské, pak Kalkrajterské a nyní Gelhornské náleželo 6 sedláků, 21 zahradník, v Pustých Jakarticích 1 krčma a 8 zahradníků i s Klingenbeutlem.[42]) [[1]) M. III. 128. [2]) M. III. 273. [3]) M. IV. 29. [4]) M. IV. 42. [5]) M. VII. 332. [6]) Bierm. 163. [7]) M. IX. 274; Kr. 344. datuje 1365. [8]) Kr. 502. [9]) RP. XXI. 308. b. [10]) Viz Opava, Klášter Klárský. [11]) RP. XVI. 58. [12]) Triest. [13]) RP. VI. 245. [14]) RP. XVI. 184. [15]) RP. XVI. 184. [16]) I. kniha pam. 102, 102 b—130. [17]) Tamtéž 101. [18]) Opomenuto zapsati, odkud. [19]) RP. VIII. 573. [20]) RP. XX.; 158 a XIV. 123. [21]) Viz tyto. [22]) RP. XI. 180, 191, 348. [23]) RP. XIV. 61. [24]) RP. XVI. 57. [25]) RP. XIV. 97—100. [26]) Tamtéž 59. [27]) RP. XX. 158. [28]) RP. XXI. 388 b. [29]) RP. XVII. 146. [30]) RP. XX. 158. [31]) O. VIII. 17.

[32]) RP. XXII. 4, 25; Zukal záp.; RP. FXIV. 146. [33]) Svoboda. [34]) RP. XX. 66, 200. [35]) RP. XXII. 77 a 96; XXIV. 38. [36]) RP. XXI. 150. [37]) RP. XXIII. 250, 270, 289. [38]) RP. XXIV. 136. [39]) RP. XXV. 251. [40]) O. XX. 45. [41]) RP. XXII. 34, 93. [42]) Triest.]

Hoštice Veliké = Hoschütz Gross, farní ves, vých. od Opavy. L. 1222. kněz Radoslav, arcijahen kostela Olomuckého, ze svého statku „Hossize“ vzdal klášteru Velehradskému 10 hřiven ročního platu, ponechav sobě pro potřebu svou až do života 8 hřiven, aby po jeho smrti to vše na konvent Velehradský spadlo. Kromě toho daroval klášteru 3 mlýny, zahradu a dům v Opavě, aby v měsíci květnu za něho záduší slouženo bylo.[1]) Tento Radoslav patrně byl rodák Hoštický a dědic panství Hoštického, které po smrti jeho příbuzných na něho spadlo. Že náležel k osobám toho času předním, poznáváme z toho, ani jej na listech biskupů Roberta Olomuckého a Vavřince biskupa Vratislavského, na majestátech krále Přemysla Otakara I., krále Přemysla II., královny Konstancí i markrabí Moravského Vladislava Jindřicha za svědka zapisovali.[2]) Koupiv 1232 ves Bolelouce u Olomouce, zemřel po r. 1240. L. 1250. potvrdil papež Inocenc IV. klášteru Velehradskému také ves „Hosciz“,[3]) a tolikéž učinil l. 1265. biskup Bruno.[4]) Po smrti Radoslavově spadlo celé zboží Hoštické na klášter Velehradský, který patrně tu založil M. Hoštice. Avšak opat Arkleb (1257—1261) oboje Hoštice za 84 hřiven stříbra prodal měštěnínu Opavskému Heřmanovi Lehenovi. Poněvadž kněz opat Arkleb tak byl udělal bez vůle celého konventu, nástupce jeho opat Lupín, maje listy na neodcizování zboží klášterského od papeže J. Svatosti potvrzeny, obrátil se ke králi Českému Přemyslu Otakarovi II., aby onen prodej zvrátil. A tak se v Opavě r. 1269. sešel smírčí soud (viz M. Hoštice), který uznal, že V. Hoštice mají zůstati měštěnínu Lohenovi, a klášter aby podržel 1 lán, mlýn a zahradu v M. Hošticích.[5]) Ovšem Heřman Lohen a jeho snad syn Pertolt zasloužili se o V. Hoštice, neboť před rokem 1288. založili tu kapli sv. Jana, k níž s vůlí zeměpanskou vzdali bezplatný lán role, 1 hřivnu platu ročního a desátek z jejich tří lánů a ze mlýna, a louku u brodu. To jejich dání potvrdil l. 1288. dne 15. ledna biskup Dětřich Olomucký. To vše stalo se za přítomnosti pp. Voka z Kravař a Zbyslava z Kout.[6]) Ten jest počátek kostela Hoštického a jeho fary. Heřman Lo l. 1289. prodal louku u své vesnice V. Hoštic za 12 hřiven spoluměšťanům svým Opavským za přítomnosti Hoštických lidí Gobla, Jakuba, Žibřida a Vinanda, vymíniv sobě ort

stříbra ročního platu.[7]) Brzo potom zdá se, že zboží V.-Hoštické dostalo se v držení pánům z Kravař ke Kravařům (Viz Kravaře), ale na tom zboží vázla povinnost manská, neboť z V. Hoštic dávalo se 10 hřiven ročního platu k děkanství Olomuckému. Tento manský plat l. 1376. pan Václav z Kravař, komoří cúdy Olomucké, vyvadil a jej na Čechovicích u Prostějova, poukázal,[8]) ješto páni z Kravař tehda také veliké zboží Plumlovské a Strážnické na Moravě drželi. A tak l. 1377. náležely V. Hoštice p. Václavovi z Kravař a připadly s celým zbožím Kravařským ke knížetství Krnovskému.[9]) Když pak pan Petr z Kravař l. 1420. otcovské své zboží Kravařské po předcích zděděné, od něhož se psal ten rod, rozprodal, koupil Jan Čelm z Vyškovic Komárov a V. Hoštice, ale brzo holé V. Hoštice prodal Mikuláši řečenému Faulherin, čili Faulhering, měštěnínu, který jsa Opavským přísežným konšelem,[10]) V. Hoštice již l. 1430. držel. Pan Mikuláš maje k manželství Alenu Mrakotovnu z Ješkovic nabyl s ní dílu Hlavnice. Jaké z toho jemu a jeho manželce rozepře vznikly, viz u Hlavnice, kteráž vrchním právem náležela k V. Hošticím. Týž Mikuláš přikoupil l. 1446. od vdovy Zbyňka Hřivnáče z Heraltic i ves Komárov. (Viz ten.) Když pak před r. 1460. zemřel bez dědiců, jeho vdova Alena pojala k manželství Hynka I. Kravarského ze Šlevic, syna Mikuláše Šlevice na Kravařích. Tento pan Hynek spojil potom v jednu ruku s dědičným svým zbožím (Kravaři i Kouty) V. Hoštice s Komárovem i s tím vrchním právem v Hlavnici. Páně Hynkův syn Mikuláš držel všecko to zboží, ale 1485 odprodal dvůr Chlebičovský p. Janovi z Fulštejna, a 1490 to vrchní právo v Hlavnici Jindřichovi Donatovi na Nové Cerekvi.[11]) L. 1488. paní Alena z Kravař, matka Mikulášova, vzala jej na spolek, stoupivši se tím svým zbožím, což tu věnem držela, avšak pozůstavujíc si, aby 100 zl. poručiti mohla.[12]) A tak dcera paní Aliny, Kateřina, 150 zl. po nebožce mateři své zdědila, neb 1491 táž paní Kateřina na spolek přijala p. Sobka Bělíka z Kornic a na Bohumíně i dítky své na 150 hř. těžkých i na všecko své právo ve V. Hošticích, tím právem, jehož má po nebožičce Aleně Kravarskej, mateři své.[13]) Její bratr Mikuláš l. 1498. byl již ženat, neb vložil toho roku Magdaleně z Otmutu, manželce své, 800 zl. uherských na vsech Komárově a V. Hošticích věnných peněz, avšak zůstavil si 10 zl. platu na V. Hošticích, které paní Harasovské vzdává.[14]) L. 1522. držel všecko to zboží i Kravaře Hynek II. Kravarský ze Šlevic. Když se potom synové Hynka II. dělili, dostal Kravaře a

½ Kout p. Hanuš; V. Hoštice, Komárov a ½ Kout p. Bartoš Kravarský ze Šlevic. Pan Bartoš l. 1556. jsa nejvyšším sudím „osadiv místo své podle pořádku“ vložil do desk Krnovských 1300 zl. uherských červených věnným právem Dorotě Holej z Ponětic, manželce své, na dvoře a vsi V. Hošticích.[15]) Ten vklad učinil patrně po smrti první své manželky, neboť téhož r. 1556. druhé své paní Mandaleně z Fulštejna, dědičce velikého zboží Lenhartovského (viz Lenhartovy) 2500 zl. počtu Moravského vložil na V. Hošticích.[16]) Byv nejvyšším sudím od r. 1556, † 1559 a zůstavil z druhé manželky dcery Bohunku a Kateřinu. Paní Mandalena provdala se potom za p. Jiříka Bernarta Tvorkovského z Kravař, s nímž měla dceru Annu. Když paní Mandalena l. 1578. zemřela, podělily se oboje děti zbožím zděděným. Kateřina provdaná za Václava Hougvice z Biskupic dostala po matce Lenhartovský díl a otčizny Komárov a ½ Kout; Bohunka, manželka p. Jana Skrbenského přijala Hošťálkovy (viz tyto) a otčizny V. Hoštice. Paní Bohunka hned toho r. 1577. přijala manžela svého na ves svou V. Hoštice i všecko, což má v knížetství Krnovském.[17]) Brzo potom V. Hoštice od Jana Skrbenského koupil vladyka Daniel Macák z Ottenburka, druhdy měštěnín Opavský, kterýž nabyv pro sebe povýšení do stavu šlechtického r. 1581. od Jiříka Bartoloměje Tvorkovského byl nabyl půl vsi Kout a od bratří Elblů Kravař a druhé polovice Kout. Vladyka Daniel Macák, pochovav r. 1588. manželku Zuzanu,[18]) zemřel r. 1600, načež syn Matouš dostal Kravaře a Kouty; syn Jiřík V. Hoštice a statek v Oticích. L. 1602. měl tuhý spor s městem Opavou stran pivovarnictví.[19]) Jiřík Macák měl 3 syny a tuším dceru Alinu. Syn Václav odstěhoval se do Čech, kdež statků nabyl a stal se předkem rodu Macákův dotud kvetoucího; prostřední syn † ok. 1630. Třetí syn Jiřík II. držel Hoštice, Anna Macákovna s manželem Šelihou z Řuchova držela od 1620—1638 svobodný dvůr v Jamnici. Páni Macákové jsouce přívrženci evangelických stavův, jak Jiřík II. na V. Hošticích, tak Kašpar na Kravařích, statky své pro odboj proti Císaři Ferdinandovi propadli. Komu se V. Hoštice dostaly v držení, není dosti jasno, neb l. 1630. z dvorské komise přišlo nařízení, vedle něhož se mělo 8000 zl. zapsati Jiříkovi Pichlerovi na propadlých statcích Jiříka Macáka V. Hošticích a Vikštejně.[20]) Zdá se však, že V. Hoštice p. Jiříkova sestra Alina Macákovna s manželem Janem Bortoloměјem Štablovským držela až do r. 1634.[21]) Kterakým způsobem V. Hoštice na konec 17. století přešly na Marii Alžbětu Potovnu z Librosy,[22])

není té chvíle zřetelno. S prvním manželem svým Církevským z Tybis neměla dětí; její druhý manžel Jetřich Šmerovský z Lidkovic, přištěhovalý z Čech, † 1715 na V. Hošticích, zůstaviv vdovu, která jej smrtí následovala r. 1718, a dvě dcery: Annu Marketu, provdanou za sv. p. Eichendorfa, a Josefu Johanku, provdanou za Karla Josefa Rogojského z Rohozníka. Tyto sestry dostaly po polovině Hoštic, avšak Josefa Johanka před svou smrtí († 1746) prodala Hoštice hraběti z Jašína. Později skrze manželku Barboru Hodicovnu dostal se v držení V. Hoštic Dominik Ignác Chorinský z Ledské, pán na Štítině (viz tam), kterýž byl do r. 1770. hejtmanem zemským spojených poloviček obojích knížetstev trans Oppaviam. Po jeho dceři Marii přešly V. Hoštice na hrabata ze Sprinzenštejna, kteří V. Hoštice drží déle než 100 let. [1) M. II. 139. 2) Viz Radoslav z Hoštic v Op. Týdenníku. 3) M. III. 128. 4) M. III. 273. 5) M. IV. 29. 6) Kr. 153. 7) Kr. 159. 8) Kr. 383. 9) S. VI. 189. 10) Kr. 467. 11) O. III. 8. 12) K. I. 47. 13) K. I. 49. 14) K. I. 55. 15) K. II. 19. 16) K. II. 20. 17) K. II. 29. 18) Viz 6. progr. česk. g. Op. 19) Listy mat. mus. Op. 20) Hist. st. sekce XXII. 516. 21) Svoboda. 22) Svoboda.]

O. **Hotzenplotz** viz **Osoblaha.**

Hrabalův mlýn viz **Mlýny.**

Hrabí (**Hrabské, Hrabství**), jihových. od Opavy, ves se školou a 384 obyvateli příslušná do obce Vyškovské. Poněvadž se té vsi nezpomíná r. 1377. v dílčích listech, nepochybno bude, že zůstávala v drženi pánů Hradeckých. (Viz Hradec až do r. 1460.) Tuto ves Hrabí tehda pustou odprodal tuším kníže Jan Opavský a Hlubčický jistému Nedvídkovi, nejspíše Václavovi z Leskovce (viz Leskovec), po němž ji držel syn jeho Jan Nedvídek r. 1494.[1]) Okolo r. 1500 rozeznávaly se dva díly „Přední Hrabí“ a „Zadni Hrabí“, neb l. 1506. Jan a Vít z Jakubčovic, (viz u Jakubčovic a Skřipova) vložili půl vsi Hrabí Předního Joštovi z Tamfaltu, ale r. 1512. zapsáno mají toto zboží na sebe Jan a Jiřík z Jakubčovic.[2]) Tato čásť dostala se později městu Opavě, i sluje ještě 1594 „pustá ves

Hrabie".[3]) Půl vsi „Zadní Hrabí" již ok. 1500 po smrti svrchupsaného Jana Nedvídka z Leskovce zemský hejtman pro dluhy pozůstalé a k lepšímu sirotků pozůstalých prodal s Leskovcem Mikulášovi z Červené Lhoty, načež tento své manželce Johance na tom zboží zapsal věno.[4]) Jeho potomci Václav, Balcar a Jiřík bratří Leskovšti z Červené Lhoty l. 1545. vložili Leskovec a pustou ves Zádní Hrabí Jiříkovi Stošovi z Kounic, kterýž tu část hned vložil Jakubovi Volskému z Kalení.[5]) Brzo po tom přešlo to zboží na pp. Rotumberky z Ketře, z nichž Leskovec držel Matyáš, a „dvůr Hrabí" a dům i zahradu před městem Opavou jeho bratr Petr Rotumberk. Po smrti páně Petrově l. 1560. z nařízení pp. soudců všecko to zboží prodáno,[6]) i jmenuje se již 1561 Eliáš Hatlák z Prachatic „a na Hrabí".[7]) Avšak r. 1568. držel Hrabí Jiřík Rozhon z Kopčic, kterýž byl do r. 1559. držel ves Choceň (Kotzendorf) u Bruntále, kterou ves s tvrzí, kostelním podacím i sklárnou byl postoupil Jindřichovi Adelspachovi z Nykelsdorfu.[8]) Pan Jiřík Rozhon měl k manželství Elšku Barultovnu vdovu po Janu Laryšovi (viz Hlínku). Když mu paní Eliška r. 1568. zemřela a téhož roku se mu také jeho vlastní syn Jetřich utopil v rybníku v Karviné, kdež dlel u nevlastního svého bratra Laryše,[9]) zůstal v držení toho zboží on pan Jiřík Rozhon sám až do své smrti († 1576 v Opavě). Pan Jiřík Rozhon byl osoba dosti znamenitá, neboť zachovaly se nám listy od biskupa Vilíma Prusinovského jemu l. 1568. psané.[10]) Po Jiříkovi z Kopčic držel Hrabí Štefan Jonsdorf z Hartenberka, jehož ujcem byl neb. Rozhon.[11]) Tento však před r. 1578. prodal dvůr Hrabí Charvatovi Petrovičovi z Vetče, ale nejspíše skrze svod dostali se v jeho držení bratří

Kravarští ze Šlevic,[12]) z nichž je potom měl Albrecht sám. Za nedlouho přešlo to zboží na pány z Jašína, neb již l. 1597. Mikuláši Tvorkovskému a na Štítině pro listovní urážku položen byl rok „s vladykou Melicharem Gassinským z Gassina na Ketři a na Hrabí", načež pan Melichar l. 1598. učinil p. Mikuláši odpros.[13]) O pánech z Jašína viz u Ketře. L. 1625., tu ves a dvůr i s domem pozemským v Opavě Jachym Leopold sv. p. z Jašína a na Ketři prodal Janovi staršímu Vojskovi z Bogdunčovic,[14]) avšak z toho kupu sešlo. Pan Jachym Leopold z Jašína † 1652, i přešlo zboží Hrabské nepochybně na Jana Jiříka z Jašína a na Ketři a potom na syna druhého Ferdinanda Otu, kterýž zdědiv Vysokou a stav se pánem na Fryštátě, l. 1699. dne 13. června ves Hrabí prodal Františkovi Vilémovi Antonínu Sedlnickému, svob. pánu z Choltic k panství Bílovskému, (Viz Bílovec). Co se týče dílu nazvaného „Přední Hrabí", kterýž připadl městu Opavě, u Jakubčovic bude zpomenuto. Že lid obecně a úplně správně mluví „Hrabské", má svůj původ v tom, že ta ves dlouho stála pusta; proto podobně i pusté vsi Vyškovicím říkalo se i říká „Vyškovské", rozuměj pole. Podobný smysl má i jméno Hrabství. [[1]) Svoboda. [2]) O. III. 33. [3]) NB. 1868. 53. [4]) O. III. 26. [5]) O. VI. 2. 3. [6]) RP. XVII. 132, XVIII. 103. [7]) RP. XIV. 144. [8]) V. V. 309. [9]) RP. XVIII. 128. [10]) Opisy v mat. museu. [11]) RP. XIX. 239, 252. [12]) RP. XVII. 287, 287. [13]) Roky 19. 20. [14]) RP. XXX, 187.]

Hrabyně, městečko východně od Opavy s farou a školou, má s Josefovem 949 obyvatelů. L. 1377. seděl na Hrabyni („Robin") Jindřich z Bětova se svými bratřími; tehda náležely k tomu zboží vsi Čevišov, Dobroslavice, Smolkov a dvůr v Polomi

Velké.[1]) K roku 1413. jmenuje se „Sohach“ Petřik „de Hrabyna“.[2]) L. 1439. seděl na Hrabyni Aleš z Bětova, jinak z Hrabyně, kterýž tehda bratra svého Jindřicha na spolek vzal.[3]) Oba stoupili se potom ještě téhož roku Hrabyni a vším svým zbožím v knížetství Opavském s příbuznými svými, Tasem z Bětova a Jindřichem z Liptyně (viz Liptyni), načež zase pan Tas je i p. Jindřicha z Liptyně na všechno své zboží v knížetství Opavském přijal na spolek.[4]) L. 1460. dali sobě bratři Jindřich a Aleš znova ves Hrabyni vložiti, načež Aleš r. 1461. s volí bratra Jindřicha manželce své Kateřině z Žitné věno ujistil na Hrabyni a na vsi Horní Lhotě.[5]) Jméno pana Aleše z Bětova a na Hrabyni vyskytuje se na dále často v soudních knihách.[6]) Tomuto Alšovi l. 1472. o zahájeném soudě před knížetem Viktorinem prodal Jan z Ochab a z Bartošovic a jeho manželka Hedvika z Bětova a ze Smolkova vsi Smolkov a Lhotku ležící u Mokrých Lazec.[7]) Pan Aleš dožil se roku 1486, neb l. 1485. a l. 1486. pohoní „Alše Hrabyňku Starého“ p. Žibřid z Bobolusk o rukojemství za knížete Viktorina, jenž před tím byl musil postoupiti zemi Opavskou Matyášovi králi Uherskému.[8]) Ale r. 1487. byl p. Aleš již mrtev, neb jeho manželka Kateřina sstoupila se svým věnem se synem svým Alšem (mladým) a se dcerami Barborou, Machnou a Alenou.[9]) Z těch dcer Barbora byla provdána za Václava z Lukavce na Hněvošicích, Machna za Kunata Stoše ml. z Kounic, a Alena nejspíše za Matyáše Bystřického ze Studnic. Všecky tyto sestry pustily ten sstupek svému bratru Alšovi Hrabyňskému pod takovou úmluvou, aby jim po smrti matčině po 30 zl. uherských z toho statku dal.[10]) Pan Aleš žil ještě 1492., kterého roku jej

pohnal pan Jan Stoš z Kounic a na Petřikovách stran rukojemství za knížete Viktorina.[11]) Po jeho smrti stoupila se 1497 jeho paní máti Kateřina se sirotky páně Alšovými Jiříkem a Kateřinou věnem svým na Hrabyni,[12]) kdež nebožtíkova vdova paní Margeta z Drahanovic spravovala ten statek, až syn její doroste.[13]) Za tohoto jejího držení pohnala ji l. 1497. Kateřina z Lukavce a z Hněvošic o vydání 50 zl., kteréž jí byl odkázal nebožtík p. Aleš ujec její.[14]) A. l. 1505. p. Jiřík Tvorkovský pohnal paní Marketu, „že lidé její zbrojně udělali vpád do Boletic".[15]) Zajímavý jest půhon z r. 1511, kdež paní Kateřina z Červenčic a na Liptyni pohoní paní „Margetu Hrabyňskú z Drahanovic a na Hrabyni, že služebník její Blažek najímal nějakého Gralku, aby krčmáře Liptyňského vypálil a před tím jemu také hlavně pověšeny byly; já sem jí o to 2kráte psala i p. Kašpar Kečerský syn mój žaloval toho panu hejtmanu Bělovskému (z Fulštejna), a p. hejtman jí psal,, aby se tím Blažkem ujistila".[16]) Brzo potom uvázal se pan Jiřík z Bětova sám v držení zboží Hrabyňského; aspoň l. 1514. pohnala pana Jiříka z Bětova a na Hrabyni Kateřina z Lukavce o zpomenutých 50 zl.[17]) Za pana Jiříka nastaly velmi tuhé spory o kostel V.-Polomský a o kapli Hrabyňskou. A tak p. Jindřich z Ochab a na V. Polomi neustával se s ním souditi, počínaje rokem 1514: „že mi lidí svých z Hrabyně Beneše Bolka, fojta Hrabyňského, a Jiříka Zichy též z Hrabyně před panem hejtmanem postaviti nechce"; „že lidé jeho někteří z Hrabyně a z Horní Lhoty a ze Smolkova i ze Lhoty za Smolkovem a z mlýnu desátku farařského nedali a nesvezli do V. Polomě"; „že mi lidí svých z Horní Lhoty: Mikuláše fojta, Václava starého

fojta, rukojmě za Pavla Kuchařova z Duolni Lhoty, postaviti nechce“ ; „že mi registra desátku fararského vydati nechce“.[18]) L. 1515. opětně žádá pán V.-Polomský lidí z Huorní Lhoty Mikuláše fojta, Václava fojta, Matysa a Stanika k svědectví stran smlouvy o kostel a faru, a dovolává se drahně jiných pánů za svědky, kteří o té smlouvě vědí.[19]) L. 1517. měl sice pan Hrabyňský rozepři s panem V.-Polomským o sbití posla a o koně, které lidé V.-Polomští pobrali Hrabyňským; avšak následujícího léta 1518[20]) zase pan Jindřich z Ochab pohoní p. Hrabyňského, „že mu Jana Nelepče šafáře, Jana Klimkovského, Ondřeje Vozataje z Kyjovic, Jana Šindléře z Hrabyně, Václava a Jakuba Starostových ze Smolkova, Matysa Pavla Šukalova, Mikuláše fojta a Václava st. fojta z Huorní Lhoty, lidí svých, postaviti nechce“ ; že na Hrabyni „drva najdeny jsú“ ; „že lidé z Horní Lhoty vorali se v hranice a kameny na grunty V. Polomské nametali“.[21]) O tyto hranice potomně vznikly nové spory.[22]) Ale l. 1520. propukl spor o kostel na novo. V.-Polomský pán žádal zase svědky z Budišovic: Varhařka starého, Urbana fojta, Matěje Hudce, Ondřeje syna Mockova a Andrysa Pavlenku.[23]) Byltě totiž zatím p. Jiřík Hrabyňský nalezl na to správu, že požádal tehdejšího komendora něm. řádu v Opavě, aby mu poslal kněze k obsluhování do kaple Hrabyňské,[24]) neb se vymlouval, že mu V.-Polomský pán smlouvy o kostel nedrží.[25]) Pan Jiřík z Bětova držel to zboží Hrabyni do r. 1528, kdež je ves Hrabyni s tvrzi a dvorem, vsi Smolkov a Horní Lhotu a vrchní právo na Budišovicích prodal p. Jindřichovi Fulštejnovi ze Slavkova,[26]) kterýž prodav (později) Bravinné l. 1530. na tom všem zboží manželce své Anně z Žďárov věno

ukázal.[27]) Také pan Fulštejn zdědil spor o kostel i faru V.-Polomskou, nebo jej hned roku 1529. pohnal kněz Ondřej farář V.-Polomský, „že lidé jeho ze vsí Hrabyně, Horní Lhoty, Smolkova k faře do V. Polomě příslušející roku minulého zadrželi mu desátek ozimý a jarý, totiž rež a oves". Současně týž farář pohnal i starou paní Margetu o svědomí listovní, „co jí jest o tom vědomo, jak se k faře V. Polomské a k farářům zachovali neb. Aleš Hrabyňský z Bětova, manžel její, a ona po něm vdovú súcí, i potom s Jiříkem synem svým též Hrabyňským . . . vydávaním a vožením desátku snopového, ozimého a jarého . . . i jinú správú křesťanskú i pohřebem mrtvých těl pochováváním".[28]) Po několika letech jest pan Jindřich Fulštejn pánem na Loděnici, a Loděnický pán, Jindřich Šíp z Branice, uvázal se v Hrabyni.[29]) Pan Šíp maje na Budišovicích vrchní právo, přikoupil od p. Kryštofa z Tvorkova a z Kravař i ves samu.[30]) Týž pan Šíp skoupil také zboží Štítinské a zůstavil při smrti své 1553 devatero synův, kteří to zboží drželi nedílně do r. 1560 (viz Štítinu). Když to vše na sebe bratří Jiřík a Jaroslav Šípové převedli, rozdělili se tak, že Jiřík dostal zboží Hrabyňské a Smolkovské. Jakým způsobem se od toho Hrabyňského zboží dostaly vsi Budišovice a H. Lhota Jiříkovi a Frydrychovi mladšímu Četryšům z Kynšperka, nevíme; avšak známo jest, že mateří pánů Šípův byla Četryšovna. A kdežto Hrabyni a Smolkov s domem svobodným v Opavě na koňském trhu (panské ulici) pan Jiřík Šíp z Branice prodal p. Jiříkovi Tvorkovskému na Raduni,[31]) bratr jeho Jaroslav prodal Štítinu Frydrychovi staršímu Četryšovi z Kynšperka, bývalému zástavnímu pánu na Hradci. Tento pan Frydrych od synů bratra svého Adama

16*

přikoupil Budišovice a H. Lhotu ke zboží Štítinskému, ale ok. 1572. jich již zase neměl.[32]) Synové konečně páně Frydrychovi prodali Štítinu panu Mikuláši Tvorkovskému, bratru Raduňského pana Jiříka Tvorkovského. Při smrti Raduňského p. Jiříka z Tvorkova, zdědil to zboží Raduň i Hrabyni nejstarší syn páně Mikulášův Perchtolt Tvorkovský. Za něho r. 1602. seděl na svobodném dvoře v Hrabyni Jan Skřišovský (tuším z Třečkovic.[33]) Však pan Perchtolt ves Hrabyni s tvrzí a dvorem, Smolkov s tvrzí a dvorem a mlýnem a dvůr Lhotu se 3 zahradníky a mlýnem r. 1606. pustil bratru svému Janovi Konstantinovi, kterýž byl po otci zdědil statek P. Polom.[34]) L. 1611. byl pan Jan Konstantin Tvorkovský patrně již mrtev, neb na tom zboží na P. Polomi, Hrabyni a Smolkově píše se paní Mandalena starší Bruntalská z Vrbna, kdež svobodný dvůr téhož roku 1611. držela tu v Hrabyni paní Kateřina Zigotovna ze Slupska.[35]) Synové páně Konstantinovi Bartoloměj Maxmilian, Jiřík Rudolf a Bernart Leopold se podělili zbožím otcovským; nejstarší dostal Smolkov, nejmladší P. Polom, a Jiřík Rudolf Hrabyni. Oba však starší bratří zemřeli, načež po nich dědil p. Bernart Leopold Tvorkovský. Že však to zboží za nepokojných časů se zadlužilo, l. 1637. veškeré zboží jeho odevdáno rukojmím.[37]) Tito rukojmové prodali statek Hrabyňský Marii Magdaleně Donatové rozené Sirakovské z Pěrkova. Paní Magdalena, dcera Ctibora Sirakovského z Pěrkova a paní Anny Bruntalské z Vrbna, byla nejdříve provdána za Albrechta Rembovského z Rembova, s nímž měla syna Jana Františka Ctibora a dceru Evu Ludmilu, později provdanou za Albrechta Antonína Meissingra z Grzymały. Po smrti manžela Rembovského provdala se

paní Marie Magdalena za Jindřicha Karla Donata Novocerekvického z V. Polomě, jemuž i statek prodala. Za jejího panování svobodný dvořák Hrabyňský Jan Kryštof Tvardava z Tvardavy r. 1654. zdědil zástavu v Damášku. (Viz Damášek.) S tím manželem měla dceru Zuzanu Maximilianu, která se 1667 provdala za Jana Jiřika Mertku z Klodnice.[38]) Pan Jindřich Karel Donat byl radou knížecím a hejtmanem zámku Opavského od r. 1658, jakož i hejtmanem panství Lublinského a komorních statků knížecích.[39]) I držel statek Hrabyňský po smrti své manželky († 1664) sám. Však již l. 1675. měl ten statek na spolek se svým nevlastním zetěm Albrechtem Meissingrem z Grzymały, neboť tento, píšíc se „na Radunkově a Hrabyni" pohoní p. Karla Donata z V. Polomě a na Hrabyni a na svob. dvoře v Kylešovicích".[40]) Konečně dne 15. pros. 1678. přejal Hrabyňské zboží pan z Grzymały sám,[41]) kdež pan Donat podržel jen dvůr v Kylešovicích, na kterém on 1682 a jeho vdova Zuzana Regina rozená slečna z Seebachu a Roseneku 1705 zemřeli.[42]) Pan Albrecht z Grzymały prodal však Hrabyňské zboží své manželce Evě Ludmile, rozené Rembovské, od kteréž se dne 23. pros. 1684. dostalo jejimu bratrovi Janovi Frant. Ctiborovi Rembovskému z Rembova.[43]) Ten však držel Hrabyni jen 3 léta, neb ji pustil dne 24. bř. 1687. Maxmilianu Mitrovskému z Nemyšle.[44]) Pan Rembovský zemřel ještě téhož r. 1687. v Opavě a zůstavil vdovu Eleonoru Petronelu rozenou Tvorkovskou z Kravař, která se provdala za Kryštofa Tvardavu z Tvardavy na Podvihově. Po panu Maxmilianu dědil jeho bratr Matyáš Arnošt sv. p. Mitrovský, kterýž Hrabyňské zboží l. 1730. pustil svému synu Arnoštu Benjaminovi. Oba ti páni jsou budo-

vateié kostela Hrabyňského (l. 1887. na novo zbudovaného). Pan Arnošt založil l. 1758. lokálku Hrabyňskou a špitál. Za Josefa hraběte c. kr. zbrojmistra Mitrovského z Nemyšle l. 1780. od Cisaře Josefa II. povýšena Hrabyně na městečko. Tehda vzaly počátek cechovní pořádky. Tou dobou založena také blízká kolonie Josefov. Po panu Josefovi dědil ten statek Anton Frydrych Mitrovský, nejvyšší kanclíř, jenž to zboží l. 1832. pustil Arnoštovi Ottě Čejkovi rytíři z Badenfeldu, od něhož brzo potom zakoupena Hrabyně, Smolkov, Štítina atd. pro německý řád. Nyní na tom zboží panuje nejjasnější velmistr arcivévoda Vilém, jako na Bruntáli. O vzniku Hrabyně viz I. díl Vlastivědy; o tom, kterak vzaly počátek pouti Hrabyňské, viz spis „Poutnická místa“ vydaný dědictvím Sv. Cyrilla a Medoděje. [[1]) S. VI. 196. [2]) RP. I. 1. [3]) O. I. 26. [4]) O. I. 29. [5]) O. II. 7. [6]) RP. II. 5. 6. 11. 18. [7]) O. II. 20. [8]) Půh. VI. 5. 10. [9]) RP. VII. 41. [10]) O. III. 12; RP. VII. 42. 45. [11]) Půh. VI. 42. 44. [12]) O. III. 29. [13]) RP. VII. 228. [14]) Půh. VI. 78. [15]) Půh. VI. 156. [16]) Půh. VI. 217. [17]) Půh. VI. 272. [18]) Půh. VI. 290—292. [19]) Půh. VI. 324—26. [20]) Půh. VI. 361. [21]) Půh. VI. 371—376. [22]) Tamtéž 466. [23]) Tamtéž 542. [24]) Viz 4. progr. česk. g. [25]) Půh. VI. 568. [26]) O. IV. 17. [27]) O. IV. 20. [28]) I. pam. kniha 114. b. 115. [29]) O. IV. 13. k r. 1539. [30]) O. IV. 12 k r. 1539. [31]) O. VII. 16. k r. 1565. [32]) Svoboda. [33]) Roky 61. [34]) O. X. 2. [35]) RP. XXVII. 5. [36]) RP. XXVII. 49. [37]) Svoboda. [38]) Svoboda. [39]) Svoboda. [40]) RP. XXXVIII. 266. b. [41]) O. XV. 60. [42]) Svoboda. [43]) O. XVI. 16. [44]) O. XVI. 46.]

† **Hradčance Malé.** Tak slula osada stojící kdysi na Zlatnickém poli nyní „Mošovec“ zvaném při hrani-

cích Jaktarsko-Slavkovsko-Zlatnických nad kaplí sv. Anny. Již l. 1377. jmenuje se dvůr Hradčanský, kterýž držel pan Jaráč tuším z Bietova[1]) v díle knížat Opavských. Tu osadu drželi počátkem 15. století knížecí manové, až l. 1438. kníže Arnošt Opavský „Hradčance Malé nad Jaktařem“ z manství propustil Hanuškovi z Liptyně.[2]) A. l. 1440. „ty suché dni po letnicích (18. kv.) kněz Arnošt kázal Malé Hradčance k prosbě a líbosti páně Hanušově z Deščného z manství v pozemské vložiti jemu Hanušovi a jeho erbóm i potomkóm“[3]) Na konec 15. století seděl na tom zboží Jan Rejnička z Čermnik, kterýž v letech 1485, 1496, 1498 byl nejvyšším písařem zemským knížetství Opavského. A tomuto Rejničkovi a jeho manželce Kateřině l. 1492. Hanuš kníže Opavské a Slovenské ten statek „Malé Hradčance blíž Jaktaře“ na novo z manství propustil i s tím vrchním právem nad Zlatniky.[4]) Týž Rejnička držel také „mlýn podhorný (viz ten) nad Opavú u Hlubčické cesty výš sv. Trojice“, jejž mu l. 1494. Jan Kyjovec z Lukavce a bratránkové jeho Hněvošičtí vložili.[5]) Malé Hrandčance náležely k farnosti Jaktarské, neb leta 1501. kněz Jakub farář Jaktarský pohnal Rejničku o desátek od několika let zadržalý. (Viz Jaktař.) Po Rejničkově smrti r. 1502. dali poručníci jeho to vrchní právo ve Zlatnikách i ten „dvůr Hradčanský blíže Jaktaře“ s folvarkem vložiti Janovi z Lukavce na Slavkově.[6]) Že však r. 1513. Jindřich Donat[7]) tu zástavu Zlatnik, jak ji držel od kláštera Velehradského, na téhož pána převedl, dán jest podnět ke konečnému spojení v jedno zboží tak různého Hradčanského a Zlatnického. Páni Lukavci drželi oboje zboží do r. 1525, kdež p. Stanislav Střela z Lukavce „dvůr Hradčanský blíže

Opavy s folvarkem" prodal Janu Vlkovi z Konecchlumu na Slavkově.[8]) Když konečně Slavkov, Zlatniky a M. Hradčance s pp. Vlkův přešly na pány Moše a jim konečně jen Zlatniky (viz tam) a M. Hradčance zbyly, staly se tyto sídlem Zlatnického panství. Na tomto panském sídle vykonaly se nejedny radovánky za přítomnosti šlechty Opavské. A nejpamátnější a nejosudnější jsou krvavé hody dne 19. října r. 1716. od pana Jana Leopolda Moše z Bitendorfu vystrojené, na nichž Jan Ferdinand hrabě z Oppersdorfu a na Rudníku od Jiříka svobodného p. z Eichendorfu za hádky zavražděn jest.[9]) Žalostné tyto hody vystrojené téhož roku, kdy se panu Janu Leopoldovi Mošovi narodil potomek toužebně očekávaný, neboť pan Jan Leopold byl posledním svého rodu, způsobily p. Mošovi velikou nepříjemnosť, takže ještě téhož r. 1716. celé své panství i „ten tak řečený Hradčanský dvůr" prodal své manželce Marii Alžbětě rozené z Rosenthalu.[10]) Po posledním tomto držiteli Moši dostaly pozemky Hradčanské jméno Mošovec, a toliko zachovalá studně zjevuje nám, kde stávalo kdysi panské sídlo. V matrikách Stěborských zpomíná se častěji „Hradiska", které jméno tuším se táhne k tomuto místu. Jakož se k létům 1438 a 1440 mluví o „Hradčancích", kdež 1492 „o statku" a 1502 již jen o „dvoru", nebude pochybno, že M. Hradčance byly původně dědinou, která zanikla ok. r. 1472. zároveň s mnohými jinými.[11]) Viz také Zlatniky. Za držení Stěborských pánů Pinův z Friedenthalu sluly Hradčance ok. 1720 „Hratzaner Rittersitz genannt Moschenhof" aneb „Hratzaner Vorwerk" L. 1791. Zlatnická obec koupila od Karla Pina rytíře z Friedenthalu dvůr Zlatnický, jehož starého zdiva se užilo na zbudování chalup nad Zlatniky při

Slavkovském chodníku. Tím obec Zlatnická vzrostla o několik čísel. Současně skoupili také Mošovec tuším s Antonínem Thomasem, který část Mošovce (Moschenhof) přejal v držení. L. 1798. Ant. Thomas s Bohumírem Mando smluvili se o mlýnskou roli, která takto připadla k Mošovci. L. 1812. koupil dvůr Mošovec Ignác Thomas, avšak advokát Kaps kurator pozůstalosti po Magdaleně Thomasově dal něco pozemků odprodati. Ostatek toho zboží, totiž 2 rybníky a půl dvoru s polovičkou stavení, mlýnskou roli a j. prodali dědicové Thomasovi za 13.800 zl. Antonině Spořilové, manželce Petra Spořila syndika Opavského. Při tom vyminěno, aby zvonec při tom stavení zůstati měl, dokud bude státi; potom aby dán byl za umiráček do Stěborského kostela. Ten statek zmenšený o mlýnské role l. 1823. Antonina Spořilova prodala za 3200 zl. Karlovi Grohmannovi rytíři z Grohnau, c. kr. lieutenantu. L. 1828 kupem sepsaným dne 8. dubna na Mošovci koupil týž pán od Jaktarského rolníka Firleje 2 čtvrtně role (čtvrtni počítajíc po 1333$^1/_3$□ sáhách), která kdysi náležela k Mošovci, za 180 zl. Starší lidé vypravují si o p. Grohmannovi, že se zaměstnával chováním nejvzácnějších holubův. Pan Karel Grohmann a jeho manželka Marie l. 1840. svůj dvůr prodali 7 Zlatnickým sedlákům Tomanovi Mičkovi a j. 6 společníkům, za 4000 zl. A l. 1866. těch 7 majetníků Zlatnických a 3 Jaktaršti podělili se Mošovcem, čímž vzaly zbytky staveb za své. Pole ta slují do dneška Mošovec. [[1]) Tak čteme „drottaw" v dílčích listech. [2]) Pŭh. I. 22. [3]) O. I. 16. Kr. 517. dělá z pana Hanuše paní Hanušovu. [4]) O. III. 13. [5]) O. III. 19. Srv. Kr. 481. [6]) O. III. 28. [7]) Viz N. Cerekev. [8]) O. IV. 11. 44. [9]) Viz krvavé hody ve Zlatníkách v Op. Týd. r. 1877. a Weltzlův

rodopis pánů z Eichendorfů. [10]) O. XXI. 29. [11]) Viz 3. progr. českého gymn. Op. [12]) Starý nákres v ob. truhlici Zlatnické.]

Hradčánky (Hradčany) = Ratsch, blíže Ketře, sluly původně Hradčany, pro kterou příčinu sledování jich dějin pro stejnojmennosť s Hradčany u Klimštejna jest stíženo. Ačkoli měly stejné osudy s Třebomí, však držitelé těch vsí psali se prvotně „z Hradčan". L. 1377. držel Hradčany s Třebomí p. Oldřich z Pelhřimova.[1]) Týž Oldřich z „Hradczan" vyskytuje se ještě 1411.[2]) L. 1424. paní Elška z Fulštejna Čeňkovi z Hradčan vzdala, což měla ve V. Petrovicích;[3]) bylať patrně jeho manželkou. Týž Čenko „de Raczan et Trebom" pohnán ještě l. 1429.[4]) Avšak současně r. 1429. vyskytují se také Oldřich a Bohuš bratří z Hradčan, patrně synové Čeňkovi.[5]) Z těch bratří držel zboží to potomně drahně let pan Oldřich z Hradčan zejmena od r. 1431.[6]) Na jiném díle seděl r. 1444. Jan Bavor z Hradčan, jemuž toho r. kníže Arnošt Opavský ukázal 10 kop na lovčím ovse v Třebomi.[7]) Po smrti Čeňka Bavora r. 1484. spadl ten oves na knížete Viktorina.[8]) Zdali na této části Čeňka Bavorově seděl Jan Lukavec a „z Hradčan", jejž pohoní Kateřina z Lukavce a z Hněvošic o 50 zl. po mateři Barboře zděděných[9]), nelze s určitostí tvrditi. Téhož pana Jana z Hradčan pohoní téhož r. 1501. pan Arnošt z Tvorkova o „drahně tenat a sítí" jemu při postupování Kobeřic od otce Arnoštova na schování vzdaných. Co se tkne p. Oldřicha z Hradčan výš zpomenutého, ten měl k manželství Annu z Nové Cerekve, sestru Kateřiny na N. Cerekvi a Machny provdané za Jana z Žerotína. L. 1473. pohnán ještě Oldřich z „Třebomě".[10]) Při smrti své zůstavil vdovu Annu, která se potom provdala za Jana Havranovského na Vysoké a pak v Opavě měla nějakou „komňatu" na svršky u své dcery Elišky. Oldřichův syn byl Kryštofor. Druhá dcera nejmenovaná byla tuším provdána za Jaroslava z Lideřova na Odrách.[11]) L. 1489. Kryštofor a Elška z Hradčan, provdaná za Fryduši Herborta na Sosnišovicích, pohnali Hanuše z Zubřic o vyvadění jich neb. otce z rukojemství.[12]) Okolo r. 1515. zemřel Kryštofor a zemřela i paní Anna jeho máti. O pozůstalosť po paní Anně pohnal Jaroslav z Lideřova paní Elšku Herbortovu z Hradčan, že totiž svršky po ní ve zpomenuté komňatě pozůstaly. Současně hlásil se také o nějaké peníze, kteréž prý Hlučínský Balcar Vlček[13]) byl přijal od paní Anny. Dědictví po Kryštoforovi

v Hradčanech paní Elška, později provdaná za Jakuba Šarovce ze Šarova a po třetí za Filipa Bystřického ze Stvolové, držela na spolek s Barborou z Žerotína na Úsově, dcerou po sestře Machně. Ten druhý díl v Hradčanech výše zpomenutý držel okolo r. 1498. Křístek Hradčanský, jemuž byl pan Havranovský otčimem. Mezi tímto „Křístkem a knězem Jurgú farářem Sudickým“ páni l. 1498 nalezli: „Jakož vinil kněz Jurga Křístka, že by k oltáři do Ketře byl dlužen platu 5 věrduňků, než ten list (který viděl oltařník Opavský Toštava a Mikuláš fojt Sudický) vzat byl mocnú rukú, když válka byla, a Křístek tomu odpíral skrze otčima Havranovského: páni nalezli, aby Křístek vydával zatím polovici toho platu; než kdyby list nalezen byl, celých 5 věrduňků.“[14]) L. 1517. hlásila se o dědictví po Kryštoforovi svrchupsaná paní Barbora z Žerotína a na Úsově, pohonic Jana Donata z N. Cerekve, „že drží statek otce svého nebožtíka Jindřicha Donata, který komorníkem v ty časy byl knížetství Opavského a mne jest při dckách neopatřil a spolek, kterýž mi po Kryštoforovi a Elšce z Hradčan na vsi Třebomi a Hradčanech náležel, vepsán byl, vymazati bez vůle mé dopustil“. Poručníky toho půhonu činí Jiříka z Vlašimě svého manžela, Albrechta z Vrbna na Holešově, Petra z Žerotína na Fulneku.[15]) Od té doby vystupuje jakožto hlava toho zboží Třebom, i odkazujeme tam. Co se týče jména Hradčánky užívaného u lidu, zřetelno jest i z našeho výkladu, že válečnými běhy opustla a potom dostala zdrobnělé jméno, ač v knihách soudních pravidelně se píše Hradčany.[16]) [[1]) S. VI. 197. [2]) K. I. 5. [3]) K. I. 25. [4]) RP. I. 13. viz též Kr. 461. [5]) RP. I. 13. [6]) OO. I. 1. [7]) Kr. 539. [8]) Viz Třebom. [9]) Půh. VI. 129. [10]) Půh. II. 5. [11]) Půh. VI. [12]) Půh. VI. 34. [13]) Půh. VI. 296. 297. 304. [14]) I. pam. kn. 49. [15]) Půh. VI. 358. [16]) Viz 3. progr. česk. gymn. Opav.]

Hradčany = **Ratschein** severozáp. od Opavy při někdejší cestě Opavsko-Hlubčické L. 1377. připadly tyto Hradčany na díle ke Krnovsku (viz Jakubovice a Útěchovice), na díle k Opavsku. L. 1415 Mikuláš z Hradčan vzdal dva lány a louku tu v Hradčanech („Ratschan“) Janovi ze „Zabuschindorf“, synu sestry své Ješkovi z Sudic, aby to dědil po jeho smrti.[1]) L. 1416. Bedřich ze Zbyslavic svým dětem $2^1/_2$ lánu dědictví v Hradčanech vložil.[2]) L. 1492. Jiřík Šutar z Drahotuš od Jiříka Závišitského z Sednice, přítele svého přirozeného, vkládá 2 lány role v Hradčanech, platné, a lúku s klínem role a s krčmú Václavovi z Hradčan. Poručníkem jest Jan Pívce z Hradčan a z Klimštayna, bratr Jiříka (Zá-

višitského).[3]) L. 1498. „Kněžna JMt. Krnovská kázala psáti v desky tvrz v Hradčanech, dvůr s rolemi i k tomu 2 lány s krčmú se vším příslušenstvím nebožtíka Hradčanského Bernartovi Pívcovi z Klainštajna, jeho bratróm a jich bližším erbóm".[4]) Následujícího roku Kryštofor Pívce z Klemštejna s plnou mocí bratra svého ml. Hyncíka vložil tvrz v Hradčanech, dvůr s rolemi, dva lány, s krčmou, se vším příslušenstvím nebožtíka Václava Hradčanského, k pravému dědictví Bernhartovi z Klamštajna, bratrovi svému.[5]) L. 1500. pan Bernhart vložil paní Anně z Bludovic, manželce své 150 zl. věna na svém dílu v Hradčanech.[6]) L. 1502. Bernhart Pívce vložil dvůr svůj v Hradčanech a k tomu půl Erberku Martinovi Šípovi z Branice.[7]) Na jiném díle příslušejícím ku právu zemskému Krnovskému s $1^1/_2$ lánem a krčmou seděl také Hrot. I koupil l. 1498. ten jeho díl, část Jakubovic a půl vsi Herborku i s tím Hradčanským dílem Hrotovým Martin Šíp z Branice.[8]) L. 1499. zapsal manželce své Barboře z Tvardavy na tom oddílu v Jakubovicích 250 zl. věna.[9]) Toto zboží, jak výše dotčeno l. 1502. rozmnožil dílem Bernhartovým. Když p. Martin ok. 1510 zemřel, uvázala se v to zboží napřed vdova Barbora a pak z bratra syn Jindřich Šíp z Branice. Tento prodal půl vsi Hradčan s dvorem Jiříkovi Čapnárovi[10]) z Potmlýna a koupil Klimštejn l. 1523.[11]) I tento statek prodal Čapnárovi, takže od té chvíle oboje vesnice pod jedněmi pány zůstávaly. Syn paně Jiříkův Mikuláš stal se farářem Březovským. Jiříka Čapnára z Pomtlýna pozůstalá vdova Kateřina Šelihovna z Ruchova a Zubřic prodala ale oboje r. 1539. Mikulášovi Sirakovskému z Sirakova[12]), (který byl z Tošecka v Opolsku.) O tuto polovici Hradčan nastalo jednání před soudem. Kněz Mikuláš z Potmlýna pohnal pí. Kateřinu ze Zubřic ze 400 kop gr. českých, že mu dílu po otci vydati nechce.[13]) Nevysoudil tuším nic. Mikuláš maje za manželku Barboru z Ketře zplodil z ní 6 synů, z nichž r. 1571. Jan, Balcar, Jiřík a Kašpar na živu byli.[14]) Jiřík Sirakovský maje za manželku Lukrecii Lesotovnu ze Steblova držel Hradčany ještě počátkem 17. století i píše se 1600 „na Raczanech". Jejich snad syn Jan Karel Sirakovský † 1643 drže od r. asi 1630. Hoštice ve Znojemsku.[15]) Potom držel to zboží Matyáš Ungar, doktor v lékařství, jehož dědicové prodali to zboží manželce Bartoše Rejzvice z Kadeřína na Šamařovicích a Chřenovicích. Po smrti otcově († 1617) ujala ten statek dcera Eliška sama, jsouc nejprve za Lesotu ze Steblova, potom za Lichnovského z Voštic provdána. S manželkou Salomenou

Lichnovskou držel tu dvůr mezi l. 1650—1670. Zikmund Jaroslav Skrbenský z Hříště.[16]) Viz dále Klimštejn. [[1]) K. I. 13. [2]) K. I. 14. [3]) K. I. 51. [4]) K. I. 55. [5]) K. I. 57. [6]) K. I. 58. [7]) K. I. 60. [8]) K. I. 55. [9]) K. I. 56. [10]) L. 1515. Kazimír kníže Těšínské a zemský hejtman Opavský pohoní Hynka Bělíka z Kornic a na Vladěníně, že nám Jana Čapnára z Podmělí, zhúbci zemského, postaviti nechce. A l. 1516. Jan Planknar z Kynšperka a na Hlubčicích pohoní Hynka Br. z Vrbna na Klimkovicích o svědomí „co pan Hynek Tlumačovský před ním a panem Jiříkem Šelenberkem v Krnově mluvil, když Marka (?) Čapnára v vazbě na Cvilíně měli". Půh. VI. 320 a 334. [11]) Vloženo 1539. K. II. 17. [12]) K. II. 18. [13]) Viz II. pam. kn. 173. 180. 180. b, 182. [14]) Svoboda. [15]) Svoboda. [16]) Svoboda.]

Hradec = Graetz, městečko s farou a školou, 2 hodiny jižně od Opavy, má s Kozím Hradcem 340 obyvatelů, kdežto ve vsi Podolí, od městečka Hradce teprve l. 1702. oddělené a pod ním ležící, žije 1311 lidí. K Hradci loučí se nejpamátnější události, a v dějinách Hradce zrcadlí se dějiny celé země Opavské. A tak i u Hradce sběhla se událosť, kterou země Opavská vynořuje se na dějiště světové. L. totiž 1061. Boleslav Polský u Hradce od našich předkův jest poražen na hlavu.[1]) Ono vítězství spadá v panování Olomuckého knížete Vratislava II., který současně z Olomouce povolán byl do Prahy na stolec vrchního knížete Českého. Tehdáť slušela země Opavská (ještě Holasovská jmenovaná) do knížetství Olomuckého, a knížetství Olomucké podrobeno bylo vrchním knížatům Českým, sídlícím v Praze. Jakkoli knížata Olomucká ve svém úděle byli svými pány, předce často, jak níže příklady se vyskytnou, bylo třeba svolení vrchních knížat nebo králův, aby jejich skutky nabyly platnosti. Když tedy Otík, kníže Olomucké, klášteru Hradišti od něho založenému r. 1078. kromě jiných nadání také šestý peníz mýtného z obchodní cesty okolo „města"

Hradce do Polské vedoucí daroval,[2]) kněz opat neomeškal potomně l. 1160. si to dáti potvrditi od krále Vladislava.[3]) Podobněž když okolo r. 1180. nějaký pan Ozěl, syn Hrdětův, daroval křižovníkům sv.-Janským popluží „před Hradcem", svolení k tomu dal 1183 vrchní kníže České Bedřich.[4]) Kde „před Hradcem" křižovníci sv. Jana dostali popluží, lehko uhodnouti, že bylo u Vršovic, které dotud témuž řádu přes 700 let náležejí. Jestliže se Hradec již r. 1078. jmenuje „městem", tomu třeba rozuměti tak, že pod hradem jakožto u obchodní cesty rozkládalo se městečko trhové po způsobě slovanských měst, a tím městem že bylo nynější Podolí. A že tu skutečně se město rozkládati mohlo jakožto na podhradí, podobně jako pod hradem Olomuckým a jinými, o tom budeme tím méně pochybovati, poněvadž Hradec byl již l. 1146. důležitým hradem, na němž seděl nepochybně za nařízeného kašteléna Drslav z Hradce.[5]) A Hradec měl patrně jakožto nedobytné místo, stojící nedaleko hranic polských (města Těšín, Ratiboř byla tehda již v polské zemi) nesmírně velikou důležitosť, neboť měl patrně od knížat Olomuckých vyměřeno již tehda veliké obhradí. Počítalyť se do toho obhradí Doloplazy a Vacanovice u Olomouce, Modlejovice a Trnávka i Libosváry u Přerova.[6]) I možná dle toho souditi, že v čas nebezpečí na zavolání kaštelána Hradeckého, bylo třeba na obranu země postaviti se pod velení Hradeckého kaštelána tak lidem od Olomouce a Přerova, jak od Krnova, Osoblahy, Hlubčic, Hlučína a Ostravy. Proto také kaštelán Hradecký byl předním v zemi vladykou a proto tak často jak důležitých jednání a sněmů v Olomouci, Brně i Praze přítomen bývá, tak také i za svědka se zapisuje na listiny jednající o krajině

naší. Široširé okolí Hradecké bylo zeměpanským; jakož pak jsme poznali, že Vršovsko byl držel Ozěl, obdržev je nepochybně od knížete Olomuckého výsluhou, tak zase Březovsko náleželo okolo 1195 panu Semislavovi, jenž podobně jako kaštelání Hradečtí často jest zapsán na listinách. Tak když Vladimír a Břetislav, Olomucká knížata, s kněžnou Ofkou, s Engelbertem biskupem Olomuckým a j. dne 26. prosince l. 1195. dleli v Opavě, vydali o ves Bojanovice listinu, na níž Semislav jest za svědka zapsán.[7]) Zpomenutá knížata Olomucká Vladimír a Břetislav před rokem 1201. zemřeli, i zdědil jejich knížetství král Přemysl Otakar I., kterýž r. 1201. se píše králem Českým i knížetem Olomuckým, když nařizuje, aby z kraje Holešického (Opavského) biskupům Olomuckým po 6 penězích dávali desátky.[8]) Na krátko sice jen zůstal král knížetem, neb pustil celou Moravu jakožto markrabství Vladislavovi Jindřichovi (1203—1222). Za tohoto markrabí napořáde se vyskytuje Vítek, kaštelán Hradecký, který 1214 podepsán na majestátě o Bruntál.[9]) Markrabí Vladislav často dojížděl do našeho Holešicka, i vítal jej na krátce před smrtí jeho kaštelán Vítek na samém Hradci, maje tehda k ruce i jiné hradské lidi Lutka, Sudka, i „Rochzu", kteří taktéž zastávali úřady při Hradci.[10]) Naposled zapsán Vítek za svědka na majestátě krále Přemysla Otakara daném l. 1224. v Hulíně, kterým Opavě pouští veliké svobody a vzdávaje jí nějaké statky k hradu Hradci náležité, totiž „Napsdicari" a „Drahul", též statky lovce Prosimíra, které vyměnil za půl Kylešovic.[11]) Jakož po smrti prvního markrabí opětně král Přemysl sám vykonával vrchnostenská práva na Opavsku, tak i r. 1228. týž král klášteru Velehradskému pustil Stěbořice i se širým okolím, pod svědectvím Diviše

kaštelána Hradeckého.[12]) Jestli z těch příkladů jest zřetelno, že kaštelán Hradecký byl velmožným vladykou, s jehož vědomím zeměpáni rozdávají statky a svobody udělují, třeba dodati, že Hradec byl také, jsa s jinými rozsáhlými statky zbožím korunním, sídlem veškeré královské anebo markrabské správy tak vojenské jak hospodářské i soudní.[13]) Po smrti Přemysla Otakara I. učiněn starší jeho syn Václav králem a mladší Přemysl markrabím Moravským. Tento markrabí počátečně s královnou vdovou mateří svou Konstanci vládl Moravě i Opavsku. Na listinách tohoto markrabí za svědky zapsáni: 1234 v Olomouci Vok, purkrabí Hradecký,[14]) téhož r. v Jihlavě, v Praze i ve Znojmě Přibyslav, syn Prkošův, purkrabí Hradecký.[15]) A jestli se 1234 na listě markrabí daném v Opavě o Levice vyskytuje Milota z Hradce,[16]) bude to týž, kterýž potomně učiněn soudcem Opavským,[17]) o němž lze mysliti, že byl dříve popravčím čili soudcem na Hradci, tak jako k r. 1239 na posledním listě markrabí Přemysla v Praze daném, kdež Viktorovi Bludoviči vzdává troje statky k hradu Hradci příslušné, jmenuje se „vladařem“ Hradeckým nějaký Smil.[18]) Ale purkrabím na Hradci od r. 1236—1239 byl Vok, syn Bořutův.[19]) Po smrti markrabí Přemysla (1239) přejal správu markrabství Moravského král Václav I. sám, i zapsán r. 1240. na listech královských Ratibor z Deblína, kaštelán Hradecký za svědka, jehož synové byli Arkleb a Jenec.[20]) Téhož roku 1240. potvrdil král klášteru Hradišti šestý peníz z cesty Hradecké u Opavy.[21]) Za hrozného nájezdu Tatarského do země Opavské že postižen byl Hradec nad jiná místa, o tom nelze pochybovati; vždyť otvoru, který Tataři k srdci Moravy od Opavy nalezli, nelze jinde leč u Hradce hledati, totiž při obchodní cestě od Opavy přes Hradec

k Hranicím vedoucí. Nájezdem Tatarským spůsobeny veliké proměny i hospodářské i vojenské v zemi. Počato stavěti města, hražená zdmi kamennými; počato stavěti hrady na vysokých místech nepřístupných. Takové hrady kamenné vznikly na hranicích zemských: Edelštejn, Fulštejn a Landek, a uvnitř země Cvilín, Vikštejn a Fulnek. Co se Hradce dotýče, ten jsa již původně na místě vysokém a nepřístupném vystavěn, podržel důležitosť svou dále, zůstávaje pořáde ještě hlavou země Opavské. Proměnám vojenským naznačeným původ jest král Přemysl Otakar II., jenž stav se od otce svého krále Václava nařízeným markrabím Moravským, od r. 1247. velikou péči věnoval zemi Opavské. Obchodní cesta okolo Hradce vedoucí zůstala na dále důležitou, neb král Václav klášteru Hradišti l. 1250. po třetí potvrdil 6. peníz ze cla Hradeckého.[22]) Ovšem do pozadí ustupují úředníci Hradečtí; neslyšíme o nich, ač jest ku pravdě podobno, že udatný Beneš z Benešova čili z Kravař jakožto purkrabí Hradecký r. 1255. útok ruského krále Danila na Opavu odrážel. L. 1255. král Přemysl Otakar II. vraceje se z výpravy do Prus stihl dne 6. února do Opavy a na Hradec, ješto se ubíral k Vídni. Tehda konaly se časté výpravy válečné do sousedního knížetství Opolského, jehož hranice se táhly od Uherských hranic po řece Ostravici až po Bohumín, a odtud severozápadně až po Osoblahu a Cukmantl. Zvláště u Osoblahy rytíři biskupa Olomuckého Brunona spory pohraničné klidili mečem. To asi bylo příčinou, že král válečnou výpravu učinil proti knížeti Opolskému, Vladislavovi. Pro tu příčinu r. 1255. dlel král na Opavsku nejméně od polovice měsíce června až do 20. července. Přijel od Olomouce, kam mu v ústrety byl vyjel purkrabí Hradecký Jenec, jenž jej všude provodil.

Tehda se také vykonal generální sněm v Opavě, na němž nepochybně dohodnuto také s knížetem Opolským, aby hranice země Moravské (Opavské) tak šly, jak nyní v Prusku jdou severní hranice biskupství Olomuckého. Král dlel v Opavě, při čemž mnoho jednáno o různé záležitosti, a také pobyl na hradě Hradci, kdež na statky křižovníkům Hrobnickým nový vydal list.[23]) Na Hradci se potomně mnoho nezměnilo, neb 1259 zůstával ještě vždy pan Jenec purkrabím.[24]) Jakož pak na Opavsku zůstávalo ještě mnoho královského zboží, okolo r. 1269. král Přemysl v našem kraji vykázal statky synu svému levobočkovi Mikuláši na vychování, ale brzo potom obvěnil také královnu Kunhutu na Opavsku, kteráž zejmena na Nové Cerekvi i v širokém okolí již r. 1272. vykonávala vrchnostenská práva. L. 1277. král stenčil Hradecké zboží, an městu Opavě vykázal Skřípovský les,[25]) pustiv Opavě tuším i minici. Po nešťastné vojně s Rudolfem Habspurským, která skončila smrtí krále Přemysla, nastaly velké proměny: Čechy dány na 3 léta v držení Otě Braniborskému, Moravu (kromě Opavska) podržel na tři léta král Rudolf sám, aby získal náhradu za útraty válečné, a Opavsko jediné dáno v držení královně vdově Kunhutě, kteráž k nám přibyvši asi v březnu 1279 Hradec učinila svým sídlem.[26]) Přibyvši do země postarala se předně o pokoj. Kníže totiž Opolský Vladislav hned po smrti krále Přemysla činil nájezdy do země Opavské; s tímto knížetem učinila příměří.[27]) Dvůr svůj že si zařídila podle důstojnosti své královské, není pochybnosti; na Hradec jí následovali někteří znamenití zemané z Moravy i z Čech, z nichž pan Kuna z Kunštátu učiněn purkrabím Hradeckým; mistr Verner stal se jejím dvorním kaplanem a písařem. Vždyť na Hradci

vydala několik listů dotud zachovaných; tak 31. srpna 1279 městu Krnovu potvrdila v majetek ves Bližčice;[28]) 13. října křižovníkům Svatojanským vzdala podací v Hlubčicích;[29]) dne 1. listopadu svobody města Bruntále obnovila.[30]) L. 1280. v měsíci květnu vítala u sebe stařičkého biskupa Brunona za přítomnosti p. Kuny z Kunštátu, Bohuše maršálka Moravského, p. Herborta z Fulštejna, jemuž nepochybně potvrdila majetek jeho, Chřenovice město.[31]) Ke konci roku 1280. přibyl do královské družiny i pan Záviš z Falkenštejna, velmož Český, druhdy odpůrce nebožtíka krále Přemysla II., a postoupil na důstojnosť purkrabství Hradeckého, ba získal i královnino srdce, neb se dala s ním tu na Hradci tajně sezdati, nepochybně mistrem Vernerem. Na počátku r. 1281. byla se svým manželem Závišem v Hlubčicích, kdež vydala poslední nám známou listinu jakožto „královna Česká a paní země Opavské".[32]) Zatím se staly proměny v Čechách; tam vypršelo tříleté panství Braniborské, načež královna se vrátila ke dvoru Pražskému, ješto nastoupil její syn Václav II. Věno jí vykázáno nepochybně zase v Čechách. A na Opavsko přibyl z Uherského zajetí syn Přemysla Otakarův, Mikuláš, jemuž patrně na vychování postoupili Opavsko. Ale kníže Mikuláš vedl si jako pán té země, i opanoval jak se zdá, napřed na Krnovsku a na Cvilíně, kdežto Hradecké zboží zůstalo jeho bratrovi králi Václavovi II., neb Václav s vědomím královny matky asi 1282 vzdal lýžné Opavské měštěninu Guntherovi.[33]) Země se rozbouřila, jedni nechtěli slyšeti o knížeti, chtějíce míti pánem samého krále, i vzešla z toho vojna. Král Václav tuším s brannou mocí přibyl na Opavsko, neboť listem daným na Hradci dne 18. list.

1285. mistru Vernerovi, ves Útěchovice, kterou byl dostal od královny Kunhuty, potvrdil na záduší za královskou rodinu i mistra Vernera ke kostelu sv. Václava v Olomouci.[34]) Tou dobou učinil sice král Václav příměří s knížetem Mikulášem a ponechal ho pánem na Opavsku,[35]) ale předce zase r. 1287. král Václav Jindřichovi faráři Hradeckému potvrdil písařství při Opavské minci a daroval mu statky „Moravu" (snad Žimrovice), „Sidelperch" (nepochybně Vejhovice) a Vacanovice u Olomouce.[36]) A nejlépe nám vysvětluje poměr země Opavské listina vydaná asi 1288. o Šamařovice, na níž zapsáni jsou za svědky Strachota, purkrabí Hradecký, Jindřich, písař královský a farář Hradecký, Bruno vladař králův, Mikulec sudí, Jakub písař, Žihart střelec královský a j.,[37]) že Hradec jakožto hlavu země držel král sám. Ovšem zdá se, že v měsíci květnu 1288, když kníže Mikuláš, dne 18. a 20. držel sněm na Hradci, že již byl uznaným pánem a že země Opavská měla již plné soudní zřízení, a že pan Ondřej snad z Benešova byl soudcem zemským.[38]) A nejjistějším toho důkazem na panství Mikulášovo jest ta okolnosť, že Opavanům toho roku nejen potvrzuje ale i rozmnožuje statek Skřipovský.[39]) Kníže Mikuláš dlel potom při dvoře královském, jsa země České maršálkem, jakž také 1290 dal Záviše z Falkenštejna odpraviti. Za svého úřadu maršalského dlel málo na Opavsku, provázeje všude krále (i na výpravy válečné do Polské 1292). L. 1293. postoupil Zbyslavovi z Bohuslavice vsi „Sucovice" a „Lubesvary" (viz tyto), které náležely k hradu Hradci,[40]) i pobyl na krátce v zemi, také r. 1294, ale 1295 jest královským hejtmanem v Krakově. Téhož roku 1295. biskupové v *Lyoně* shromáždění udělili kostelům sv. Václava na

Hradci a v Bruntáli hojné milosti pro poutníky, kteří je v jisté dni navštěvovati budou.[41]) Budeme-li se tázati po příčině tak velikého nadání, pochopíme snadno, že nestalo se bez přímluvy a beze zvláštní události. My příčinu hledáme v tom, že kostel Hradecký bohat jsa na statky učiněn arcijahenským, neboť k r. 1302. poznáváme Dobeše, syna Miloty z Benešova odjinud z Dědic, jakožto arcijahna Hradeckého.[42]) L. 1296. jest pánem země Opavské král Václav II. sám, ješto vydal několik listin, nazývaje Opavsko zemí „naší" a dlel také 1298. na Hradci, kdež dne 15. dubna povolil Hlubčickým skupovati pozemské statky.[43]) Co se tkne obecných událostí, víme, že po smrti krále Václava II., nastoupil jeho syn Václav III., kterýžto sbíraje pole na odbojné Polsko několik dní po svatbě s kněžnou Těšínskou v Brně slavené přibyl r. 1305. na Opavsko a tuším i na Hradec. Že však již r. 1306. zavražděn byl v Olomouci jakožto poslední Přemyslovec na trůně Českém, přispíšil na Opavsko Mikuláš ze země vypuzený, koje se nadějí, že on jakožto syn Přemysla Otakara II. ač levoboček, dojde královského trůnu. A tak možná sedě na Hradci od r. 1306—1308. držel zemi Opavskou. Ale r. 1309. kníže Boleslav Vratislavsko-Lehnický čině nároky na věno své manželky, sestry královy, zabral v zástavu zemi Opavskou. Zabrati zemi mohl dobytím hlavy zemské t. j. hradu Hradeckého. Toto zabrání potvrdil konečně nový král Jan Lucemburský smlouvou učiněnou dne 11. června 1311 v Olomouci, kdež se zavazují Lehnická knížata Boleslav Jindřich a Vladislav, že zemi vydají králi, jakmile jim bude vyplaceno 8000 hřiven. Zaroveň slibují, že všecky své kaštelány Hradecké před jich dosazením vezmou pod

přísahu, že kašteláni vydají hrad Hradec králi Janovi jakmile ta suma položena bude, jak již také přísahal Jindřich z Bílska, kaštelán Hradecký.[44]) Za nedlouho zástava země Opavské vyplacena jest a hrad Hradecký odevzdán královskému kaštelánu, jehož jména nevíme. Však po několikaletém držení král Jan pustiv 1318 zemi Opavskou Mikuláši II., synu vypuzeného knížete Mikuláše I., postoupil jemu také Hradec. Odtud stal se Hradec sídelním hradem, knížecím i hlavou knížetství Opavského; odtud počal se nový rozkvět Hradce. Tehdy kníže Mikuláš kromě hradu Hradce přijal i důležitý hrad Cvilín, hrad Landek i Vikštejn, a dostal zpět od biskupství Vratislavského hrad Edelštejn. A prvním knížecím purkrabím Hradeckým byl Přesek. Jak se zdá Přesek přejal ve správu svou i hrad Landek s příslušenstvím; neboť tam nařídil velké opravy, jakož od kláštera Velehradského 1320 přijal na osazení pusté vsi Darkovice a Žibřidovice.[45]) Témuž klášteru kníže Mikuláš potvrdil majetek v Doloplazích, kteréž jindy nepochybně také k Hradci náležely.[46]) Zdá se, že purkrabí Hradecký držel starostovství země Opavské, i možná, že onen Hynek starosta zemský, za jehož přítomnosti l. 1327. nějaké upravování hranic u Lisotic se provedlo,[46]b) byl purkrabím Hradeckým po panu Přeskovi. Kníže Mikuláš s manželkou svou Annou kněžnou Ratiborskou nabyl knížetství Ratiborského, tudíž občas, když nedlel na svém dvoře v Praze,[47]) sídlel dílem v Ratiboři, dílem na Hradci. Jest ovšem nesčíslný počet listin vydaných na knížecím jeho sídle Hradci, jichž všech uváděti netřeba; ovšem ale žádoucno jest poznati knížecí dvořanstvo. Tak r. 1331. jest písařem knížecím a tedy i farářem Hradeckým Petr z Mertindorfu,[48]) kterýžto se ještě 1334.

jmenuje.[49]) Jakož kníže Mikuláš pak upadl v nemilosť u krále Jana, postoupil mu 1339 Edlštejnsko, i nastala mu potřeba vystavěti nový hrad pohraničný Fürstenwalde (viz ten). Za to tím větší přízně došel u krále Karla IV. Od r. 1349. vyskytuje se jméno jeho knížecího písaře Frenclína, syna Kristinova z Prahy, kterýž potomně na mnohá léta byl nejen farářem Hradeckým ale i důvěrníkem a rádcem knížecím. (Viz faru Hradeckou.) Tehdy choval kníže již ke své potřebě lékaře mistra Valtěře, jemuž v odměnu 1341 vzdal statek v Kylešovicích.[50]) L. 1350. provdal kníže Mikuláš svou dceru Marketu za markrabí Moravského Jana. L. 1357. kníže Mikuláš prodav nějaké pole pod hradem Hradeckým při řece Moravici a u Žimrovic až po „zemský příkop" i v Brance, potvrzuje to k faře Hradecké a osvobozuje od desátků.[51]) Toho jednání přítomni byli někdejší purkrabí Hradečtí: Vojslav z Zbyslavic, Mařek z Domoradovic, a tehdejší purkrabí Slavata z Plště (?). Poslednější, Slavata z Útěchovic psaný, byl purkrabím ještě 1359.[52]) L. 1360. ženil se kníže Mikuláš po třetí bera k manželství kněžnu Jutu Nemodlínskou, které zapsal věno na Hlubčicích a Landeku (viz tyto). L. 1361. své hofmistryni Kunce z Mazovše dovolil skoupiti nějaké zboží v Nekazanicích[53]), a nabyl od císaře Karla IV. zase zpět Edelštejnska. Když l. 1362. dovoloval faráři Frenclínovi skoupiti dvůr v Brance (viz tuto), byl purkrabím Petr Rokyta a jeho náměstkem Čeněk z Jetřichovic.[54]) A posledním listem daným na Hradci dne 13. listopadu 1365 na krátce před svou smrtí († 8. pros.) potvrzuje k prosbě kněžny Juty nějaké nadání ke klášteru sv. Kláry.[55]) Po jeho smrti nejstarší syn kníže Hanuš I. po nějaký čas spravoval oboje knížetství, Opavské i Ratiborské, sám, avšak již před-

kem od císaře Karla IV. určeno, že jemu připadne celé knížetství Ratiborské a z Opavska čtvrtina. L. 1371. oznámil kníže Hanuš měšťanům Vratislavským, že starý zvyk, že se kupcům u Hradce vozy podvracely, zastavil a zrušil.[56]) L. 1377. rozdělena země Opavská. Nejmladší synové knížata Václav a Přemek dostali polovici se sídelním hradem Hradcem, kdežto kníže Hanuš Ratiborský dostal Krnovsko, a kníže Mikuláš Hlubčicko. Zůstal tedy Hradec Václavovi a Přemkovi sídelním hradem. I zdá se, že 1379 purkrabím byl Niček z Vidbachu.[57]) Kníže Václav záhy zemřel, načež Přemek l. 1383. upadnuv v dluhy, svůj hrad Hradec i s příslušenstvím zastavil pánům z Kravař.[58]) O touž věc zavázal se také markrabí Moravský Jošt (syn sestry Přemkovy) pro ten případ, kdyby po strýci Přemkovi země Opavská na něho úmrtem spadla.[59]) Nenabyl sice Jošt Opavska, ale Krnovska. Kníže Přemek l. 1394. ke svému dílu zdědil Hlubčicko. Za tohoto knížete sídelní městečko (oppidum) Hradec se zmáhalo; budovaly se kaple a zřizovaly nové oltáře ke kostelíku Marianskému na př. od knížecího kaplana Petra z Zátora na Hradci, a kníže k nim učinil ještě 1403 nadání platu z Kylešovic.[60]) L. 1411. byl purkrabím Hradeckým Mikuláš Šváb, a Edelštejnským Jindřich Glawbis.[61]) Za nepokojných oněch časů, kdež kníže Přemek s králem Zikmundem a se stavy Moravskými 1421 učinili smlouvu na odboj proti husitům, zdá se, že pomýšlel na zbudování nového hradu v Opavě. Aspoň již r. 1417. nadání k oltářům kostela Marianského na Hradci, dal přenésti k farnímu kostelu Opavskému, což nepochybně svědčí, že nastala nová doba Hradci nepříznivá.[62]) Kníže Přemek, věren svému slibu statečně bojoval proti husitům, při čemž ochudil znamenitě

svou knížecí komoru, pročež následuje příkladu krále Zikmunda zabíral statky klášterské, zejména pak některé statky proboštství Březovského. Když mu husité od Uh. Brodu přes Moravu k Opavě r. 1428. přitáhli, pokořil se jim s Hradcem i s Hlubčicemi a učinil s nimi příměří. L. 1431. „v úterý po sv. Jakubě apoštolu vypukl“ veliký požár v Opavě, shořel knížecí zámek Opavský a s ním i desky zemské, načež téhož roku kníže Přemek založil nové (úplně české), do nichž jakožto první vklad na novo vloženo věno jeho dcery kněžny Anežky, provdané za pana Jana z Kravař na Fulneku.[63]) Hrad Opavský na novo postaven. L. 1433. „na Hradci v pátek před sv. Matúšem apoštolem a evangelistú“, deset dní před svou smrtí činil poručenství. Kněžně Alině, své manželce, poručil hrad Vikštejn a j. zboží. Přemkovi synové Václav, Mikuláš, Vilém a Arnošt neměli se zbožím děliti, kdež jejich bratr kníže Přemek věnoval se duchovnímu stavu.[64]) Proto počátečně všichni čtyři vykonávali zeměpanská práva, jakož svědčí zápis: „Kněz Václav, kněz Mikuláš, kněz Vilém a kněz Arnošt, kniežata a páni Opavští Jejich Milosti jsúce bratřie nedielní společně dali list na dvuor a rychtarstvie Kylešovské — potom Jejich Milosti po krátku času dielní jsúce . . . kněz Vilém a Arnošt . . diely svá dva spuolu drželi.“[65]) L. 1435. zdá se, že byli již rozděleni, když v Praze na rynku staroměstském přijímali své knížetství v manství od Císaře Zikmunda jakožto krále Českého. Ješto kníže Mikuláš tou dobou byl již mrtev, dostal kníže Václav Hlubčicko za svůj díl (Viz Hlubčice), a kníže Vilém i Arnošt přijali Opavsko na spolek. Co se Hradce týče, zdá se, že jej prvotně drželi knížata Vilém a Arnošt, neboť l. 1439. dědický

svůj nápad v Domoradovicích kníže Arnošt vložil bratřím z Lideřova.[66]) Ale později, když se Vilémovi a Arnoštovi, možná po smrti kněžny Aliny, dostalo hradu Vikštejna, jest na Hradci pánem Hlubčické kníže Václav, kterýž před r. 1445. dovolil Chvalikovským dřevo bráti na stavivo a palivo z lesů Hradeckých. Po smrti Václavově Hradec přešel na jeho syny Jana a Hanuše. Bratří Jan a Hanuš, knížata Hlubčická, sídlili na Hradci od r. asi 1445. Kníže Hanuš zemřel před bratrem, načež podržel celé zboží kníže Jan sám. Z jeho panování víme, že panství Hradecké ztenčil odprodáním vsi Hrabí. (Viz tam.) Poslední a český list tohoto knížete daný na Hradci dne 13. července l. 1459 jest svědectví o dubovou horu a o rybník, že přísluší k Hrabyni a nikoli ke Štítině. Na tom listě zapsáni jsou za svědky Jan Čapek z Kroměšina „starosta" t. j. kaštelán Hradecký, Mikuláš Nědvídek z Jakubčovic a j.[67]) Brzo potom rozloučil se kníže Jan s Hradcem. Začalať se nepochybně již r. 1460, kdy král Jiřík z Poděbrad byl zakoupil dvě třetiny Opavska od strýcův knížete Janových, knížat Viléma a Arnošta jednati také o skoupení třetiny, kterou i s hradem Hradcem držel kníže Jan Hlubčický. Nemohltě takový poměr trvati, aby právu zemskému v Opavě současně předsedal kníže Jan s hejtmanem královským. A tak již před r. 1464. kníže Jan jak Hradec, tak svůj díl Opavska, pustil králi Jiříkovi. Zatím ale, že královský hejtman Bernart Běrka z Násile[68]) držel jménem královým zámek Opavský dříve, než se dostal pod panství Jiříkovo Hradec, přešinula se důležitosť hradu Hradeckého na Opavský.[69]) Král Jiřík nepodržel knížetství Opavského pro sebe, nýbrž pustil je svým synům. Za nepřítom-

nosti nových knížat — bylať to doba válečná — spravovali knížetství i hrady hejtmani, jakými byli napřed Bernart Bčrka z Násile, l. 1470. slavný vojevůdce Vlček z Činova,[70]) l. 1472 a 1473 Václav z Převor. L. 1472. podělili se synové Jiříkovi svým zbožím, i přejal kníže Viktorin Opavsko i Hradec.[71]) Kníže Viktorin jsa Hradci příznivě nakloněn listem daným dne 3. října r. 1481. udělil Hradci městská práva, aby užívali práva Opavského, váh i měr Opavských; aby každý pondělek směli držeti týdenní a na sv. Michala výroční trh; též jim dal znak do pečeti, jaký v tom listě byl vymalován.[72]) Kníže Viktorin podržel knížetství Opavské jen do r. 1485, kdy je postoupil králi Matyáši Uherskému, za něhož pan Jan Trnka z Ratibořan, pán na Hlučíně a Frýdku, přejal Hradec i Opavu v držení.[73]) Po smrti Matyášově zdědil Opavsko jeho syn „kníže Hanuš Korvín Liptovský, Slovanský a Opavský".[74]) Tento kníže ves Lipinu u Štablovic l. 1494. vzdal Janovi Rejníčkovi z Čermnik.[75]) Však již r. 1501. král Vladislav český přejal Opavsko i s Hradcem, aby je odevzdal svému bratrovi Zikmundovi, královici polskému. Zikmund stav se králem polským ustanovil za správce knížetství svého Albrechta Sobka ze Sulova na Vusoší. Tomuto jakožto král Polský a kníže Opavské l. 1507. osvobodil dům v zámecké ulici v Opavě[76]) a přičinil zvláštní milosť, aby z lesů Hradeckých dřevo na palivo, stavivo a na pivovaření bráti mohl.[77]) Podobného nadání dostalo se i jiným domům v zámkové ulici." Z lesův hradeckých dováželo se také dřevo na zámek Opavský. Takové dřevo z roboty sváželi sedláci z Kylešovic. (Viz Kylešovice.) Tou dobou byl úředníkem zámku Hradeckého Zikmund Nybšic.[78]) L. 1511. přejal

knížetství Opavské opětně král Vladislav II. sám, avšak nezdržuje se v zemi Opavské, nařídil napřed hejtmanem zemským pana Jana z Fulštejna na Bílovci, potom Emerycha Čobora, jimž zámky své ve správu odevzdal. Ale za nedlouho, již l. 1515. jak zámek Opavský tak Hradecký postoupil knížeti Kazimíru Těšínskému, neb toho roku listem daným „v Opavě v pondělí po sv. Valentinu“ „Kazimír z Božie Milosti knieže Těšínské a V. Hlohova, nejvyšší hejtman“ oznamuje, jakož jest králem JMti Pánem našim milostivým smlúva učiněna .... že „Pan Emerych Čobor od sv. Michala a na Holici .... jest nám ... zámków Opavy a Hradce postúpil ....“[79]) A kníže Kazimír jak do Opavy tak na Hradec dal přivézti děla až z Těšína.[80]) I jest jisto, že jak do smrti krále Vladislava, tak také do smrti krále Ludvíka (1526) a potomně i za Ferdinanda I. Habspurského kníže Kazimír až do své smrti 1528 Hradec držel. Za knížete Kazimíra nejméně od r. 1526. spravoval panství Hradecké zeman z Těšínska p. Petr Karvinský z Karviné, příbuzný abatyše od sv. Kláry, panny Salomeny Čeplovny z Belku. Hned po smrti knížete Kazimíra komorní statek Hradec navrácen jest Císaři a králi Ferdinandovi i spravoval jej Jiřík Žabka z Limberka[81]) ale již roku 1531. držel jej způsobem zástavním pan Jiřík Četryš z Kynšperka a na Posuticích, hejtman knížetství Opavského. (Viz Posutice) Po Jiříkově smrti držel Hradecké panství napřed jeho nejstarší syn Frydrych JMCe. nejvyšší číšník. Ten ještě l. 1556. pohnán jest od faráře Hradeckého stran Chvalikovic, ale brzo potom postoupil Hradecko svému bratrovi Adamovi, jenž zemřel tuším téhož roku 1564, kdy královský jeho pán, Císař Ferdinand I. Za Císaře

a krále Maximiliana II. 1564—1576 drželi ten statek synové Adamovi Jiřík a Frydrych Četryšové nedílně, a měli jej ještě tušim při nastoupení Císaře a Krále Rudolfa II. Avšak již l. 1582. držel to zboží pan Kašpar Pruskovský z Pruskova JMC. rada, jak svědčí půhon faráře Hradeckého (viz farský statek). Za nedlouho „l. 1585. ve čtvrtek den sv. Pavla v okovích“ JMC. a Král Rudolf II. celý ten statek komory královské p. Kašparovi prodal, totiž zámek a město Hradec s farou a kostelním podacím, vsi Vejhovice, Milostovice, městečko Březovou s kostelním podacím, vsi Jetřichovice s kostelním podacím, Jančí, Albrechtice, Žiměřovice, Benkovice, Branku, Bohučovice, † Fojtovice, pustý statek Lipinu, s vrchním právem na vsech Kamenci, Chvalikovicích a Vejhovicích.[82]) Tímto vkladem odpadly od fary Hradecké vsi Vejhovice a Milostovice, kdežto na Chvalikovicích zůstalo ještě držení farářovi kromě vrchního práva, avšak ne na dlouho, neb již r. 1589. z poručení Císařského vloženy p. Kašparovi i Chvalikovice.[83]) Témuž pánu z nařízení Císařského Opavané vypláceli i příjmy od oltáře Božího těla a sice 24 zl. 17 kr.[84]) L. 1592. pana Kašpara pohnali Opavané, že jich lidem Skřipovským skrze hajného z Albrechtic, hajného z Jetřichovic a fojta z Březové dal pobrati obilí.[85]) Pan Kašpar žil ještě do r. 1603, neb jej panna abatyše od sv. Kláry pohoní, že jeho písař Hradecký Jan Hýl s lidmi Vejhovskými l. 1602. zkazil struhu u Vejhovic a tím její mlýn Palhanský vysušil. A když pan Kašpar se podvolil dobrovolně 3000 zlatých jí vyplatiti náhrady do tří let, počnouc l. 1604, ale tak neučinil, pohnala jej na novo.[86]) Pan Kašpar učiniv nadání ku klášteru sv. Václava v Opavě a vystavěv kostel Hra-

decký brzo potom zemřel. I dostalo se Hradecko jeho strýci Janu Kryštofovi na Pruskově, Bílé, Chřelicích, Semicích a Bzenci JMC. radě a komorníku, kterýž se stal l. 1613. hejtmanem knížetství Ratiborského. Týž p. Jan Kryštof Pruskovský svob. pán z Pruskova na Hradci l. 1612. v pondělí po Nar. Panny Marie vydal hlavní listy klášteru sv. Václava v Opavě na 300 tolarů z pozůstalosti Jakuba Samo-Cremensis, někdy hejtmana zámku Opavského, a na 100 tolarů č. Opavského z nadání svého předchůdce Kašpara a jeho manželky Barbory na záduší učiněného.[87]) Vejhovským poddaným pustil odmrt. Že držel statek Bzenec na Moravě, nastala fojtům dědičným povinnosť voziti víno tamodtud. Panu Janu Kryštofovi Pruskovskému nastaly za bouří předbělohorských trudné časy. Když totiž po smrti Císaře Matyáše také stavové knížetství Opavského se přidali ke straně zimního krále, evangeličtí stavové Vratislavští chtějíce si nakloniti Opavské stavy stran konečného překlonění od Moravy ke Slezsku užili příležitosti a memorialem ve Vratislavi daným dne 29. května 1620. a 4. ledna 1621 o zabraní statku komořího Opavského postoupili Hradec stavům Opavským na přechovávaní svobod,[88]) načež markrabí Krnovský Jan Jiří zámku Hradeckého l. 1621. dne 22. července dobyl.[89]) Zatím zemřel Hradecký pán Jan Kryštof Pruskovský r. 1625. L. 1626. dne 28. října přibylo odbojné vojsko opětně. Patrně zůstal Hradec na dále obsazen, načež dne 24. července 1627, p. Jiřik Kryštof Pruskovský Hradce prý dobyl a vůdce posádky Hradecké, Alexandra Holuba, v Opavě dal popraviti.[90]) Patrně míněn Pruskovským Valdštýn, v jehož vojště Hradecký pán bojoval. Když Švédové přibyli, zůstal obsazen Hradec od císařského vojska; nicméně potom

tušim Hradce také dobyli. Ač není pochybnosti, že na Hradci trvala škola od nepaměti, předce rektora (Jana Hofmana) zpomíná se teprv r. 1652. Pan Jiřík Kryštof † 1663, i následoval jeho syn též Jiřík Kryštof. Pan Jiřík Kryštof JMC. skutečný komorník a rada, soudce z. markr. Moravského, přikoupil r. 1666. ves Domoradovice a r. 1680. ves Leskovec se dvorem.[91]) Obě ty vsi byly za předešlých válek dokonale opustly, i nastala pro vrchnosť důležitá práce nového osazování, jakož také mnoho listů[92]) z doby té pochází. Zajímavo však jest, že za oné doby, kde bylo lidstva po skrovnu, vrchní úředník pana Jiříka lidi na panství Bzenecké dal stěhovati. Jakýsi Blažek Pohl z Chvalikovic Matěje Klaptě ze Zlatnik, přijdouc 8. května 1691 do dědiny Zlatnik jej vyvedl „samo devátého" až do mlýna Rosochatského u Albrechtic Lesních.[93]) Pan Jiřík Kryštof povýšen byv do stavu hrabat zůstavil Hradecko svému druhému synu Erdmannovi Kryštofovi, hraběti Pruskovskému. Za tohoto hraběte r. 1702. na novo Hradec povýšen na městečko a Podolí byvši odloučeno, učiněno jeho předměstím. I mělo to městečko tehda 19 měšťanů a 1 krčmáře. Tehda žili v městečku 4 krejči, 4 tkalci, 2 bednáři, 2 ševci, 1 kovář, 1 pekař, 1 kožešník, 1 řezník, 1 řemenář, 1 zámečník a 1 talířník.[94]) Hrabě Erdmann r. 1733. dne 31. května prodal Hradecké panství Volfovi Konradovi sv. p. z Neffzern, JMC. komornímu radě.[95]) Za vojny Pruské Hradec trpěl nesmírně mnoho; v lednu 1741 zahnáno vojsko císařské z opevnění svého okolo Hradce.[96]) Pan Volf Konrad maje z manželky Alžběty rozené ze Streitu jen 4 dcery Annu Magdalenu, provdanou za sv. pána z Thomagniny, Charlottu Alžbětu, Isabellu a Františku, s povolením Císařským jediného syna nejstarší dcery

Volfganga Karla svob. pána z Thomagniny přijal za syna dle poslední vůle dne 23. ledna 1755 pořízené, a jemu odkázal i Hradec. Vnuk tento přijal dědovo jméno i psal se Karel svob. pán z Neffzern. Za vojny o bavorské dědictví postiženo opětně Hradecké panství, ješto dědičný princ Brunšvický táborem se položil na Hradecku, maje hlavní stan u Bohučovic. To asi bylo příčinou, že r. 1778. pan Karel z Neffzern prodal své panství Janovi, knížeti Lichnovskému z Voštic. Jemu téhož roku následoval syn Karel. Tento pán způsobil na Hradci úplnou proměnu; zrušil hradby, věže i městské zdi a z bývalé panské zahrady učinil 1795 novou kolonii Kozí Hradec zvanou. Také založil Německý Leskovec, zrušiv tam dvůr, a zalidnil jej osadníky z Oderského panství. Na svém panství zavedl ovčáctví a přirozený toho účinek byl, ješto se řemesla již od Císařovny Marie Terezie zmáhala, že na Hradci vzkvetlo soukenictví. A tak asi okolo roku 1780. vznikl i cech soukenický na Hradci, kdež se soukeníci odloučili od cechu Opavského, vyžádavše si od něho artykulů, jejichž původní překlad český jest také památkou pro dějiny našeho nářečí důležitou, pročež jej tuto pokládáme: „My purkmistr a radní páni (v) městě Opavským známo činímy .... že naši milí měšťané cechmistři také mistři starší a mladší teho slovutného řemesla sukenického ... rozvážili a rozmyslili, až by .... jim ... jejich cechovné pořádky statuty a listy . . potřebnými punkty promnožiť a polepšiť mohli . . také nám vedle teho oznámili, že se s nimi též i kupci a klobučníci srovnali a také do jejich poctivého sukenického cechu se dali ... Kdy sme (my radní) uznali ... že takové k lepšemu a ku dobrému pořádku (budů) jim súkeníkům také kupcům a klobučníkům ... Jeho (!)

Římskému Císaři jak Huherskému a Českému Králi, Našemu nejmilostivějšímu Císaři Králi a Pánu i také světskému knižetství, vrchnosti, tému městu a našim sousedům . . . dla tého smy jim . . . takový list vydali . . . Má každý soukeník ku hrubému postavu 38 chodův snovať . . . . má každá váha deržeti půl třetěho funta . . Postavy na rámce majú jednu zdél a jednu širokosť míti . . . Cechmistři majú každý kvartal vokůl choditi, považí a váhy vážiti, berda a rory měřiti . . Mají každého času dva mistři . . postavy na rámu ohledávati. Má každý mistr kdy svůj postav nabíjejí, takový ohledačům oznámiti . . Kdyby jeden postav více niž tři strevy (!) měl, má se takový na černo obarvit . . . Každý mistr má na svým postavě své znameno vetkati . . Žádný soukeník nemá nepečetované postavy na jarmark nositi . . Nemá jeden druhému škodu dělati na rámích . . . pod panským trestáním . . . By některý mistr svůj postav na valše spíše měl . . . a druhý ho chtěl odsterčiť, ten má přepadnúť funt vosku . . . Nemá též žádný mistr jeden druhému jeho čeládku odluzovať pod pokutú 12 groší . . Kdo tudy chce mistrem bejti . . . ten se muší 4 léta pořádně vyučiti . . . a má za mistrovské právo dáti do cechu 10 zlatých . . dva funty vosku, a nemá též spěše řemesla za mistra robit, až městského práva dobude . . . . Mistrovský syn alebo kdyby knap mistrovskú dceru lebo vdovu . . za manželku vzal, ti mají dáti mistrovského práva třetinu . . . . Mladý a nový mistr . . kdyby nechtěl pánům cechmistrům poslušen býti, má pokutován býti po nejprv 4 gr., po druhé panským trestáním . . . . . Kdo se chce soukenického řemesla učiti, ten musi svobodný . . býti . . . má míti listy a vysvědčení svého poctivého rodu . . . a má dáti dva funty vosku a má se zaručiti pod 10 zlatých (!) . . . .

Jeden každý učeň . . má 4 léta se učiti . . a svému cechmistrovi poslušen bejti . . . a nemá jemu též cechmistr dovoliť v karty lebo v kostky hráti ani po tancův (!) běhati . . pod panským trestáním . . . A má jemu cechmistr dáť perní rok 3 lokty hrubého sukna a na druhý rok štyry lokty na župicu, na třetí prostředního, na štvrtý rok předněho sukna na plášť, kdy se vyučí . . . Každý mistr který spřádku v domě má, ten nikdy není za nic více povinen niž od každé váhy 4 groše; který by více dal, ten má přepadnúť do cechu půl kamenu vosku. Každá přálka (!) která do soukeníka táhne, ta má u svého mistra půl roku bejti; ale kdyby jinší mistr temu mistrovi jeho přálku chtěl zdržovať, ten má do cechu dáť pokuty půl kamenu vosku a k tému panským trestáním (!) . . . . . Stalo se v Opavě v den 12. aprila A. 1623."[97]) Kníže Karel Lichnovský † 1814, načež to panství přejal Eduard Maria, kníže Lichnovský, proslavený spisovatel dějin rodu Habspurského, kterýž † 1845. Z jeho synů nejstarší Felix r. 1848. zavražděn ve Frankfurtě, po němž přejala to zboží Dorota, kněžna Záhaňská, a od ní Robert, hrabě Lichnovský, kanovník Olomucký, bratr Felixův. Nejmladší bratr Othenio stal se knížetem převorem řádu sv. Janského v Čechách. Nyní pak drží je druhorozený syn Eduardův, Karel Maria František kníže Lichnovský svobodný pán z Voštic r. 1820. narozený, pán na svěřenském zboží rodu Lichnovských v Chuchelné. (Viz tuto.) Co se tkne mlýnů Hradeckých, viz mlýny. [[1]) Palacký I. 299, Dudík děj. Mor. II. k r. 1061. [2]) M. I. 162. [3]) M. I. 271. [4]) M. I. 307. [5]) M. I. 253. [6]) Viz tyto. [7]) M. I. 341. [8]) M. II. 5. [9]) M. II. 68. [10]) M. II. 129. [11]) M. II. 155. [12]) M. II. 193. [13]) Viz u Palackého a Dudíka o takových úřednících zemĕpanských.

[14]) M. II. 265. [15]) M. II. 268, 264, 271. [16]) M. II. 287. [17]) M. II. 248. [18]) M. II. 360. [19]) M. II. 317, 360. [20]) M. II. 367, 365. [21]) M. II. 377. [22]) M. V. 234. [23]) Kr. 78. [24]) M. III. 264. [25]) M. IV. 188. [26]) Širší pojednání o tom pobytu jejím, viz můj článek „Královna Kunhuta na Hradci u Opavy“ v Op. Týdenníku, a Tillerovo pojednání v kalendáři Vídeňském asi na r. 1858. [27]) Palacký, Formelbücher 314. [28]) Kr. 124. [29]) M. IV. 229. [30]) M. V. 272. [31]) Palacký, Form. 313 a M. IV. 238. [32]) M. IV. 264, Palacký Form. 313. [33]) Kr. 136) [34]) M. IV. 300. [35]) Arch. f. österr. Gesch. XXX. 76., M. V. 283. [36]) M. V. 285. [37]) M. IV. 348. [38]) M. IV. 349. [39]) M. IV. 354. [40]) M. IV. 402. [41]) Kr. 170. [42]) M. V. 133, 134. [43]) M. VI. 371. [44]) M. VI. 39. [45]) M. VI. 122. [46]) Viz Doloplazy. [46]b) Weltzel. [47]) Dvůr knížat Opavských v Praze byl na nynějším Karlovu náměstí; viz Tomkovy dějiny m. Prahy. [48]) Kr. 327. [49]) Kr. 243. [50]) M. VII. 251. [51]) Matr. Hrad. [52]) M. IX. 91. [53]) S. II. 162, [54]) Matr. Hradecká. [55]) M. IX. 303. [56]) Kr. 363. [57]) Kr. 390. [58]) Kr. 396. [59]) Kr. 397. [60]) Kr. 421. [61]) Kr. 426. [62]) Kr. 438. [63]) O. I. 1. [64]) Stal se kanovníkem ve Vratislavi a † 1493. [65]) Kop. Přem. 52. [66]) O. I. 25. [67]) Kr. 587. [68]) Viz jeho životopis v Op. Týdenníku. [69]) Viz Opava, zámek. [70]) Viz jeho životopis v Pam. archaeol. [71]) Ač. I. [72]) Matr. Hradecká. [73]) Ač. I. [74]) II. Pam. kn. 203. [75]) Tiller. [76]) Nyní české gymnasium. [77]) 5. progr. česk. g. Op. [78]) Půh. VI. 150. [79]) Slovenský letopis III. 170. [80]) Bierm. 258. [81]) Půh. VIII. 247. [82]) O. VIII. 1. [83]) O. VIII. 9. [84]) Urbář k r. 1594. NB. 1868. 45. [85]) RP. XXII. 192. [86]) RP. XXIII. 76. 142. [87]) Zukal, záp. 8. [88]) Hist. st. Sect. XXII. 546, 548, 557. [89]) Matr. Hrad. 15. [90]) Matr. Hrad. 28. 29. [91]) O. XV.

6; 7. [92]) Viz mlýny Hradecké. [93]) Půh. XL. 292—4; 2. progr. č. g. Op. 41. [94]) Grunt. kniha. [95]) O. XXIV. 27. [96]) E. I. [97]) Mat. mus.]

Hradecký statek farský. Jakož Hradec byl hlavou země Opavské, přirozeně i kostel Hradecký nabyl veliké důležitosti. A rektoři toho kostela stali se předními osobami v zemi. Za pobytu královny Kunhuty na Hradci působil tu nepochybně mistr Verner, ač prvním známým farářem byl kněz Jindřich, jemuž l. 1287. král Václav II. vzdal písařství při minci Opavské a v držení pustil vsi „Moravu“ a „Sidelperch“ (Vejhovice) na Opavsku a „Wachinov“ (Vacanovice) u Olomouce.[1]) Farář Jindřich l. 1288. piše se královským pisařem. Kostel Hradecký zasvěcený sv. Václavu nabyl l. 1295. od biskupů v Římě shromážděných velikých milostí, ješto se poutníkům, kteřiž by na Hradec v určité dni putovali, dostalo odpustkův.[2]) A brzo potom l. 1302. jest Hradeckým arcijahnem Dobeš z Benešova, syn pověstného Miloty z Benešova čili z Dědic.[3]) Potom se dlouho mlčí o farářích Hradeckých, leč bychom písaře knížete Mikuláše II. za faráře pokládali. Takovým byl l. 1331. Petr z Mertindorfu. Teprve s r. 1340. vystupuje Frenclín Kristinův z Prahy, knížete Mikuláše II. důvěrný přítel a rádce.[4]) Frenclína l. 1351. markrabí Moravský Jan jmenoval svým kaplanem, statek jeho Vacanovice vzal v ochranu, načež mu povolil, aby Vacanovice směl vyměniti s Buzkem z Radimě za 11 hřiven a 20 groší platu z Milostovic, což mu před tím také kníže Mikuláš byl schválil.[5]) Před svou smrtí l. 1362. zakoupil ve vsi Brance od Budislava, syna někdy Slavibora z Vršovic, dvůr, k němuž pole táhla se od Hanušky až po Štablovice, aby potomci faráři za něho sloužili záduší.[6]) L. 1365. jest

ještě na jedné listině podepsán, ale r. 1368. jest již farářem kněz Mikuláš.[7]) A l. 1370. faráři Janovi vzdal Slavata, syn Slavatův, oltařník v Praze a ve Vratislavi, svůj mlýn v Brance na záduší.[8]) L. 1377. k dílu Opavskému připadly statky farářů Hradeckých, totiž dvůr a mlýn v Brance, Vejhovice a díl Milostovic. L. 1403. kníže Přemek dovolil 7 hřiven ročního platu vydávati z Kylešovic k oltáři sv. Bartoloměje, Kryštofa a Valentina v kapli P. Marie na Hradci, fundovanému od knížecího kaplana — faráře (?) — Petra ze Zátora.[9]) Od r. 1411. farářem jest kněz Tomáš.[10]) L. 1417. kníže Přemek fundací výš zpomenutou od kaple Hradecké, že tam není dobře umístěna, s vůlí biskupskou přenesl z Hradce do Opavy.[11]) Byliť tehda knížata své sídlo přenesli na zámek Opavský. Tím pozbyla i fara Hradecká na čas své důležitosti. A farář Tomáš byl l. 1435. již v nouzi, neboť 20 hřivnami obtížil svůj statek Výhovice[12]), a l. 1436. odprodal kus zahrady.[13]) Jeho nástupce Martin z nouze prodal třetinu mlýna Braneckého Mackovi mlynáři Kylešovskému, a když jej o ten mlýn l. 1440. týž mlynář Macek pohnal,[14]) učinil s ním dokonalou smlouvu, již kníže Václav Opavský a Hlubčický listem daným na Hradci l. 1442. dne 2. května potvrdil, že povolil svému kaplanovi, knězi faráři Martinovi, třetinu mlýnu v Brance odprodati v dědictví na vidrkaf. Za to však bude mlynář, dokud farář své třetiny nevyplatí, 5 mtů mouky jemu sypati a 5 vepřů krmiti. Kdežby bylo třeba mlýn stavěti, dodá farář dřevo, ostatek od díla bude platiti mlynář jen třetinu.[15]) Za držení statku Hradeckého od krále Jiříka, knížete Viktorina, krále Matyáše Uherského, Hanuše Korvína, krále Vladislava i krále polského Zikmunda ustupoval farský statek do pozadí, tak že neznáme ani

jmen farářův. L. 1517. dostavěn a posvěcen ke cti a chvále Narození Panny Marie kostel dřevěný.[16]) Tehda byl farářem kněz Petr, o němž víme jen z půhonu Michala doktora, kterýž l. 1523. žaloval komendora německého Kašpara, že se mu uvázal v domek, kterýž byl nebožtíka kněze Petra, faráře Hradeckého.[17]) Po něm nastoupil hned kněz Pavel, jenž se již l. 1522. farářem Hradeckým píše, kdež jej o laň pohoní velebná abatyše Žofije od sv. Kláry.[18]) A on sám 1526 pohnal Jindřicha Fulštejna a na Bravinném o nějaký dluh z fundací vypůjčený.[19]) Za kněze Pavla udály se veliké věci. Král Ludvík zahynul u Moháče, brzo potom zemřel i kníže Kazimír, zástavní pán Hradecký, i byl nepochybně přítomen, když pan Ojíř z Fulštejna „jest byl k p. Petrovi Karvinskému poslán od pánuov JJMtí. a rytířstva knížetství Opavského na zámek Hradec, aby se v ten zámek Hradec na místě krále (Ferdinanda I.) JMti. uvázal“, a když p. Petr „jemu všecko což k zámku příslušelo podle registru sepsaného od p. Václava Bitovského a na Vladěnině postúpil kromě toho dříví, kteréž p. Petr sobě na pile pod zámkem Hradcem na 2 světnice nařezal a on p. Petra na místě krále JMti. podle poručení pánův stavův při tom dříví zůstavil“.[20]) Kněz Pavel zachoval také dobré přátelství s „urozeným a statečným rytířem Janem Žabkú z Limburka“, který to zboží na místě Císaře a Krále Ferdinanda spravoval prvé, než bylo odevdáno panu Jiříkovi Četryšovi v zástavu. Kněží faráři Hradečtí jsouce Vejhovicemi sousedy s kněžími komendory od sv. Jana, kteří drželi Vávrovice a Vršovice, jistotně dobré přátelství zachovávali. A tak pochopíme, proč kněz komendor Mikuláš Hertvík kněze Pavla faráře Hradeckého r. 1532. učinil

poručníkem svého půhonu na kněze Jiříka komendora od matky Boží.[21]) Měl ovšem kněz Pavel také svou stížnosť do téhož kněze komendora Jiříka. Když totiž po smrti komendora od Matky Boží v Opavě Kašpara nebylo ani správce fary Opavské ani správce statků něm. řádu, „z rozkázaní důstojného v Boze Otci p. Stanislava (Thurzyho) biskupa Olomuckého a p. Hynka z Vrbna hejtmana knížetství Opavského“ kněz Pavel Hradecký „spravoval jsem konvent a faru i dvůr i čeleď toho konventu, až do toho času, kdyžť byl ten kněz Jiřík Fink uveden za mocného komendora, i vydal jsem já za svého spravování čeledi na potřeby 91 R. svých vlastních peněz.“ Takovým půhonem pohoní r. 1533. kněz Pavel komendora Jiříka Finka.[22]) Za to také brzo potom kněz Jiřík Fink pohnal jest kněze Pavla, „že jest nám se ujal v duom náš s dvory, nejsouce v to pořádně prelátem naším uveden.“ I rozsoudili ten spor l. 1538. „Poněvadž kněz Jiřík podle půhonu svého ničeho . . . neprovodí, že kněz Pavel odpovídati nemá.“[23]) Za zástavníeh pánův Četryšův byl úředníkem Jan Bišofshajm z Žibřidovic, kterého l. 1546. p. Hynek Vlk z Konecchlumu a na Slavkově v pátek den Navštívení Pany Marie na komendě sv. Jana v Opavě smrtelně poranil. Ke jménu kněze Pavla louči se dvě pamětihodné věci, že se stal „děkanem knížetství Opavského“, jak jej l. 1549. píše Jan Planknar, když od něho svědomí chce o Domoradovice, „že nebožtík Jan Domoradovský i s lidmi svými od starodávna vždy k zámku Vikštejnu v poddanosti zůstával.“[24]) Tak se psal i kněz Pavel sám. Druhá vážná věc jest, že mezi léty 1541—1549 rozmnožil statek farský o ves Chvalikovice (Viz Chvalikovice), neb vykonává na té vsi vlastnické právo, když l. 1549.

dvěma a l. 1556. jedním půhonem pohoní pana Frydrycha Četryše z Kynšperka. Poněvadž ještě l. 1557. žil[25]), zastával farský úřad nejméně 35 let, i zdá se, že hned po něm nastoupil „velebný kněz Blažej Zybenlot, kanovník Olomucký, arciděkan Přerovský a farář Opavský a Hradecký“, jenž se takto píše l. 1561. Kněz Zybenlot potomně odpadl od víry katolické (viz Opava, komenda německá). Že tento kněz držel statky někdejší německého řádu (Holasovičky, Smíchovy) současně se zbožím farského statku Hradeckého (Chvalíkovice, Vejhovice, Milostovice), vznikla v příštích časích domněnka, jakoby také tento statek Hradecký byl býval majetkem německého řádu, na kterémž domnění také později mylný spor veden byl. Nezdá se, aby byl Zybenlot až do smrti své i po odpadení od církve katolické podržel faru Hradeckou. Jeho nástupcem byl Jan Viškovinus. O působení faráře Jana Viškovina, který tu byl farářem před r. 1579, nevíme ničehož. Avšak jeho nástupce mistr Daniel Dutius jest osoba známější. Za biskupa Vilíma Prusinovského byl mistrem šlechtické školy biskupské v Kroměříži, načež se 1568 přestěhoval s těmi mladíky k universitě právě založené do Olomouce.[26]) Že biskup Vilím i jeho nástupce mistru Danielovi přáli, jest nepochybno, tudíž jej nalezáme na tomto důležitém místě. Lidé jeho Vejhovští neměli odmrtu; pročež když krčmářka tamnější učinic poručenství umřela, po právě měl její odmrt spadnouti na jich pána, což se nestalo. Proto lidem Vejhovským od hejtmana zemského l. 1579. položen byl rok s mistrem Danielem Duciem kanovníkem v Olomouci, i nalezeno: „Kněz Ducius k odmrtem v tej vsi právo má, poněvadž Vejhovští odmrtí v tej vsi od svých předešlých pánův odkoupených nemají. Ale co

se tkne statku po Kateřině krčmářce, poněvadž za živnosti kněze Jana Viškovina, **předešlého držitele té vsi**, učiníc poručenství umřela a po smrti týž kněz poručenství na odpor nenastúpil: k tomu statku pozůstalému práva nemá."[27]) Když se v držení statku Hradeckého uvázal p. Kašpar Pruskovský z Pruskova, nastaly stařičkému „děkanu Hradeckému" veliké nepříjemností, podněcované nejspíš tehdejším úředníkem na Hradci Frydrychem Špyglem z Ratvinovic, poněvadž tohoto mistrDaniel pohnati musil „z zátkyně"[28]), a takž přišlo mu i pohnati p. Kašpara Pruskovského, „že mi l. 1582 desátek jarýho a ozimého obilí proti nadání osvíceného knížete Mikuláše knížete Opavského a Ratiborského bráti dopustiti nechtěl".[29]) Půhon tento označen, jakožto „umrlý", poněvadž se brzo potom kněz Daniel se světem rozžehnal. Dle matriky Hradecké nastoupil po kanovníku Dutiovi kanovník mistr Jan Vizovský, kterýž se dával zastupovati knězem Janem Steigrem. Za něho r. 1587. počal pan Kašpar Pruskovský stavěti nynější kostel Hradecký z tvrdého staviva. O mistru Janu Vizovském zaznamenal farář Světlík, že jest napsal k panu Kašparovi stížný list, kterak Domaradovský pán své poddané místo do Hradce posýlá do Štablovic k predikantovi, aby ten jim přisluhoval.[30]) L. 1597. posvěcen nový kostel ke cti a chvále sv. Petra a Pavla, při čemž pokřtěno i jedno turecké pachole ukořistěné v Hatvánu v Uhrách, ale potomně pro nějaký zločin sťato. Tehda byl farářem Tomáš Cancer od r. 1594. Nebyl již kanovníkem, poněvadž, jak výše dotčeno, statky fary Hradecké, Vejhovice, Milostovice a Chvalikovice byly přešly v držení Hradeckých pánův kromě Dolního dvoru v Brance. Nástupce Matěj Závadský rodilý Polák, podával prý pod obojí a † 1614. Na

krátko přibyl z Hlučína Jiří Kochtan, ale přešel do Chřenovic. Od r. 1615—1643. byl farářem Vavřinec Kempa, jenž přežil život strastiplný. L. 1621. vtrhl na Hradec markrabí, kníže Krnovské; r 1624. vypukl mor., jenž zachvátil 190 lidí; Mansfeldi obořili prý starý kostelík P. Marie, rozmetali hrobku v novém kostele sv. Petra; přibyl i evangelický kazatel, takže se Kempovi přišlo v selských šatech ukrývati po lesích. Jeho nástupce František Aleksej Světlík, rodák Březovský, zůstal farářem od r. 1643—1695. Osvícený tento muž usiloval o navrácení statků farských, ke kterémuž konci sbíral staré listovní památky, kteréž staly se vzácným pramenem dějepisným. Jestiť on zakladatelem matriky Hradecké. Také napsal Alphabetum chronologicum Europae. L. 1656. obnovena duchovní správa v Březové, na Hradci zřízena kaplanka, a on uvedl v církev 132 heretikův. Za Řehoře Josefa Branda (1695—1711) učiněna s vrchností smlouva o dolní Dvůr v Brance. Za Erdmanna Kryštofa Pruskovského dokonána jest r. 1703. takově: Za postoupení Dvoru dolního v Brance vrchnosť Hradecká bude dávati faráři 60 sáh dřeva a 4 kopy slámy: faru bude na své náklady stavěti a opravovati; na věčné světlo dá po 12 tolařích, faráři hotových 100 tolarů; za vepře 8 tol.; k tomu másla a piva; na ospech 30 korců rži; pšenice, hrachu, pohanky, ječmene, ovsa po korci. Na rybách z každého rybníka dostane po 2 kapřích a 2 štikách a mísu ryb obyčejných; sám loviti smí od panského pivovaru až po stav Žimrovský. Smlouva ta vložena do desk roku 1806. Za Branda založen chudobinec řečený špitál.[31]) Tímto zaniklo panství fary Hradecké úplně, přestaly i jeho dějiny. Farář Jiří Ambrož Lazar († 1711) byl rodák z Benkovic, Aug. Tesař (1724—1758) ze Žimo-

rovic, Martin Plachký (1770—1797) z Benkovic. Za Antonína Josefa Kořistky (1758—1770) zbudována Kalvaria. [[1]) M. V. 285. [2]) Kr. 170. [3]) M. V. 134. [4]) Jeho životopis v Op. Týdenníku. [5]) M. VIII. 83—4, 169. Kr. 304. [6]) Kr. 339. [7]) M. X. 37—87. [8]) Matrika Hradecká. O Slavatovi z Branky viz Tomkovy dějiny Prahy a Op. Týd. [9]) Kr. 421. [10]) Kr. 427—430. [11]) Kr. 438. [12]) Kr. 488. [13]) Kr. 490. [14]) RP. II. [15]) Kr. 530. [16]) Matr Hrad. [17]) Půh. VIII. 61. [18]) Půh. VI. 583. [19]) Puh. VIII. 120. [20]) Púh. VIII. 276. [21]) Pam. kn. II. 128. [22]) Viz 4. progr. č. gymn. Opav. [23]) Viz tamtéž. [24]) Půh. XI. 277. [25]) Viz vloženou ceduli v XI. knize půhonu jeho tušim rukou psanou: „Kniez Pawel ffararz Hradetský atd.“ [26]) Jaké žáky tento mistr l. 1568. měl, na př. 4 mladé pány Bruntalské z Hlučína; jaké s nimi starosti měl a jaké požadavky k rodičům, na které vysoké školy cizozemské k jeho tušim odporučení posýláni byli jeho žáci, viz listy posýlací bisk. Vilíma v mat. museu. [27]) Roky I. 111. [28]) RP. XX. 78. [29]) RP. XX. 78. [30]) P. T. Klein. [31]) P. T. Klein.]

† **Hradečná — Kajlovec** pod Hradcem. V matrikách Hradeckých založených l. 1643. vyskytuje se po prvé 1661 jméno osady „Hradecznia“, ale již také „Keylovicium“. Naposled užívá se tvaru Hradečná l. 1695; potom jen formy Kajlovec. Že Hradečná a Kajlovec jest jedno, dokázáno z matriky úmrtní, kdež čteme, že 1689 Mikulášovi Hluchému z Hradečné jedno, a témuž Mikulášovi Hluchému z Kajłovce r. 1696. druhé dítě umřelo.[1]) Že ta osada teprve za pana Jiřika Kryštofa Pruskovského vzniknouti mohla, jest samozřejmo. [[1]) P. Josef Vašica z matrik.]

„Hrádkov“. L. 1551. Vikštejnský pán Jan Planknar pohoní zástavního pána Hradeckého Frydrycha Četryše,

že mi l. 1549. Jana Kramného člověka mého z „Hrádkova“ bil.[1]) Patrně se týče Rádkova, jejž lid jmenuje Raďkov.[1]) [[1]) Půh. XI. 359.]

† „**Hřivnáčova Lhota** nad Přerovcem“. Tato ves stála na pozemcích kláštera Hradišťského, totiž na zboží Pustopolomském. Kdy ta Lhota vznikla, nebude tušim těžko uhodnouti, všimneme-li si jména jejího, neboť tak jako Budišovice založil opat Budiš, tak bude nepochybno, že tuto Lhotu založil a po sobě pojmenoval kněz opat Václav Hřivnáč, jenž opatoval od roku 1412—1433. Jakož pak právě za tohoto opata zboží kláštera Hradišťského od knížat Opavských po příkladu krále Zikmunda bylo zabráno, bude netěžko porozuměti zprávě následující. L. 1441. kníže Václav vzdal tu „Lhotku, kteráž leží podle hranic Novosedlických a Lazeckých a Pustopolomských“, Zbyňkovi Hřivnáčovi ze Štítiny k věčnému dědictví.[1]) Ten vklad učiněn pod nápisem Hřivnáčova Lhota. Že ani Novosedlice ani Lazce nemohly hraničiti s pozemky Pustopolomskými jinde leč u Podvihova, kterýž ovšem náležel pod panství Pustopolomské a klášteru Hradišťskému, jest zřejmo. Odpor proti tomuto vkladu učiněn teprve l. 1461., kdež „kněz Jakub, probošt Oldřišovský od kněze opata i ode všeho konventu kláštera Hradiště učinil odpor proti Hřivnáčovi o Pustú Lhotu nad Novú Sedlicí, že to jest bez jejich vuole vloženo ve dcky“.[2]) Tomu odporu nedáno nejspíše místa, neb l. 1492. zapsána paměť, „že jakož Petr Stoš z Kúnic a z Štítiny držel Lhotku pustú, kteráž leží nad Přerovcem, v zástavě od Václava Hřivnáče, že týž Václav Hřivnáč ji jmenovanému Petrovi Stošovi vkládá“.[3]) Tím pozemky tyto mniší přešly ke zboží Štítinskému. Kdy ta Lhota opustla, viz můj článek nadepsaný „Osady zaniklé na Opav-

sku".[4]) [[1]) O. I. 32. [2]) Půh. I. 67. [3]) O. III. 14. [4]) V 3. progr. česk. gymn. Op.]

Hrobniky = **Gröbnik**, ves východně od Hlubčic. Již l. 1183. vrchní kníže České Bedřich křižovníkům sv. Jana všecky statky jak v Čechách tak na Moravě v majetek potvrdil, zejmena také celý újezd Grobeniky (Viz Bezděkova Hať). Současně potvrdilo se křižovníkům zboží u Hradce (Vršovice). L. 1204. markrabí Moravský Vladislav Jindřich povolil křižovníkům sv. Jana na statcích Moravských zakládati osady na německém právě,[1]) což jim také l. 1213. majestátem daným dne 31. pros. potvrdil král Přemysl Otakar I. k prosbě bratra svého markrabí Vladislava, aby zboží sv.-Janské i v kraji Holasickém z práva zemského propuštěno bylo.[2]) Tehda asi vznikla osada Šimborn. Zpráva Gärthova, že l. 1230. markrabí Vladislav Jindřich svůj dědičný statek Hrobniky potvrdil křižovníkům[3]) sv. Jana, jest mylná co do letopočtu, a měla by částečnou oprávněnosť, kdyby se týkalo Vernartic. Ovšem l. 1236. markrabí Přemysl Johanitům za majetek listem daným v Olomouci vzdal Kobeřice,[4]) které před tím byly náležely klášteru Hradišti. Však nedlouho křižovníci Kobeřic podrželi. Důležitější jest zpráva k r. 1239,[5]) vedle níž kníže Meček Kazimírovič kníže Opolské činí vědomo, že urozený hrabě Godislav ze svého statku Jodlovnického převorům křižovnickým Bohušovi v Hrobnikách, a Piotrkovi v Makově pole řečené Chischci a ke hradu Kozelskému náležité vzdává i osvobozuje ode všech daní a břemen knížecích.[6]) Tím se zjišťuje trvání potomní komendy Makovské, kteráž ačkoliv položena ve vlastním Slezsku po mnohou dobu sloučena zůstávala s Opavskou.[7]) Po děsném nájezdě Tatarském král Václav I. křižovníkům sv. Jana „pro násilí a křivdy jim od zlomyslných lidí činěné" l. 1243. vydal nový majestát, zaroveň jim právo jich rozmnožuje, aby i z krádeže a krevních vin souditi směli. Současně jim povoluje tvrz vystaviti.[8]) Když l. 1256. Johanité vesnici Újezd Pardusovi, komorníku Olomuckému, vzdali, aby jí užíval až do smrti, dal jim toho listem daným v Opavě král Přemysl Otakar I. vůli a současně dovolil, aby Pardus svůj díl vesnice Drslavě křižovníkům v Hrobnikách pustiti mohl.[9]) A novým listem daným na Hradci téhož roku týž král osvobodil Johanity Hrobnické od noclehu.[10]) Proč l. 1263. týž král na novo jim potvrzoval zboží Hrobnické, není vysvětleno.[11]) Že pak l. 1270. také Kunhuta, královna Česká, propustila křižovníkům Hrobnickým všecky jich statky ze zemského soudu[12]) a

osvobodila ode všech břemen a poplatků zemských, lze vysvětliti jen tou okolností, že jsouc tehda v zemi Opavské obvěněna vedle Nové Cerekve dostala ve svou poddanosť i zboží sv.-Janské. L. 1279. dne 13. října majestátem daným na Hradci táž královna a paní země Opavské Johanitům potvrdila daní učiněné l. 1259. již od jejího manžela krále Přemysla Otakara I. na kostelní podací v Hlubčicích, a na novo je osvobodila od zemského práva „súd" řečeného.[13]) Touž věc potvrdila jim táž královna za posledního pobytu svého na Opavsku, totiž dne 11. února l. 1281.[14]) Křižovníci nabyvše takto podacího v Hlubčicích zřídili si v tomto městě svůj konvent. Odtudž zdá se, že faráři Hlubčičtí byli komendory. Tak l. 1259. knězi Eliášovi král Přemysl Otakar pustil desátek ze cla (viz Hlubčice.) Když se kníže Mikuláš po odchodu královny Kunhuty uvazoval v zemi Opavskou, zdá se, že křižovníci nepospíšili dosti ochotně poddati se jemu v moc, jak učinilo město Hlubčice, neboť Hlubčičané učinili křižovníkům veliké násilí, ano jim i tvrz jejich Hrobniky obořili.[15]) Ač Volný tu zprávu pokládal za nedoloženou, předce z jiné listiny jest povědomo, že kníže Mikuláš na křižovníky zanevřel. Naléhaním velkého převora Heřmana z Hohenlohe a přičiněním knížete Mikuláše spor mezi Hlubčickými a křižovníky uklizen takově, aby měšťané po 20 hřivnách komendoru platili, aby jim postoupili 2 domy vedle fary; aby se pustila dobytku křižovnickému svobodná pastva. Naproti tomu aby komendor povinen byl při faře Hlubčické 8 kněží křižovníků a při škole chovati jednoho mistra a dva praeceptory i rektora kůru, a opatrovati chudobinec.[16]) Tím přenešena komenda do Hlubčic. Před r. 1288. byl komendorem fra Dětřich, kterýž pohonil Adletu Zolherinku o „Smodrovice" (Šamařovice?), až je konečně pro své bratří Hrobnické vysoudil.[17]) L. 1302. dne 30. srpna křižovníci opětně majestátu na podací Hlubčické nabyli od krále Václava.[18]) Když po smrti krále Václava III. kníže Mikuláš se uvázal v Opavsko, l. 1308. „upustiv od hněvu, jakým na křižovníky po mnohých mylných zprávách na ně učiněných zanevřel", potvrdil jim všecky staré výsady a svobody dané, zvláště pak v majetku jim ponechal statky Lisotice, Šamařovice (?), Drslav, Babice, Šimborn, Jaronov, Lidměřice a Vernartice.[19]) L. 1311. nabyli křižovníci Hrobničtí od měšťana Hlubčického Jana Cresnitze podílu ve vsi pohraničné v sousední zemi Opolské Dětmarově (viz Dětmarov), ale vznikl jim potomně z toho veliký spor, tak jako jim bylo jednati o pozemky příslušné k jejich vsi Lisoticím, že tato osada

stála podobněž při samých hranicích Opolských. Poslednější spor dokonán za komendora fra Dětřicha de Lysnik l. 1327., jak svědčí zápis na počátku prosince v Hlubčicích vydaný od Michala komendora z Týnce, náméstka zemského komendora Českého a Polského, Perchtolda z Henneberka, kterým vyznává, že s vůlí zeměpánů knížat Mikuláše Opavského a Bolka Nemodlínského kněz opat kláštera Lubenského Jan se svým konventem s jedné a on se svými bratřími Hlubčickými s druhé strany uradili se pro dobro a pohodlí poddaných opatových v Kaziměři a křižovnických v Lisoticích o upravení hranice, kteráž se po učiněné výměně označila příkopou. Toho jednání byli přítomni kromě knížecího starosty Opavského Hynka fojti Jan Hlubčický a Dětřich Hrobnický, pak bratří z konventu křižovnického Arnold a Petr.[20]) Rok na to dokonán také za komendora fra Petra spor o Dětmarov. (Viz ten.) L. 1339 jest farářem Vitoslav.[21]) L. 1439. Hynek měšť. Hlubčický fundoval $8^1/_2$ hřivnu platu s tou podmínkou, aby mše sloužil kněz křižovník.[22]) K r. 1352. farářem jest fra Kundrát.[23]) Že fra Machold, důvěrník knížete Mikuláše (1362—1364), který vymohl stavbu kostela sv.-Janského v Opavě,[24]) byl komendorem Hlubčickým bude nepochybno[25]), neb l. 1368. komendor Hlubčický fra Ješek na místě velikého převora Ješka ze Zvířetic zastupuje spor o Vávrovice[26]), kdež o komendě Opavské se nečiní zmínky. Ale již l. 1377. se rozeznávali křižovníci ve špitáli Opavském se svými statky (Vávrovicemi, Vršovicemi a M. Hošticemi), kteréž připadly k dílu Opavskému, a křižovníci Hrobničtí, kterým v díle Hlubčicko-Edelštejnském náležely Lisotice, † Malgota, Hrobniky, Šimborn, Babice, Jaronov, Drslav, Lidměřice a Vernhartice.[27]) Odpadly tudíž Šamařovice (?). Pokud se týče posloupnosti komendorů Hlubčických, není úplně ustálena, i pokládáme ji dle Groegra[28]) a Minsberga.[29]) 1377. fra Petr Veit Seher, 1383. fra Lipolt z Nichterwitz, 1395. fra Petr de Wansow, 1404. fra Mikuláš Birkner farář, 1427. fra Hynek de Visenticz, fra Petr de Sittav (tou dobou odpadla od zboží křižovnického Drslav); 1445 fra Mikuláš Bankovicz, 1447. fra Mikuláš de Godav, 1450. fra Jan Rogata ze Střehomě, 1464. fra Hanušek. Jaké záležitosti se týče půhon, kterým l. 1478. „kněz Mikoláš, komptor Hlubčický pohoní Hyncíka Běrku z Násile ze zboží Hrobnického,“[30]a) není dosti zřetelno. K roku 1491. uvádějí se komendoři fra Hanuš z Huntu i fra Ondřej Šundlo.[30]) Za tohoto komendora sběhla se veliká událosť. Zemřel kníže Jan Hlubčický, i zabral knížetství Hlubčické král Matyáš, jenž za

hejtmana tu zřídil Petra Hougvice. Kněz komendor rozpadnuv se s ním přeložil sídlo komendorské do Hrobnik, čemuž bránil hejtman. A když se nechtěl vrátit do Hlubčic, zabral hejtman Hougvic zboží komendorské, načež komendor ujel do Opavy. Po smrti Matyášově klidili ten spor jak král Vladislav tak kněz biskup Stanislav Olomucký, i přiměli komendora Ondřeje k návratu do Hlubčic, kdež i l. 1502. zemřel. Z těchto proměn, jež se údály vůbec s Hlubčickem, a ještě více proto, ano se Hlubčicko dostalo zástavním pánům, vznikly veliké spory, tudíž lze o potomních komendorech více psáti. O komendoru fra Jiříkovi ze Steinbachu (1502—1513) činí se některé zmínky v soudních knihách, ale nepatrnější. Více jich jest o jeho nástupci fra Vilémovi Peyerovi z Brumu. Nepatrné jsou půhony, kterými jej l. 1513. pohoní Jošt z Tamfaldu o člověka z Bělé zběhlého, a l. 1517. Margeta z Jankovic, „že řekl p. Janovi Supovi z Fulštejna 50 zl. dáti, jestliže s ním ku Božiemu hrobu nepojede“, a táž o položení listu, „který k žádosti jeho Bernart Zvolský a Jan Planknar pánu jeho Strakonickému psali“.[31]) Však tím vážnější jsou spory o Lisotice, které se zástavním pánem na Hlubčicích, Janem Planknarem z Kynšperka, měl l. 1518. i 1519.[32]) Z posledního půhonu vychází, jakoby komendor tu ves byl panu Planknarovi zastavil; jakož také svědčí pozdější půhon na Planknara, že z té vsi zůstal berni dlužen. Nicméně i za nástupce komendora fra Hanuše Nymiče z Nymič spor o Lisotice vlekl se dále. Při tom zajímavo jest, že Planknar píše jej komendorem Hlubčickým a zemský písař komendorem Hrobnickým a Hlubčickým. Žalujeť Planknar komendora (1520), „že se mi v lidi Lisotické nad vuoli a přikázaní mé vkládá“, a chce aby mu k svědomí postavil své fojty: Mikuláše Černého z Hrobnik, Martina st. rychtáře z Bernartic a Hanuše fojta z Babic.[33]) Sporu o Lisotice nebylo konce, neb l. 1521. Jan Planknar hledá u Gabriele Kunštorfa komendora Opavského svědectví, že komendor Nymič přinutil Lisotické, jemu Nymičovi člověčenství slibovati; že odběhlý statek tamtéž zabrati dal; že se nezachovává dle nálezu zemského hejtmana stran držení té vsi; že lidi Lisotické věziti kázal.[34]) Poněvadž Jan Planknar současně žaluje také Opavského komendora, z téhož posledního skutku,[35]) zdá se, jakoby odpovědnosť za správu statků Hrobnických byl přejal komendor Opavský. Tak možná vykládati p. Planknarův půhon z roku 1522. na Hanuše Nymiče, „kterýž se jmenuje komendorem Hrobnickým“. Žalovaltě jeho, že mu fojtův Mikuláše a Petra z Hrobnik, Václava z Bernartic, Zámiše z Babic, Blažka z Jarohňova, Moce z Lidměřic

k tomu míti nechce, aby ukázali své listy od komendorů toho zákona na svá fojtství jim vydané.[36]) L. 1523. pohoní jej Kryštof Hoř Šnorben o smlouvu na Prudníce stalou strau nějakého rukojemství za Jana Supa.[37]) Sám pak pohoní Jana Planknara, že se mu zvedl na statek Lidměřice a Jarohňov.[38]) Naproti tomu Jan Planknar pohoní Nymiče o grunt a desátek v Lisoticích; o dluh na mlýně fojtovém v Babicích, kterým týž fojt povinen byl Kedrutě Panvičové měštce v Hlubčicích; o ohaříka, kterého jeho přítel Jiří Štelfryd si byl vypůjčil.[39]) Ke konci roku 1523. měl ještě spory s oltařníkem od sv. Trojice v Opavě o plat z Jaronova k tomuž oltáři; s p. Jiříkem Četryšem o člověka téže vsi, o rychtáře z Babic, o srny honění v Šumborně a o Lisotice.[40]) Když jeho nástupce Mikuláš Čedlič z Praunu se ujal komendorství, byly nastaly podstatné proměny, ješto Hlubčicko dostalo se v držení knížeti Krnovskému, Jiříkovi Brandeburskému. Přestaly spory o zboží křižovnické; za to však pozbyli Johanité faru Hlubčickou, která se dostala protestantům. Fra Mikuláše Čedliče zpomíná se v soudních knihách Opavských častěji, kdež jej z obyčeje kněz Mikuláš Hertvík, komendor Opavský, činí poručníkem svých přemnohých půhonů.[41]) Za jeho komendorství zastavena ves Lisotice jeho příbuznému Jiříkovi Čedličovi z „Braumu“ na V. Hertmansdorfě, neb l. 1538. pohoní tento fra Jiříka z Vartynberka komendora Hrobnického, že se mu uvázal „ve ves Lisotice nedadouce mi 800 R. uherských podle zápisu, kterýž já na té vsi mám od pana Jana z Vartynberka a na Strakonicích Otce jeho jakožto nejvyššího převora v království Českém zákona Jerozolimitanského“.[42]) Tento komendor drahně let spravoval komendu Hrobnickou s Opavskou a žil vůbec v Opavě. (Viz Opavu, komendu sv. Jana.) Jeho nástupce Jiřík Pruskovský (1561 † 1583) odpadnuv od víry katolické se oženil, což nejlepším dokladem na to, jak velice se evangelictví působením markrabí Brandeburských a knížat Krnovských na Hlubčicku rozšířilo. Po jeho smrti naříkali zboží Hrobnické příbuzní tohoto komendora. Komenda Hrobnická potomně měla málo samostatných komendorů, jsouc v držení buď komendorů Opavských anebo velikých převorů. Jaký „artykul strany komendatorův Hrobnických“ l. 1589. byl jest snešen, bude u komendy Opavské dotčeno. Samostatným komendorem byl ok. 1612. Ferdinand Trautson Falkenhayn. Po bitvě Bělohorské, když Krnovsko s Hlubčickem dostalo se knížatům z Lichtenštejna a lid zase navrácen byl ke katolictví, usilovali křižovníci o nabytí fary Hlubčické. Hrobnickou komendu držel

v letech třicátých 17. století sám veliký převor Rudolf hrabě Colleredo-Wallsee[13]) a po něm komendor Adam Vilém hrabě Vratislav z Mitrovic, jenž se stal také velikým převorem. Komendor rytíř Thun l. 1700. dal vystavěti kostel Hrobnický. Jeho nástupce hrabě Herberštejn, jsa současně komendorem Opavským, taktéž přestavěl kostel v Šimborně. Když komenda Hrobnická připadla ke král. Pruskému Slezsku, měla s ostatními 8 Slezskými komendami stejný osud, ješto král Frydrych II. si vymínil nad nimi vykonávati práva velmistra křižovnického sám. Z Hrobnické komendy přiznáno tehda 9000 zl. důchodu. Za těchto proměněných okolností komendorství Hrobnické držel fra Filip hrabě Šafgoč. L. 1771. co nejpřísněji zakázáno komendorům Slezským, účastniti se kapitulních porad v Praze. Posléze l. 1810. dne 30. října všecky někdy k českému převorství náležité komendy v Pr. Slezsku zrušeny a statky jejich fiskem zabrány. Statek Hrobnický přešel na soukromníky, až posléze úplně rozprodán jest, takže v Hrobnikách potomně kromě 2 fojtství vzniklo 53 sedláků a 85 zahradníků, a bývalá komenda učiněna hospodou.[44]) [[1]) M. II. 22. [2]) M. II. 71. [3]) Kr. 25. [4]) M. II. 317. [5]) Nikoliv 1230, viz Feyfar 69. [6]) M. II. 367. Kr. 44. [7]) Viz Opava, komenda sv. Jana. [8]) Kr. 49. [9]) M. III. 220. 221. [10]) M. VII. 760. [11]) M. VII. 756. [12]) M. IV. 221. [13]) M. IV. 264. [14]) M. IV. 264. [15]) Kr. 139. [16]) Feyfar 82; Kr. 139. [17]) M. IV. 348. 349. [18]) M. V. 115. [19]) Tato Gärthova zpráva, viz M. VII. 793, jest stran Šamařovic pochybná. [20]) Opis podal Weltzel; dat. VII. Id. Dec. [21]) Groeger, Pfarrkirche Leobschütz 14. [22]) Groeger 14; Feyfar 92. [23]) Groeger 14. [24]) M. IX. 209, 279. [25]) M. IX. 209, 279. [26]) M. X. 38. [27]) Dílčí listy. [28]) 14, 15. [29]) 237, 247. [30]a) Půh. II. 16. b. [30]) Tak píše Volný; jiní Šudlo. [31]) Půh. VI. 263; 349, 350. [32]) Viz Lisotice a půh. VI. 403—406, 437. [33]) Půh. VI. 460, 461; 468, 469. [34]) Půh. VI. 485, 511, 512, 518, 512. [35]) Půh. VI. 520. [36]) Půh. VI. 550, 551. [37]) Půh. VIII. 25. [38]) Tamt. 30. [39]) Tamt. 40—42. [40]) Tamtéž 44—47. [41]) Půh. VIII. 226 k r. 1528; 267. 274 (1530), 292, 340 (1532). [42]) II. pam. kn. 152. b, 161, 162 b. [43]) Feyfar 19. [44]) Feyfar 167, 170, 173 a Triest.]

O. **Hrozová** = **Grosse**, jižně od Osoblahy, ves s farou a školou a s 401. obyvatelem. Té vsi nezpomíná se ani v závětu biskupa Brunona, aniž také v seznamu manských statků z let 1318—1321. To důkaz, že ta ves vznikla později, jako i sousední Poruba. Zdali

pravdiva jest zpráva, že l. 1309. knězi faráři Mikuláši a kostelu Hrozovskému Kundrat z Koberna rozmnožil statek o půl druhém lánu přidáním půl lánu a desátku ze svého statku Koberenského proto, že z kostela Hrozovského byl učinil loupežnickou skrýši,[1]) zůstavujeme samo na sobě. Ovšem l. 1378. zapsán za svědka Jan farář „in Grosovia".[2]) Hledíc k okolnosti, že obroči fary Hrozovské potomně sloučeno bylo s obročím fary Fulštejnské, ke pravdě podobno bude, že také statek Hrozovský, neznámo kdy, připadl pánům Fulštejnským (Viz Fulštejn). Že by l. 1431. ves Hrozovou i s tvrzí panskou byli spálili husité,[3]) na to není dokladů a třeba takové zprávy s takovou rozvahou přijímati, jako podobné o Tatařích, kterým se připisuje spálení bez mála každé vsi. Bezpečno jest, že Hrozovou l. 1568. držel tak jako zboží Fulštejnské p. Václav Sedlnický, jak svědčí listy biskupa Viléma Prusinovského o Alexandra Magnesa z „Hrozové". Tento Alexandr měl k žádosti pána Jana staršího z Vrbna na Heralticích na soud do Olomouce se postaviti, také měl pánům Stošům dle pořádku zemského svědomí učiniti. Týž Alexandr Magnes potřeboval také sám nějakého svědomí proti Václavovi staršímu Sedlnickému na Fulštejně stran nadání nějaké louky v Rusvaldě.[4]) Tento Alexandr byl patrně buď nějaký dvořák anebo dědičný fojt. Že za pana Václava Sedlnického protestantismus hluboko zapustil kořeny na jeho panství, u Fulštejna bylo podotčeno, a tak se vyskytuje k r. 1560. pastor Purkart na faře Hrozovské.[5]) Když se synové páně Václavovi zbožím Fulštejnským podělili, dostal 1588 to zboží Hrozovské zároveň se sousední Porubou p. Jaroslav Sedlnický z Choltic.[6]) Zdali potomně bratr Jaroslavův, Jan Starší Sedlnický dostal ten statek, není ještě zjištěno,

ale ke pravdě podobno, neboť když páně Janův syn Petr před r. 1613. zemřel, skrze Petrovu sestru Kateřinu[7]) Sedlnickou dostalo se zboží Hrozovsko-Porubské muži jejímu Mikuláši Trachovi z Březí. Viz dále Porubu biskupskou. Že po r. 1526. farské obročí sloučeno bylo s Fulštejnským a tu v Hrozové jen filiálka zůstala, z tehdejšího nedostatku kněží katolických jest vysvětlitelno. Zdali Švédové spálili Hrozovou, jest nedoloženo. Co se tkne zpráv ve Volném[8]) snešených, jakoby část toho zboží Hrozovsko-Porubského byli páni ze „Sternegg ů“ a pak Halamové z Jičina drželi a jakoby teprve pan Karel Lev z Rožmitále ty odpadlé části zase s Hrozovou byl sloučil, jest zřetelný omyl. Biskupské zboží Hrozová a Poruba (Mährisch Pilgersdorf) nejméně od r. 1588. zůstává v jeden statek sloučeno až do nynějška. Naproti tomu zpupná část Poruby, t. j. Pelhřimovy (Schlesisch Pilgersdorf), kteráž byla samostatným statkem, po pánech Stařinských dostala se Stahrům, Tarollům, Oppersdorfům, Parčům ze Sterneku, Halamám, až ji pan Karel Lev z Rožmitále, ale jen na krátko ve své ruce spojil. Týkají se tedy zprávy Volného Pelhřimov = Schlesisch Pilgersdorf. Rozeznávej tedy Porubu (Mährisch Pilgersdorf) a Pelhřimovy (Schlesisch Pilgersdorf). [[1]) Podal J. Beier, Hrozovský uč. [2]) M. XI. 94. [3]) J. Beier. [4]) Listy pos. bisk. Vil. Prus. k r. 1568. v mat. mus. [5]) Beier. [6]) Svoboda. Dle NB. 1884. 78. držel Jaroslav Hrozovou již 1573. [7]) Ant. Sedlnický. [8]) V. VI. 646.]

Hutě = Karlsthal, západně od Krnova, stanice železničná, ves s farou a školou. Mají s Novými Purkarticemi 1615 obyv. Tato ves trvala do r. 1725. pod jménem Hutě, kdež od knížete Karla z Lichtenštejna na zboží knížeci komory Krnovské odprodáním pozemků

na novo zkolonisována a knížeti na počesť Karlsthal pojmenována jest.

Hýlov ves u Klimkovic se 106 ob. příslušná do obce Čevišova. Již l. 1377. vyskytuje se ves „Hidorf" v držení pana Adama (z Bítova), jemuž i Vřesina náležela. Okolo l. 1429. pan Čeněk z Tvorkova na místě bratra svého Jana z Tvorkova vložil ves Hýlov Pavelcovi, pánu na Olbramicích.[1]) Poněvadž ale tento Pavelec byl již l. 1431. mrtev, Olbramice s Hýlovem odúmrtem spadly na knížete Opavského Přemka, kterýž je téhož roku Vaňkovi a Janovi bratřím z Vojetína vložil za dědictví.[2]) Viz dále Olbramice. Okolo r. 1472. za tehdejších běhů válečných Hýlov úplně opustl. Když l. 1498. Jan Loutka z Olbramic dědictví své synu svému Ondřejovi pouštěl, nechal si na výměnek v držení a požívaní půl lesa, rybník a „pustú ves Hýlov".[3]) A že l. 1501. byl již mrtev, přešlo to zboží opět na jeho syna Ondřeje, kterýž l. 1505. pustou ves Hýlov vložil Janovi ze Šťavna a na Klimkovicích.[4]) Odtud zůstal Hýlov napořáde pustým l. 1512. i 1520,[5]) až na posledy l. 1578. již jen „dvůr Hýlov" zůstal.[6]) Co se dalších osudův týče, viz u Klimkovic. Že při dvoře Hýlově teprve zase v novější dobu vznikla osada, jest ku pravdě podobno. Podotýká se, že pořekadlo jen na Opavsku obvyklé: „Hýlovcem volá", značí „strašně" volá. Zdali se táhne k Hýlovu, nelze určiti, tím méně možná pověděti, co strašného se tu přihodilo. [[1]) RP. I. 13. [2]) O. I. 4. [3]) O. I. 24. [4]) O. I. 30, 32. [5]) O. I. 45, 57. [6]) O. VII. 37.]

Hynčice = **Heinzendorf** u Albrechtic nad Krnovem s farou a školou a 1236 ob. Tuto ves, jež 1377 se píše jednou „Hinczicz" po druhé „Henczicz", držel tehda pan Znata odtud z Hynčic, nepochybně knížecí

man.[1]) L. 1383. kníže Mikuláš Hlubčický vzdal Hlubčickým měšťanům kromě platů také ves „Heinzendorf", aby ji drželi obyčejem městským.[2]) L. 1409. Marketa a Agata, dcery Nička Znaty před cúdou Krnovskou hlásily se o věno své otčiznu i mateřiznu 13 hř. 21 gr. u bratra svého Znaty z Hynčic; tento zapsal jim je na svém statku Heřvinovách (Erbsdorf), načež se sestry toho věna vzdaly ve prospěch bratra Zikmunda.[3]) L. 1434 dostaly se H. k dílu knížete Mikuláše i držel je Jindřich Fulštejn z Hynčic a ze Stibořic[4]) (viz tyto). 1438 rada Hlubčická se k nim připovídá.[5]) Za nájezdu Matyášova 1474 opustly, 1523 byly ještě pusty; 1555 byly již osazeny. 1600 Vilém z Valdštejna na Albrechticích Michalovi Haukovi fojtství vzdal v Hynčicích. 1617 Jan Kryštof z Valdštejna potvrdil kup na moučný mlýn tamtéž.[6]) Viz dále u Albrechtic. [[1]) Dílčí listy. [2]) Minsberg 132. [3]) K. I. 3. [4]) Kop. 482. [5]) Půhony I. 236. [6]) Blažek v Troppauer Zeit. 1886. č. 260.]

Hynčice = **Heinzendorf** jižně od Oder ves se školou a 491 obyv. Náležely pod panství Oderské (Viz Odry). Co se poddanských poměrů týče, viz Heřmánky Veliké. Dědina Hynčice zdvihla se také r. 1602. proti svému pánovi s ostatním celým panstvím. I čteme doslovně v knihách roků toto: „Stížnosť Hynčic". „Že robotami nepovinnými a k tomu na rolích odběžných bitím nuceni jsme." Fojt Hynčický žaluje, „že pán jemu na jeho mlejně fojtském platy a spravedlivosť jeho zapověděti ráčil". [Roky XX. 86. násl.]

Chabičov = **Chabitschau**, východně od Opavy při Ferdinandově dráze, ves se školou, má s Hájem 878 obyvatelů. Již l. 1377. náležel Chabičov („Kobiczow") ke zboží klástera Klárského a přidělen do knížetství

Krnovského.[1]) Patrně tedy Chabičov i s Jilešovicemi dostal se jeptiškám od zboží Kravařského. Nesnáší se tedy s pravdou, co Ens píše, že markrabinka Krnovská, jsouc abatyší, ok. 1500 klášteru vzdala Chabičov. Vrchní právo na té vsi vykonávali zeměpáni, knížata Krnovská. Toto vrchní právo na Chabičově l. 1403. listem daným v Krnově dne 5. dubna vzdal Jošt, markrabí Moravský, jsa zároveň knížetem Krnovským, Peškovi ze Sudic.[2]) Ale za nějaký čas přešlo toto vrchní právo nepochybně na pány Benešovské. L. 1464. dali vložiti abatyši a všemu konventu panen od sv. Kláry do Opavy páni Mikuláš a Žibřid, bratří Donatové z V. Polomě, půl mlýnu Chabičovského.[3]) Bylať patrně panna Kateřina z V. Polomě jich sestra, kteráž jsouc abatyší l. 1467. pohoní p. Jaroslava z Benešova ze 300 hřiven, „že jest nás mocí vyvedl z držení luk, lesuov Jilešovských a Chabičovských.“[4]) Také svrchupsaní páni Mikuláš a Žibřid téhož pána pohnali, „že brání mocí staviti mlýnu Chabičovského, kteréhožto polovici spraviti jmámy pannám od sv. Kláry“.[5]) L. 1515. panna Žofka z Děhylova abatyše pohoní p. Jana z Drahotuš na Benešově, že Janovi mlynáři Chabičovskému, člověku mému, vepře zabíti dal.[6]) Táž abatyše měla veliké spory s pány Benešovskými o své poddané Chabičovské i Jilešovské (viz Jilešovice). Tak svrchupsaná panna Žofije l. 1526. pohnala pana Jana z Drahotuš, „že jest lidi naše Chabičovské konventské roučil(!) k svej ruce za páň člověk od nejmenšího do největšího“.[7]) Současně pohnala druhého pána Benešovského, p. Vavřince z Drahotuš, „že jest přišel do našej vsi konventské Chabičové s lidmi svými mocí a stanuol na prostřední vsi a tu že kázal bráti z domův její a z luožie a k sobě

přivésti na prostřed vsi a tu je dal s sebú hnáti na Benešov do kázně a tu je hladem mořil".[8]) Soud nalezl, že páni Benešovští nic proti právu neučinili, anobrž týž pán Jan z Drahotuš pohnal pannu abatyši, „že mi podle smlúvy se mnú učiněné listuov nevyjednala od krále JMti i od konventu", a „že lidem svým Chabičovským mi robotovati co mi spravedlivě podle smlúvy povinni jsú jako pánu svému opravnímu zbraňuje".[9]) Podobné spory byly o Jilešovské. (Viz tam.) L. 1569. p. Jaroslav Šíp z Branice pohoní pannu Kateřinu Kotulinskou, „že mi Stanislava Pecycha mlynáře Chabičovského k svědomí postaviti nechce".[10]) L. 1675. panna abatyše Klára Estera Skalská z Dubu pohnala paní V. Polomskou Annu Helenu Oderskou rozenou z Vrbna stran 160 zl. peněz Mariany manželky Jana fojta Chabičovského a stran zabrání dobytka Chabičovským.[11]) Také následovnice panny Estery, abatyše Eva Konstance Rejská z Rejsku touž paní Polomskou l. 1679. o tytéž věci pohnala, že bez vědomí mého na grunty Chabičovské sáhala pasením dobytka V.-Polomského."[12]) Klášterský mlýn Chabičovský tak jako Palhanský dostal se časem od konventu pryč; i držel jej l. 1712. Václav Klímek.[13]) Ostatek viz klášter sv. Kláry v Opavě. Do r. 1785. zůstalo zboží Chabičovské pannám Klárkám, načež po zrušení toho kláštera přejal to zboží stát — i vznikl na bývalém dvořisku Háj — pak přešlo to zboží k Melči (viz tam), posléze na pány Mitrovské na Hrabyni a tím na německý řád. [[1]) S. VI. 199. [2]) Bierm. 218. [3]) O. II. 15. [4]) Půh. II. 3. [5]) Půh II. 4. [6]) Půh. VII. 321. [7]) I. pam. kn. 92. [8]) I. pam. kn. 92.b. [9]) I. pam. kn. 93. b. 94. [10]) Tamtéž 258. [11]) Půh. XXXVIII. 227—229. [12]) Půh. XXXIX. 152. 178. 184. [13]) Op. Týd. 1876. 304.]

Chabovec kolonie k obci Bořutínu příslušná, o níž není jistoty, vznikla-li ještě za časů, kdy náležela pruská část k Rakousku. Viz Bořutín. Srovnej Triest 690.

Charlottenburg = Benešovka, někdy letohrádek, nyní myslivna v rozkošném údolí pod Hrabyní. Místo výletní.

Chařová = (Rod) Krotendorf ves se školou u Krnova se 552 obyv. Tato ves dle listiny dotud neznámé založena byla od markrabí Moravského Vladislava Jindřicha. Tou listinou objasňuje se nám zároveň původ a vznik města Krnova; odtud také prýští se mylná báje, šířená i od lidí vážných, jakoby Krnov byl založil německý Císař Jindřich, kdež od Bruntále a jiných osad v Jesenikách máme dostatečné příklady na kolonisatorskou činnosť markrabí Vladislava Jindřicha. Chařová však patrně založena jest z příčin hornických, i bylo její původní jméno „Rod" t. j. Poruba. Listina na fojtství Chařovské zní: „Já" (Vladislav) Jindřich Moravský . . . známo činím tímto listem . . . . že k prosbě Rudigiera kupce vydávám . . . list o zlaté doly čili hory, kteréž se přeměřily od studené vody (kaltenbrun) přes výhon po příč až po Hievilův dvorec, a od téže studené vody výhonem podél až po Dubnický potok, aby je držel na lhotu 24 let; po vypršení lhoty, aby z těch lánův dávalo se platu (hřiven?) stříbra. Aby je držel k fojtství a dával desátku měřici rži a měřici ovsa k faře (Krnovské) jako podobněž platí měšťané Krnovští. Z toho se vyjímají 2 lány a krčma, kteréž zůstávají prázdny poplatku. K tomu se přidává svobodný lán na měřici a paseka na stavivo. Také má týž Rudigier vybírati 3. peníz z vin při právě ve vlastní Porubě (Rod), vyjímaje viny krevné, kteréž se soudí před právem městským v Krnově. Na právě má

Rudigier 3kráte do roka zasedati a souditi nad vlastní Porubou, kdež cizí náleží pod právo Krnovské. Pro lepší toho jistotu dožádáni svědci Mikuláš cudář zemský v Opavě, Herold z Příbora, Albert z Marburka, Štěpán mistr mince a Urban kanclíř. Dáno v domě Purkarta městského písaře v Opavě l. 1221 dne 10. měsíce ledna.[1]) L. 1262. král Přemysl vykázal Krnovu do obvodu městského okolní vesnice a mezi těmi také ves „Rod", což víme z potvrzení královny Kunhuty daného l. 1279. na Hradci.[2]) Zdali tehda již zaniklo fojtovo právo, nevíme. Viz dále Krnov. Co se tkne jména německého Krotendorf, možná že se přeměnilo z Rodendorf. Výklad Kroten-Krötendorf = Žabinec rozpadá se hledíc ke zaručenému a zřetelnému jménu Rod = Poruba v nivec, ač možná jest přezdívkou vzatou a odůvodněnou od místní polohy, kterouž dobře utvrditi mohla lidová etymologie. České jméno Chařová odkud by bylo pošlo, nebylo možná se dopíditi. [[1]) Dle německého chybného překladu, jejž sdělil Spatzier. [2]) Kr. 124.]

Chlebičov = **Klepsch**, ves severových. od Opavy. Tato dědina, patrně necelá, náležela již r. 1250. ke statkům kláštera Velehradského, i jmenována ve breve papeže Inocence IV. Jeho Svatosti daném v Lyoně „Clebicztowe".[1]) Na listě kněze Brunona biskupa Olomuckého slove l. 1265. „Chlebegowe",[2]) a na majestátě krále Přemysla Otakara II. l. 1270. „Chlebeschawe".[3]) Co se týče osudův zboží Velehradského, viz Stěbořice. Každým způsobem klášter Velehradský svého zboží Chlebičovského úplně pozbyl. I bude nepochybno, že ho nabyli knížata Opavská. Tak l. 1433. dne 26. srpna listem daným na Hradci kníže Přemek svému věrnému milému Hartlovi Tunklovi ze Štítiny[4]) dal dobrou vůli, aby ves „Chlebiczow", kterou manským obyčejem drží, jinému odprodati směl.[5]) Týž Hartel byl mezi předními dvořany knížecími jakož také jeho rady 1434 užili v dílčí komisi, a nabyl l. 1439. vsi Rovného.[6]) L. 1454. a 1455. zapsán na listě knížete Jana Hlubčického a Opavského poprvé Maláč a po druhé Šimek Maláč z „Chlewoczow"-a,[7]) patrně

držitel vsi Chlebičova. L. 1464. držel Chlebičov Hynek Kravařský ze Šlevic,[8]) jehož ještě l. 1484. pohnali z téhož zboží.[9]) O něm viz V. Hoštice. Jeho syn Mikuláš již l. 1485. s vůlí knížete Viktorina, poněvadž Chlebičov byl dosud ještě manstvím, prodal dvůr Chlebičovský Janovi Fulštejnovi ze Slavkova.[10]) Toto zboží se vším příslušenstvím přejal brzo potom Jiřík z Laňšovic, jemuž a jeho manželce Barboře l. 1506. vyňato z manství a uvedeno v pozemství[11]) Jiřík z Laňšovic na Chlebičově byl nejvyšším písařem zemským od r. 1511. i stal se také výběrčím berně, ve kterýchž úřadech mnoho jednal.[12]) Tehda však držel také zboží v Chlebičově klášter sv. Kláry, kterému náležely i sousední Štěpánkovice. I čteme, že l. 1511. „Jiřík z Laňšovic a z Chlebičova pohoní velebnú pannu Dorotu abatyši kláštera sv. Kláry v Opavě, že mi se v les v Chlebičově ve dva kúty podle lidí svých Štěpánkovských vkládají".[13]) Konvent sv. Kláry za abatyše panny Salomeny z Belku měl l. 1537. nějaké spory s pánem Kryštofem Tvorkovským z Kravař na Oldřišově, neboť tento ji pohnal, „že faráři mému Beneši Oldřišovskému desátku ze dvoru Chlebičovského nedává", kdež panna Salomena si stěžuje, „že mi jeho lidé Oldřišovští dříví v lesích Chlebičovských rúbali a jemu na Oldřišov vozili". Pro lepší důkaz vyžádala si svědkův z Oldřišova Jakuba Laška a Beneše Zahradníka.[14]) Poněvadž klášter sv. Kláry měl kromě Chlebičova a Štěpánkovic také část vsi M. Hoštic, tudíž zboží konventské se vsemi tehda do knížetství Krnovského příslušnými s V. Hošticemi, s Kravařem a s Kouty hraničilo, proto okolo l. 1610. značný spor o hranice zemské panně abatyši Aleně Mozgovně z Ciřijovic vzešel s Jiříkem starším Macákem z Otenburku na V. Hošticích. Když tedy pan Jiřík pannu Alenu zažaloval u práva Krnovského, abatyše jej l. 1611. pohnala před zemským právem Opavským, „že jest mě l. 1611. pohnal ku právu zemskému knížetství Krnovského na klísku a záhubu konventu mého a proti zjevnému pořádku tu vinu mi dávajíc, že držím dvůr Chlebičovský v gruntě jeho" t. j. na území Krnovském.[15]) Toho sporu ujal se ihned kníže Krnovské Jan Jiří, markrabí Brandeburský, Pruské a Pomorské kníže, i vymáhal v té při o zemské hranice mezi knížetstvím Krnovským a Opavským svědomí při p. Pertoltovi Tvorkovském na Raduni. Ale tento se vytáhl prohlášením, „že klášteru u sv. Kláry fundatorem jest a tudy že jemu nenáleží proti tomu klášteru svědomí dávati".[16]) Co se toho fundatorství týče, páni Tvorkovští z Kravař pokládajíce se za potomky pánů z Kravař

domáhali se zakladatelského práva rovněž při klášteře Fulreckém. To asi bylo příčinou, že l. 1571. p. Jiřík Tvorkovský pannám Klárkám vzal dvůr Chlebičovský a vzdal podíl na vsi Útěchovicích.[17]) Což ale zase zvráceno jest. Co se tkne druhého dílu Chlebičova, ten se po Jiříkovi z Laňšovic dostal na jiné držitele. I píše se zejmena l. 1565. Petr Laryš ze Lhoty na Chlebičově.[18]) Měl za manželku paní Rebeku z Kotulína, a jeho bratr Valentin držel dvůr Medkovský v nynějších Kateřinkách. Jiných držitelů nelze se dohledati. — Podíl Klárský zůstal konventu až do zrušení kláštera, načež jej na sebe převedl svobodný pan Grutschreiber, ale za nedlouho, již l. 1790. rozprodal jej osadníkům Chlebičovským. Úplnější zprávy o klášteře viz Opava, klášter sv. Kláry. [[1]) M. III. 128. [2]) M. III. 279. [3]) M. IV. 42. [4]) Jeho jméno vyskytuje se na listě knížecím již l. 1416. Minsberg 136. [5]) Kr. 475. [6]) Kr. 510. [7]) Kr. 576. 577. [8]) R. P. II. 1. [9]) Tamtéž 20. [10]) Biermann. [11]) O. III. 33. [12]) Viz Půh. VI. k. l. 1511.—1520. [13]) Půh. VI. 179. [14]) Půh. VIII. 408. 412. [15]) R. P. VIII. 1612. [16]) Půh. XXVIII. 106. [17]) Biermann. [18]) R. P. XVI. 153.]

† **Choceň.** Pod toto jméno dle pravidel mluvnických vyvedené zahrnujeme dvoje věci. Předně míníme, že ves u Bruntále Kotzen-dorff, po česku v 16. století i nyni Kocov jmenovaná, slula kdysi Choceň. Za druhé dáváme zpytatelům uvážiti, nebylo-li by přihodno ves l. 1259., 1260. a 1261. „Kotchen in terra Opaviae“ zpomínanou hledati raději u Bruntále, než u Prudníka. Když totiž pan Vok z Rožmberka byl založil klášter Vysokobrodský v Čechách, daroval mu také vesnici „Kotchen“ v zemi Opavské, což kněz biskup Pražský l. 1259. a pan Vok l. 1260. i 1261. témuž klášteru na novo potvrdili, druhý vzdávaje knězi opatovi a celému konventu všecky platy z té vsi v novotě založené, v níž té chvíle žilo 52 cizích osadníků.[1]) Kde tu ves hledati, lze takořka rozhodnouti toliko pravopisem. Píše-li se Kotschen - Kotzen, řekneme, že se týče Kocova čili Kotzendorfu u Bruntále; pak-li jest správné „Koczem“, jak píše Weltzel,[2])

nemohlo by se jinak leč dáti vývodům jeho za pravdu, že se jedná o ves zaniklou jižně od Prudníka, která na mapě Wielandově 1736 psána jest „Kozem", na Šemberově „Kočim". Z té vsi zůstal jen dvůr. Tím by se ale také zjistilo, že hranice mezi Opolskem a Opavskem šla kdysi mnohem severněji a že také město Prudník náleželo k Moravě a potom od r. 1318. až do r. 1337. k Opavsku, jakž dokazuje Weltzel, uváděje i to za podstatný důkaz, že pánům z Rožmberka, jejichž předek klášteru daroval „Kotchen", byl pánem na Prudníku.[3]) Důvod páně Weltzlův[4]) pronešený, že Prudník náležel k Moravě, nikoli k Opavsku, poněvadž l. 1306. jen města Opava, Hlubčice, Krnov a Bruntál se počítala do Opavska, není dostatečný, neboť Prudník byl jen městem **panským** jako Fulnek, Bílovec a Chřenovice, nikoli královským anebo knížecím. Náležel-li Prudník do r. 1318. k Moravě, mohl potom připadnouti jen k Opavsku, poněvadž nebyl zbožím kostela Olomuckého. Viz Kocov a Prudník. [[1]) Erb. reg. II. 85. 119; Kr. 86. [2]) Prudník 5. Srv. Fontes rerum austriacarum, II. sv. 25. [3]) Prudník 5 násl. [4]) Tamtéž 14.]

Choltice kolonie se 96 obyvateli k obci Ješkovicím příslušná, jihozápadně od Opavy. Nejmladší tuto na Opavsku osadu před 45 lety založil Antonín svobodný pán Sedlnický z Choltic na pozemcích Ješkovských, a po svém přídomku „z Choltic" pojmenoval. A žije také ještě nejstarší osadník, Jan Tesař, který si vedle jiných svou chalupu v novotě a v poli postavil. „Březí" slul tu kdysi lesík, při němž vrchnosť byla zřídila dvorec, zvaný Březovský, pro jalovice. I usnešeno tedy 90 měřic pole „Březí" řečeného po 3 měřicích rozděliti pro 25 osadníků a panský dvorec měl

také býti číslem. Dle kupní smlouvy psané r. 1846. přejal každý osadník 3 měřice pole v ceně 150 zl. zaplativ po 4 zl. měřici, i zavázal se, že bude vrchnosti odváděti ročně po 2 měřicích tvrdého obilí anebo tolik na penězích platiti, jak po každé trhové ceny ukazovati budou. Kromě toho podvolil se vrchnosti po 40 dní do roka robotovati. Zvláště zavázal se každý osadník, do dvou let aspoň střechou přikrýti — arciť dle předpisů — své stavení a je budovati na místě od úředníka vykázaném. Kdoby do dvou let nebyl stavěním hotov, propadne svůj majetek bez odškodného. Kolik každému dáno „lhoty“ čili volnosti od vykonávaní povinností k vrchnosti, není označeno, avšak zdá se, že se osadníkům ponechala „lhota“ jen do 3 let, poněvadž pole jim vykázané bylo již vzděláno. V nové této osadě sešli se lidé z různých stran, z blízka z daleka: dva osadníci byli ze Skřipova, dva z Nového Světa u Bílovce, 1 ze Slatiny, 1 z Melče, 1 ze Stachovic u Fulneka, 1 ze Sádku atd. Zvláštní náhoda tomu chtěla, že osadníci k vůli robotě osazení jen jeden jediný den robotovali, neboť „robota spadla“. Za zrušenou robotu vyvadili se potomně osadníci 80 rýnskými šajnů. Ale při zakládaní Choltic opakovalo se totéž, co při jiných osadách. Nalezlo se dosti kupcův, kteří si za 12 zl. mohli zjednati pozemek malý; hůře bylo se stavbou. Někteří nechali všecko ležeti a utekli. Takové odběžné pozemky sloučeny jsou buď s jinými anebo připojeny ku panskému dvorci, kterýž potomně se 27 měřicemi koupil Šrom z Ješkovic. A tak dnes v Cholticích místo 26 jest jen 16 čísel. — K místům těmto, kde Choltice stojí, nese se ještě jiné zajímavé vypravování. V „Dolině“ totiž bývalého „Březí“ byl „sklep“, ve kterém se v neděli

pivo čepovalo. Březí totiž stávalo při samých hranicích Litultovských t. j. při hranici Slezsko-Moravské (Ješkovice jsou ve Slezsku a Litultovice jsou enklavou Moravskou), i používalo se kdysi příležitosti, když na Moravě bylo pivo drahé a ve Slezsku laciné, že Ješkovský krčmář naléval tu pivo pro sousední Moravany z Litultovic a Životic. Choltice pro vzdálenosť od Stěbořic jsou přifařeny ke kostelu Litultovskému. [Dle zpráv Jana Tesaře ml. upraveno.]

Choltice nad Krnovem. Ačkoli tato kolonie vznikla v tu dobu, kdy země Opavská již byla roztržena, činíme o ní tuto předce zprávu. Založil ji l. 1793. Karel Ferdinand hrabě Sedlnický[1]) na svém zboží Petříkovsko-Vratišovském a taktéž po svém rodovém přídomku „z Choltic“ pojmenoval. [[1]) Fr. Mosler, uč. v Petříkovách.]

Chomýž = **Komeise**, ves na západ u Krnova, řekou Opavicí na rakouskou a pruskou část rozdělená, má v rak. podílu školu a 494 obyvatelů. Tato ves patrně již od krále Přemysla Otakara II. l. 1259. do míle Krnovské byla přidělena, což potomně l. 1279. dne 31. srpna královna Kunhuta za pobytu svého na Hradci na novo jakožto paní země Opavské potvrdila.[1]) Tím skutkem Chomýž vyňata byvši ze zemského práva dostala zřízení emphyteutické, tudíž i fojtství. S tímto dědičným fojtstvím spojen byl značný statek, na kterýž l. 1462. purkmistr a rada města Krnova tehdejšímu fojtovi v „Kumeyse“, Hanušovi Poppeovi, vydali list nový. I měl tam svobodný lán, svobodnou krčmu a svobodný mlýn, kterýž si mohl postaviti na svém pozemku, kde chtěl. I pouští se mu svoboda, aby směl postaviti i druhou krčmu a druhý mlýn, začež však aby neplatil víc než groš památného.[2]) Dává se mu také fojtství to v dědictví bez úplatku za odmrt, aby mohl ten statek poručiti svým manželským dětem, aneb komu by chtěl. Také může se stěhovati bez

výhostu. Kdyby do pole[3]) táhnouti nechtěl, aby platil 12 šilinků; a kdyžby ze země ven bylo, a on tehda táhnouti nechtěl, by městu na pomoc 2 šilinky (při) platil.[4]) Toto fojtství v 16. století ku pravdě podobno držel Hanuš Enich, markrabský komorní rada v knížetství Krnovském, kterýž r. 1553. dne 8. července zemřel a tu v Chomýži i se svou manželkou Kristinou z Českých Budějovic († 1531) pohřben byl.[5]) Tehda již byl mlýn v Chomýži oddělen od fojtství, neb l. 1556. ve středu po sv. Diviši purkmistr a rada města Krnova vyznávají, že opatrnému Jiříkovi Ruthovi, mlynáři svému poddanému, dopustili, aby svůj ukoupený mlýn o 2 složení a se stupou stavěti mohl. Za to, poněvadž struhu s velikým nákladem vystavěl, aby volně směl loviti. Jen po srážce aby radě Krnovské dovoleno bylo, anebo kdy toho bude potřebi, naloviti sobě ryb na jedno pojezení. Odtud aby v Chomýži již nebylo druhého mlýna. Platu aby do 5 let po 4 zl.; potom ročně po 5 zlatých (1 zlatý 36 gr., 1 groš 6 peněz bílých) dával v náhradu za krmení bravův.[6]) Když l. 1652. purkmistr a rada města Krnova dědičnému fojtovi v Chomýži („Kuhmeise"), Balcarovi Neimannovi, povolili hospodu proměniti v hostinec zájezdný, vymínili sobě, aby za to žádných úplatkův nedával, kromě že ročně v masopusty slavnou radu pozve na pečenou hus, avšak tím neminěna ani hostina ani žádný panket.[7]) To fojtství potomně dostalo se v držení Tomáši Pavlovi Reichovi, MDru a knížecímu soudci Krnovskému, kterýž však okolo r. 1700. ten statek prodal Frydrychovi Schmidtovi. Jemu l. 1705. městská rada učinila nové nadání, zejmena proměnila svrchupsanou masopustní poctu, radních pánů nedůstojnou, v roční plat po 2 tolařích do důchodů městských.

Nad to fojtovi v „Comeyse“ povoleno, vlastního pekaře chovati — zapsaného ovšem v cechu Krnovském —, kterýž pekař na roveň jiným osadníkům směl svůj dobytek na obecní pastviny vyháněti.[8]) L. 1732. na tom fojtství seděl Martin Wilsch; na mlýně Hanuš Frydrych Weinhold, kteříž oba své listy a svobody v kanceláři království Českého od Císaře Karla VI. si dali potvrditi. L. 1742. fojtství Chomýžské rozděleno jest ve dvé, i připadla větší část jeho k Prusku. [[1]) Kr. 124., viz Krnov. [2]) „Fürdenkgroschen“. [3]) „In di gefert“. [4]) Dle listu s červ. pečetí, Spatzier. [5]) Srv. NB., kdež p. Spatzier pamětní obraz Chomýžský pro poznání krajů důležitý popisuje. [6]) Spatzier. [7]) Spatzier. [8]) Spatzier.]

Chomýž = **Komeise,** ves od rakouské vodou rozdělená, měla do r. 1742. s rakouskou Chomýží stejné osudy.

† **Chorynskovice,** zapomenuté jméno kolonie nyní s Novosedlicemi spojené a založené i pojmenované r. 1795. od Ignáce hr. Chorinského z Ledske, jehož dcery Marie jméno měla druhá kolonie též s Novosedlicemi spojená, „Marienfeld“.

Chrastelov = **Krastilau,** ves severně od Opavy blíže Nové Cerekve. L. 1377. v díle Krnovském držel celý Chrastelov („Krostolow“) p. Herbort z Ketře, kterýž kromě zboží Kečerského měl díl i v Petrovicích. Po smrti p. Herborta († po r. 1404) podělili se zbožím otcovským synové Valtěř a Jan i dcera Elška. Však již l. 1409. pan Purkart Stoš Marketě své manželce zapsal dvůr v „Chrastalově“ ve věně ve 125 hřivnách. Příjemce toho platu (3 hřivny ročně) byli Hanušek z Vladěnína a Herbort jeho bratr, patrně bratří Marketini.[1]) Pan Purkart se svým bratrem Otíkem držel do r. 1411. Pomorčovice. Stav se nejvyšším komorníkem cúdy Krnovské (1416—1424) psal se z Chrastelova. A jsa sám pánem l. 1419. v úterý po Reminiscere manželce své Marketě ves Chrastelov a dvůr s příslušenstvím ve 150 hřivnách věnem zapsal.[2]) Pan Purkart zemřel po roce 1424, a zůstavil syny Jana, Jiříka, Pavla a Fryduši, kteří potomně tu ves i s Dobešovama drželi. Viz Dobešovy.

Okolo l. 1470. nabyl Chrastelova Samson Tlustomostský Rotumberk z Ketře a z Drslavě, maje k manželství Annu z Karviné.[3]) Když l. 1518. zemřel, držela to zboží tato paní Anna, neb l. 1522. píšíc se na Tlustomostech pohoní Kašpara Rotumberka z Ketře na Drslavi, že dopustil lidem svým z Lagnova Ondřejovi Ciganovi i Filipovi, že jsú mi člověka mého z „Křastelova“ Beneše Bohunče na svobodné cestě vzali; a že jí týchž lidí k svědomí postaviti nechce, a konečně „že měl dáti člověku Janovi Vudovi, kteréhož mi vrátil do „Chrastelova“, na tu půšti dříví k stavení, což by mu ho potřebí bylo“. Poručníkem těch půhonů učinila Mikuláše Stopáka z Karviné bratra svého.[4]) Pan Samson zůstavil syny Jana, Kašpara a Melichara. Když nejstarší l. 1525. zemřel, Kašpar pustil bratrovi Melicharovi Tlustomosty a sám si podržel Chrastelov. S manželkou Žofií Zvěřinovou nabyl vsi Rakova, čímž obě vsi v jedno panství spojeny.[5]) Po panu Kašparovi Chrastelov l. 1563. držel pan Balcar Rotumberk, snad mladší bratr jeho. L. 1586. již jest pánem Kundrat Rotumberk, kterýž od r. 1588—1599 byl nejvyšším sudím knížetství Krnovského. Tento p. Kundrát píšíc se l. 1592. na Rakově, vložil věno i nadvěno 3000 zl. počtu Opavského na tvrzi a vsi Chrastelově manželce své Anně Četryšovně z Kynšperku.[6]) Dcera těchto manželů Kateřina Žofije provdala se za Kryštofa Sedlnického. Pan Kundrát, postoupiv ves Rakov strýci svému Jiříkovi Tlustomostskému a Chrastelov Bedřichovi Sedlnickému, seděl potom ještě l. 1614. na svob. dvoře při městě Opavě. Pan Bedřich Sedlnický píše se na Chrastelově již l. 1608, ale l. 1610. v outerý před. sv. Havlem na tvrzi Chrastelově p. Bedřich Sedlnický z Choltic na Dalešicích a Slavěticích vladykovi Janovi Frokštejnovi z Načeslavic vydal spravčí list na tvrz a ves Chrastelov za 9000 zl. počtu Slezského na minci dobré krom malých haleří vídeňských a patáků. Tolikéž slíbil u dvoru knížecího Krnovského se přičiniti, aby p. Frokštejn přijat byl za obyvatele. Šacunku JCMti na tom statků přijímá za 2000 zl. i z těch rolí, které pan Bedřich Sedlnický i tudíž někdy p. Kundrat Rotmberk k folvarku od poddaných přičinili.[7]) Týž pan Jan Frokštejn l. 1615. manželce své Aleně Bohdanovské ze Slimákova na Chrastelově věna „a za všelijaké svršky a nábytky kromě což by sobě od postele bílejch a chodících šat nahospodařila“ 2650 zl. zapsal.[8]) A již l. 1616. píše se na Chrastelově a Teštově p. Václav Frokštejn, kterýž měl k manželství Dorotu Rejzvicovnu z Kadeřína. Po Václavově smrti provdala se paní Dorota za Karla Mořice Návu z Obišova. S ní

nabyl Chrastelova. Když mu paní Dorota zemřela, pojal k manželství Alinu Petrolinu Mošovnu z Bitndorfu (svatba se konala l. 1670. ve Stěbořicích a na M. Hradčancích). Byv nejprve písařem, potom sudím knížetství Krnovského držel Chrastelov po 30 let, načež jej prodal, a koupil Vrbku i zemřel 1684. Jeho vdova Alina Petrolina provdala se po tom ještě dvakráte. Starší synové Jan Mořic a Žibřid Erdman Návové (Näfe) z Obišova odstěhovali se, kdež Karel Josef, tuším z druhého manželství, od 1699—1702 držel svobodný dvůr v Mokrých Lazcích, potom v Hlavnici, jsa 1711—1714 komorníkem menšího práva Opavského. Chrastelov přešel ke statku Násilskému, s nímž připadl k Prusku. Viz Násile. [[1]) K. I. 2. [2]) K. I. 17. Zuk. [3]) Svoboda. [4]) Půh. VIII. 27—28. [5]) Svoboda. [6]) K. III. 5 dle Zukala. [7]) K. III. 17 dle Zukala. [8]) K. III. 19 týž.]

Chřenovice = Kranowitz, město a ves, severovýchodně od Opavy. L. 1265. listem daným v Praze král Přemysl Otakar II. vesnice Chřenovice a Štěpánkovice vzdal v majetek Herbortovi z Fulštejna a vyvedl ze zemského práva, dovoliv mu Chřenovice učiniti městem.[1]) Týž byl podstolím kněze biskupa Olomuckého Brunona a jako častěji se vyskytuje na listech královských sám za svědka zapsán,[2]) tak i se synem svým Janem 1266, 1273.[3]) Když královna Kunhuta dlela na Opavsku, za obzvláštní zásluhy l. 1279. buď mu nějaké statky vzdala, nebo Chřenovice a Štěpánkovice novým majestátem potvrdila.[4]) On i jeho syn Hening vyskytují se také v její družině.[5]) Naposled se jich obou zpomíná l. 1280.[6]) L. 1281. pan Jan z Chřenovic učiněn knížete Mikuláše podstolím, i zpomíná se ho ještě 1283[7]) na veřejných listinách. Týž pan Jan čili Hening listem daným na Chřenovicích l. 1278. vzdal ku faře a kostelu Chřenovskému desátek ze svého folvarku při městečku Chřenovicích a desátek ze 3 lánů v Šamařovicích na věčné obchody, kteréž se sloužiti mají každé pondělí a pak ve středu před sv. Mikulášem a v sobotu před Pannou Marií.[8]) Jeho nástupcem byl Herbort mladší řečený Puzo, který měl k manželství paní Kateřinu, jak svědčí jeho list daný na Chřenovicích l. 1202. den sv. Urbana papeže, kterým ke kostelu Chřenovskému, v němž jeho manželka Kateřina odpočívá, na věčné obchody za ni i za své rodiče vzdává 3 lány v Bořutíně se vším příslušenstvím na vidrkaf, od každého lánu dadouc farářovi po 10. hřivnách.[9]) L. 1313. král Jan potvrdil svobody a výsady na založení města Chřenovic p. Herbortovi z Fulštejna udělené.[10]) L. 1337. držel p. Albert z Chřenovic panství Prudnické v zástavě.[11]) Byl-li to týž, který 1353 na listině o

Milostovice podepsán „Aleš"[12]) taktéž z Chřenovic, těžko pověděti, avšak byl již l. 1271. mrtev, kdy synové páně „Olbrochovi" Herbort, Hendrych, Kundrat a Ekrik, bratří z Chřenovic listem daným vyznávají, že knížeti Mikuláši III. dluh, který jejich otci byl dlužen a který na ně odumřel, odpustili.[13]) Není však zřetelno, aby pan Albert byl držel Chřenovice, neboť dle listu daného l. 1342. 21. nov. jen s radou bratra svého „Alberta" pan Hynce („Haincze") z Chřenovic tehdejšímu faráři Chřenovskému knězi Janovi vzdal platný půllan v Chřenovicích, aby z toho půllánu bral půl hřivny platu do života; po smrti má ten půllán připadnouti Bernartovi bratrovi (?) páně Hyncovu.[14]) L. 1377. jest již pánem na Chřenovicích pan Žibřid odtudž z Chřenovic, kterýž jest znamenitou osobou, ana s jeho radou země Opavská byla dělena. Jemu náležely blízké vsi Boleslav, Chřenovice celé, Šamařovice a Strahovice.[15]) Zboží jeho připadlo do dílu knížete Mikuláše III., Hlubčického, při jehož dvoře v Hlubčicích se mnoho zdržoval 1380—1385. Proto také i s farářem Janem Chřenovským často za svědka jest zapisován.[16]) Tehda seděl již v Chřenovicích svobodný dvořák jménem Haning, kterýž l. 1385. knězi Gotardovi faráři Chřenovskému vzdal kus role na Babí hoře, poněvadž pro sebe a syna svého Jana, fojta Chřenovského, oblíbil pohřeb při tom kostele.[17]) A téhož r. 1385. drželi již v zástavě hrad Meidburg a město Chřenovice knížata Kunat II. a Kunat III. (Viz Hlučín.) Zdali bylo zboží Chřenovské přešlo dědickým nápadem na knížete Mikuláše Hlubčického anebo pan Žibřid z Chřenovic byl jen zástavním pánem, toho nelze té chvíle vyšetřiti. Avšak pozdější páni, kteří se odtud psali, mohli býti pouze držitelé nějaké části pozemství pod knížaty Olešnicko-Kozelskými. Tak Aleš z Chřenovic s jinými škůdci zboží biskupského, Olomuckého, do klatby l. 1394. daný.[18]) Takovými byli zajisté také Piřůžek de „Crenowicz", jenž l. 1416. pohoní Cirhu,[19]) a Hanuš Chřenovský, jenž l. 1439 pohoní Tasa z Libojat a ze Lhoty.[20]) Byli-li tito páni starostami nařízenými za nepřítomná knížata, zůstavuje se samo na sobě. Co se tkne pánův samých, pověděno již u Hlučína, který zároveň se zbožím Chřenovským drželi, že l. 1403. knížata Kunat III. a jeho synové Kunat starší a Kunat Kentský městu Chřenovicím pustili odmrt do 5. kolena; že týž kníže Kunat III. l. 1406. dne 18. října dlel na Chřenovicích. L. 1407. tu středu před sv. Duchem na novo dlel na Chřenovicích kníže Kunat III. z Boží milosti kníže v Slezí a pán Osvětimského a Kozelského kraje, neb předstoupil před něho kněz Prokop Vrocheň, farář

Chřenovský, žádaje JMti, aby mu listy a nadání k faře Chřenovské potvrditi ráčil, udělené od předešlých pánů, Heninga (1288), Herborta (1302) a Hynce (1342) a dvořáka Heninga (1385). Kteréž žádosti kníže Kuna vyhověl, dokládaje: „Při tom nám také pan Prokop přednesl, že předkové jeho jsou měli . . . roční platy, desátky atd., takže chovati sobě mohli svého vlastního pastýře ke sviňskému dobytku . . . Na to také předstoupili sedláci ze Strahovic, kteří vyznali, že jsou povinni dávati platu $4^1/_2$ hřivny váhy těžké Pražských groší; na sedlácích 4 hřivny, na fojtu jeden ort, a 12 škotův (!) na mlynáři. Item má v Bořutíně úplný desátek na snopích ze dvou folvarků, z druhého Laskary našeho mana (!) Item má desátek na snopích z Malé Chuchelné; item svobodný lán při městečku Chřenovicích".[21]) Co se dalších osudův týče, viz u Hlučína až do roku 1480., kdy nastoupil Jan Sobek Bělík z Kornic za pána. Tehda byl farářem Chřenovským kněz Michal, jenž klidil spor o hranici mezi Šamařovicemi a Petřetínem. (Viz Petřetín.) L. 1486. vzdali se práva k Dílnicím v Kozelsku sl. panoše Jan Bělík z Kornic a Jiřík Tajvel z Chřenovic.[22]) Když takto s knížat přešlo zboží Chřenovské na vladyky, přešla na ně i vrchní práva knížecí, kteráž možná již v dávných časích jakožto při pohraničném zboží měla svůj původ. Přejalit totiž páni Chřenovští po knížatech i vrchní právo na vsech Chuchelné, Šamařovicích, Bořutíně, Strahovicích i na Malé Chuchelné, jejichž držitelé byli poddanými pánův Chřenovských a jejich soudu podléhali. Vsi tyto i s městečkem Chřenovicemi a hradem † Fulnovem nazývali „gbítem" Chřenovským. Jest to kromě pozdějšího Bruntalska jediným svobodným panstvím na Opavsku, kteréž se ale záhy rozbilo. Co se tkne této vrchnosti, některými příklady bude doloženo. Po panu Bělíkovi nastoupil Jan Trnka z Ratibořan. O něm nelze ničeho, co by se týkalo Chřenovic pověděti, leč že před jeho smrtí od něho p. Sobek Bělík kupoval zase Hlučín (i s Chřenovicemi).[23]) A když zemřel, paní Kateřina z Poku, jeho manželka, nechtěla se asi již provdati, neboť (vypravuje Klimkovský pán Jan ze Šťavna), „když po pohřbu neb. pana Jana Trnky slavné paměti bylo, a s přátely jeho některými uhozování o některé věci měla, tu jest pro mne poslala a ke mně mluvila těmi slovy: Pošli ke mně paní Johanku, manželku svú, mám já příprav a šatov dosti, v kterýchž já věčně choditi nebudu".[24]) Po smrti pana Trnky dostali se v držení páni Melichar a Balcar Vlčkové z Dobré Zemice, z nichž

pan Balcar pojal k manželství pozůstalou vdovu paní Kateřinu. Oba tito páni l. 1498. při králi Vladislavovi vymohli městečku Chřenovicím dva výroční trhy.[25]) Při tom zajímavo jest, že pan Melichar Vlček vystupuje jako přední osoba, pokud lze ze zpráv hádati. Tak pohoní l. 1499. p. Štěpána Střelu z Chechla na Třebovicích o svědomí, „že jest při tom byl, když mi Vavřinec Rohovský slib činil z Strahovic podlí jiných zeman Hlučínských se zachovat protiv mně a přede mnú z toho zboží každému práv býti".[26]) Možná že p. Vavřinec se z toho poddanství vytahoval; měltě pan Vavřinec ještě l. 1506. nějaké stížnosti do pana Ojíře z Fulštejna na Lenhartovách a do p. Bernarta Běrky z Násile na Vikštejně, že mi jsú „rukojmě za osvěcená knížata Jindřicha sl. paměti knížete v Slezí a Minsterberského a za jeho syny kněze Karla a kněze Albrechta",[27]) bývalé to dočasné pány na Hlučíně a Chřenovicích. Tehda se vzdali nárokův na Hlučín a Chřenovice knížata Krnovská. Ještě za života páně Melichara Vlčkova trvalo v Chřenovicích bratrství „Matky Boží oltáře v Chřenovicích", kteréž se nějakých peněz vypůjčených panu Jiříkovi Šutarovi z Drahotuš na Bohuslavicích r. 1498. domáhalo u jeho rukojmě p. Albrechta Kavana z Dědibab na Raduni.[28]) A l. 1506. domáhají se taktéž při p. Bernartovi Běrkovi a na Vikštejně peněz na hlavní list, který si byli dali schovati na radnici Opavské.[29]) Nastoupil p. Balcar Vlček z Dobré Zemice. S ním měl značné spory pan Kašpar z Ketře na Drslavi, „že člověk z Drslavě Mikuláš Hylík vyvezl se jest s statkem svým, s koňmi, ovcemi, kravami i jiným statkem noční věcí do Chřenovic"[30]). Nebyla to tehda malá věc o jednoho osadníka, nebyloť lidstva mnoho. Týž pan Kašpar stěžuje si do p. Balcara také pro jinou příčinu, „že když sem byl za šafářem a šafařkou za zloději svými poslal služebníka svého a dva rychtáře, přijeda do Chřenovic lidé jeho všecky tři zjímali a vsadili do vězení". Z toho se rozpředl další spor a přenesl se na pana Jarolíma z Rohova na Šamařovicích, takže pan Kašpar na vyšších místech si stěžoval, neboť praví: „játť sem jel na sněm kněžecí do Hlubčic a žaloval sem to knězi biskupovi Vratislavskému, jakožto hejtmanu i všem kněžatom JJMtem; kněz biskup JMť jakožto hejtman a knížata rozkázali jsú panu Jarolímovi Šamařovskému, aby služebníka mého a rychtáře mého na rukojmě dal" — a on nedal, až služebníka mého Matěje umořil ve vězení.[31]) Jaké stížnosti měl tento pan Jarolím do pana Balcara, že mu jakožto pán nechtěl roku složiti ku právu, viz u

Chuchelné. Pan Vlček přikoupiv Malou Chuchelnú, zboží Hlučínské a Chřenovské, postoupil panu Bernartovi ze Zvole, ale tento již l. 1519. vzdal městečko Chřenovice s pustým hradem Fulnovem a s Malou Chuchelnou i s tím vrchním právem panu Jaroslavovi Oderskému z Lideřova.[32]) Ještě 30 let později zpomíná se, kdy Václav z Rohova na Šamařovicích slibovai poddanosť Jaroslavovi z Lideřova, kdy jest od Bernarta ze Zvole Chřenovice koupil.[33]) Již l. 1520. paní Kateřina z Bořutína chce od p. Jaroslava svědky z Chřenovic: Duchoně, Macka Mička, Jakúbka, Jana Krčmáře, Škalúdka, Macka, Drofa a Pavla Galli.[34]) Pan Jaroslav prodav Odry a držev na krátko Vikštejn, vyměnil si zboží Chřenovské s panem Ojiřem z Fulštejna za Linhartovy, a tak l. 1526. pohoní p. Václava z Bítova na Vladěníně, že mu drží ves Radíkovy, která přísluší k Linhartovám.[35]) Pokud ještě pan Ojíř byl pánem na Chřenovicích, kněz Jan farář Chřenovský l. 1526. pohnal Bořutínského pána Mikuláše Šelihu, že mu drží 3 lány v Bořutíně, že mu desátku ze 2 dvorů v Bořutíně dávati a že mu lidí z Bořutína Štěpána fojta, Jakuba Mudrostku, Jiříka Jakubova, Stavkarčina syna a Vítka Kvítka k svědomí postaviti nechce. Poručníkem těch půhonů činí pána svého Ojíře z Fulštejna.[36]) Ale když r. 1527. týž kněz farář téhož pana Mikuláše o desátek z Bořutína pohoní, byl zase pánem na Chřenovicích pan Jaroslav Oderský. Tehda Hlučínský pán, Bernart ze Zvole, stěžoval si do Bělského pána, že lidé jeho ze Závadky mostek přes rybník, kudy se jezdí z Chřenovic na trhy do Hlučína, spraviti nechtí.[37]) Do pana Mikuláše Šelihy na Bořutíně také purkmistr a rada městečka Chřenovic l. 1529. velikou stížnosť měli, že se jich na cti dotekl.[38]) Konečně i pan Jaroslav sám l. 1530. stěžuje si do p. Mikuláše Šelihy z Ruchova na Bořutíně, že vyvýšil úpustu na rybníku svém velikém a udělal mlýn, kteréhož tu prve nebylo, čímž se děje lidem Chřenovským vytopováním na rolích škoda; že lidem svým z Bořutína brání desátků voziti ke kostelu a k faře Chřenovské; že jim brání pomoci dávati na zídku, kterúž okolo kostela dělají.[38]) Pan Jaroslav Oderský zůstavil při smrti své dcery Mandu, manželku Albrechta z Vrbna, a Marketu manželku Vavřince z Drahotuš na Benešově († 1573) a syna Jana Oderského z Lideřova. Tento měl za první manželku Kateřinu Rotumberkovou z Ketře, dceru Drslavského pana Kašpara, za druhou paní Elišku z Fulštejna. Pan Jan Oderský prodav Chřenovice koupil l. 1534. od švakra France Rotumberka Ketř, brzo na to jej zas prodal a koupil Drslav

ale l. 1544 měl již Bílovec. Zboží Chřenovské koupil od něho pan Hynek ze Zvole na Odrách. Z jeho panování k r. 1547. čteme žalobu pana Jindřicha Šípa na Štítině na pana Hynka ze Zvole, „že Václav syn nebožtíka Klementův v Chřenovicích vzal mi (unesl) Annu dceru nebožtíka Jakuba mlynáře ze Lhoty s gruntu mého a s ní se sezdal a tam v městečku Chřenovicích obydlí má".[39]) Pan Hynek zůstavil syna nezletilého Jana Tomáše, kterýž stál napřed pod poručenstvím pana Kryštofa ze Zvole na Hlučíně a když ten zemřel pod poručenstvím pana Hynka ze Zvole na Kolštějně. I pohoní tohoto pana Hynka již l. 1548. pan Jan Jiřík z Rohova a na Šamařovicích o nějakou pozůstalosť po panu nebožtíku Hynkovi Zvolském.[40]) Však již l. 1551. jest mrtev i tento pan Hynek II. a poručníkem i držitelem jak Oder tak Chřenovic jest zemský hejtman Hendrych z Drahotuš a na Benešově, kteréhož týž pan Jiřík Rohovský o touž věc pohoní jako byl pohnal pana Hynka II.[41]) Když pan Jan Tomáš ze Zvole k letům svým přirozeným přišel, uvázal se ve zboží otcovské Chřenovice sám. L. 1561. přikoupil pustou tehda ves Šamařovice od Jiříka Konstantina Četryše z Kynšperka, jehož byl již dříve smlouvou dobrovolnou, jakož i l. 1563. Václava Šamařovského z Rohova z té vrchnosti, kterou na vsech Bořutíně, Chuchelné a Strahovicích měl, propustil. Tím vznikly ze gbítu Chřenovského potomně tři samostatné a k právu zemskému z příma náležející statky: Chřenovský, Šamařovský a Chuchelenský.[42]) Pan Jan Tomáš prodal však Šamařovice již l. 1565. spolu s městečkem Chřenovicemi, pustým hradem Fulnovem a pustou veskou M. Chuchelnou Janovi Bravanskému z Chobřan.[43]) Tento pán maje k manželství Annu Petrovičovnu Charvatovnu z Vetče držel zároveň i statek Bravantice. Syny měl tři, Mikuláše, Jana ml. a Viléma. S panem Janem starším Bravanským měšťané Chřenovští přišli do tuhého sporu i žalovali jej před hejtmanem zemským v Opavě. Soudní nález vynešený léta 1583. zní: Poněvadž se nachází, že pan Jan listem svým purkmistru a radě městečka Chřenovic zapsal, že je při všech nadáních, privilejích a pořádcích neporušitelně zachovati chce, z těch příčin pan Jan k stavení a zaražení dvoru nového na gruntech Chřenovským náležitých práva nemá. Strany povozů na 2 míle má se zachovati podle obdarování od p. Bernarta ze Zvole jim daného. Strany orání, dřev i obilí vožení mají se podle listu od p. Jana Tomáše ze Zvole daného zachovati. Při odmrti dle listu od p. Jana Tomáše ze Zvole jim daného mají zůstaveni býti. Z strany ryb od pána jejich braní mají se podle

smlúvy z l. 1576 zachovati. Co se úplatkův od lidí Chřenovských a od sirotkův braní dotýče, má se pan Jan dle zřízení zemského zachovati. Co se osazování gruntův dotýče, poněvadž v tomto knížetství ten pořádek jest, že kdyby se který poddaný pánu na gruntech nelíbil, grunt jemu osaditi kázati může, Jan Bravanský také to dobře učiniti vuoli má. — Sirotky sobě k službě Jan Bravanský bráti vuoli má, a on jim službu roční podle slušnosti platiti povinen jest. — A poněvadž se Chřenovští neposlušně chovali a stavu, kterým se voda na rybník a mlýn žene i při klizení obilí časně podle povinností svých toho nevykonali, z těch příčin JMti jich v svú kázeň bráti ráčí.[44]) Pan Jan starší Bravanský pustil ještě za živnosti své statek Bravantice synu svému Janovi; Mikuláš koupil zboží Vikštejnské. Vilémovi mělo se dostati tuším zboží Chřenovské se statkem Bořutínským. L. 1596 sedí pan Jan na Borutíně; 1597 pan Vilém na Chřenovicích. Ale jak otec, tak syn upadli v dluhy, neb otec prodal Šamařovice (1599) Matyášovi Rotumberkovi a potom statek Bořutský zastavil dceři své Barboře, manželce Václava Adama Podštatského z Prusinovic ve 14.000 zl.[45]) Konečně i ostatní zboží Chřenovské puštěno rukojmím Janovým a Vilémovým, až ve veřejném prodeji l. 1602. Chřenovice prodány zmíněné paní Barboře.[46]) Panu Vilémovi Bravanskému zůstal jen dům v Opavě, později koupil svobodný dvůr ve Velké (?). Při smrti své 1625. zůstavil z manželky Sary Sedlnické, syna Jana Zikmunda a Annu Saru.[47]) Však paní Barbora Bravanská pustila hned statek Chřenovský, totiž „městečko Chřenovice s kostelním podacím, ves Stranu, ves Val, ves Podolšinu při tomž městečku ležící“ panu Bartoloměji Ludvíkovi Rejzvicovi z Kadeřína, který již l. 1599 byl Šamařovice koupil. Do desk vloženo mu to zboží teprve l. 1610. Že již l. 1603. pánem na Chřenovicích jest, vychází ze dvou roků, které zemský hejtman Šimonovi Otipkovi obyvateli města Ratiboři byl položil s urozeným vladykou Bartolomějem Ludvikem Rejzvicem z Kadeří na „na Šamařovicích a Chřenovicích“. Nevysvítá dosti, oč vlastně s tím Otipkou se přeli; jen z listů, které pan Bartoloměj ze Šamařovic dne 3. a 14. února 1603. purkmistru a radě do Ratiboře a svému strýcovi Václavovi Rejzvicovi psal, vychází veliká nevole: „on Rejzvic bude věděti, jak na Otipku za zloděje poklepaného tož zlodějství provésti; a jestli pana Jarotského zbytečně právem trápí, zjednajíc patent při JMti panu hejtmanu kníž. Opavského, najdú se v městečku Chřenovicích i jinde živí svědkové i kněz pořádný římský, kteří při smrti toho byli, co naň umíral, že on ten zloděj

pro týhož Otipku tu ohavnú smrť (v Opavě) podstúpiti musel".[48]) Téhož roku žalostně naříkal „opatrný Daniel Krnovský obyvatel města Křenovic" na svého pána. Dopustil se nějakého neposlušenství a pan Bartoloměj kázal mu „osaditi" t. j. se vystěhovati. Přimlouval se za ním hejtman Opavský, také kanclíř knížetství Opolského a Ratiborského, ale málo platno. Pan Rejzvic žádal po něm základu 100 dukátů, aby se do 3 měsíců vyručil. „A co prvé u vězení těžkém — žaluje Krnovský — smradlivém sedím, to mne ještě teprva včera večer do kozla železného za nohy i za ruce ráčil poručiti dáti a vsaditi. — A souce já prvé dosti outlý a mdlý na zdraví, již mne o statek o zdraví mé — toliko že po vůli jeho tak ručiti nechci — připraviti a hůř se mnou než s nějakým lotrem zacházeti dáti ráčí a z toho těžkého vězení že mne chčíti (!) dáti již neráčí vypustiti, až se pod 300 dukáty dám vyručiti, statek svůj do 3 měsíců prodati — podvolujíce se já již vůli a rozkazu pána svého, jestli toliko kupce míti budu, i do těch 3 měsíců statek svůj slušně a křesťansky prodati . . . A co bych zaručil, ten základ bez milosti bych dáti a tak o všeckno přijda toliko otřevši ruce z Chřenovic vyjíti musel."[49]) L. 1611. kněz Šimon Ruštab farář Chřenovský pohoní Bernarta Lichnovského z Voštic na Chuchelnej a Strahovicích, že drží 31 půllán role ve vsi Strahovicích, ze kterýchžto rolí farářům Chřenovským desátku dáváno bylo po 2 vrtelích rži a po 2 vrtelích ovsa, a on Bernart 13 jich obrátiv k folvarku svému od pěti let desátku nedává.[50]) L. 1613. dne 13. led. na Šamařovicích dal pan Bartoloměj svobodnou vůli na list svědčící na 70 zl. na Adama Václ. Podštatského na Bořutíně panu Pertoltovi z Kravař na Raduni.[51]) Pan Bartoloměj Ludvík, syn Jana Rejzvice z Kadeřína na Stříbrníku (Silberkopf), bývalého sudího knížetství Opolského a Ratiborského, již l. 1603. zasedal v náboženské komisi a byl od r. 1610. nejvyšším sudím knížetství Opavského. Císař Matyáš když přijel do země, l. 1611 jmenoval jej svým radou. Zemřel r. 1617. na tvrzi Šamařovské, zůstaviv po sobě vdovu Oršilu, dceru někdy Adama Šofa řečeného Goče na Hněvošicích, kteráž byla jeho druhá manželka. První byla Anna Kravarská ze Šlevic. Z jeho dcer provdána byla Dorota napřed za Frokštejna z Načeslavic, potom za Návu z Obišova; Elška ponejprv za Lesotu ze Steblova, potom za Lichnovského z Voštic. Z jeho synů zemřel Jan Ferdinand před r. 1633. bez dědiců; druhý syn Václav Maxmilian držel potom Chřenovice a Šamařovice sám, maje za manželku *svrc*hupsanou Annu Saru Bravanskou z Chobřan.[52]) Byl nějak

čas od r. 1646. sudím práva menšího v knížetství Opavském, ale okolo 1660 zemřel. Za pana Václava Maxmiliana od Švédův Chřenovice velice utrpěly, jak svědčí supplikace městské rady ke komoře Císařské l. 1650. psaná, že po 7 let, totiž od r. 1643. město zůstává pusto, i kostel zahuben od Švédův.[53]) Syn páně Václava Maxmilianův Karel Maxmilian při smrti své († 1684) zůstavil druhou manželku Dorotu Rogojskou (první byla Zuzana Magdalena dcera Jiříka Štirnského na Zbyslavicích) se 4 dítkami, 3 syny a 1 dcerou. Nejstarší slul František Maxmilian, druhý Jan Ludvík a třetí Frydrych Bohumil. František Maxmilian měv k manželství Kateřinu Barboru z Görzu a Astejna dostal Šamařovice i učiněn nejvyšším písařem, potom nejv. sudím knížetství Opavského, potom jmenován kanclířem zemským Opolsko-Ratiborským ale † 1722. Jeho bratr Jan Ludvík drže tuším již Chřenovice dědil po něm.[54]) Rektifikačním patentem berním l. 1723. vydaným objevil se žalostný stav městečka Chřenovic. Nerovnají se prý jiným městečkům, málo jest tam řemeslníků a to jen krejčích, ševců a tkalců. Na výroční trhy jezdí tam jen hrnčíři z Hlučína, kramáři se šnurkami a tabákem, a zasedělé berny jest na Chřenovicích 9000 zl.[55]) Jan Ludvík Rejzvic z Kadeřína byl po svém bratru nejvyšším sudím knížetství Opavského. Za panování jeho syna Františka Josefa připadly Chřenovice i Šamařovice k Pruskému Slezsku. Jeho potomek l. 1799. oba ty statky rozprodal poddaným. [[1]) M. V. 251 a Kr. 93. [2]) Emler II. 184. [3]) M. III. 378, IV. 108, Kr. 112. [4]) S. VII. 246. [5]) M. IV. 229. [6]) Kr. 118. [7]) M. IV. 276, Kr. 140. [8]) Dle chybného překladu při faře Chřenovské. [9]) Tamtéž. [10]) Kr. 209. [11]) S. VI. 11. [12]) Kr. 304. [13]) Kr. 359 a S. VI. [14]) Dle listu farského. [15]) Dílčí listy. [16]) Kr. str. 111. [17]) List farský. [18]) Arch. f. öst. Gesch. VIII. 191. [19]) R. P. I. 4. b. [20]) Tamtéž 26. [21]) Farský list. [22]) Ač II. [23]) Půh. VI. 87. [24]) Půh. VI. 116. [25]) Ač VI. 567. [26]) Půh. VI. 86. [27]) Půh. VI. 131. [28]) Půh. VI. 82. [29]) Půh. VI. 128. [30]) Půh. VI. 212. [31]) Půh. VI. k r. 1511. 214. 215. [32]) O. III. 53. [33]) Půh. XI. 356. [34]) Půh. VI. 534. [35]) Půh. VIII. 111. [36]) Půh. VIII. 118, 119. [37]) Půh. VIII. 161. [38]) I. pam. kn. 108. [38b]) Půh. VIII. 161—162. [39]) Půh. XI. 122. [40]) Půh. XI. 300. [41]) Půh. XI. 389. [42]) Svoboda. [43]) O. VII. 18. [44]) Roky 151. [45]) Svoboda. [46]) O. X. 8. [47]) Svoboda. [48]) Roky 69—70. [49]) Roky 74. b. [50]) RP. XXII. 61. [51]) Zukal. [52]) Svoboda. [53]) Weltzel. [54]) Svoboda. [55]) Weltzel.]

† **Chuchelná Malá = Kuchelna Klein.** L. 1377. náležely obě Chuchelné („Cuchelne“) s Bořutínem panu Paškovi[1]) i zůstala

aspoň M. Chuchelná sloučena s Bořutínem na dále. L. 1407. zůstávala přifařena do Chřenovic, i dávaly se odtud desátky na snopích. Však okolo r. 1472. opustla tak jako jiné vsi v okolí. Viz Bořutín. Okolo l. 1510. náležela Malá Chuchelná, pustá, i s Bořutínem Vilémovi Šelihovi z Řuchova, který ji však, zůstaviv si jen Bořutín, ok. l. 1513. prodal panu Balcarovi Vlčkovi z Dobré Zemice na Hlučíně. Z toho prodeje vzešly pak mnohé žaloby, neboť naříkali to zboží Jarolím z Rohova na Šamařovicích a Kateřina z Bořutína. Pro poznání manských poměrů na „gbítu" Hlučínském položíme tu některé půhony k té věci. Tak l. 1512. Jarolím z Rohova pohoní Kateřinu z Poku k svědomí, „že prosil ji na onen čas jako paní svú za přímluvu ku manželu Balcarovi, pánu mému, aby mi rok složil ku právu s paní Kateřinú manželkú Vilíma Bořutínského o listy, kteréž svědčily Elišce manželce mej dobrej paměti".[2]) Týmž půhonem pohoní také pana Balcara Vlčka, „že jsa pánem Hlučínským a Chřenovského gbítu, a pánem mým i také pánem paní Kateřiny manželky Viléma Bořutínského" — nepoložil nám roku. Téhož také pohoní o svědomí, „kterak paní Machna Bořutínská, máteř Viléma Bořutínského předeň přicházejíc jako před pána vrchního vznášela a žalovala se jest, vyznávajíc o zboží Bořutín a Malú Chuchelnú, jak a pokud se ta věc má mezi tím Vilémem a jej (!) paní Kačí vnukú její, a pan Vlček toho svědom jest".[3]) L. 1520. ještě paní Kateřina z Bořutína pohoní Viléma Šelihu z Bořutína o ves Bořutín a „že prodal pustú vesku Malú Chuchelnú panu Balcarovi Vlčkovi za 125 zl."; že vzal od pana Droff Petra 300 zl. uherských, kteréž tento jich otci byl dlužen. A aby to vše mohla prokázati vyžádala si za svědky lidí z Bořutína, totiž Jakuba Mudrostku, Kermašného Vaňka, Jakuba Kočemova, Martina Švrkotu, Vacka Starého, Martina Holého, Jakuba Vaníčkova.[4]) Co se dalších osudů té dědiny týče, zůstávala ještě l. 1565. pustá. Viz dále Chřenovice. [[1]) Dílčí listy. [2]) Půh. VI. 228. [3]) Půh. VI. 229—230. [4]) Půh. VI. 532—34.]

Chuchelná, jindy Chuchelná Veliká jmenovaná na rozdíl od zaniklé Chuchelné Malé, severně od Hlučína. Chuchelná jest hlavou svěřenského statku, k němuž náležejí mimo Chuchelnou a Strahovice ještě samostatné jindy statky: Boletice, Boleslav, Bořutín, Kobeřice, Ovsiště, Pišť, Rohov, Štěpánkovice a Vřesina. Zboží to jest majetkem knížecí rodiny Lichnovských z Voštic. L. 1377. náležely obě Chuchelné Veliká i † Malá panu Paškovi.[1]) Vyslovili jsme již doměnku, že pan Pašek držel současně v sousedním knížetství

Ratiborském Barutsverde čili Bohumín. Později psali se po Chuchelné Břízkové. Tak l. 1426. „Brzesko de Kocheln" pohnal Zikmunda z Deštného.[2]) A l. 1429. dne 1. června kníže Přemek Opavský svůj nápad na statky Pustkovec a Plesnou pustil za 40 hřiven Petrovi Břízkovi z Chuchelné pod takovou podmínkou, kdyžby Kundrát Stoš anebo jeho potomci ty peníze položili, aby k těm statkům právo měli.[3]) L. 1433. jmenuje se Jan Vlašek z Chuchelné poručníkem od p. Dětocha z Šonvaldu doprošeným.[4]) Tohoto Jana Vlaška starším bratrem byl Petr „Brzyzek", kteřížto bratří vlastní z Chuchelné l. 1437. před cúdou Olomuckou vzdávají Bezuchov na Moravě.[5]) Pan Petr Břízek byl r. 1434—1437. zemským hejtmanem knížetství Krnovského, i byl také v dílčí komisi synův Přemkových.[6]) Naposled podepsán pan Petr l. 1447.[7]) K r. 1481. vyskytuje se ještě Břízek z Kuchelné.[8]) Na konec 15. století držel to zboží nepochybně pan Otík z Rohova, jehož synové Jeronym a Vavřinec se podělili tak, že Jeronym držel Šamařovice s V. Chuchelnou, a Vavřinec Strahovice. L. 1503. jednalo se Stiborovi Dupovci ze Sudic a na Bělé o člověka Jakuba Dybalu z Chuchelné.[9]) L. 1511. p. Jeronym z Rohova pohnal pana Kašpara z Ketře na Drslavi o mlynáře Jana, kterýž zběhl „z Chuchelnej".[10]) Chuchelná zůstala na dále spojena s Šamařovicemi. Pan Václav (Šamařovský) z Rohova „na Chuchelné" měl l. 1545. a 1546. nějaké spory s dědici zboží Chřenovského o nějaké peníze po panu Hynkovi Zvolském.[11]) Páně Václavův syn, též Václav, dostal v držení Chuchelnou a Strahovice i vyvedl obě ty vsi 1563 z manství Chřenovského, takže potomně obě náležely z přím a pod zemské právo. Již l. 1608. v neděli před sv. Šimonem a Judou koupil Chuchelnou a se Strachovicemi od Václava Šamařovského z Rohova p. Bernart Lichnovský z Voštic.[12]) Pan Bernart byv hejtmanem Bytomským přikoupil l. 1625. ke Chuchelné ještě Ovsiště a Pišť, † 1637. a s manželkou svou Evou Zmeškalovnou pochován v Neplachovicích.[13]) Bernartovy děti podělily se zbožím otcovským. Dcera Alena Lichnovská provdaná za Jana Brixa z Moncle dostala Strahovice, kteréž potomně, ač byla se po druhé provdala za Adama Budivoje Moravického († 1658) a po třetí za Jindřicha Švajnocha z Kolbnic, přešly na jejího syna Jana Bernarta Brixe z Moncle. Nejmladší syn Bernartův, Adam, držel s manželkou Alžbětou Lesotovnou ze Steblova Lubovice; Jan František nabyl Troubek na Moravě, které do r. 1721. zůstaly Lichnovským; nejstarší syn Václav nabyl Ovsiště a Piště, ale postoupil zadlužené to zboží své

manželce Evě Skrbenské z Hřiště. Druhý syn Bernartův Jiřík ujal dne 14. června 1638 Chuchelnou za 7000 tolarů i měl k manželství Elišku Rejzvicovnu z Kadeřína, bezdětnou vdovu po Jindřichovi Lesotovi ze Steblova, kterýž byl 1636. na Slatině zemřel. Avšak l. 1650. prodána Chuchelná Zikmundovi Jaroslavovi Skrbenskému z Hřiště,[14]) manželu Salomeny Lichnovské z Voštic. Nabyv Popělova, kterýž držel již 1658., prodal Chuchelnou l. 1670. manželce Karla Maximiliana Lichnovského z Voštic, Rozině Polexině Mošovské z Moravčína.[15]) Zpomenutý Karel Maxmilian Lichnovský byl synem Václava výš psaného, jemuž se bylo po otci Bernartovi dostalo Ovsiště a Píště. Jeho paní máti Eva Skrbenská byla totiž jemu dochovala Ovsiště, kdež Píšť přešel v jiné ruce. Pan Karel Maxmilian jest zakladatelem rozsáhlého zboží pánů Lichnovských. Ku zděděnému Ovsišti přikoupil Píšť, 1676 nabyl Strahovic, 1679 Bořutína, 1681 Kobeřic, pak Boletic, Boleslavě a Rohova. Také koupil zboží Neplachovské, které déle než 100 let bylo náleželo rodině Lichnovské, a kdež také svůj pohřeb měli Lichnovští. Manželka Karlova, Rozina Polexina Mošovská, zdědila se sestrami po otci Benešov a Štěpánkovice a po matce Jistebník, však vzdala se těch podílův a skoupila Štěpánkovice, a r. 1670 i Chuchelnou. Pan Karel Maxmilian Lichnovský stal se místodržícím nejvyššího sudství a vynikal v jednání o obnovené zřízení zemské knížetství Opavského. Při smrti své zůstavil dva syny Františka Bernarta a Maxmiliana Vladislava. Prvnější zdědil všecko to zboží. František Bernart Lichnovský přestoupil ke katolickému náboženství a povýšen l. 1702. za svobodného pána, l. 1721. učiněn hrabětem Českým a 1727. hrabětem říšským. L. 1710. přikoupil Smolkov a Lhotu, kterýž statek ještě za živa svého postoupil svému staršímu synu Karlu Leopoldovi, aby jej i se Zábřehem držel. Pan František Bernart maje k manželství Helenu Evu Dombrovkovnu z Jašíně († 1727) zastával znamenité úřady zemské, byv soudcem zemským a potom ok. 1700—1720 hejtmanem Krnovským a současně v knížetství Opavském r. 1700 nejvyšším sudím, 1706 komorníkem, až posléze učiněn hejtmanem knížetství Opavského. Tohoto úřadu se vzdal r. 1743, když jeho všecky statky připadly k Pruskému Slezsku. Zemřel l. 1747. Poněvadž jeho starší syn na Smolkově, jenž měl za manželku Marii Johanku hraběnku Nosticovnu, před otcem zemřel a také děti mu pomřely, zdědil všecko to zboží mladší syn František Leopold, kterýž kromě toho s manželkou Marií Barborou Kajetanou, sestrou Jana Petra, posledního hraběte z Verdenberka, nabyl

statku Oderského a pro svůj rod dostal erb a titul hrabat z Verdenberku. Jeho syn Jan Karel Bohumil hrabě Lichnovský a z Verdenberku zdědil veliké zboží otcovské (Chuchelnou) i materské (Odry), a předce přikoupil ještě 1760 Vřesinu a r. 1778. veliké panství Hradecké. (Viz Hradec.) Dostalo se mu také znamenitých hodností, ješto byl učiněn c. kr. dvorním říšským a potom tajným radou, až r. 1773. dosáhl v Prusku pro sebe a pro nejstarší své potomky hodnosť knížecí. Kníže Jan Karel Bohumil zemřel 20. dubna 1788, kdež jeho manželka Charlota Althannovna † 30. října 1800 ve Vídni. Tito manželé zůstavili kromě dvou dcer syny tři: knížete Karla, hrabata Viléma Adolfa a Mořice. Hrabě Vilém Adolf držel Smolkov a Zábřeh a † 1836. Jeho syn Vilém Karel † c. kr. polním zbrojmistrem v Benátkách. Kníže Karel přejal svěřenské zboží Chuchelenské, 1792 odprodal Odry a † ve Vídni 1814. Jeho manželka Kristina Thunovna zemřela tamtéž teprve l. 1841. Jejich syn kníže Eduard Maria Lichnovský, slavný spisovatel dějin rodu Habspurského, † v Mnichově l. 1845. Kníže Eduard Maria měl 4 syny: Felixe, Karla Mariu Faustina, Roberta, Othenio. Nejstarší, kníže Felix ve Frankfurtě l. 1848. zavražděný, zůstavil Hradecké panství Dorotě kněžně Záhaňské, od níž přešlo potom na kanovníka kostela Olomuckého Roberta hraběte Lichnovského. Knížecí titul a svěřenské zboží přejal Karel Maria Faustin kníže Lichnovský. Ten na sebe převedl zase zboží Hradecké. Nejmladší, Othenio hrabě Lichnovský, stal se knížetem převorem řádu sv.-Janského v Čechách, jak již u Hradce podotčeno. [Viz Svobodův vývod Lichnovských v N. Slovníku.] [1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. 10. [3]) Kr. 459. [4]) O. I. 10. [5]) Ol. X. 49. [6]) S. VI. 195. [7]) O. II. 1. [8]) S. VI. 335. [9]) Půh. VI. 103. [10]) Tamtéž VI. 203. [11]) Půh. XI. 89, 183. [12]) O. X. 13. [13]) Viz 6. progr. česk. g. Op. [14]) O. XIV. 20. [15]) O. XI. 56.]

Chvalikovice, ves se školou a 418 obyvateli, jižně od Opavy náležely od nepaměti pod panství Hradecké. (Viz Hradec až po r. asi 1450.) Po roce 1433. kníže Václav II. Opavský a Hlubčický vydal Chvalikovským list na dřevo braní z lesů knížecích Hradeckých, začež byli k zámku Hradci povinni sypati oves lesní.[1]) L. 1452. dne 27. března kníže Vilém Opavský ves Chvalikovice („Chwalikowicz“) se vším příslušenstvím vyjma oves lesní za 80 kop groší pro-

dal paní Klimkovské. Tato Chvalikovice se všemi platy a užitky vzdala k oltáři sv. Jana Křtitele a bl. Panny Maři Majdaleny v kostele sv. Vojtěcha v Opavě, aby oltařník týdenně 3 mše sloužil za ni a za její předky.[2]) Chvalikovice tedy za pána dostaly rektora kostela sv. Vojtěcha před branou Ratiborskou v Opavě. I třeba nám tedy stopovati, kteří to byli rektoři onoho kostela. Takovým snad byl r. 1461 „kněz Augustin, oltařník u sv. Vojtěcha", který se připověděl ke dvěma hřivnám platu ve Vřesině.[3]) A l. 1473. „kněz Ondřej Koláček", syn Pavla rychtáře Holasovského, vzdal 5 hřiven platu z Klimkovic, z Držkovského dvoru Bartošovského, z rychtářství v Kamenci i z dědictví svého v Holasovicích.[4]) A. l. 1478. „kněz Václav, oltařník sv. Tomáše u sv. Vojtěcha pohoní Jana z Bítova a z Klimkovic, poručníka dobré paměti Markety z Jestřebího, k listu o dvě hřivně platu k oltáři tomu".[5]) Pro lepší porozumění tomu všemu podotýkáme, že oltařníci, jsouce správcemi peněz na záduší fundovaných, takové na úroky ukládali na různých místech, odtudž spory, když se úrokův řádně neplatilo. Tolik jest zpráv všech všudy o kostele sv. Vojtěcha snešených; jest jich málo proto, že na místě kostela sv. Vojtěcha zbudován kostel sv. Jiří, naňž bezpečně přešly požitky z Chvalikovic. Této chvíle nevíme ani, kdy kostel sv. Vojtěcha zanikl a kdy zbudován kostel sv. Jiří (toho se zpomíná teprve l. 1530); ale poněvadž z pozdějších zpráv známe, že se dostávalo obročí při tomto kostele osobám vynikajícím, zejmena tedy kanovníkům Olomuckým, a o jiných kostelích Opavských toho doložiti nelze: trváme, že kanovníci Daniel i Vašek byli Chvalikovskými pány. O prvním víme jen odtud, že na jeho místě od p. Křistka na Hradčánkách vybírati měl úroky

kněz Jurga farář v Sudicích. Pan Křístek se zpíral o sumu (Srovnej Hradčánky str. 251.) i uznal zemský soud, že „Křístek má vydávati knězi Danielovi kanovníku Olomuckému“ dva zlaté. A sice aby je dal knězi Jurgovi, „který pro kněze Daniele ty platy vybírá; a nechce-li jich (kněz Jurga) přijíti, aby je (Křístek) položil v Opavě na rathouze“.[6]) Tato zpráva o knězi Danielovi mohla by se sice potahovati na držitele vesnice Kozlůvek, ale Kozlůvky náležely tehda kapitule Olomucké, nikoli jedinému kanovníkovi; proto míníme, any se peníze měly složiti na radnici Opavské, že se týkalo kanovníka, který požíval obročí v Opavě. Zřetelnější jest již půhon z roku 1517.: „Kněz Mikuláš Vašek, kanovník Olomucký, oltařník Opavský pohoním Jiříka Berku z Násile, že mám od něho zápis na plat ukázaný v Jakartovicích . . . a rukojmě jedni zemřeli, kdež podle zápisu povinovat jest, list obnoviti mi . .“ Poručníky toho půhonu jsou: Jachym Dobeš z Olbramic a Jiřík z Laňšovic, nejvyšší písař.[7]) Všelikou pochybnosť konečně vylučuje půhon pana Arnošta Tvorkovského a na Raduni, kterým l. 1528. pohoní: „Kněze Melichara, že jsú mi lidé jeho z Chvalkovic: Jan Přeček a Marek Holeš s Urbanem bratrem svým slíbili za Kubu člověka mého, fojtova syna z Vršovic.“[8]) Kněz Melichar jest tedy pánem na Chvalikovicích a sousedem Raduňského pána. Z dalších zpráv dozvídáme se, že tento kněz Melichar příjmenem Prus byl bakalářem, oltařníkem sv. Anny v Opavě u sv. Jiří, ve faře Moravské, a že byl kanovníkem Olomuckým. Byltě on zároveň důvěrníkem a pokladníkem knížete Kazimíra Těšínského, kterýž jakožto hejtman zemský knížetství Opavského způsobem zástavním držel Hradecké panství. A tento styk kněze Melichara s

knížetem Kazimírem osvětlují nám soudní knihy. Tak l. 1530. Foltyn zlatník Opavský pohoní „nábožného kněze Melichara Prusa, bakaláře, oltařníka sv. Anny v Opavě u sv. Jiří, že na místě osvíceného knížete Kazimíra, slavné paměti přijal počet od měšťan Těšinských."[9]) Jednalo se totiž zmíněnému zlatníkovi o svědectví, „že jest mu za dílo (zlatnické) zuostal (dlužen) osvícené kníže a pán, pan Kazimír kníže Těšínské".[10]) Konečně l. 1531. Jan Planknar z Kynšperku a na Vladislavi pohnal „ctihodného kněze Melichara, bakaláře oltařníka u sv. Jiří v moravské faře v Opavě a kanovníka Olomuckého . . . a tu jemu vinu dávám, že na on čas když se kníže Valentin Ratiborské JMť slavnej paměti soudil v Opavě před knížetem Kazimírem JMtí sl. paměti se pánem Jiříkem z Šelenberka o stav na Olzi a Veliké Gořice, a on (kněz Melichar) v ty časy u knížete Kazimíra JMti jsúc mezi týmž knížetem Ratiborským a pánem z Šelenberka reces svú rukú psal".[11]) Kdo se stal po smrti kněze Melichara nástupcem, nevíme. Jen známe jméno jednoho faráře od sv. Jiří, totižto kněze Jiříka Košťála, jehož se l. 1537. zpomíná, kdež Kryštof Tvorkovský žaluje purkmistra a radu města Opavy, „že mi sirotka mého z Oldřišova Maruše Hynálkovej, kterouž kněz Jiřík Košťál, farář a kazatel jich moravský, při sobě měl, vydati nechtěli".[12]) A. l. 1541. p. Oldřich z Tvorkova a na Raduni pohoní kněze Jiříka Košťála, faráře u sv. Jiří v Opavě, „že jest Hance Michálkovej z Raduně slib dal s Václavem Bochňovým synem z Hoštic, vědouce o tom, že jest táž Hanka prvé slib brala s Blažkem Smolkou z Raduně".[13]) Tato událosť, ač neznáme nálezu k tomu půhonu, bezděčně nám připomíná ony smutné proměny v náboženství, které se

počaly udávati v Opavě; bezděčně staví se nám na mysl, že tento farář odpadl od víry katolické. I poněvadž za nedlouho potom, již l. 1549. shledáváme pánem na Chvalikovicích Hradeckého faráře Pavla, vysvětlujeme si přenešeni fundace té od kostela sv. Jiří v Opavě ku kostelu Hradeckému touto proměnou, ač jest dosti možná, že kněz Pavel[14]) učiněn jen oltařníkem u sv. Jiří, aby obročí Chvalikovského požívati mohl. A tento kněz Pavel 1549 pohoní p. Frydrycha Četryše z Kynšperka a na Hradci, „že mi lidi mé ze vsi Chvalikovic zejmena Vitka z Branky, Šimka Fryče, Zikmunda Zicha, Janečka Tesaře, Šimka, Pavla Kalusa, Miku Tkače, Macka Zlocha do vězení svého na zámku Hradci, na mne nic nevznášeje, vsaditi a do vuole věziti dal".[15]) A téhož roku žaloval téhož, „že mi člověka mého Šimka Fryče z Chvalikovic sbil".[16]) A l. 1556. „kněz Pavel, farář Hradecký a děkan knížetství Opavského, pohnal Frydrycha Četryše na Hradci, že lidem Chvalikovským, mým poddaným, zapověděl v lesích Hradeckých rúbati ku stavení a suchého vyvráceného ku palivu bráti, čehož jsou podle listu sl. paměti Václava knížete Opavského a Hlubčického JMti lidé ti užívali".[17]) Viz dále Hradecký statek farský, kdež i vysvětleno jest. proč potomně německý řád tu ves naříkal. Když Chvalikovice zase pod panství Hradecké připadly (Viz Hradec), zavedeny tu pořádky, jako na ostatním Hradeckém panství. Okolo r. 1720. bylo v Chvalikovicích 30 osedlých, z nichž 1 dědičný fojt, 11 sedláků, 12 půlsedláků a 6 chalupníkův. Tehda se rozeznávaly takové trati: v prvním poli (za búčkem), v druhém poli (nad Bobrovnicí),[18]) v třetím poli (u cesty), v dolním a horním poli, pak náplatky a Vršůvky. Z těch pozemků Chvalikovští pustili nájemní-

kovi panské hospody Václavovi „Volfovi“ z Jančí některé díly.[19]) Platy se dávaly vrchnosti za odmrt, za hlásky, za předivo, za slepice a vejce. Dědičný fojt povinen byl voziti 30 kop šindele a místo dovozu panského vína ze Bzence platil 10 zl.; též choval lovčího psa aneb sypal 2 měřice lovčího ovsa. Jména tehdejších osadníků byla: Bena, Bretschneider, Černohorský, Groda, Henrych, Hluchý, Hrbáč, Hynar, Kocian, Koval, Machovský, Malý, Mička, Novák, Pešek, Pohla, Pracný, Rypel, Skupník, Těžký, Václavek, Valenta, Věntus, Vícha, Vitásek.[20]) Dědičnými fojty byli: 1661 Jan Tisovský, 1703 Jakub Drašák, 1712 Jiří Beinhauer, jehož potomci jsou: 1723 Augustin, 1751 Jan, 1793 Jakub, 1823 Jan, 1847 František, nyní Jan.[21]) [[1]) I. pam. kn. 227. [2]) Matr. Hrad. [3]) R. P. I. 67. [4]) Progr. c. k. g. Op. 1886. [5]) Půh. II. 16. [6]) I. pam. kn. 50. [7]) Půh. VI. 346. [8]) Půh. VIII. 200. [9]) Půh. VIII. 272. [10]) Půh. VIII. 287. [11]) Půh. VIII. 304. [12]) Půh. VIII. 407. [13]) I. pam. kn. 180. [14]) Kněz Pavel Fingermann byl napřed oltařníkem sv. Anny v Novém Jičíně a skrze něho l. 1554. listem daným v neděli Reminiscere podacího k tomu oltáři nabyla městská rada v Nov. Jičíně. Beck, N. Jičín 128. [15]) Půh. XI. 329. [16]) Tamtéž X. 353. [17]) I. pam. kn. 227. [18]) To jméno svědčí, že tu zeměpáni kdysi bobry chovali. [19]) Též hospodě se říká tuším pod „vlkem“, kdež majetník slul Volf. [20]) Grunt. kniha. [21]) Z matrik P. Tom. Klein.]

Jakartice Pusté = Klingenbeutel. Osada blíže Opavy při silnici Opavsko-Ratiborské. Před r. 1222. jistý Jakart z Opavy koupil od Oty z Ratiboře a od jiného Jakarta 2 lány blíže Opavy. Tyto dva lány, chtěje se patrně vybaviti ze zemského práva, vzdal Jakart markrabí Vladislavovi Jindřichovi, a tento l. 1222. dne 25. ledna listem daným v Kyjové postoupil je knězi opatovi kláštera

Velehradského Žibertovi. Načež kněz opat hned zase témuž Jakartovi z Opavy ony dva lány vrátil, aby je on a jeho potomci drželi obyčejem manským, platíce klášteru jen po půl hřivně platu ročně; avšak po vymření jeho rodu že to zboží spadnouti má na klášter.[1]) To první příklad manského zřízení na Opavsku.[2]) Nemůže býti pochybnosti, že onen Jakart z Opavy jest také zakladatelem této vsi. Potomci jeho po meči byli zajisté již vymřeli, když l. 1270. král Přemysl Otakar II. klášteru Velehradskému majestát na všecky statky vydával, neboť vyskytuje se v seznamu těch vesnic také „Minus Ekhartowiz".[3]) Osudy té vsi hledej u Stěbořic, pak u Malých Hoštic. S poslednější dědinou dostaly se Jakartice, kteréž okolo 1472 byly opustly, od zástavních pánů Běrkův z Násile panu Jiříkovi z Tvorkova a z Kravař, neboť když páni z Vrbna všecku zástavu zboží Velehradského na sebe převedli, pohnali jej l. 1560. nejen z M. Hoštic, ale i z pusté vsi „Malých Ekartic".[4]) L. 1563. držel díl M. Hoštic i „M. Ekartic" Ondřej Bzenec Markvartovic.[5]) Viz dále M. Hoštice. Lid říká té osadě, při níž nyní celnice zvaná Klingenbeutel stojí, Pusté Jakartice. [[1]) M. II. 128. [2]) Viz Zukal die Besitzungen Mähr.-Klöster im Oppalande. [3]) l. c. [4]) RP. XIV. 61. [5]) RP. XVI. 59.]

Jakartovice = Eckersdorf západně od Opavy, ves s farou, školou a 813 obyvateli. Tato ves na Stěborském újezdě (viz Stěbořice) od kláštera Velehradského založená jmenuje se po prvé v breve papeže Inocence IV. l. 1250. v Lyoně daném, kterým se všecko zboží klášteru Velehradu potvrzuje a tudíž také „Ekkardisdorf".[1]) Na majestátě krále Přemysla Otakara II. daném l. 1270. sluje „Ekhartsdorf".[2]) Co se osudův té vsi dotýče, pokud zůstávala v držení kláštera Velehradského, viz Stěbořice. Vrchní právo na tomto zboží, které l. 1377. připadlo do knížetství Opavského, podrželi si knížata. Z nich kníže Přemek okolo roku 1430. 1 hřivnu platu z Jakartovic, klášteru Velehradskému náležitého prodal knězi Zeboldovi. Nástupce Přemkův kníže Arnošt l. 1447. za svědectví Oneše Kyjovce z Lukavce, Hanuše Hrota z Lukavce a Jana

Bavora z Hradčan tento plat témuž knězi Zeboldovi Hartfaustovi, oltařníku v Olomouci a v Opavě na novo prodal i s ostatní bernou sobě náležitou za 20 hřiven groší Českých na vidrkaf.[3]) Co se toho platu týče, vydávali jej potomně z Jakartovic k oltáři sv. Vavřince do Opavy páni z Vrbna, držitelé té vsi, jak se k r. 1594. o p. Albrechtovi Bruntalském na Heralticích připomíná.[4]) L. 1448. kněz opat Štěpán a mistr dvoru Stěborského vzdali se platu z jich vsi Jakartovic jim náležitého, poněvadž jistý Jan Lútka vybíraním toho platu jim mnoho hanby způsobil, sužuje a utiskuje ubohý lid.[5]) Co tou listinou míněno jest, není zřejmo. Když se Stěbořice a všecko zboží Velehradské dostalo pánům Běrkám z Násile v zástavu, pan Jiřík okolo 1512 dal zápis na plat z Jakartovic knězi Vaškovi. (Viz Chvalíkovice.) Jiné různé příběhy minulosť té vsi osvětlující viz u Bohdanovic, † Držkovic a Jestkovic. Když páni Bruntalští z Vrbna na Heralticích zboží Velehradské na sebe od pánů Běrkův převedli, nastaly některé rozepře. Zejmena l. 1543. pan Jan Stoš a na Žiboticích pohnal Jana St. z Vrbna na Heralticích, „že mi řekl postúpiti vsi Bohdanovic aneb Jakartovic". Současně p. Stoš pana z Vrbna žaloval, „že mi smlúvy, kterú mají s Jiřikem Běrkú o vsi Heřmanice, Bratříkovice, pustú ves Držkovice, Jestkovice, Jakartovice a Bohdanovice ukázati nechce".[6]) L. 1544. zase pan z Vrbna pohnal jest pana Stoše, „že v lese Hartě u Bohdanovic s lidmi svými z Hlavnice s tenaty honil".[7]) Ještě l. 1547. pan Stoš pohoní téhož pána, že mu 2 smluv, jedné udělané na Klimkovicích o Heřmanice, Bratříkovice, pusté Držkovice, Jakartovice a Bohdanovice; druhou na Benešově učiněnou o Jakartovice a Bohdanovice ukázati nechce.[8]) Tehda

Jakub fojt Jakartovský, měšťenín Opavský držel vesnice † Držkovice a Heřmínovy na 13 let od p. Jiříka Stoše z Kounic, i pohnal toho fojta pan Jan St. z Vrbna o ves Držkovice[9]), až ji 1556. vysoudil. Z toho všeho vidno, že páni z Vrbna na Heralticích od r. asi 1540. byli pány na Jakartovicích a že tu ves na dále podrželi až do nejnovějších dob. (Viz Heraltice.) Heraltovští páni dovolili zřídit mýto u Jakartovic, když nařízení radové Krnovského markrabí u Holasovic byli vyzdvihli mýto, takže kupci ze Slezska a Polské Opavu mijeli, čímž komoře královské na důchodech ublíženo. Toto mýto vybíral ok. r. 1594. fojt Jakartovský i odváděl po 30—40 zl. ročně z polovice na zámek, z polovice na radnici, a dostával po 4 zl. služby od každé strany.[10]) V obecní truhlici chová se list Heraltského pána, kterým obci pouští nějaké pozemky.[11]) [[1]) M. III. 128. [2]) M. l. c. [3]) Kr. 549. [4]) NB. 1868. 44. [5]) Kr. 551. [6]) Půh. XI. 10. 11. [7]) Dodej u Harty. Půh. XI. 17. [8]) Půh. XI. 131. [9]) Půh. XI. 247. [10]) NB. 1868. 52. [11]) Učitel Wohowsky.]

O. **Jaktař** = **Jaktar,** ves s farou a školou, s Opavou hraničící, má 635 obyvatelů. Není nápadnějšího nic jako u Jaktaře, vzdáleného jen půl hodiny od města Opavy, že jest vymknut z někdejší míle Opavské. Tak tomu zajisté nebývalo, když Opava mílového práva nabyla. I míníme, že Jaktař již l. 1224. stál, jakož také založení kostela ke cti a chvále sv. Petra a Pavla zasvěceného starožitnému původu svědčí. Když l. 1224. král Přemysl Otakar I. majestátem daným v Hulíně Opavu emphyteutickým právem obdařoval, vzdal Opavě do míle také ves k zámku Hradci náležitou „Napsdicari“ a druhou Drahul jmenovanou.[1]) Co se tkne vsi Drahul, viz pod tímto jménem. Že pak

podivné jméno „Napsdicari“ vykládáme na „Na vsi „Iktary“, netřeba nám tuto šíře vysvětlovati, ale pokládáme to za věc přirozenou, když na př. Krnov dostal do obvodů městského Bližčice, Chařovou, Kostelec a Chomýž, že tím jistěji také Opava svůj obvod měla plný, zejmena tedy Kylešovice, Otice, Slavkov, Jaktař i Držkovice, jak vykládáme Drahul. Ve zpomenuté listině praví se, že ves „Napsdicari“ byla zbožím zeměpanským a slušela k Hradci. A kdyby se to jméno ani Jaktaře netýkalo, a kdyby tam ves jiného jména byla stála, předce nevývratno zůstane, že území, na kterém Jaktař stojí bylo zeměpanským a že do míle Opavské připadnouti muselo. Dostavši se tedy v míli Opavskou nepřestala býti zbožím knížecím, tak jako Kylešovice do dneška jím zůstaly. Zatím udály se některé proměny se zbožím zeměpanským. Mezi lety 1224 —1238 nabyli biskupové Olomučtí statků blíže Opavy; zejmena víme, že před r. 1230. král Přemysl Otakar I. vzdal kostelu Olomuckému[2]) Vlastovice, nynější Vlaštovičky. I není pochybnosti, že z milosti a daru téhož krále po r. 1224. kostel Olomucký nabyl Slavkova se širým okolím, tudíž také Jaktaře. Tímto darováním neutrpěla Opava zatím nic, nestalo se kromě proměny v pánech (viz Osoblahu) žádné jiné změny s obcí Jaktařem. Nájezd tatarský že neminul Jaktaře, jest na biledni. Za krátko po Tatařích při stolci biskupském v Olomouci připravovala se změna: biskup Kundrát měl býti sesazen a na jeho místo zvolen jest biskup Bruno. Když biskup Kundrát byl propuštěn, jednalo se také o sesazení farářů od něho ustanovených, i poněvadž také do Jaktaře dal faráře, měl tento taktéž sesazen býti. Avšak l. 1247. dne 25. května papež Inocenc IV. brevem daným v Lyonu nařídil knězi

Brunonovi, zvolenému biskupu Olomuckému, aby při farách na podacím kostela Olomuckého faráře biskupem Kundrätem ustanovené ponechal proto, že byli k farám dáni dříve než biskupa Kundrata propustili. A mezi těmi kostely jmenuje se též kostel sv. Petra v Jaktaři („Jectare")[3]. Současně nařidil také papež, aby biskupovi propuštěnému vykázali roční důchody ve 300 hřivnách ze statků Kelče a ze statků blíže Opavy položených, tedy z Jaktaře, Vlastovic a Slavkova, neboť Litultovic, Štablovic a Životic ještě nebylo. Že již l. 1247. v Jaktaři jest kostel sv. Petra a při něm fara, oboje věci svědčí veliké starobylosti vsi Jaktaře. Když ruský král Danilo s polským vojskem obléhal Opavu, že vypálil s jinými vsemi, jak se sám chlubí, okolními také ves Jaktař, není pochybnosti. Když l. 1288. páni na V. Hošticích zakládali tam kostel a k němu desátek ze 3 lánů dávati se podvolili, biskup Dětřich Olomucký dal k tomu svolení, aby se ty platy dávaly, jako jest zvykem ve vsi Jaktaři („Jacter")[4], což nejlépe svědčí, že Jaktarský kostel i fara byly vzorem pro jiné kostely, co se týče farského obročí. Za téhož biskupa Dětřicha, nástupce Brunonova, vynikal také „kaplan Henricus de Jecter", jenž l. 1301. zapsán na listech biskupských, vydaných v Kroměříži, za svědka.[5]) Zatím v Jaktaři dle pořádků manských biskupem Brunonem zavedených vznikl statek manský, kterýž mezi l. 1318—1326 držel pan „Slewicz" t. j. Šlevic.[6]) Držel ovšem jen dvůr, nikoliv tak veliký statek, jako páni ve Slavkově, Životicích a jinde, poněvadž Jaktař byl dědinou starou, kde nebylo pozemků ladem ležících. Téže doby udála se také jiná změna. Král Jan Lucemburský l. 1318. učinil Opavsko knížetstvím a vzdal je knížeti Mikuláši II. Poněvadž

mu však nemohl dáti, co nebylo zeměpanským, zejmena statků biskupských, které zůstaly na dále při Moravě, objevila se na jednou v míli Opavské zemská hranice Moravská. Jaktař tím vymknut z míle Opavské, poněvadž Opava přestavši býti městem Moravským připadla do knížetství Opavského. Z počátku se toho rozdílu nepoznávalo, ale nepochybno jest, že Opavané nechtěli Jaktaře pustiti ze své míle, ač nemáme na to zpráv, jak se ta pře provedla. Jen tolik jest jisto, že nevole proto vzrostla v nejkrajnější nepřátelství, jak bude níže doloženo. L. 1362. listem daným v Opavě dne 3. ledna vyznávají kněz Mikuláš farář Jaktarský a Michal farář Kečerský, že od knížete Mikuláše Opavského přijali 100 hřiven jemu za to pokutou uložených, aby se stala náhrada kostelu farnímu v Opavě za úbytek na příjmech zbudováním špitále sv. Mikuláše a kostela sv. Jana Křtitele, za kteréž peníze koupili oba kněží úroky pro kostel P. Marie.[7]) Zmíněný kněz Michal farář Kečerský byl nejspíše rodák Jaktarský, poněvadž k oltáři sv. Petra a Pavla v Ketři založenému fundoval $3^1/_2$ hřiven důchodů, z nichž 5 ortů šlo z jednoho lánu v Jaktaři.[8]) K r. 1380. jmenuje se farářem Jaktarským kněz Petr.[9]) Okolo těch časů nastaly statkům biskupským velmi zlé časy. Bouře předhusitské propukly na Moravě a na Opavsku: začaly trapné nájezdy do všech statků biskupských, jejichž příčiny budou na svém místě vylíčeny. Na Opavsku pak zvláštní sužování nastalo ubohým poddaným biskupským — nedovolili jim ani na trhy jezditi do měst v zemi Opavské ležících. Jak se zejmena Jaktaři dařilo s Opavou, není na to zpráv; zdá se však, že Jaktaři nastal dříve pokoj, než obyvatelům v Osoblažsku, neboť biskup Mikuláš sáhl ve věc se značnou rozhodností. Přijel do Osoblahy l. 1389.,

kdež měl s okolními knížaty Slezskými, také s Mikulášem Hlubčickým a Přemkem Opavským, úmluvy o mír a pokoj, aby přestalo loupežení. A když tam odtud z Osoblahy se vracel, dne 15. ledna dlel v Jaktaři, neboť listem daným tu v Jaktaři udělil farnímu kostelu Opavskému veliké obdarování pro všecky zbožné křesťany, kteříž by v tom kostele obcovali slavným službám Božím ve čtvrtek ke cti a slávě Nejsvětější Svátosti a v sobotu ke cti a chvále blahoslavené Panny Marie.[10]) Pokud se týče zpomenutého sužování lidí na statcích biskupských, markrabí Jošt a biskup Olomucký Mikuláš rozhodli spor mezi kapitolou Olomuckou a knížetem Mikulášem Hlubčickým takově: poddaným kapitolním (v enklavách) nemá se dále brániti jezdit na trhy do městeček a měst; také má se kníže varovati všech křivd činění, když přijíždí do vesnic kapitolních.[11]) Co se tkne Jaktarského manského dvoru, není o něm zpráv, kdo jej držel od l. 1320., ale nebude pochybeno, že náležel některé měšťanské rodině Opavské, jak později bylo. Okolo l. 1414. držel Jaktarský dvůr řečený ‚Wylenhof‘ měštěnín Opavský Jan Lavner, kterýž upadl v dluhy. I poněvadž jiný měštěnín Hanuš Volf chtěl učiniti nadací 100 hřiven k oltáři sv. Petra a Pavla v kostele farním Opavském, chtěl si Lavner tyto peníze zapůjčiti a při tom 10 hřiven groší Pražských na svém statku manském v Jaktaři zapsati, aby ročně k tomu oltáři byly vydávány. K tomu bylo potřebí povolení biskupa Olomuckého, kteréž povolení listem daným v Olomouci l. 1414. udělil Václav patriarcha Antiochijský jakožto správce kostela Olomuckého.[12]) Měšťan Hanuš Volf fundaci hned chtěl uskutečniti a jmenoval oltařníkem k tomu oltáři kanovníka Ondřeje ze Zlína. Ten přijímal peníze a, když držitelé Jaktarského dvoru spla-

tili již 65 hřiven, zakoupil zase od knížete Přemka jiný plat ze Stěbořic. Když pak i zakladatel Hanuš Volf a též oltařník Ondřej ze Zlína zemřeli, ujali se té věci purkmistr a rada města Opavy, žádajíce l. 1438. biskupa Olomuckého kněze Pavla, aby ta fundace nepokojnými časy zastavená přišla ke konci, i aby potvrditi ráčil za oltařníka kněze Mikuláše řečeného Bolka z Volamu.[13]) Tehda nežil již Jan „Lavbnar“, nýbrž jeho dědicové, kteří z Jaktarského dvoru měli ještě splatiti 35 hřiven. Ten dvůr pozdější dobou zanikl, a Jaktař učiněn dědinou biskupskou stolní, kteráž neměla jiného pána, leč bezprostředně kněze biskupa Olomuckého. K faře Jaktarské slušely také Malé Hradčance, které stály na Mošovci. Že tomu tak, víme z půhonu kněze Jakuba faráře Jaktarského, kterým l. 1514. pohoní Jana Rejničku z Čermnik „že mi desátek (z M. Hradčanec) zadržel od několika let.[14]) Když král Vladislav II. přejal Opavsko a za sebe tu hejtmanem zemským nařídil Emerycha Čobora, tento pán listem daným v Opavě l. 1514. v sobotu po sv. Vavřinci vyznává, že Mikuláše Pačinského s vojskem vyslaným od knížete Opolského králi Uherskému na pomoc v Jaktaři na zboží biskupství Olomuckého ubytoval, kdež se sedláky řádný počet učinil za proviant tomu vojsku daný.[15]) Okolo l. 1530. udála se s Jaktařem důležitá změna, neboť kněz biskup Stanislav Turzy stolní dědinu Jaktař v jisté sumě zastavil. A v této zástavě zůstávala dlouho potom. I není pochybnosti, že tito zástavní páni, jichž jmen ještě neznáme, měli účinek za tehdějších dob rozkvašených, když po Opavě protestantství se šířiti začalo, také na svou dědinu. Svědectvím na to jest, že l. 1562. povolán do Jaktaře kněz Matěj z Hlučína, poněvadž předešlý farář svůj úřad nepořádně zastával.

Když nastoupil kněz biskup Vilím Prusinovský, pečoval nemálo o to, aby zastavené statky biskupské vyvadil. K tomu konci, jak u Vlaštoviček bude zpomenuto, vyslal zvláštní komisi na Opavsko. Příležitostně budiž podotčeno, že všecky statky biskupské platily také „bernu korunovační“, o které se právě dočítáme z listů biskupa Vilémových. Kdykoli totiž nastoupil nový biskup, držitelé manských statků t. j. páni ze Slavkova, Štablovic, Životic, Litultovic atd. byli povinni novému svému pánu vykonati manskou povinnosť, jemu vstřic vyjeti, slib skládati a některé služebné práce jako třemene podržeti, když na koně sedal, učiniti. Současně také všecky dědiny i panství biskupská jemu na způsob daru k té příležitosti skládaly „bernu korunovační“. Tuto bernu l. 1568. některé biskupské statky zůstaly dlužny. Konečně biskup Stanislav Pavlovský zástavu vsi Jaktaře vyplatil a učinil ji zase dědinou stolní. Bylať zajisté již vyplacena l. 1584, když kněz biskup povolil Šebestianovi Švedlíkovi vyzdvihnouti v Jaktaři hospodu.[16]) Za nedlouho biskup Stanislav vesnici Jaktař zastavil hejtmanu knížetství Opavského, panu Ondřejovi Bzencovi z Markvartovic, pánu na Třebovicích a Klimkovicích[17]); posléze mu ji do konce i v právo manské pustil, totiž za dědictví, aby ji držel do vymření jeho mužských potomkův. Avšak pan Ondřej Bzenec neměl vlastních dětí a takž vymohl při biskupovi, aby po něm v toto manství uvedeni byli jeho příbuzní Hylebrant a Kašpar, bratří vlastní Hufové z Kantorova. A tito bratří, nemajíce tu v Jaktaři dvoru, chtěli sobě takový založiti. I žádali za povolení. Kterak se tehda dvory zakládaly v dědinách, kde dvorů nebylo, víme ze zkušenosti: Když na některém selském statku zemřel muž bez potomků, vrchnosť zabrala ta-

ková statek pro sebe; nalezla se také snadno příčina, někoho sehnati se statku. Tak by se bylo 5—6 selských statků shrnulo v jeden celek a dvůr byl hotov. A roboty k tomu dvoru by se pro ostatní sedláky již našly. Když o tom starší dědiny Jaktaře zvěděli, uradili se a učinili věc velikou, že svou vlastní dědinu z manství vykoupili. Pamětihodná tato listina jest příliš důležitá, než abychom jí tu nepopřáli místa. „My Stanislav Pavlovský z Boží milosti biskup Olomucký kníže, Královské kaple české hrabě, JMti římsk. císaře Uherského a Českého krále rada, pro budoucí věčnou paměť činime — jakož jest dědina Jaktař někdy stolní biskupství a knížetství kostela našeho Olomuckého od předka našeho Stanislava Turzyho dobrej a svatej paměti v jistej sumě peněz v zástavě byla a potomně od nás vyplacena a z jistých příčin s dovolením kapituly téhož kostela našeho urozenému a statečnému rytíři Ondřejovi Bzencovi z Markvartovic na Třebovici a Klimkovicích hejtmanu knížetství Opavského a na onen čas hofrychteři dvoru našeho odprodána a v právo manské uvedena byla a po smrti dotčeného Ondřeje Bzence na urozené vladyky Hylebranta a Kašpara Hufy z Kantorova, bratří vlastní na spolek od téhož Ondřeje Bzence za živnosti jeho s dovolením našim přijaté, jest připadla: — Chtějíc tenž Hylebrant Huf i na místě dotčeného Kašpara bratra svého let nemajícího při tejž dědině dvůr a užitky sobě způsobiti, fojt a všecka obec vejš jmenované dědiny Jaktaře obávajíc se, aby skrz zaražení takového dvoru v roboty nebývalé a jiné tam nezvyklé povinnosti od držitelů v tejž dědině a při živnůstkách svých sužováni a hyndrováni nebyli, sou se k nám ve vši poní-

ženosti a poddané důvěrnosti utekli poníženě a snažně prosice, abychom jich zase v ten způsob, jak sou od starodávna od předkův našich držáni bejvali, uvedli a zase k stolním statkům připojili, uvolujíce se takovou sumu peněz, za kterou by ta dědina od dotčených Hylebranta a Kašpara Hufův nám prodána byla, sami složiti a nám i potomkům našim — v starobylejch povinnostech zůstávati, žádajíc toliko opatření od nás, aby již na věčné budoucí časy při biskupství — zůstávali a od něho nikda více odtrhováni nebyli. I vzhlednouc my na žádosť — dotčených chudých lidí Jaktarských — k prosbě jejich jsme se naklonili a touž dědinu i se vším jejím příslušenstvím, jak jest byla Ondřejovi Bzencovi odprodána i s tím vším, cokoli tam od něho zlepšeno a opraveno jest od vejš jmenovaných Hylebranta Hufa z Kantorova i na místě jeho bratra Kašpara let nemajícího za 2100 zlatých, po 30 groších zlatý, a groš po 7 penězích bílých počítajíc koupili . . . . . tu dědinu Jaktař z práva manského vynímáme a k stolním statkům téhož biskupství zase připojujeme, tak aby od nás ani od potomkův našich více odprodávána a od téhož biskupství nikda odtrhována nebyla. — Na to týmž lidem Jaktarským tuto milosť činíme — předně, že jich robot všelijakých koňských i pěších na věčné budoucí časy zbavujeme a prázdny činíme — než toliko co se povozů dotejče, kdyby se trefilo, že bychom tam buď my sami, nebo budoucí potomci naši osobně přijeli, buď někoho z našich poslali, tolikéž ukázala-li by se kdy potřeba něčeho tam z toho kraje k ruce naši sem, nebo tam dáleji odvézti, aby tím lidé Jaktarští povinni byli. Za druhé jim právo odúmrtní pouštíme, dovolujíc, aby jeden každý poddaný Jaktar-

ský se statečkem svým řiditi a jej odporučiti mohl, jak by se jemu nejlépe zdálo. — Tolikéž lidi Jaktarské na časy budouci všelijakých „auffanků“ (laudemia), které by se na ně jakýmkoli způsobem ukládati mohly, prázdna činime. — Za kteréžto milosti nám i potomkům povinni budou platu 120 zl. počtu a čísla Opavského totiž zlatý po 36 groších a groš po 6 penězich bilých počitajic dávati — při sv. Jiří 60 a při sv. Václavě druhých 60 zlatých do komory naši nákladem svým odesýlati. — A pod propadenim těch svobod jich zavazujeme, aby jednostejně v viře katolické římské trvali a žádnýho, který by se v tejž viře s nimi nesróvnával, mezi sebe nepřijimali. Dáno v Olomouci dne 3. června l. 1595. Přítomni toho jsou: velebný a urozený kněz Jan Jerger obojího práva doktor Jvický z Jvičina, Filip starši Boryňský z Rostropic na Nechvalině hajtman na Kroměříži, Lukáš Dembinský z Dembině hofmistr, Jan mladši Vlček z D. Z. a z Hlučina maršálek atd.“ [18]) Touto listinou nabyla dědina Jaktař úplně svobody; každý sedlák Jaktarský stal se již tehda tak neobmezeným pánem svého statku, jako se jiným robotným lidem poštěstilo teprve l. 1848. zrušenim roboty. Vyrovnal se také všem šlechticům, kteři na svobodných dvořich ve Stěbořicich, Jamnici, Kateřinkách i jinde seděli. To nezůstalo bez účinků na jiné snažení vyšši, že sedláci své synky volně posýlati mohli na studia, jakž veliká řada kněži odtud pošlých svědči. Zavládl v obci také blahobyt. A jestli přislušnici z přifařených dědin řikali „hedbavný“ Jaktař, i tento přívlastek svědči, co zrušeni roboty a puštěni odmrtu l. 1595. udělené pro Jaktař znamenalo. Jaktarští jsouce bedlivi na své svobody dali si je potvrditi od kard. Ditrichštejna, bisk. Olomuc-

kého r. 1602; na to r. 1606. opatřil jim purkmistr a rada města Ketře vidimus toho listu (po česku.) Nový list na ony svobody s potvrzením listu Ditrichštejnova nabyli 1657. od biskupa Leopolda Vilíma. Téhož ještě roku opatřila jim rada města Opavy „vidimus" český. Jak pečlivě Jaktaršti na tyto své svobody byli, odtud jde, že i kvitance na své splátky roční, jak je od úředníků v Kroměříži a potom v Osoblaze dostávali, přechovávaji. R. 1613. Kard. Ditrichštejn ujišťuje zvláštním listem, že na dluhy biskupské ztoliko 7 let po 2 zlatých platiti budou. Se svým sousedem na Hradčanském dvoře čili na Mošovci měli Jaktaršti veliké spory, neb pan Jan Moš z Bitndorfu je se „čtvrti" sháněl, jim koně vypřáhal, služebné biti a po nich střileti dával. Ke stížnosti jejich u kněze biskupa l. 1687. přednešené nařízeno pánům Slavkovskému, Štablovskému, Životskému a Litultovskému, aby se poddaných biskupských v Jaktaři ujali.[19]) Tou dobou počítal se Jaktař pod panstvi Kroměřížské[20]), později náležel pod panství Osoblažské. Z Jaktaře pošlo velmi mnoho kněží,[21]) z nichž věrojatně byl také kněz Michal farář Kečerský, jenž žil na konec 14. století. Po něm nejstarši známý byl Bartoloměj Jan Alois Našinec nar. 1645, po tom farář v Dubanech[22]). Viktorin Uvíra narozený 1741. proslul jakožto spisovatel.[23]) Z farářů novější dobu na počátku tohoto století v Jaktaři působivších proslul J. A. Zábranský jakožto spisovatel, kterýž vydal v Opavě básničky pro mládež, nazvané „Pamlsky". Co by jméno „Jaktař" znamenalo, těžko vyložiti.[24]) Sám jsem pomýšlel na křestná jména Jakart, též na Jehart, z nichž by se přesmykem mohlo vyvoditi Jaktař; Jehtař = Jektař; také od formy „Naps-dicari" na jméno Deokar

veden jsem byl, ale neuspokojil mne z těchto vývodův žádný. I připadl jsem na jméno Otkar (skrácené z Otakar), kteréž zajisté, jako se střídá Oto a Ato, bude možná nalézti v podobě Atkar. Z toho snadno lze vyvézti J-atkar a přisvojovací tvar J-atkař. V tom případě přesmyk na „Jaktař" není násilný. Znamenalo by tedy jméno „Jaktař" asi: „Dvůr Atkarův čili Otakarův". Jakkoli to jméno by nám ukazovalo do počátku 13. století, že teprve Jaktař na novo osazen a pojmenován byl, předce víme, že za dřívějších dob, kdež lidé neměli ještě obydlí tak trvalých, osady lehko zanikaly. I možná s určitostí pověděti se zřetelem k pohanskému pohřebišti na Jaktarském kopci, že před nynější osadou stávala tu kdysi osada jiného jména. [1) M. II. 155. 2) Dudík V. 3) M. III. 74. 4) Kr. 153. 5) Erb. reg. II. 806. 6) M. VII. 7) Kr. 383. 8) M. IX. 282. 9) M. XI. 177. 10) Kr. 403. 11) Kr. 407. 12) Kr. 432. 13) Kr. 503. 14) Půh. VI. 91. 15) S. VI. 488. 16) Původní česká listina v truhlici Jaktarské. 17) Viz o něm v I. progr. česk. gymn. Opavského. 18) List v obec. truhlici. 19) List v obec. truhlici. 20) Hanke z Hankenštejna. 21) Viz Rodáci z Opavska a Frýdecka. 22) Viz Vc. 23) NB. 1873. 8. 24) Viz Vaškův výklad na jména osad v Opavsku v programu c. kr. gymn. Opav. Rodáky Jaktarské viz ve spise „Rodáci z Opavska".]

† **Jakubčovice = Joksdorf.** Tato osada náležela do zboží Zátorského a opustla nepochybně za nájezdu krále Matyáše Uherského na Krnov 1472 učiněného, neboť l. 1522. vložili Lichnovští i se zbožím Zátorským „ves pustú Jakubczowicze" Janovi Vokovi Běrkovi z Násile.[1]) Od těch časů zůstala pusta. Dle map katastralních sluje ještě pole v Markvarticích nad Krnovem „Joksdorf".[2]) Srovnej co Ens[3]) o Jakubčovských lukách

u Bretnova píše. Viz Zátor. [[1]) K. I. 87. [2]) 3. progr. č. g. Opavského 17. [3]) IV. 61.]

Jakubčovice, jižně od Opavy, ves se školou a 570 obyvateli. Ves Jakubčovice (chybně psáno „Jatukowicz") držel l. 1377. pan Kunat.[1]) Byl-li pan Kunat z rodu Stošův z Kounic, náležely Jakubčovice jemu zaroveň s Lubojaty. Dle zápisův Sedlnického seděli na Jakubčovicích l. 1434. již bratři Nedvidkové. Tito Nedvidkové drželi původně Leskovec (viz ten), i možná že proto se Jakubčovic nezpomíná, poněvadž neměly samostatných pánův. Teprve s rokem 1459. vyskytuji se Mikuláš Nedvídek z Jakubčovic, který s knížetem zapsán na listině dané na Hradci o nějaký sporný les u Hrabyně. Týž l. 1461. podepsán s Janem Studinkou ze Slatiny o Starou Ves a téhož roku o Bravinné.[2]) L. 1471. Jan z Lukavce a Mikuláš „Nedvědek" z Jakubčovic pohoní Jana Čapka z Domoradovic.[3]) A ještě l. 1484. vyskytuje se Mikuláš „Medvědek".[4]) Jan Nedvídek držel také ves Hrabí (viz Hrabí). L. 1506. Jan a Vít, bratří z Jakubčovic prodali Přední Hrabí Joštovi z Tamfaldu, který se l. 1507. v lednu píše „z Jakubčovic", a v březnu „v Jakubčovicích".[5]) Poněvadž tehda Přední Hrabí zůstávalo pusto, sloučeny polnosti tyto s pozemky Jakubčovskými. Co se tkne Jana Nedvídka, který se píše „z Jakubčovic", ten l. 1511. pohoni Kateřinu z Lukavce, „že sedí v statku, ku kterémuž já lepši právo mám".[6]) L. 1513. p. Kašpar z Ketře pohoní Viktorina z Jakubčovic zátkyní k přísaze[7]), což důkaz, že statku pozemského neměl. Zpomenutý Jan Nedvídek s bratrem Jiříkem byl koupil l. 1512. Lukavec, ale pak prodal jej knězi proboštovi Fulneckému Cyrillovi, jak půhony na něho svědčí. Zatím Jakubčovský pán, Jan Jošt z Tamfaldu, kterýž byl přišel z Loučky u Jičína, nedržel

22*

dlouho Jakubčovic, poněvadž zakoupil l. 1512. Bílou v knížetství Krnovském a později Tvorkov v knížetství Ratiborském. Jakubčovice pak patrně prodal nazpět nejspíše oběma bratřím Janovi a Jiříkovi Nedvídkům, až posléze l. 1523. pan Jiřík Nedvídek sám Jakubčovice i s tou polovinou pusté vsi Hrabí prodal městu Opavě. Jiřík Nedvídek žil ještě potom nejspíše v Opavě, neb l. 1524. pohnal Mikuláše z Červené Lhoty a na Leskovci, že byl zaň rukojmím fojtovi Březovskému.[8]) Město Opava vyprosilo l. 1531. při Císaři a králi Ferdinandovi I. majestátu na držení té vsi Jakubčovic.[9]) Držíc tehdy kromě Jakubčovic též Skřipov hraničilo město svým zbožím se statky Oldřišovskými, zejmena s Hlubotcem. Když tedy l. 1535. pan Kryštof Tvorkovský zdvihl proti Opavě veliký spor o les „na Hliniřovském“ a též o les, role a louky jmenované „Klokočov veliký a malý“, dožadoval také od města Opavy, aby mu purkmistr a rada postavili Vavřince Dubce z Jakubčovic k svědectví o tuto věc.[10]) Okolo r. 1547. pan Jindřich Fulštejn z Fulštejna vymohl na 15 kop groši „zvod“ na Jakubčovice, načež měšťané Opavšti l. 1547. pustili naň půhon: „Purkmistr a rada města Opavy . . . Jindřicha Fulštejna z Fulštejna pohonime . . . a zatykujeme jej u Jana Planknara na Vladislavi a u purkmistra a rady města Opavy jakožto držitelův zámku Opavského s jeho příslušenstvím na předměstí Opavském . . .“ Nález pak zní: „Poněvadž dle zřízeni zemského, kdoby toho neopatřil, u koho zatýká se, aby pohnaný stál, že sám za pohnaného státi má; a Fulštejn z toho nevinil měšťan, že ten zvod nemá býti purkmistru a radě na škodu.“[11]) Pro porozumění té věci podotýkáme, že měšťané majíce Jindřichovi Fulštejnovi při posudku 15 kop groši zaplatiti tak neuči-

nili, pročež tento zaplativ menším úředníkům „zvodné", s nimi do Jakubčovic zajel, kdež přivolán fojt a několik sedlákův, jimž se ohlásilo, že pan Fulštejn na Jakubčovice zveden jest. Tím nabyl nárokův na ten statek. Brzo potom pohnali purkmistr a rada Hradeckého pána Frydrycha Četryše, „že z lidí našich Jakubčovských pod Hradcem na Moravici mýto béře, kde nikdy mýta nebylo".[12]) L. 1551. učiněno Hrabskému pánu Jakubovi Volskému z Kalení násilí, an jej pan Frydrych Četryš a na Hradci „na gruntech Opavských v Jakubčovicích slibem zavázal".[13]) Před rokem 1594. městská rada založila si dvůr v Jakubčovicích, nepochybně na pozemcích bývalého zboží Hrabského. K tomu dvoru obě vsi městské Skřipov i Jakubčovice robotovaly, a sice na ozimé obilí vrhnouti, orati a potom sklízeti; co se jarého týče, povinny jsou na oves orati, pak žati i svážeti; ječmen a pohanku ob rok každá ves sama obstará. Též mají k senu pracovati. Každý sedlák z každé čtvrti role povinen z panského dvoru na panské pole vyvézti po 3 furách hnoje a povozy dávati ku stavbě téhož dvoru. Zahradníci a podsedníci mají orati a hrabati, hnůj z ovčína vynášeti, ploty plésti, staré budovy strhovati pomáhati, dřevo rúbati a hnůj na pole připravovati. V Jakubčovicích bylo l. 1594. sedláků 16, zahradníků 6 a jeden fojt. Sedláci platili od lánu po 32 groších, zahradníci po 4 groších; sedláci 2 slepice, zahradníci po jedné dávali. Krčmář platí půl hřivny od brtí; ostatní včelaři od každé brti (úle) po 1 groši anebo po kvartě medu. Fojt Jakubčovský při cestě „Hradské" vybíral mýto z každého drajlinka (asi 20 věder) vína po 5 groších, z nichž 4 odváděly se na Hradec, jeden městské radě. Když páni z Opavy na hon přijedou, povinen fojt obrokem opatřiti

jejich koně. Podotknouti třeba, že l. 1594 část zboží Předního Hrabí („von der Fodern Rebstwy") drželi sedláci Skřipovští pod plat 1 zl. 18 gr.[14]) Ves ta zůstala až do r. 1848. zbožím městským. L. 1790. jenerál Laudon založil tu proslulé zákopy. U kříže za dědinou pochováno prý mnoho Švédův. L. 1866. leželo tu 105 Prušáků. Že již za prastarých časů u Jakubčovic bylo bojováno, svědčí kamenné a bronzové mlaty tu nalezené. Když dvůr Jakubčovský zrušili, utvořeno z pozemků jeho nyní „na fulvárku" řečených 27 usedlostí.[15]) [[1]) Dílčí listy. [2]) Kr. 593. [3]) RP. II. 5. [4]) Tamtéž 20. [5]) Arch. f. öst. Gesch. sv. 37. [6]) Půh. VI. 183. [7]) Půh. VI. 255. [8]) Půh. VIII. 65. [9]) Tiller. [10]) Půh. VIII. 379. [11]) Půh. XI. 204. [12]) Půh. XI. 285. [13]) Půh. XI. 395. [14]) N. B. 1868. 53. Slovem „Rebstwy" = Räbstwy = Hräbstwy zjištěn již pro 16. století tvar „Hrabství", což budiž dodáno u Hrabí. [15]) Jos. Flanderka.]

Jakubčovice = Jogsdorf, ves severozápadně od Oder se 228 obyvateli. Náležely od napaměti pod panství Oderské. Viz Odry. Co se tkne sporův s vrchností, srovnej, co u Dobešova, Heřmánek a Hynčic bylo pověděno. „Stížnosť Jakubčovských" do pana Tomáše se Zvole slovně jest taková: „Mlynáře z Jakubčovic jakožto Vencl mlynář a Martin mlynář sobě stěžují, že mimo povinnosť pánu vepře krmiti musejí, a nevezmúc jedných, druhé jim poslati ráčil, majíce po 4 vepřích ubozí lidé nevědí s nimi co učiniti".[1]) Fojt Jakubčovský podal s jinými fojty společnou stížnosť.[2]) [[1]) Roky l. c. [2]) Tamtéž.]

Jakubovice, ves severozápadně od Opavy. Již léta 1377. rozpadly se Jakubovice na několik dílů, z nichž jeden náležel dle dílčích listů do knížetství Krnovského, druhý s údělem v Hradčanech sousedních do knížetství Opavského. Krnovská část náležela počátkem 15. století Mackovi Krbovi z Jakubovic, který l. 1420. ji vzdal bratru svému

Duchoňovi řečenému Krbovi.[1]) L. 1421. Mikšík syn Duchoně z Jakubovic pohoní Vernka z Bravantic.[2]) L. 1422. paní Kateřina Krbova z Jakubovic na ten dvůr v Jakubovicích („Jacubsdorff") vzala na spolek dceru svou Margaretu pod takovou úmluvou, že Kateřině, dokud bude vdovou, má zůstati půl toho dvoru, a druhá polovice aby náležela dceři; kdyby se Kateřina zase vdala, má jí náležeti třetina dvoru; kdyby zemřela, nežliby se vdala, aby celá její polovice spadla na dceru.[3]) O tomto díle i o příbuzenských okolnostech viz dále u Útěchovic. L. 1433. paní Kateřina Krbova s dcerou svou Margaretou dala Klímovi 1½ lánu pole volného v Jakubovicích vložiti k dědictví; a Jan, Vernkův syn z Jakubovic, vložil ½ lánu se dvorem, který leží proti Klímovu dvoru, Mikulášovi Jankovu synu, někdy seděním z Vladěnína, se vším panstvím a právem.[4]) L. 1463. dali Bohun a Šimon bratří vlastní z Jakubovic vložiti ½ lánu role v Jakubovicích Mikulášovi odtamtudíž z Jakubovic.[5]) Avšak dvůr volný v Jakubovicích, který býval nebožtíka Klímy, dala kněžna Barbora l. 1499. vložiti Kryštofovi a Alexandrovi bratřím vlastním z Vysoké, jimž jej také hned Štěpán, Vavříkův syn, nebožtíka Klímy vnuk vložil.[6]) Tito bratří prodali tento dvůr volenství řečený Pavlovi Uklepinovi z Útěchovic, jehož vnuk Mikuláš Uklepina Jakubovský jej ještě 1556 držel.[7]) — Opavská část okolo 1430. náležela Dětochovi ze Šonvaldu, kterýž l. 1431. na díle svém v Jakubovicích a Hradčanech 11 hřiven k věnné zástavě zapsal Margaretě Chlebické, manželce své.[8]) A l. 1434. týž dítkám svým, kteréž měl nebo by ještě mohl míti s touž manželkou, zapsal dvůr v Jakubovicích se 3 lány, s rybníky atd. tak, kdyby ty dítky zemřely, aby to spadlo na Vlaškovu ženu Dorotu a dítky její, a také ta Dorota že má na tom dvoře 30 hřiven platu.[9]) Pan Dětoch jsa nejvyšším sudím knížetství Opavského zapsal l. 1431 na svých vsech Jakubovicích a Hradčanech konventu a guardianovi kl. sv. Ducha v Opavě 2 hřivny platu na věčné obchody.[10]) Později přidal 1 hřivnu na Jakubovském dvoře.[11]) Po smrti Dětochově sstoupila se vdova jeho Margareta l. 1439. věnem svým, kteréž měla na Jakubovicích, s bratrem svým Jindřichem z Kornic a s dítkami, dokavadž by stavu svého vdovského nepromněnila.[12]) Když pak se zase provdala za Jana Hrota z Lukavce, deskami r. 1443. nařídila stran věna svého, aby ze 110 hřiven spadlo 60 na toho manžela a 50 hřiven na děti její; a kdyby ty děti zemřely, aby těch 50 hřiven rovným dílem připadlo tomu manželovi a bratru jejímu Jindřichovi.[13]) Slovutný panoše Jan

Hrot z Lukavce a manželka jeho majíce od knížete Arnošta poručenu úpravu zboží sirotků Dětochových dali potomně skrze Mikuláše z Vladěnína a Onše Kyjovce prositi knížete Viléma, aby je z té úpravy propustil, což kníže nepřipustil, „jelikož žádnému podobněji není těch sirotků dobré a zboží opatřiti, nežli jemu Hrotovi a manželce jeho a mateři těch sirotkův vlastní“.[14]) Jan Hrot vzal si po smrti této své manželky Dorotu z Jestřabí, kteréž r. 1464. k svobodnému věnu vložil 100 zl. na Jakubovicích, a což by v Jakubovicích nestálo, to aby na Hradčanech vyplněno bylo na těch 60 hřivnách, kteréž věnným právem držel po prvnější ženě své.[15]) Tato Dorota l. 1477. jsouc vdovou vzala na to vše, což tu měla, na spolek p. Mikuláše z Vladěnína a na Bílovci.[16]) Dětochovu synu Janovi Dětochovi zůstal v Jakubovicích jen dvůr a některé pozemky v Hradčanech; i dal jej l. 1498. vložiti Martinovi Šípovi z Branice,[17]) který hned manželce své Barboře z Tvardavy na tom oddílu v Jakubovicích a Hradčanech zapsal 250 zl., kteréž kdyby jí po jeho smrti zaplatil Jiřík Šíp bratr jeho, má jemu toho zboží postoupiti. Po Martinovi Šípovi, který také Loděnici a $^1/_2$ Herborku držel, následoval Jindřich Šíp z Branice a na Štítině, kterýž r. 1538. ten svůj díl, koupiv Klemštejn, prodal Bítovským na Vladěníně. Hanuš, Václav a Karel bratří z Bítova prodali ves Útěchovice a platy z Jakubovic Jiříkovi Tvorkovskému z Kravař, kterýž koupiv i ostatní části Jakubovic je spojil s Útěchovicemi. (Viz tyto.) [[1]) K. I. 21. [2]) RP. I. 7 b. [3]) K. I. 24. [4]) K. I. 29. [5]) K. I. 46. [6]) K. I. 57. [7]) Svoboda. [8]) O. I. 4. [9]) O. I. 28. [10]) Kr. 471. [11]) O. I. 30. [12]) O. I. 27. [13]) O. I. 35. [14]) Svoboda. [15]) O. II. 14. [16]) O. II. 31. [17]) O. III. 22.]

Jamnice, ves 2 hodiny západně od Opavy se školou a 362 obyvateli. Tato ves vznikla na Stěborském území klášteru Velehradskému od markrabí Vladislava Jindřicha darovaném. Zpomíná se jí po prvé v breve papeže Inocence IV. daném l. 1250, kdež slove „Jamenicz“; po druhé v listě biskupa Brunona daném l. 1265. kdež se píše „Gemniz“; po třetí na majestátě krále Přemysla Otakara II. daném l. 1270., kdež psána jest „Jemniz“.[1]) Co se tkne dějin nejstarších, viz Stěbořice, s nimiž se dostala v zástavu pánům Běrkám

z Násile. Když se bratří Jiřík a Hynek Bèrkové konečně zbožím dělili, dostal Hynek ke zboží Heraltovskému ze statku Stěborského vsi Stěbořice, Jamnici a Sádek, ale již l. 1519. držel to zboží všecko pan Bernart z Vrbna a na Bruntáli. Pod pány Bruntalskými z Vrbna zůstávala Jamnice napřed sloučena se statkem Heraltským a potom se statkem Štemplovským (viz Heraltice a Štemplovec). Před r. 1570. bratr fojta Jamnického Kašpar Nesměra zakoupil nějakou roli, z níž se plat platil panně abatyši kláštera sv. Kláry v Opavě. Tato role byla buď na Milostovském, buď na Jarkovském. Když Kašpar zemřel, nastoupil to dědictví syn Jan Nesměra. Tento však zemřel l. 1572. i zabrali tu roli příbuzní Janovi, tuším sestra Janova, kteráž byla provdána za Jana Kloboučníka z Opavy. Poněvadž ale ještě žil bratr Kašparův, fojt Jemnický, pokládal své nároky na tu roli za spravedlivé, i dožádal se rozsouzení u zemského hejtmana. Hejtman obě strany l. 1574. sročil, ale uznal, že třeba tu věc na místě ohlednouti. Zatím panna abatyše se také k tomu zboží hlásila, řkouc, že ta role jest dědičná a klášteru náležitá.[2]) Kterak ta věc skončila neví se. Počátkem 17. století úředník Štemplovský, Jan Hrala, skoupil sobě v Jamnici několik selských statků, načež toho při svém pánu vymohl, aby tento jeho majetek učiněn byl svobodným dvorem. Pro příklad, jak takové svobodné dvory vznikaly, otiskneme nejdůležitější část toho nadání: „Já Jan mladší Bruntalský z Vrbna na Štemplovci, Moravici a Hradčánkách, známo činím tímto listem, že jest přede mne předstoupil slovutný Jan Hrala, úředník můj, za to poníženě prosíce, abych jemu a potomkům jeho dědičný statek, který v dědině Jemnici ukoupil a sobě v jedno spolčil, svobodami obdařil.

Kdež zhlídajíc na prosby jeho a zvláště vezmúc v své bedlivé uvážení věrné a platné služby, které předně nebožtíkovi Hynkovi staršímu Bruntalskému na Štemplovci od 17 let a mně vejš 6 let chvalitebně prokázal, jemu z dobré vůle svobodu činím. Předně jemu Janu Hralovi ten svobodný statek ve 3 polích, do každého po půl druhém lánu pole počítajíc*), tento výš dotčený svobodný statek ode všech a všelijakých platův, dávek vinných, solných a jiných všelijakých zemských i domácích, od fur, povozů, poselství na kočím, voze, koni, pěšky posýlaním, týž všelijakých robot dvorských, také hlásek, na hon chození, chrtů a psů chování, tolikéž ode všech panských, obecních duchovních ouřadů, služeb osvobozujíc za svobodný statek potvrzuji . . . — Také tento svobodný statek prodati, zastaviti, zaměniti, profrejmarčiti, pronajíti, šafáře na místě svým do něho vsaditi a sám se s manželkú svú, s dítkami svými do města odstěhovati, tam právo městský při-

---

*) Totiž sídlo mezi sídlem Matouše a Martina Čejkův; svobodnou zahradu i se sídlem podle sídla Jana Koblovského, rybníček ve vsi za pastýrní ležící. Item při dvorním sídle za humny do prvního pole jeden díl po šesti čtvrtích s rybníčky, s bořím, březim, s lúkú, olším až ku potoku Kamenskému. Item druhý díl role v 7 čtvrtích mezi rolí Adama Kašparova a Jíry fojta Jemnického, jde od močidel až ku potoku Štemplovskému. Item do druhého pole jeden díl role mezi rolí Adama Kašpárkova a Martina Čejky — jde od cesty, kteráž z Jemnice k Březové jde, s rybníčkem, sosničím a chrastinami až k potoku, který hranice Jemnické a Sádkovské dělí. Item druhý díl po půl lánu mezi rolí Jana Hovězího a Matouše Čejky — jde od cesty do Malých Náplatek až do téhož potoku, který hranice Jemnické a Sádkovské dělí. Item třetí díl po 2 lánech mezi rolí Jíry fojta a Bartoše Hlávky, jde od cesty, kterú se k Malým Náplatkám jde. Item do třetího pole jeden díl v 10 čtvrtích podle role Martina Čejky — od močidel až k hranicím Milostovským. Item druhý díl o 2 lánech mezi rolí Jíry fojta a Matouše Bolíka od cesty až hranicím Stěborským. Item třetí díl mezi rolí Mat. Bolíka a Martina Čejky od cesty až k hranicím Novodvorským. Item jedna lúka až k hranicím Sádkovským, řečeno v okrouhlíku atd.

jiti, tolikéž komukoli poručiti — může. Týž má svobodu, při tom svobodném statku 2 svobodné zahradníky — hofery, čeládku a dělníky přijíti. Též svobodnou pastvu do všech třech polí Jamnických má, může 200 ovec chovati a pásti, k nim svého pastýře chovati. — A také jestliže by některý z dítek jejich se do školy na učení, na poctivé řemeslo vydati, neb kdekoli oženiti neb vdáti chtěli, toho vůli mají atd. Tomu na svědomí dal sem připrositi: Václava Joachyma Hougvice z Biskupic na Vladěnině, Adama st. Oderského z Lideřova na Vikštejně, Jiřika Frydrycha Lichnovského na Neplachovicích, Jiříka Ayzáka z Rychnova na Dešném, Frydrycha Mitrovského z Nemyšle na Jestkovicích. Jenž jest dán na Štemplovci dne 20. Juli l. 1617. počítajíc."[3]) Avšak Jan Hrala nepodržel dlouho svého svobodného dvoru, neboť prodal jej l. 1620. šlechtici Jiříkovi Šelihovi z Řuchova a manželce jeho Anně Macákovně z Otenburku.[4]) Pan Jiřík Šeliha držel ten statek až do r. 1638, kdy jej pustil Janovi Adamovi z Hartunkova, též šlechtici, kterémuž kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna svobody na ten dvůr potvrdil l. 1647. dne 25. listopadu. Při tomto rodě zůstal potomně svobodný dvůr Jamnický přes půl druha sta let. Zdá se však, že ten rod „zchlapěl". Kolik o rodině té bylo lze sestaviti z matriky Stěborské, tuto se pokládá. Po Janovi Adamovi vyskytuje se jméno Řehoře z Hartunkova, jehož manželka Dorota i s dítětem zemřela l. 1665. Osobou nad jiné vynikající jest „Honz Adam hejtman Hartunk". Měl 3 manželky. Marketa † 17. dubna l. 1676. jsouc 69letá, Marie † 1. března l. 1670. a 3. Eva Estra Bemova z Bůchvalov † 9. června l. 1726. Kdy Honz Adam zemřel, není známo. Jeho děti byly Johanka, Antonín, Veronika nar. 1683, Pavlína

Dorota nar. 1688, Helena Dorota nar. 1688, Zuzana Emerentia nar. 1693 a Ignác nar. 1696. Svobodný dvůr držel bezpečně Antonín Hartunk, jemuž v Praze 4. srpna l. 1732. Císař Karel VI. a l. 1747. Císařovna Maria Terezia ve Vídni potvrdili svobody na ten svobodný dvůr. Antonín Hartunk měl s manželkou Marií děti Annu † 1718, Kateřinu narozenou 1718, Ignáce narozeného l. 1720 a Mandalenu nar. 1722. Zdá se však, poněvadž syn Ignác l. 1747. vysvěcen jest na kněžství, že nejspíše také Jachym byl synem Antonínovým. Po smrti Antonínově držel ten statek Jachym Hartunk, kterýž měl k manželství Apolenu Beyerovu z Brumovic. Zadluživ ten dvůr prodal jej Janu Beyerovi, dědičnému fojtovi z Brumovic, ponechav sobě a své ženě Apoleně značnou výměnu. Jachym Hartunk měl dcery Rosu a Johannu a syna Beneše Hartunka. Rosa dostala tušim k manželství Jana Vlčka z Jarkovic, kterémuž ten dvůr l. 1777. dne 21. června prodán jest za 7300 R. L. 1792. zemřela Vlčkova manželka Rosa a dne 1. června 1793. náhle zemřel také její bratr Beneš Hartunk, an u Štemplovce seskočiv s vozu přišel pod kola. Jan Vlček dal si výsady na svůj dvůr potvrditi od Císařů Josefa II. l. 1783. a od Františka II. 1795. Jeho druhá manželka byla Veronika Peškova z Brumovic. Již l. 1797. všecek svůj dvůr za 10.150 zl. prodal obci Jamnické. Z jeho 13 dětí toliko Ignác, jenž se tušim stal knězem, a dvě dcery provdané v Jamnici zůstaly na živě. Jan Vlček zemřel 91letý dne 28. října 1831 v Jamnici. Dvůr jeho „Vlčkovec" jmenovaný rozdělili mezi sebe sedláci, kteří do nedávna sluli „purkrechtní".[5]) [[1]) M. III. 206, 273; IV. 42. [2]) Roky I. 9. [3]) Dle původní listiny bez pečetí. Srovnej pro doplnění Zukalovo pojednání v „Op. Týd." 1878.

č. 47. [4]) RP. XXXI. 341. [5]) Osadníci purkrechtní chovají pro sebe ještě pečeť Vlčkovu a původní nadání na svobodný dvůr, pak majestáty Císařovny Marie Terezie, Císařův Josefa II. a Františka II.]

Jančí = **Jantsch**, ves jižně od Opavy, blíže Vítkova, má školu a 248 obyvatelů. Té vsi zpomíná se po prvé l. 1412., kdež náležela pod proboštství Březovské; i přidávil tehda na listinu od probošta Březovského vydanou fojt „de Gencz" svou pečeť. Při zboží kláštera Třebického zůstala ta osada až asi do r. 1420, kdy připadla k Hradci. Když l. 1533. Vikštejnský pán, Jan Planknar, měl se zástavním pánem Hradeckým, Jiříkem Četryšem, spory, vyžádal si za svědka „Jakuba Otrubu z Jenče".[1]) Když l. 1585. JMC. a král Rudolf II. královské zboží Hradecké vložil p. Kašparovi Pruskovskému, zapsáno mu do desk zemských i „se vsi Jančím". Viz do r. 1420. Březovou, od r. 1420. do nynějška Hradec. V Jančí bylo okolo r. 1720. 17 usedlostí a sice 1 fojt dědičný, 12 sedláků, 2 polosedláci a 3 chalupníci. Kromě jiných platů dávali za odmrt, za hlásky, za předivo, za slepice a za vejce. Dědičný fojt od roboty byl volný a za dovoz vína ze Bzence nebo z Brna platil 10 zl.; co rok byl povinen vrchnosti svézti 30 kop šindela, a nechoval-li psa lovčího, sypal 2 měřice ovsa lovčího. Jména tehdejších osadníků byla: Balhar, Bena, Faykus, Hantka, Hlaváč, Hluchý, Jan, Klásek, Kříž, Kuznik, Pauler, Sommer, Škrovánek, Volf. Jednotlivé trati polní sluly: Sedlisko čili za humny, v mostkách, na mlýniskách, v porubách, za kalubcem, náplatky, nad vsí, v mokřinách, na truslovci, na ‚místských'.[2]) Dědičné fojtství držel okolo l. 1700. David Schenk, pak Kristian Banhayer († 1720); následoval Jan Banhayer († 1764);

po něm drželi ten statek téhož jména dva, pak Prokop Beinhauer, jenž † 1873, nynější sluje Karel.[3]) [[1]) Půh. VIII. 362. [2]) Dle gr. knihy. Hrad. [3]) P. Ign. Černoch.]

† **Jankovce**, zaniklá skupenina chalup se dvorem u Budišovic. Jméno „Jankovec" vyskytuje se v soudních knihách l. 1546. A l. 1548. pan Kryštof Tvorkovský pohoní Ondřeje Unru na Oldřišově o postoupení velikého lesu „Jankovec" zvaného.[1]) Podobněž, totiž Jankovce, sluje les při silnici vedoucí od Hlubotce k Opavě. U Budišovic stál ještě okolo l. 1740. panský dvůr Jankovce jmenovaný, kteréhož, když shořel[2]), nezbudovali více, nýbrž polnosti zalesnili. Jen dvěma osadníkům (nyní č. 16. a 17. v Budišovicích) puštěny nějaké pozemky. Jeden z nich l. 1783. píše se v matrice Pusto-Polomské Ignác Tichý „gazarius liber in fundo dominicali", t. j. svobodný chalupník na pozemku panském.[3]) [[1]) Půh XI. 279. [2]) Kneifel II. 113. [3]) P. Jan Šamárek, farář P.-Polomský. O Jankovcích bylo tušim již psáno v Op. Týdenniku.]

O. **Janov** = **Johannesthal**, západně od Osoblahy, městečko s farou a školou a 1615 obyvateli. Biskup Bruno ve svém závětu l. 1265. jmenuje mezi osadami od něho v nově založenými také „J a n e s t o r p h".[1]) Poněvadž se té vsi nezpomíná v seznamu manů biskupských z let 1318—1324, patrno jest, že zůstávala zbožím stolním pod správou biskupských hejtmanů sídlících v Osoblaze (viz Osoblahu). Že s Osoblažskem 1433 dostal se „Jansdorf" v zástavu pánům ze Zvole, 1448 Štefanovi Malému z Vítkovic a 1456 zase Zvolským, šíře bude u Osoblahy vyloženo. Teprve l. 1535. kněz biskup Stanislav Thurzy listem daným „v Olomouci ten pátek po sv. Matěji" ves „Jonnesdorf" za svobodné horní městečko povýšil.[2]) Na jaké rudy se v

okolí toho městečka dolovalo, jaké pořádky v tom měli, jakého podílu z výtěžku dle českého listu kněze biskupa Jana daného v Kroměříži dne 6. června l. 1546. dostávalo se biskupům, popisuje Eduard Richter.[3]) L. 1577. dostalo se městečku Janovu od biskupa Jana týdenního trhu na každou sobotu a výročního ten pondělí před sv. Tomášem apoštolem.[4]) A l. 1581. biskup Stanislav Pavlovský povolil cechovní řád stejný s Osoblažským pro různá řemesla, stanově, aby byly 4 lávky pekařské, 4 masařské a 8 ševcovských[5]) a klada za podmínku, aby řemeslníci s čeledí i s rodinami byli katolíky. Téhož roku od kněze biskupa Stanislava nabylo městečko Janov některých pozemků, osvobozeno ode všech robot, i určeny mu roční platy. Však svobodné městečko biskupské Janov brzo potom učiněno městem manským. Biskup Stanislav totiž bratrovi svému Václavovi Pavlovskému na Jindřichově pustil městečko Janov v poddanství a pod vrchní právo. Byl to asi podobný poměr, jako když bývalé knížecí město Bruntál učiněno jest městem panským. Listem daným den sv. Michala l. 1589. na zámku Jindřichovském učiněna o to smlouva s pánem Václavem Pavlovským. Potvrzují se sice městečku Janovu všecky svobody, nabývá také město některých pozemků, avšak své pravovárečnictví za 380 zl. prodává měšťanstvo na takový způsob, že jako před tím pořádkou nalévali své vlastní pivo, že nyní budou nalévati panské, Jindřichovské. Dědičný plat se zvýšil na 137 tolarů. Jakkoli se však potvrdila Janovským volnosť od roboty, předce uloženo podsedníkům čili hoferům předivo. Také čtyři masaři odtud dávali ročně po 4 kamenech loje, pekaři platili po 2, ševci po 1 tolaru. Tuto smlouvu s Janovskými po německu sepsanou potvrdil a vidimoval kněz

biskup Stanislav l. 1591. to pondělí po Cantate po česku.[7]) Odtud až do nejnovějších dob zůstal Janov manským zbožím při Jindřichově. (Viz Jindřichov.) L. 1614. pan Hanuš Pavlovský potvrdil Janovským jich nadání a svobody, rozmnožil jich pozemky městské, zvýšil však plat dědičný na 450 tolarů. Purkmistrovi předepsány některé pořádky stran správy věcí sirotčích. Když nastoupil pan Jiřík Maxmilian sv. pán z Hodic, l. 1636. potvrdil sice Janovským všecky jich svobody; nicméně nastaly za jeho potomků nemalé spory pro poddanství: o roboty, o prodávaní příze, o bílení, o cesty a struhy. Za pana Ludvíka Maxmiliana hraběte z Hodic vyslána do Janova komise, jejíž nálezy kněz biskup l. 1672 potvrdil, ale tím nebyla věc ukončena. Přidaly se těžkosti o daň JMCísaři a o bernu kominovou, takže za pana Františka Antonína hraběte z Hodic l. 1717. přišlo se Janovským dovolávati míst Nejvyšších. Mezi jiným nařízeno Nejvyšším rozhodnutím, aby Janov kontribuci různě od jiných panských vesnic a sice z 8 a $^4/_8$ lanů a z 82 kominův platil z přima zemskému výběrčímu.[8]) Městečko dalo si své svobody od Císaře Josefa II. l. 1733. a od Císaře Františka II. l. 1795. potvrditi. Za válek pruských stížen krutě Janov, až i l. 1741. vyhořel. Jméno „Janov“ nalezáme u Volného. [[1]) M. III. 403. [2]) V. VI. 657. [3]) NB. 1885. 5. 6. 7. [4]) Dáno v Kroměříži v úterý po sv. Šimonu a Judě NB. 1885. 6. [5]) NB. l. c. [6]) Viz NB. 1886. 47. [7]) NB. 1886. 48. [8]) NB. 1886. 54—55.]

Janová = **Johannesdorf**, ves se 44 obyvateli u Klimkovic, příslušná k obci Polance. Založena byla od téhož pána, jemuž děkují svůj původ Fonovice. (Viz tyto a Polanku.) L. 1764. sluje v matrikách Klimkovských „novum pagellum“, 1765 „Janovicium“, 1776

„Janowitz".[1]) Zdá se však, že oboje jméno týče se bližších Janovic (viz tyto), nikoli Janové [[1]) P. Evstach Glabazňa.]

Janovice = **Janowitz** u Klimkovic, osada s 38 obyvateli nyní k Olbramicím příslušná, vznikla na zboží Bravantském. Viz Janovou. Janovice náležely původně k faře Bravantské, nyní patří k faře Olbramské.

Jarkovice, západně od Opavy při silnici Opavsko-Bruntalské, ves se 231 obyvateli. Není zajisté druhé vsi na Opavsku, aby takovou měrou byla rozdrobena, jako Jarkovice. Náleželať zajisté na díle do knížetství Opavského, na díle do knížetství Krnovského a jedním dílem i na Moravu. A při tom při všem roztržena byla nejméně na 4 části. Proto jest velmi nesnadno, sestaviti posloupnosť držitelův na jednotlivých těch částech. L. 1349. listem svým vyznává Bořuta z Heraltic, komorník cúdy Opavské, že Svatomír z Kobylí ze svobodné vůle pannám u sv. Kláry v Opavě 2 lány v Jarkovicích („Jerkowicz") vzdal tak, aby potom v držení toho zboží zůstaly beze všeliké překážky.[1]) Z této zprávy lze hádati, že pan Svatomír, maje dceru v klášteře sv. Kláry, jí na tom zboží poručil čásť na vychování. Svatomíra nezpomíná se ani dříve ani později více. Zdali Beneš z Kobylí l. 1330. jednou zpomenutý také v Jarkovicích co držel, nelze doložiti. — Panny Klárky podržely svůj díl Jarkovský nepřetržitě dále až do zrušení kláštera. Když se l. 1377. země Opavská dělila, připadly statky kláštera Klárského tedy i jich díl v Jarkovicích ku knížetství Krnovskému.[2]) Do téhož dílu Krnovského připadla čásť Jarkovic k Heralticím příslušná. Naproti tomu do dílu Hlubčického přišla čásť, kterou drželi bratří Milota, Bohuš a „Buscis"; kdež při Opavském díle zůstala jen ta čásť, kterouž držel Milota i s Drž-

kovicemi.[3]) Poněvadž ale také časť náležela k Vlastovicím, tedy k Moravě, vysvitá z toho dokonalá rozdrobenosť té vsi. Do Heraltic náležel značný díl, totiž mlýn „Jarkovský“ (viz Hrabalův mlýn) a půl druhého lánu role. Když pan Čeněk upadl v dluhy, časť Jarkovského mlýna dostal měštěnín Krnovský Geruscher (viz Jendřichovice), na druhou časť uveden byl pan Herbortík Fulštejn ze Slavkova, kdežto pole přejal Martin z Držkovic. Že však Geruscher l. 1409. a p. Herbortík l. 1410. své podíly na mlýně Jarkovském vložili pánům Mikuláši a Hanušovi ze Šlevic na Heralticích, připadl mlýn celý zase k Heralticím.[4]) (Viz Heraltice.) Pan Herbortík z Fulštejna a ze Slavkova, který nepochybně na Vlaštovičkách vykonával jakožto Slavkovský pán vrchní právo, držel tehda v Jarkovicích nějaký díl, který náležel buď do dílu Opavského, buď do Hlubčického, neboť l. 1412. dne 24. května on Herbortík a jeho syn Mikuláš ze Slavkova vyznávají, že velebné abatyši Anně Voglovně v klášteře sv. Kláry v Opavě a Janu Šoklovi, oltařníkovi u sv. Martina při farním kostele též v Opavě s volí knížete Přemka Opavského 2 hřivny platu z dědiny své Jarkovic za 20 hřiven zastavili, ponechávajíce sobě výplatu. A Hanuš fojt té dědiny, Václav a Martin Slazuchové, kteří ty 2 hřivny platiti mají, k tomu svolili.[5]) Páni Fulštejnové podrželi díl Jarkovic dále. Co se tkne rolí Držkovských $1\frac{1}{2}$ lánu, kterých jak výše zpomenuto, od Heraltského podílu nabyl pan Martin z Držkovic, ten již l. 1410. manželce své Dorotě na nich zapsal své věno, i šlo z nich ročního platu 9 hřiven 6 gr.[6]) Pan Martin, nejvyšší sudí knížetství Krnovského žil jestě l. 1417. L. 1420. pan Ješek z Klimkovic pohnal Otika a Mikuláše i jiné jeho bratry z Jarkovic i ze

všeho, což mají dědičného pod knížetem Opavským.[7]) Jest nepochybno, že se týče onoho dílu, který snad již od r. 1377. náležel k Raduni. (Viz Raduň.) L. 1424. Jan Strass ze Strahova vložil díl Jarkovic Purkartovi Stošovi, kterýž tou dobou držel Chrastelov.[8]) Co se tkne Držkovských lánů, které po panu Martinovi držel pan Bartoš z Držkovic, ty vložil l. 1434. pan Bartoš Janovi, Bohuňovi a Slaviborovi bratřím z Vysoké. (Viz Vysokou až do r. 1501.) S dílem Raduňským se měla státi proměna, neboť mladší bratr Otika a Mikuláše nazvaný Jan Raduňský (viz o něm u Raduně) zamýšlel statek Raduňský totiž Raduň, díl Vršovic a Jarkovic prodati panu Onšovi Kyjovcovi z Lukavce, a když se zpáčil, pan Oneš jej pohnal.[9]) Současně také týž Kyjovec pohnal i pana Fulštejna z Jarkovic.[10]) Kterak se stalo, že okolo týchž časů nějaké části, arciť jen poplatné, z níž šlo „dva zlatá platu bez sedmi groší na lidech Jarkovských", nabýti mohli páni na Nové Cerekvi (viz tam), není vysvětleno. Naproti tomu Slavkovští páni svůj díl na dále drželi, a když Slavkova nabyl Jan Kyjovec z Lukavce, vložili mu Křistek a Alexandr bratří z Vysoké dva lány i s lidmi těch lánů l. 1501.[11]) Témuž Janovi z Lukavce l. 1512. pan Jan Donat z V. Polomě a na Nové Cerekvi postoupil i svrchupsané „dva zlatá platu", a když mu omeškal to vložiti do desk, pohnal jej pan Jan Lukavec před právo zemské.[12]) Potomek tohoto Jana, zejmena Stanislav Střela z Lukavce, l. 1625. postoupil, pouštěje statek Slavkovský Janovi Vlkovi z Konecchlumu, také 2 lány role v Jarkovicích. Zdá se, že tuto část pan Jan Vlk z Konecchlumu a na Slavkově, totiž 6 míst, za 100 uherských zlatých prodal knězi Jiříkovi Kopičkovi, kanovníku Brněnskému, někdy faráři Neplachov-

skému. Tento však l. 1543. dne 9. května prodal ten statek kněží kapitole v Ratiboři.[13]) O této části, kterou držela „kněží kapitola v Ratiboři“, před zemským právem Opavským okolo l. 1550. bylo jednáno.[14]) Pro vzdálenosť jednak od Ratiboře a neméně pro to, že všeliké těžkosti z běhů válečných i jiných okolností přecházely na statek v jiném knížetství položený, rozhodla se kněží kapitola Ratiborská již l. 1662., že statek ten prodá, avšak teprve l. 1693. za 1000 zlatých prodán ten statek, totiž 5 sedlákův a 2 zahradníci, fra Karlu Leopoldovi hraběti z Herberštejna, komendoru u sv. Jana v Opavě.[15]) Tento připojil to zboží ke statku Vávrovskému. (Viz Vávrovice a komendu sv. Jana v Opavě.) Takto zbyly v Jarkovicích 3 díly. Komendorský díl, k němuž náleželo 5 selských statků a 4 zahradníci, robotoval na Frajhuzách a měl všecku vrchní správu při komendě sv. Jana v Opavě. Do toho dílu náleželi sedláci nynější: č. 1. Kubesa, č. 2. Klapetek, č. 3. Foltys, č. 7. Škrobánek; zahradníci 4: Hulva, Gebauer, Foltys, Foltys. Díl kláštera Klárského dostal se po zrušení kláštera sv. Kláry v Opavě (viz u Opavy) l. 1785. ve správu státní, potom Josefu hraběti Mitrovskému z Nemyšle (viz Hrabyni), pak 1832. Arnoštu Čejkovi z Badenfeldu (viz Štítinu), a konečně l. 1837. velmistrovi něm. řádu arcivévodovi Maximilianovi (viz Hrabyni). Tento díl měl svou správu na Štítině. K tomuto dílu náleželi nynější sedláci: č. 4. Kvis, č. 12. Hulva, č. 14. Eliáš, č. 17. Turek a 6 chalupníkův. Třetí díl zůstal při Moravě (viz Vlaštovičky a Slavkov). Do toho náleželi jeden lanník, nyní č. 10. Kořistka, 2 pololanníci, totiž č. 6. Fuksík a č. 8. Foltys.[16]) [[1]) M. VII. 661. [2]) Chybně psáno v dílčích listech Jakubitz místo Jarkovic. [3]) Psáno v dílčích listech

„Donalkowicz". [4]) K. I. 5. 6. 7. [5]) Kr. 429. [6]) K. I. 6. [7]) Půh. I. 6. [8]) Sedlnický. [9]) RP. I. 37. [10]) RP. I. 38. [11]) K. I. 59. [12]) Půh. VI. 226. [13]) Weltzel, Ratiboř 660. [14]) RP. VIII. 56. [15]) Weltzel, Ratiboř 677; Sedlnický. [16]) Podal Vavřinec Kubesa.]

† **Jarnič.** Zaniklá ves na Bruntalsku, o jejíž poloze té chvíle nelze ničeho pověděti. Že ta ves opustla za nájezdu Matyášova l. 1472., jest samo zřejmo. A tak zůstala i potom pusta, když l. 1506. kněžna Barbora zboží Bruntalské vzdávala pánům z Vrbna, dávajíc je všecko: „i s pustými vsemi Jarniczij, s Jelením, Lúčkami." [1]) Naposled zpomíná se jí ve vkladě do desk Opavských.[2]) [[1]) K. I. 65. [2]) O. VI. 7.]

Jaronov = **Jernau** u Bavorova. Již l. 1308. počítala se ves Jaronov do zboží Hrobnického[1]) a zůstala při něm i l. 1377., slovouc „Jernow".[2]) Co se tkne obecných její dějin viz u Hlubčic a Hrobník. L. 1448. kníže Vilém Opavský za 100 hřiven měšťanu Opavskému Mikuláši Dreymandlovi postoupil své platy ze sedláků z „Jarnawa", totiž 7 hřiven, kteréž na svůj náklad do Opavy odváděti mají.[3]) Zmíněný Dreymandl l. 1452. z těch peněz učinil fundaci k oltáři sv. Trojice v nové kapli při kostele farním v Opavě, načež fra Řehoř z Planknova, náměstek zemského komendora německého řádu, tu fundaci přijal a potvrdil.[4]) Počátkem 16. století, totiž l. 1523. kněz Jiřík Toštava, oltařník sv. Trojice v kapli u P. Marie v Opavě, pohnal Hrobnického komendora o ten plat, který k tomu oltáři přísluší, že lidem svým „Jarohňovským", což od starodávna předkům dávali, dávati brání.[5]) Kdy ten plat přestali dávati, těžko sledovati. [[1]) Kr. 195. [2]) Dílčí listy. [3]) Kr. 552. [4]) Kr. 568. 570. [5]) I. pam. kn. 84.]

Javoří, obecněji **Polomec**, skupenina chalup s 21 obyvateli k Domoradovicím příslušná. Jméno Javoří svědčí někdejšímu lesu. Když ok. l. 1550. Hradecký zástavní pán, Frydrych Četryš, u Domoradovic založil hamr a k němu cestu učinil, Vikštejnský pán, Jan Planknar, pokládaje za to, že Domoradovice vrchním právem náležejí vlastně pod Vikštejn, l. 1550. jak

Hradeckého pána, tak paní Marketu z Prudníka na Domoradovicích i jejího zetě Martina Pavlatu z Olšan pohnal, že mu „novou silnici zarazili k novému hamru u Domoradovic lesem Vikštejnským“ a sice lesem Javořím. Když pak pan Planknar i Slavkovského pána, Hynka Vlka z Konecchlumu, žaloval, „že přes zápověď o grunty chyba cest a stezek svobodných královských“, dopouští lidem svým jezditi do lesů Domoradovských, pan Hynek se ospravedlňoval, že paní Domoradovská do lesa jejího Javoří jemu spravedlivou cestu ukázala. A paní Marketa ozvala se i proti Vikštejnskému pánu, „že povolil lidem z Melče dříví rúbati v mém lese Javoří a na Vikštejn voziti“.[1]) Po tomto lese snad není již památky kromě jména, jež se připisuje oné skupenině chalup; ale zdá se, že v těch místech založen byl dvůr panský. Okolo l. 1720. v Domoradovicích, kde bylo 25 usedlostí (1 dědičný fojt, 8 sedláků, 9 polosedláků, 5 chalupníků a 1 mlynář) a kde tytéž platy platili jako na ostatním Hradeckém panství, totiž od úmrtu, od přediva, od slepic a od vajec, kdežto dědičný fojt (Pavel Dušek) buď lovčího psa choval nebo 2 měřice lovčího ovsa sypal, a kdež mlynář platil rybné, pilné i krmné peníze, znali již jen taková jména tratí: Sedlisko, na Kamenným, K vírku, na Polomci, Kúty, Za humny, na Řekovice (?), nad Křížem, Vrkovce, na Ostré hoře, na Štablovci. O Javoří se nečiní zmínky. Proto když kníže Karel Lichnovský l. 1781. dvůr v Javoří rozpustil a na dvořisku samotu založil, lid jmenoval jí Polomec. U Domoradovic dle Ensa[2]) před nepamětnými časy stávala sklárna, kteráž zpráva týče se tuším zpomenutého hamru. [[1]) Půh. XI. 358—373. [2]) III, 254.]

Jelení = **Wokendorf** u Bruntále, ves s lokálkou a školou, má s kolonií Neufeldem 651 obyvatelů. Tato ves vznikla patrně v druhé polovici 13. století na zboží Branicko-Vartnovském a na počesť panu Vokovi z Kravař pojmenována Vokendorfem. L. 1288. sluje „Wokendorf", když pan Beneš (z Kravař) na Branici z té vsi desátek zapisoval klášteru Hradišťskému.[1]) Viz Benešov a Vartnov. Když l. 1377. knížata Opavská se dělili zbožím svým, připadl „Vorkendorf"[2]) s ostatním rozsáhlým zbožím Vartnovským do dílu knížat Hanuše a Mikuláše, t. j. do knížetství Krnovského. Jisto však jest, že se l. 1405. nejmenuje ve zboží Vartnovském, z něhož některé vsi jako Brumovice a Wokendorf počítaly se do míle Benešovské. Jest sice vysvětleno, kterak se zboží Vartnovské l. 1472. dostalo knížecí komoře Krnovské, ale bezpečno také zůstane, že Wokendorf se i na dále počítal do míle Benešovské. Zejmena l. 1506. kněžna Barbora městu Benešovu do míle potvrdila s okolními vsemi také Wokendorf (viz Benešov). Ale téhož roku táž kněžna, vzdávajíc panům z Vrbna celé Bruntalsko, v tom zboží jim postoupila také pustou ves „Jelení".[3]) V jedné té listině, jak se zdá původně německy vydané, sluje ta ves „Wokendorf", v druhé české „Jelení". I jest tak říkajíc přirozeno, že dvojí toto jméno náleží dvěma osadám, kteréž kdysi stávaly vedle sebe, takže obě tato jména na jedné osadě utkvěti mohla; proto jest dosti ke pravdě podobno, jak blízko ty vsi vedle sebe stály, že předce nejspíše Jelení stávalo na zboží Bruntalském, Wokendorf na zboží Benešovském. Aby l. 1506., kdy se Jelení počítá mezi pustými vsemi, Wokendorf byl osazen býval, nelze proto uvěřiti, poněvadž podobněž sousední Milotice byly ještě pusty. Jelení

totiž i později, když Bruntalsko vloženo do desk Opavských, zůstávalo pusto. Ale dle okolností na panství Bruntalském i sousednim pozorovaných lze bezpečně tvrditi, že páni Bruntalšti z Vrbna ke konci 16. století Jelení čili Wokendorf na novo osadili, jak tomu zejmena svědčí i nadání fojtovo z pozdějších dob známé, že směl sobě chovati masaře, pekaře a hofera svobodného, že směl na své krčmě čepovati panské pivo a kořalku.[4]) Také obchod s přízi směl provozovati. Nepřímým arciť dokladem na to, že Jelení již v 16. století stálo, jest ta okolnosť, že v kostele Jelenickém zachován jest zvon l. 1586. v Olomouci u Hechpergera ulitý.[5]) Ves Jelení se ke konci 17. století zmáhala; kostel zbudován z kamene, l. 1670. založeny i matriky a působil do té doby ve vsi drahně let učitel Feik. Ostatek se nic zvláštního ani s dědinou ani s tamnějšim dvorem panským neudálo. Teprve ke konci 18. století komendor Maxmilian z Riedheimu, totiž listem daným na Bruntáli dne 28. pros. l. 1766, pozemky s dvořiskem rozkouskoval na založení kolonie Neufeldu. Tato kolonie měla časem 27 čísel. Okolo těch časů bylo v Jelení usedlých: 1. dědičný fojt, 39 zahradníků mláticích, 8 malých zahradníků a 14 chalupníků. Fojti (od r. 1679 Baltzerové, pak Riedlové, 1809—34 Jahn) byli povinni panské rozkazy prohlašovati, platy vybírati a v čas žniv na robotniky dohlidati. Jejich děti byly volny od panských služeb. Ostatní poddaní kromě obyčejných platův a dávek na slepicích, vejcích dávali také po 15 brkách; masař po 20 librách loje. Roboty k lesům byly: k sazenicím, kácení dřeva na uhlí, pomoc při lesnich požárech. Ve žniva dostávali robotníci piva a chleba, mlatci 16. díl vymláceného obilí; od zvěře vysoké odevdané po 12,

od srnce po 3 kr. Menší zahradníci konali menší podobné roboty. L. 1783. založena pro ves Jelení a pro Milotice společná lokálka.[6]) [[1]) M. IV. 348. [2]) Dílčí listy. [3]) K. I. 65. [4]) Uč. K. Schneider. [5]) Týž. [6]) Viz obšírné pojednání Karla M. Schneidra ve „Freudenthaler Wochenblatt" 1885. č. 35. násl.]

Jelenice („Vojtovice") = Hirschdorf, ves se školou a 178 obyvateli, jižně od Opavy, blíže Vítkova. Dle Ensa[1]) založena byla Jelenice l. 1783. rozpuštěním panského dvoru Hirschhof zvaného. Jakkoli ta věc jest správna, pokud se týče kolonie v novotě od Hradeckého pána, Karla Lichnovského, založené, předce třeba věděti, že to místo bylo i za dřívějších dob obydleno, neb matriky Březovské tomu svědčí. Tak píše se to místo l. 1755. „Hiržhoff". A l. 1720. dne 9. září sluje „Nova villa seu Hirschoff".[2]) Z toho nepopěratelně jde, že již hrabě Erdman Kryštof Pruskovský, za něhož se lidnatosť na Hradeckém panství rozmnožila, Jelenici na novo osadil, což se stalo okolo l. 1718, jak svědčí převzácný zápis matriky Březovské ke dni 28. červnu l. 1719. „Ex nova villa seu ex Woytowitz olim" t. j. z nové dědiny druhdy Vojtovice jmenované.[3]) Touto zprávou máme zjištěno, že tu l. 1585. stály ony „Fojtovice", které jsme u Kajlovce hledali.[4]) Stály-li 1585 ještě Vojtovice a, bylo-li třeba okolo l. 1718. na jich místě novou ves zakládati, zřetelno bude, že byly Vojtovice zanikly za války třicetileté mezi léty 1620—1640. Jakmile jsme nabyli jistoty, kde Vojtovice stály, totiž nedaleko Březové, nalezli jsme opětně novou stopu pro vyzkoumání dějin Březovského proboštství. Jakož pak Volný[5]) v církevní topografii zprávu o „Vojkovicích" táhne právě k Březové,[6]) zajisté veden byl jen okolností, že dva bratři o tuto ves jednají, nikoli opat

a celý konvent. Co se tkne „Vojkovic“ l. 1356. dne 20. dubna zpominaných, zní latinská listina o nich takto: „Adam XII. opat Třebický prodal měštěninu Třebickému Ondřejovi Radilovi mlýn pod tvrzí Polankami za 30 hřiven pod plat ½3 hřivny, kterýž plat bude Radil vydávati na věčné časy bratřím. Praví se také: že dva bratři zakoupili ves Woykowicze za 30 hřiven groší Pražských. A činí se také zmínka o jakémsi Mikuláši Třebickém purkrabí klášterském.“ [7]) V okolí kláštera Třebického vsi Vojkovic se nevyskytuje, i není nepodobno ke pravdě, když máme na Březovsku osadu tak podobného jména, psanou „Woytowitz“, že se svrchupsaná zmínka týče právě našich Vojtovic, poněvadž o ně jednají jen dva bratři, což pochopitelno, povážíme-li, že Březová od mateřského kláštera Třebíče na ony časy byla příliš vzdálena, než aby byli ti bratří se dovolávali potřebného k tomu svolení od kněze opata, když kupovali, a neprodávali ves. Přehledneme-li tedy všecky zprávy, možná pověděti: Vojtovice stály od r. 1365—1585; poslednějšího roku slovouce „Fojtovice“ byly patrně velmi slabo, ale silněji obydleny, než Lipina pustá, poněvadž se tyto 2 vsi mezi posledními[8]) vsemi panství Hradeckého jmenují. Mezi léty 1620—1640 Vojtovice úplně zanikly a na jejich místě zřídila si vrchnosť dvůr řečený Hirschhof. I při tomto dvoře obývalo několik lidí, až jej novými osadníky okolo 1718 zalidnil p. Erdman Kryštof Pruskovský. Konečně ten dvůr zrušen a rozkouskován l. 1782. od knížete Karla Lichnovského, i vyskytuje se v matrikách již dne 21. února r. 1783. 19. číslo osady „Hirschdorfu“, která dnes Jelenice sluje.[9]) [[1]) III. 254. [2]) Podal P. Ign. Černoch. [3]) Podal P. Ign. Černoch. [4]) Viz † Fojtovice a oprav, co tam

třeba opraviti. [5]) Vc. II. 2, 149. [6]) Viz Březovou str. 69., kdež jsme již vyslovili domněnku, nejsou-li Vojkovice a † Fojtovice jedno. [7]) M. IX. 12. [8]) Viz Hradec str. 269. [9]) P. J. Černoch.]

Jendřichovice = **Hennerwitz,** severovýchodně od Krnova. L. 1377. slove ta ves „Heinrichowicz", i držel ji tehda celou pan Linhart na Rovném. (Viz toto.) L. 1404. Mikuláš Geruscher, měštěnín Krnovský, tu ves „Heynrichowicz" zastavil špitáli u sv. Ducha v Krnově ve 150 hřivnách a 18 groších Pražských a to takově, aby na sv. Martina po 14 hřivnách dědičného platu brali. Kterýž plat aby fojt a sedláci obecním starším do Krnova dodávali. Co více platu přijde z té vsi, to bude bráti on Mikuláš, nebo jeho příbuzní. Kdyby do 3 let té vsi v 150 hřivnách a 18 groších nevyplatil, tehda připadne ta ves špitáli, avšak 100 hřiven od sesutí („abeschoetin") dá špital Geruscherově manželce.[1]) Ale již l. 1409. ve středu před sv. Michalem Hanuš Kuchmaister, komorník, Martin z Držkovic sudí a Samuel písař vyznávají, že purkmistr a rada města Krnova tu ves od Geruschera s volí a milostí kněze J o š t a m a r k r a b í Moravského, svého pána, ke špitáli na záduší a nuzným ku potřebě byli koupili.[2]) Ta ves zůstala potomně majetkem tohoto špitále až do r. 1782, kteréhož roku jeho nabyla slečna Brixovna[3]) (z Moncle?). [[1]) K. I. 1. [2]) K. l. 5. [3]) Srv. Triest 876.]

M. **[Jerlochovice]** = **Gerlsdorf,** ves jižně od Fulneka. Nepochybno jest, že již za časů pana Oldřicha z Lichtenburka na konec 13. století vznikly Jerlochovice na území, které pan Oldřich držel. A již l. 1293. měly svého faráře, který snad byl i zakladatelem té vsi: „G e r l a c u s plebanus de villa G e r l a c i".[1]) Brzo potom, co páni z Lichtenburka od krále Jana se zboží Fulneckého byli sehnáni, noví páni, totiž Jan a Drslav bratří z Kravař, lán ve vsi Jerlochovicích („Gerlachsdorf") a desátek ze dvoru u Fulneku 1329 vzdali faráři Fulneckému.[2]) L. 1392. pan Beneš z Kravař a na Krumlově i jeho synové Beneš a Ješek prodali z Jerlochovic 8 hřiven ročního platu se 2 hřivnama z tamnějšího

fojtství. Dáno na Fulneku den před sv. Bartolomějem.[3]) L. 1432. pan Jan z Kravař, když přenesl pro svou manželku kněžnu Anežku vdoví sídlo na Fulnek, vzdal jí les v „Gerlochowiczích".[4]) Viz ostatek Fulnek, s nímž l. 1475. Jerlochovice připadly zase k Moravě. [[1]) M. IV. 397. [2]) M. VI. 292. [3]) Nezapsáno, odkud. [4]) O. I. 8.]

M. [Jesenice] = **Deutsch Jassnik,** jižně od Fulneku, stanice sev. dráhy. L. 1201. náležela Jesenice klášteru Hradišti ke zboží Hranickému.[1]) L. 1283. listem daným na Nov. Jičíně dne 2. října pan Vok z Kravař vzdal ves „Jasenice" jinak „Jessenyk" kanovníkovi Olomuckému Vilémovi z Kortelangen.[2]) Komu se potomně dostala, není známo. Před r. 1467. Mankovice a Jesenice držel p. Kryštof z Tvorkova, kterýž prodal Mikuláši Fulštejnovi ze Slavkova rychtářství, mlýn, krčmu, 5 sedláků, rybníky a louky v Jesenici. Že však mu toho neosvobodil, pan Mikuláš Fulštejn žaloval p. Kryštofa před zemským právem Opavským l. 1467.[3]) Kryštof z Tvorkova a na Jesenici jest ještě l. 1500. na listě daném na Fulnece podepsán o dům v Opavě; tehda ovšem náležela Jesenice již k Moravě. I jest zřetelno, že p. Kryštof to zboží mohl držeti jen jakožto man pánů Fulneckých. Viz dále Fulnek. [[1]) VI. 194. [2]) M. XI. 561. [3]) Půh. II. 2. b.]

Jestkovice (Ješkovice) = Jaeschkowitz, západně od Opavy, ves se školou, mají s Cholticemi 424 obyvatelů. Jestkovice vznikly na újezdě Stěborském, jenž náležel klášteru Velehradskému, po r. 1220. Připomíná se jich po prvé l. 1250. na breve papeže Inocence IV. daném v Lyoně dne 18. prosince, kdež se píší „Jeskendorf"; na listě biskupa Brunona daném l. 1265. slovou „Jescowiz" a na majestátě krále Přemysla Ota-

kara II. „Jezdcowiz".[1]) Co se tkne osudů dědin klášteru Velehradskému náležitých, viz u Stěbořic až do r. 1520. Však část Jestkovic a Hlavnice dostala se počátkem 15. století jiným držitelům, jak to šíře vyloženo bylo u Hlavnice. A kdež vrchní právo l. 1412. vykonával na Jestkovicích pan Herbort Fulštejn ze Slavkova, okolo l. 1440. seděl na díle „Ješkovic" tuším Kryštofor Mrakota a po něm l. 1449. Budivoj, kteréhož kněz Petr Gloria, farář z Stěbořic pohoní, „že mi jest dlužen 4 kopy za službu a 20 gr. na nohavice".[2]) Kdo po Budivojovi z „Ješkovic" držel tento díl, nelze sledovati. Ostatní větší díl zůstával na dále při Stěbořicích. Pan Hyncík Běrka z Násile, drže kromě Stěborského zboží také statky Násile, Heraltice a Vikštejn, zůstavil syny Bernarta, Jiříka, Hynka a Voka. Z těch synů dostal Hynek Heraltice a pan Jiřík kromě Litultovic Jestkovice, Mladotice, Jakartovice, Bohdanovice a část Heřmanic, Bratřikovic a pusté vsi Držkovic. Pan Jiřík držel to zboží asi od r. 1512, ale okolo r. 1520. s bratrem Hynkem prodal podíly své v Heřmanicích, Bratřikovicích a pustých Držkovicích Janovi z Bobolusk, a za krátko bratrovi svému Vokovi. Zůstaly mu tedy l. 1519, poněvadž pustou ves Mladotice (Mladecko) byl zastavil Janovi Stošovi z Kounic, ještě vsi Jestkovice, Bohdanovice, Jakartovice a díl Hlavnice.[3]) Ač se pan Jiřík Hyncík Běrka l. 1524. píše jen na Bohdanovicích,[4]) podržel předce Jestkovice a díl Hlavnice a žil ještě 1533. Přišed do velikých nesnází rozestavil všecko své zboží, jež mu od Stěborského panství bylo připadlo, pánům z Vrbna, takže jediné Jestkovice dostaly se Janu Vokovi Běrkovi z Násile. Tento pán drže tehda také Šilheřovice pohnán jest l. 1537. od pana Jana Stoše z Kounic na Žiboticích, „že jest na tom

zůstal se o to snésti, rok položiti a den tomu jmenovati, z čehož Vala z Žibotic člověk můj Jakuba Mroskova, syna fojta „Ješkovského“, poddaného jeho, vo to fojtství „Ješkovské“ viniti chce, a tu vyslyšic obě strany, abychom přispíšic po ortel do Hlubčic poslali, a on toho roku položiti nedbá.“[5]) Zajímavá tato zpráva svědčí patrně, že Jestkovský fojt užíval práva Hlubčického, což na svém místě bude šíře vyloženo. Zpomenutý Jan Vok Běrka dceru svou Mandalenu dal za manželku panu Jiříkovi Stošovi z Kounic, synu svrchupsaného pana Jana Stoše z Kounic na Žiboticích. Tomuto zeti svému pustil Jestkovice i s dobrými vůlemi na zástavní zboží Heřmanice, Bratřikovice, pusté Držkovice a Heřminovy.[6]) Poněvadž ale týž pan Jan Vok byl totéž zboží zástavní postoupil také pánům z Vrbna na Heralticích, nastaly z toho veliké spory, neboť nevěděl ani jeden ani druhý, kdo z nich pravé zápisy na to zboží klášterské má. A tak l. 1543. a 1546. pan Jiřík Stoš a na „Jestkovicích“ pohoní pana Jana z Vrbna na Heralticích, že mu smlouvy učiněné o vsi Jakartovice a Bohdanovice ukázati nechce.[7]) Naproti tomu zase 1547. pan Jan z Vrbna pohoní Jiříka Stoše na „Jestkovicích“, že mu drží vsi Heřmanice, Bratřikovice, „Jestkovice“ a pusté Držkovice.[8]) A týž pan téhož pana Jiříka žaluje, „že mu Tomáše rychtáře z Heřmanic, Foltysa z Heřmanic, Urbana rychtáře z Bratřikovic a Michálka z Bratřikovic k svědomí postaviti nechce“.[9]) Pan Jiřík Stoš brání se jak může, i žaluje pana Jana z Vrbna, že Alexandra Voka Běrku na Šilheřovicích, poddaného svého,[10]) k tomu míti nechce, aby mu smlouvy ukázal o Heřmanice, Bratřikovice a pusté Držkovice a Heřminovy.[11]) Zatím pan Jan z Vrbna nevysoudil nic. Tou dobou pan Jiřík po-

jal k manželství pannu Annu Čeplovnu z Belku, i poněvadž nebylo v Jestkovicích panského sídla, učinil tchán, pan Jan Čeple na Ponětícich, smlouvu s otcem Jiříkovým, „jestližeby tito manželé spolu na Žiboticích zbýti nemohli“, že pan Jan Stoš svému synu postoupí Moravici. A když se skutečně nemohli srovnati, tchán Jiříkův l. 1549. pohnal pana Jana Stoše o postoupení Moravice.[12]) Nicméně při dvoře Jestkovském nějaké obydlí pro panstvo bylo zařízeno, kamž se jednou panstvo se služebnictvem svým léta asi 1550. sjelo. Při tom však přihodilo se, že „ve dvoře Jestkovském od Jiříka Čecha zamordován jest Stanislav Rybka“, nejspíše služebník páně Jiříkův. Poněvadž vrah byl služebníkem Hradeckého pána, Frydrycha Četryše, domáhal se u něho p. Jiřík postavení svědkův stran té vraždy, totiž Jana Kopřivy z Hradce, Mikuláše Kuchaře, Šimona maštalíře, Václava písaře, Jana Kováře z Hradce a Ondřeje Lahvičky.[13]) Tehda měl pan Jiřík Stoš také spor s Volfem z Drahotuš a na Boboluscích o hranice Heřmanické a o les Košetský.[14]) Pan Jiřík Stoš okolo l. 1552. pustil pustou ves Držkovice s pustou vsí Heřmínovami fojtu Jakartovskému; vsi Heřmanice, Bratřikovice a Jestkovice zase Františkovi Rotumberkovi z Ketře a z Drslavě. Tento píše se na Jestkovicích l. 1553. a 1554.[15]) Poněvadž to zboží jen na vypůjčené peníze v 1500 zl. držel, hned po jeho smrti okolo l. 1555. uvázali se v ty 3 vsi rukojmové: Frydrych Stoš z Kounic a na Branici (jenž prý tyto vsi měl v opatrování za Jana Stoše, syna † Jiříka Stošova), Otík Stoš na Deštném, Jaroš z Kunčic a na Všechovicích a Jiřík Vysocký z Vysoké. Tu chvíli nastala pro pány z Vrbna příhodná doba, aby obnovili své nároky i na tyto zbytky zboží mnišího. Což také provedli léta

1558. Avšak l. 1561. zemský soud nalezl, aby pan Štefan z Vrbna, hejtman zemský, zmíněným rukojmím za ty 3 vesnice Heřmanice, Bratřikovice a Jestkovice 470 zl. uherských zaplatil.[16]) Od té doby zůstaly Jestkovice v držení pánů Heraltských (viz Heraltice). L. 1609. pan Hynek starší Bruntalský z Vrbna dal správčí list, pořízený tušim již l. 1594., na ves „Jestkovice", ves Bratřikovice a pustou ves Mladotice, ve dsky vložiti panu Karlovi Bítovskému z Bítova a na Litultovicích.[17]) Tak se dostaly Jestkovice k panství Litultovskému, ač na krátko, neboť l. 1618. pan Kašpar Rejbnic z Petrovic a na Litultovicích prodal Jestkovice Frydrychovi sv. pánu Mitrovskému z Nemyšle,[18]) kterýž také spolupodepsán jest l. 1619. o svobodný dvůr v Jemnici. V tu dobu spadá asi zbudování tvrze čili zámku Jestkovského. Poněvadž ale pan Frydrych Mitrovský již l. 1619. zemřel, zdědila to zboží napřed jeho vdova Barbora Mošovská z Moravčína, která se zase provdala za pana Jana Semoradského ze Semoradi; pak jeho dcera Helena Magdalena Mitrovská, provdaná za Václava hraběte z Opersdorfu. Tento prodal Jestkovice sestře své Marii Magdaleně Paule rozené hraběnce Opersdorfovně a provdané svobodné paní ze Zvole. Za nedlouho l. 1689. koupil to zboží František Oldřich svob. pán z Poppen, při jehož rodině zůstalo do r. 1723. Toho roku Jestkovice koupil Karel Jan svob. pán Halama z Jičína, jenž měl k manželství Annu Františku Zuzanu z Nayhauzu. Když l. 1732. zemřel, dědil po něm Neplachovský pán, nebožtíkův bratr, Jindřich Filip Halama, kterýž držel také Jiskřičín na Těšínsku. Po jeho smrti (1750) dědily ten statek jeho dcery, ale brzo prodány Jestkovice Anně Marii hraběnce z Hodic, rozené Minatiovně z Campoli (viz

Melč). Od ní koupila je l. 1756. Františka Tetzlernova, rozená svobodná paní Neffzernova, kteráž před tím byla provdána za šlechtice Seifferta. Po ní dědila dcera z prvního manželství Marie Anna Seiffertovna, provdaná svobodná paní Viplarova z Ušic. L. 1793. Jestkovice přejal jenerál Prokop hrabě Klebelsberk; 1797 koupila je Alžběta svobodná paní Henneberkova, rozená svobodná slečna Tvorkovská z Kravař. L. 1821. přešly v držení Václava svobodného pána Sedlnického z Choltic, kterýž přikoupil k nim i Držkovice.[19]) Po něm je dědil jeho syn Antonín, kterýž dostal k manželství svobodnou slečnu Folkenhonovnu z Glošku († 1889). Pan Antonín Sedlnický poznal ještě před zrušením stavovského soudu důležitosť starých soudních a zemských knih, z nichž si dal pořiditi výpisky. Na tomto podkladě sestavil vzácnou genealogii pánů Sedlnických. Na území Jestkovském založil osadu Choltice (viz tyto). Po jeho smrti († 1881) zdědil Jestkovice syn předešlého, pan Arnošt Sedlnický. Zřízením panského sídla stala se i proměna v osadnících Jestkovských, neboť do r. 1836. zbylo tu jen 6 sedláků a 36 chalupníků; fojtství zaniklo. [[1]) M. III. l. c. [2]) RP. I. 53. [3]) RP. VI. 470. 482. [4]) Půh. VIII. 51. [5]) I. pam. kn. 146. [6]) Svoboda. [7]) Půh. XI. 28; XI. 130. 131. [8]) Půh. XI. 190. [9]) Půh. XI. 234. [10]) Pan Jan z Vrbna jsa pánem na Hlučíně byl na Šilheřovicích vrchním pánem. [11]) Půh. XI. 264. [12]) Půh. XI. 270. [13]) Půh. XI. 290. 309. [14]) Tamtéž 309. [15]) Svoboda. [16]) Svoboda. [17]) RP. XVI. 40. [18]) Půh. XXIX. 33. [19]) Svoboda.]

M. **[Jestřebí] = Jastersdorf,** ves jižně od Fulneka. L. 1464. provdána jest Dorota z Jestřabí za Jana Hrota na Jakubovicích. (Viz tyto.) Ač ta ves l. 1475. s celým Fulneckem vložena do desk Olomuckých, tudíž

zase navrácena k Moravě, zůstaly potomně ještě některé styky s Opavskem. Tak l. 1478. kněz Václav od sv. Tomáše v kostele sv. Vojtěcha v Opavě pohoní Jana Bítovského z Klimkovic, poručníka dobré paměti Markety z Jestřebího k listu o dvě hřivně platu k tomu oltáři svému.[1]) A l. 1479. Jan z „Gestrzebie“ pohoní Alše z Hrabyně, Štěpána Střelu z Chechla na Třebovicích a Jiříka z Klimkovic.[2]) L. 1500. dne 4. března na listě daném „na Fulnece“ podepsán Petr z Vičkova a z Jestřebího. Viz dále Fulnek. [[1]) RP. II. 16. [2]) Tamtéž 18.]

Ješkovice = Jäschkowitz viz **Jestkovice.** Proč od tvaru nade všecku pochybnosť správného Ješkovice, kterýž veden jest od křestného jména Ješek = Jan, upouštíme, dávajíce přednosť lidové formě „Jestkovice“, nejlépe vysvitne z článku pode jménem Jestkovice uveřejněného. Na některých místech psali jsme „Jezdkovice“, jakž i Šembera na své mapě má a jakž již na majestátě krále Přemysla Otakara II. psáno l. 1270.

Jetřichovice (Větřkovice) = Dittersdorf, ves jižně od Opavy, blíže Vítkova, s kostelem a školou, má 885 obyvatelů. Někteří pokládají za zakladatele této vsi téhož kanovníka Jetřicha z Fulštejna, který l. 1301. blízké Kunčice byl založil (viz Kunčice). Avšak jakož tehda bylo křestné jméno Jetřich čili Dětřich tak oblíbeno jako druhé Kuna, Kuneš čili Kundrát, nelze z toho ničeho vyvoditi. Naopak zdá se nepochybno, že náležely Jetřichovice pod proboštství Březovské. (Viz Březovou.) Poprve se zpomínají Jetřichovice l. 1362. na listě daném od knížete Mikuláše II. v Opavě, kdež spolupodepsán jest Čeněk z Jetřichovic („Dytrychsdorff“).[1]) Tento Čeněk stál ve službách knížecích ja-

kožto podpurkrabí čili podstarosta Hradecký. Kostel v té vsi založen byl nepochybně již za panování proboštův Březovských z řádu benediktinského. Viz Březovou až do r. 1420. Od té doby náležely Jetřichovice pod Hradecké panství i měly až do nynějška vrchnosť na Hradci. L. 1533. Vikštejnský pán, Jan Planknar, pohnal pana Jiříka Četryše z Kynšperka a na Hradci těmito slovy: „že mi Matějka z Benkovic a Urbana fojta z Jetřichovic, Jurečka a Václava bratří Michálků odtudž (z Jetřichovic) a Jakuba Otrubu z Jenče k svědomí postaviti nechce".[2]) Okolo r. 1548. pan Frydrych Četryš z K. a na Hradci zamýšlel vystavěti nový mlýn Jetřichovský, i aby měl naň vody, vymohl při pánu Vikštejnském, Janu Planknarovi povolení, aby směl na řece Moravici založiti stav. Pan Planknar jemu a sice jen do jeho života to povolil. Že však současně založen hamr Domoradovský a bylo třeba k němu také nové silnice, nastala o ty věci veliká rozepře. I pohnal tedy pan Planknar pana Frydrycha Četryše l. 1550. „že v lesích Vikštejnských dolů nadělal a odtud zemi bral na stav při řece Moravici u Jetřichovic", a žádal na něm postavení svědků „Jiříka Jursu měštěnína Hradeckého, který přede 2 léty purkmistrem byl, a Petra Tesaře z Březové, Bartoše Mana, Martina Kolíka, Jiříka Jurečku, Pavla Margele a Jana hajného".[3]) Naproti tomu zase pan Frydrych Četryš žaloval Vikštejnského pána, „že mi přiřekl povoliti stav na Moravici udělati na můj nový mlýn „Dětřichovský", i dovolává se svědectví u pana Volfa z Drahotuš na Boboluscích. Ale pan Planknar téhož svědka vede, „co jemu vědomo o stavu na Moravici od břehu Jetřichovského ku břehu Vikštejnskému".[4]) Když JMC. a král Rudolf II. komorní statek Hradecký l. 1585. po-

stupoval panu Jiříkovi Pruskovskému, vzdal mu také ves „Jetřichovice s kostelním podacím". Z toho vkladu do desk zemských jde na jevo, že Jetřichovice měly tehda nejen kostel, ale i faru. Bohužel, jako vůbec o Březové mnoho nelze pověděti, tak jest i nemožná věc, vyzpytovati, kteří faráři v Jetřichovicích duchovní správu řídili. S panem Kašparem Pruskovským měl l. 1586. veliký spor Vít fojt z „Dětřichovic" a l. 1592. purkmistr a rada města Opavy jej žalovali, že jejich (městským) lidem Skřipovským dal pobrati obilí skrze hajného Albrechtického, hajného „Jetřichovského" a fojta Březovského.[5]) Okolo l. 1720. bylo v Jetřichovicích sedlákův 33, polosedlákův 14, 1 dědičný fojt a 2 mlynáři; i platilo se z té dědiny vůbec 182 zl. 20 kr.; a v tom: odmrtu 24 zl., od hlásky 25 zl., od přediva 7 zl., od slepic 16 zl., od vajec 1 zl. 30 kr. Lesní mlynář platil rybného 4 zl. Panský hajný Martin Machovský byl povinen buď 144 ptákův na zámek odvésti anebo 1 zl. 12 kr. položiti. Dědičný fojt Jakub Helebrant, před tím Martin Jan, místo dovozu vína od Bzence byl povinen 10 zl. 48 kr. položiti. Kromě toho z povinnosti choval pro vrchnosť lovčího psa, jinak se mohl 2 zl. vyplatiti, a co rok vrchnosti zdarma nasvážel po 30 kopách šindela. Jiné roboty byl prázden. Lesní mlynář když choval lovčího psa, nepotřeboval sypati 2 měřice lovčího ovsa. Dědinský mlynář Škrovánek nechoval psa. Tehda ve značné již dědině Jetřichovicích s 50 usedlostmi opakovala se jen tato jména osadníkův: Vrkoč, Černín, Vladař, Štěpán, Urbánek, Gintar, Hynar, Sivek, Šamárek, Zachar, Bena, Melar, Magerla, Urbánek, Štencl, Hluchý, Volf, Těžký, Černý, Šamárek, Kunc, Schwarz, Gintar.[6]) Fojtství Jetřichovské držel před

r. 1700 Martin Jan, okolo 1720 Jakub Helebrant, ok. 1755 Viktorin, 1774 opětně Viktorin, pak Augustin a Vincenc Helebrantové. Následovali Viehfreyer, Jan Breyer, nyní Mořic Breyer. Dědinský mlýn náležel ok. 1720 Skřivánkovi, pak Sivkům, od r. 1780 asi drží jej Sommrové, nynější jménem Jan. — Lesní mlýn zakoupen od vrchnosti Hradecké a zrušen.[7]) Trati polní sluly počátkem 18. století: Sedlisko, Dolní rola, Na Prutách, Prútky, Veselka, Nad vsí, Kúty. Jméno té osady píše se v soudních knihách i v deskách pravidelně „Jetřichovice", vyjímaje příklady uvedené, kde psáno „Dětřichovice". A nejstarší matrika Březovská píše také „V—ětřichovice", jako jinde V—olšany místo „Olšany" se mluví, kteráž forma vznikla ze 6. pádu „V Jetřichovicích". Že lid neznaje již křestného jména Jetřich, proměnil Větřichovice na „Větřkovice", není divno, ale i tato lidová forma svědčí, že jediné „Jetřichovice" psáti jest správno. [[1]) Kr. 339. [2]) Půh. VIII. 361. [3]) Půh. XI. 360. 371. [4]) Půh. XI. 372. 379. [5]) Půh. XXII. 192. Roky I. 172. [6]) Dle Hrad. grunt. knihy. [7]) Grunt. kniha a P. Ign. Černoch.]

Ježník = („**Esnig**") **Mössnig** u Krnova, ves se školou a 196 obyvateli k obci Kostelci příslušná. Samotu na pozemcích při hoře původně patrně Jeseník jmenované držel okolo l. 1300. nějaký Hilprant, po něm jeho syn Bartoloměj. Od tohoto Bartoloměje koupili ten statek komendor německého řádu, fra Ditlín, farář Krnovský, a jeho bratří kněží téže komendy Jan, František a Petr. Tito kněží l. 1335. dne 25. března s Petrem fojtem, radou a přísežnými města Krnova o samotu „Mesenik" učinili takovou úmluvu, že toto městisko pouštějí fojtovi a starším Krnovským na 5-

letou lhotu, aby tu založili osadu. Dokud by ta osada nebyla založena, budou měšťané do konventu německého dávati jen pocty vánoční, velikonoční a svatodušní. Po 5 letech však, ať ves osazena jest či není (vyjímaje jen zkázu zemskou kdyby skrze válku nastala), budou Krnovští do konventu po půl hřivně platu čísla Opavského dávati, a sice nikoliv na sv. Martin, nýbrž v den Zvěstování Panny Marie.[1]) Věrojatně, jakmile komenda německá v Krnově zanikla (viz Krnov, komendu), město Krnov nabylo Ježníka v dědičný majetek. Zdá se však, že osada ta za války 30leté vzala za své. Teprve l. 1692. město Krnov všecky pozemky novým osadníkům rozprodalo.[2]) Jakožto první známý obyvatel této nové vsi vyskytuje se v matrikách Krnovských l. 1692. hajný Mikuláš Prokš „im Össnig“, jemuž toho roku okřtěno dítě. Tento tvar jest nejlepším dokladem na vývod Vaškův[3]), že na jméně M-össnig lpí člen německý. Čteť se v matrikách l. 1696: „aus'm Össnig, 1703 „aus dem Össnig“; ale 1708: „im Mössnig, ač potomně 1712. ještě se vyskytuje „im Össnig“, ano 1718 „in Esnig“ vedle „Mesnig“. Ostatně lid dosud ještě říká „Össnig“.[4]) [[1]) Pettenegg, Urk. des deutsch. R. Ordens. Srv. 4. progr, česk. gym. Opavského. Kop. v reg. 245 chybně místo Mesenik čte Resenitz. [2]) E. IV. 54. [3]) Viz jeho výklad na místní jména v Opavsku v progr. c. kr. gymn. Op. [4]) Podal P. Fr. Stöckl.]

Jilešovice = Illeschowitz, východně od Opavy ves se školou a 247 obyvateli. O této vsi činí se bezpečně teprve v 15. století zmínka, neboť jakkoli l. 1377. ve zboží pana Václava z Kravař po Komárově vyjmenována jest osada „Gilessowicz“[1]), kteréž jméno dle starého pravopisu bychom měli čísti „Jilešovice“,

předce takořka nepodobno ku pravdě jest, aby ves tak vzdálená při zboží Kravařském zůstávala, kdežto bezpečno jest, že díl Kylešovic sousedících s Komárovem pánům z Kravař náležel. Nestála-li ves Jilešovice ještě l. 1377. vedle trvajícího již Chabičova, mohla vzniknouti jen na pozemku kláštera Klárského, což by bylo jediným na to příkladem, že klášter sv. Kláry také kolonisoval. Jilešovice mají jméno od Jileše, což jest zdrobnělinou od křestného jména Jiljí = Aegidius.[2]) První a bezpečnou zprávu o Jilešovicích máme teprve z roku 1467., kdež velebná abatyše Kateřina z V. Polomě pohoní Jaroslava z Benešova, „že nás vyvedl z držení luk a lesuov „Gylessowskych“ a Chabičovských“. (Viz Chabičov.) L. 1521. Pan Jan z Drahotuš a na Benešově pohoní pannu abatyši Žofiji z Děhylova, „že lidé její z Gylessowicz drží lúky v gruntech mých“.[3]) O tyto louky stal se sice poklid bez pohoršení práva, avšak později věc přivedena k místnému konci, poněvadž prostředkováním osvíceného knížete Kazimíra Těšínského, jakožto hejtmana Opavského, stala se jest l. P. 1524. ve čtvrtek před sv. Trojicí v městě Opavě smlouva mezi Janem z Drahotuš a pannou Žofijí z Děhylova, abatyší kláštera sv. Kláry, „o lúky a kúty mezi řekú Opavicí a struhú, kteráž na rybníky Hlučínské vedena jest“, za kteréž přátelství panně Žofiji a konventu jejímu učiněné, „užívajícímu těch luk a kútův — lidé Jilešovští 3 dni pánu Benešovskému robotovati mají“.[4]) Jakého roku si l. 1574. vyžádal Vavřinec Moc z „Gylessowicz“ s paní Alinú z Drahotuš (na Benešově), není zapsáno; také se neví, byl-li mlynářem či fojtem Jilešovským; jen tolik zapsáno, že paní Alina dala naň stanné právo 5 kop groši.[5]) O svrchupsané louky a kouty stala se l. 1601. ve čtvrtek

před svatou Marketou znamenitá přihoda. Jilešovští totiž omeškali 3denní roboty konati pánům Benešovským, načež pan Jan Mošovský z Moravčina a na Benešově dne výše psaného „přijdúce, a majíce 3 ručnice, s poddanými na louky, kteréž leži mezi řekú Opavicí a struhú, kterou se voda na rybniky Hlučinské naháni, kterýchžto luk Jilešovští od starodávna v užívání byli, dadouce sobě rozbiti stan a v něm 9 poluhákův majíce, stříleti dal a, nemálo lidu v tom stanu majíce, v užitky těch luk poddaným mým Jilešovským se jest uvázal a seno do dvora Kozmického odvézti dal“.[6]) Lidé Jilešovští utekli se hned k panně abatyši Aleně Mozgovně z Cyřijovic a vyslali také současně posly k „fundatoru“ čili protektoru kláštera sv. Kláry, ku panu Pertoltovi Tvorkovskému na Raduň. A tento nemeškav učinil listem daným na Raduni l. 1601. dne 25. juny zprávu a psani „Frydrychovi Racberovi z Příbora, hejtmanu a jiným nařízeným radám domu Krnovského, kterakby Jan Mošovský opominúc řád a právo, v lúky (Jilešovské) mocně se uvázal“.[7]) A když potomně pan Jan Mošovský (31. řijna) paní Aleně Mozgovně po Jurovi Klímovi a Jurovi Ondráčkovi z předměstí Benešovského psani poslal a ona jemu žádné odpovědi nedala, nastaly z toho rozepře značné. Neb panna abatyše pohnala pana Jana Mošovského o svrchupsané násilí, a pan Mošovský vyžádal si roku s panem Pertoltem Tvorkovským stran psaní hejtmanu Krnovskému poslaného, že ho velice zlehčil píšíc, „že sou všecka obec Jilešovská k němu vyslané své vypravili a jemu jakožto fundatoru toho (násilí) jistú zprávu učinili“ atd.[8]) Také „s urozenou a velebnou Alenou Mozgovnou“ vyžádal si roku. A věc se vlekla do 3 let, neb l. 1603. vynešen nález stran

těch luk, že „mají úředníci menší mezi tímto časem a soudem příštím na ty místa vyjíti". Konečně vynešen rozsudek: „Poněvadž Jilešovští dle staré smlouvy z r. 1524. pánu Benešovskému se robotovati zbraňovali, že Jan Mošovský tu nic proti řádu a právu neučinil." Ve čtvrtek po sv. Lucii.[9]) Od té doby vykazují nám soudní knihy již jen k r. 1674. stížnosť, kdež velebná abatyše Klára Estera Skalská z Dubu pohoní pana Jana Václava Oderského z Lideřova (na V. Polomi), „kterak on na gruntech konventských dědiny Jilešovic v měsíci augusti l. 1674. spolu s panem Karlem hrabětem Pražmou, maje při sobě několik jezdců s chrty, myslivosť provádíc sháněl, a skrze taková shánění lidem na obilí škody činiti, až i po pšenici fojta Jilešovského koně tumlovati se neostýchal".[10]) Ostatek viz u Chabičova, pak u Opavy klášter sv. Kláry. [[1]) Dílčí listy. Stran „Lechsdorffu" viz 3. progr. česk. gymnasia Op. [2]) Srv. Vaškův výklad na místní jména v Opavsku. [3]) Půh. VI. 504. [4]) Půh. XXIV. 86 násl. [5]) Roky I. 14. b. [6]) Půh. XXIV. 85. [7]) Roky III. 51. [8]) Roky III. 51. [9]) Tamtéž. [10]) Půh. XXXVIII. 229. b.]

Jílovec = **Eilowitz**, severovýchodně u Fulneku, ves se 154 obyvateli. Ta ves vznikla a osazena jest na emphyteutickém právě na konec 13. století, když pánům z Lichtenburka od krále Českého, tuším Václava II., vzdáno bylo Fulnecko. Pan Oldřich z Lichtenburka l. 1293. svému věrnému milému Štědroňovi fojtství své v Jílovci („Gilowecz") se šestým lánem svobodným za 10 hřiven v dědictví prodal. Vedle toho k tomu fojtství náležela krčma, lávka pekařská, kovářská, řeznická a ševcovská. Fojt Štědroň a jeho potomci užívajíce svobodného lovu na zvěř a ryby a spravujíce se právem Hlubčickým budou bráti 3. peníze z pokut. Za to za

vše platiti budou ročně po 2 hřivnách. Na vzácné latinské listině o toto fojtství vydané podepsáni jsou: Milič z Cetova, Bohuš panoše páně Oldřichův, Jerlak farář z Jerlochovic, Mikuláš faráš z Děrného, Klemens fojt z Kujav, Arkleb fojt ze Stachovic, Pavel syn Jindřichův z Jihlavy, Hartmund měštěnín z Fulneku a „Sobek in Gylobs" t. j. Sobek z Jílovce (?).[1]) Jakož později, po roce 1311., všecko zboží Fulnecké dostalo se pánům z Kravař, přešel i Jílovec v držení těchto pánů. Když pan Beneš z Kravař l. 1389. založil klášter Fulnecký, vzdal jemu také vsi Děrné a Jílovec i s tím fojtstvím. Od té doby zůstal Jílovec v držení kněží proboštův Fulneckých. (Viz Pustějov a Lukavec.) Ještě l. 1430. pan Lacek z Kravař zasáhl v právo fojtovo, držeti při svém fojtství pekaře, ševce, řezníka, kováře, kdež k vůli zvelebení města Fulneka na všem panství svém a též na klášterských vsech zakázal všecka řemesla.[2]) Zůstaloť ovšem pánům Fulneckým i na dále vrchní právo na zboží klášterském. Proto jest vysvětlitelno, proč potomně l. 1475. pan Jan ze Žerotína s celým Fulneckem také klášterské vsi vložil do desk Olomuckých. Dostal se tedy Jílovec k Moravě zase zpět a zůstal při ní 43 léta, neboť teprve l. 1518. bylo to proboštem Cyrilem při pánu Bernartovi ze Žerotína vymoženo, aby klášterské statky z desk Olomuckých byly vymazány a ke knížetství Opavskému přiděleny. L. 1546. událo se nějaké zvláště veliké vzbouření. Kněz probošt Jan pustil totiž nějakou louku Pustějovskou lidem Kujavským, Bůtovským a Žibotickým, pro kterou příčinu ho žaloval pan Kryštof Tvorkovský z Kravař, vydávaje se za fundatora toho kláštera. Do toho sporu zapleten byl také fojt Jílovský, jména nezapsaného, který lidi z Pustějova Tomka Karbulu,

Pavla hajného, Tomka Stoklasu a Juru Volného zranil. Také pro tu příčinu týž pan Kryštof Tvorkovský žaloval kněze probošta Jana.[3]) Podrobnějších o tom zpráv nemáme. O jiných osudech té vsi, které Jílovec má společny s jinými vesnicemi klášterskými, též o jednotlivých pánech, totiž knězích proboštech, viz u Pustějova a Lukavce. [[1]) M. IV. 397. [2]) Kr. 466. [3]) Půh. XI. 140—1.]

O. **Jindřichov** = **Hennersdorf**, západně od Osoblahy, vesnice s okresním soudem, s farou a školou, má s kolonií Kraví Horou 2905 obyvatelů. Jindřichov jistotně po r. 1247. z nařízení kněze biskupa Brunona, možná od Helemborta de Turri byl založen. Témuž Helembortovi l. 1256. ustanovuje biskup za míru lány takové, na jaké ve vesnici „Henrikestorp"-u bylo měřeno.[1]) V závětu kněze biskupa Brunona l. 1267. daném ves „Henrikestorph" pokládá se za novou, založenou z vůle biskupovy.[2]) Zdali lze list pánů Dětřicha, Jindřicha a Erkemberta řečených Stange, kterým l. 1288. v Brušperku[3]) knězi biskupovi Dětřichovi vyznávají, že chtějí konati manskou povinnosť ze statků „Vridberku" (Místku), „Swensir", „Cunczendorfu" a „Heynrichsdorfu" a že těch statků nechtějí odciziti, aniž komu jinému, leč samému biskupovi zase prodati, — vztahovati co se tkne jména „Heynrichsdorf" na náš Jindřichov, jak to činí Volný,[4]) třeba zůstaviti samo sobě. Ovšem mezi l. 1318—1324. držel tu ve vsi „Heinrichsdorfě" 4 lány manským obyčejem pan Hanuš „Debecz" t. j. Děvický pán.[5]) Ostatek toho zboží bylo patrně již tehda zbožím stolním pod správou hejtmanů Osoblažských. (Viz Osoblahu.) Není na ten čas známo, za kterého biskupa statek Jindřichovský učiněn byl manským; avšak tolik víme, že jej za kněze

biskupa Marka držel pan Joachym Zoubek ze Zdětína na Zdounkách, podkomoří markrabství moravského. A ten zase, okolo l. 1565., statek Jindřichovský postoupil Osoblažskému hejtmanu panu Alexandru Běrkovi z Násile a na Štundorfě. A l. 1568. zase Alexandr Běrka jej chtěl navrátiti. Než biskup Vilém smýšlel jinak, an z Kroměříže tu středu po sv. Pavlu na víru obrácení l. 1568. píše Alexandrovi Běrkovi: „Jakož si statek Hendrsdorfský od urozeného . . Joachyma Zoubka . . . koupil a jeho od některého léta v držení a užívání si, a nás abychom jej . . . v knihy manské vepsati dali . . . poníženě prosil . . . Nyní pak nám z toho statku povinnosť vykonáš, jináče nečinice, ač chceš-li delších o to nesnází ujíti . .“[6]) A hned ve čtvrtek potom píše také „Hendrsdorfským“: „Vyrozumíváme, že urozený vladyka Alexandr Běrka . . . pán na ten čas váš toho oumyslu byl, vás jinému pánu postoupiti a v člověčenství uvésti, k čemuž my . . . povolení svého dáti nemůžeme. A protož vám přístně přikazujíc poroučíme, abyste pod skutečným trestáním na statcích i hrdlech svých bez . . . vuole naší žádnému žádné poddanosti . . . nečinili . . . Na tom jistú vuoli naši vyplníte . . .“[7]) Na třetí den pak oběma pánům, Joachymovi Zoubkovi a Alexandrovi Běrkovi, „společně“ psal: „Poněvadž ste Vy pane podkomoří majíce od předka našeho sl. paměti list sobě mocný daný, abyste buď za zdravého života neb na smrtedlné posteli o statku a dítkách svých říditi a týž statek osobám lénu hodným dáti . . . mohli, před několika léty smlúvu celú, dokonalú o statek náš Hendrsdorfský s Alexandrem Běrkú učinili, jej jemu postúpili . . . a ty Alexandře v tolika letech beze vší překážky od předka našeho i od nás . . . toho's statku v pokojném držení: abychom . . .

nyní k tomu povolovati měli, aby ty zase tenž statek... panu podkomořímu postupovati měl, toho se nám učiniti nevidí... Víte co za právo jest, když pán manu léna podati nechce... A protož, chceš-li ty Alexandře, k čemuž tě jednú, druhé i třetí napomínáme, z toho statku náležitú nám a kostelu našemu povinnosť podle pořádku našeho manského vykonati, my sme teď hotovi ji přijíti a do knih manských to poručiti zapsati...“[8]) Některý den později žádá biskup od Alexandra „připis té smlúvy o statek Hendersdorfský slovo od slova“. Téhož roku 1568. trvaly spory mezi Krnovskými radami Jiříka Frydrycha, markraběte Brandenburského, a mezi biskupem o nějaké role k folvarku Osoblažskému náležité. A když Císař v té rozepři byl nařídil hejtmana Opolského, komorníka Opavského a některé jiné pány za komisaře, biskup učinil nejpokornější představení: „Poněvadž předkové moji (biskupové) nikdy v Slezsku před žádným právem — z strany rozepři dotejkajíce se statků biskupských stolních i manských sú neodpovídali — nežli před VCMtí jakožto králem Českým aneb před právem a soudem mým (manským) svobodným...: protož zdaní mé jest, abyste VCMť ráčili milostivě o to osoby nestranný nařiditi“.[9]) Mnohem závažnější byl spor pánů Vrbenských, kterýž se potom přenesl na Jindřichovské pány. Z té příčiny pro úplnosť pokládáme tuto prosebný list od biskupa Viléma v neděli po rozeslání apoštolů z Kroměříže k Císaři poslaný: „Vaší Císařské Milosti ve vší poníženosti oznamuji, že mne pan Štefan Vrbenský z Vrbna na Vízni (a Hlínce) nepřestává starati k Vaší CMti za přímluvu o připsání, aby tím spiše konec z strany té rozepře, kteráž s Kryštofem Vachtlem z Pantenova na Kuncendorfě [10]) dotejkajíce se gruntů mých manských a gruntů

do knížetství Opolského náležitých, má, míti mohl, prositi: Protož poněvadž rozepře od množství let na průtazích stojí, a se čím dále tím více Kryštof Vachtl v grunty mé manské, jakž mne dotčený pan Štefan Vrbenský spravuje, vkládá, VCMti jakž předešle i nyní ve vší poníženosti prosím, že milostivě osobu nebo dvě nestranný z království Českého za ubrmany nařiditi... ráčíte..." [11]) Co se tkne statku samého, nade všecku pochybnosť jest jisto, jakkoli biskup Vilém tomu bránil, aby Alexandr Běrka statek Jindřichovský postupovati měl panu Joachymu Zoubkovi, že konečně předce jen panu Joachymu zůstal a po něm se dostal panu Bohuslavovi Zoubkovi ze Zdětína. O něm víme vlastně jen ze sporů výše naznačených. Blíže sousedních Kunčic byl les „Rosenau", jehož užívalo město Prudník. Pan Zoubek maje k tomu lesu taktéž nároky, vsadil měšťana Prudnického do vězení a nechtěl ho pustiti na jinou záruku, lečby město se zřeklo nároků na dřevobraní z toho lesa. Město obrátilo se ku Slezské komoře. Tato chtěla vyslati komisi k přátelskému jednání, ale pan Zoubek odkázal je, že zemřel biskup, tudíž že není oprávněn k takovému jednáni se dostaviti. Komora tedy obrátila se l. 1579. k Císaři, kterýž nařídil sporného lesa se nedotýkati až do místného vyřízení. Tak se ta věc vlekla drahně let.[12]) Zatím uvázal se v držení Jindřichova pan Václav Pavlovský z Pavlovic, bratr biskupa Stanislava Pavlovského. Za tohoto pána udála se důležitá proměna se zbožím Jindřichovským, které se dotud pokládalo za stolní biskupské zboží, neboť biskup Stanislav l. 1580. statky Arnoltovice, Janov a Petrovice proměnil ve zboží manské a v náhradu za to některé vsi u Svitav a na Hukvaldském panství přidělil ke statkům stolním.[13])

Pan Václav Pavlovský k těm statkům připojil ještě později statek manský Arnoltovice a Životice, kteréž do r. 1594 byl držel pan Karel Bítovský z Bítova. Pan Václav jsa od r. 1579—1600 hejtmanem Osoblažským měl k manželství Zoubkovnu ze Zdětína.[14]) Pan Václav Pavlovský přejal také po svém předchůdci pohraniční spor, neb l. 1583. nařídil svému úředníku v lese výše zpomenutém dříví roubati. Tomu se opřelo město Prudník, ohlašujíc odpor ke komoře Slezské, kteráž tu věc aspoň zastavila.[15]) Pan Václav Pavlovský maje městečko Janov v léno, l. 1589. učinil s tamnějšími měšťany smlouvu o pravovarečnictví v Janově.[16]) Při kostele Jindřichovském pochováni jsou 2 jeho synové a dcera, kteří zemřeli l. 1590., 1591. a 1595., jak svědčily dva české náhrobníky.[17]) V držení zboží Jindřichovského uvázal se napřed syn Bohuslav, kterýž se l. 1601. pánem píše. Držel to zboží do r. 1612., kdy odprodal městu Osoblaze ves Štundorf. Okolo roku 1612. dědil po něm bratr Hanuš Pavlovský. L. 1614. potvrdil Janovským měšťanům všecky výsady. Také Hanuš Pavlovský měl ještě l. 1612. spor s městem Prudníkem, i nařídil kardinal Ditrichštejn dne 24. prosince 3 komisaře, aby s jinými nestrannými pány od komory Slezské vydanými věc k místnému konci přivedli.[18]) Ale ani tehda ještě věc na míru nebyla přivedena, nýbrž vlekla se i na dále. Pan Hanuš Pavlovský zboží své prodal l. 1635. za 39.000 zl. Janu Jiříkovi Maxmilianu svobodnému pánu z Hodic,[19]) který tehda držel již Rusvald čili Rudoltice. Pan z Hodic došel znamenitých úřadův i hodností, l. 1641. povýšen za říšského hraběte; nabyl také statků Bílé Vody a Hertvigsvalde. Jak jinak byl horlivým katolikem tak i s jeho jménem loučí se děsné upalování čarodějnic.[20]) Měv k man-

želství Kateřinu purkrabinku z Donína zůstavil 3 syny. Z nich první Ludvík Maxmilian maje k manželství Isaldu Pavlínu svobodnou slečnu Orlikovnu z Laziska, s níž 1677 vystavěl kostel v Jindřichově, vedl ještě 1685 s Prudnickými spor o les často zpomínaný.[21]) Po něm dědil jeho bratr Maxmilian Jiří hrabě z Hodic, kterýž l. 1689. zůstavil své zboží svému synu Františkovi Antonínovi. Když ale jeho syn Josef Tadeáš hrabě z Hodic bez potomků zemřel († 1739), spadly jeho statky odmrtem na biskupa, kterýž panství Jindřichovské za 60.000 zl. postoupil Janu Kryštofovi svob. p. Bartenštejnovi.[22]) Pan Bartenštejn přikoupil l. 1740. odemřelé zboží Matějovice, které až do nynějška s panstvím Jindřichovským jest sloučeno. Zajímavo jest, že týž pán na tom svém zboží l. 1767. manském založil svěřenství. Po něm dědil syn Josef Filip Kryštof, a když ten 1784 zemřel, jeho syn Antonín Karel; po němž l. 1829 následoval Emanuel. Od r. 1838. panuje Josef sv. p. Bartenštejn, kterýž l. 1866. své manství vyvadil 60.000 zl. V nejnovější době přešlo všecko to zboží na pány Kleiny z Wiesenburku, z nichž je nyní drží Dr. Hubert Klein sv. pán z Wiesenburku. Páni Kleinové usilovali o povýšení vsi Jindřichova na město. [[1]) M. III. 210. [2]) M. III. 402. [3]) XVIII. Kal. Maii M. IV. 345. [4]) V. VI. 655. [5]) M. VII. 837. [6]) Listy pos. v mat. mus. [7]) Tamtéž. [8]) Tamtéž. [9]) Tamtéž. [10]) O Vachtlích z Pantenova širší pojednání uveřejněno bylo v ČČM. [11]) Listy biskupa Viléma 1568 v mat. mus. [12]) Weltzel, Prudník 117. [13]) V. VI. 649. [14]) Viz o něm a jeho rodu šíře v NB. 1870. 58—59. [15]) Weltzel, l. c. 118. 122. [16]) NB. 1885. 48. [17]) V. VI. 655. [18]) Weltzel, Prudník 150. [19]) V. VI. l. c. [20]) NB. 1870. 85. [21]) Weltzel 199. [22]) NB. 1870. 85. Srv. Rud. Poisel „Hennersdorf“ zur Bezirkskunde.]

Jistebník = **Stiebnig**, východně od Klimkovic, stanice železniční, ves s lokálkou a školou, má 1310 obyvatelů. Ta ves od nepaměti náležela ve zboží pánů z Kravař a k Bílovci. Když pan Jan z Kravař věno zapisoval své manželce, kněžně Anežce, vložil jí na „Gistebnik" l. 1424. 25 kop a 25 groší, a „na fojtu tuděž 1 kopu".[1]) Když po smrti pana Jana z Kravař bratří Anežčini, knížata Opavská, Bílovsko a Fulnecko za svůj nápad dědičný prohlašovali, vysoudili jak se zdá jen část toho zboží. Poznenáhlu však jednu část zboží zastavili. I rozeznávaly se na Jistebníku tyto díly: „Jistebník páně rytířův",[2]) kterýž postoupili knížata nějakému šlechtici, zůstavivše si na tom výplatu. Jiná část již okolo r. 1434. puštěna jest panu Mikulášovi z Vladěnína k Bílovci. Nejdéle zůstal zpomenutý Jistebník páně rytířův v držení knížecí komory, arciť v zástavě, totiž do r. 1476. kdy kníže Viktorin jej postoupil za pravé dědictví též k Bílovci, což se stalo těmi slovy: „My k prosbě jeho (Mikuláše z Vladěnína) tu výplatu naši (Jistebník páně rytířův) k dědictví dáváme."[3]) Co se značného fojtství Jistebnického týče, z něhož se l. 1424. platila celá kopa groší, to až do r. 1490. držel Mikuláš Jistebnický, kterýž to fojtství panu Janovi a Václavovi Bílovským pustil také k Bílovci. (Viz Bílovec.) Okolo těch časů měli zpomenutí páni tuhý spor s fojty Šimkem Sklenovským, Urbanem fojtem Brušperským a Vávrou fojtem Starovesským o nějaké dědictví. Jednalo se o nějaký dědický nápad, na který měli nároky. Jakkoli se netýče zpříma Jistebníka, ale že osvětluje nám zvláštní postavení fojtův tehdejších, zaznamenáváme aspoň hlavní rysy toho sporu. Zpomenutí fojti totiž na zboží Hukvaldském usedlí l. 1503. pohnali oba pány Bílovské před právem Opavským, „že nebožtík pan

Mikuláš, otec jejich, pobral statek náš po přátelích našich (odmrtem) spravedlivě (na nás) přišlý, na právě Klimkovském od práva Hlubčického[4]) přisúzený návodem jakžkoli přišlým skrze nebožtíka Jiříka Šutara ty časy hauptmana Opavského za kněze Viktorina JMti sl. paměti, a což jsme je skrze úředníky (Hukvaldské) pánův svých (biskupův) napomínali, navrátiti nám nechtějí".[5]) Poručníkem toho půhonu učinili Jindřicha z Krašovic, hejtmana Hukvaldského. Tíž fojti pohnali současně také pana Štěpána Střelu z Chechla na Třebovicích o svědomí; pohnali také Jiříka z Branice a na V. Polomi též o svědectví, „že když (pan Šíp) byl hauptmanem u pánův našich na Ukvaldech, že jsme jeho několikráte starali a prosili, aby nám dle spravedlivosti naší dopomohl, i páni naši (biskupové) jemu to byli rozkázali, čehož jest svědom, i o listu, kterýž od Klimkovských (přísežných) máme". Ano i sám starosta Ukvaldský, Jindřich z Krašovic, pohoní Studenského pána o svědomí, „což se nebožtíka Jiříka Bradle, člověka pána mého dotejče, an se mnú na roce stával v Bělovci, v Jičíně i v Fulnece".[6]) Jistebník potomně zůstal sloučen s Bílovcem (viz tam) až asi do r. 1543., kdež rukojmové za pp. z Fulštejna samojediný Jistebník prodali Mikuláši Pražmovi z Bílkova a na V. Polomi. K r. 1546. Jan Štablovský z Kovalovic a na Sosnové i na místě jiných rukojmí za pp. Fulštejny pohoní Jindřicha Donata na Bůchvalovách, „že se nám svedl na ves Jistebník".[7]) Pan Mikuláš Pražma, jemuž jest vložen Jistebník i s kostelním podacím, nabyl na krátko i Bílovce. Po jeho smrti (1554) dostal syn z prvního lože, pan Beneš Pražma, ves Jistebník, a přikoupil po strýci 1567 Lešnou na Moravě. Při smrti své († 1582) poručil Lešnou bratrovi

Janovi na V. Polomi; Jistebník Bernartovi Pražmovi na Bílovci. (Viz zase Bílovec.) Když pak pan Karel Pražma účastniv se vzpoury proti Císaři Ferdinandovi II. po bitvě Bělohorské statku pozbyl, přešlo sice Bílovské panství v jiné ruce, ale paní Alžběta Pražminka vyrovnala se r. 1648. s držitelem zboží Bílovského, Jindřichem Vilimovským z Kojkovic, tak, že se spokojil jediným Jistebníkem. Pan Vilimovský, jehož se v soudních knihách často zpomíná, pojal po smrti první manželky, Hedviky Kraeuterovny z Rosenbachu, Annu Marii Alžbětu Frokštejnku z Načeslavic, vdovu po Davidu Šeb. Mošovském z Moravčína. Ta zdědila po něm statek Jistebník, a když l. 1671. zemřela, dědily po ní její 3 dcery z prvního a čtvrtá z druhého manželství, totiž Regina Kateřina provdaná Orlíkova z Laziska, Anna Marie provdaná Jokvekova z Krelkova, Rozina Polexina, provdaná Lichnovská; čtvrtá, Anna Marie Vilimovská, provdala se po smrti prvního manžela Jiříka Frydrycha Jokveka z Krelkova za Jiříka Mořice Kotulinského svob. pána z Jelče, cís. nejvyššího lieutenanta v pluku Starhemberském, jemuž svoji čtvrtinu Jistebníka zůstavila. Ostatní $^3/_4$ toho zboží koupila Marie Anežka, hrabinka Listiusova, dcera svrchupsané Reginy Kateřiny Orlíkové; ale prodala je l. 1682. jmenovanému Kotulinskému a třetí jeho manželce Heleně Salomeně rozené Müllerovně z Reichenbachu, jejíž otec Jan Müller z Livonie přibylý se byl osadil v Bílovci.[8]) Tato Helena zdědivši po prvním manželu svém Janovi Kryštofovi Vaneckém z Jemničky Horní Polanku a po druhém, Kotulinském, Jistebník celý, provdala se po třetí za Albrechta Eusebia hraběte z Vrbna na Raduni a po čtvrté za hraběte Oppersdorfa, avšak neměla žádných potomkův. I přijala za vlastního syna Františka Mořice

Kotulinského, syna druhého svého manžela. Tento byv odbyt 6000 zl. věnoval se duchovnímu stavu, načež po Heleně Salomeně dědila její sestra Johanna Müllerovna, provdaná Pankuchovna z Vínku. Johanina dcera Rozina Helena, manželka Václava Želeckého z Počenic, † v červnu l. 1703, zůstavivši syna Václava Alexandra a dvě dcery. Tyto dostaly Jistebník, a sice Marie Josefa, provdaná Gusnarova $^2/_3$ čili Dolní Jistebník, a Marie Helena Klára, provdaná za Gottfrieda Moennicha $^1/_3$ čili Horní Jistebník a $^1/_3$ Polanky. Marie Josefa provdavši se po druhé za Jiříka Rudolfa Viplara z Ušic na Martinově poručila svým dcerám Josefě a Isabele Gusnarovnám Jistebník Dolní. Ale Josefa provdavši se za Karla Josefa Tluka z Tošonovic postoupila svůj díl sestře Isabele, kteráž celý Dolní Jistebník l. 1746. dne 11. března popustila k Hornímu Jistebníku. Tím přešel celý Jistebník na Alexandra Kašpara Moennicha. Ten byv 1763—1771 nejvyšším sudím knížetství Opavského † neženat r. 1776.[9]) I spadl Jistebník též H. Polanka s jiným zbožím v Pr. Slezsku na Jana Václava „von" Moennicha, zakladatele osad Janové, Václavovic a Fonovic. Po jeho smrti († 1787) dědila jeho dcera Anna Marie Tekla, provdaná 1790 za Jana hraběte Laryše ze Lhoty, původce linie Laryš-Moennichův. Ostatek viz Raduň, s nímž se dostal Jistebník po Marii Laryš-Moennichovně v držení knížat Blücherův. [[1]) O. I. 1. [2]) O. II. 28. [3]) O. II. 28. [4]) Viz Jestkovice. [5]) Půh. VI. 94. [6]) Půh. VI. 95—96. Dodej u Bílovce. [7]) Půh. XI. 148. [8]) Svoboda. [9]) Svoboda.]

O. **Jizbičko** = **Stubendorf**, severně od Osoblahy, ves se školou a 197 obyvateli k obci Osoblaze příslušná. Jména „Jizbičko", jak čteme na mapě Šemberově i v úředním seznamu, ač tvar „Stuben" blízký

jest jmén podobných „Jistebná", „Jistebník", doložiti nemůžeme, neboť v listinách českých ze 16. století psávalo se „Sstundorff" t. j. Štundorf. Jestliže však Brandl[1]) a po něm Richter[2]) starožitné jméno l. 1274. a 1350. se vyskytující „Studendol" vykládají na „Stubendorf", příčina tomu bude u prvnějšího, že současně téhož roku týž biskup jedná o ves „Coselow" v zemi Opavské položenou. Ale doposud na to nebylo uvedeno žádných důvodův podstatných, leč bychom tvar „Studendorf" [3]) — ač-li se skutečně vyskytuje — za takový brali. Ovšem víme, že Kozlov čili Kozlůvky zjednal kapitule Olomucké někdejší farář Osoblažský, i mohl jí také zjednati statek při samé Osoblaze položený. Leč to vše nedostačí, bychom bezpečně říci mohli, že „Studendol" a „Stubendorf" jest jedna a táž osada. Podotknouti můžeme, že „Studendol" od l. 1274—1350. zůstal kapitule Olomucké.[4]) Naopak zdá se, že Štundorf pro přílišnou blízkosť od Osoblahy býval s městem Osoblahou stolním zbožím, až se dostal v léno hejmanu Osoblažskému Alexandru Běrkovi z Násile, který ten úřad zastával od l. 1548—1568. Pan Alexandr držel kromě toho manské zboží Jindřichovské (viz tam) a na pozemství v knížetství Krnovském Pomorčovice i Vídov. Jaké spory s markrabím Krnovským měl, viz u dotčených osad. Úřad biskupských hejtmanů Osoblažských podobal se velice hejtmanství zemskému, kdežto biskupští hejtmané, vyjímaje jediného hejtmana kroměřížského, nařízení na Vyškově, Měrově, Kelči, Budišově a na Hukvaldech byli více úředníky. O činnosti těchto hejtmanů Osoblažských[5]) viz u Osoblahy. Po smrti Alexandra Běrky Štundorf dostal se prý panu Štefanovi z Vrbna na Děvicích,[6]) načež l. 1570. odmrtem spadl na biskupa. Dle jiných

zpráv držel to zboží l. 1571. švakr Alexandrův, Kryštof Bzenec z Markvartovic, kterýž byv 1573 hejtmanem Osoblažským, potom l. 1582. nabyl Něm. Pavlovic. Ale již prý l. 1573. několikeré zboží na Osoblažsku zastaveno Jiříkovi Steinbergerovi ze Steinberka. Najednou však již l. 1573. držel prý Štundorf pan Jan Stoš z Kounic.[7]) L. 1577. koupeno prý to zboží od města Osoblahy. Ale brzo potom Štundorf náležel k panství Jindřichovskému, až je p. Bohuslav Pavlovský od zboží Jindřichovského odprodal městu Osoblaze za 7796 tolarů, k čemuž dal svolení kardinal Ditrichštejn. L. 1624. město Osoblaha pro rebelii pozbyla Štundorfu, ale z milosti jí zase l. 1629. Štundorf navrácen. Když l. 1872. ten statek z manstvi vyvazovali, položilo město 1276 zl. 86 kr. a jiné některé poplatky.[8]) [[1]) M. VIII. 11. [2]) NB. 1886. 56. [3]) NB. 1886. 56. [4]) M. IV. 115. a VIII. 11. [5]) Posloupnosť jejich viz NB. 1868. 61. [6]) Eduard Richter v NB. 1886. 56. [7]) Tamtéž. [8]) Tamtéž 67.]

Joysdorf viz **Jakubčovice**.

† **Joksdorf** viz † **Jakubčovice**.

Johannesfeld viz **Sádky**.

O. **Johannesthal** viz **Janov**.

Johannisbrunn u Melče, lázně. L. 1812. byly založeny a na počesť Johanny hrabinky z Tenčina pojmenovány.

Jochoz = **Jagdhase**, jižně od Krnova, kolonie s 98 obyvateli k obci Úblu příslušná. Tuto osadu ok. r. 1790. založili na zboží knížecí komory Krnovské.[1]) [[1]) E. IV. 64.]

Josefov = **Josefsburg**, kolonie u Hrabyně a k Hrabyni příslušná se 171 obyvateli. Založil ji okolo roku

1780. c. k. zbrojmistr Josef hrabě Mitrovský z Nemyšle na pozemku Hrabyňském. Viz Hrabyni.

Josefovice = **Josefsdorf**, ves se 251 obyvateli do obce Klimkovské příslušná vznikla na území Klimkovském byvši nepochybně založena od Josefa hraběte Vlčka, jenž žil od l. 1737—1777.

Kajlovec, ves pod Hradcem se 269 obyvateli. Jméno té vsi „Keylovicium“ vyskytuje se v matrice Hradecké od r. 1663. současně se jménem Hradečná (viz tuto); od roku 1695. již jen Kajlovec. Patrně pozemky, na kterých ta osada vznikla, náležely nějakému Kajlovi. V seznamu polních tratí, které okolo l. 1720. náležely 16 zahradníkům a 1 mlynáři v Kajlovci, čteme jména: „Louky v Hradečné“, „Jury Fojtíka z Podolí louky kus v Hradečné“. Možná, že snad fojt Hradecký, jménem Kajl, měl tu nějaké pozemky. Na výklad jména Hradečná podává snad vysvětlení jméno pole v též gruntovní knize po německu zapsané „Der alten Burggräfin bei der Eichen von Podoly“ a náležité Jakubovi Bryjovi na č. 1.[1]) Jiné pozemky sluly: „K Bohučovicím kus“, „Nad důlkem Bohučovským i skopaným“, „Vedle cesty“, „Role na Slepetným“, „Kopanina nad Bohučovicemi“, „U bílé studně“, „Mlynařávek“, „Na zabitým“, „V mostkách“. Fojt Kajlovský, Václav Bryja, nedodával do panské kuchyně, poněvadž byl fojtem, 144 ptákův velikých, jako hajný Urban Kunc. Mlynář Josef Gebauer měl mlýn na jedno složení, ale nechoval lovčího psa, a byl od roboty osvobozen.[2]) Viz ostatek u Hradce. [[1]) Proto není správné, že Jireček na své topografické mapě Kajlovec pokládá za staré jméno rodopisné. [2]) Gr. kn. Hrad.]

Kaldúny, malá osada severozápadně od Opavy, nedaleko staré Opavsko-Hlubčické cesty. Toto místo, prvotně asi jen dvůr, vysky-

tuje se v deskách teprve na konec 17. století, kdež je držel Kašpar Adam šlechtic Frantzen. Jeho otec téhož jména, knížecí Lichtenštejnský kancléř, byl koupil r. 1694. Loděnici a měl za manželku Annu Polexinu slečnu Freyovnu. Měl syna výš jmenovaného a dceru Marii Terezii. Syn Kašpar Adam když zemřel, hlásila se o všecko zboží jeho vdova Tereza Kordula Symonova z Ehrenkronu (viz Loděnici), kdež sestra nebožtíkova Maria Terezia také žádala svého podílu. I rozhodnut ten spor tak, aby Maria Terezia Frantzenovna vzala Kaldúny. Táto provdavši se za Františka Vilému Brixe z Moncle, l. 1710. nastoupila v držení toho zboží, ale postoupila je hned svému manželu.[1]) [[1]) Hellmann.]

Kaldúz = **Kaltenhaus**, severně od Hlubčic, ves s 5 zahradníky a 7 chalupníky. L. 1457. dne 27. listopadu listem daným na Hradci kníže Jan Opavský a Hlubčický potvrdil paní Kateřině svobody na její dvůr Kaldúz.[1]) Tento dvůr drželi v 16. století Laryšové z Načeslavic, i dostali se synové Hynce Laryše z Načeslavic na Kaldúze, Jan a Václav na Bílou, kterou 1559—1577 drželi.[2]) Později Kaldúz dostal se pánům Střelám z Dílav na V. Hrudyni, z nichž l. 1612. Adam Střela svůj dvůr „Kaldenhausen“ s lesy a mlýny dal vložiti Janu Jiříkovi markrabímu Braniborskému, knížeti Krnovskému, za 4000 zl., vyžádav pro svou manželku klíčného a dětem na památku 100 dukátů.[3]) L. 1684. Kaldúz vložen jest Jindřichovi Kašparovi šlechtici Tanerovi, od něhož to zboží l. 1687. zakoupilo město Hlubčice, jak svědčí vklad učiněný dne 26. února.[4]) [[1]) Kr. 586. [2]) Svoboda. [3]) K. III. 9; Minsberg 295. [4]) K. V. 1.]

Kamenec, záp. od Opavy, při silnici Opavsko-Bruntalské, ves se školou a se 225 obyvateli. Když l. 1198. kníže Olomucký Vladimír klášteru Hradišti vzdal Oldřišov a též les v kraji Holasovském, nařídil urozenému pánu Vokovi (z Kravař), aby jej obešel.[1]) I zdá se, že míněn les, v němž potomně vznikl Kamenec. (Viz Oldřišov.) Po smrti krále Přemysla Otakara II. mnozí zemané činili nájezdy do statků duchovních. Mezi těmi byli také páni z Kravář, zejmena pan Beneš z Branice. Opat Hradišťský Budiš domohl se toho u kněze biskupa Dětřicha Olomuckého, aby mezi

ním a pány z Kravař prostředkoval. Což se stalo v klášteře minoritském v Opavě v měsíci srpnu l. 1282. smlouvou učiněnou, „aby pan Beneš z Branice všech nárokův domnělých na „Hraniczi“ a Kamenec se vzdal a tyto osady knězi opatovi postoupil“.[2]) My vykládáme, vědouce, an pan Beneš z Branice držel blízké Škrochovice i Bobolusky, že se týče našehc Kamence, ano že i místo „Hranicz“ třeba hledati na blízku Kamence, nikoli na Moravě. Kteraké osudy ta ves potomně za opatův Hradišťských pod správou proboštův Oldřišovských měla, hledej u Oldřišova. Na zboží klášterském dosáhli vrchního práva knížata Opavská. Viz Hradec. Předce však jedna část buďto v zástavě buď v jiném držení byla pánův sousedních, zejmena Štemplovských. Tak l. 1423. Jechník fojt Opavský pohoní Šteflíka z Kamence, kterýž l. 1429. píše se Šteflík ze Štemplovce.[3]) Psali-li se odtud vladykové Kokořové „z Kamence“, té chvíle nelze zjistiti. Že v Kamenci bylo v druhé polovici 15. století fojtství, viz u Chvalíkovic. Ačkoli na konec 15. století všecko zboží Oldřišovské dostalo se v zástavu pánům Donatům na Nové Cerekvi, předce zpomíná se již l. 1488. Jana z Kamence.[4]) L. 1505. Albrecht Sobek ze Sulova a na Vusoší, hejtman knížetství Opavského, pohoní pana Jana „Žopského z Neplachovic a z Kamence, že se vkládá kníželi (Zikmundovi) JMti v některé lidi v Kamenci: ve Valentu a ve dva zahradníky, ku kterýmž JMť právo má a kterýchž JMti podle jiných lidí v tej vsi postúpiti povinen byl“.[5]) Svrchupsaný „Jan Kamenecký“ byl Jana z Žop a na Neplachovicích otčimem a Jiříka z Držkovic otcem, kteříž l. 1506. pohnali Heraltské pány Běrky z Násile z 50 hřiven, kteréž „nebožtík Jan Kamenecký dal za nebožtíka Zbyslava“

Tvorkovského, pána na Heralticích.[6]) Zdá se jakoby tehda Kamenec odloučen byl od ostatního zboží Oldřišovského jakožto zvláštní zástava. Týká-li se list pana Viléma z Pernštejna daný 1520 panu Petrovi z Žerotína, aby bratra svého Viktorina měl „k lepšímu způsobu při koupi o tu zástavu Kamenec, který on od Čeple koupiti chce",[7]) tohoto Kamence, není zjištěno, ale bezpečno jest, že pan Jan Donat na Nové Cerekvi tehda, když kněz Pavel opat Hradišťský usiloval o výplatu všeho zboží Oldřišovského, snažil se dostati v moc svou i Kamenec, neb l. 1520. týž opat pana Jana jedním půhonem pohoní o navrácení toho zboží Oldřišovského, a druhým, „že se vkládá v vrchnosť panství našeho dědičného v Kamenci a Hlubočci".[8]) A jakkoli již téhož r. 1520. všecko zboží Oldřišovské i Kamenec od kněze opata Pavla byl skoupil p. Kryštof Tvorkovský z Kravař, předce ještě l. 1523. nějaký díl v Kamenci podržel pan Jan Donat, neboť pan Bernart z Vrbna p. Jana pohoní, „že Prokopa člověka svého z Kamence k svědomí postaviti nechce".[9]) Tento díl Kamence, totiž jeden poddaný a vrchní právo, zůstalo pánům Donatům dále. Pan Kryštof Tvorkovský prodal l. 1537. ostatní díl svému bratrovi Václavovi Tvorkovskému z Kravař. Tento jsa pánem na M. Hošticích (viz tam) a na Dobroslavicích (viz tam) † 1545. Brzo po jeho smrti prodán Kamenec pánům z Vrbna na Heralticích, Janovi, Albrechtovi a Štěpánovi, kteří za krátko l. 1549. od pana Kryštofa Donata skoupili i to vrchní právo a toho jednoho člověka.[10]) Od té doby slušel tedy Kamenec k Heralticím (viz tam). L. 1563. listem daným „v Heralticích ve středu po hromnicích" pan Jan Bruntalský z Vrbna fojtovi a vší obci Kamenecké kus role zarostlé březinami, od louky Kamenecké

až do hranic Heraltských prodal, začež potom byli povinni 2 dni vrchnosti k sevům pracovati, sedláci pak obzvláště také 2 dni svým pluhem orati.[11]) Týž pán, nabyv ke Kamenci také Štemplovce, zápisem daným l. 1564. den sv. Jana Křtitele pustil Kameneckým odmrt, avšak zakázal odkazovati duchovním role a na penězích více než hřivnu. Odmrtu při sv. Václavě „po dvou dobrých slepicích" vrchnosti podle pořádku dávali.[12]) Tou dobou připojen Kamenec k panství Štemplovskému, při němž dotud pozůstává (viz Štemplovec). Poněvadž vrchní právo kdysi náleželo zeměpánům, tudíž k Hradci, stalo se, když Císař a král Rudolf II. komorní statek Hradecký zapsal panu Pruskovskému, že mu také dal l. 1585. vložiti i to vrchní právo „na Kamenici", t. j. na Kamenci (viz Hradec). Avšak pan Vilém z Vrbna ihned proti tomu učinil odpor, řka, že to právo i s tou vsí má vloženo v deskách zemských.[13]) Tím přestala veškerá závislosť od Hradce. Za pozdějších držitelů panství Štemplovského učiněn jeden selský statek v Kamenci od roboty volným. Pokládáme zde krátký obsah toho listu: „Já Leonhart svobodný pán z Neyhauzu na Sté Murze, Štemplovci, Stěbořicích a Smíchově . . . známo činím timto listem . . ., že jest přede mne předstúpil slovutný Toman Palcar poddaný muoj z dědiny Kamence, mne pokorně prosice, abych jemu, erbům a potomkům jeho stateček jeho v Kamenci se 3 štvrti role do třech polí svobodami a spravedlnostmi obdařil. Kdež vzhlidajice na ponížené prosby, poslušné a náležité chování jeho jsem jemu... toho odepříti nemohl, nýbrž jsouc k prosbě jeho nakloněn, jemu, erbům a potomkům jeho tuto milosť činím . . . jakožto mocný a dědičný pán dotčený dědiny Kamence (však sobě a erbům na tomž svobod-

ném statečku vrchní právo pozůstavujíc) z dobrovolnej moci svej jemu Tomanovi Palcarovi . . . týž svobodný stateček (s) sídlem, zahradami*) ode všech a všelijakých platův, dávek, fuor, povozův, jízd, poselství, solných, vinných, zemských, domácích fuor, všelijakých robot, hlásek, na hon chození, chrtův i všelijakých psův chování, všelijakých robot; peněžitých, koňských i pěších obtížností; na to výše od všech vrchností, obecních, duchovních služeb, ouřadu . . . kromě platu v tomto listě jmenovaného osvobozuji . . . a týž stateček za svobodný potvrzuji a konfirmiruji. Takže dotčený Toman Palcar . . . jej může za svobodné proprie dědictví držeti . . . (Také může) skrze všelijaké poctivé obchody, handle, kupectví, formanství (užitky) vyhledávati; také ten svobodný stateček (může komukoli) osobám poctivým a vrchnosti příjemným odprodati . . . poručiti . . . darovati bez všelijakých ouplatkův (kromě auffanku čili laudemia 10 zl. ze sta). Také tenž Toman s manželkú a dítkami za poddané mancipia, pozůstalé dítky za sirotky nikoli jminění do sirotčích register zapisováni, k službám dáváni býti nemají, než toliko kdyby se Tomanovi zlíbilo z gruntův mých odtáhnouti a dítky ven voženiti nebo vyvdati, mají se

*) Totiž sídlo a zahrady z jedné strany folvarku mého a z druhé strany Jana Blažky ležíc; v předním poli za zahradú jeho jeden kus po půl lánu při potoku podle folvarku mého a poli Jana Vicherky, jde od cesty za humny, která do Opavy jde až do potoka hraničného Sádkovského; druhý kus po 9/4 mezi poli Jana Dubového a Jana Vicherky od Súhrad až také do potoka Sádkovského; v druhém poli po lánu mezi Foltinkovčí a Řehovčí od cesty, která od Kamence na Nevrlovo jde až do hranic Loděnických; druhý kus po 1/2 lánu mezi poli Jana Dubového a Řehovčí jde také až do hranic Loděnických; v třetím poli po 1/2 lánu mezi rolí Jana Knoby fojta a Jana Vicherky od cesty, která z Kamence na Štemplovec až do hranic Loděnických; druhý kus po 1/26 štvrti mezi poli Jana Knoby a Jana Vicherky od Kameneckých březin až do Loděnických hranic.

pořádně vypraviti; také jeho k prodeji nebo osazení toho statečku nutiti nemám, leč by se on a potomci jeho crimine laesae Majestatis anebo malefici pokuty neb trestání dopustili. A což se berně JMCísařské a sbírek zemských dotýče, z jednej čtvrti se sousedy Kameneckými spravovati povinen bude. Jemu také pouštím svobodnú pastvu a výhon po všech polích na sto ovec a deset kusův rohatého dobytka na zimu zavříti. Co před obecního pastýře vyžene, z toho bude podle jiných sedlákův sýpkou povinen. Za všechny tyto svobody, za odmrt, solné, vinné fury . . . za všechno všudy bude mně 15 zl. 9 groší počtu Opavského platiti — a já mám nad ním ruku ochrannou držeti. Tomu na svědomí jsem já svou pečeť přivěsiti kázal a připrosil urozených a statečných rytířův Jana Moše z Bitendorfu na Zlatníkách a Uhlířově, místodržícího ouřadů hejtmanského a komornického v knížetství Opavském; Jindřicha Moravického z Roudnice na hradě Branici, Boboluskách a Bratřikovicích, Karla Lichnovského z Voštic na Neplachovicích, Frydrycha Naffe na Obišově ten čas na Jestkovicích; Jana Jachyma Johnera z Vojnovic na svobodném dvoře v Hlavnici; Karla Vilíma Semoradského ze Semoradě na Mladecku, že jsú též své pečeti přivěsili. Jenž jest dán na Štemplovci den sv. Řehoře (12. martii) léta Páně 1658." [14]) L. 1732. dne 25. února František Josef hrabě Pražma Kameneckým nový vydal list na roli výš zpomenutou. Viz ostatek u Štemplovce. [[1]) M. I. 350. [2]) M. IV. 270. [3]) RP. I. 10. 13. [4]) Půh. VI. 25; psáno z „Semence". [5]) Půh. VI. 124. [6]) Půh. VI. 126. 127. 128. [7]) Ač. II. 151. [8]) Půh. VI. 531. [9]) Půh. VIII. 28. [10]) O. VI. 10. [11]) Opavský Týdenník 1879. 39. [12]) Tamtéž. [13]) Op. Týdenník. [14]) Původní list v matičném museu, daro-

vaný od nynějšího držitele toho svobodného statku p. Karla Krále.]

Kaménka = **Kamitz,** ves u Oder s mlýnem Červenkovským a se školou má 575 obyvatelů. Kaménka náležela vždy pod panství Oderské. (Viz Odry.) Když l. 1604. celé panství se zdvihlo proti pánu, podána i „Stížnosť dědiny Kaménky“: „Že lidé z Kaménky při dvoře Kamenském robotami nepovinnými robotovati musí — a že při dvoře není žádných úhorův (tudíž tím více roboty). Též chudí lidé chovajíc sobě pastýře, musí svině panské také pásti, a když svině některá panská umře, pastýř chudobný ji zaplatiti musí, a pán obci na pomoc na pastýře nic nedává. A pro tu příčinu pastýře dosti těžce dostati mohou. Valentin Klement, fojt Kamenský, stěžuje si, že jeho pán přinutil, aby ke dvoru panskému tu ve vsi dohlídal, dvůr otvíral a zamýkal. A pokudž se nejmenší škoda v tom dvoře stane, fojte plať. Jiřík Albrecht z Kaménky naříká, že pan jemu na jeho vlastním (slove Nová Kaménka) dříví bráti brání; k tomu jej téhož Jiříka vězením pokutoval, načež pánu 10 ovec a 6 zl. pokuty dáti musel.“ [1]) Viz ostatek u jiných osad téhož panství a u Oder. Pošel-li z této dědiny proslulý bratrský učenec Albrecht z „Kaménka“, není ještě zjištěno.[2]) [[1]) Roky III. 90 násl. [2]) Jirečkova rukověť.]

O. **Kampeldörfel,** zástavka s 29 obyvateli k obci Fulštejnu náležitá.

Kammer Alt, Neu, viz **Komora.**

Karlovec = **Karlsau** se 160 obyvateli sluje kolonie na pastviskách města Opavy vzniklá a půl hodiny od města vzdálená. Prvním stavením v těch místech byla hospoda, Tolochova jmenovaná, kteráž stála již

l. 1760. L. 1799. pastviska městská rozdělili a osadníkům rozprodali. Kolonie na počesť vítěznému arcivévodovi Karlovi pojmenována Karlovcem.[1]) [[1]) Srv. E. III. 183.]

M. **Karlovice**, ves severozápadně od Bílovce, má s Novým Světem 218 obyvatelů. Ta osada mezi léty 1767—1772 založena byla na zboží Slatinském a pojmenována na počesť Karoliny Josefy svobodné paní Sobkovny z Kornic.

Karlsbrunn severozápadně od Bruntále, lázně se 42 obyvateli k obci Dirzeifu příslušné. Místo to až do r. 1802. slulo „Hinnewider" po blízkém skalisku, na něž lazební hosté konají vycházky. Lázně ty vzaly původ od nejjasnějších velmistrů německého řádu, v jejichž lese se také rozkládají. Již l. 1768. Bruntalský místodržitel svob. pán z Riedheimu poznal vzácnosť zdejší vody. L. 1778. Bruntalský měšťan Josef Riedel, koupaje se v té vodě uzdravěl. Na to velmistr arcivévoda Maxmilian l. 1780. dal vodu lučebně prozkoumati, odkudž jedno zřídlo sluje Maxmilianovo. Týž založil lázně a 3 hostinské domy. Jeho nástupce vítězný arcivévoda Karel dal upraviti druhé zřídlo, odtudž „Karlsbrunn" jmenované, rozmnožil hostinské domy a přejal lázně pod vlastní správu, nařídiv i lékařský dozor. Po jeho nástupci arcivévodovi Antonínovi má třetí zřídlo své jméno. Velmistr Antonín dokonal dílo započaté upravením lesa v lahodný park. Karlsbrunn rozkládá se v údolí 783 metrů nad hladinou mořskou otočen lesy jehličnatými, kteréž chrání od studených větrů a poskytují vzduch na ozon velmi bohatý. Saisona trvá od 1. června do 30. září. Lázně jsou velmi vydatné pro chudokrevnosť, čivové nemoci a podobné. Zřídla jsou železitá a hojná na dvojuhličitan

železnatý. Obydlí poskytuje 15 hostinských domů a stravování opatřují dva hostince.

O. **Karlsdorf,** kolonie se 133 obyvateli, jižně od Osoblahy. Vznikla na dvořisku Novovesském l. 1785. na pozemcích k manství Dol. Povelicím příslušných. Viz Dolní Povelice.

Karlstál Nový, ves se 204 obyvateli k obci Vrbnu příslušná, tudíž na území Bruntalském položená, jest od Starého Karlstálu, viz Hutě, jen řekou Černou Opavicí rozdělena.

Karlstál Starý viz **Hutě.**

O. **Kašnicberk** u Osoblahy, ves se 167 obyvateli k obci Matějovicím příslušná, vznikla jakožto kolonie na dvořisku někdy k Fulštejnu náležitém l. 1785. a zároveň na počesť vrchnímu řediteli mor.-slez. státních statků Antonínu Valentinovi svobodnému pánu Kašnicovi z Weinberku, kterýž také biskupské statky Rusvald, Fulštejn a Dolní Povelice pro náboženský fond spravoval, Kašnicberkem pojmenována. Kašnic jest původ přemnohých kolonií, které na státních dvořiskách zakládány. Viz jeho životopis NB. 1869. 69.

Kateřinky = Katharein, městečko s farou a školou a 4292 obyvateli. Kateřinky do nedávna skládaly se z 8 obcí s 8 fojty. Jakožto jednotná obec s jedním úředním jménem „Kathareindorf" a s jedním vrchním fojtem vznikly teprve před 100 lety, i dostaly jméno po kostelíku sv. Kateřiny. Z úředního jména ujala se jen první čásť „Katharein"; naproti tomu vedle českého úředně přijatého názvu „Kateřinky" trvá ještě v lidu dále starožitný název „Předměstí", rozuměj Opavské. Ve starých soudních knihách slulo toto předměstí obyčejně Ratiborským a jednotlivé části jmenovali „u sv. Kateřiny", „u sv. Kříže", „v Černé ulici", „na

pastvisku", „na Ganzovci". Jest mínění již od jiných vyslovené, že Kateřinky byly starou Opavou. Taktéž ku pravdě podobno jest, že tu stávala stará celnice Opavská, neboť u kostelíka sv. Kříže sbíhaly se tři obchodní cesty: Krakovská, Ratiborská a Kozelská. Ačkoli sluly Kateřinky předměstím, nenáležely předce k Opavě, nýbrž původně byly zeměpanským zbožím, pro něž byl hlavou Hradec a později asi od r. 1417. zámek Opavský. Starou tuto příslušnosť zeměpanskou podržela jediné „obec knížecí". Poněvadž tato časť Kateřinek*) se zámkem Opavským od r. asi 1500—1614. měla za pány bezprostředně krále České, možná že slula tehda jako i Opava se jmenovala královským městem, obcí královskou; r. 1614. stala se majetkem knížat Opavských z rodu Lichtenštejnského (viz zámek Opavský). Od toho majetku zeměpanského nejdříve se odloučila obec od r. 1780. jmenovaná „Štětinská",**) kteráž před tím nepochybně slula obcí „panenskou" tak jako dotud ještě dvůr někdy pannám Klárkám náležitý sluje „panenským" dvorem. Po zrušení kláštera sv. Kláry (viz Opava, klášter sv. Kláry) skoupil panenské zboží pan Čejka z Badenfeldu a dal pod správu Štítinskou. Vedle Štítinské obce zdá se taktéž starožitnou

---

*) K obci knížecí počítalo se l. 1836. 26 sedlákův, 1 zahradník, 55 domkařů, a sice čísla: 134, 6, 139, 23, 210, 143, 18, 116, 122, 138, 225, 194, 131, 245, 112, 224, 83, 85, 123, 133, 24, 80, 98, 128, 148, 136, 109; 25; 251, 76, 257, 61, 70, 64, 155, 81, 93, 126, 10, 147, 63, 82, 151, 21, 22, 259, 53, 69, 74, 253, 49, 51, 255, 263, 226, 19, 38, 54, 58, 62, 128, 59, 126, 127, 71, 40, 126(b), 227, 250, 101, 50, 60, 75, 152, 39, 92, 68, 256, 141, 7, 3, 252, 254. 206.

**) K obci Štítinské počítalo se l. 1836. 1 sedlák a 34 domkařů, a sice čísla: 168; 43, 176, 179, 42, 118 (fara), 172, 167, 182, 177, 218, 223, 175, 164, 65, 179, 183, 217, 222, 165, 158, 77, 161, 173, 178, 221, 67, 219 (? 229), 166, 45 (mlynář), 66, 157, 181, 246, 247, 170.

obec „komendorská".*) Její dějiny, pokud se týče pánův, viz Opavu, komendu sv. Jana. Obec „minoritská" **) vznikla asi za knížete Viktorina okolo 1464. Její dějiny viz u Opavy minoritský klášter. Obec „Klimkovská",**†) tak jmenovaná teprve od r. 1595, vznikla okolo r. 1480. Byla příslušenstvím svobodného domu v zámecké ulici v Opavě, kterýž se jmenoval napřed Rohovského, potom Sobkovský, pak Bzencovský a na konec Vlčkovský (nyní české gymnasium). Viz od r. 1595. Klimkovice, pak Opavu, svobodný dům Vlčkovský. Obec „městská". Jak se podobá, ku starému fojtství Opavskému náležely pozemky na předměstí. Když časem to fojtství přešlo v držení města Opavy, vznikaly poznenáhlu na jeho pozemcích domky.**††) Obec „stavovská" měla jen 5 čísel, z níž lze uvésti jen čísla 115 a 216. Obec „Melecká" **†††) slula l. 1660. zajisté „Jezovitská". Když OO. z tovaryšstva Ježíšova l. 1754. přikoupili panství Melč a jemu poručili správu Kateřinského svého zboží, vznikl název Melecká obec, který zůstal i po zrušení řádu Jezovitského. Dějiny Kateřinek

---

*) K obci komendorské náleželi l. 1836. 1 dvořák, 3 sedláci, 29 domkařů: 97; 260?, 87; 31, 48, 105, 107, 32, 47, 192, 13, 29, 33, 208, 153, 11, 37, 104, 26, 193, 57. 262, 106, 110, 8, 209, 36, 12, 248, 44, 207, 159.

**) K obci minoritské. počítalo se l. 1836: 1 dvořák, 1 sedlák, 3 domkaři: č. 100; 121; 89, 98 (?), 154.

**†) K obci Klimkovské slušeli l. 1836. 1 dvořák, 6 sedláků a 7 domkařů: č. 78; 232, 137, 135 (Kašpar Kremser, fojt), 195, 79, 202; 199, 196, 197, 46, 198, 241, 200.

**††) K obci městské hleděla čísla: 189, 215, 2, 17, 185, 184, 228, 233, 242, 186, 144, 228a, 187, 229, 214, 244, 231, 41, 212, 213, 243, 230.

**†††) K obci „Melecké" slušel 1 dvořák, 1 sedlák, 2 zahradníci a 8 domkařů: č. 86; 94; 95, 191; 235, 88, 236, 237, 190, *234, 239, 238.*

mají nám prokázati, jak se poznenáhlu oněch 8 různých obcí vyvinulo, čili jinak, jak se čas od času zeměpanské zboží v Kateřinkách zmenšovalo. Kromě toho máme z nich poznati zvláštnosť, že v Kateřinkách jakožto na předměstí Opavském sídlela drobná šlechta, držíc značné svobodné dvory anebo jen skrovné usedlosti. — Nepochybno jest, pokud ještě Opavsko k Moravě náleželo, jakož městské území vymezené a ohraničené v moc dáno bylo městu a radě, že tak ostatek byl zeměpanským, zejmena tedy Kylešovice a Kateřinky, což oboje bývalo pod správou vladaře Hradeckého. Zprávy o území Kateřinském máme teprve z dob, když kníže Mikuláš II., vnuk krále Přemysla Otakara II. držel zemi Opavskou jakožto knížetství. Kníže Mikuláš, jenž panoval od r. 1318—1365, rok před svou smrtí vzdal pannám Klárkám Opavským statek „Romslov", o němž míníme, že se rozkládal v Kateřinkách nynějších.[1]) To jest počátek obce potomně Štítinské. Na svém knížecím území zbudoval Mikuláš do roku 1377. dva mlýny: veliký (nyní rafinerie) a podhorný nad parkem. Po smrti Mikulášově dostali půl země Opavské knižata Mikuláš a Přemek. Přemek panoval od r. 1377—1433. Kníže Přemek založil okolo l. 1390. kapli sv. Kříže a ustanovil při ní kaplana, který tu konal služby Boží. Tím viděl se komendor a farář Opavský zkrácena, pro kterou příčinu dostal však náhradou les u Vikštejna.[2]) Okolo l. 1417. zbudoval sobě zámek Opavský. Odtud na všecku správu Kateřinští chodili na zámek Opavský. L. 1417. týž kníže potvrdil bratrstvu Panny Marie nadání oltáře 2 hřivnami, i povolil, aby sedm ortu se dávalo ze zahrady mimo Opavu, kdež „Ganzov" slove, a půl hřivny ze dvou zahrad naproti

kostelu sv. Kateřiny.[3]) A podle tohoto kostelíka potomně veliká část Kateřinek se jmenovala, až i jméno své dostala. Po smrti knížete Přemka přejali panství knížata Vilém a Arnošt. Kníže Vilém chtěje založiti Františkanský klášter sv. Barbory při někdejším kostelíku sv. Jana Křtitele před branou Ratiborskou vzdal velebnému otci Janu Kapistranovi a knězi Mikuláši z Kozlí prostranství od Ratiborské brány až k dlouhému mostu[4]) se zahradou řečenou „Landrichter". L. 1464. koupil knížetství Opavské král Jiřík z Poděbrad, kterýž je ale postoupil svému synu Viktorinovi. Když po smrti krále Jiříka l. 1471. zvolen za krále Českého kralevic polský Vladislav, pro jeho uvítání v Opavě strojily se veliké přípravy, a byla to zajisté pěkná podívaná, když v průvodu 7000 jezdců a 2000 pěších po Krakovské silnici přijížděl okolo kaple sv. Kříže k Opavě. L. 1473. kníže Viktorin pustil městské radě Opavské bývalé fojtství se vším příslušenstvím přidávaje i to, což v předměstí Opavském (na Ganzovci) k tomu patřilo.[5]) A l. 1478. udělil klášteru sv. Kláry potvrzení na zahradu Ganzovskou.[6]) Tolikéž l. 1485. „Viktorin z Boží Milosti kníže Opavský, znajíce chudobu velebného Jiříka, guardiana a všeho konventu u sv. Ducha v městě Opavě — za duši kněžny manželky naší, jejížto tělo tu v kuoře u nich odpočívá — ode všech povozuov a měrek placení" osvobozuje.[7]) Patrně, poněvadž se o povozech mluví, týče se minoritského statku v Kateřinkách a snad i mlýnku. Roku 1485. přejal knížetství Opavské Uherský král Matyáš, a po něm l. 1490—1501. uveden v držení Opavska kníže Hanuš Korvín, jeho syn. Za knížete Hanuše Korvína hejtmani zámku Opavského Jan Rokycan a pak Pavel Ratkaj drželi kromě svobodného

domu v Opavě zajisté již pozemky v Černé ulici (potomně Klimkovskou obec); a tolikéž l. 1491. listem daným „v Budíně tu sobotu před sv. Martinem“ kníže Hanuš dal Jindřichovi Donatovi z V. Polomě osvobobození na dům v Opavě a také „místo k zahradě na našem Malém dvoře před Opavú, tu kdež stará ovčírně byla, na 14 prutů zdéli a na 6 prutů zšíři tak, aby Jindřich zahradu tu sobě udělati mohl, aneb co se jemu líbiti bude, bez všelijakých uplacování“.[8]) Z toho tedy rozumíme, že knížata Opavská kromě velikého dvoru před zámkem měli ještě malý dvůr v Kateřinkách. Když král Vladislav knížetství Opavské od Hanuše Korvína vykoupil, dal je ihned svému bratrovi Zikmundovi (1501—1511), pozdějšímu králi polskému. Avšak Zikmund na místě svém nařídil hejtmanem Albrechta Sobka ze Sulova na Vusoší. A ten, poněvadž byl cizinec, hleděl statku pozemského nabyti, totiž domu po svrchupsaném Pavlu Ratkaji od Vavřince Rohovského v Opavě a „3 lánů role se 6 čtvrtmi a 2 zahradami platnými a se 12 podsedky na předměstí Opavském“. Tento majetek l. 1507. král Zikmund potvrdil mu listem daným v Krakově. Toliká byla tehda obec Klimkovská. Za nedlouho přejal knížetství Opavské král Vladislav sám a držel je do své smrti (1511—1515). Tento král svůj knížecí Malý dvůr vzdal l. 1511. Václavovi Volšanskému z Volšan, osvobodiv mu ho ode všech platův. Tato věc učinila však nevoli, že král od knížecího zboží Opavského něco odtrhuje, pročež král Vladislav i jménem syna svého Ludvíka českým reversem daným „v Opavě ten úterý po velce noci“ l. P. 1511. se zavazuje, že darování těch „nějakých dvorů, rolí, luk, zahrad a domu se 2 pústkami“ svobodám toho knížetství nemá býti na škodu.[9]) (Viz

dvůr Volšanský.) Týž král Vladislav potvrdil také panu Sobkovi všecko jeho zboží na předměstí. Po smrti krále Vladislava zasedl na trůn český i uherský a držel též knížetství Opavské mladistvý král Ludvík (1515 až 1525). Možná již okolo l. 1490. nabyl tu na předměstí dvoru nějaký Sekula. Toho jména šlechtic, totiž „Mikšík Sekula z Leskovce“ vyskytuje se již l. 1484. Dvůr po tomto Sekulovi získal komendor od sv. Jana. Ale když komendor jej pustil Šťastnému Mošovskému z Moravčína, řečenému Frablovi, nemeškal Mošovský a dal si jej od krále Ludvíka potvrditi (viz dvůr Sekulovský). Po smrti Václava Volšanského odmrtem spadl dvůr Volšanský na krále Ludvíka, kterýž majestátem daným v Praze l. 1522. ten nápad pustil knížeti Kazimíru Těšínskému, hejtmanu Opavskému.[10]) A hned rok po tom l. 1523. majestátem daným v Praze pod Vyšehradem potvrdil Fabianovi Bzencovi z Markvartovic kup na zboží Sobkovské čili Klimkovskou obec. Tehda bylo na této obci 12 podsedků a jmenovali se jich držitelé: „Zubřický, Lebrant, Kačerský, Toman, Beneš, Kmoch, Marek, Solník, Filip, Volf“.[11]) Král Ludvík, jak známo, ve vojenském tažení na Turka l. 1525. zahynul utonutím v močále u Moháče, načež nastoupil král Ferdinand I. (1526—1564) z rodu Habsburského. Za tohoto Císaře a krále strhl se o „předměšťáky“ veliký spor mezi purkmistrem a radou města Opavy a mezi pány stavy knížetství Opavského. Jednalo se o bernu. Města brala městské poplatky od městských lidí, kteréž platy sluly kšosy; naproti tomu zase neplatili lidé na pozemském zboží usedlí různých dávek městských, nýbrž jen bernu dle lánů na ně uloženou od jich pánův. A Opavané pokládali předměšťáky za příslušníky městské. Naproti tomu stavové

uznávajíce, že někteří předměšťácí jsou na gruntech městských, ukazovali, „že oni na tom předměstí (Kateřinském) své lidi mají a někteří jsú i k zámku náležiti, což se hejtmana toho zámku dotýče". „Tu Jeho Milosť Nejjasnější kníže a Pán Pan Ferdinand (l. 1531.) takto vypovídati ráčil": „... kteřížkoli na gruntech téhož města šosovních sedí, povinni jsou šosy a berně z těch gruntův městu platit, nikoli ti, kdož sedí na gruntech panských".[12]) Že pak časem na Ganzovci zvláště před Jaktarskou branou se začalo mnoho stavěti, vymohli Opavané l. 1561. u téhož Císaře a krále Ferdinanda majestátu, aby lidé z domů předměstských přede všemi 3 branami, vystavených na městském pozemku, „plat dávali i jiné povinnosti podle obce Opavské".[13]) Proto tedy část Kateřinská patřila k městu Opavě. Po Ferdinandovi I. následoval Maxmilian II. (1564—1576), pak Rudolf II. (1576—1611), potom Matyáš (1611—1614). Za Rudolfa II. v Kateřinkách držel dvůr Šmakov (viz ten) Bernart Rybniker z Jeder, nařízený hejtman zámku Opavského, tudíž vrchní pán královské části Kateřinek. Za tohoto hejtmana vzdáno knížetství Opavské i se zámkem knížeti Karlovi z Lichtenštejna l. 1614, od kteréhož roku trvá název knížecí obec Kateřinská. Po knížeti Karlovi následoval kníže Karel Eusebius. Za tohoto knížete učiněn základ ke koleji Jezovitské 1642. Tehda byli Švédové v zemi, a Jezovité nabyli l. 1677 statku v Kateřinkách. O ostatních knížatech viz Opavský zámek. L. 1742. staly se Kateřinky pohraničnou dědinou, jedinou rakouskou po levém břehu řeky Opavice položenou. Následek toho také byl ten, že se ze zabraných částí pruských nastěhovalo mnoho lidstva do Kateřinek. L. 1754. zakoupili Jezovité panství Melecké a podřídili správu

svého zboží Kateřinského pod Melč, odtud název Melecká obec. L. 1759. pruské vojsko obsadilo Opavu. L. 1773. zrušen řád Jezovitský a statek Melecký i Melecká obec přešly ve správu státní. Když l. 1783. také klášter sv. Kláry zrušen, dostala se panenská obec pod správu do Štítiny. Poněvadž kostel a fara stojí na pozemku Štítinském, odtud patronat náleží Štítinským. Tou dobou různé ty obce dostaly vrchního fojta, a spojeny v jedno, dostavše i úřední jméno. Zrušením roboty přestala stará příslušnosť, i má nyní obec ta, l. 1863. na městečko povýšená, své purkmistry společně volené. L. 1790. fara zařízena a při ní i škola. Poněvadž svobodné dvory v Kateřinkách drželi za starých dob šlechtici, z nichž někteří znamenité úřady zemské zastávali, a poněvadž ty dvory různá již zapomenutá jména měly, sestavujeme zprávy o těchto dvorech, ačkoliv se nám nepoštěstilo, svésti jich dějiny až do přítomnosti. *„Dvůr Sekulovský“*. Jak již zpomenuto, vyskytuje se l. 1484. „Mikšík Sekula z Leskovce“. Ten nebo jeho potomek získal tu na předměstí dvůr, ale pustil jej roku neznámého komendoru sv.-Janskému v Opavě Gabrieli Kunstorffovi z Věvěří, kterýž žil mezi lety 1507—1523. Ale kněz komendor Gabriel svůj dvůr dal svému příteli Šťastnému Mošovskému Frablovi z Moravčína, kterýž potomně nabyl také druhého dvoru. Mošovský daní kněze komendorovo dal si potvrditi od krále Ludvíka samého, načež si statek ten vložil do desk Opavských l. 1526.[14]) S tím nebyl srozuměn nástupce Gabrielův, kněz komendor Mikuláš Hertvík, neboť l. 1528. žaloval Mošovského, „že drží dvůr na předměstí Opavském před Ratiborskou branou, Sekulovský, a on mi ho postúpiti nechce“.[15]) Zemské právo si nevědělo rady, co učiniti. A tak mezi oběma pány

nastaly veliké kyselosti, neb léta 1532. žaluje kněz Mikuláš Hertvík Mošovského, „že mi Kateřiny služebnice mé sbil, srúbal v městě královském Opavě". Naproti tomu zase Mošovský pohoní kněze Mikuláše, „že mi postaviti nechce šafáře svého, který mi dobytek rohatý na ten čas z pastev svobodných zajímal a do dvora jeho v Malých Hošticích vehnal".[16]) A spor o ten dvůr vlekl se potomě do r. 1530., až se té věci ujal nejvyšší mistr převorství Českého v Strakonicích, Jan starší z Vartenberka, jenž dal plnou moc synu svému Jiříkovi z Vartenberka, komendoru Hrobnickému a správci komendorství Opavského, aby tu věc skoncoval. Což se stalo takovou úmluvou, že sice ponechán dvůr Sekulovský panu Mošovskému, avšak že knězi Jiříkovi z Vartenberka sto kop groší českých do vánoc nejblíže příštích položiti má.[17]) Tak zůstal dvůr Sekulovský Mošovskému, kterýž jej nepochybně spojil se dvorem Malým, neboť potomně se již nemluví více o dvoře Sekulovském. *„Dvůr Malý" = „Volšanský" = „Gelarovský"*. Ke konci 15. století měli knížata Opavská svůj dvůr Malý na předměstí Ratiborském. Od tohoto dvoru l. 1491. kníže Hanuš Korvín k domu Opavskému dal „místo k zahradě na 14 prutů zdéli a na 6 prutů zšíři, aby sobě tu zahradu nebo co se jemu líbiti bude udělati mohl".[18]) Než dvůr Malý zůstal jen do r. 1511. v držení zeměpánů, neboť jej toho roku k prosbě krále Zikmunda vzdal král Vladislav panu Václavovi Volšanskému z Volšan. L. 1522. majestátem daným v Praze král Ludvík oznamuje, „jakož jest věrný milý Václav Volšanský v Opavě bez dědiců zemřel, kdež jest statek jeho na nás připadl, ten všecek statek po témž Václavovi knížeti Kazimírovi, hejtmanu Opavskému . . . dali jsme a mocí tohoto listu

dáváme".[19]) Na to hned kníže Kazimír dvůr Malý na předměstí před Ratiborskou branou, kterýž byl někdy Václava Olšanského se všemi zahradníky vložil Šťastnému Mošovskému z Moravčína.[20]) Pan Mošovský byl buď tehda nebo později úředníkem na Fryštátě v Těšínsku, i měl potomně nesnáze o dluhy nebožtíka Volšanského, o 50 zl. knězi Matějovi, faráři Slavkovskému povinných, a o sumu Reginy dcery nebožtíka Drejmandla.[21]) L. 1524. pohnal Fabian Bzenec Šťastného Mošovského, že nebožtík Volšanský zůstal dlužen nebožtíkovi Petrovi Krejzníkovi z Kreyzenberku, hofrychtéři dvoru biskupského, ješto já dáním paní Magdaleny z Greyzeneku, dcery nebožtíka Petra Kreyznikerovy k tomu dluhu právo mám.[22]) Téhož roku pohnal jej i Matěj farář Slavkovský. L. 1528. p. Šťastný vložil 500 zl. věna na Malém dvoře i na domě v městě Opavě manželce své Anežce z Gočalkovic.[23]) Pana Šťastného Mošovského se mnohonásobně zpomíná v knihách soudních; na př. byl l. 1546. na komendě u sv. Jana přítomen, když Slavkovský pán, Hynek Vlk z Konecchlumu, zavraždil úředníka Hradeckého Bišofshajma. Když l. 1558. zemřel, dědil Malý dvůr druhý jeho syn David Mošovský. Tento ale l. 1564. vložil dům svobodný v zámkové ulici v Opavě (nyní Sedlnického) a dvůr Malý Lackovi Ojířovi a z Fulštejna na Oldřišově.[24]) Po páně Lackově smrti uvázaly se v to zboží jeho sestry Anna a Mandalena z Fulštejna na Linhartovách (viz tam), které ten statek pustily své švakrové Mandaleně Rotmberkovně z Ketře, vdově po panu Lackovi. A ta již l. 1572. prodala to všecko zboží i s tím domem panu Zikmundovi Sedlnickému z Choltic.[25]) Leč pan Sedlnický odloučiv od toho statku dvůr řečený Švobov (viz Švobov), prodal téhož

r. 1572. Malý dvůr, jmenovaný též Velký Olšanský, i s tím domem v Opavě slovutnému Benešovi Gylerovi z Lilienfeldu, po němž to zdědily jeho děti Ezechiel, Gothart, Alžběta a Marina, na jejichž místě l. 1588. Ezechiel i ten dvůr i ten dům prodal městské radě Opavské, která dům svobodný „Gelarovský“ prodala Kašparovi Pruskovskému a na Hradci; od toho dvoru Malého pak zase dvě čtvrti role odprodala vladykovi Janovi Svatopolskému z Jablonnej.[26]) L. 1590 vladyka Jan Svatopolský tyto dvě čtvrti role vložil vladykovi Janovi Reybnicovi z Petrovic.[27]) Tak vznikl nový statek, kteréhož sledovati nelze. Brzo potom držel dvůr „Gelarovský jináč Olšanský“ Bartoloměj Bruntalský z Vrbna a na Frýdku, a l. 1604. prodal velebnému knězi Alexandrovi Pannathusovi guardianu od sv. Ducha mlýn s jedním kolem moučným. Po smrti pana Bruntalského držela dvůr svobodný Volšanský paní Anna Vyškotovna z Vodnik a na Frýdku, vdova nebožtíkova, kteráž l. 1612. ten dvůr s jedním lánem ve 3 polích prodala urozenému vladykovi Karlu Rorovi z Rataj za 27.000 zl. Tento zase přikoupil od kněze guardiana Pavla Meinharta ten mlýn k tomu dvoru Gelarovskému příslušný za 350 zl.[28]) Ten mlýn slul ještě l. 1643. Rorovský. Na tom dvoře seděl pan „Karel Rur z Rataj“ l. 1609,[29]) neb l. 1608. Jan Bělčovský z Bělčovic na místě paní Anny Lorencdorfovny z Lorencdorfu, vdově po vladykovi Jakubu Zikmundovi Ḩercikovi z Hunětic, prodal čtvrť role Karlovi Rororovi z Rataj a na dvoře Olšanském. K roku 1614. vyskytuje se Marek Ror z Rataj. Okolo těch časů sedělo tu v Kateřinkách několik šlechticů: 1609—1616 Václav Halčnovský z Halčnova, a 1609 Adam Studenka ze Slatiny na svobodném domě na předměstí Ratiborském. Co se tkne dvoru tohoto, již

jen k r. 1643. máme o něm zprávu, kdež Magdalena Halamova, rozená Macákovna z Otenburku a na dědičném dvoře v Opavském předměstí, odprodává od svého dvoru „Alšanského“ čtvrť pole za kostelem sv. Kříže s loukou za dvorem pana Sedlnického a za mlýnem Rorovským Adamovi Studenkovi za 500 zl. Opavské měny. Zdali ten dvůr potomně se dostal k Medkovskému, nebo ale přešel potomně na Melcery z Frydberku, jejichž poslední potomek l. 1677. to zboží vzdal Jezovitům, nelze toho času určiti, poněvadž všelikým drobením a odprodávaním vznikly dvory prarůzných jmen jako „Švobov“, „Šmakov“, ano i „Hlupovice“ a jiných jmen. L. 1614. jsou podepsáni o dvůr Medkovský Marek Ror z Rataj, Jiřík Oderský z Lideřova a Kryštof Sedlnický z Choltic „und auf dem freien Hofe zu Hluppowitz“. *„Šmakov“*. L. 1601. a 1602. píše se pan Albrecht Donat z V. Polomě „a na Šmakově“, jehož manželka Alina Rotumberkovna z Ketře a z Drslavě „a na svobodném dvoře slove Šmakově při městě Opavě“.[30]) Avšak již l. 1610. pan Bartoloměj Rybniker z Jeder dvůr Šmakov s půllánem role ve třech polích prodal Jindřichovi Hynalovi z Kornic, zemskému písaři, za 1600 zl., témuž, jenž držel „Nový Dvůr“.[31]) (Viz Nový Dvůr.) Spojil-li Hynal Šmakov se svým druhým dvorem, mohlo se jméno zapomenouti. *Dvůr „Švobov“ = Medkovský* byl, jak se podobá, nejznamenitější, neboť měl svou vlastní jurisdikci na čís. 7, 21, 22, 288, 263, 149, 152 a 100. Okolo r. 1570. ode dvoru Malého čili Olšanského (viz dvůr Malý) odloučil pan Zikmund Sedlnický „sídlo a zahradu na Ratiborském předměstí, na kteréž prvé nějaký Pavel Šuster seděl, a čtvrť role ve třech polích a půl louky slove Puchýř“, což vše odprodal Valentinovi Laryšovi

ze Lhoty.[32]) L. 1573. bratr Valentinův, Petr Laryš ze Lhoty, vložil na tom zboží věno své manželce Rebece Kotulinské z Kotulína.[33]) L. 1578. týž pan Petr dal své manželce toliko zápis rukojemský na těch 350 zl. věna peněz Opavských pod tím závazkem, že má ten svůj vklad toho dvoru „Švobovského" vymazati, což se i stalo, ješto paní Rebeka prodala a vložila „dvůr slove Švobovský a zahradu, jednu čtvrť ve 3 polích a půl louky Puchýř" svému manželovi Petrovi Laryšovi ze Lhoty.[34]) Ale již l. 1589. zboží to pro dluhy „zvodem, odhadem a přiděděním" vloženo zemskému hejtmanu Ondřejovi Bzencovi z Markvartovic, ale připsáno do desk: „Vklad dvoru Švobov Ondřejovi Medkovi".[35]) Patrně tedy zmíněný Ondřej Medek jakožto nejpřednější věřitel páně Laryšův toho statku nabyl. Za nedlouho držel dvůr Medkovský Frydrych šlechtic Muzman, kterému l. 1610. měšťané Opavští Hendrych Richter a Jan Jež vložili půl dvoru slove Malý Olšanský se 6 čtvrťmi role, se 2 zahradama a jedním domkem se třemi lukama ve třech polích za 3300 zlatých za dědictví.[36]) Léta 1613. Frydrych Muzmann a „na svobodném dvoře Volšanském" (Malém) manželce své Mandaleně Macákovně z Otenburku $^1/_2$3 tisíce věna vložil.[37]) Než l. 1614. v úterý po sv. Michale týž Muzmann a „na svobodném dvoře blíže Opavy" prodal dvůr Medkovský pozemský, nikomu nezávazný v Ratiborském předměstí se zahradou blíže ulice, kterou se jde ku špitálskému mlýnu, za 250 zl., odtáhnuv od toho 2 čtvrti i louku, z níž bude Muzmann daně a povinnosti konati Adamovi Studenkovi ze Studenky.[38]) Po smrti Muzmannově provdala se paní Magdalena Macákovna za svob. pána Halamu z Jičína, i odprodala 1643 od svého dvoru (Malého) Olšanského čtvrť

pole za kostelem sv. Kříže s loukou za dvorem pana Sedlnického a za mlýnem Rorovským témuž Adamovi Studenkovi za 500 zl.[39]) Tak se veliký statek Muzmannův rozdělil na dva, totiž Olšanský Malý a Medkovský. Kdo po paní Halamové po roce 1643. ten dvůr držel, třeba vyzkoumati. Co se týče Medkovského dvoru, na tom seděl Adam Studinka, kterýž měl za druhou manželku rozenou slečnu Varkočovnu z Dobërtic († 1669). Pan Adam, poslední svého rodu, jehož předkové déle než 150 let drželi Slatinu, za Švédské války konal v zemi znamenité služby i † před r. 1658. Jeho jediná dcera Zuzana Studenkovna, provdaná za Jana Lubovského z Lubovic, zdědila Medkovský dvůr po otci, a prodala jej 1684. dne 20. prosince Františkovi Oldřichovi svob. pánu z Poppen na Bílovci a Sedlnicích za 850 zl. Tento však l. 1695. jsa již pánem také na Jestkovicích prodal Medkovský dvůr Polexině Zuzaně hrabince z Hodic, rozené hrabince z Mansfeldu za 1500 zl. Tato však za 2 léta pustila jej za 1300 zl. Sabině Rosině rozené slečně Wiltovně, ovdovělé svobodné paní ze Zvole a Koldštejna („Swollen & Guldenstein"). Téhož roku 1697. její bratří František Ferdinand a Gothart Ignác Wiltové povýšeni do stavu šlechtického s přídomkem ze Schlangenfeldu. Tito bratři po sestře zdědili dvůr Medkovský, ale mladší zůstaviv 3 syny † 1719. Starší bratr František Ferdinand 1728 odprodal Františkovi Šobertovi, sládkovi a arrendatorovi ve Vávrovicích, kus pozemku za 50 zl. s tou podmínkou, že bude platiti 18 kr. ochranných a opravních peněz[40]) a dávati 2 achtele piva. Téhož roku také za 54 zl. Janu Görtzovi z Aštejna prodal kus pole od čtvrti za Jezovitským dvorem. Prostřední ze synův Gothartových Karel Filip Wilt ze Schlangenfeldu

přikoupil l. 1751. od Karla Josefa šlechtice Šimonského nějaké pozemky „u svaté studénky nedaleko sv. Kříže".[41]) A. l. 1755. týž Karel Filip přikoupil ke svému statku ještě $^1/_4$ role Klementské od Opavského měšťana Václava Ritta (?).[42]) Medkovský dvůr jest nepochybně týž, který náležel šlechtické rodině Gastheimbův. *Nový dvůr = Jezovitský Nový.* Dle desk zemských pan Kryštof Bzenec z Markvartovic ve své obci Klimkovské „osvobodil dvůr ode všech dávek a sbírek, a povinnosti na svůj ostatní majetek na předměstí Opavském přenesl" [43]) nejspíše Jindřichovi Hynalovi z Kornic, zemskému písaři. Ale již léta 1612. uvázal se veň Hynek Štablovský z Kovalovic a na Sosnové; jelikož ale za něho byl ručil 2250 zl. pan Perchtolt Tvorkovský z Kravař na Raduni, přejal tento pán dvůr Nový s jedním lánem role ve 3 polích. Pan Perchtolt byv uveden na mizinu válkou pobělohorskou, kdež mu markrabí Krnovský Raduň dokonale zpustošil, pustil ten dvůr nepochybně pánům Bruntalským, kteří ten dvůr dále drželi až do r. 1682. Pod vkladem, kterým se dvůr Nový zapisuje panu Perchtoltovi, připsáno: „Tento vklad k žádosti Ferdinanda Oktaviana hraběte z Vrbna vymazán a zas panu Patru rektorovi kollegia Jezovitského vložen dne 19. prosince 1682." Tím statkem rozmnoženo zboží Jezovitské v Kateřinkách. Rozumí se samo sebou, že dvůr tento od obce Klimkovské připadl k Melecké. Po zrušení řádu Jezovitského léta 1773. statky řádové byly konfiskovány, i zakoupil léta 1781. Nový dvůr, a sice panské sídlo, obydlí šafářovo, chlévy atd. i se 211 měřicemi pole za 10.691 zl. Jan Kasching, kterýž ten statek č. 86 prodal r. 1827. své neteři Terezii Groegrové a ta 1829 Josefovi Beinhauerovi. Nyní ten dvůr drží Karel Beinhauer. *Dvůr Hufův*

z Kantorova. Podobněž jako dvůr Nový týž Kryštof Bzenec z Markvartovic na Klimkovské obci v „den sv. Martina“ listem daným na Klimkovicích l. P. 1597. osvobodil svému příbuznému Danieli Hufovi z Kantorova „roli a nově vystavené sídlo — tak, aby on Daniel a potomci jeho měli vždy za ochranného pána toho, kdo v držení těch lidí v Černé ulici bude“, t. j. pána Klimkovské obce.[44]) Výtah z té listiny viz v 5. progr. českého gymnasia Opavského. Co se držitelův toho dvoru v 16. a 17. století týče, nelze ničeho pověděti. Na počátku 18. století držel ten dvůr Kryštof Štrauch, sládek. Okolo l. 1740. dědila ten statek dcera, kteráž měla k manželství Jana Filipíka. Tento Jan Filipík měl dva syny, Jana a Antonína. Mladší se stal medicinae doktorem a žil v Rakousích, až se na stará léta přestěhoval zase do Kateřinek, kdež měl obydlí v domku, na jehož místě vznikla potom vinopalna a později továrna na škrobový cukr. Jeho bratr Jan přejal 1804 za 9000 zl. dvůr, zaplativ místo laudemia jen 3 dukáty vrchnosti Klimkovské. L. 1836. přejali ten statek jeho syn též Jan a manželka Janova Marie Uvírova. Jan Filipík, kterýž se psal Filípek, byl vysocevzdělaný muž, zvolený za poslance, jenž založil nejstarší spolek český ve Slezsku, totiž zpěvácký v Kateřinkách. Nyní drží ten dvůr Karel Filipík. Bývalý ***dvůr minoritský*** č. 100., kterýž OO. minorité l. 1788. byli dobrovolně prodali, drží Ferdinand Beinhauer. Dvůr někdy ***komendorský*** číslo 124. známý pode jménem Rudinského náleží nyní Josefovi Janotovi. Rudinští měli pohřeb svůj, jak nápisy svědčí při kostele sv. Kateřiny. Dvůr *Chanovského* čís. 146. byl prý někdy Jezovitský starý dvůr; dvůr obce *Kateřinské* č. 129. býval také Jezovitským. Na čís. 168. býval dvůr ***Klárisek***

(panenský), potomně Michalovi Válkovi náležitý. — Jakož na mnohých těch dvorech seděli šlechtici, příhodno bude některé kulturní obrázky ze života těchto Kateřinských šlechticů připojiti. Mikuláše Hercika z Hunětic l. 1574. paní Marta Nosova z Hrabové pozůstalá vdova po Jiříkovi Hercíkovi z Hunětic, žalovala, „že jest v neděli květnou minulú v nebytnosti mej, kdy sem v kostele při správě křesťanskej byla, na stateček a dům muoj mně od neb. pana manžela mého věnem zavedený v mírné a pokojné zemi JMti Císaře Pána mého nejmilostivějšího, opovrhnúc řád a právo vší země Slezskej (!), vpád učinil, 2 koně vzal a vylámajíc vokno, do světnice mé pacholka svého vsadil a tam pobral a nade mnú sirú vdovú nemalý pych provedl".[45]) L. 1575. přišel Balcar Boksdorf z Elster s Konradem Štylcem, fenrychem, na předměstí do domu Mikuláše Hercika; ale ten Balcara nechtěje vpustiti, dal mu políček; Balcar vrátil políček — a tak se „dobytú braní" pustili do sebe, až zraněný Balcar odtáhl.[46]) Téhož roku měl Mikuláš Hercík horší spor s Dorotou Mrnkovou, měšťankou Opavskou, „že Hercík v domě mém syna mého Jana probodl a zranil, takže od toho nebožtík, nemohúce se zhojiti umříti musel".[47]) Ovšem udal Mikuláš příčinu, že mu Mrnkova nadávala zrádci a šelmův.[48]) L. 1578. zase pan Albrecht Kravařský ze Šlevic stěžoval si do Mikuláše Hercika, „že do domu mého v Ostrožné ulici za Kašparem, pacholkem mým, skočil, jej honil; já jej v tom pamatoval, a von lajíc... v seker matr (pravil), ‚zabils jednoho, nezabiješ mne!'[49]) Mikuláš Hercík seděl patrně na městských pozemcích. Brzo potom dostal se na Moravici pod pannu Dorotu Stošovnu z Kounic, kteráž ale poznavši jeho povahu urvalou, hleděla se ho zbaviti,

kážic, aby grunt osadil. Tuť l. 1582. žaluje, kterak ho prý panna Dorota „k tomu nouti (!), abych grunt prodal a správu o mně panu hejtmanovi činí, abych ji lidí biti a střileti chtěl“.[50]) A páni soudcové mu té žaloby ani nesoudili. Tou dobou seděl na předměstí také Jiřik Pačinský z V. Pačiny. Toho l. 1582. purkmistr a rada Opavská žalují: „že jest v sobotu po hromnicích zde v městě císařským, pokojným, v Ostrožné ulici před domem Valentina Michala, bednáře, nočním časem po třetí hodině až do 11. hodiny střílením mnohodesátekráte z ručnic svých svú vůli provodil“.[51]) Také bednář Michal podal žalobu. K r. 1592. udává se zřejmě, „že seděl na dvoře před městem Opavú, jež slove Ratiborským“.[52]) L. 1602 dne 30. ledna měl pohřeb „urozený vladyka Stanislav Pačinský v kostele sv. Panny Kateřiny na předměstí Opavském“, i byli tu přítomni Jiřík Huf z Kantorova a nějaký vladyka Balcar Zenec. Tento poslední po smrti Kryštofa Bzence čekal na dědictví (Klimkovice), i poněvadž dopřál pan Kryštof svým příbuzným Hufům svobodného dvoru tu v Kateřinkách, udržovali přátelství se vdovou páně Kryštofovou. I pohádali se oba o to na pohřbě, pročež potomně se žalovali.[53]) Jakub Macák, vladyka z Otenburku seděl na dvoře před městem Opavou l. 1598. i měl l. 1600. rozepři s panem Vaneckým na Porubě, poněvadž o něm v listě daném „na dvoře před městem Opavú ve čtvrtek před sv. Havlem l. 1600.“ napsal vladykovi Jiříkovi Zajíčkovi v Lagnově „ležácké“ přísloví „kdo ručí, že toho mučí“.[54]) L. 1578. Jan Otík z Oldřišova vyžádal si roku s Jachymem Vichrovským z Vichrova, že l. 1578 o jarmarce v Opavě „přijdúc do domu mého na předměstí přede mou manželkou velice lál — a po ulici křičíc, vejda do jedny

hospody do města, že mej manželky neupral, toho litoval".[55]) Konečně ještě obrázek o Adamu Oderském z Lideřova a na Oldřišově, jehož manželka urozená vladyka Mandalena Planknarovna z Kynšperku od něho odloučena žila v domě svém v okršku Opavy. Tato paní žaluje l. 1596. na svého manžela, „že jest v pátek přede dnem o $^1/_2$ 11. hodině den památky všech Božích Svatých do domu mého s pomocníky v šatech momoračských, majíc na tváři larvy nebo-li maškary vpadl, svú vůli velikú nade mnú ubohú ženú provedouc: Vyjdouc já z pokoje svého, chtíc se dověděti, jaký by tam pokřik v domě mém povstával a majíc svíci v ruce svej, braní dobytú bodmo na mě udeřil a potom i z ručnic po mně, když sem zhůru do komory své se navrátila utíkajíc, střílel".[56]) L. 1597. „v pondělí před sv. Jiřím o třech a dvaceti hodinách vladyka Frydrych Kotulinský z Kotulína na Kopčisku z města Opavy jedouc do domu svého" (nejspíše do M. Lazec), tudíž skrz Kateřinky, a tu jest vladyka Adam Oderský „bez všelijaké příčiny ode mne dané s pomocníky svými a s čeládkú svú v několikonáste osob na koněch i pěšky na svobodné cestě mne zastoupil. Napomínajíc já jej — žaluje Kotulinský — množstvíkráte, aby předkem na Pána Boha, na řád a právo i tudíž sám na sebe pamatoval. A poněvadž sem výše osmi neděli v trestání Božím (nemoci) byl, takže ledva o své moci choditi mohu, aby sobě nápravy ze mne nečinil, moci a pychu nade mnou neprovodil. Jestli sem jemu co scesten (!), že mu práv sedíc pod pořádkem práva bejti chci. On na to nic nedbajíc sám k ručnicím na mne se trhal i s čeládkú svú vlaským jazykem,[57]) aby mne neživili, popúzel, mne slovy nerozmyslnými a hanlivými — haněl, šeredil a lál. Nad to výše mne

k závazku nenáležitému s pomocníky svými, abych proti němu nebyl, mne mocí přinutil, mé ručnice, které sem na kočím svém měl, mi přehledával, peří z klobouku mého mě tolikéž s mocí vzal a tak nade mnou moc, svú vůli a pych provodil".[58]) Ta žaloba potom nebyla souzena, poněvadž vladyka Frydrych Kotulinský zemřel. A Kotulinští takový skutek zase nedarovali Oderskému, i mstili se na čeledi Oderského. Slyšme žalobu Oderského: „že jest l. 1597. v ponděli po sv. Margaretě na předměstí Ratiborském jdouc Jan Krejčí, lokaj můj, po potřebě mej — vod dlúhých lávek, a nesúc flaši piva na rapíru na rameni svém: tu jest týž Karel Kotulinský jdúce s Frydrychem Skřišovským a zhlídnúc tohož lokaje mého, krátkú ručnici vytáhnúc, kohútek k ní přiložíc slovy fuklivými k němu promluvil: ‚Tu-li's šelmo!' na něho zkřikl, až prach na panvičce zahořel. Kdyby jej Pán Bůh zjevně nebyl střehl, že jest jemu ta ručnice zapověděla, jej zamordovati usiloval".[59]) Petr Laryš ze Lhoty „a na dvoře Švobově" l. 1581. vyžádal si roku s Gabrielem Gylarem z Lilienfeldu, „když sem s manželkú svú z Opavy do dvoru svého šel", že ho slovy hanlivými urazil. Páni soudcové uznali, že takové věci souditi nebudou, poněvadž „Gylar stavu rytířského nepožívá".[60]) Dvě léta později Petr Laryš se svým soujmenovcem Mikulášem Laryšem z Načeslavic v Opavě se pohádali, kdež Petr Mikuláši vytýkal, že jest cizinec z Opolska přistěhovalý.[61]) K r. 1596. přihodilo se mu s vladykou Frydrychem Skřišovským z Křečkovic u proslulého hospodáře Opavského Šimona Kunce 4 neděle „ležeti",[62]) a jakož z dlouhé chvíle na dlužníka pili, Skřišovský mu pravil: „psi se mnou pili". To bylo tím větší urážkou, poněvadž potomně týž Skřišovský před touž

hospodou o zem ho porazil a v hlavu ho poranil.[63]) Jindřich Hynal z Kornic a na svobodném dvoře „Švobově", jsa zemským písařem, měl tuze s kopce na Jiříka Širockého z Široké a v M. Lazcích i na jeho manželku Mandalenu Vlkovnu z Konecchlumu, neboť prvnější mu l. 1596. v pátek na den sv. Františka v Opavě „v tom místě, kdež ryby prodávají", „pes kudla" i jinak škaredě nadával, a paní Mandalena zase o něm sudímu Krnovskému téhož roku, po smrti svého manžela, napsala, „že Hynal tomu dávno navykl lidi motati a za nos voditi". Z toho nastala pořádná rozepře, neboť o rozeznání té pře „Jindřich Hynal se (l. 1602) jest na JMť Císaře jakožto krále Českého odvolal". Zatím však zemřela paní Mandalena. Lépe se mu podařila 1598 žaloba na Balcara Zence, kterýž ho musel odprositi před zahájeným soudem.[64]) Z poddanských poměrů různých obcí Kateřinských celkem málo se zachovalo. Nejvíce známe o obci Klimkovské. L. 1597. v pondělí před sv. Martinem dvěma listy danými na Klimkovicích pan Kryštof Bzenec z Markvartovic osvobodil lidi poddané z předměstí Opavského „k domu mému svobodnému v Opavě[65]) náležející" od roboty a to takově, aby „každý puollaník platu stálého 4 zl., 1 čtvrtník dva zl., zahradník jeden zl. 3 groše, a ti, co mají menší zahrádky, totiž Jan Moravec a Blažkova vdova, po 27 groších počtu Opavského dávali". Druhým listem pustil týmž lidem svým v Černé ulici odmrt, začež pololaníci po 20, čtvrtníci po 6 a zahradníci po 4 groších počtu Opavského dávati budou. A jakož také prvé „za vuoli měli, když který statek svůj prodal, že sou sobě kupy své při právě městským zapisovati dávali; při tom aby zůstaveni byli".[66]) Kdy ostatní obce odmrtu osvobozeny byly, nevíme. Že pak

zejmena z minoritské obce na př. z „mlýnka“ do kláštera odváděli slepice, zřejmo jest, že ty slepice za odmrt dávali. Co se tkne správy vrchní, kam se odváděly daně, kde se povolení k ženitbě bralo, kde se odvod konal atd., to jest jisto, jako Klimkovská obec drahně časů do Poruby, tak že Melecká obec do Melče, Štítinská na Štítinu, sv.-Janská na komendu, a knížecí obec na zámek Opavský chodily. Kteří rodáci odtud pošli, viz Rodáky. [1) Kr. 343. 2) Kr. 411. 3) Kr. 437. 4) Opavská priv. 28. 5) Op. priv. 34. 6) Tiller. 7) Tiller. 8) O. VII. 38. 9) Op. priv. 58. 10) O. IV. 1. 11) O. IV. 12) Op. priv. 121–2. 13) Op. priv. 101. 14) O. IV. 15. 15) Půh. VIII. 224. 16) Půh. VIII. 313. 320. 17) O. IV. 17; V. 14–16. 18) O. III. 38. 19) O. IV. 1. 20) Tamtéž. 21) Půh. VIII. 29. 30 k r. 1523. 22) Tamtéž 64. 23) O. IV. 16. 24) O. VIII. 11. 25) O. VIII. 26. 29. 26) O. VIII. 7. 10. 27) Tamtéž 15. 28) O. X. 12. 27. 29) Tak se podepsal o mlýn papírný. 30) O. IX. 4. 5. 31) O. X. 18. 32) O. VII. 30. 33) Tamtéž 31. 34) O. VII. 45. 35) O. VIII. 14. 36) O. X. 19. 37) O. X. 30. 38) Medkovská gr. kniha. 39) Tamtéž. 40) „Schutzgeld“. 41) Týče se snad oné rozhlášené studénky na Hoštických lukách při mlýně Lučeném. 42) Z Medkovské grunt. knihy. 43) O. X. 27. 44) O. VIII. 31. 45) Roky I. 10. 46) Roky 39. 47) Roky 45. 48) Roky 75. 49) Roky 98b. 50) Roky I. 143. 51) Roky I. 141. 52) Půh. XXII. 146. 53) Roky III. 59b. 54) Roky III. 49b. 55) Roky I. 101. 56) Roky III. 10. 57) Ta řeč byla u šlechty tehda oblíbena. 58) Roky III. 15. 59) Roky III. 28. 60) R. I. 81. 61) Roky I. 153. 62) O této eksekuci pro dluhy viz v Koledě můj článek „Ležáci“. 63) Roky III. 7. 64) Roky III. 21. 22. 65) Nyní české gymnasium. 66) Viz 5. progr. česk. gymn. Op.]

T. O. **Kawarn** viz **Koberno.**

Ketř = **Katscher**, severovýchodně od Opavy, město biskupské. Okolo roku 1250., když král Přemysl Otakar II. pohraničný hvozd Moravsko-Opolský dal osaditi, pústil také biskupovi Brunonovi část, jakož lze domysliti. I zpomíná se l. 1266. na listině dané biskupem Brunonem na Fulštejně biskupského kaplana Jana „de Ketscher".[1]) Jest to nepochybně tentýž Jan „de Kescer", kterýž jsa kanovníkem Kroměřížským, svědkem byl l. 1267. rozsudku mezi opaty Vilimovským a Velehradským.[2]) L. 1267. v závětu svém kněz biskup zpomíná, že dal v Ketři („Keytser") nasypati rybník a mlýn o pěti kolech zbudovati.[3]) L. 1269. prodlévaje v Ketři („Ketcer") kněz biskup vydal list na založení města Brušperku.[4]) A 1273 opětně listem daným v Ketři („Keltschir") svému věrnému Janovi Vrolenvez-ovi vzdal 10 lánů role ve vsi naší Ketři, kteréž zboží jeho Janova sestra, pozůstalá vdova po druhdy Alši Stangovi[5]), v léno drží, aby zpomenutý Vrolenvez toho zboží nabyl, až by jeho sestra s vůlí Boží se světa sešla.[6]) Léta 1275. biskup Bruno mistru Alexandrovi vzdal třetinu mlýna Kečerského („Ketschir") v dědičný majetek a to takově, že opravné práce na rybníku a ve vnitřku mlýna budou konány na náklad biskupův.[7]) L. 1280. staričký biskup Bruno v Ketři jednal o Liptyni za přítomnosti mnohých a znamenitých pánů.[8]) Listiny této o Liptyni vydané a mnohých znamenitých svědkův přítomných někteří zpytatelé dokládají se, dovodíce, že biskup Bruno na Opavsko proto přibyl, aby královnu Kunhutu ze země Opavské vypudil a knížete Mikuláše v držení té země uvedl! Jest to holý výmysl, způsobilý čest biskupa starce pokaliti, a předce se i od vážných lidí opakuje! Za biskupa Dětřicha, jenž biskupoval od r. 1314—1329, Ketř učiněn jest městem, což vychází z listu téhož biskupa daného v Olomouci dne 1. května r. 1321., kdež praví, jakož Ketř od něho v novotě na město povýšen jest, že městu tomu, aby se dobře rozšiřovati mohlo, některé lány, jež dotud držel Heřman Dětřich, tomu městu vzdává a jemu Heřmanu Dětřichovi jiné lány v Petrovicích pouští.[9]) Rozumí se samo sebou, že při novém městě založeno bylo také značné fojtství a že do míle městské vzdány byly také okolní vsi, pokud nebyly zbožím manským, totiž Kratvole, Langnov, Herborek a Kněžpole. Jakož pak i při městě samém i na dále díl manský zůstal, tak vznikla z toho nebývalá zvláštnost, že odtud počínaje rozeznávati třeba části zpupnou i manskou. Tak to bylo i na jmenovaných vesnicích. L. 1323. týž biskup dal nový list mlynáři Kečer-

skému, Kundrátovi z Bavorova, aby mlýn držel jako druhdy mistr Alexandr.[10]) Další zprávy o Ketři jsou skrovnější, neboť teprve k r. 1364. dovídáme se, že kněz biskup Jan svému faráři Kečerskému, Michalovi, povolil ve farním kostele sv. Petra a Pavla v Ketři založiti fundaci 7 hřiven gr. Pražských pro oltařníka, kterýž plat na díle z Jaktaře, na díle ze zboží Kečerského má vycházeti, při čemž bude oltařník povinen biskupovi ročně po kamenu vosku dávati.[11]) O knězi Mikuláši, jehož se již 1363. zpomíná, viz Jaktař. L. 1375. dne 10. ledna biskup Jan za přítomnosti své v Ketři povolil založení kaple sv. Anežky v Opavě.[12]) Tou dobou držel v Ketři znamenité fojtství, k němuž slušela lazebna, 4 lávky chlebné a 4 lávky masné, lýžné, třetí peníz z vin a pokut a $^1/_2$2 lánu ve vsi Kratvoli, Mikuláš z Kožišan. I povolil l. 1384. biskup Petr, aby tento Mikuláš to fojtství směl postoupiti Petrovi z Koštětína.[13]) L. 1389. kněz biskup Mikuláš pustil Kečerským odmrt.[14]) Okolo l. 1403. prodal kněz biskup Lacek z Kravař 10 hřiven platu z Ketře za 100 hřiven Opavskému měšténínu Martinovi Rothovi, o kterýž plat placení za kněze biskupa spoluslíbili fojt, purkmistr a rada i všecka obec města Ketře.[15]) L. 1415. v den sv. Jeronýma patriarcha Voglejský a správce biskupství Olomuckého pustil všem vesnicím městským Herborku, Kněžpoli, Langnovu a Kratvoli odmrt.[16]) Obsahovalo město — kromě zámku, kterýž byl zbožím manským, také tyto vsi. L. 1420. zpomíná se Mikuláše faráře a Štěpána oltařníka v Ketři.[17]) Známo jest, že l. 1428. před vojskem husitským, které přibylo do Opavska, ale tu se výpalným spokojilo, prchalo obyvatelstvo z biskupských měst, tedy také z Ketře. Za dalších nepokojů, že se městu a statkům duchovním nevalně dařilo, zpomenuto u Kozlůvek. I nemáme takořka pro celé století zvláštních zpráv o městě Ketři, ač hojné jsou o manské jeho části. (Viz tam.) Leta 1523. byl úředníkem Kečerským Jošt z Tamfaldu a z Bělej, kterýž píšíc se úředník Kečerský kněze biskupa Moravského, pohnal Václava z Bítova na Vladěníně, že Tomka Špačka k svědomí postaviti nechce.[18]) Dotýkajíc se vrchní správy, třeba zmíniti, že potomně i Kečersko podléhalo hejtmanu Osoblažskému (viz Osoblahu). L. 1538. město i vsi městské vykoupily se z roboty kromě povozů a některých ručních prací; taktéž nabylo město pravovárečnictví a vinné pořádky.[19]) Poněvadž l. 1557. kněz biskup Marek pustil Ketři výroční a týdenní trh, předpokládalo by se samo sebou, že tím i zřízení cechovní nastalo, kdyby toho zvláště podotčeno nebylo, že se jim ustavení cechů pouští. Za téhož biskupa měli

Kečeršti nepořádného kněze faráře, kterýž, když před kněze biskupa byl pohnán, sebral také registra a privileje kostela Kečerského i prchl. Pro nedostatek jiných zpráv podrobnějších položíme vyňatky z listů (1568) biskupa Vilíma Prusinovského, kteréž nám osvětlí částečně věci městské, řemeslnické a také obtíže, které pocházely odtud, že na Ketři zámku panoval man biskupův a na radnici purkmistr zpupného města, arciť biskupského. V neděli po novém létě biskup nařizuje všem svým hejtmanům, aby co nejvíce vosku, „neb jeho mnoho ku potřebě Boží a sami ku potřebě naší potřebujeme“, funt po 9 kr. skoupili. Tehda pan Mikuláš Jašinský Kečerským na porok přivedl si na panství tkalce, načež Kečeršti podali knězi biskupovi stížnosť. I píše biskup Kečerským: „Jaké psaní Mikulášovi Jašinskému z Jašíně na Ketři na poníženú žádosť vaši činíme, toho vám příležitě přípis odsýláme. Protož tím se spraviti budete moci. Dat. na Mírově v sobotu před sv. Matějem l. 1568.“ Zpomenutý „přípis“ obsahoval: „A tobě (Mikuláši) poroučíme, že jim na škodu a ublížení živnostem jich takových štererů (tkalců) na gruntech svých, poněvadž nadání od předka Našeho sl. paměti, aby v míli žádní takoví tkadlcové, kteříby s nimi cechu nedrželi, trpíni nebyli, na to se vztahuje, přechovávati nebudeš.“ Tou dobou stěhovali poddaní biskupští z Hlubčic apatykáře a barvíře na Kroměříž. Spor o tkalce trval dále i vyslal potomně kněz biskup do Ketře své komisáře. Tehdejší hejtman Alexandr Běrka z Násile dostal od biskupa důtklivý přípis, aby vyšetřil, co se v městě děje, neboť „kněz Florian, Kečerský farář, biskupovi žaloval, „kterakby Kečeršti jemu nějakých svršků za sebou zadržeti měli“. „Při tom tolikéž sobě do ‚knížepolských‘ poddaných Našich stěžuje, kterakby oni sobě nějakého faráře nepořádného jednati, jsouce jejich kostel od starodávna filialis kostelu Kečerskému, měli.“ „Tolikéž vyrozumíváme, žeby Kečeršti nějaký domek (bývalou kaplanku) vystavěti a k užitku svému prodati měli.“ Brzo potom biskup Kečerským ohlásil nového hejtmana Kašpara Bočka z Malejova. Nastaloť ještě téhož roku mnohé jednání, neboť do Ketře vyslán za komisáře kněz opat kláštera sv. Vincence z Vratislavě s doktorem Gerstmanem, aby shlídli hospodářství a vyměřili dvůr; též nařizuje biskup Kečerským, že Boček takové platy bude vybírati, jako bylo za hejtmanů Metycha a Pogrela, a že roli, kterou dával dosud v nájem, sám užitkovati bude, lečby kdo chtěl čtvrtý snop skopného dávati; z luk udělají se rybníky. Též napomíná, aby „Pasber z Ketře posudní spraviti neprodlíval“. Konečně se nařizuje komisařům do

Ketře vyslaným, aby vyslechli záležitosti „Volfa Seylera, šafáře při mlýnech a rybnících Kečeřských", a Volfa Hona, „u něhož téhož roku oheň vyšel, aby mu sousedé v živnosti nepřekáželi".[20]) Léta 1619. lidé z městečka Ketře a vesnic k tomu městečku příslušných Langnova (Lanov), Herborku, Kratvole a vsi Kněžpole podali ke stavům v Brně shromážděným stížnosť, kterakby pan Melichar Jašinský (od r. 1602) po ten všecken čas s nimi ukrutně a nekřesťansky nakládal, pokuty nesmírné z nich bral, peníze sirotčí, mnohých také vlastní spravedlnosť si přivlastňoval, jako i berně na počet Slezský bral — tak-že by jich dokonalá záhuba nasledovala. Protož sněm nařídil k tomu komisáře, aby celý ten statek při sv. Ondřeji panu Václavovi Bítovskému z Bítova na Bystřici pod Hostýnem a na Prusinovicích za — dědičný odevzdali. Naproti tomu zase stavové Slezští zimnímu králi žalují, že manské statky, Ketř a j. od Slezska (!) k Moravě (!) se odtrhují (!).[21]) L. 1708. město Ketř zbaveno jest vrchního práva nad vesnicemi Herborkem, Kratvolí, Langnovem, Kněžpolem a nad novou osadou Neusorgem, kteréž přiděleny k Osoblaze. Dle smluv o příměří a mír učiněných, jejichž smysl byl ten, aby z příslušenství Moravského nepřipadlo nic k Pr. Slezsku, enklava Kečerská měla zůstati na dále při Moravě, což se nestalo. Ketř slul původně Kečeř, odtud přídavné jméno Kečerský; v ostatních pádech případobou souhlásek vzniklo z **Kečře**, **Kečři**, **Kečřem**, Ketře, Ketřem jako z Hlubočec místo Hlubočce, Hlubočci, Hlubočcem — Hlubotce, Hlubotci, Hlubotcem. Na **manství** Kečerském seděl možná již l. 1249. Jan Vrolenvez, jehož zboží, jak již pověděno, dostalo se r. 1273. Alši Stangovi. Tehda drželi při Ketři nepochybně také páni z Fulštejna nějaké manství. Že l. 1321. manské lány při Ketři Heřmana Dětřichovy puštěny za zpupné městu pro rozšíření a onomu jiné v Petrovicích poukázány, bylo taktéž zpomenuto. Že mezi l. 1318. až 1326. držel v okolí Kečerském manství Valtěř de Fulmen, jest bezpečno.[22]) Jeho snad sestra byla Ofka z Ketře, jeptiška v Ratiboři.[23]) Druhá sestra Valtěře z Ketře, Elška, měla za manžela Znatu z Mejlic.[24]) Dcera jeho Svatava byla provdána za Imrama z Otaslavic.[25]) Potomek jeho, Herbort z Ketře, držel r. 1377. i v knížetství Krnovském Chrastelov a zpupný díl Petrovic.[26]) Že pak manství v Ketři samém držel, vychází z podpisu jeho o fojtství Kečerské r. 1384. učiněného. Mámeť na to k roku 1389. v manských knihách i přímý důkaz, ano tam zapsáno, že držel Herbort při Ketři dvůr a několik poddaných v Kratvoli a Langnově a 4

lávky masařské s příslušenstvím jakožto léno starožitné.[27]) Téhož roku biskup Mikuláš povolil jemu s Jindřichem z Fulštejna sstupek na všecko manské zboží, což ho oba mají.[28]) L. 1396. prodal ještě 10 hřiven platu na $5^3/_4$ manských lánech v Kratvoli[29]) a léta 1403. od biskupa Lacka z Kravař přijal léno na Kečerské zboží, na ves a což jinde drží.[30]) L. 1404. mezi knězem biskupem Lackem z jedné a mezi Herbortem z Ketře a jeho synem Janem z druhé strany vznikla rozepře o mlýn, který pan Herbort na biskupských gruntech vystavěti dal, a ač před pány Moravskými i biskupskými many ano i před knížaty Polskými byl slíbil, o ten mlýn nikdež, leč v Kroměříži odpovídati, nedostavil se, byv dvakráte pohnán, před manský soud.[31]) Po něm uvázali se v držení toho zboží jeho synové: Jan „Fullinstein" ve zboží Kečerské, a Valtěř ve zboží V.-Petrovské. Pan Valtěř s vůlí bratra Jana vložil manželce své Dorotě na zboží Petrovském věno. Tato vdova Dorota l. 1411. o nějaké věci pohnala před soud manský do Kroměříže Herborta z Ketře.[32]) K r. 1415. zpomíná se Hanuše z Ketře, an jest svědkem při přejímání léna Tlustomostského. Zdali Hanuš z Ketře, který l. 1437. a 1451. přijal manství na 2 lány, pak na folvarek a dvůr v Ketři, jest ještě z rodu Fulštejnského, třeba pochybovati, neb páni Fulštejnští pozbyli časem zboží Kečerské až na některou část v Kratvoli. Elška výše zpomenutých bratří Jana a Valtěře, což po otci v Petrovicích držela, také pozbyla. I zdá se, že Hanuš z Ketře jest již z rodu Rotumberského. — Při tom při všem třeba na paměti míti, že při Ketři bylo několik manských dílů, a že se odtud z Ketře všichni psali. Tak r. 1403. přijal léno na půl druha lánu v Ketři Jan Žák.[33]) Též z Ketře psali se Sas a Řepka, kteří drželi v Herborku zboží. Léta 1413. Hanuš Hirsperger přijal v léno lán v Ketři pod roční plat dvou hřiven.[34]) Výše zpomenutý Hanuš z Ketře od biskupa Pavla roku 1437. přijal v léno 2 lány v Ketři.[35]) Týž zpomínán opětně roku 1438.[36]) Léta 1451. Hanuš z Ketře od biskupa Jana Háza přijal manství na folvarek a dvůr v Ketři i podotčeno při tom, aby se statky v starých registrech blížeji určily.[37]) Jeho tuším synové byli Jiřík a Mikuláš z Ketře, kteří l. 1461. přijali léno na folvarek u Ketře a na Herborek.[38]) Jiřík z Ketře nabyl od knížete Viléma vsi Drslavě, byv roku 1451. hejtmanem zámku Ratiborského, a zemřel okolo r. 1467., kdež folvarek u Ketře držel jakýsi Martin z Ketře. Mikuláš z Ketře l. 1475. koupil Tlustomosty (viz tam); l. 1475. pohnal jej před právem Opavským Václav z Vladěnína, který měl

za manželku Marketu z Ketře, sestru Jana a Jiříka bratří z Ketře, „Peřinův“, kteříž byli synové Jiříkovi. Mikuláš z Ketře pohoní ještě 1479 Bernharta Běrku z Násile, 1480 jest přítomen jednání o Petřetín, a 1482 přijal půl čtvrta lánu v Herborku v léno od biskupa Tasa.[39]) Naposled se ho zpomíná léta 1484.[40]) Kdežto potomci tohoto Mikuláše psali se potomně Rotumberkové z Ketře a z Drslavě, synové a potomci jeho bratra Jiříka z Ketře sluli „Peřinové“. Tito Peřinové, zpomenutý Jan držel Drslav a po něm syn Hendrych Peřina, a Jiřík držel kromě podílu Kečerského také V. Petrovice. I psal se Jiřík Petrovský. Když l. 1499. Machna z Ketře (snad manželka Hendrycha Peřiny na Drslavi, před soudem manským pohnala Arnošta Mrakotu z Lužnice, učinila poručníkem toho půhonu strýce svého Jiříka Petrovského, kterýž zboží Petrovské spoludržel.[41]) Pan Jiřík Peřina Petrovský ponechav sobě Petrovice, pustil Ketř svým strýcům, t. j. synům zpomenutého Mikuláše (Rotumberka), Samsonovi a Kašparovi, kteří jsouce ještě nedílni počátkem 16. století od Balcara a Hanuše bratří z Fulštejna 6 lánův v Kratvoli na sebe převedli. Později se rozdělili. Samson podržel si Tlustomosty, a v Ketř manské a v Drslav pozemské zboží uvázal se Kašpar z Ketře a z Drslavě. Pan Kašpar Rotumberk z Ketře a Drslavě nabyl skrze manželku svou Barboru z Bítova Liptyně, a okolo l. 1512. i Petřikov s Vratišovy od příbuzných matky své rozené Stošovny z Kounic. I byl od r. 1511. až do smrti své 1537. sudím knížetství Opavského. Důkladný jeho životopis lze sestaviti ze soudních knih.[42]) Nejstarší jeho syn Jindřich dostal Drslav a Liptyni, Adam přejal Petřikovy, a Francovi l. 1532. připadla tvrz Kečerská i s příslušenstvím starodávním.[43]) Franc Rotumberk měl ještě téhož roku spor s knězem biskupem Stanislavem, načež svých 6 lánů vzdal biskupovi a k tomu pole rybníkem zatopené. Současně 5 listinami r. 1533. ujednáno o roboty a platy poddanské. L. 1433. nastal nápadný spor o ten statek před zemským právem Opavským. Pohoníť pan Franc svého otce Kašpara Rotumberka, sudího, „že mi o statek Kečerský listu správního učiniti nechce,“ a „že se mi podvolil na ulevení dluhu rybník veliký mezi Drslavem (!) a Liptyní s tú násadú vyloviti“. A o sv. Havle pohoní jej zase o „dokonání správního listu na díl svůj (Kašparův) v Ketři jemu (Francovi) postúpený, zpupný“; dále: „jakož mi prodal díl svůj i s tvrzí v Ketři, že mi to zboží očistí,“ „že dceři svej a sestře mej, panně Elžbětě 400 zl. posahu dáti slíbil, kdyby se vdala“.[44]) Zdá se, jakoby pan Franc již l. 1533.

byl postoupil své zboží švakrovi svému Janovi Oderskému z Lideřova, který měl za manželku Francovu sestru Annu, neboť otec jeho jej pohoní v Opavě zátkyní o smlúvu, kterou mezi ním otcem a jím Francem byli učinili Jan z Drahotuš na Benešově a Václav Tetour z Tetova na Malenovicích.[45]) Však ještě l. 1534. „urozený vladyka Franc Rotumberk, držitel zboží Kečerského" dohodl se s Klimentem farářem Kečerským o plat z Kratvolského folvarku a z půl lánu v Herborku.[46]) Téhož tuším roku přijal léno na Ketř jeho švakr Oderský. Pan Franc, maje k manželství Alenu Běrkovnu z Násile, nabyl potom Jestkovic, Heřmanic atd., kdež synové jeho jeden, Petr, dostal později Leskovec, druhý, Matyáš, Šilheřovice. L. 1542. Jan Oderský učinil manskou povinnosť knězi biskupovi Janovi Doubravce,[47]) však brzo potom dostalo se jeho zboží pánům Václavovi a Hanušovi Bílovským z Fulštejna. Měltě pan Jan Oderský za druhou manželku paní Elšku z Fulštejna. Avšak tito páni nedlouho drželi Kečerské zboží, neboť jim od věřitelů l. 1545. prodáno Mikuláši Klemovi Kocúrovi ze Lhoty, sudímu knížetství Ratiborského, kterýž na to manství uveden.[48]) Týž Mikuláš Klema vymohl při biskupovi Janovi, aby statek jeho manský dědičným byl po přeslici.[49]) L. 1550. Mikuláš Klema Kocúr na Ketři pohnal pány Vavřince a Hendrycha z Drahotuš o zahradu u Bohuslavic, při čemž žádal k svědomí některé lidi z Bohuslavic, totižto: Šimka Letoska, Valka Čelimbu, syna Vavřince Mališky, Jana Lidvocha.[50]) Za biskupa Marka l. 1554. náleželo k tomu zboží: hrad Kečerský, Langnov, Kratvole a Herborek.[51]) Poněvadž okolo r. 1557. Klema zemřel, spadlo to zboží na jeho dcery Annu provdanou za Zikmunda Rejzvice z Kadeřína a Mandalenu, manželku Mikuláše Jašinského na Vrchlesi; i přejala každá svou polovici; Mikuláš Jašinský přijal na jednu polovici l. 1557. léno, kdež Anna s vůlí biskupovou učinila s manželem svým sstupek o to zboží. Však tento sstupek již r. 1559. zrušen, načež Anna svou polovici vydala svému švakrovi Mikulášovi Jašinskému z Jašína.[52]) Jaké jednání Mikuláš z Jašína měl s knězem biskupem Vilémem a s měšťany Kečerskými, bylo již zpomenuto. Týž Mikuláš učinil potomně z toho zboží manskou povinnosť biskupům, r. 1573. Janu Grodeckému, 1574 Albínovi, 1576 Janu Mezounovi z Telče, 1579 Stanislavovi Pavlovskému (tehda náležel k tomu zboží i folvarek v Kratvoli).[53]) Po jeho smrti († okolo r. 1589.) uvázal se v to zboží Melichar Jašinský, který přijal to léno od biskupův Stanislava a opět roku 1602. od kardinala z Ditrichštejna. Pan Melichar maje

k manželství paní Marketu Skalovnu, zdědil po bratru Janovi († 1610) zboží Sudolské; r. 1594. koupil Olešno a Vojtěchov. Že jemu stavové Moravští ke stížnosti měšťanů Kečerských chtěli zabrati statek, bylo již zpomenuto. Což se ale nestalo. L. 1621. povýšen jest jeho rod do stavu svobodných pánů. Jeho syn Mikuláš vstoupil do řádu sv.-Janského a stal se komendorem (viz Hlínku a Děvice). Jachym Ludvík r. 1626. držel Hrabí a potom Ořechov na Moravě; Melichar Ferdinand nabyl Olešna a Vojtěchova, i zakoupil jiná veliká panství ve Slezsku. Jan Jiřík, později hrabě, dědil Ketř. Roku 1629. koupil Hlučín (viz Hlučín) a stal se hejtmanem knížetství Opavského, a když roku 1648. zemřel, pohřben i s manželkou u OO. dominikánů v Ratiboři. Z jeho synů: Jiřík Adam zdědil po strýci Melicharu všecko zboží; Ferdinand Otto prodal Hrabí a † 1701; Jan Rudolf dostal Hlučín a nabyl ještě Rychvaldu, Oldřišova a j. statků. Zdá se, že Jan Rudolf nabyl napřed Ketře; ale dle Weltzlova spisu „Pomniky hrabiów z Gaszyna" držel zboží Kečerské již l. 1694. nejstarší bratr Jiřík Adam. Tento pán, stav se nejvyšším sudím knížetství Opolského a Ratiborského, přikoupil mnohé statky a k nim zdědil i značné zboží po Janu Rudolfovi a † 1719. Nejstarší Jiříka Adamův syn František Karel obdržel svěřenské zboží; Jan Josef l. 1723. na českém listě píše se pánem na Hlučíně, Vysoké, Oldřišově, Zákřově, Lihotě a Ketři; Karel Ludvík slouživ za mladu ve vojště francouzském, nabyl Fryštátu, Rychvaldu, Vronína a Ketře, a r. 1738. i ostatního zboží svěřenského. Odprodav Fryštát, Vysokou a Zákřov, † 1754. Z pěti synův přežili Karla Ludvíka hraběte z Jašína a svobodného pána z Rosenberku jen tři: Antonín (nabyv svěřenství † 1796), František Adam a Amand, který tuším nabyl Ketře, ale byl již r. 1777. mrtev. Amandovi synové byli: Antonín († 1807 v Ratiboři), František a Leopold. Tento narozen byv r. 1769. na Rychvaldě držel Ketř a Tošek, a měl s manželkou Arnoštýnou hraběnkou Strachvicovnou dva syny: Amanda a Ferdinanda. Amand koupiv P. Kravař i Makov, † 1866 ve Vratislavi. Když pak jeho potomek Mikuláš r. 1877. ve Vídni skonal, žil ještě jako poslední toho rodu jeho strýc Ferdinand. Zboží Kečerské přejala Mikulášova sestra Vanda, provdaná za Hugona ml. Henkla z Donnersmarku.[54]) [[1]) M. III. 388. [2]) M. III. 392. [3]) M. III. 403. [4]) M. IV. 34. [5]) Aleš čili Albert Stange vyskytuje se manem l. 1249. Potom držel Liptál. [6]) M. IV. 109. [7]) M. V. 259. [8]) M. IV. 239. [9]) M. VI. 136. [10]) M. VI. 190. [11]) M. IX. 282. [12]) Kr. 377. [13]) Snad Hoštětína, ač Koste-

ten a Coschtetin psáno. M. XI. 311—2. [14]) V Olomouci ve středu po sv. Mik.; nezapsáno odkud. [15]) Tuším Branowitzer l. c. [16]) Tamtéž. [17]) RP. I. 14. [18]) Půh. VIII. 43. [19]) V Kroměříži ned. den sv. Ambrože, Branowitzer. [20]) Mat. mus. [21]) Hist. st. Sekt. XXII. 326; 554. [22]) M. VII. 875. [23]) S. II. 20. [24]) Ol. VII. 114. k r. 1406. [25]) Ol. I. k r. 1358, 516. [26]) Dílčí listy. [27]) Branowitzer l. c. [28]) M. XI. 506. [29]) Branowitzer. [30]) Manské kn. III. 111. [31]) Soudní kn. manské II. 6. 11. [32]) Soud. kn. man. II. 53. [33]) Man. III. 109. [34]) Man. III. 15. [35]) Man. III. 25. [36]) Soud. kn. man. IV. 10. [37]) Man. III. 120. [38]) Man. V. 9. [39]) Man. IV. 3. [40]) S. VI. 357. [41]) Soud. kn. man. VI. 1. [42]) Půh. VI. a VIII. [43]) Man. VII. 10. [44]) Půh. VIII. 334 násl.; 346—352. [45]) Půh. VIII. 349—350. [46]) Dáno v Kroměříži pondělí před sv. Jiřím. Branowitzer. [47]) Man. VII. 22. [48]) Man. VII. 29. [49]) V Kroměříži ned. před sv. Vavřincem. [50]) Půh. XI. 350—52. [51]) Man. VII. 48. [52]) M. VII. 64.; Branowitzer. [53]) Man. XV. 7, 54, 102, 131. [54]) Zprávy rodopisné dle Weltzlových „Pomników“. Srv. Groeger Immortellen.]

M. **[Klantendorf]** viz **Kujavy.**

Klemštejn (Klimštejn), severně od Opavy. L. 1377. do dílu Opavského připadl dvůr „Cleinsten“.[1]) K létům 1415, 1416, 1417. zdá se, že Klemštejn držel Oneš z Liptyně.[2]) L. 1424. píše se Lampart na „Clemensteině“.[3]) L. 1429. vyskytuje se „Čenko de Račan et de Třebaum climstein“.[4]) Nezdá se, aby to byl týž Čeněk, kterého se v Archivě českém[5]) zpomíná. L. 1464. držel to zboží Marka z Hradčan syn, Jan řečený Pívce z Hradčan a z Klimštejna, i zpomíná se jeho l. 1476, kdež jej Jan Třicátník z Vojetína pohoní;[6]) podobněž 1484, 1485 mluví se o něm v půhonech.[7]) L. 1496. podotýká se, že byl rukojmím za starú paní Držkovskou.[8]) Zůstavil při smrti své dceru Barboru provdanou za Jiříka Šutara na Bohuslavicích a syny Bernarta, Kryštofora a Hynka. L. 1498. vdova Barbora pohnala všecky své bratry o 29 zl. po otci.[9]) Z těch bratří přejal zboží Klemštejnské Kryštofor Pívce, kdež bratří jeho dostali podíly na Hradčanech (viz tyto) a jinde. L. 1497. Václav z Drahotuš pohnal Kryštofora o zběhlou poddanou.[10]) L. 1501. ve čtvrtek před sv. Barborou podepsán „Kryštofor z Hradčan a na Klimštejně“ na listině dané v Opavě o Polúvsí.[11]) L. 1507. o výbavu knížetství Opavského spolupodepsán „Kryštofor Pívce z Klimštejna“.[12]) Brzo potom dostal se nejspíše zvodem v držení Klemštejna pan Balcar Vlček na Hlučíně,

neb jest l. 1513. dvakráte pohnán ze „Cleništejna“.[13]) Ovšem byl tehda Kryštofor nabyl Bohuslavic, jež zejmena l. 1512. držel.[14]) Tyto Bohuslavice však prodal 1521. Pavlovi Heydovi z Lichtnova.[15]) Zajímavější jest půhon z r. 1519., kterýmž „Kryštofa Pívci z Hradčan a na Klemštejně“ pohoní Jan Planknar na Hlubčicích, „že listu obnoviti nechce na 200 zl. uh., kteréž po paní Kunce z Cyzmcze (!), manželce svej nadvěna vzal“.[16]) L. 1523. prodal Kryštof své zboží Jindřichovi Šípovi z Branice, kterýž potomně jsa pánem již na Loděnici l. 1529. rukojmě za správu statku Klemštejnského pohonil, „že Kunka manželka Kryštofova má na tom statku věno“.[17]) L. 1526. pohoní ještě Kryštof Pívce z „Klymštajna“ o půl vsi Vřesinky; ale tehda již neměl statku, neboť pan Jan Stoš pohoní jej zátkyní a zatykuje jej v městě Opavě.[18]) Pívcové odstěhovali se potom na Moravu, kdež se vyskytují ještě v druhé polovici 16. století. Pan Jindřich Šíp zděděv po strýci Martinovi Hradčany, Jakubovice a Loděnici prodal brzo potom ostatní zboží, naposled i Klemštejn Jiříkovi Čapnárovi z Potmlýna (viz dále Hradčany). Když to zboží l. 1538. byl na sebe převedl Mikuláš Sirakovský ze Sirakova, měl potomně nějaké jednání soudní o Jakuba fojta z Klemštejna, kterýž mu byl do Opavy sběhl. A že purkmistr a rada Opavská se jím ujistiti nechtěli, pohnal je l. 1545.[19]) O téhož fojta čteme ještě půhon na France Rotumberka, kterým jej pan Mikuláš pohoní o svědomí, co o tom ví, „když Jakub fojt a krčmář můj z Klimštejna z rozkázaní mého přísahu Francovi Kečerskému s Janem Ščerbú z Klimštejna udělal, že z každej bečky vyšenkovanej berni zaplatil“.[20]) Zboží Klemštejnské dostalo se na konec 16. století jako i Hradčanské pánům z Vrbna. Zejmena již l. 1592. páni Albrecht mladší, Hynek mladší a Štěpán starší, vlastní bratří z Vrbna na Heralticích, Štemplovci a Moravici jakožto páni statku Klemštejnského pou-tějí Turkovským výhon.[21]) Později dostalo se to zboží panu Štěpánovi na Štemplovci. L. 1611. a 1613. píše se Jan Bruntalský z Vrbna na Klemštýně vedle Jana Bruntalského z Vrbna na Štemplovci.[22]) Potomně sloučen ten statek s Násilským. Viz Násile. K r. 1650. čteme zajímavý nález: „V tej při mezi Jiříkem Štefanem hrabětem z Vrbna a p. Bernhartem hr. z Vrbna hejtmanem páni soudci nalezli: Poněvadž pan Bernhart smlouvou zpečetěnou, jejíž datum v Opavě l. 1650. den sv. Šimona Judy, prokazuje, že pan Štefan stran manglí o statky Klemštejnské a Násilské se srovnal a že 2000 R. přijal a též dva stříbrné ryštunky a 12 lžic k sobě přijal — ponechávají se při tom obě

strany".[23]) Viz dále Násile, které se po pánech z Vrbna dostalo Sedlnickým, pak Oprsdorfům. [[1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. [3]) RP. I. 4. [4]) RP. I. 13b. [5]) Ač. II. 191. 197. 310. [6]) Půh. II. 12. [7]) Půh. II. 20. 25. [8]) Půh. II. 69. [9]) Půh. VI. 84. [10]) Půh. VI. 75. [11]) Ač. VI. 540. [12]) Arch. f. öst. Gesch. l. c. [13]) Půh. VI. 225. 229. [14]) Půh. VI. 351. [15]) Půh. VI. 570. [16]) Půh. VI. 464. [17]) Půh. VIII. 160. [18]) Půh. VIII. 110—115. [19]) Půh. XI. 153. [20]) Půh. XI. 154. [21]) Pův. list, sdělil Dr. Weltzl. [22]) Zukal, záp. [23]) II. pam. kn. 42.]

Klepsch viz **Chlebičov.**

M. **[Kletné]** = **Kletten** i **Klötten,** ves jižně od Fulneku. Dle Volného [1]) připadlo Kletné l. 1398. k dílu pana Lacka z Kravař a k Helfštejnu, načež zase dostalo se ke zboží Fulneckému, s nímž l. 1475. vloženo do desk Olomuckých, tudíž od Opavska k Moravě se zase navrátilo. Viz Fulnek. [[1]) V. I. 121.]

OO. **Klezín** = **„Clyzino"** = **Gläsen,** ves severovýchodně od Osoblahy. Tato ves Klezín jakož i blízký Šonov náležely cisterciackému klášteru Lubenskému, ale l. 1245. listem daným v Ratiboři kníže Opolské Mešek dal sobě ty vsi při hranicích Moravských položené „Sonouo" a „Clyzino" od zmíněného konventu postoupiti, začež jemu výměnou dal ves sousední Kazimíř, pak Lovkovice a Komorníky.[1]) Za jakou příčinou tak se stalo, možná ze sporu pohraničních uhodnouti. Nástupce Meškův, Vladislav, s velikým úsilím pracoval o upravení hranic svého knížetství k Moravě, i pochopitelno, že nebylo bez boje. V tom boji se strany Opolské náruživě vedeném vyznamenali se statečným odporem manové biskupa Olomuckého Herbort z Fulštejna a Helembort de Turri. Když oběma stranám se strany mocné položen byl rok, ubrmanové uznali, že se strany Vladislavovy stala se křivda knězi biskupovi Brunonovi, i nařízeno knížeti Vladislavovi v náhradu za škody způsobené biskupství Olomuckému, biskupovi postoupiti některé své vsi pohraničné, zejmena „Glesin" a „Thomaz" (Tomnice). Podobně z týchž příčin postoupen byl i Šonov. Tyto vsi puštěny jsou biskupovi Brunonovi před 7. listopadem l. 1255. A kněz biskup roku a dne jmenovaného svému věrnému Herbortovi a jeho dědicům, poněvadž do těch hrdel hájil práv kostela Olomuckého proti knížeti Vladi-

slavovi, vzdal vsi Klezín se 40 a Tomnice se 24 lány v Polské položené, a kromě toho Rusvald, Fulštejn a Slavkov v držení manské.[2]) Týmž způsobem dostal Helembort de Turri, roku a dne snad téhož, ves „Sconov“ v Polské, též Liptál i Třemešnou v držení manské. Avšak brzo se ta věc změnila. Jest totiž věcí přirozenou, že kníže Vladislav ztráty tolika vsí želel a že spor pohraničný propukl znovu, takže přítomnosti samého krále Přemysla Otakara II. bylo potřebí. Před příjezdem královým na Opavsko, dne 2. června roku 1556. biskup Bruno Helembortovi za ves „Sconowe“ v Polské položenou a od knížete Opolského biskupství na věčné časy postoupenou v náhradu za škody způsobené, a za vsi Liptál i Třemešnou vzdal 210 lánů v ochozi Slavičíně.[3]) Jest takořka na bíledni, že podobným listem také pan Herbort z Fulštejna pozbyl svých vsí Klezína a Tomnic a že se jemu podobné náhrady, snad v Chřenovicích, dostalo. Jisto však jest, že král Přemysl Otakar II. v měsíci červenci dlel na Opavsku k vůli uklizení pohraničních sporů s knížetem Opolským, neboť regest smlouvy o hranice mezi Opolskem a Moravou [4]) svědčí jen tomuto roku. Ustanovenať za hranici od Uher počínaje řeka Ostrava, od její vtoku do Odry u Hrušova řeka Odra až po Bohumín, a odtud směrem severozápadním čára až po ves „Lypu“ u zboží kostela Vratislavského nedaleko Cigenalsu. Biskupství Olomucké při této úpravě hranic nepochybně již tehdy ztratilo také ves Radslavice, kterou byl biskup l. 1252. na založení čtyř kanovnických stolic věnoval. Viz Radslavice, Šonov, Tomnice. [[1]) M. III. 51—2. [2]) M. III. 198. [3]) M. III. 209—12. [4]) Palacký, Formelbücher 300. Srovnej Weltzel, Cisterzienser-Probstei Kasimir.]

Klimkovice = **Königsberg**, město s farou a školou i okresním soudem, mají bez příslušných vsí Josefovic a Lagnova 1366 obyvatelů. Klimkovice se širým okolím slušely ke zboží pánů z Kravař, kteřiž zároveň drželi Fulnecko i Bílovsko. (Viz Fulnek a Bílovec.) Když pan Drslav I. z Kravař okolo r. 1369 zemřel, zůstaviv 5 synův, tito podělili se zbožím otcovským tak, že Petr vzal Strážnici, Lacek Helfštýn, Vok Jičín a Štramberk, Drslav Fulnecko, a Beneš Krumlov i Bílovsko. Aspoň l. 1377. jak Drslava II. zboží, v němž hla-

vou byl Fulnek, tak Krumlovského pána, Beneše I. z Kravař zboží, jehož hlavou byl hrad „Diewicz", připadlo do knížetství Opavského.[1]) Jest tedy otázkou, co asi slovem „Diewicz" miněno. Není-li v tom slově chyby, třeba za to míti, že buď při Bílovci, buď při Klimkovicích byl hrad tohoto jména; je-li při něm písařská chyba, budeme vykládati na Třebovice, kdež skutečně dosti znamenitá tvrz byla, kterouž bylo možná pokládati za hlavu zboží Bílovsko-Klimkovského. Pan Beneš I. po smrti p. Drslava II. okolo 1380 přejal i Fulnecko. Založením kláštera Fulneckého 1389 zasloužil se velice, ješto při tomto klášteře vznikla škola. Že tento pán, jsa komorníkem královským vesnici Klimkovice povýšil na město, novému městu znak království českého vymohl a též králi na počesť dle tehdejších zvyku pojmenoval „Koenigsberg", jest věcí tak přirozenou, že o tom takořka pochybovati nelze.[2]) Kterého roku se stalo, není zapsáno. ale bezpečno jest, že Klimkovice byly ještě l. 1383. nepatrnou osadou, jinak by jim pan Beneš I. z Kravař byl tak odmrt pustil, jako městečku Bílovci a vesnici Radotínu. Povýšením na město stala se i zjevná proměna založením náměstí atd., i není vyloučeno, že staré Klimkovice stály na jiném místě.[3]) Když pan Beneš I. asi r. 1398. zemřel, nastoupil Beneš II. z Kravař. Tento pán německým listem daným „na Fulnece den sv. Augustina l. 1416" Klimkovským pustil odmrt „s tím zaopatřením, že pokudžby taký člověk ohraničný nějakého nápadu (v Klimkovicích) se natahoval, že jemu vydán býti nemá, lečby se tu osaditi chtěl; a kterýby člověk žádných přátel neměl..., že to dědictví (zůstavené) celé obci připadnúti má".[4]) Již ze slov, jak se odmrt pouští, viditelno, že l. 1416. v Klimkovicích

nebylo příliš mnoho osazeno a že se panu Benešovi II. jednalo o přivábení osadníků. Jak se samo sebou rozumí, dostaly Klimkovice i svého velmožného fojta, jakým zajisté byl Ješek z Klimkovic, l. 1422. od Hanuše Košiře k zemskému právu pohnaný.[5]) Tou dobou dostal se v držení panství Fulnecko-Bílovského pan Jan z Kravař, syn Voka z Kravař na Jičíně a Štramberku 1411 zemřelého. Pan Jan již l. 1421. na sněmě Brněnském jednal spolu o přijetí artykulů Pražských.[6]) Když pak k manželství dostal Anežku kněžnu Opavskou, r. 1424. „Jan z Kravař a z Jičína“ zapsal jí věna také „v městečku Klimkovicích a v Lagnově puol šesti a dvaceti hřiven platu a na fojtu tudčž v Klimkovicích tři hřivny platu“.[7]) Zpomenuté fojtství držel drahně let Ješek z Klimkovic, strýc Jana ze Zbyslavic a Jindřicha z Děhylova, neb jest za svědka zapsán ještě l. 1440.[8]) Když pak okolo r. 1451. zemřel, připovídal se k jeho fojtství Jindřich z Děhylova.[9]) Ostatek zůstávaly Klimkovice v držení pana Jana z Kravař. Ale když tento zemřel, nezůstaviv potomků, knížata Opavská pokládali všecko panství Janovo za spravedlivý nápad i soudili se s dědičkou, kněžnou Anežkou, zvláště proto, že se provdala za pána ze Šternberka. Kněžně Anežce zbyla jen malá část; za to však Klimkovsko i se vsemi Martinovem, Svinovem, Jistebníkem, Polankou, Krásným Polem, Lhotou, Pustkovcem zabrali knížata Opavská, ale po kousku zase rozprodali. I není pochybnosti žádné, že Klimkovice s Lagnovem nejdéle pro sebe podrželi knížata Vilém a Arnošt. Než již l. 1451. přestaly Klimkovice s Lagnovem býti zbožím knížecím, poněvadž je i s tím fojtstvím, „což jsme my k tomu právo měli“, kníže Vilém vložiti dal slovutnému panoši Tasovi z Bítova, kterýž ihned všecko to zboží

kromě toho fojtství manželce své Elišce z Tvorkova k věnu ve 300 hřivnách groší Českých vložiti dal,[10]) při čemž podotčeno bylo, aby jí to věno vyplaceno bylo, „dokavádž vdovského stavu nepromění". Pan Tas z Bítova jest nepochybně týž, jenž se v paměti o založení desk Opavských 1431 píše „Tasek ze Lhoty". L. 1436. nabyl po Kateřině dceři bratra svého Adama vsi Lubojat a části Levic, na kterémž zboží své manželce zapsal 200 hřiven věna; ale 1446. prodal Lubojaty a Čevišov. Že o fojtství Klimkovské měl spor s Jindřichem z Děhylova, bylo již na hoře dotčeno. L. 1455 podepsán na listě knížete Jana Hlubčického „Tas von Bietau und Klimkowicz".[11]) Když pan Tas před r. 1464. zemřel, drželi to zboží na spolek jeho synové Jiřík a Jan z Bítova. Léta 1466. „Jeříka z Klimkovic" pohnal Mikuláš Fulštejn ze Slavkova, a l. 1473. Žibřid z Bobolusk.[12]) Téhož roku 1473. „slovutný panoše Jiřík z Bětova a Klimkovic" na svém zboží s vůlí bratra svého Jana 200 hřiven a 25 hřiven „slovutné poctivosti paní Barboře z Pelhřimovic" věna zapsal. I učinila paní Barbora poručníky toho věna Jana a Oldřicha bratří z Řuchova,[13]) však l. 1485. dala to věno vymazati.[14]) L. 1479. pohnán pan Jiřík od Jana z Jestřebí.[15]) Tou dobou byl zajisté již sám pánem, i píše se na svědomí daném v Hlučíně l. 1482. „Girzyk Klimkowsky", ale 1484. v deskách, kdež se jedná o Bravantice, mluví se o něm jako o nebožtíku.[16]) Zůstavil dceru Johanku, kteráž pokud svých let přirozených neměla, stála pod poručenstvím strýce svého Alše Hrabyňského z Bětova. Jak se zdá, jednalo se o prodej toho statku, naňž udělán i správní list; měl se prodati panu Havranovskému, a rukojmí za vklad toho zboží byli vedle Jana Stoše na Petřikovách a Jana st.

z Fulštejna a Vladěnina sám kníže Viktorin, pročež l. 1492. páni rukojmí pohnali pana Alše.[17]) Zatím již l. 1495. pánem na Klimkovicích jest Jan z Šťavna, manžel slečny Johanky z Bítova, neb pohoní Jana ml. z Fulštejna na Bělovci, „že dělá krčmu v Polance a tam dá pivo šenkovati, ješto tam toho práva nikdy nebylo, — proti obyčeji starodávnímu".[18]) Že se krčmě v Polance zpíral, bylo přirozeno, neb dle vkladu do desk zemských l. 1496. učiněného jemu od paní Johanky slušela také část Polanky ke Klimkovicím.[19]) L. 1501. Jana Klimkovského pohnala Klára ze Špraneku, „že drží při sobě 50 zl. uh. nebožtíka Václava Mrlinského, bratra mého nedílného, za kuoň brůnu, kterýchž 50 zl. bratr muoj u něho odemřel".[20]) Že tehda bylo již stvrzeno právo Klimkovské, jež se tuším spravovalo právem Hlubčickým, viz u Jistebníka. Léta 1502. přikoupil Jan ze Šťavna od bratří Zajíčkův z Hošťálkovic ves Martinov.[21]) Léta 1503. paní Hlučinská Kateřina z Poku půjčila mu Ondry služebníka.[22]) S touto paní, která po smrti svého prvního manžela, Jana Trnky z Ratibořan, tak dobré přátelství měla s Klimkovským pánem, že pro jeho manželku, paní Johanku měla nachystáno mnoho „příprav a šatov dosti", dokonale se rozkmotřil a toť se rozumí i s druhým jejím manželem Balcarem Vlčkem z Dobré Zemice. I jsou proto mnohé žaloby. Jan ze Šťavna viní pana Balcara stran těch slíbených paní Johance šatův; také žaluje, že mu pan Balcar lidí z Martinova, „nežádavše u mne ani u fojta práva", mocí vyvedl. Naproti tomu zase opětuje se půhon o toho služebníka Ondru.[23]) L. 1507. účastnil se pan ze Šťavna také jednání o výbavu knížetství Opavského.[24]) K r. 1511. měl pan Jan ze Šťavna rozepře s panem Jindřichem Hukovským

z Ochab a na V. Polomi, neboť vinil jej pan Hukovský, „že mi člověka mého navrátiti nechce Václava, Šimona Mikulova syna, z Vřesiny, kteréhož jsou lidé moji na jeho zboží zastihli, chtíce jej vzíti a mně jej postaviti, jsúce zaň rukojmě: přijda k tomu fojt Klimkovský jim jeho vzeti nedal, vzav jim jej z rukou (!), kterémuž Václavovi byl jsem les k opatrování poručil".[25]) Také žaluje p. Hukovský, že Klimkovský pán „člověka mého Matysa Kováře, kostelníka z V. Polomě, do Klimkovic z kostelních dluhů napomínat poslaného, ku právu svému zaručiti dal".[26]) Taktéž žaluje, „že Urban člověk jeho z Klimkovic přišed na zboží mé do V. Polomě stavni jest položil, prvé nikda mně na žádného člověka mého nežalujíc, aniž na dědině fojtu mému".[27]) Současně i pan Václav z Bětova na Hrabyni žaluje, že Jan ze Šťavna na Klimkovicích „z lidí mých viny bral", zvláště pak, „že nebožtík otec můj pan Hanuš Bětovský naložil 200 a 14 zl. na rybník na Přemišově s vůlí nebožtíků pánův Klimkovských, a on drže ten rybník těch 200 zl. dáti nechce".[28]) Jan ze Šťavna zemřel buď ke konci l. 1511. buď 1512. Kdežto bratr Jana Šťavenského, Martin ze Šťavna nějaký díl Svinova držel, ostatní jeho bratří Mikuláš a Valentin dleli ve službách krále Polského. I předstoupili roku 1513. před právo zemské bratr nebožtíkův Martin se strýcem Janem ze Šťavna a z Rychlotic ukazujíce plnou moc, od JMti Zikmunda krále Polského potvrzenou, od bratří Mikuláše a Valentina a kázali „všecko právo, kteréž jmenovaným bratřím zavázáno bylo po Janovi Klimkovském z desk vymazati a paní Johance vložiti. Zároveň oba, strýc i bratr nebožtíkův, vložili jí městečko Klimkovice s tvrzí, dvorem, se stavem, který leží u břehu pana Foglarorova (na

Vřesině), ves pustú Hýlov i s tím, co jsme v Svinově měli".[29]) Na to paní Johanka s manželem svým Klimkovicemi se sstoupila, však aby mohla 1000 zl. poručiti; na vzájem také pan Hynek paní Johanku vzal na svou polovici Bruntále na spolek.[30]) Páně Hynkovo jméno vyskytuje se v knihách soudních velmi často; tak l. 1515. pohnal p. Jindřicha z Ochab na V. Polomi, že mu listu o Petra Poláka z Vřesiny ukázati nechce. Naproti tomu chtěl Jan Planknar a na Hlubčicích věděti od pana Hynka, „co pan Hynek Tlumačovský před ním a panem Jiříkem Šelenberkem v Krnově mluvil, když Marka Čapnára v vazbě na Cvilině měli".[31]) L. 1518. stěžoval si V.-Polomský pán, že lidé páně Hynkovi v Martinově vsadili do vězení Matěje Bartova z Vřesiny; že pan Hynek Jana fojta Martinovského postaviti a člověka z Vřesiny zběhlého Petra Poláka vydati nechce.[32]) Neobyčejné však měl spory pan Hynek s úředníky zemskými, že nekonali správně svých povinností: předně komorník, Jindřich Hukovský z Ochab, že mu l. 1519. „pohonův na se vydati nechtěl"; že komorník před hejtmanem Kazimírem pana Hynka ze „spiknutí" nařekl; že se komorník „při dskách zemských spravedlivě nezachoval"; „že paní Johance hned při prvním právě Klimkovice od p. Jana z Drahotuš do desk nebyly vloženy"; „že mu spolek s paní Johankou podle nepravé cedule v přední knihy byl zapsán"; také zemskému písaři vytýkal, že neb. Děhylovskému nezapsal spolek s dcerami.[33]) Konečně pohoní pána V.-Polomského, „že Štěpán fojt jeho z Čavisova s jinými lidmi tej obce hranici novú mimo starú v lese mým u Byslavic vyznamenali".[34]) Zpomenuté půhony, úředníků zemských tak blízko se dotýkající, způsobily velikou nevoli, i nezapomenul

zvláště komorník, pan Jindřich Hukovský z Ochab, na odvetu, neboť položil téhož ještě roku 1519. veliké množství půhonů o prostořekosť páně Hynkovu: „kdo jest z obyvatelů knížetství Opavského před panem Emerichem Čoborem, zámeckým hejtmanem Opavským, řekl: ‚Nechť nám král nerozkazuje‘, a v tom se zase panu Čoborovi omluvil a prosil, aby toho na krále JMť nevznášel".[35]) Pan Hynek 1522 na novo žaloval o novou hranici u Zbyslavic, a 1522 pohnal pána na Studénce, Mikuláše Fulštejna, že mu „kůň umřel", když na něho pro dluhy „leželi".[36]) Tím zajímavější jest spor se sousedem Třebovským 1525 napočatý o stav v řece Opavici. Pohoniť pan Hynek pana Jindřicha Bzence na Třebovicích, „že zvýšil stavu Třebovského na Opavici nad starobylý způsob mně na škodu". A k tomu konci dovolával se svědectví několika lidí z Třebovic a takořka celé dědiny Svinova, též některých lidí z Pustkovce; tolikéž i pána na Hošťálkovicích a jeho lidí se doprošuje k svědomí.[37]) Soud nalezl, že pan Jindřich má ten stav „složiti na starý způsob". Zatím pan Hynek „hráz u rybníka svého Martinovského zvýšil", tudíž „tej vodě stavu u starého mlýna Třebovského míjeti bránil". Pročež pán Třebovský žaluje p. Hynka a dovolává se svědectví poddaných páně Hynkových, totiž: Štěpána Ježova syna, Jiříka starého mlynáře, kterýž byl v Zbyslavským mlýně; pak lidí z Martinova: Adama Tězského, Jakuba syna Martinova, Petra Horného, Vaňka syna Sčavisa (!) starého, Jakubáčka Adama a j. Tolikéž měli svědčiti pánu Třebovskému poddaní Hlučínští Beneš Gleň z Petřkovic, Matějek z Koblova a Jiřík mlynář Dobroslavský.[38]) Roku 1526. zaměstnávala pana Hynka ještě jiná věc; byl poručníkem Kateřiny Děhylovské po poručnici Žofii aba-

tyši, i provdala se mu Kateřina let nemající za pana Václava Tvorkovského z Kravař, aniž ta věc byla oznámena hejtmanu zemskému. Pro kterou příčinu hejtman kníže Kazimír žaloval.[39]) Jaké nepříjemnosti měl r. 1527. se Zdislavem Holým z Ponětic na Blažejovicích a s Petrem Karvinským, úředníkem na Hradci, nelze doložiti.[40]) Téhož roku propukl na novo spor o nový stav Třebovský „před tú zástavú, ve které stavidla zdělané má“, že vody na stavidlech dle smlúvy nedrží. I bylo potomně třeba vyslati zase komisi na ta místa.[41]) L. 1528. naléhal na p. Hynka ujec jeho Jan Sup z Fulštejna a na Fulštejně, aby dokonal rukojemství, jakým se panu Janovi byl zavázal, že totiž sestry dvě páně Janovy se odřeknou „podle smlúvy statku (Fulštejnského) i toho nápadu po knězi Jindřichovi z Fulštejna (světícím) biskupu Nikopolinským JMti strejci mým“ [42]) — že se odřeknou — „před osvícenými knížaty, Kazimírem, vysoce důstojným knězem Stanislavem biskupem Olomuckým, před Jiřím markr. Brandenburským, před knížetem Ratiborským, Hanušem knížetem Opolským“.[43]) L. 1529. žádal Fabian Bzenec, aby mu pan Hynek „člověka svého, Johannesa školního mistra starého z Klimkovic“ k svědomí postavil.[44]) Tou dobou se stal pan Hynek hejtmanem zemským knížetství Opavského. Z tohoto úřadu pošly mu potomně nějaké nepříjemnosti, neboť když již hejtmanem nebyl, l. 1533. pohnal jej pan Jan Planknar o svědomí, co o tom ví, když „se jednalo o jetí na soud do Olomouce“; a jak „kníže Kazimír od Jiříka Šelenberka chtěl koupiti Zimnovodku“.[45]) Pan Hynek choval při svém dvoře na Klimkovicích služebníky šlechtice, Jindřicha Ořešského z Mokrého za písaře a Jana Skřišovského ze Skřišovic. Tito panici l. 1535.

nějak svévolně proháněli se po gruntech Třebovského pána, Jindřicha Bzence, až se i ke tvrzi Třebovské přiblížili, a pan Jindřich oběma dal zbraň pobrati a oba na tvrzi Třebovské vsaditi. Pan Hynek svých pacholat se ujal, ale rozepře o ně se vlekla až do r. 1538., kdy ji postoupili soudu Moravskému, který vynesl spravedlivý nález, poněvadž zpomenutí služebníci jsou šlechtici, měli sami žalovati.[46]) L. 1540. vložen a vymazán byl zápis, kterým páni Václav a Hanuš z Fulštejna p. Hynkovi prodali ves svou Polanku kromě toho, což jest rybníkem, slove „Kukla", zatopeno.[47]) Okolo těch časů zemřel pan Hynek, i panovala zase paní Johanka z Bítova. Však již l. 1544. pohnali ji příbuzní páně Hynkovi o díl Polanky, o Olbramice a Zbyslavice, o klenoty po nebožtíku pozůstalé a o dům svobodný v Opavě, dovolávajíce se svědectví Jana písaře, bývalého školního mistra, a Jindřicha, a pohonice i druhého písaře Jindřicha Ořešského. Tyto půhony se opakují potomně l. 1545. i 1547.[48]) Konečně l. 1547. urovnány takově, „že ji z těch půhonů všech propustili na ten způsob: Kdež jest na paní Johanku půl Bruntále, ves Lichtverd, vsi Dolní a Horní Vildgruby po panu Hynkovi strýci jejich spolkem spadly, že toho má paní Johanka užívati do své živnosti", jen že může 2500 zl. poručiti. Což také učinila, že strýci svému Václavovi z Vladěnina 1000 zl. poručila. Paní Johanka ostatek již l. 1544. užívala své polovice Bruntalska, jak svědčí Jiříka Rozhona z Kopčic půhon.[49]) Paní Johanka l. 1545. listem daným „na zámku Klimkovicích v neděli na den slavného a veselého vzkříšení Krista Pána" učinila měšťanům Klimkovským obdarování na šenkování vína na takový způsob: „aby jedenkaždý usedlý jednu desátku vína vyšenkoval . . . v roku; pakliby kdo

s desátku vína býti nemohl, ale vždy poloubečí — podle promožení svého. Z čehož by každý, než šenkovati počne, od každého vědra vrchnosti — po třech bílých; na obec též tolik a do kostela k faře sv. Kateřiny od každé desátky vína kvartu, a od poloubečí jeden žejdlík vína dáti povinen byl... po pořádce. Kdoby šenkovati nechtěl, nemá své pořádky hornímu ani dolnímu sousedu prodávati, než hned pořádkou soused jeho víno své naň otevříti a vyvěsiti že má."[50]) Co se tkne jiných věcí obecních, vyskytuje se zajímavý případ právní. L. 1547. zavražděn jest Martin Kašuba od Štefana Hvižďě z Poruby. I poněvadž tehda do obvodu městského náležela také Poruba — a nepochybně i jiné vsi okoličné na míli vzdálené — k prosbě přátel zavražděného, domáhajících se práva ostrého na Hvižďě, paní Johanka davši osaditi právo v Klimkovicích lidmi cizími, nepodezřelými z několika dědin přísežnými kázala právu zasednouti. A tímto právem také „najdeno jest, že na Štefana Hvižďě ostré právo puštěno býti má". A takž Hvižďě „právem popravním táhnouti a mučiti dali". Poněvadž ale Hvižď byl poddaným pana Jindřicha Bzence, tento paní Johanku z toho mučení pohnal, až r. 1551. nalezeno, že paní Johanka v tom nic proti právu neučinila.[51]) Paní Johanka tou dobou měla také rozepři se svou švekruší Margetou z Vrbna, vdovou po Florianu Chřąstovském na Glanově, sestrou nebožtíka Hynkovou, která tvrdila, že po svém otci nic nedostala. Tato paní Margeta původně roku 1545. žalovala pány z Vrbna. Naříkala totiž také díl Polanky, též Zbyslavice a Olbramice. A l. 1545. pohnala i paní Johanku o svědomí, „co mluvil neb. pan Hynek, když paní Margareta z Polsky na Klimkovice přijížděla o opatření stran věna; také ji pohnala o postoupení

zpomenutých vsí pánům z Vrbna, dovolávajíc se svědectví jmenovaných již služebníků šlechticů, Ořešského a Skřišovského.[52]) Hned na to pan Jan st. z Vrbna i na místě jiných příbuzných pohoní zátkyní Ořešského, úředníka Klimkovského „o věno dané paní Margetě 1000 zl. uh. a že ona na tom sedí v Glanově (v Polsce). A když se jí od některých pánův polských v tom překážka dála, že jest s ní i u krále Polského JMti byli — — a jemu žaloval (p. Bernart z Vrbna) a prosil, aby toho neráčil dopúštěti; a také že jest tam v Polsce smlúvu udělal pán otec náš (Bernart) a pan Hynek (Klimkovský) a pan Mikuláš (třetí bratr Margaretin) s králem Polským o spravedlnosť po panu otci jejich na zámku Gylowie, a za to jim 1800 zl. dáno a potom za spravedlivosť po paní mateři jich více než 300 zl. súdem jim bratřím z Polsky nápadem spadlo. Z toho jest paní Margeta své bratry nebožtíky nenapomínala".[53]) Tím asi odbyty půhony paní Margetiny. Paní Johanka měla ještě rozepři s pánem Třebovským, že lidé její z Martinova stav na Opavici strhli; i poněvadž nepochybně její lidé z Klimkovic: Jan Jašů, kovář, Jiřík Jirg Bajar a Hanzl Flangar tu věc dosvědčili, nahradila to 100 kopami.[54]) Jiných nepatrných půhonů [55]) nebudeme zpomínati, podotýkajíce, že jest od paní Johanky zachován původní list, kterým si vyžaduje 1546 nemocného roku. Johanesa písaře Klimkovského, který patrně byl i školním mistrem, zpomíná se ještě l. 1547. Paní Johanka zemřela teprve l. 1553. i poručila své zboží Klimkovské panu Bartoloměji z Vrbna, synu p. Hynkova bratra Mikuláše. Když pan Bartoloměj záhy zemřel, zůstaviv jedinou dceru Elšku (později provdanou za Jiříka Bořitu z Martinic na Smečně, JMC radu a nejvyššího sudího v král. Českém), zboží

Klimkovské nemohlo jí býti dochováno pro dluhy; pročež pan Jan st. z Vrbna na Bruntáli jakožto hejtman zemský z naučení pánů soudců prodal to panství bratru svému Štěpánovi*) na Hlučíně. Avšak synové páně Štěpánovi pustili Klimkovice synům páně hejtmanovým Bernartovi a Hynkovi z Vrbna na Bruntáli a Bystřici.[57]) Z těch bratří pan Hynek II. držel městečko Klimkovice již l. 1560. Od pana Hynka II. dostalo se Klimkovským značných výsad, totižto listem daným „na Klimkovicích v neděli po rozeslání apoštolů l. P. 1564“ „své měšťany, kteří ve vale a ohradě městské sedí, robot — osvobozuje, a toliko na jednom každém ročně šest dní pěší roboty (kromě vláčení, žetí na poli, sečení) zůstavuje a za ty upuštěné roboty na těch, kteří domy šenkovné mají, po jednom zlatým, a na těch, kteří malé domy mají a toliko řemesly se živí, po půl zlatým — usazuje. A jestližeby budoucně který člověk při městě Klimkovicích stavěti chtěl, tohoto privilegium ho účastna činí“.[58]) Druhým listem daným na Klimkovicích téhož roku v sobotu den Narození Páně pan Hynek „měšťanom Klimkovským v pivovaře svým naprostřed rynku zbudovaným piva vařiti povoluje; od toho platu, který prvotně od každého piva dávali, upouští a toliko — od každého

*) Vývod pánů z Vrbna na Klimkovicích:

Jan z Vrbna (manželka tuším Polka)

Bernart — Hynek I. m. Johanka z Bítova. — Mikuláš — Margeta na Glanově, manžel Florian Chřastovský.

Mikuláš: Bartoloměj — Jan

Hynek I.: Jan, Albrecht, Štěpán na Hlučíně

Bartoloměj: Elška m. Jiřík Bořita z Martinic na Smečně.

Elška: Jan, Albrecht, Václav, Bernart, Karel, Bartoloměj.

Jan (syn Hynka I.): Bernart, Hynek II.

varu piva po 6 gr. — na opravu tohož pivovaru — usazuje.[59]) Rok potom „v pondělí před vzkříšením“ potvrzuje Klimkovským list páně Benešův z Kravař na odmrt s dodatkem, že „každý jak kdo sedí po jedné hodné husi při sv. Václavě“ dávati bude. Konečně téhož roku 1565. „den sv. Jiřího“ „od měrek sladových, které prvotně měšťané Klimkovští — dávali, upouští na takový způsob: žeby jedenkaždý, který marce a piva pohaléřní vaří, za ty měrky . . . po 30 groších dával“; také aby tiž poddaní to opatřili, aby pánu a potomkům ten plat (43 zl. 12 gr.) na budoucí časy vycházel.[60]) Z toho lze poznati, že bylo tehda v Klimkovicích asi 50 měšťanů usedlých. Pan Hynek roku 1566. účastnil se vojenského tažení do Uher.[61]) S biskupem Vilémem Prusinovským dobré přátelství zachovával, jak svědčí listy biskupovy dne 6/6., 3/7., 29/3. a 2/8. 1568 dané. Pozval totiž biskup pány z Vrbna k sobě na Ukvaldy, ale když se mu omluvili, odepisuje „panu Bernartovi a panu Hynkovi Bruntalským z Vrbna na Bruntáli a Klimkovicích“: „. . . Jistě že bychom Vás u sebe rádi byli uhlidali a toho sme se, abyšte k nám neměli dojeti . . . (nenadáli), nýbrž jsme k Vám té naděje byli, kdybyste pak jináč nemohli, žebyste se k nám dokulhati měli. Alevšak co se na ten čas nestalo, račte to nám společně bohda v lepším zdraví našem nahraditi a na Kroměříži nás navštíviti . . .“[62]) Pan Hynek stav se r. 1572. hejtmanem zemským prodal r. 1573. Klimkovice Janovi Bravanskému z Chobřan a ten hned urozenému vladykovi Ondřejovi Bzencovi z Markvartovic, jemuž to zboží teprve l. 1578. vloženo, a sice: městečko Klimkovice, Martinov, Lagnov, dvůr Hýlov a ve vsi Polance a Svinově lidé, kteří od starodávna ku Klimkovicím náležejí.[63]) Pan Ondřej Bzenec, pán

na Porubě, hofrychtéř biskupa Olomuckého, do roku 1556. dlel ve službách vojenských Císaře Ferdinanda, a navrátiv se do vlasti, pojal k manželství paní Kateřinu z Děhylova, vdovu po Václavovi Tvorkovském z Kravař. Že l. 1566. opětně svých 8 koní jízdních a šest vozníkův na Turka vypravil do Uher, kdež mu z rozkazu Císařského praporec byl poručen nad počtem tím, který z knížetství Opavského byl vyslán,[64]) jest povědomo. Sotvaže se uvázal v držení Klimkovic, l. 1574. vyžádali si jeho lidé „z předměstí Klimkovského, ze vsi Lagnova a ze vsi Poruby s ním roku. Oč se jednalo, není dochováno, ale pře zůstávala na odkladech. I připsáno k r. 1580.: „Ta věc jest na komisařích od JMti Císaře vydaných.“[65]) Bylať tedy věc dosti vážná. Léta 1578. vystavěl zámek a kostel Klimkovský. I pochoval tu r. 1578. bratra Fabiana, po němž zdědil Třebovice, dceru Annu a 2 synáčky. Pan Ondřej stal se hejtmanem zemským knížetství Opavského i věnoval mu Paprocký pátou knihu Zrcadla markr. Moravského. Bohužel v tom úřadě způsobiv si nepřátelství, dne 5. dubna l. 1595. zemřel u Podvihova, kdež Boží muka postavená svým nápisem hlásá o žalostném úmrtí i pohřbu: „Zradným, šelmovským a lotrovským způsobem bez všeliké příčiny skrze srdce prostřelen a zde pochován . . .“[67]) Nešťastná vdova, paní Kateřina, když ji l. 1596. i dcera z prvního manželství, Estera Tvorkovská, zemřela, dala ji i sobě ještě za života svého náhrobník při kostele Klimkovském zříditi.[68]) Po smrti páně Ondřejově spadlo všecko zboží na jeho bratrance Kryštofa Bzence z Markvartovic, kterýž tehda držel svobodný dům v zámecké ulici Opavské a k němu díl Kateřinek, potomně „Klimkovská“ obec zvaný.[69]) Pan Kryštof učinil k nebožtiku

povinnosť, an listem daným na Klimkovicích dne 21. června JMCisaři Rudolfovi II. učinil zprávu, že p. Ondřeje zastřeliti dal p. Perchtolt Tvorkovský na Raduni.[70]) Pan Kryštof koupil roku 1595. od Zikmunda Sedlnického Polanku.[71]) L. 1597. listem daným „v sobotu před sv. Vavřincem“ měšťanům Klimkovským „piva bílého vaření, šenkování i vystavování svobodu“ dal, „všakže slady na sladovni panské dělati dáti a od každého sladu po jednom zlatým počtu Opavského Pánu dávati“ budou. „Také žádná jiná krčma v městě neb při městě od něho aneb budoucích pánův Klimkovských, která by měšťanům na škodu byla, . . . usazena býti nemá.“ [72]) Z milosti tuším téhož p. Kryštofa vyzdvižen v Klimkovicích svobodný dům Luzarovský. Pan Kryštof nemaje ani ze třetí své manželky Konštancí Porębské z Poręby, pochodící z knížetství Osvětimského, žádných dětí, l. 1599. ve středu po sv. Pavle na víru obrácení této manželce pustil tvrz a ves celou Polanku i s tím dílem k statku Klimkovskému od starodávna náležitým za samostatný statek,[73]) čímž vznikl nový statek; a téhož roku ve čtvrtek den sv. Jana Křtitele tvrz, dvůr a ves Porubu švakru svému Jindřichovi Vaneckému z Jemničky, manželovi Anny Porębské, za druhý samostatný statek pustil.[74]) Ostatek zboží Klimkovského poručil Janovi staršímu Vlčkovi z Dobré Zemice, pánu na Dolním Těrlíčku.[75]) Však ukázalo se potomně, že statek Klimkovský poručil také jiným nápadníkům. Když l. 1600. v zelený čtvrtek [76]) zemřel, uvázal se ve zboží Klimkovské hned pan Jan Vlček. Proti poručenství zdvihli odpor nejbližší krevní přátelé nebožtíkovi a sice Jiřík Petr Mrakeš sv. pán z Líčova a na Dolních Svrklanech a Mandalena Donatovna z V. Polomě, vdova Václava Mitrovského z Nemyšle a na

Deštném, jejichž matky Anna, manželka někdy Bartoloměje Donata z N. Cerekve, a Marketa manželka někdy Jiříka Mrakše z Noskova, byly dcery Jana Planknara z Kynšperka na Vladislavi a Vikštejně a Mandaleny Greizenekarovny, jejíž máti Anna Greizenekarova z Markvartovic byla sestra Kryštofova otce Fabiana Bzence z Markvartovic.[77]) Při tom se také hlásili r. 1603. Jindřich a Melichar, bratří Zencové na Budelsdorfu a Vogelsanku i na místě jiných bratří, zejmena ke 2 domům v Opavě a k pozůstalosti na předměstí Opavském, jakožto vlastní nebožtíkovi strýcové.[78]) Spor o tu pozůstalosť vlekl se potomně až do r. 1626. Zatím vznikly p. Janovi Vlčkovi dosti tuhé rozepře s poddanými samými. Léta totiž 1603. „při času sv. Matouše rok položen lidem a všecknej obci města Klimkovic — se pánem Janem st. Vlčkem na Dolním Těrlíčku, poručnikem a držitelem statku Klimkovského na první pátek po sv. Lucii“. Stěžujíť si, že je pán dal do vězeni, z něhož se přes prosbu učiněnou k místodržícimu hejtmanu zemskému, Bartoloměji Bruntalskému a na Frýdku, „my ubozi lidé jsouc někteří starého věku více se k smrti, než k životu rovnajíc v tom vězení seděti musime“.[79]) K tomu roku stal se nález. Však již r. 1604. obyvatel Klimkovský Pavel Erla vyžádal si s pánem Vlčkem roku. Jednalo se totiž „o 6 maldrů ječmene, jeden každý po 16 zl.“, kterýž koupil Fajkus Ničman z N. Jičína, ale nezaplatil p. Vlčkovi. Dříve než p. Vlček prodal ten ječmen, tázal se Erle, může-li Fajkusovi ten oves prodati. Erla řekl, že ho zná výše 30 let a že má dobrý statek v Jičíně. Žádal tedy pan Vlček rukojemství. Však Fajkus řekl, „že jsou rukojmové dražší k zjednání než peníze“. A tak panu Vlčkovi nabidl „zápis neboližto šuldbrýf“. Ječmen od-

vezl do Jičína, ale nezaplatil do času určitého. Tu p. Vlček, dav Fajkusa stíhati v Jičíně zvěděl, že Fajkus „v městech Pražských po nějaké správě jest". I chopil se Pavla Erle čili Lorla a vsadil do vězení. Proto tedy ten rok, k němuž Erla potom nestál.[80]) Klimkovští měli tehda hledaného rektora Tomáše, který uměl znamenité stížnosti poddaným do jich vrchnosti sepisovati. Aspoň dědině Zábřehu u Benešova takovou l. 1604 napsal. Viz Zábřeh. Spor o statek Klimkovský vlekl se dále a hlásili se oň noví nápadníci.[81]) A tak l. 1612. nálezem soudním poručenství páně Kryštofovo uznáno za nepořádné a všechna pozůstalosť přirčena potomkům Anny Grajzenekarovny, sestry Kryštofova otce. A od těchto vlastních dědiců teprve pan Jan Vlček tu pozůstalosť skoupil.[82]) Tou dobou, totiž 1610, seděli „na dvoře před městem Klimkovicemi" Bernart Dobšic z Plavu a na dvoře svobodném v Lagnově Jiřík Zajíček z Hošťálkovic.[83]) Pan Mikuláš l. 1619. od panství toho odprodal Třebovice, ale že se mu ještě l. 1625. ke všemu tomu statku i k Třebovicím hlásil Zikmund Bzenec z Markvartovic co strýc vlastní nebožtíkův Kryštofa a Ondřeje Bzencův,[84]) postaral se pan Mikuláš, aby mu potomci dědiců spokojených to zboží do desk vložili, což i učinili dne 18. června r. 1626., totižto Frydrych Mrakeš a Petr Mitrovský na Stříteži jakožto erbové po Petrovi Mrakšovi a po Mandaleně Donatovnej, že „kázali psáti, že prodávají panu Janu st. z Vrbna Klimkovice i tuděž ten statek pozemský v městě Opavě za 22.400 zl. mimo 2080 (?), které pan Jan budouce poručníkem dluhův zaplatil".[85]) Svým poddaným Klimkovským l. 1615. „ve středu den sv. Maří Majdaleny" obnovil všecky listy již vyjmenované. Panu Mikuláši l. 1635. vznikly

tuhé spory s poddanými, které zjevují nám patrně, kterak za oněch nešťastných časů lidstva pořídlo, tudíž roboty i jiné povinnosti k vrchnostem staly se břemenem. „Purkmistr a úplná obec města Klimkovic" vyžádala si roku s pánem svým přednášejíc patero obvinění." Předně běželo jim o „chrám Páně a špitál", které oni chudí lidé opravovati musí, kdežto dle poručenství paní Barbory z Vrbna vrchnosť nějaké úroky na kostel i špitál dávati měla, ale od mnohá let již nedávala. Za druhé naříkali, „že JMť pán náš nás ubohú obec Klimkovskú v malým počtu zůstávající strany povozův — nad obyčej měst a městeček přinucovati ráčí". Stran robot žalují, že „jsouce povinni jen 6 dní robotovati, nyní k tomu ještě 18 dní robotu konati musíme". Za čtvrté stěžují si, že se jim „dříví z lesův panských na sušení sladův" nedává i „také strany zdělání sladův" že pán nás „hyndrovati" a nám „v obchodu našim — i také JMti na biergeldech nemálo ucházi — překážku činiti ráčí". Za páté žalují, žeby „mnohokráte od dobrých lidí — ječmene za správné penize dostati ano i některý v núzi své zborchovati... mohli", kdež od pána obilí mnohem dražeji bráti musí. A protož „VVMtí pánův našich milostivých ve vši uniženosti pokorně prosíme, utíkajíce se předně ku Pánu Bohu, potom ku VVMtem panu hejtmanu a pánům zemským soudcům..., že nad námi ubohými lidmi milostivú ochrannú ruku deržeti ráčíte... Vinšujíce se VVMtem na všem všudy dobře a šťastně míti sme ve vší poníženosti slúžiti povolni: purkmistr, rada a všeckna obec města Klimkovic". V té při učiněn nález v příčině roboty a dříví příznivý. Co se prvního obvinění týče, odložena věc do příštího soudu; a když se Klimkovští „na Jachyma hraběte z Metychu" odvo-

lávali, odročena do r. 1637. Toho pak roku nález vynešen, že lidé Klimkovští neprokázali, aby odkaz nebožky paní z Vrbna na opravu kostela a opatrování chudých učiněný „jim k odvozování náležeti měl".[86]) Pan Mikuláš byv drahně let soudcem zemským měl k manželství paní Barboru Bludovskou z D. Bludovic († 1667) a s ní jediného syna Kašpara, který se na Klimkovicích psal již l. 1655., ač otec teprve r. 1664. zemřel. Bylo léta 1655. „v ten pondělí před památkú svatých Petra a Pavla" v městě Těšíně, když se za přítomnosti mnohých pánů sepisovala svatební smlouva mezi poručníky urozené panny Zuzany Kateřiny Borkovny šlechtičny z Tvorkova a Rostropic a panem Kašparem Vlčkem. I „vidouc páni poručníci v tom obzvláštní vůli a řízení Pána Boha všemohoucího bejti", připověděli panně nevěstě dáti „posahu" 1500 zlatých počtu Slezského. „Protiva čemu pan Kašpar panně Zuzaně Kateřině bohda budoucí paní manželce své 3000 zl. odvěnuje za polovici klenotův, šatství, svrškův, dobytkův, nábytkův a farhabův všelijakých; jeden tisíc zlatých zavozuje a z lásky manželské jeden 1000 zl. daruje, čehož všeho jest v sumě 5000 zlatých." Kteráž suma se jí na Klimkovicích, Svinově, Lagnově a Hýlově pojistiti má. Kdyby však panna nevěsta svého manžela přežila a jí dotčená suma vyplacena byla, tehda bude povinna statek Klimkovský opustiti „vezmúc předkem klenoty, šatství, karetu s truhlami, šest koní, jaké by na ten čas nejlepše byly, s šírami a se vším k tomu příslušenstvím. Však poddaní toho statku, kde by sobě pobyt oblíbila, na 5 mil odvézti ji povinni budou". Na této svatební smlouvě se podepsali od strany pana Kašpara Vlčka: Mikuláš starý Vlček a na Heřmanicích, maršálek knížetství Těšínského, Vá-

clav Vlček a na Horním Simoradi, pan Frydrych Jiří Vlček a na Velkých Kunčicích, Jan Frydrych Laryš svobodný pán z Elhoty na Karviné atd. Brzo potom dne 12. Juli dvěma rukojemskými listy danými na Klimkovicích pan Kašpar Vlček a jeho rodičové Mikuláš mladší Vlček i paní Barbora Bludovská z Dolních Bludovic svrchupsané slečně nevěstě věno na svém zboží Klimkovském pojistili.[87]) Pan Kašpar krátce před svou smrtí Klimkovským listem daným „v pondělí po neděli laetare l. 1665." učinil obnovení na všechna jich privilegia, „poněvadž v tyto dlouho trvající vojenské běhy nadepsané privilegia jejich napořád na písmě a pečetech nemalé porušení vzaly". A protož „k jejichžto ponížené žádosti nakloněný jsouce a pohlídaje k tomu, aby lidé okoliční, kteříby se zde osaditi chtěli, vědouce[88]) o tom, že to coby tak na klísku neb úrazu nadepsaných privilegií pro porušení jich se vztahovati mohlo, od vrchnosti napraveno (bylo) . . . tím lepší chuť sem se dáti měli, a obec, která v ty pominulé nepokojné léta na nejvýš k zmenšení přišla, zveličena býti mohla . . . jich privilegia potvrzuji . . . A dožádal sem pana Albrechta Eusebia hr. z Vrbna na Raduni a V. Polomi, Kryštofa Viléma Šarovce ze Šarova na Třebovicích, Václava Gusnara z Komorna a na svobodném dvoře v M. Lazcích, Jana Václava Sedmohradského z Sedmohradě a na sv. dvoře v sv. Heřmanicích, Melchara Donata Novocerekvického z V. Polomě a na sv. dvoře v Hněvošticích, písaře práva menšího, že jsou pečeti své přivěsiti dali a se podepsali".[89]) Pan Kašpar zemřel v prosinci téhož roku 1665. a zůstavil mladou vdovu, druhou svou manželku, Annu Kateřinu Pačinskou z V. Pačiny, a synáčky Kašpara a Jindřicha

Viléma, čtvrť roku před smrtí narozeného. Starší syn Kašpar zemřel záhy, tudíž za nezletilého Jindřicha Viléma po mnohonácte let Klimkovské panství spravováno poručníkem Frydrychem Jiřím Vlčkem, strýcem poručencovým. Rod Vlčkovský přidržoval se větším dílem víry evangelické, tudíž i kostel a fara Klimkovská byly v rukou evangelíkův. Až teprve nezletilého Jindřicha Viléma zase vychovati dali ve víře katolické. Jakož již nebožtík p. Kašpar Vlček, což vyrozuměti z listu jeho, usiloval o zvětšení a rozmnožení městečka Klimkovic neblahými běhy a válečnými časy zmenšeného, nebude pochybnosti žádné, že asi v polovici 17. století rozmohl se ruch mezi řemeslníky zařizováním cechů. A jak víme, že cechů takových bylo několik samostatných, předce celkem o nich lze málo pověděti. Jaké ty cechy měly artykule, od kterých cechů (zdá od Bílovských či Fulneckých anebo Opavských) přijaly synovství; zdali měly své řády tovaryšské; kolik bylo kterého řemesla mistrů a jakého řemesla cechy tu byly; měly-li své „matky pokladnice“; v kostele své „pokladničky“; měly-li své mistrovské a tovaryšské knihy; též své cechovní džbány a jiné odznaky: to vše na ten čas jest nevyzpytováno. A z drobnějších památek svědčících, že cechovní ruch trval, uvádíme aspoň jeden nápis pečetní: „PEČET. KRECIRSKE. CZE. S. KLIMKOWICZ“. Jindřich Vilém Vlček byl 1686 již let došel, když vstoupil do vojenské služby, ve kteréž postoupil až k nejvyšší hodnosti, stav se polním maršálkem. Kromě toho jmenován c. k. komořím a tajným radou, nařízeným nejvyšším nad jedním plukem pěchoty a komandujícím generálem ve Slezsku. Potřebován jest také k rozmanitým poselstvím, tak 1709—12 jakožto mimořádný vyslanec u cara Petra Velikého; roku 1712. v Polské,

v Prusku a Dánsku; 1713 byl generálním komisařem při shromážděných stavech uherských v Trnavě, 1714 poslán vstříc králi švédskému Karlovi XII. k tureckým hranicím, z Turek se vracejícímu; 1716 jmenován cis. vyslancem u koruny Polské, kamž se později odebral; zůstávaje tam po 6 let, byl také přítomen korunovace Augusta III. L. 1714. povýšen jest do stavu říšských hrabat. Stejnou měrou jako česť i slávu svého rodu rozmnožil statky rodinné. Pojav k manželství Marii Charlottu rozenou hrabinku Saint Hilierovu, dostal s ní statek Kreutzenstein v Dol. Rakousích; po matčině bratru hraběti Adamovi Pačinském zdědil statky na Těšínsku: Ráj, Konskou, Zámrsk a j.; po strýci Frydrychovi Jiřím nabyl Heřmanic s Vrbicí a Muglinovem, též získal Pol. Ostravu a Hrušov; na Opavsku Velkou Polom, Porubu a Dolní Polanku. Zemřev l. 1739. zůstavil dva syny: mladšímu Josefovi Marii Baltazarovi dány statky Ráj a Zámrsk († 1787 jsa polním zbrojmistrem); starší syn Josef (Maria Leopold Adam Kašpar) hrabě Vlček (1739—1777) zdědil ostatní zboží. Domohl se znamenitých úřadů; byltě c. k. tajným radou a říšským radou dvorským. Po něm následoval syn František Josef, nar. 1848, c. k. komoří. Zemřel 1834. Po tom následoval syn František Stanislav, kterýž zemřel 1847. Jméno nynějšího držitele svěřenského zboží Klimkovského, Hanuše Vlčka, jest daleko široko rozhlášeno, jakožto podporovatelé přerozmanitých podniků humanních a vědeckých. [1) Viz dílčí listy. 2) Jestliže někteří krále Přemysla Otakara II. zakladatelem míti chtějí a dokonce to založení až do onoho roku pokládají, kdy král podnikl výpravu do Prus, dodávajíce, že král táhna do Prus u Klimkovic tábořil: jest to věc na všecky strany tak nemožná, že jí netřeba

ani vyvraceti. [3]) Vlastivěda Slezská I. díl. [4]) Vidimus Kašpara Vlčka; podal J. Hradil. [5]) „Jeskonem de Klimkowicz citat Hanuss Kossyerz de Ziboticz" RP. I. 7 b. [6]) Beck, N. Jičín 69, a Ač. [7]) O. I. 1. [8]) Kr. 519. [9]) Svoboda. [10]) O. II. 4. [11]) Což důkaz, že jméno „Koenigsberg" se hrubě neujalo. Minsberg 154. [12]) Půh. II. 1. 5. [13]) O. II. 21. [14]) RP. VII. 34. [15]) Půh. II. 18. [16]) O. II. 35. [17]) Půh. VI. 44. [18]) Půh. VI. 62. [19]) O. III. 19. [20]) Půh. VI. 91. [21]) O. III. 28. [22]) Půh. VI. 101. [23]) Půh. VI. 116, 117, 120—3, Kr. 1505. [24]) Arch. f. öst. Gesch. l. c. [25]) Půh. VI. 175. [26]) Půh. VI. 176. [27]) Půh. VI. 177. [28]) Půh. VI. 195, 197. [29]) O. III. 45. [30]) Tamtéž. [31]) Půh. VI. 331. 334. [32]) Půh. VI. 410—402. [33]) Půh. VI. 410—422. [34]) Půh. VI. 423. [35]) Půh. VI. 445—457. [36]) Půh. VIII. 8. 31. [37]) Půh. VIII. 70—72. [38]) Půh. VIII. 80—82. [39]) Půh. VIII. 92, 93, 97, 100. [40]) Půh. VIII. 156. [41]) Půh. VIII. 162, 163, 173, 174. [42]) Viz Fulštejn; 6. program českého gymnasia Opav. [43]) Půh. VIII. 188. [44]) Půh. VIII. 233. [45]) Půh. VIII. 357. [46]) Půh. VIII. 381. [47]) O. VII. 27. [48]) Půh. XI. 58—65, 95—99, 273. [49]) Půh. XI. 70. [50]) Věch na znamení, že u něho se nalévá. Vidimus Kašpara Vlčka. [51]) Půh. XI. 238. a I. pam. kn. 211. [52]) Půh. XI. 156—159. [53]) Půh. XI. 171. [54]) Půh. XI. 239—40. [55]) Půh. XI. 348. 390. [56]) Svoboda. [57]) Svoboda. [58]) Vidimus Kašpara Vlčka. [59]) Tamtéž. [60]) Tamtéž. [61]) Svoboda. [62]) Mat. mus. [63]) O. VII. 37 38. [64]) Papr. Zrc. 398. [65]) Roky I. 19 b. [66]) 6. progr. č. g. Op. [67]) Viz 6. progr. č. g. Op. [68]) Viz Nápisy v témž progr. [69]) Viz jeho životopis v 5. progr. č. g. Op. [70]) Viz I. progr. č. g. O. [71]) RP. XXIII. 281. [72]) Vidimus Kašpara Vlčka. [73]) O. X. 10. [74]) O. X. 6. [75]) RP. XXIV. 77. [76]) Viz Nápisy v 6. progr. č. g. Op. [77]) Svoboda; viz

vývod v 5. progr. č. g. Op. [78]) Svoboda. [79]) Roky 74. [80]) Roky 78. [81]) Viz 5. progr. č. g. Op. [82]) RP. XXVIII. 10. 11. [83]) RP. XXIV. 85, 93. [84]) RP. XXIX. 22. [85]) O. XI. 4. [86]) Roky IV. 9—10. [87]) Původní listy v mat. mus. [88]) V originálu „věda". [89]) Dle opisu od říd. uč. p. Hradila učiněného z originálu.]

Klingebeutel = **Pusté Jakartice.** Podivné jméno Klingebeutel vykládají někteří tak, jakoby zboží Jakartické bylo náleželo k záduší, tudíž do kostelního míška. Každým řádem jest to přezdívka, která nabyla teprve úřední platnosti, když u Pustých Jakartic vznikla královská pruská celnice s jinými úřady. Naproti tomu v matrikách kostelních užívalo se až do nejnovější doby jména „Jakertitz" a „Wüst-Jakertitz". Nyní slují Pusté Jakartice úředně také Klingebeutel, jinak „Kynybajtel".[1]) [[1]) Podal P. Josef Konečný, far. V. Hošt.]

Kliplák = **Klippelshof,** dvůr v Opavě německému řádu náležitý, kterýž má své jméno po Jiříkovi řečeném „Klippel" z Elkershúz, místodržiteli a náměstku velmistra německého řádu na Bruntalsku. Od roku 1625—1640 spravoval ten úřad, vymáhaje, aby Bruntalsko se stalo svobodným a od zemského práva Opavského neodvislým panstvím, jakým také se stalo. Kromě toho usiloval o navrácení statků někdy ku německé komendě v Opavě příslušných. Pamětihodný jest jeho násilný pokus dne 3. září l. 1634. učiněný, dědinu Otice městu Opavě náležitou, získati německému řádu. S vojskem císařským učinil vpád do Otic a dědinu zabral, při čemž mnoho Otických pobito.[1]) (Viz Otice.) Svůj dvůr nyní řečený Kliplák poručil l. 1639. německému řádu. [[1]) E. III. 200.]

Klokočov Malý = **Glockersdorf Klein,** jižně od Vítkova, ves se školou a 299 obyvateli. L. 1377. jmenuje se ve zboží Vítkovském čili Vikštejnském ves „Glogoczendorf" s Malým Nikoschavem.[1]) Zdali

tehda již, jak se aspoň zdá, Malý Klokočov trval, zůstavuje se samo na sobě. Osudy té vsi byly stejné s V. Klokočovem. (Viz ten.) Co se založení té vsi týče, světla mohou poskytnouti jediné listy na někdejší fojtství M.-Klokočovské udělené, ač-li jsou zachovány. Fojtství trvalo do počátku 18. století, kdy je skoupil Karel svobodný pán Viplar z Ušic, až l. 1816. pozemky tyto někdy fojtovské rozprodány. L. 1836. mluvilo se v M. Klokočově česky i německy; dnes osada ta jest až na 8 obyvatelů již německá. [[1]) Dílčí listy.]

Klokočov Veliký = Glockersdorf Gross, jižně od Vítkova, ves s farou a školou, má 1151 obyvatelů. L. 1377. vyskytuje se „Glogoczendorf“ ve zboží Vítkovském čili Vikštejnském.[1]) L. 1413. jmenuje se Hanušek Nassen z „Glogoczendorfu“ manem knižete Přemkovým.[2]) Od roku 1377—1671. zůstával Klokočov v držení pánů Vikštejnských. (Viz Vikštejn.) Za těch pánů stal se dřevěný kostelík Klokočovský filialním Radkovského. K r. 1594. zaznamenáno, že „lidem z Velikého a Malého Klokočova“ položen byl rok s jich pánem, vladykou Mikolášem Bravanským z Chobřan. Jakou stížnosť ti lidé měli, není zapsáno; ale l. 1598. ten rok „vymazán, poněvadž obě strany nestály“.[3]) Od r. 1671—1705. slušely oba Klokočovy k Melči. (Viz ten.) Potom na novo připadly k Vikštejnu. Od Vikštejnského zboží pan Antonín Oderský z Lideřova odprodal V. i M. Klokočov Františkovi Matyáši Josefovi sv. pánu z Eyselsberku. L. 1720. „Franc Josef svobodný pán z Eyselbserku, pán na Klokočově, pohoní pana Antonina Pino, kupce v městě Opavě[4]) zátkyní — že se mi na můj statek skrze úředníky zvésti dal“.[5]) Pán z Eyselsberku, maje k manželství Annu Johanku Meissingrovnu z Grzymały na krátce před svou a manželky

své smrtí [6]) l. 1720. dne 21. listopadu prodal Klokočovy Janovi Václavovi Želeckému z Počenic na Všechovicích, později na Čekyni, Přerově a jinde.[7]) Ješto tento pán měl za manželku Marii Josefu Terezii svob. paní Viplarovnu z Ušic a jedna jeho dcera Maria Aloisia Marta provdala se za Bohumila Frydrycha z Henneberku, druhá, Maria Josefa za Jiřika Rudolfa Viplara z Ušic, jest pochopitelno, kterak zboží Klokočovské l. 1743. přejíti mohlo na Františka Karla Josefa Viplara z Ušic, pána na Vítkově. (Viz Vítkov.) Po jeho smrti dostal Klokočovy nejstarší syn Karel Viplar, kterýž statek Klokočovský l. 1790. prodal Alžbětě svobodné paní z Henneberku, rozené svobodné slečně Tvorkovské z Kravař. Tato s přivolením svého manžela dne 3. prosince l. 1803. prodala jej Karlovi a Františkovi Čejkám z Badenfeldu.[8]) Od nich založena l. 1816. rozprodáním pozemků ze dvoru někdy fojtovského v M. Klokočově kolonie. Syn Františkův, Arnošt Otto Čejka rytíř z Badenfeldu, zdědil Klokočov a přikoupil k Štítině a Hrabyni též konfiskované statky kláštera Klárského (Chabičov, Jilešovice, podíl Jarkovic, Milostovic atd.). [[1]) Dílčí listy. [2]) Kr. 430. [3]) Roky. [4]) Předka nynějších rytířů a svobodných pánů z Friedenthalu. [5]) Půh. XL. 381. [6]) Oba zemřeli v Opavě 1722, 1723. [7]) NB. 1870. 42. [8]) Karel a František Čejkové byli synové proslulého soukenníka Opavského, Antonína Čejky (Czeike), l. 1788. povýšeného na rytířství. NB. 1870. 57.]

O. **Kněžpole** = **Kniespel**, farská ves severozápadně od Ketře. Jak její jméno „Kněže pole“ ukazuje, založena byla po letech 1250, když okolí Kečerské se dostalo ku biskupství Olomuckému. Do r. 1384. fojtství Kněžpolské držel manským obyčejem Henslin řečený Ciker, ale prodal je za 55 kop groší Jakubovi rychtáři v Nevšíně (snad Suché Pštině), k čemuž dáno mu svolení l. 1384. v sobotu

den obřezání Páně.[1]) Potomně byla část toho zboží manstvím; část zpupná náležela biskupskému městu Ketři. L. 1447. biskup Pavel vzdal bratrstvu Božího Těla (kde?) 12 kop platu z Kněžpole, pro něž l. 1490. žalován probošt Oldřišovský.[2]) L. 1568. Kněžpolští v chrámě svém filialním zjednali si faráře „nepořádného", načež toužil farář Kečerský Florian.[3]) Viz ostatek u Ketře. [[1]) Branowitzer v Hist. stat. Sect. V. 38. násl. [2]) Opomenuto zapsati, odkud ta zpráva. [3]) Listy pos. bisk. Prus. v mat. mus.]

Kobeřice = **Koeberwitz**, při staré Opavsko-Ratiborské cestě severovýchodně od Opavy. L. 1236. listem daným v Olomouci markrabí moravský Přemysl Otakar II. potvrdil bratřím zákona sv. Jana „Koberice", kteréž druhdy náležely klášteru Hradišťskému, v majetek. Podepsán o to Vok syn Bořutův, purkrabí Hradecký.[1]) Toho zboží Hrobnická komenda mezi léty 1236—1308, neznámo jakým způsobem, pozbyla. (Viz Hrobniky.) L. 1377. držela část Kobeřic („Kobirwicz") panna Anna, nejspíše abatyše od sv. Kláry, která držela též sousední Štěpánkovice; druhý díl nepochybně náležel do knížetství Opavského pode jménem „Scobyrwicz".[2]) Léta 1411. vyskytuje se „Dyzko de Koberzicz",[3]) nepochybně týž, jehož k r. 1413. píší Diviš z Kobeřic.[4]) Crha (Kokor) z Kobeřic zůstavil při smrti své vdovu Anežku, dceru Dorotu a syna Václavka; druhá dcera jeho byla nejspíše provdána za Mikuláše Chlebického, kterýž drže Lipinu měl tuším syny Jana a Brožka. Václav Kokor z Kobeřic l. 1431. byl přítomen jednání, když dne 28. září listem daným v Opavě „ten pátek dne a hodu sv. Václava dědice Českého" kníže Přemek jednal s tábority příměří, neboť postaven jest za rukojmí.[5]) Také 21. září 1431 spoluzapsán, když v Opavě nové desky zemské zakládali. V těchto deskách nových obnovil hned na třetím listě věno své manželce Margaretě Stošovně z Kounic, a hned také jeho matka Anežka, majíc věno své pojištěno na Kobeřicích, tím věnem sstoupila se se synem svým; načež on také se sestrou svou Dorotou a s Janem i Brožem sestřenci svými se sstoupil, dav si zároveň obnoviti sstupek, kterýž měl s nebožtíkem švakrem Mikulášem Chlebičovským, otcem nepochybně zpomenutých Jana a Brože, o Lipinu.[6]) Brzo potom pan Václav pojal za druhou manželku Aničku z Kravař i zůstavil při smrti své před rokem 1439. kromě vdovy nezletilé děti později zpomínané, Jana z Kokor a z Kobeřic a Libušku z Kokor. Přečkala ho i matka Anežka, kteráž se l. 1439. znovu s dcerou svou Dorotou, manželkou Jana Třebického 200 hřivnami groší věna, jež měla v Kobeřicích, sstoupila takově, aby

Dorota z těch peněz dala 100 hřiven dětem Václavkovým, s nimiž se také sstoupila, při čemž vdově Václavkově Aničce 15 kop platu na Kobeřicích zapsáno.[7]) L. 1441. paní Dorota k lepšímu sirotků Václavkových vzdala se sstupku s nebožtíkem Václavkem, a podržela si poručnictví nad nimi; kdyby však zemřela ustanovila jim za poručníky Bohuše z Kokor a Petra Donata z V. Polomě; kdyby sirotkové Václavkovi zemřeli, má vše spadnouti na ni a její děti, jí pozůstalé. Byly to zejmena dcery Anna provdaná za Herborta z Vladěnína, a Dorota II. později manželka Ondřeje z Tvorkova a z Kravař. Paní Dorota starší vyplatila věno vdově Václavkové, která se zase provdala za Mírka do Moravy, a když paní Dorotu I. dcera Anna byla ze sstupku propustila, vložila všecko své zboží dceři Dorotě II. a manželovi jejímu Ondřejovi z Tvorkova, jakmile byl tento synu Václavkovu Janovi z Kobeřic 100 hřiven vyplatil takově, že pustil 10 hřiven platu z dědictví svého před městem Ketřem manželu Libušky z Kokor, Rotumberkovi Tlustomostskému.[8]) Paní Dorota zemřela okolo r. 1457., neboť listem daným téhož roku „v Opavě v neděli Oculi" vyznává guardian a všecek konvent od sv. Ducha, že urozená paní Dorota z Kokor a Kobeřic na záduší 2 hřivny platu zapsala, jedna aby guardianu do kuchyně, druhá bratřím dávána byla, na záduší za ni a za jejího manžela Jana Třebického.[9]) Pan Ondřej měl potomně ještě l. 1467. i l. 1473. stran Kobeřic spory s Václavkovým synem Janem z Kobeřic, kdež ho pohonil o nedodržení smlouvy a odpor činil proti jeho, Janovu sstupku s Mikulášem z Vladěnína.[10]) Jaké jiné spory pan Ondřej měl l. 1466., 1468., 1476., 1477., 1478., 1484., viz půhony.[11]) Léta 1485. od pana Žibřida z Bobolusk pohnán byl pan Ondřej o rukojemství za kněze Viktorina, kterouž věc ale k prosbě hejtmana Jana Bělíka Sobka odložili.[12]) Pan Ondřej žil ještě l. 1487. Ale tehda již držel Kobeřice nejstarší syn Jan, neb l. 1486. Ondřej tu ves Kobeřice s tvrzí i 58 lány a s podacím kostelním byl vložil synu svému.[13]) Ostatně všichni synové Ondřejovi Jan, Jiřík a Mikuláš psali se „z Kobeřic", když l. 1485. pohonili Albrechta Kavana z Dědibab a na Raduni.[14]) L. 1487. Václav z Lukavce pohoní Jana z Tvorkova a na Kobeřicích, „že lidé jeho vyručili ode mne člověka z mej vazby pod 10 hřivnami za páň člověk a že oni slíbili za to že v 8 nedělích mi osaditi měl".[15]) Bratr Jana z Kobeřic, Jiřík, l. 1491. opětně pohonil Albrechta Kavana z Dědibab o Raduň, až to zboží konečně dostal. (Viz Raduň.) Pan Jan z Tvorkova a z Kobeřic l. 1494. vložil své manželce Anežce z Zá-

tora věno na té vsi,[16]) ale již l. 1496. s přivolením této manželky prodal to zboží Jindřichovi Donatovi z V. Polomě a na Nové Cerekvi. Stran postoupení Kobeřic pan Jan z Tvorkova něco omeškal, neboť jej pohoní téhož r. 1496. nový držitel, kterému konečně Kobeřice i s příslušenstvím vloženy.[17]) Když pan Jan z Tvorkova postupoval Kobeřice, „drahně tenat a sítí" dal uschovati u Jana z Lukavce a z Hradčan, o které potomně syn Janův Arnošt, později na Raduni, l. 1506. po smrti otcově pohoní.[18]) Odtud viz Novou Cerekev. Kteří páni Donatové Kobeřice drželi, nejlépe nám osvětlují půhony. Tak l. 1525. Petr Oderský pohoní Jana Donata na Nové Cerekvi, „že mi lidí svých z Kobeřic: Václava Štěpána Škopa, Jana Chlebného, Jana Krátkého, Andrysa Řehoře Šimonova, Klimenta Lukáše, Matěje Šeplavého, Havránka, Jury starého, Perlínka mladého, Miky Tvrdého, Jana Bobky starého a Václava Šímu starého k svědomí poslaviti nechce". Současně týž téhož pohoní, „že lidí svých z Kobeřic, kteří slovou osmilaníci, k tomu míti nechce, aby ten osep obilný knězi Janovi mému Sudickému vydávali, kterýž jsou ode dávna předkové jeho vydávali".[19]) L. 1533. jest pánem Jindřich Donat na Nové Cerekvi, neboť pohoní jej Jan Planknar o postavení „Tomáše řešetáře z Kobeřic, poddaného svého".[20]) Později okolo r. 1545—1549. držel Kobeřice pan Kryštof Donat, jak půhony svědčí. Hendrych z Drahotuš l. 1547. pohoní Jana z Tvorkova o sbití služebníka u Kryštofa na Kobeřicích a r. 1548. Kryštofa o dům v Opavě.[21]) Léta 1549. držel Kobeřice Kryštofův starší bratr Jindřich Donat, jenž se píše na Kobeřicích, když pohoní některé pány o Děhyl, rybník a o pastvisko u Vojnovic.[22]) Tento pan Jindřich prodal Kobeřice Vavřincovi z Drahotuš k jeho polovině panství Benešovského. (Viz Benešov.) Když se v držení Benešova dostal Jiřík Šíp z Branice, postoupil r. 1595. v pátek po všech Svatých Kobeřice bratru svému Jindřichovi staršímu Šípovi; avšak když bratří Mošovští zase na Benešov se dostali, uvázali se i v Kobeřice.[23]) Jindřich potom bydlel v Opavě a byl nějaký čas prokuratorem JMC v knížetství Opolském a Ratiborském a nejvyšším výběrčím pivného v těch knížetstvích. Zemřel r. 1603., zůstaviv vdovu Annu Šamařovskou, kteráž se zase provdala za Magnusa Krejtnera z Rosenbeku.[24]) Jiříka Šípa synové Pertolt a Petr hlásili se opětně ke zboží Benešovskému, až se konečně r. 1635. Petrův syn Kryštof Frydrych Šíp s tehdejšími državeli Benešovskými vyrovnal o Kobeřice. Tyto mu také l. 1635. byly vloženy.[25]) Však zemřel již 1636 zůstaviv vdovu Johannu Eleonoru Haszle-

rovnu z Rosenecku, kteráž se zase provdala za Jiříka Jetřicha Kotulinského, a mladičkou dceru Maxmilianu Františku, která se později provdala za cís. hejtmana z Losau.[26]) Za držení svého Jiřík Jetřich Kotulinský jsa nejvyšším písařem zemským, vyžádal si l. 1640. dne 12. května „se všeckými sedláky a rolníky vsi Kobeřic roku“ obviňuje je, „že nebudouc hlásek od vrchností svých osvobozeni, na několikerá poručení při tvrzi Kobeřicích hlásati nechtějí“. V té při páni soudcové zemští nalezli: „Jakož ti lidé, aby hlásek osvobozeni byli, ničím neprovodí, Jiřík pak také urbarními registry, že pod každým rolníkem zapsáno jest, že hláskou povinen jest; jakož také i svědky, že ty hlásky bez odpornosti předešlým vrchnostem vykonávali, prokázal: protož ačkoli by jich JJMMti v trestání své vzíti moci ráčili, avšak že se v trestání pánu svému poušťejí“.[27]) Když paní manželka pana Kotulinského 1657 zemřela, dostala se v držení Maxmiliana Františka Šípovna a její manžel z Losau, ačkoli se k tomu zboží hlásila také Kateřina manželka Ondřeje Mitmayera z Blogotic, dcera Jindřicha staršího Šípa. Paní Maxmiliana pustivši napřed v zástavu Kobeřice Matyáši Jiříkovi Kitzlerovi,[28]) prodala ten statek Karlovi Maxmilianovi Kalkrajtovi, avšak před vykonáním té smlouvy puštěn jest Janovi Jiříkovi Sobkovi z Kornic, který prodav Ropici nabyl Záblatí na Těšínsku.[29]) Tento postoupil Kobeřice již zase 18. srpna 1673 synům svým Karlovi Hynkovi a Vilémovi Bohumilovi Sobkovi.[30]) Z těch se psal Vilém Bohumil Sobek na Záblatí a Kobeřicích.[31]) Ale když Vilém Bohumil s manželkou svou Annou Zuzanou Sulikovskou nabyl Psar[32]) a třetí bratr, František Ludvík, Dolních Žibřidovic na Těšínsku, všichni 3 bratři Kobeřice l. 1679. prodali Janovi Bernartovi Brixovi z Moncle.[33]) Od tohoto koupil konečně Kobeřice Karel Maxmilian Lichnovský z Voštic, jemuž l. 1681. vloženy.[34]) I zůstaly Kobeřice tomu rodu do dneška. Viz od r. 1681. Chuchelnou. [[1]) M. II. 317. [2]) Dílčí listy na různ. m. [3]) RP. I. 11. [4]) Op. Týd. nezapsáno kde. [5]) Scriptor. rer. Sil. VI. 105. [6]) O. I. 3. 10. [7]) Svoboda a O. I. 28. [8]) Svoboda a O. I. 33; II. 6, 15; Půh. II. 5. 6. [9]) Kr. 584. [10]) Půh. II. 4. 5.; Tiller. [11]) II. 2, 5, 12, 14, 16, 20. [12]) Půh. VI. 6. 23. [13]) O. III. 1. [14]) Půh. VI. 10. 11. 14. [15]) Půh. VI. 17. [16]) O. III. 16. [17]) Půh. VI. 66.; O. III. 18. [18]) Půh. VI. 134. [19]) Půh. VIII. 112, 113. [20]) Půh. VIII. 358. [21]) Půh. XI. 92. 226. 313. [22]) Půh. XI. 324. 334. [23]) Svoboda. Půh. XV. 223. [24]) Svoboda. [25]) II. pam. kn. 26. [26]) Svoboda. [27]) Roky VI. 71. [28]) Svoboda. [29]) Svoboda. [30]) Svoboda. [31]) Půh. XXVIII. 27. [32]) Hünneru u Vratislavě. [33]) O. XV. 72. [34]) O. XV. 80.]

O. **Koberno** = **Kawarn**, jižně od Osoblahy, ves se školou a 197 obyvateli. K obci té přísluší Antonsberk. Ačkoli tato osada, proto že měla dědičného fojta a ještě počátkem tohoto století 9 sedláků, zajisté dosti starého založení jest, — ovšem se jí nezpomíná ani léta 1267., ani 1275., aniž také v seznamu manských statků z let 1318—1326 — předce nebylo lze dopátrati se o ní nějakých zpráv, hlavně pro tu příčinu, že náležela ku manskému statku Fulštejnu, s nímž se dostala ku zboží Rusvaldskému. Viz Fulštejn a Rusvald = Rudoltice.

Koblov = **Koblau**, východně od Hlučína, ves druhdy i nyní pohraničná. Již l. 1377. jmenuje se Koblov („Kobelau") v díle knížat Opavských jakožto příslušenství zboží Landeckého.[1]) Dějiny té vsi hledej u Landeka a pak u Hlučína. Koblov l. 1517. zjevně se jmenuje ve zboží Hlučínském,[2]) od něhož se r. 1570. dostal ke statku Šilheřovskému. Viz dále Šilheřovice. [[1]) Dílčí listy. [2]) O. III. 52.]

Kobylí = **Schönwiese**, severozápadně od Krnova. Tato ves řekou Opavicí rozdělena jest na část Pruskou a Rakouskou, i jmenuje Šembera obě Loučky. Na Pruské straně stojí starožitný kostelík. Obě části mívaly společné osudy. Rakouská část se školou a 320 obyvateli náleží do obce Linhartov. L. 1330. za svědka o ves Štěpánkovice zapsán jest Beneš de „pulcro prato".[1]) L. 1349. Svatomír de „pulcro prato" daroval jeptiškám od sv. Kláry 2 lány v Jarkovicích.[2]) Mezi l. 1377—1410. držel ves „Kobila" psanou pan Drslav. který se poslednějšího roku píše „von der Wez",[3]) nepochybně man knížecí. Tehda také slove potok do Opavice vtékající Kobil, odkudž jméno Kobylí. Zdali ti páni byli již z rodu Kobylkův,[4]) nelze pověděti. Taktéž zdá se omylná zpráva, že Purkart Stoš z Kounic Kobylí od r. 1397—1411. držel.[5]) L. 1425. Olomučané s Hanušem

„von Schonwisen“ jednali, aby u nich vstoupil do služeb vojenských.[6]) Před r. 1439. drželi Kobylí Smil a Oldřich bratří Kobylkové z Kobylí, kteří l. 1439. ve čtvrtek po sv. Tomáši dvůr s příslušenstvím v Kobylí zástavou vložili Slaviborovi z Vysoké.[7]) Ostatek drželi tu ves dále. Pan Smil l. 1442. listem daným v Krnově v ten úterý před sv. Martinem kvituje kníže Václava Opavského a Ratiborského ze 150 hř.[8]) Týž pan Smil koupiv 1447 Studénku, při smrti své ji zůstavil bratrovi Oldřichovi, který ji však prodal. Synové Oldřichovi byli Burian a Vavřinec. Jejich sestra Alina provdala se tuším za Tomana z Kovalovic. Pan Burian l. 1480. na listě knížete Hanuše ml. Ratiborského, daném v Ratiboři, podepsal se „Buren Kobylka z Kobylého“.[9]) Kněžna Barbora l. 1495. jemu manské zboží v pozemské vložila.[10]) Z manželky Barbory zůstavil pan Burian syny Jana, Mikuláše, Václava a Jindřicha. Když si nejstarší bratr, Jan, bral k manželství Annu z Broumova, l. 1516. jeho bratři Mikuláš a Václav dali mu dobrou vůli, aby jí na tom statku směl věno udělati v 500 zl.[11]) Nejmladší bratr, Jindřich „Kobylka z Kobylého“, l. 1539. vyznal, že bratr Jan jemu z Kobylí i z toho dílu, co mu přišlo po otci a bratru jeho Václavovi, za dosti učinil; mateřizny se zříká.[12]) Tehda pan Jindřich byl již na Moravě, kdež se stav biskupským hejtmanem Měrovským, nabyl statku Podolí a potomkům zůstavil. Tak podržel Kobylské zboží Jan, kterýž zemřel na Kobylí a pochován v kostelíku: „l. 1544. času podzimního Jan Kobylka z Kobylího na Kobylím atd.“[13]) Pan Jan Kobylka zůstavil syny: Buriana, Jiříka a Mikuláše. Nejmladší, Mikuláš, vystěhoval se na Moravu i stal se 1560 též hejtmanem Měrovským. Po tomto Mikuláši zůstalo hojné potomstvo, kteréž se

po Čechách i Moravě rozrodilo, kvetouc tuším do přítomnosti.[14]) Také Burian nezůstal ve vlasti. L. 1556. v pátek před nedělí invocavit bratři Jiřík a Mikuláš s vůlí bratra Buriana ves „Kobyle" s tvrzí a dvorem vložili Frydrychovi Beřkovskému ze Šebířova.[15]) Jiřík Kobylka koupil později zboží Štemplovské. (Viz Štemplovec.) Pan Frydrych Běrkovský své manželce Rozině Četryšovně z Kynšperka na tom zboží vložil 1250 zl. věna.[16]) Pan Frydrych Beřkovský zůstavil několik synů, z nichž zůstali potom jen Vilém a Jiřík Konstantin. Tito však se l. 1606. podělili tak, že Vilém přijal Horní, Jiřík Konstantin Dolní Kobylí. Pan Vilém, komorník knížetství Krnovského, l. 1611. přijal na spolek na svůj díl vsi Kobylí s zámkem, sídlem i dvorem, „jak se mi dle dílčích cedul po nebožtících bratřích mých dostalo", manželku svou, paní Alžbětu z Herberštejna.[17]) Pan Vilém byl ještě l. 1618. komorníkem, ale l. 1625. nejspíše skrze Maxmilianu Beřkovskou ze Šebířova držel Horní Kobylí již Jan Gieraltovský z Gieraltovic, zemský písař, potom od r. 1642. místodržící a konečně od r. 1651—1656., to jest do smrti, zemský hejtman knížetství Krnovského. Týž pán Gieraltovský z Gieraltovic „na Kobylím" zapsán za svědka na posledním českém vkladě do desk Krnovských.[18]) Pan Jan zůstavil dceru Annu Elšku, kteráž jsouc provdána za Kašpara Frokštejna z Načeslavic l. 1682. dne 30. dubna pustou tehda ves Horní Kobylí prodala panu Karlovi Juliovi Sedlnickému z Choltic.[19]) Na Dolním Kobylí seděl Jiřík Konstantin Beřkovský, kterýž byl zemským sudím Krnovským. L. 1637. držela to zboží Salomena Beřkovská. Později prodala ten díl Maxmiliana Beřkovská, vdova Jana Gieraltovského, Adamovi Boryňskému z Rostropic, kterýž byl l. 1661. zemským sudím,

Jeho synové Vilém a Ferdinand Boryněští zdědili to zboží. A když Ferdinand zemřel, koupil bratr Vilém od pozůstalé švakrové Elšky Blachovny z Lubovic podíl Ferdinandův, ale léta 1686. dne 24. ledna prodal Dolní Kobylí témuž Karlovi Juliovi Sedlnickému z Choltic, jenž již Horní Kobylí držel. Při tomto rodě zůstalo Kobylí až do r. 1856., kdy připadlo i s Lenhartovama vnukovi Antonína hraběte Sedlnického a jeho manželky Marie Anny Vlčkovny (oba †† 1850) a synovi Karoliny Sedlnické († 1839), Hanušovi Rollemu hraběti z Opersdorfu.[20]) Za třicetileté války Kobylí opustlo i přetrpěli páni Beřkovští mnohá protivenství. [[1]) Kr. 237. [2]) Viz Jarkovice. [3]) S. VI 199; K. I. 8. [4]) Václav řečený Kobylka vyskytuje se 1307 až 1316 v Ratiborsku a Kozelsku. S. II. [5]) NB. 1870. 48. [6]) Palacký, Beitr. huss. I. 415. [7]) K. I. 32. [8]) S. VI. 213. [9]) S. II. 202. [10]) K. I. 54. [11]) K. I. 74. [12]) K. II. 14. [13]) 6. progr. č. g. Op. [14]) Jest prokázaná věc, že rod Kobylkův kvete také v několika větvích, kteréž šlechtictví neužívají. [15]) K. II. 22. [16]) K. II. 26. [17]) K. III. 8. [18]) K. IV. 9. [19]) K. VI. 64. [20]) Hellmann.]

Kobylí = Schönwiese. Zdá se, že Pruská část slula Horním Kobylím; v něm také stojí starožitný kostelík. V tom kostelíku měli prý svůj pohřeb někteří páni Skrbenští. Ostatek viz Kobylí Rakouské.

Kocov (Kočov) = Kotzendorf, jižně od Bruntále, ves se 202 obyvateli, rozdělená na Moravský a Slezský podíl. Že Slezský Kocov jest osadou vzniklou za za novější doby, jest samo zřejmo. Soudíc dle podoby německého jména, zdá se ke pravdě podobno, že ta osada slula kdysi Choceň (viz † Choceň). Třeba však připomenouti, že za starších dob území, na němž se nyní rozkládají vsi Mor. Kocov, M. i V. Štáhle i Val-

šov [1]) za novější doby založený, příslušelo k zemi Opavské, takže řeka Moravice byla rozhranim. Léta 1377. v dílčích listech, leč bychom záhadný „Scoschotendorf“ na Kotzendorf vykládali, Kocova se nezpomíná, ovšem ale jmenuje se manem na „Stoll“-u pan Otík. I zdá se takořka bezpečno, že Kocov náležel tehda pod panství Štahelské, neboť l. 1405. připadlo k dílu knížete Hanuše manství v „Kuczendorffě“ a „Stoel“-u.[2]) Náležely tedy vsi Kocov i Štahle do knížetství Krnovského. Na rozluštění otázky, kterak Kocov Moravský i Štahle odpadly od tohoto knížetství k Moravě, nemáme jiného vysvětlení, leč že tou dobou, kdy kněžna Barbora pustila knížecí zboží Bruntalské pánům z Vrbna, manské zboží Štahelské a Kocovské bylo již pozemským. Ostatek utvořením svobodného panství Bruntalského odloučeny vsi Kocov a Štahle tak dokonale od knížetství Krnovského, že jednak pro neustálé proměny s knížetstvím Krnovským, jednak pro neutuchlé ještě vědomí, že Opavsko bylo krajem Moravským, navrácení obou těch vsí k Moravě úplně přirozeně se provedlo. Pro kterou příčinu sousední Dolní Vildgruby, jsouce taktéž manstvím, k Moravě neodpadly, viz článek Vildgruby. Slezský Kocov že vznikl na území Bruntalského svobodného panství jest zřejmo, počítáť se také do obce Bruntalské. Pokud se týče Mor. Kocova, na doplnění zpráv u Volného zaznamenaných, odkazujeme stran „Kocndorfu“ na Brandlovy knihy půhonné III. 573, 583, 634, 677. Opavské půhony poskytují k r. 1544. aspoň tvar tohoto jména. Pohoníť toho roku pan Jiřík Rozhon z Kopčic pana z Vrbna na Heralticích o postavení lidí svých z Bruntále: „Paul Šreybra, Jokle Rydle, Pytru Šolnera, Foltyna Engliše, Foltyna Bregara, Foltyn Purkerta a Nykel Tyle“ k svě-

domí. Taktéž pohoní paní Johanku z Bítova na Klimkovicích o postavení lidí svých z druhé polovice Bruntále: „Matúše z Javoří, Jiříka súkeníka, Bartle súkeníka, Michala Wognara, Hanzle Nemešylra, Hanzle Wokskryn, Martina Tyšlara a Martina Fofu“. Oč tu vlastně běželo poznáváme z půhonu, kterým týž Rozhon pohoní Stanislava z Načeslavic, úředníka Heraltického, o svědomí, „když sú mne nadepsaní páni z Vrbna do vězení v Koczowě rozkázali vzíti a potom do Heraltické věže vsaditi a posléze do Olomouce odvezti“.[3]) Týž Jiřík Rozhon píše se ještě l. 1555. na „Kotcově“.[4]) Viz také Štahle a Valšov. [[1]) Kriegsdorf, chybně Vojnovice zvaný. [2]) S. II. 48—50. [3]) Půh. XI. 70. [4]) Op. privil. 94b—96.]

OO. **Kočim = Kotzem**, samota jihozápadně od Prudníka. Viz, co jsme pode jménem † Choceň byli naznačili. Po bedlivém uvážení všech okolností, ačkoli se ta ves 1259 a 1261 píše „Kotchen“ a „Kotzen“,[1]) přijímáme vývody Weltzlovy za správné, berouce za základ majestát krále Jana Lucemburského, kterým l. 1337. ve Vratislavi Prudnicko, jako je před tím drželi páni z Rožmberka, pouští knížeti Boleslavovi Nemodlínskému a připojuje, „odloučiv je od země České, Moravské i Opavské“, na věky ku Nemodlínsku.[2]) Tímto zjištěno jest nepopěratelně, že páni z Rožmberka tomuto území panovali. I můžeme jdouce na zpět prokázati, že l. 1302. držel to zboží Jindřich z Rožmberka, který Arnoltovi a Sądkovi z Kočimě povolil prodati fojtství Potěkrbské; dále pak právě o Kočimi víme, kterak tuto ves dle listů z let 1259., 1260., 1261. pan Vok z Rožmberka byl vzdal klášteru Vysokobrodskému. (Viz † Choceň.) Pan Vok l. 1255., přijav nepochybně po učiněném příměří o hranice Moravsko-Opolské od krále Přemysla Otakara II. území řekou Prudníkem ohraničené, v něm silně kolonisoval, jak to zejmena o Kočimi zapsáno, že v té vsi nově založené l. 1260. bylo 52 osadníků cizinců. Jak se zdá, fojt Kočimský kolonisoval i jiné vsi, neboť l. 1302. Arnolt a Sądek z Kočimě prodali fojtství Potěkrbské. Kočim připadl l. 1337. s celým Prudnickem k Nemodlínsku, čímž by vlastně mělo přestati další zapisování zpráv o něm. Avšak dodati třeba, že Kočim l. 1389. dostal se v majetek

městu Prudníku, pod jehož správou tehda úplně zanikl; neboť k r. 1430. mluví se o Novém Kočimi. Příslušenství té vsi, tudíž majetek města Prudníka, hraničilo bezprostředně se zbožím Kunčickým a Jindřichovským. Odtud pochopitelny různé spory na Osoblažsku s Prudnickými. Dotknouti třeba také, že v témž Kočimském území vznikla samota Dubenky = Eichhaeusel při samých nynějších hranicích Rakouských. [[1]) Fout. rer. austr. II. 23. [2]) S. VI. str. 178.]

Koehlerberg. $^1/_2$ hodiny jižně od Bruntále vypíná se hora již l. 1405. zpomínaná, na níž stojí Marianský kostel poutnický, založený okolo 1650 od Bruntalského místodržitele, Osvalda z Lichtenštejna, kterýž jsa současně komendorem německého řádu v Řezně, z Pasova dal přivézti obraz Panny Marie. Sto let později kaple proměněna v nádherný kostel.

O. **Koehlersdorf** viz **Uhleřov.**

Koenigsberg viz **Klimkovice.**

Koenigsdorf viz **Kralovice.**

O. **Koesling** viz **Kozlůvky.**

Kohlbach, severozápadně od Krnova, stanice železniční, ves se 114 obyvateli příslušná do Linhartov. V matrikách Opavických [1]) vyskytuje se poprvé l. 1705. Té chvíle nelze určiti, vznikla-li ta ves na zboží Linhartovském či Kobylském. (Viz oboje.) Jméno ta osada má od potoka již 1377 „Kobila“ jmenovaného, kterýž nyní „Kohlbach“ místo Kobelbach slove. Že tu na uhlíře nelze mysliti, samo jest zřejmo. [[1]) Podal pan farář Walter.]

Komárov = **Komorau,** východně u Opavy, stanice Ferdinandovy dráhy, ves s farou a školou, má s Komárovskými chalupami 366 obyvatelů. Již l. 1377. v dílčích listech jmenuje se Komárov [1]) ve zboží pana Václava z Kravař, i připadl do knížetství Krnovského. Pan Václav držel tehda také Kravaře, Kouty,

Hoštice, pak tvrz Plšť, Rozumice, † Vičkovice, Vrbku, díl Kylešovic, díl Tísku i díl Slatiny.[2]) Listem latinským daným v „Krniowitzy" l. 1398.[3]) p. Petr z Kravař na Plumlově a jeho bratrovec Petr z Kravař řečený ze Strážnice vyznávají, že z jich obou vůle fojtství své ve vsi „Komarow"-ě s jedním svobodným lánem, pivovar se svobodnou krčmou, s pěti zahradníky a dvěma rybáři, s lukami a se svobodnými pastvami, též „dva závrbky",[4]) pak „mlejnné sedlice",[5]) též třetí peníz z pokut, vyjímaje krevné viny, krádež a požáry, kteréž svému vlastnímu právu zůstavují, prodali v dědictví [6]) slovutnému Petrovu synu rodem z Komárova, Magdaleně jeho manželce a potomkům za 30 hřiven groší Pražských čísla Moravského s tou znamenitou výminkou, že on Petr a jeho potomci nám jedním koněm v ceně 2 hřiven Moravských a jedním ozbrojeným střelcem [7]) sloužiti bude; pak-li by ten kůň v našich službách zahynul, dáme mu jiného téže ceny. Nad to jemu dáváme plnou moc, to fojtství vyměniti, prodati, vzdáti muži nám a potomkům příjemnému a za fojta se hodícímu.[8]) (Viz Kravaře do r. 1420.) Když pan Petr z Kravař řečený ze Strážnice původní svého rodu zboží Kravařské prodával, dostal se léta 1420. Komárov i se vsí Hošticemi Janu Čelmovi z Vyškovic. (Viz Hoštice V.) Ale tento již r. 1422., podržev si jen holou ves, prodal vrchní právo Hanušovi ze Šlevic na Sosnové. Za nedlouho (okolo r. 1430.) postoupil Jan Čelm V. Hoštice a ves Komárov Mikuláši Faulherinkovi. Vrchní pak právo (hlavně požitky z fojtství) l. 1439. prodali synové Hanuše ze Šlevic, Petřík a Hanuš, Zbyňkovi Hřivnáčovi z Heraltic, kterýž byl r. 1434. Štítinu koupil. (Viz Heraltice a Štítinu.) Vdova páně Zbyňkova, Kateřina z Tvorkova, sestra pana Ondřeje

Tvorkovského, léta 1446. vrchní právo na Komárově prodala témuž Mikuláši Faulherinkovi, který již ves holou držel.[9]) Když se vdova Faulherinkova po druhé provdala za Hynka Kravařského ze Šlevic, jehož otec Mikuláš byl od paňa Petra z Kravař Kravaře a Kouty skoupil, sjednoceny zase pod jedním pánem čtyry vsi (Kouty, Kravaře, V. Hoštice a Komárov.) Viz dále V. Hoštice až do p. Hynka II. Kravařského ze Šlevic, jehož synové se tak podělili, že pan Bartoš Kravařský ze Šlevic dostal Veliké Hoštice, Komárov a $^1/_2$ Kout. Tento pán měl k manželství paní Mandalenu z Fulštejna na Linhartovách, i zemřel, byv od r. 1555. nejvyšším sudím knížetství Krnovského, l. 1559. Zanechal po sobě dcery Bohunku a Kateřinu; jeho vdova provdala se na novo za Jiříka Bernarta Tvorkovského z Kravař. Za této paní l. 1567. Císař a král Maxmilian II., když dlel v Opavě, fojtovi Matoušovi vydal majestát na to fojtství s jedním lánem, lukama i se mlýnem.[10]) Po smrti paní Mandaleny († 1588) dostala dcera její Kateřina Kravařská ze Šlevic, provdaná za Václava Hougvice z Biskupic, ke zboží Linhartovskému (viz Linhartovy) $^1/_2$ Kout a Komárov, ale jak to přejala, tak ihned prodala „ves Komárov, půl vsi Kútův, mlýn na Výši [11]) na gruntech Kravařských se dvory poplužnými Jiřímu Bernartovi Tvorkovskému z Kravař na Oldřišově“,[12]) svému otčimu, kterýž také za svou dceru Annu, nevlastní sestru Kateřininu, držel statek Porubu u Krnova. Však pan Jiřík Bernart již l. 1581. prodal ves Komárov se vším příslušenstvím osvícenému knížeti Krnovskému Jiřímu Frydrychovi.[13]) Tohoto hned roku, nikoli 1550,[14]) poslal kníže Krnovský do Komárova pastory. Od té doby zůstával Komárov zbožím knížecím Krnovským napřed pod markrabími Brani-

borskými, pak od r. 1662. pod knížaty z Lichtenštejna, kteří v jedné osobě jsou i knížaty Krnovskými i Opavskými. Jména těch knížat a pánů Komárovských hledej při článku Opava, zámek. Fojt Komárovský na svém fojtství měl pivovar a palírnu. A tak držel dědičný fojt obě. Co se tkne Komárovských mlýnů, viz mlýny. Tím, že se Komárov dostal markrabské komoře Krnovské stala se i změna v náboženství, neboť markrabí Brandeburští šířili evangelictví. Co se týká kostela Komárovského, nečiní se nikdež o podacím zmínky, ač dle knihy investitur [15]) již l. 1453. kníže Opavské Arnošt faru Komárovskou prý podal oltářníkovi od sv. Anny při kostele farním v Opavě, knězi Janu Hielovi. Poněvadž ale po roku 1580 luteranství v Komárově se zmohlo, Raduňský pan Perchtolt, jsa katolíkem, pro své vsi Raduň, Vršovice a Suché Lazce po návratu svém z Italie zřídil zámeckou kapli, později kostel, až i l. 1614. Stanislav Pardovský Raduňským farářem se stal. Zatím l. 1621. markrabí Jan Jiří, kníže Krnovské, zámek i kostel Raduňský zkazil: zůstal tedy Raduň a patrně i Komárov do r. 1631. bez faráře. Proto pan Perchtolt žádá kardinála z Ditrichštejna, aby faru Komárovskou obnovil. Poněvadž ale Komárovští drželi se víry luteranské, přejali duchovní správu misionáři z řádu Jezovitského. Okolo l. 1668. přestala i duchovní správa Jezovitská, pročež Komárovští žádali od Krnovského guardiana OO. minoritů, aby jim faráře opatřil, anebo OO. minoritům Opavským podřídil. L. 1662. také Raduňská vrchnosť domáhala se, aby fara Raduňská poručena byla knězi Stanislavovi Střížovskému, rodilému Poláku, který spravuje P. Polom. I počíná řada farářů Komárovských knězem Jakubem Tomanem l. 1669. K faře té slušely

potom V. Hoštice s kostelem filialním; poznenáhlu se zase přifařily Raduň s Vršovicemi; od r. 1760. přiděleny také Mokré Lazce a Štítina. Pod farářem Riedlem l. 1764. nynější kostel místo dřevěného vystavěn jest. L. 1780. od fary odpadly Hoštice, 1784. Mokré Lazce, nejnověji (1859) také Raduň. Fara Komárovská pozbyla také louku u V. Hoštic, ovšem ale z Osoblažských důchodů brala 209 zl. náhrady. Co se tkne fojtství, l. 1567. seděl na něm Matouš, jemuž Císař Maxmilian II. majestátem daným v Opavě, obnovil na ně svobody. Z novějších časů jsou známi držitelé toho fojtství: Krakůvka, Vícha, Cyřovský Antonín a soujmenný syn. Cyřovského Antonína, syna, dcera Anna provdala se za Jana Heinze, který to fojtství r. 1872. pustil synu svému Karlovi Heinzovi. K fojtství slušely dvě hospody, jedna v dědině „stará", druhá při mlýně. Když tato již byla chatrna, vystavěna 1839 „nová" při nové císařské silnici Opavsko-Těšínské; vystavěny při ni i pivovar a palirna. Stran poddanských poměrů víme, že nejspíše v čas pruské vojny Komárovští se z roboty vykoupili, při čemž ale se zadlužili a část pozemků svých Kylešovským, od nichž si byli peněz půjčili, zastavili. Poněvadž ale „létům zemským projíti" dali, pozbyli Komárovští přes veliký proces třetinu svých pozemků. Jiné paměti. L. 1798. dne 7. prosince přibylo našemu Císaři na Francouzy na pomoc 24.000 Rusův, z nichž celý kozácký pluk nocoval v Komárově; 1799 dne 29. června projelo Komárovem 20.000 Rusův, „lidé krásní na přepěkných koních, dobrého chování"; 1800 dne 7. února vraceli se tudy Rusové po porážce ve Švýcařích zbědováni. Dávali jim lidé za darmo 3kráte přes noc jísti. Největši požár v Komárově vypukl dne 16. května 1816,

i vyhořeli: Sosna 36, Urbíš 35, Stoklasa 34, Onderka Fr. 33, Vašek 32, Onderka Šimon 31, Paleta 30, Onderka Ignác 29, Burgec 28, Hartman 27, Opatřil 26, farská stodola, Lacheta 11, Pavelek 13, Moric 8; 1822 shořela čísla 36, 35; 1836 46; 1855 vyhořeli: Machon 42, Prokša 41, Peterek 40, Hartman 39, Kozáček 38, Böhm 37; 1870 Vašek 5, Knůra 6, Sonntag 7, Moric 8; 1889 10. července: Hartman Lud. 27, Slavík 28, Smolka 29, Sontagová Marie 30, Kaštovský 31, Vašek 32, Onderka 33, Steinvirt 34, Hartman Karel 35.[17]) [[1]) Chybně psáno „Kronuav“. [2]) Dílčí l. dle mé opravy. [3]) Fer. V. ante Oculi. [4]) „Duobus rubetis Salicum alias dwa zawrbky in vulgari nuncupatis.“ Viz Brandl. Cod. dipl. Mor. VII. Dodatek. [5]) „cum area molendini in bohemico Mlegne Sedlicze.“ [6]) „in verum jus Emphyteuticum quod vulgariter Erbegericht nominatur.“ [7]) cum una balista in armis. [8]) Dle původního a dotud neznámého listu s visutými pečetmi, chovaného u pana Jana Heinze. List ten jest pravým skvostem. [9]) Svoboda. [10]) Bierm. [11]) „Nawissy“. [12]) K. II. 30. [13]) K. VII. 1. [14]) Viz Vc. [15]) Zpráva při matrice Komárovské. [16]) Sdělil p. farář Glass z matr. [17]) P. J. Bartoník.]

Komárovské chalupy, jichž nyní jest 21 se 159 obyvateli, ač u samého Podvihova se rozkládají, náležejí do obce Komárovské, poněvadž nepochybně vznikly na zboží Komárovském. L. 1748. okřtěn Jan Hosel „ex Montanis casis“, l. 1753. opětně se vyskytuje Jan Onderka „ex Montanis“, a l. 1777. jistý Tkalčík seděl na čísle 35. v „Komárově u Podvihova“.[1]) [[1]) „Komarau ad Podvihov“. Z matrik: P. J. Bartoník.]

Komeise viz **Chomýž.**

Komeise viz **Chomýž.**

Komora Stará a **Nová** = **Alt-** und **Neu-Kammer** u Albrechtic, má školu a 543 ob. L. 1592. 21. ledna pan Bartoloměj ze Šlevic na Albrechticích a Petřikovách a Elška Supovna z Fulštejna dědičná paní na Albrechticích dopustili na trati „Kamer“ řečené, což jí je při Holčovských hranicích, osaditi dědinu. Dotýčný list l. 1644. vrchní královský úřad ve Vratislavi vidimoval.[1]) L. 1620. na listině p. Hanuše Kryštofa z Valdštejna o Dlouhou Vodu sluje ta ves „Kammerssdorff“. (Viz Albrechtice.) [[1]) Blažek, Trop. Zeit. 1886. č. 260.]

Kopaniny = **Ungarschitz**, samota o 8 číslech s 51 obyvateli k obci Plesné příslušná. Dle podání ústního vznikly Kopaniny vykácením lesa. Tato samota vznikla po roce 1784. za panování Josefa hraběte Vengerského z Uherčic, po jehož přídomku německém „Ungerschitz“, nyní se píše Ungarschitz, pojmenována byla. Lid sám osadě přezděl Kopaniny.[1]) Jako německé jméno Ungarschitz v lidu jest neobyčejno, tak i „Uherčice“, jak píše Šembera, jsou méně známy. Kopaniny náležejí ke Staré Plesné. [[1]) Dle zprávy P. Jana Stryka.]

O. ? † **Kopčisko** slul zemanský statek se sídlem v Suchých Lazcích. (Viz Suché Lazce.)

Kossek, skupenina chalup s 55 obyvateli k obci Hošťalkovám příslušná.

Kostelec = **Hochkirch,** ves se 172 obyvateli u Fulneka, příslušná k obci Děrnému. Vznikla na rozpuštěném dvoře Děrněnském, někdy konventu Augustianskému příslušném, l. 1786., když zboží klášterské bylo ve správě státní. Viz Pustějov.

Kostelec = **Weisskirch,** ves západně u Krnova, k níž se počítají osady Guntramovice a Ježník, má

faru a školu a sama o sobě 689 obyvatelů. Tato osada již l. 1262. od krále Přemysla Otakara II., což potomně královna Kunhuta léta 1279. majestátem daným na Hradci [1]) potvrdila, dána byla do městského obvodu Krnovského. (Viz Krnov.) Co se tkne jména českého i německého, oboje svědčí, že ta osada jsouc značná již za starých dob měla svůj kostel. Co se tkne domněnky [2]) vyslovené, jakoby tu bývalo opatství Benediktinské, nemá žádného podkladu, neboť i jméno kněží hory („Pfaffenberg") není zvláště významné, ješto víme, že Ježník náležel Krnovským kněžím zákona Matky Boží, čili německého řádu. Co se tkne obrazu Panny Marie, k Častochovské podobného, připomíná se, že snad tohoto týče se záhadný nápis.[3]) Že za starých dob, kdy fara Krnovská náležela kněžím německého řádu, také Kostelecký kostel opatřován byl od kněží téhož řádu, bude nepochybno. (Viz Krnov.) Za války 30leté nepochybně Kostelec i jeho kostel opustl, takže teprve l. 1755. zřízena tu lokálka. L. 1778. dne 24. listopadu svedena na hoře výše zpomenuté krutá bitva mezi vojskem Rakouským a Pruským, při čemž celá osada, kromě kostela lehla popelem. Kostelec jakožto osada městská měl vrchní správu při radě Krnovské. [[1]) Kr. 124. [2]) E. IV. 55. [3]) Uveřejněný kdys v Op. Týd.]

Košetice = (**Kossetndorf**) **Koschendorf**, západně od Opavy, blíže Benešova Horního, ves se školou a 254 obyvateli. Ta ves vznikla nepochybně na území hradu Cvilinského, poněvadž ji nalezáme v míli města Benešova. Když l. 1253. pan Beneš, podkomoří krále Českého, jakožto pán na Cvilíně, Ervigovi a Guidonovi dal povolení, město Benešov založiti na 12letou lhotu (dodej u Benešova), dovolil též v lesech svých vyzdvihnouti vesnic, kolik by chtěli, na 20letou lhotu, tak

aby v každé vsi mohli míti krčmu i mlýny, při čemž by fojti těch dědin jim podřízeni byli, berouce v Benešově naučení,[1]) Košetice snad ještě nestály. V dílčích listech vyskytuje se r. 1377. sice „Scoschottendorf“ příslušný k obhradí Vikštejnskému, ale těžko uvěřiti, aby se týkalo Košetic. Teprve r. 1410. jmenuje se „Kossetndorf“. (Viz Heraltice.) L. 1413. pohoní pan Vlostek „Kosyeronem de Kosseticz“.[2]) A léta 1431. Hanuš Košíř ze Žibotic vložil 100 hřiven věna na Košeticích manželce Agnežce.[3]) (Srovnej Horní Žibotice.) Při smrti své učinil pan Košíř nějaký odkaz ke kostelu sv. Václava, pro kterou příčinu jeho následník, Žibřid z Bobolusk, kterýž l. 1448. byl celý statek zdědil, ješto druhá manželka Košířova byla Anna z Bobolusk, jest pohnán od konventu OO. dominikánů. (Viz u Opavy.) Potomně l. 1464. Žibřid ml. z Bobolusk, manželce své Dorotě z Žerotína na Košeticích 90 hř. věna zapsal.[4]) L. 1496. pohnal pan Žibřid Hyncíka Běrku z Násile na Vikštejně, „že mi vzal člověka mocí z Košetic a prvé že mi také tak udělal“.[5]) Košetice na listě kněžny Barbory Krnovské l. 1506. zřejmě jmenují se v míli Benešovské. L. 1511. vloženy Košetice do desk Mikuláši z Bobolusk.[6]) Hned ten rok potom pohnal Jan z Bobolusk a na Sosnové Mikuláše bratra svého, „že jest pan hejtman ráčil posaditi pány úřadníky o les Košatský, o který mezi náma byla pře, a když jsme se dohodnouti nemohli, uznáno, abychom jej oba drželi do rozeznání, kdež Mikuláš v něm rúbá“.[7]) Potom držel to zboží Jan z Bobolusk, jehož l. 1530. pohnal Jan z Vrbna na Heralticích o ukázání zástavního listu, kterýž má od Hynka Běrky z Násile na Žibotice, že mu „Vepertka z Košetic člověka svého postaviti nechce, a že Jakub Návara z Žibotic Heraltského člo-

věka obstavil".[8]) L. 1539. vložil Erazim z Bobolusk ves Košetice Volfovi z Drahotuš na Benešově.[9]) Tento pán t. 1548. pohnal Vavřince z Drahotuš na Benešově, že vzal na sebe rozeznání rozepře mezi ním a Jiříkem Stošem o les Košetský.[10]) Košetice později připadly k Branici, až je l. 1588. pan Bohuslav Stoš z Kounic vložil p. Albrechtovi z Vrbna na Heralticích.[11]) Viz dále Heraltice. [[1]) Nová listina, podal prof. Bugl. [2]) Půh. I. [3]) O. I. 7. [4]) O. III. 14. [5]) Půh. VI. 72. [6]) O. III. 37. [7]) Půh. VI. 198. [8]) Půh. VIII. 284. [9]) O. VII. 30. [10]) Půh. XI. 308. [11]) O. VIII. 7.]

Kouty = **Kauten**, východně od Opavy při řece Opavici. Ta ves bývala v držení pánů z Kravař, neb již l. 1280., 1281., 1283. současně se svým bratrem Vokem z Kravař vyskytuje se Zbyslav z „Kut".[1]) Od r. 1288—1293. současně s bratrem Janem jmenuje se Zbyslav z Bohuslavic.[2]) Je-li to týž, který se píše z „Kut", nelze pověděti. Později nalezáme Kouty v držení pánů z „Kravař", zejmena l. 1377. připadly „Kut"-y s ostatním zbožím p. Václava z Kravař do knížetství Krnovského.[3]) Když pan Petr z Kravař zboží po předcích zděděné l. 1420. rozprodal, převedl na sebe Kravaře a Kouty pan Mikuláš ze Šlevic. Odtud měly Kouty zase tytéž pány jako Kravaře až asi do r. 1533., kdy se Kouty roztrhly na dva díly; z nich jeden zůstal na dále při pánech Kravařských, druhý pak dostal se panu Bartošovi Kravařskému ze Šlevic k V. Hošticím a ku Komárovu. (Viz Komárov.) Léta 1581. pan Daniel Macák z Otenburku převedl na sebe panství Kravařské; současně také pan Jiřík Bernart Tvorkovský, zboží Komárovské odprodav knížeti Krnovskému, „půl vsi Kútův a mlýn slove na Výši[4]) u Kravaře ležící" témuž „opatrnému Danielu Macákovi, měšťanu Opavskému" prodal.[5]) Odtud počínaje zůstaly Kouty při Kravařích. Viz dále Kravaře. [[1]) M. n. r. m. [2]) Viz Bohuslavice. [3]) Dílčí listy. [4]) Nawissy. [4]) K. III. 3.]

Kozíček, samotný dvůr Kyjovský, ½ hodiny jižně od Pusté Polomě.

† **Kozí dol**, místo pohraničné severovýchodně od Hlubčic, již l. 1183. zpomínané. Viz Bezděkovu hať.

Kozí Hradec = **Ziegenburg** sluje část Hradce. Viz ten.

O. **Kozlůvky** = **Koesling**, ves západně od Ketře. Léta 1242. vyskytuje se Heřman „de Kozelow",[1]) ale není jisto, týče-li se této vsi, která prvotně také Kozlov slula. L. 1273. biskup Bruno vyznává, jakož mistr Jan, farář Osoblažský, Olomucký a Kroměřížský kanovník dobré paměti, jsa na vysokém učení v Padově o své závěti poručníky učinil Jana z Hamburka, kanovníka Olomuckého, Jana z N. Cerekve a Jindřicha z Měřína, aby učinili s jeho jměním, jak by nejlépe uměli, že tudíž kanovník Jan z Hamburka za 72 hřivny stříbra ve vsi Kozlově („Coselow") za hájem (ultra nemus) 8 lánů se vším příslušenstvím skoupil a že z těchto osmi lánů dvě vikařství, jedno v Olomouci, druhé v Kroměříži nadal. Kteréž nadání že kněz biskup potvrzuje.[2]) L. 1274. v měsíci březnu týž biskup kapitule kostela Olomuckého prodal vesnici „Cozelowe" v Opavském kraji a sice 12 lánů se vším příslušenstvím.[3]) Jakož pak takový prodej jen s vůlí královskou se uskutečniti mohl, také král Přemysl Otakar II. majestátem daným na Vyšehradě prodej té vsi „Cozelowe" v Opavském kraji schválil.[4]) A téhož ještě roku týž biskup potvrdil závěť děkana Heydolfa, kterýž ve své poslední vůli ze své vlastní vsi Studendolu[5]) a z $^1/_2$2 hřivny platu na vsi „Cossolaw ultra nemus" nadal vikařství pro svého žáka Ortolpha.[6]) Od té doby zůstala ta ves v držení kanovničím; jen v druhé polovici 14. století kanovníci, aby tu ves nájezdů od světských pánův uchránili, pustili ji v držení biskupům. Že však z ní více platu nešlo, než $^1/_2$2 hřivny, vzdána zase 1394 kapitule zpět.[7]) Ale kapitula nezůstala v pokojném držení, neboť v 15. století ves ta podobně jako zboží Bavorovské (viz Bavorov) zabrána od různých pánů. Neb již l. 1496. „kněz Kristin, kněz Jakub a kněz Řehoř, vikáři kostelův Olomuckého a Kroměřížského pohoní panny převoryše a všeho kláštera (dominikánek) v Ratiboři, že drží půl vsi „Kozlova" a nám té polovice postúpiti nechtí".[8]) Podobným půhonem téhož roku o druhou polovici Kozlova pohnali „Jana Kyjovce z Lukavce a na Slavkově".[9]) Jak se zdá, panna abatyše postoupila hned onen půl, kterýž byla držela, kdež 1497 kněží Jakub a Řehoř půhon svůj na Jana Kyjovce a na Slavkově a z Hněvošic opětují.[10]) V druhé pamětní knize, sepsané nepochybně v 16. století, opáčí se tyto půhony i píše se: „polovice Kozlovek",[11]) kteréž zdrobnělé jméno svědčí, že ves ta v 15. století bývala

pusta.[12]) [[1]) M. III. 11. [2]) M. IV. 109. [3]) M. IV. 1J4. [4]) M. IV. 128—9. [5]) Srv. Jizbičko. [6]) M. IV. 115. [7]) Branowitzer. Hist. st. Sect. V. 14. [8]) Půh. VI. 71. [9]) Tamtéž VI. 72. [10]) Půh. VI. 78. [11]) 50. 52. [12]) Viz 3. progr. česk. gymn. Op.]

Kozmice. L. 1377. ves „Kosemicz" náležela ke zboží Benešovskému, tedy do dílu Opavského.[1]) Počátkem 15. století byla ta ves rozdělena na horní a dolní Kozmice. I píší se odtud okolo 1424—27 Kuneš, Hanuš a Felkl z Kozmic.[2]) Před r. 1446. držel jednu část Mikuláš Felkl čili Falkl z Čochendorfu, po němž vložena Václavovi Falklovi,[3]) který žil ještě 1466.[4]) L. 1468. měl s pány Benešovskými spory „Jan Všekeč z Rysmburku a z Horniech Kozmic".[5]) K r. 1478. čteme zprávu nevysvětlenou, kdež pan Jan ze Zvole pohoní Hyncíka Běrku z Násile ze 600 zl., „že mi lidem mým v Kozmičích Janovi Stošovi (hejtmanovi) s zámku svého Vikštejna v křesťanském příměří dovolil spáliti".[6]) Rok potom l. 1479. žaluje Jan Všekeč z Ryzmburku a z Poluvsí pana Mikuláše Falkle, „že mi pobral ve † Vičkovicích skopné a lučné peněze a v Kozmicích mi zapověděl mlátiti".[7]) Jaké jiné soudní rozepře měl, čteme v týchž soudních knihách.[8]) Jakož pak l. 1483. Mikuláš Felkl svůj díl prodal Janovi Bělíkovi a jeho strýcům Sobkům,[9]) tak i pan Beneš z Drahotuš l. 1486. s týmž Hlučínským pánem Janem Bělíkem smlouvil se o Horní Kozmici, mlýn a Osikovec, kteréž zboží ve 250 hřivnách bylo zastaveno (byl tedy Všekec zástavním pánem), tak, že panu Bělíkovi a jeho dědicům tu ves zastavuje ve 200 hřivnách; mlýn však Kozmický a Osikovec poušti pánům Hlučínským v dědictví.[10]) (Viz Hlučín.) Páni Benešovští chtěli tu ves vyplatiti, čemuž bránili se Hlučínští. A tak již roku 1497. pan Beneš z Drahotuš pohoní Melichara a Balcara bratří vlastní Vlčky z Dobré Zemice na Hlučíně a z Horních Kozmic k listu smluvčímu, že dědictví mé Hornie Kozmice, kteréž jsem já chtěl vyplatiti, toho mi přieti a dopustiti nechce, než mocí drží".[11]) Konečně l. 1511. vloženy jsou Horní Kozmice panu Janovi z Drahotuš na Benešově.[12]) Onu část Kozmic, na které l. 1478. seděl pan Jan ze Zvole, zastavil Balcarovi Vlčkovi také k Hlučínu pan Bernart ze Zvole dříve, než se stal pánem na Hlučíně. Ten však na Kozmice zapsal 24 zl. platu k oltáři sv. 3. králův do Hlučína a nějaký jiný plat k oltáři sv. Trojice u fary do Opavy. Pro kterou příčinu jej pan Bernart ze Zvole l. 1516. pohnal.[13]) O mlýn Kozmický, že k němu nepouštějí vody k Hlučínu páni z Benešova, l. 1544. žaloval pan Jan st. z Vrbna na Heralticích jakožto po-

ručník pánů Hlučínských,[14]) naproti tomu l. 1546. pan Vavřinec z Drahotuš na Benešově pohnal pány Hlučínské, „že jejich lidé z Hlučína: Vašek Merlínkův a Zikmund srúbili dub hraničný na hranici Kozmické a Hlučínské“.[15]) Viz dále Benešov. [[1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. 10b. 12. 14. [3]) O. I. 12. [4]) Půh. II. 2. [5]) Půh. II. 5. [6]) Půh. II. 16. [7]) Tamtéž 17. [8]) F. 18. [9]) O. II. 34. [10]) O. III. 1. [11]) Půh. VI. 80. [12]) O. III. 37. [13]) Půh. VI. 342—3, 345. [14]) Půh. XI. 67, 68. [15]) Půh. XI. 114.]

Kralovice = **Koenigsdorf**, severně od Hlubčic. Nepochybno jest, jakož v tomto druhdy kraji pohraničném okolní vsi drželi jen manové knížecí, že ves Kralovice vznikla na území zeměpanském a pojmenována na počesť některého krále Českého. Že ta ves, a nestála-li ještě, její území l. 1377. přišla pod pány Hlubčické, rozumí se samo sebou. První zmínka činí se o Kralovicích l. 1437., kdež kníže a pán Hlubčický Václav, listem daným v Hlubčicích, dal svou vůli, aby Matěj Schneider, měštěnín Hlubčický, půl hřivny platu z Kralovic za 10 zl. uher. na výplatu prodati směl bratrstvu Hlubčickému, kteréž ten statek prodavateli ihned vrátí, jakmile bude oněch 10 hřiven položeno.[1]) Tehda kníže Václav bral z té vsi desátek obilný; ale již léta 1438. listem daným na Hradci tento svůj desátek pustil oltařníkovi Kryštofovi v Hlubčicích v náhradu za plat 10 hřiven pocházející ze Stibořic, kterýž plat z nouze pustil Jindřichovi Supovi z Fulštejna. Pozůstavuje si výplatu a podací k oltáři Kryštofovu, podotýká, kdyby sedláci z Kralovic desátku obilného v čas nesypali anebo peněz zaň umluvených v čas nepokládali, tehda že se pouštějí v moc knězi biskupovi Olomuckému, tak aby je církevními tresty stíhati mohl.[2]) L. 1441. v pondělí po Laetare Mikuláš z Dobročkovic, starosta Hlubčický, a rada města Hlubčic vyznávají, že mezi Klosem mlynářem na špitalníku od něho mezi vsemi Lisoticemi a Kralovicemi zbudovaném s jedné a mezi mistrem hospitále Hlubčického s druhé strany učiněna taková úmluva, aby Klos ten mlýn držel, avšak z něho ročně ke špitáli sypal 3 maldry rži a 2 vepře krmil.[3]) Týž špitál měl tam l. 1445. kromě řečeného kamenného mlýna špitalníka pod Kralovicemi ještě nad Kralovicemi druhý mlýn, andělský, kterýž byl spravoval křižovník Mikuláš Gattner. Na penězích pak dle potvrzení knížete Mikulášova ke špitáli dávali sedláci po 9 ortech platu, jejž fojt vybíral.[4]) Léta 1455. dne 21. ledna na Hlubčicích kníže Jan Hlubčický dal svou vůli měšťanům Hlubčickým, aby vesnici Kralovice od knížete Václava sl. paměti jeho

otce slovutnému Jankovi ze „Schwesterwitz“ v 77 kopách čili ve 150 zl. uherských zastavenou vyvaditi mohli za peníze oltařníka Jošta Schönborna.[5]) Od té doby zůstala ta ves tušim při městě Hlubčicích a bylo tam nedávno kromě fojtství 20 sedláků a 28 zahradníků.[6]) [[1]) Kr. 497. [2]) Minsberg 260—4. [3]) Minsb. 265. [4]) Tamtéž 144. [5]) Tamtéž 149—55. [6]) Triest.]

Kranowitz viz **Chřenovice.**

Krásné Pole = **Schönfeld,** severně od Klimkovic, ves se školou a 553 obyvateli. Tato ves slušela za starých dob do zboží pánů z Kravař. (Viz Fulnek, Bílovec a Klimkovice.) Když l. 1424. pan Jan z Kravař zapisoval věno manželce své, kněžně Anežce, vykázal jí také v Krásném Poli 17 kop a 24 gr. platu.[1]) To jest první zaručená zpráva o té vsi. Mělo tedy Krásné Pole své pány na Fulnece až do smrti pana Jana z Kravař okolo l. 1436. Když se ale kněžna Anežka na novo provdala, knížata Opavská, její bratří, činili na zboží její jakožto na svůj spravedlivý nápad dědický nároky. A skutečně také dostali v moc svou vesnice všecky na Klimkovsku, tudíž i Krásné Pole. Ale knížata toho velikého zboží zděděného nezachovali pro sebe a svou knížecí komoru, nýbrž hned to porozestavovali. A tak léta 1438. knižata Vilém a Arnošt dali vložiti, což měli svrchního práva na Suchdole a Krásném Poli i s tou zástavou Hanušovi z Deštného.[2]) Jakož pak l. 1446. Hanuš Myška nepochybně potomek Hanuše z Deštného, dal od sebe dobrou vůli, jestližeby kde Suchdol v knihách nalezen byl, coby se jeho dotklo, to že je mrtvo: tak tušim vzdal se i té zástavy na Krásném Poli, neboť roku 1447. „v ty suché dni o sv. Václavě“ kníže Vilém před právem zemským ves Krásné Pole s příslušenstvím dal vložiti Janu Donatovi z V. Polomě.[3]) Od té doby mělo Krásné Pole napořáde vrchnosť svou ve V. Po-

lomi až do roku 1702., kdy od opata a konventu kláštera Velehradského zboží to zakoupil Jindřich Vilém svobodný pán Vlček z Dobré Zemice a s Klimkovicemi v jeden svěřenský statek spojil. Viz do roku 1702. V. Polom, potom Klimkovice. [[1]) O. I. 1—2. [2]) RP. I. 22. [3]) O. II. 3.]

Kratvole = **Krotful**, ves u Ketře. L. 1384. s povolením kněze biskupa Olomuckého Petra Mikšík z Kožušan své fojtství Kečerské, k němuž také náleželo $^1/_2$2 lánu v Kratvoli („Chrotenful") prodal Petrovi z Hoštětína.[1]) Část zboží v Kratvoli byla také manská, i držel ji v léno biskupské l. 1389. Herbort z Ketře. Kolik té manské části bylo, viděti z listu téhož pána r. 1396. daného, kterým 10 hřiven platu prodává na 6 manských lánech bez čtvrti. Těchto 6 lánů drželi manové Kečerští až do r. 1533., kdy je Franc Rotumberk z Ketře postoupil knězi biskupovi. Předce však i potom tu v Kratvoli drželi folvarek manové Kečerští. Viz dále Ketř zpupnou i manskou. [[1]) M. XI. 311. Tam chybně udáno, že ta ves byla u Lanškrouna.]

Kravaře = **Deutsch Krawarn**,[1]) ves s kostelem starožitným, jehož věž jest nepochybně zbytkem bývalé tvrze. Jméno Kravaře jest prastaré, neb již okolo léta 1177. Vojtěch opat Strahovský za přítomnosti biskupa Olomuckého Dětleba nějakému Chřenovi, synu probošta Mělnického Juřaty, vzdal dvůr „Radwisic" výměnou za dědictví, kteréž měl v Kravařích („Crawar"). Zůstavuje se na sobě, týká-li se těchto Kravař, kteréž jsou původištěm staroslavného a bohatého rodu pánů „z Kravař", jejichž jméno tak mocným kouzlem působilo, že příbuzná větev pánů Tvorkovských přijala jich přídomek „z Kravař" a že páni ze Šlevic odtud měli příjmení „Kravařský" ze Šlevic. Ba stalo se, že tito poslednější rodové o to jméno „Kravařský" a „z Kravař" se soudili. Kravaře před r. 1224. byly majetkem krále Přemysla Otakara I., kterýž aby městu Opavě mohl vzdáti Ludměřice, Kravaře pustil nějakému Ludkovi.[3]) Tento Ludek již léta 1222. jmenuje se kaštelánem Hradeckým.[4]) Zdali Ludek byl již z rodu Benešoviců, čili rodu jmenovaného „z Kravař", není známo. L. 1249. jmenují se Vítek a jeho bratr Hadold z Kravař; prvnějšímu, který byl kaštelánem na Hradci, připisuje se založení hradu Vitkenštejna čili Vikštejna. Páni z Kravař brzo se rozrodili na pány z Benešova, z Kravař, z Kout, z Bohu-

slavic a ze Štítiny. Páni z Benešova nabyli hradu Cvilína u Branice se širokým územím, na němž proslulý Beneš podkomoří pro velezradu sťatý, založil město Benešov (Horní), vsi Vok-endorf, Milotice a j. Z týchž pánů byl nepochybně i onen pan Ondřej, jenž hájil Opavu za nájezdu ruského.[5]) Pověstný Milota z Dědic jest bratrem jmenovaného Beneše z Benešova, a třetí bratr Dobeš stal se biskupem Pražským; syn Milotův, Dobeš z Benešova, byl arcijahnem Hradeckým.[6]) Naproti tomu pan Drslav „z Kravař“ jest předkem proslaveného Voka z Kravař, zakladatele Vok-štatu čili Bílovce. Nabylť páni z Kravař nepochybně za králův Václava III. a Jana I. onoho velikého území, „Kravařskem“ [7]) jmenovaného,[8]) nabyli také znamenitých statků na Moravě: Štramberka, Helfštýnska, Kvasic, Dědic, Strážnicka, Krumlovska a Plumlovska. Proti onomu ohromnému zboží zůstaly Kravaře původní sídlo pánů z Kravař v pozadí. L. 1269. jednali o Hoštice „Mrakota“ z Kravař, a Milota z Kvasic. O tomto míníme, že byl rodu Kravařského a snad i pánem Kravařským; o onom se nedá prokázati, že by byl býval z téhož rodu. Tou dobou více vystupují do popředí páni z Kravař, kteří drželi Štítinu. I nemáme vlastně zpráv, kteří páni po sobě drželi Kravaře.[9]) Zdá se však, že rod pánů Fulneckých obdržel také Kravaře s okolím, neboť l. 1329. od něho vzdali Štěpánkovice a nepochybně od toho zboží odloučili současně Benešovsko (Dolní), kteréž l. 1329. drželi již páni ze Strálku. (Viz Benešov.) Přes to bylo zboží Kravařské dosti značné; okolo těch časů, náležely k němu: ves a tvrz Kravaře, Plšť s tvrzí, V. Hoštice, Kouty, Rozumice, † Vičkovice, Vrbka, Komárov, část Kylešovic, Tísku a Slatiny. Tolik toho statku bylo l. 1377.[10]) I poněvadž to zboží 1377 držel pan Václav z Kravař a ze Strážnice, jest nepochybno, že je okolo roku 1350. měl pan Beneš ze Strážnice a na Plumlově, jehož synové léta 1373. se psali jeden „ze Strážnice“ (1377 pán na Kravařích), druhý Petr „z Plumlova“. Pan Václav jakožto starší držel zboží otcovské s bratrem Petrem nedílně, jak tomu svědčí i okolnosť, že V. Hoštice vyvadil z poplatnosti,[11]) a tak potomně po jeho smrti l. 1398. jeho mladší bratr Petr z Plumlova se synem Václavovým Petrem ze Strážnice dali společně nadání na fojtství Komárovské.[12]) Z toho nadání jest zřetelno, že fojt Komárovský zůstal povinen sloužiti jedním ozbrojeným koněm k tvrzi Kravařské nebo k Plšťské. L. 1420. pan Petr z Kravař a ze Strážnice, pán daleko široko proslavený, rozprodal všecky své po předcích zděděné statky původní, a sice: Kravaře s kopcem tvrzeným,[13])

se dvěma statky zpupnými i s kostelním podacím a Kouty panu Mikuláši ze Šlevic; Plšť Pavlíkovi ze Sovince; Rozumice panu Bočkovi z Labutě; Hoštice a Komárov Janovi Čelmovi z Vyškovic.[14]) Tedy l. 1420. byla v Kravařích již fara, i slušely k ní nepochybně také vsi Štítina, M. Lazce, Komárov a Hoštice. Pan Mikuláš ze Šlevic, bratr Sosnovského pana Hanuše, měl k manželství Annu, zpomínanou 1409. Pan Mikuláš ze Šlevic žil ještě 1421[15]) maje tři syny Jana, Hynka a Pavla. Z těch se zpomíná jednou „Jano de Crawar".[16]) Mladší bratr Hynek rozmnožil otcovské zboží znamenitě, an pojal vdovu Faulherinkovu a s ní zdědil V. Hoštice a Komárov. (Viz oboje.) L. 1464. držel také dvůr Chlebičovský. Syn páně Hynkův, Mikuláš, vyskytuje se od r. 1484—1494. L. 1484. pohnán byl z Hlavnice a z Chlebičova,[17]) 1485. prodal dvůr Chlebičovský, a 1494 pohnal sám Barboru z Klemštejna.[18]) Pan Mikuláš II. Kravařský ze Šlevic zůstavil syna Hynka II. Kravařského, který Kravařské zboží držel r. 1522. Když Hynek II. před r. 1529. zemřel, zůstavil syny: Jana, Bartoše, Hynka III. a Jiříka. Tito bratři davše l. 1529. podíl Hynkovi III.,[19]) podrželi zboží pro sebe. Nejstarší bratři Jan a Bartoš l. 1531. drželi to zboží ještě na spolek, neb učinil je toho roku jakožto „pány své" kněz Řehoř, farář Kravařský, poručníky svého půhonu, kterým pohoní Jindřicha Šípa z Branice na Štítině, „že mi desátku ze dvoru Štítinského, 2 kop gr. č., vydávati nechce". K tomu půhonu l. 1536. učiněn nález, že není prokázáno, aby ten desátek předkové byli dávali.[20]) Okolo l. 1533. bratři Jan a Bartoloměj, vyplativše také bratrovi Jiříkovi 1/22 tisíce kop podílu,[21]) rozdělili se zbožím tak, že Jan podržel Kravaře a 1/2 Kout, Bartoloměj přijal V. Hoštice, druhý půl Kout a Komárov. Roku pak 1533. rytíř Jan Kravařský ze Šlevic vložil 1000 zl. věna na „Kravaři" a vsi Kútech, na tvrzi a dvoře manželce své Anně Hoškovně z Lutyně.[22]) Po Janovi zdědil to zboží syn Adam Kravařský, kterýž když po sobě zůstavil siroty, l. 1574. vrchní hejtman Jachym z Domu (!), na místě sirotků po Adamovi Kravařském, „prodal ves Kravaře s tvrzí, dvorem a 1/2 vsi Kútův, jak se to nebožtíkovi Janovi[23]) Kravařskému na díl dostalo, Janovi staršímu Kravařskému ze Šlevic". Jan starší Kravařský, strýc sirot Adamových, byl synem Jiříka 1540 vyplaceného; také Hynek III. na Liptyni měl syna Jana mladšího, Kravařského. Ale pan Jan starší Kravařský prodal již před svou smrtí († 1575) své zboží Kryštofovi Elblovi z Hartmansdorfu,[24]) jehož manželka byla Anna Širocká ze Široké; ale když pan Kryštof 1578 také ze-

mřel, jeho synové Kryštof a Abraham Elblové pustili Kravaře a ½ Kout Danieli Macákovi z Ottenburku, kterémuž léta 1581. od Jiříka Bernarta Tvorkovského z Kravař prodáno i druhé „půl vsi Kútův a mlýn na Výši“, takže od roku obě vsi zase zůstávají pod jedněmi pány. Panu Danielovi dne 19. března 1588 zemřela manželka Zuzana a pohřbena v Opavě u fary.[25]) Macákové byli horliví protestanti i dosazovali tuším k faře kněží evangelické. Když Daniel okolo r. 1600. zemřel, dostal syn Matouš Macák Kravaře a Kouty; než zemřel, soudiv se l. 1602. u komory Slezské o pravovárečnictví, již l. 1605. Jeho syn Jakub dostal Kravaře, Kašpar Kouty, ale když tento zemřel, zdědil Kašpar Macák všecko. Pan Kašpar Macák měv k manželství Alenu Donatovnu z V. Polomě byl soudcem zemským Krnovským. Poněvadž se účastnil vzpoury proti císaři Ferdinandovi, propadl svůj statek fisku. Ostatek o „Německé“ Kravaře jednáno potomně ještě l. 1629., kdež při dvorské komoře Jan Ludvík z Jašína hledal náhrady[26]) na penězích nebo na statcích konfiskovaných v Opavsku: buď na zboží někdy Jindřicha Šelihy (Zubřice), buď na Kašpara Macákovu statečku. Ale z příčin jiných dostaly se ty vsi okolo těch časů proslulému alchimistovi Sudivojovi svobodnému pánu Skorkovskému.[27]) Dcera Skorkovského Veronika Marie věnem přinesla Kravaře a Kouty svému manželu cís. rytmistru Jakubovi z Eichendorfu. Mansfeldové vtrhli také do Kravař. Za Jakuba z Eichendorfu podáváni k faře Kravařské kněží katoličtí. Jakub došel znamenitých hodností zemských, byl také hejtmanem Krnovským, založil v Kravařích rodinnou hrobku a při smrti své 1667 poručil své panství bratrovci Hertvíkovi Erdmanovi z Eichendorfu.[28]) Hertvík Erdman (od r. 1679.) svobodný pán z Eichendorfu, pojav k manželství vdovu Zdenku Orlíkovu, rozenou slečnu Laryšovnu, nabyl s ní Sedlnice l. 1651. i rozmnožil dědictvím po strýci Jakubovi své statky. Když Kravaře a Kouty byl přejal, vzbouřili se mu 1669 sedláci, takže bylo třeba zakročení vojska, které většinu sedláků odvedlo na Krnov; sám Císař nařídil 1670 k tomu konci vyšetřovací komisi, načež 1673 původci té vzpoury se dostali tuším na Špilberk.[29]) Pan Hertvík došel znamenitých hodností a úřadů zemských i stal se hejtmanem Krnovským. Upravil také obročí fary Kravařské. Při smrti své 1682 zůstavil vdovu Annu Helenu Pražminku a syna Ferdinanda Purkarta, jenž měl k manželství Annu Hedviku Matuškovnu z Topolčan. Když l. 1699. zemřel, zůstavil 2 syny (z nichž Karel dostal Sedlnici, Jan Rudolf Kravaře) a 2 dcery: Kateřinu Barboru, man-

želku potom Leopolda Rudolfa sv. p. z Poppen na Jestkovicích, a Annu Leonoru Josefu, později jeptišku u sv. Kláry v Opavě. Jan Rudolf měl k manželství Annu Marketu Šmerovskou z Litkovic, dceru Jana Theodora Šmerovského na V. Hošticích, hejtmana Krnovského. L. 1721. vystavěl nynější Kravařský zámek; 8 let před jeho smrtí připadly Kravaře k Pr. Slezsku, načež později od fary Kravařské odpadly vsi Štítina a M. Lazce, přiděleny byvše ke Komárovu. Lid mluví nyní „Kravař" neznaje již pomnožného „Kravaře".[30])

[[1]) Tak sluje poprve 1629 na rozdíl od Polských Kravař záp. od Ratiboře. [2]) M. I. 294. [3]) M. II. 155. [4]) M. II. 129. [5]) Viz Cvilín, Branici, Osoblahu, Opavu. [6]) Viz Hradec. [7]) „Kuhländchen" jest nesprávný překlad přídomku „z Kravař". [8]) Viz Fulnek, Bílovec, Klimkovice. [9]) Nejdůkladnější rodopis pánů z Kravař podal dotud Beck, N. Jičín. [10]) Dílčí listy. [11]) Viz V. Hoštice. [12]) Viz Komárov. [13]) Nyní kostel. [14]) K. I. [15]) RP. I. 7. [16]) RP. I. 7. [17]) Půh. II. 20. [18]) Půh. VI. 61. [19]) K. II. 4. [20]) Půh. VIII. 307. [21]) K. II. 16. k r. 1540. [22]) K. II. 12. Zuk. [23]) K. II. 28. Zuk. [24]) Viz Oldřišov. [25]) 6. progr. česk. gymn. Op. [26]) Hist. st. Sect. XXII. 274, 322, 503, 516, 523. [27]) Jeho životopis v Op. Týdenníku 1877: „Kravařský pán, co dělal zlato". [28]) Weltzel, Gesch. d. G. v. Eichendorff. [29]) Weltzl l. c. [30]) Další osudy viz u Weltzla.]

O. **Kravařov = Hadrunek.** Ves při silnici Opavsko-Těšínské, jihovýchodně od Opavy, se 216 obyvateli k obci Sucholazecké příslušná. Praví se, že Kravařov i Hadrunek jsou vlastně dvě různé osady jen silnicí rozdělené. Jest však jisto, že v matrikách Komárovských od r. 1736.—1795. užívá se jména „Hadrunek"; potom však jen „Kravařov".[1]) L. 1774. počítala se na Hadrunku čísla 62, 71, 87. Jméno Hadrunek vykládá se také tou okolností, že jistý obchodník tu míval [2]) sklad hader. Naproti tomu jméno Kravařov [3]) má původ od pánů Tvorkovských z Kravař, kteří tu měli vedle dvoru, pivovaru i stájí také své sídlo. Vypočteme aspoň jejich jména: Mikuláš Tvorkovský z Kravař † 1599, Perchtolt † ok. 1637, Hynek Václav † 1653, Julius Eusebius † po 1672; Bratři Jan Ludvík, kanovník Vratislavský, Arnošt Václav, Karel František a

Petr Leopold drželi Suché Lazce i Kravařov r. 1690. Adam Bohumír † ok. 1740; Antonín Bohumír Tvorkovský z Kravař, poslední toho rodu † l. 1777. Jeho dcera Maria Tekla Tereza Antonina Josefa Tvorkovská z Kravař v Kravařově narozená 11. srpna l. 1757. vstoupila do kláštera Notredamského v Paříži. Po těchto pánech Tvorkovských z Kravař dostal Kravařov jméno i zdá se, že tím jménem označovali lidé jejich majetek i sídlo. V Kravařově narodil se Jan Ryba, dobrodinec chudého a opuštěného lidu. [[1]) Podal P. J. Bartoník. [2]) J. Vašek. [3]) **S**kravařov jest tak chybné jako **S**třebovice; dobře se mluví: **z** Kravařova, **z** Třebovic.]

† **Kravhuji.** L. 1377. držel „Crausy", Lublice, Kružberk a Svatoňovice pan „Schonstain", t. j. pan Košíř na Životicích.[1]) L. 1429. píše se pan Kundrát Stoš „de Crawhugy",[2]) kdež ostatní vsi držel pan Jindřich Košíř. L. 1439. kníže Arnošt z manství propustil panu Matoušovi Stošovi Kružberk, Krkošice a Krahuji, „co Matúš těch púští drží".[3]) Od té doby zůstala ta ves pusta. Krahují stálo kdysi jižně od Moravice na pozemcích taktéž k Moravici příslušných, kteréž obsahujíce pole, les a stráň zvanou „Krahujilehne", doposud staré jméno mají.[4]) Viz ostatek Kružberk a Moravici. [[1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. 136. [3]) O. I. 27. [4]) Podal P. Fr. Střída, farář ve St. Lublicích.]

O. **Kraví hora = Kuhberg,** kolonie s 68 obyvateli u Jindřichova a k Jindřichovu příslušná, vznikla nepochybně v předešlém století. Ens [1]) píše ji Kühberg. [[1]) IV. 138.]

Kreisewitz viz **Křížovy.**

OO. **Kreiwitz** viz **Skřipec.**

Kreuzberg viz **Kružberk** u Albrechtic.

Kreuzberg viz **Kružberk** u Vítkova.

Kreuzendorf viz **Holasovice.**

Kreuzendorf viz **Holasovičky.**

OO. **Křížkovice** = **Kroeschendorf,** ves severozápadně od Osoblahy. Dodatkem k tomu, což jsme pověděli pode jménem „Cristendorf", uvádíme, že na listině dané dne 17. června l. 1321. v Křížkovicích, kterou listinou Jaxa ze Snellenwalde slibuje Milotovi faráři Prudnickému ochraňovati farské zboží Prudnické a Potěkrbské, za svědky zapsáni jsou: Lupold farář Osoblažský, Jindřich farář Godfriedesdorfský (Fulštejnský), Jan farář Pomorčovský, Mikuláš fojt Osoblažský vedle jiných svědků z Prudnicka.[1]) Poněvadž tito svědkové jsou z Moravy, z Opavska i z Prudnicka, zřetelno jest, že se Prudnicko tak jako Opavsko nepovažovalo ještě za zboží cizí od Moravy naprosto odloučené. Tehdať ovšem v Křížkovicích byly 4 lány manské a k biskupství Olomuckému příslušné. Že Křížkovice teprve l. 1337. s celým Prudnickem připadly k Nemodlínsku, byvše od krále Jana odděleny „od země České, Moravské i Opavské", na svém místě bude šíře zpomenuto. [[1]) Weltzel, Prudník 15.]

Křižovy = **Kreisewitz,** jižně u Hlubčic. L. 1237. náležely ke zboží zákona Matky Boží čili německého řádu tři vesnice: „Nyclowiz", „Smidesdorf" a „Cruczerdorf". (Viz Holasovičky.) L. 1377. nezpomíná se „Nyclowiz", nýbrž jen „Creuzgerdorfu", „Smiedisdorfu" a „Crisowicz".[1]) Z toho jde, že blíže starých Mikolajovic založena druhá ves „Křížovice". Ovšem potomně se ještě často zpomíná Mikolajovic (viz tyto), ale ze zpráv vychází, že Křížovice s oněmi jsou jedna ves. Tvar „Křížovice" (srovnej „Crisowicz") v českých listinách se nevyskytuje, nýbrž „Křížovy"; tato proměna jest dokladem pro nás, že opustly.[2]) V Křížovách čili v Mikolajovicích nabyl fojtství nějaký Kočka. Tohoto l. 1476. kněz Jan komendor Opavský pohoní.[3]) O toto fojtství nastal spor, jak svědčí půhon z r. 1494., kdež „kněz Bernart, komendor fary Matky Božie v Opavě pohoní pana Jana st. z Fulštejna a z Vladěnína, že kúpil rychtářství od Jana Kočky, při kterém kupu slíbil před knězem prelátem mým, to rychtářství zachovati podle předpisu. Než každý rok béře kury od všech hospodáří, vdov i sirotkov, a kde jemu dvú kur nechtí dáti, tu vezme čtyři ... K tomu přikázal rychtářovi z Křížov pod pokutú, aby mně a bratřím mým neposluhoval ... Týž rychtář jest povinen cinze, viny i kury shromáždě, komendo-

rovi do Opavy přinášeti . . ."[4]) Když pan Ojíř z Fulštejna zboží své Linhartovské byl postoupil panu Jaroslavovi Oderskému, tento vida se zkrácena, l. 1526. pohonil pana Ojíře mnohými půhony, „že mi (v registrech Linhartovských) položil platu ve vsi Křížovách 27 zl.", kdež ho přichází méně; „že mi položil v Křížovách ze mlýnu 4 zl.", kdež mlynář nedává nic než maldr rži a krmí 2 vepře"; „že mi postúpil rybníky k Křížovám — a mlynář Buzek z Křížov se mi v jeden vkládá".[5]) Že se jedná tuto o Křížovy blíže Hlubčic, vysvítá i z toho, ano se také mluví o háji, rybník i platy (82 zl.) z Bohdanov sousedních, kteréž tehda také náležely ke zboží Linhartovskému. (Dodej u Bohdanov.) Poněvadž ke zboží Linhartovskému připadlo konečně všecko zboží německého řádu, tedy i Holasovičky = Kreuzendorf, začali si jména Kreisewitz a Kreysdorfu másti, jak to zřetelno u Holasoviček. Jiné zprávy Křížov se týkající, viz u † Mikolajovic. [[1]) Dílčí listy. [2]) Viz str. 34, 35, 36 v 3. progr. česk. gymn. Op. [3]) RP. II. [4]) Půh. VI. 50. [5]) Půh. VIII. 126, 128, 129.]

† **Krkošice.** Léta 1377. slušel k hradu Vikštejnu „Scoschotndorf".[1]) Zdali toto podivné jméno lze potahovati na Krkošice, zůstavujeme samo na sobě. L. 1439. kníže Arnošt panu Matoušovi Stošovi propustil z manství pusté vsi Kružberk, Krkošice a Krahují.[2]) Ta ves zůstala i na dále pusta, ač se ji léta 1589. zpomíná, kde současně se zbožím Heraltovským, vloženy jsou Krkošice klášteru Velehradskému.[3]) Konečně l. 1625. kníže Karel z Lichtenštejna prodal „Lublici s Moravicí a s Krkošicemi se 2 dvory poplužnými, jakž předešle Jan ml. Odkolek držel a v rebelii propadl", svému kancliři dru Šalomounovi Gutwasserovi. (Viz Lublice a Moravici.) [[1]) Dílčí listy. [2]) Viz 3. progr. česk. gymn. Op. [3]) O. XIII. 8.]

Krnov[1]) = **Jägerndorf**, někdy sídelní město soujmenného knížetství, má s předměstími Opavským i Hlubčickým, a s Marianským Polem 11.792 obyvatelů. Doposud se za první o Krnově zpráva pokládala z r. 1240., avšak hledíc k listině Chařovské, zřetelno jest,

že Krnov již za markrabího Jindřicha Vladislava vznikl na emphyteusi a že měl již l. 1221. svou faru.[2]) Když pak l. 1240. majestatem daným v Brně král Václav k prosbě paní mateře své Konstancí, královny vdovy, klášteru Tišnovskému nově založenému vzdal ochoz v kraji Holasovském „Kyrnow" řečenou se vším příslušenstvím, s vesnicemi i s poli, za věčné dědictví, třeba rozuměti tomu, že celý obvod městský vzdán byl na záduší sl. paměti markrabí Přemysla.[3]) Že klášter po nějakou dobu skutečně toho zboží užíval, lze hádati jen ze záhadné listiny z r. 1235., kterou IV. královna Česká Konstancí fojtství Bližčické vzdala.[4]) Po nájezdě Tatarském stala se tuším změna, neb král Přemysl Otakar II. clo z cesty Hlubčicko-Krnovské, kteráž prostředkovala obchod do Polské, pustil městu Bruntáli. Když l. 1253. podkomoří Beneš z Benešova město Benešov zakládal, na zápise o tu věc podepsal se také fojt Žibřid z Krnova.[5]) Dokládá se sice, že král Přemysl Otakar l. 1262 [6]) městu Krnovu do obvodu přidělil vsi Bližčice, Chomýž, Rod (Chařovou) a Kostelec, leč zdá se, že toto obdarování bylo jen potvrzením staršího privilegia, jako zase l. 1279. listem daným na Hradci královna Kunhuta jakožto paní země Opavské daní svého manžela sl. paměti opáčila.[7]) Že l. 1281. kníže Mikuláš I. vzdal německému řádu faru Krnovskou na záduší za nejjas. svého otce Přemysla Otakara, jakož že téhož roku měšťanům Krnovským „pro zásluhy jejich, ješto jeho (Mikuláše), když přicházel do země Opavské za pána uznali — a v náhradu za práce a služby prokázané, též za škody jiné, které před příchodem jeho utrpěli", daroval 24 lánů svého dědičného lesa u Opavice při potoku protékajícím Hošťálkovy až po vodu Opavu:[8])

to oboje svědčí zjevně, od které strany se uvozoval v držení Opavska; vždyť také sousední hrad Cvilín stal se jemu knížecím sídlem. L. 1281. jest Tileman fojtem a Heřman z Nové Cerekve měšťanem. A kdež Opavané knížeti Mikuláši tuhý odpor kladli, Krnované zůstali mu věrni; i neznáme, jakou měrou se dotýkaly Krnova spory brannou rukou vedené od králů Václava II. i Václava III. proti Mikuláši. L. 1290. na listě o les Skřipovský zapsáni za svědky Jindřich Kusor fojt a Arnold z Krnova.[9]) Když po smrti Václava III. Mikuláš po třetí ujal se země Opavské, neomeškal jakožto „dědic“ země Opavské městu Krnovu potvrditi všecky svobody.[10]) Však když Mikuláše vypudili knížata Lehnická, dříve než v řádné držení země Opavské uvedeni jsou, německému řádu obnovili list na faru Krnovskou.[11]) Však potomně 11. června 1311. k rozkazu krále Jana knížatům Boleslavovi a Jindřichovi poddanosť slibovali za město Krnov fojt Petr a přísežní.[12]) Zástava ona brzo jest vyplacena a skutečný zeměpán, král Jan, dne 2. července 1316 majestátem daným na Fulnece Krnovským udělil výroční trh v den Nanebevzetí Panny Marie.[13]) Jakož pak r. 1318. Opavsko za knížetství od Moravy odloučené dáno bylo Mikuláši II., není pochybnosť, že také Krnov novému pánu věrnosť slibovval, ač kníže teprve l. 1325. všem svým knížecím městům, Opavě, Hlubčicím, Krnovu a Bruntáli dal dobrou vůli, aby jich práva mohla souditi i pro krevní viny. Stran komendy německého řádu (viz níže) pamětihodno jest, že l. 1335. od ní město Krnov statek Ježník koupený od Bartoše[14]) přijalo pod plat na založení osady.[15]) O tu věc podepsán fojt Petr a celý úřad s přísežnými. Stran protivenství, kterých zakusila německá komenda od knížete, viz níže. Ostatek v polo-

vici 14. století zmáhalo se školství Krnovské utěšeně, ješto několik rodilých Krnovanů dosáhlo důležitých míst. (Viz školy.) Po smrti Mikuláše II. († 1365) nejstarší jeho syn spravoval do r. 1377. knížetství Opavské i Ratiborské. Za jeho vlády l. 1371., fojt Petr, purkmistr a rada dle poručeni prý knížete Mikuláše I., aby přetrhli nepořádky při řemesle, ustavili cech pekařský.[16]) (Viz cechy.) Knížeci bratři Hanuš, Mikuláš III, Václav a Přemek měli se zbožím zděděným poděliti; prvnímu po mateři Piastovně mělo připadnouti Ratiborsko celé a čtvrtina Opavska. I měl Krnov s hradem Cvilinem přijíti do zástavy. (Viz Cvilín.) Když se 1377 skutečně podělili, dostal kníže Hanuš kromě Ratiborska i čtvrtinu Opavska s městy Krnovem a Bruntálem a za hlavu toho podílu hrad Fürstenvalde. To jest počátek knížetství Krnovského, kteréž dostalo svou cúdu čili zemské právo. Toto právo zemské 1379 již trvalo, když kníže Hanuš starší se synem svým Hanušem ml. Krnovu uděloval list na bělidlo.[17]) Když potomně kníže Hanuš I. zemřel, zůstavil sice knížetství Hanušovi II., avšak tento podržev sobě a bratrovi Mikuláši holé Bruntalsko, ostatek zastavil knížeti Vladislavovi Opolskému. Tento zástavní pán povolil Krnovu, zakoupiti od Ješka Čelma dědinu Trmantice.[18]) Ale již l. 1390. Vladislav Opolský pustil zástavu Krnovska Moravskému markrabimu Joštovi,[19]) kterýž ihned listem daným v Krnově v úterý po Reminiscere l. 1390. Krnovské osvobodil od cla a mýta na Moravě, a listem daným v Olomouci l. 1401. Krnovu potvrdil všecky výsady.[20]) Poněvadž zeměpán se nezdržoval ve svém knížetství, nastala potřeba nařiditi zemského starostu, jakým učiněn Hanuš Kuchmaister, jenž spořádal a takořka založil desky zemské

Krnovské dotud trvající.*) Zatím původní páni Krnovští bratři Hanuš II. a Mikuláš l. 1405. svým dílem, totiž Bruntalskem se podělili. Markrabí Jošt l. 1408.[21]) vzdal Krnovským podací na ustanovování oltařníka při špitáli Krnovském a dovolil jim zakoupiti proň Jendřichovice. Po smrti Joštově uvázal se v Krnovsko jakožto v nápad dědický král Václav IV., kterýž listem daným v Praze l. 1418.[22]) potvrzuje Krnovským všecky svobody a slibuje, neustanovovati jim za starostu knížete aniž Krnovsko od koruny České odtrhovati.[23]) A l. 1418.[24]) obnovuje Krnovským svobodu od mýta a cla po Moravě. A když l. 1420. král dlel ve Vratislavi, vypravili k němu Krnované nové poselství s prosbou o potvrzení svobod, čehož se jim dostalo.[25]) Než proti slibu svému král Krnovsko zastavil knížeti Ludvíkovi Břežskému. Král Václav vlastně již l. 1416. výplatu královského hradu Úsova poukázal na Krnov.[26]) I jest nepochybno, že kníže Ludvík Krnova dlouho držeti neměl, ač Ludvík za pobytu svého v Krnově, nepochybně když od stavů a měšťan mu slibovali věrnosť, l. 1421.[27]) potvrdil Krnovským všechny svobody. Král Zikmund pomýšlel na výplatu Krnova, neboť léta neznámého zastavil platy na městě Olomouci Hanuši Kuchmaistrovi tehda pánu na Rabštýně.[28]) Ale již l. 1422. kníže Hanuš II., který l. 1379. s otcem Hanušem I. Krnovským byl udělil list na bělidlo, od Ludvíka nabyl ku celému Bruntalsku zase i Krnovska. Úmluvy staly se tuším v Nemodlíně, neboť tam l. 1422.[29]) Krnovským Hanuš II. udělil list na všecky svobody. Tak opětně Přemyslovci dostali se v držení Krnovska.

---

*) Hanuš Kuchmaistr, bratr velmistra německého řádu, jest osoba politicky vynikající; bohužel nemáme ještě důkladného jeho životopisu.

Ješto Hanuš II. již l. 1423. zemřel, vládla při počátku pozůstalá vdova Helena se synem Mikulášem, jakož také l. 1425. s ním Krnovu všecky svobody potvrdila a fojtství pustila.[30]) Jest věci tak říkajíc přirozenou, že za neustálých těch proměn v pánech nepřicházeli měšťané k oddechu. I neslyšeti také ničeho o jejich činnosti. Teprve l. 1430. nastal jim tuhý spor s knížetem Přemkem Opavským, pánem na blízkém Cvilíně, ješto byli k uprázdněné faře Bližčické podali Jakuba Šobirlína z Krnova, dovodíce, že Bližčice náležejí do jich obvodu. Ale se zlou se potázali.[31]) Za knížete tuším Mikuláše († 1452) stala se důležitá pro Krnov změna, že sousední hrad Cvilín od knížetství Opavsko-Hlubčického okolo 1440 připadl ke Krnovsku. Hrad Cvilín odtud počínaje stal se knížecím sídlem, na němž také stavové sněmovali, majíce tam desky zemské uloženy. Syn Mikulášův, kníže Hanuš, za tehdejších dob rozbouřených v onom památném boji králův Jiříka a Vladislava proti Matyáši Uherskému a proti Slezsku i Moravě, stranícím Matyášovi, vytrval věrně s knížetstvím Opavským při králích Českých. Byltě ovšem vynikající velmož Bernart Běrka z Násile, proslavený vojevůdce a státník, později komoří obou králů, předním zemanem na Krnovsku, ješto držel veliké zboží Vartnovské, druhdy náležité Benešovi z Benešova.[32]) Z těch příčin konaly se nájezdy na Krnovsko po silnici Olomucké a od „Slezáků“ tu stranu od Cukmantle. Král Matyáš vida, jak tuhý odpor se mu klade od maličkého Opavska a ještě menšího Krnovska učinil tedy l. 1474. válečnou výpravu na Krnovsko, obořil hrady Vartnov a Fürstenvalde, dobyl Cvilína a pod tvrzi Albrechtickou dne 30. srpna ve staně čekal, jak mu bude předveden kníže Hanuš Krnovský. Tento reversem českým, jejž

spečetili měšťané Krnovští, vzdal své knížetství králi Matyášovi jakožto záruku, že se do Vratislavě postaví králi do vězeni. Současně odevzdal král knížetství Krnovské ve správu Janovi Bělíkovi z Kornic a jeho hejtmanům Mikulášovi Hrdému z Klokočné a Urbanovi.[33]) Zároveň také potrestáni pan Stoš Albrechtický a Bernart Běrka z Násile. Tomu statky [34]) zabrány a na věky ku komoře knížecí připojeny. Přes královskou připověď, že Krnovsko bude knížeti Hanušovi navráceno, zůstalo Matyášovi, který listem daným l. 1478.[35]) Krnovským obnovil stará privilegia a milostivě povolil Havelský trh, pustil odmrt a propůjčil červeného vosku.[36]) Brzo potom zabral i Hlubčicko a tím od Opavska odloučil. Posléze l. 1485. listem daným v Haynburku [37]) obnovil všecka privilegia poněvadž jim ohněm byla shořela.[38]) Po smrti krále Matyáše mělo Krnovsko spadnouti na krále Vladislava jakožto dědice všeho zboží Matyášova i Uher, ale král Vladislav milostivě vydal Krnovsko sestře zapuzeného knížete Hanuše, kněžně Barboře, poslední Přemyslovně na Krnovsku, kteráž listem daným v Krnově již léta 1491.[39]) s manželem svým Janem knížetem Osvětimským vydala nové potvrzeni na privilegia. Že si Krnované také od krále Vladislava l. 1497.[40]) dali tytéž výsady obnoviti, jest pochopitelno. Měl sice knížetství Krnovské dostati Jan Šelenberk z Kosti, avšak dostalo se jeho synu Jiříkovi, který byl pojal k manželství dceru kněžny Barbory. Kněžna Barbora již l. 1506. se zetěm svým Jiříkem Šelenberkem dělila se o vládu, když pánům z Vrbna zastavené panství Bruntalské prodávala. Jiříkovi Šelenberkovi král Vladislav l. 1506. pustiv Krnovsko v léno jej knížecím právem nadal a tolikéž mu všeliká práva jemu jakožto příbuznému

knížat Ratiborských příslušná, mezi těmi i minci, pustil.[41]) Týž l. 1523. potvrdil mistrům ševcovským cech.[42]) Jiřík Šelenberk jest zakladatelem Kronsdorfu. Když l. 1523. Jiřík z Šelenberka celé knížetství prodal za 58.900 zl. uh. markrabimu Jiříkovi, král Ludvík majestátem daným na Budíně v pátek po Navštívení P. Marie jemu to v léno pustil týmž obyčejem, jako je držel p. Jiřík.[43]) Markrabí Jiřík podnikl 1531 novou stavbu hradu Cvilína[44]) a 1533 poručil dbáti o čistotu, aby se nenechávalo mrch ležeti v městě, aby si každý před svým domem pořídil dlažbu a aby trh také opatřen byl dlaždĕním.[45]) Markrabí Jiřík dle vzoru své konsistoře nařídil si také regenty čili „nařízené rady". Tři mužové, jeden hejtman, rada (maršálek) a písař spravovali knížetství. L. 1532. před Opavským právem jest žalován tento půhon: „Václav Charvát z Vetče pohoní p. Ojíře z Fulštejna na Odrách o svědomí, „že při tom byl na zámce v Krnově, když jest pan Jan Jordan hajtman Krnovský se pánem maršálkem jsú ke mně byli od osvíceného knížete Jiřího markrabího Brandenburského posláni s túto řečí: ‚Pane Václave Charváte, kníže JMť poslati nás ráčil k tobě — rok pokládajíc s Janem Petrovským (Peřinou z Ketře), kterýž se vysoce na Tebe JMti žaloval, žeby ty jej na poctivosti jeho dotknúti měl,... abys k roku se postavil.' „A Jan Benešovský starši řekl: ‚Povězte JMti, že přítel můj na ten rok státi chce — ačliby k tomu (co k té při potřebuje) přijíti nemohl, oč hessoval Balcara Ruseckého na 3 dvory knížete JMti k rytírské stolici, a kterýž jest nyni na službě u krále Polského na Podolí.' „Pan hejtman (Jordan) oznámíc tu řeč panu maršálkovi německy, pan maršálek pověděl, že se to i v říši zachovává, když příčinu oznámí, že jemu průtah dadí".[46])

Roku 1528. zavedeno luteranství a 1533 městské radě nařízeno z kláštera minoritského vybrati poklady a uschovati na radnici.[47]) Za takových novot, že lid prahnul také vyhnati židy, o něž od obou měst od r. 1534—1544. zaměstnáván jest markrabí,[48]) není nic divného. V příčinách hospodářských proveden dokonalý popis celého knížetství l. 1535.,[49]) kterýž jest vítaným pramenem. Z tohoto urbáře vyjímáme o Krnově, že město užívalo hrdelného městského a hostinného*) práva. Mezi pustými vsemi jmenují se: Markvartice, Hynčice, Heřvinovy, Rudelsdorf, Hartmansdorf, Jamník. L. 1538. podnikl markrabí nové opěvnění Krnova příkopami, tudíž tuším stavbou zámku; a k tomu konci dovolává se pomoci od zemanův nepříliš ochotných.[50]) Téhož roku jedná o ustanovení perkmistra Hanuše Šlichtinga z Oblatu, který prý mluví latinsky, německy a polsky.[51]) Jak horlivým luteranem byl markrabí Frydrych, tak svou dceru Voršulu, arciť nemanželskou, dal do Ratiborského kláštera.[52]) L. 1543. učinil markrabí Jiří své poručenství, načež za jeho nezletilého syna Jiříka Frydrycha statky ve Slezsku spravoval strýc markrabí Albrecht. Za něho začal se šířiti kalvinism, pro kterou příčinu Krnované div se nezbouřili. K r. 1551. zaznamenáváme důležité zřízení, totiž řád městský.**) Poručník Jiříka Frydrycha, markrabí Albrecht,

---

*) Když okolo 1350 Krnovan v Brně domáhal se hostinného práva, aby jemu do 3 dní jakožto hosti a poddanému knížete Opavského při rozhodli, právo nalezlo: Nikdo z Krnova anebo z Opavska není na Moravě hostem (cizincem), neb knížetství Opavské není zemí cizí, nýbrž jen jakoby okřídlím země Moravské.[1]) Také zemské právo Krnovské hájilo příslušnosť Krnovska k Moravě naproti markrabím, kteří zase „nakládali Slízsku“. [[1]) Brněnské právo; česky zvané „Sedláci ze Šibnic“; Dudík, Troppau 55.]

**) Z něho tyto úryvky: Kdo by nechodil k stolu Páně, budiž z města vypraven. V neděli a ve svátky nikdo na koni nebo voze nejezdiž na didiny. Noční tance se zapovídají; zvláště pak

dopustil se odboje proti císaři Ferdinandovi, čímž propadl značný díl statků markrabských ve Slezsku vůbec. Mělo propadnouti i Krnovsko, ale konečně předce Jiříkovi Frydrychovi dáno. Jiří Frydrych hned r. 1562. dostal přísnou důtku, že jeho mincmistr přes cisařské mandáty skupuje zlato a stříbro ve Slezsku a na Moravě v horách, kde kupovati nemá práva, zejmena v Engelsperku, kdež u pánů hor dal závdavek na všecko stříbro a zlato. Markrabi se omlouvá, že o tom nic neví, aby jeho mincmistr byl jinde leč ve vlastních jeho horách Tarnovských kupoval. Že mincmistr Kryštof Hardeker*) povolán jest ke dvoru do Onolzbachu nařízené rady vlády Krnovské, žádají markrabího, aby přes čas nezůstával, neb ho pilná potřeba jest při minci.[53]) Stran skupování rudy v Horních Životicích viz Životice. Město Krnov mělo tehda značné důchody z pivovaru, neb do míle Krnovské počítalo se ohromné množství vesnic panských i komorních, které z měst-

---

točivé a honivé;[1]) o svatbách smí jen 12 a 12 pár tančit na jednou. O pohřbech nemá se choditi jak stádo běží, nýbrž napřed mužové, pak ženy atd. Pro smrad neprodávat kořalky ve světnicích, nýbrž venku. Zlořád, že ženy po kostele hromadně navštěvují šestinedělky, u nich po celý den vysedávají, se krmí a napájejí, při čemž své duchovní, měšťany a měšťanky poklepávají, se staví; i ukládá se kmotřičkám, aby to opatřily, kolik a které osoby připustiti. — Jiný nedatovaný řád, snad starší, má 18 článků, z nichž 4. zní: Kdo by o svatbách při tanci se točil, zohýbal, skákal — propadne nech žena nech muž 12 gr., anebo na tři dni do klády přijde. Mladík tančící, který by se svlekl, propadne kabát a dán bude do vězení. 9.: Sklepnice, která čepujíc nedá pravé míry, bez milosti přijde do halže (na pranýř). 15.: Ženská v šenku veřejném zastížená pokuty dá 6 gr. i více, ano přijde i do šatlavy. Pamětihodný jest také řád čeledínský.[2]) [[1]) Tímto tancem točivým míněn jest nejspíš „ovad“, kde tanečnice na jednom místě se točí, při čemž sukně jí jsou jakoby křídly; honivým tancem míněn nespíše „kot“. [2]) Bugl XIX.]

*) Léta 1591. mincmistr Daniel Jakischmann z Molichova razil také pro Vratislavského biskupa Ondřeje asi 150 hřiven.[1]) [[1]) Bugl. XV.]

ského pivovaru povinny byly bráti pivo.*) Když tedy pan Albrecht z Fulštejna a snad i jiní šlechtici na své statky začali dovážeti cizí pivo, markrabí i této okolnosti, ač u pana Albrechta se jednalo jen o „půl vsi" (Pelhřimov), neb ostatním zbožím náležel do Opavska, použil, aby města Krnov a Hlubčice dostal na svou stranu v boji o ústavu proti šlechtě. Tohoto pověstného sporu dále na tomto místě se dotýkati nebudeme, poukazujíce k obšírným pojednáním,[54]) nýbrž jen krátce zpomeneme, že na radnici Krnovské desky zemské, purkmistru a radě k věrné ruce svěřené, od nařízených rad násilně a způsobem neslýchaným za nepřítomnosti úředníků zemských byly otevřeny. Kromě toho budiž zpomenuto, že tak jako Hlubčice a též Opava i Krnov usiloval, odtrhnouti se od zemského práva, ač dědinou Rozumicemi k němu náležel. Však markrabí Jiří Frydrych netoliko při zemském právě, nýbrž i při zřízení městském zaváděl novoty, pro kterou příčinu nastalo taktéž rozjitření.[55]) Zajímavo jest jednání měst Opavy a Krnova o vzájemné pouštění dědických nápadů z Krnova do Opavy, z Opavy do Krnova.[56]) Jaké nepokoje v městě vznikly pro kalvinismus, poznati nejlépe z toho, že markrabí Jiří Frydrych viděl se nucena l. 1599. pustiti svým poddaným Krnovským svobodu náboženskou.[57]) Nařízený hejtman l. 1606. zakázal na radnici, aby se mlynáři z Kostelce a Chomýže neopovážili více na škodu knížecímu mlýnu mlivo z Krnova na své mlýny voziti.[58]) Markrabím Jiříkem Frydrychem

*) Rozumice, Stibořice, Kobylí, Dobešovy, Pelhřimovy, Levice, Džbánce, Vysoká, Jakubovice, Turkov, Vodka, Loděnice, Neplachovice, Jilešovice (!), Boleslav (!), Útěchovice, Sosnová, Býkov, Brantice, Radim, Chrastelov, Liptyně, Držkovice, Pomorčovice a Vídov, Žopovy, V. Hoštice, Kravaře, Kouty (Komárov ne, poněvadž fojt měl svůj pivovar), Suchá Pština, Červenkov, Bezděkov, Nekázanice, Děhylov a Sulkov.

vymřel rod franských Hohenzollernů a tím mělo Krnovsko spadnouti na Císaře, ale Jiřík Frydrych poručil je příbuznému rodu brandenburskému, tudíž již l. 1604. za pána Jachym Frydrych nastoupil přes mnohé odpory se strany krále Rudolfa II.[59]) Jachym Frydrych za krátko postoupil Krnovsko svému druhorozenému synu Janu Jiřímu, který 1610 v Krnově konal slavnou svatbu.[60]) Z počátku jeho panování třeba zaznamenati předně (1612) narovnání sporu o příslušenství měst k právu zemskému. Krnov drže pozemské zboží v Rozumicích a v Pomorčovicích z těch vesnic před zemským právem státi a odpovídati měl. I jest zajisté pamětihodno, že Krnované, aby se úplně osvobodili od toho práva, raději Rozumice a Pomorčovice prodali. Druhá znamenitější věc jest násilné zavádění kalvinismu, ke kterémuž konci markrabí posádkou do Krnova 150 najatých žoldneřů položil. Však ani to nepomohlo; spokojil se novým církevním řádem.[61]) Markrabí Jan Jiří stav se hlavou a vojevůdcem odbojných proti císaři Ferdinandovi II. stavův Slezských jakožto věrný přivrženec zimního krále Českého po bitvě Bělohorské dán v klatbu a svého knížetství zbaven jest. Než poněvadž měl k ruce vojenskou moc, jsa podporován i od stavův Krnovských i od měst, udržel se po nějakou dobu v knížetství svém, konaje při tom nájezdy do Opavska i jinam. Konečně od vojsk císařských jest vypuzen. Vyličovati, co město a celé knížetství utrpělo, nelze. V listopadu l. 1622. již Karel kníže Lichtenštejn potvrzuje městu všecky svobody, ponechávaje jemu také volnosť náboženskou dle augsburského vyznání.[62]) Však za nedlouho asi l. 1625. zavedena v Krnově církevní správa katolická. Měšťané podali jeden memorial po druhém 1625 a 1626, chtějíce zůstati při augsburském

vyznání. Tou asi dobou vyhnali také katolického faráře, i zdá se, že si přáli potom jen kostelíka hřbitovního pro své služby Boží.[63]) V městě se střídala vojska přátelská s nepřátelskými, a tak se dle okolností mohlo evangelictví udržeti. Než r. 1630. dne 18. května všecka obec i všecky cechy podepsali náboženský statut, kterým přiznávají se k náboženství katolickému. Pečeti přidávily tyto cechy: masařů, ševců, kožešníků, pekařů, zedníků, spojený cech bednařský, kolařský, truhlařský; křejčířů, sládků a sládovníků, zámečníků a soustružníků, kloboučníků, hrnčířů, tkalců, soukeníků, rybářů, solníků a kovářů.[64]) Tímto skutkem připravili sobě také cestu, aby cisař Ferdinand II. za odboj a velezradu, které se dopustili za nájezdu Mansfeldského, udělil jim pardon.[65]) Však po desíti letech nedostalo se jim ještě oddechu; přišly ještě strastné války švédské. Co se tkne vnitřního zřízení, zajímavo jest, že od Krnovského práva hrdelního nebylo jiné appellace, leč ku knížeti; tudíž také l. 1650. kníže Karel Eusebius k přímluvě téhož práva Hanuše Kirchnera, městského hudebníka, který svého tovaryše byl zavraždil, ač byl odsouzen k smrti, pardonoval za některých podmínek.[66]) U 7 kramářů Krnovských 1656 shledáno 214 liber kuřlavého a 44 liber šňupavého tabáku.[67]) L. 1659. ustanoven pro Krnov nový notář.[68]) Co se tkne právovařečníkův, utrpěli nemalou škodu, ješto po nějakou dobu pro morovou ránu městu se vyhýbali přespolní na široko a daleko. Měšťané učinili sice opatření zařízením pivovaru v blízké dědině, ale starý pořádek se porušil, ač kníže Karel Euseb měšťanům ještě 1662 potvrdil výsady.[69])*) Přes všecko úsilí nebylo

*) Když roztržením Krnovska na dva díly, větší část vesnic pivem braním Krnovu povinných, totiž 21, odpadlo do Pruska, nastala

možná potlačiti evangelictví. Ješto na Moravě dodělali se znamenitých a neobyčejných úspěchů misionáři od císaře Leopolda 1671 titulem „císařskými“ vyznamenaní, biskup Olomucký vymohl také u knížete Karla Eusebia povolení, aby dva kněží z tovaryšstva Ježíšova PP. Arnold Angelus a Jan Pinter na Krnovsku mohli působiti. Jim l. 1671. dne 15. ledna vydal Krnovský hejtman zemský Jindřich Matuška z Topolčan mandát ke šlechtě „akatolické“, „luteranské“ čili „kalvinské“ a „pikardské“, aby misionáře bez odporu do kostelů a na svá panství připouštěli. Všeliké pokoutní vykonávání náboženství mělo přestati.[70]) Tou dobou v Krnově nebylo asi již nekatolíků. Do těch dob stala se veliká proměna v Krnově a okolí: české obyvatelstvo mizelo následkem 30ileté války; proto i zemské právo Krnovské sřeklo se české řeči jednací l. 1666. A jakož dvůr knížecí již za markrabích málo kdy zavítal do Krnova, tím méně se stávalo za knížat z rodu Lichtenštejnského; jen když zasedal zemský soud panský, bývalo živěji. Ale na Krnovsku bylo šlechty málo. Král Matyáš zabral 1474 veliký úděl majetku zemanského ke knížecí komoře a markrabí Jiří Frydrych skupoval zemanské statky taktéž pro komoru; kromě toho od Krnovska bylo odpadlo Bruntalsko-Heraltovské panství. I mohlo tedy zemské právo zasedati v Krnově jen přispěním zemanů z Opavska. A když konečně 1742 polovina Krnovska odpadla k Prusku, zanikl takořka sám sebou zemský soud. Proto naposledy l. 1746. dne 13. února spatřil Krnov slávu starých časů, když nový

---

městu nenahraditelná škoda, neboť překažen byl vývoz piva do těch vesnic. Pročež po mnohých prosbách u knížecího Lichtenštejnského soudu v Hlubčicích, u vrchního soudu v Břehu, posléze u Vratislavské královské vojenské komory povoleno l. 1793. Krnovským pravovárečníkům, vystavěti pivovar — v Plšti.

zemský hejtman Řeplinský z Berečka konal svůj slavný vjezd, počínajíc od červených dvorů, do Krnova. Potom spojen zemský soud Krnovský s panským Opavským. Jakou škodu utrpěli pravovárečníci, výše poznamenáno. Stal se na čas sice Krnov sídlem královského krajského úřadu, ale jen na krátko. Poštu měl Krnov již v 18. století. Do r. 1734. spravoval ji Karel Frydrych Müller, potom jeho zeť Jan Josef Poppe, umějící německy, česky a latinsky.[71]) Že Krnované bedlivi jsouce všech svých výsad, sobě takové 1729, 1747, 1782, 1792, 1836 a 1863 od císařů Karla VI., Marie Terezie, Josefa II., Františka I., Ferdinanda I. i Františka Josefa I. potvrzovati dávali, jest pochopitelno: rozbouřil je v novější časy spor mnoholetý o městský les, komu náleží, zdali celé obci, či jen staroosedlým měšťanům.[72]) Však hledáním pomůcek k tomu sporu vyneslo se mnoho starých listin, jak svědčí veliké sbírky Spatzierovy v museu Brněnském. Novější dobou dostal Krnov i tiskárnu. Pro poznání krasochuti u čtenářstva dostačí uvésti několik titulů knížek z Krnovské officiny vyšlých okolo r. 1845: Zdenko von Zasmuk, Tangbor die Hexe von Uralt, Fortunatus, Der Komet, Helene Tochter des Kaisers Antonius, Der Eisman, Genovefa, Gerbino und Rosina, Melusina, Banditenbraut = Honsaches, Eulenspiegel, Affeninsel, Geschichte des böhm. Fürsten Stillfrid und Brunzwik. Město novější doby se zmáhající obchodem a průmyslem má od 1871 realku.[73]) *Komenda německého řádu a fara.* Již l. 1221. fojt Chařovský povinen byl po měřici rži a ovsa sypati k faře Krnovské.[74]) Však zpomíná se fary zase teprve 1281, kdy kníže Mikuláš I. na záduší za nejjasnějšího svého otce královského i svých potomků vzdal kostelní podací se vším příslušenstvím německému řádu.[75]) Totéž daní

potvrdili l. 1311. knížata Bolek a Jindřich, zástavní páni Opavska,[76]) potvrdil také kníže Mikuláš II. r. 1334. podací ku kostelu sv. Martina v „Kyrnově".[77]) Dle ponětí o tehdejší míli obsahovalo podací Krnovské také všecky vsi z obvodu městského kromě Bližčic, tudíž bylo třeba pro duchovní správu několik kněží a značných důchodů. A tak l. 1334., když komendor a farář Ditlín se svým konventem, totiž s kněžími Janem, Františkem a Petrem pouštěl samotu „Mesenik" pod plat a na založení osady (viz výše), komenda značně již kvetla. První protivenství potkalo komendu, že Mikuláš II. k faře Krnovské dosadil svého kaplana Petra. Po mnohém o to jednání zemského komendora Rudolfa a k prosbám samého císaře Karla IV. kníže l. 1357. německému řádu potvrdil podací na novo, vyminiv si, aby kněz Petr zůstal tam do života.[78]) Poněvadž l. 1369. kněz Petr z Krnova z diecése Olomucké dán na faru diecése Pražské, do Štimíře,[79]) možná že tehdy komendě německé navrácena byla fara. Zdali komenda potomně jiných statků kromě Ježníka nabyla, není důkazů jasných. Ostatek viz klášter minoritský. L. 1387. měli také židé svého rabína Jonáše, který slove episcopus Judaeorum.[80]) L. 1388. poručili manželé z Krnova do Říma putující ke kostelu sv. Martina 3 hřivny na kalich, 3 na ornát ke kostelu P. Marie.[81]) Jakož pak buď 1391 buď 1394 kníže Přemek Opavský zboží německého řádu Holasovičky s příslušenstvím zabral, vyslán z Krnova německý kazatel Mikuláš ku protektoru arcibiskupovi Kolínskému a pak do Vídně, aby řád od záhuby na Opavsku mu hrozící byl zachráněn.[82]) L. 1408. Kuneš farář Krnovský vydal list o špitál Krnovský[83]) a téhož roku kněz Vavřinec z Krnova dostal se do Kluk v Čechách.[84])

L. 1415. Jan z „Koenigsberku" [85]) někdejší farář Úvalenský, nyní oltařník Krnovský, k oltáři sv. Michala na hřbitově u sv. Martina učinil fundaci, k níž byl přispěl i kněz Weinrich, farář Brantický. Současně zpomíná se i succentora i pomocníků a žáků.[86]) L. 1421. dostal se Mikuláš Ocásek farář Krnovský na faru do Miletína [87]) a naopak přibyl do Krnova fra Mikuláš,[88]) nepochybně týž Mikuláš Mika, který od r. 1401—1422. byl komendorem u sv. Benedikta v Praze.[89]) Z toho poznáváme, jak se faráři německého řádu střídali po celé balině české. Komendora Mikuláše zpomíná se 1429 s Jakubem řečeným Locus, někdy komendorem Opavským, a s Mikulášem Weinknechtem někdy komendorem Krumlovským, kteříž současně pracovali při vinici Páně v Krnově.[90]) Oltařník Jakub Šobirlín z Krnova že nedostal fary Bližčické, bylo již zpomenuto. Stran jiných oltařníků viz školy. Kněze komendora Mikuláše zpomíná se 1432 a 1450, ač není zjištěno, aby to jedna osoba byla. Potomně známe jména farářů Urbana, jemuž 1475 brevem papežským povoleno založiti bratrstvo Božího Těla,[91]) Pavla 1491, Ondřeje 1504—1510 a Donáta 1510. Zdali se fara německému řádu udržela do nastoupení markrabího Jiříka, není známo, ale dosti jest podobno ke pravdě, když se do r. 1540. udržela komenda Opavská. Jisto však jest, že l. 1533. fara Krnovská jest v držení *duchovenstva luteranského* a že jest sídlem *evangelické konsistoře Krnovské.* Markrabí Jiří pilně se dotazuje městské rady, kam se poděly fundace na vychování několika kněží. Stal se také r. 1533. rozhodný krok ku zavedení Lutherova učení na Krnovsku. Markrabí učiniv se své církvi nejvyšším biskupem vydal církevní řád, nařídil konsistoř a dal vyhnati minority. Od té chvíle správu duchovní řídí

superintendent, diakon a český kazatel. Místo výkladů jiných položíme úryvky z listů. L. 1533. dne 20. října protestantský kazatel český Hanuš Bobr[92]) žádá od markrabího přilepšení platu: denně 8 bochníků chleba a 2 konévky piva.[93]) L. 1534. dne 7. července mistr Jan Tropper, farář Krnovský oznamuje markrabímu: když se český kazatel z Opavy mistr Achác léčil u apatykáře v Krnově, že požádal Hanuše Bobra, aby za něho kázal v Opavě tento; ale zle pochodil ženatý kazatel Krnovský: vyhnali z Opavy i Acháce, který nyní v Krnově pomáhá. I prosí za Acháce, aby markrabí jej buď přijal za dvorského kazatele anebo mu dopřál místa v Hlubčicích. Též oznamuje, že p. Ojíř na Linhartovách si přeje velikého církevního řádu.[94]) Však již rok na to (1535) jak farář Tropper tak český kazatel oznamují, že jsou voláni do Uher, do Šťávnice, i odporučuje farář za nástupce mistra Acháce, kterýž když se hodil Lvovským, Křemnickým 6 a Opavanům 4 léta, dobrý bude Krnovu, an zvelebil od sv. Michala (1534) do 2. února 1535 církevní zpěv.[95]) Zatím téhož roku hejtman Hanuš Jordan táže se o radu, co činiti s Krnovským farářem, který maje svou vlastní ženu s druhou žije, tudíž pohoršení dává. V lidu to vřelo, neboť i nástupce mistr Jan Paulinus lid popudil proti sobě takovou měrou, že ho insultovali v kostele ano i paškvile o něm skládali. Lid nejspíše nechtěl přijímati pod obojí, neboť l. 1541. markrabí pisatele paškvilův Šebastiana Tendla kázal vsaditi na 6 dní do věže a přísně mistru Paulinovi nařídil, poučovati lid o pravé víře, konče vyhrůžkou, kdo nebude přijímati pod obojí, že bude ze země vyhnán.[96]) Za nedlouho začal se šířiti i kalvinism, takže bylo blízko vzpoury. L. 1564. † prý superintendent Ondřej Althammer Brentius.[97]) L. 1564. farářem

jest Ondřej Kunet; l. 1568. seděli ve školském a kostelním výboře: superintendent mistr Jan Seibot, Jakub Pelikán, Ondřej Kunet a Václav Schusler.[98]) Tento školský výbor konal i úřad examinatorů. Mistr Jan Seibot byl l. 1579. mrtev, když se o jeho pozůstalou rodinu jednalo; Jakub Pelikán byl 1580 českým kazatelem a měl v Krnově dům. Na místo Seibotovo nastoupil Jakub Unger, o němž městská gruntovní kniha od roku 1582—1586. velmi mnoho jedná. Pod Ungrem i později úřad diakona zastával mezi léty 1584—1603. Jan Bittich (Büttgen, Petting) a kazatelem českým byl mezi l. 1587—1603. Matěj Freund.[99]) Za Ungra mezi léty 1581—1586. vydány také předpisy o stavu manželském i o sporech manželských.[100]) O činnosti konsistoře tento případ: Tobiáš Bastian z Hlubčic vzal k manželství Annu z Prudníka, ale utekl jí a zabral k vojsku Nizozemskému. Anna se vrátila do Prudnika, a když 10 let marně čekala, žádala od konsistoře Krnovské za zrušení svého manželství. Superintendent Jakub Unger, diakon Jan Büttgen a český kazatel Matěj Freund dali dne 6. listopadu na dvéře kostelní v Krnově přibiti prohlášku, aby se Bastian do 9 neděl dostavil před soud. A když nepřišel, ač žil, dne 10. ledna 1589 prohlásili manželství za rozvedeno. Z tohoto rozsudku vzešly potomně mnohé žaloby a stížnosti až u komory královské.[101]) L. 1592. superintendentoval Ondřej Freudenhammer. Za něho kazatelem českým byl 1598—1603 Matěj Kapsa. Po něm superintendentoval tušim 1604 farář Balcar Hillner.[102]) Té doby naklonil se Jiří Frydrych kalvinismu, proňž propukly takové nepokoje, že nemohl jinak leč 1599 Krnovským potvrditi, že je ponechává při vyznání augsburském.[103]) Ale duchovenstvo pracovalo

pro kalvinism. Zejména superintendent Jan Agrikola nijak nepodporoval faráře Hlubčického Čenčnera, když tento 1566 na své dva kaplany, mezi nimiž na pověstného Zindlera, žaloval; ale tím si neprospěla superintendentura Krnovská, neboť Čenčner obžaloval své kaplany u Berlínské konsistoře. Nepříjemná to věc pro knížete Jachyma. Proto také dostalo se Agrikolovi přísného pokárání a Krnovským nového potvrzení na augsburské vyznání.[104]) Po smrti Jana Agrikole († 1609) učiněn superintendentem Jan Volkman a dán mu k ruce diakon Jan Leuthner starší, oba kalvíni jako nové kníže markrabí Jan Jiří sám. Ten chtěl mocí zavésti kalvinism a k tomu konci najal si 150 žoldnéřů. Ale zbouření lidu bylo takže veliké, konečně obec sice ponechána při starém vyznání, ale jen tak, aby kromě kalvínů faráře a českého kazatele měli zvláštního kazatele, kterýžby křtil a svátostmi přisluhoval dle vyznání jejich.[105]) Tak tedy potrvalo dvojí vyznání až do bitvy Bělohorské. Když pak Jan Jiří Krnovsko pro odboj pozbyl a nastoupil 1622 Karel kníže Lichtenštejn, tento sice Krnovským potvrdil nadání Jiříka Frydrycha z r. 1599. na vyznání augsburské, ale současně povolal zpět do Krnova OO. minority a odevzdal jim farní správu Krnovskou. Po nějakých proměnách l. 1630. podrobili se Krnovští tak jako Opavští náboženskému statutu, nicméně za švédských válek udržel se v Krnově až do r. 1650. pastor David Schwendtner.[106]) Poněvadž od r. 1622. počínaje až na mnohé příští časy spravovali farský i děkanský úřad minorité, vzpomeneme *Minoritského kláštera.* Ač prý konvent ten založil kníže Mikuláš I., nečiní se o něm zmínky až l. 1386., kdy kněžny Elška a Anežka, jeptišky kláštera Ratiborského, faráři Bavorovskému dovolily, po-

ručiti mlýn Pešíkův Velikovi guardianu Krnovskému.[107]) Že kostelu P. Marie l. 1388. poručeny byly 3 hřivny na ornát, již zpomenuto. L. 1421. přibyl za sakristana Mikuláš z Kozlí, františkán z kláštera Čáslavského od husitův spáleného, spisovatel písní a rozprav latinských, českých i německých.[108]) L. 1429. Zikmund ze Zátora na manství Matějovicích prodal konventu nějaké platy z Matějovic.[109]) L. 1451. slovutný Pavel z Lichtnova vložil les proti Miloticím až do Herminovských hranic bohabojným kněžím všemu konventu kláštera Matky Boží.[110]) Že se týče minoritův, označeno slovy „monachis ad claustrum Krnowie". Zdali však jednání o záduší 100 hřiven učiněné okolo 1430 od nebožtíka Kapusty a uložené na Mokrých a Dobešovách týče se konventu minoritského, či komendy německého řádu, zůstavujeme samo na sobě. Pro lepší jistotu totiž oněch 100 hřiven kázal kníže Václav to vložiti do desk Opavských.[111]) O tento plat 10 hřiven ročně r. 1451. zapsána paměť: „Bratři od Matky Boží [112]) z Krnova provedli, že 100 hřiven v Mokrých a Dobešovách mají psáno a že se jim Chrastelovští [113]) mocí ve 4 hřivny vpírají v Dobešovách". Od r. 1481—1488. zpomíná se guardiana Petra, kterýž pohoní Branickou paní a Vladěnského pána o nějaké odkazy.[114]) Léta 1515. pan Balcar Vlček u kláštera Krnovského koupil 400 a 100 zl. uh.[115]) Když nastoupil v držení knížetství Krnovského markrabí Jiří, nalezli se také buď jeden nebo dva bratři minorité, kteří odpadnuvše od víry katolické dostali se po sobě za luterské kazatele do Hlubčic.[116]) Však klášter již l. 1529. byl pod správou měšťana Krnovského Harera, neb tento při právě Opavském pohoní pana Arnošta na Raduni o obnovení listu páně Balcara Vlčkova.[117]) Roku pak 1533.

nařídil markrabí purkmistru, aby minoritům odňal všecky klenoty a mešní roucha. Jednalo se tehda i o vyhnání židův. Kněz guardian Valentin se svými bratřími po učiněném násilí piše 1533 markrabimu: „Nejjasnější kníže! — Jakož k rozkazu VMti měšťané... ze sakristie odnesli na radnici všecky klenoty i mešní roucha... prosíme pro Pána Boha, račiž VMť tento hněv odvrátiti od nás ubohých bratří..., ale kdežby VMť nelíbosť měla ku některému z našich bratří, račiž nám to věděti dáti, i neomeškáme to ohlásiti u našeho důstojného otce biskupa v Novém Městě (?), aby klášter byl opatřen dle vůle a přání VMti.“ [118]) Nepomohlo nic. Minority z Krnova za veliké potupy vyhnali; stolař jakýsi přestrojil se prý za papeže a tak v průvodu maškarním vpadl do kláštera a mnichy vyhnali; kapli klášterskou u brány Opavské dal kníže dvorskému stolaři,[119]) kostel učiněn sýpkou, kaple Panny Marie vinárnou a do konventu dána nemocnice a mince.[120]) Kůr snad již dříve byl sněmovnou. Vyhnaní minorité hledali ochrany u císaře Ferdinanda, kterýž také pro jiné příčiny dal 1539 mandáty do Krnova, aby se takové násilné zavádění novot přetrhlo, ale markrabí nedal jich ani rozhlásiti, řka: „Král mi nemá co poroučeti.“ Teprve po 90 letech vrátili se zase minorité byvše voláni od knížete Karla z Lichtenštejna. L. 1627. Barnabáš Praetorius přibyl z Jihlavy do Krnova za faráře i guardiana. Obzvláště vynikal potomní guardian a děkan Krnovský Kornel Ottweiler, — kterýž jak se zdá byl děkanem celého knížetství Krnovského, neb jednal i o Komárov za Opavou —. Za něho léta 1662. nabyl konvent dvoru u brány Opavské.[121]) Jemu 1681 od obce Krnovské povoleno na kopci Burgberg zvaném založiti dřevěnou kapli Marianskou.[122]) Stran

mlýnu u Úbla viz Bochni a Vartnov. Za guardiana Antonína Czepana 1684 Marianský kostel „na Cvilíně“ dokonán. Za guardiana mistra Františka Kubína počato stavěti nový, nynější kostel poutnický, což provedeno 1722—1727. Za pruské vojny 1779 shořel Krnov, zkažen i klášter. Za Josefa II. zavřen kostel poutnický, ale brzo otevřen i obnoven; vznikla při něm také osada Marianské Pole. Že klášter měl své domácí studium, jak za starých časů tak po r. 1622., svědčí jednak okolnosť, že 3 Krnované stali se provincialy v 15. století, jednak bibliotéka. *Školy.* Ač se zřízením fary třeba předpokládati i školu, jejíž učitelé byli písaři městští, právě o školách dozvídáme se nejméně. Nepřímé důkazy na to, že trvaly v Krnově dobré školy máme odtud, že mnoho rodilých Krnovanů nalezáme ve světě. 1360 kněz Petr z Krnova jest farářem ve Štimíři v Čechách; 1384—1408 Svatomír z Krnova jest provincialem minoritským; 1385 Bohuslav z Krnova professorem university Pražské, † 1416 jakožto decretorum doktor.[124]) Mezi l. 1408—1415. mistr Jakobinus de Krnovia jest advocatus consistorii Pragensis; kněz Vavřinec z Krnova farářem v Klukách.[125]) Jakož léta 1387. zpomíná se rabína, lze domysliti, že tu trvala i škola židovská. Že křesťanská škola l. 1415. měla vedle kantora, succentora i pomocníky,[126]) kteří pečovali o zpěv kostelní, svědčí fundace tehda založená. A zase řada Krnovanů: 1436 Jan Zeidler jsa kanovníkem Ratiborským a oltařníkem Krnovským, prodal knížeti Václavovi Hlubčickému 100 hřiven [126]) a žil ještě 1443. Od 1443—1467, 1467—1470 jsou Mikuláš a Ondřej z Krnova provincialy.[127]) 1479 Jan Roth z Krnova jest kanovníkem Olomuckým.[128]) Pro dobu, kdy se ujalo učení Lutherovo, máme několik zpráv. L. 1535. kazatel

mistr Achác, z Opavy vyhnaný, řídil se žáky zpěv kostelní; jednu sloku k nešporám zpívali žáci, druhou lid.[129]) L. 1568. seděli ve školském a kostelním výboře kromě superintendenta Jakub Pelikán, Ondřej Kunet a Václav Schusler.[130]) Že l. 1567. markrabí povolil otevříti soukromou školu německou, předpokládalo by trvání školy české.[131]) Ano markrabská vláda věnuje i stipendia na vysoké učení. L. 1579. studovali v Břehu a ve Vratislavi Hanuš Šverin, syn lazebníkův, Jan Lukner a Řehoř Radovan, všichni z Krnova; jiný student byl již ve Vitenberce. Jmenovaní tři žádali stipendia, ale superintendent Krnovský a nařízení examinatoři řekli: ne. Neumějí, ač jsou již 2 z nich 18letí, dobrým slohem latinsky psáti; nech zůstanou na nižších školách v Břehu a ve Vratislavi; nech se lépe připraví pro akademická studia; nech se vykáží lepšími vysvědčeními od svých praeceptorů aneb nech se dají zkoušeti v Krnově od examinatorů.[132]) L. 1580. nařizuje se vdově pekařově, aby syny ku škole anebo k řemeslu obrátila.[133]) Od r. 1584—1592. jest rektorem (Schulmeister) Jiří Reymann,[134]) 1596 Josef Lukner.[135]) Mezi l. 1606—1608. vyskytuje se Jan Zillich „deutscher Schulhalter".[136]) Že l. 1586. markrabí Jiří Frydrych 20 tištěných katechismů poslal farám na Krnovsko, jest pamětihodno. Z pozdějších dob víme, že l. 1690. kantorovi Pavlovi Antonínu Schubertovi povoleno deputátu 6 měřic rži, 2 měřice ječmene a 16 sáh dřeva.[137]) Co se tkne německé školy, taková trvala ještě r. 1691. a byla podřízena od nepaměti magistrátu. Protc si Kristian Weigel „Teutsch Schulhalter" stěžoval do děkanského úřadu, že mu brání děti učiti déle než se naučí slabikovati. Městská rada odpověděla, že duchovenstvo na té škole nekonalo visitace a že německá škola nemá

zajíti.[138]) *Cechy řemeslnické.* Pro vývoj řemesel a živností zajisté důležito jest věděti, kterým pořádkem jednotlivé cechy se ustavily samostatně; neméně závažno by bylo věděti, odkud přijaly Krnovské cechy své artykule; však o tom zatím nelze vždy s určitostí pověděti. Nejdříve, již l. 1371., od purkmistra a rady nabyli pekaři a pernikáři svého cechu a to za tou příčinou, aby se stavili kaziči. Od pekařů potomně se odloučili pernikáři, jejichž cech držela poslední dobou města Javorník, Vidnava, Frývaldov, Vrbno, Cukmantl, Osoblaha, Bruntál a Benešov.[139]) Rybáři nabyli artykulů l. 1516.[140]) Ševcům dostalo se cechu 1523 od Jiříka Šelenberka. Tovaryšský řád předpisuje 1716, pilně choditi do kostela. Soukeníkům dány 1570 artykule Hlubčické z r. 1545. a téhož roku dán i tovaryšům řád.[141]) Kožešníci ustavili cech l. 1578. V prvním § tovaryšského řádu vyhrožuje se těm, kdoby církevní předpisy přestoupili železným nákrčníkem.[142]) Zámečníci, hodináři, puškáři, ostružníci, hřebáři a mečíři dostali artykule 1581 od Jiříka Frydrycha.[143]) Sládci a sladovníci městští nabyli pořádku 1599; knížecí 1616. Později dán řád tovaryšský pro tovaryše, pomahače a pacholky toho řemesla.[144]) Kloboučníci měli svůj cech již 1630; 1771 přiloučili se k říšskému cechu ve Vídni.[145]) Téhož roku 1630. trval i cech masařský. Obnovené artykule dostali 1637. Město mělo obecnou kuchyni, která se pouštěla řezníkům po pořádce.[146]) Tolikéž 1630 měli společný cech bednáři, koláři, truhláři. Hrnčíři trvali již 1630; kniha cechovní jest z r. 1665. Solníci měli 1630 svou pečeť; solníkům náležely jen 4 lávky, proto se později sloučili s hrnčíři.[147]) Řemenáři mají cech od r. 1695. Řád tovaryšský zakazuje učňům nositi oděv se sametu,

hedbáví, peří za kloboukem, a dýku, lečby jim toho tovaryši přáli.[148]) Blanáři (weissgärber) ustavili se 1715 dle Opavského cechu.[149]) Mlynáři vymohli si po příkladu Opavských l. 1774. od císařovny Marie Terezie artykule zvláštní.[150]) Část cechovních památek chová městské museum. [1]) Podivno, že dějepisné a zeměpisné knihy v Praze — nikoliv v Brně — vydávané píší: Krňov. Desky zemské Krnovské i Opavské, též nesčetné soudní knihy znají jen Krnov. [2]) Viz Chařovou. [3]) M. II. 367. [4]) Erb. I. 1137. [5]) Bugl; Žibřid se jmenuje ještě 1269. [6]) Letopočet z majestátu Karla VI. na priviiegia Krnovská. [7]) Kr. 124. [8]) „Oppau"; M. IV. 265. [9]) M. IV. 572. [10]) M. V. 209. [11]) Kr. 202. [12]) M. VI. 39. [13]) M. VI. 74. [14]) Tento Bartoš odstěhoval se tušim do Brna, kdež se píše r. 1348. Bartoš řečený fojt Krnovský. M. VII. 581. [15]) Viz Ježník. [16]) Kr. 358. [17]) Spatzier. [18]) 27/2. 1385. Spatzier. [19]) M. XI. 511. [20]) Spatzier. [21]) Ve středu před Anežkou v Olom. [22]) Den sv. Benedikta. [23]) Spatzier. [24]) V Praze čtvrtek po sv. Františku. [25]) Ve Vratislavi den sv. Pavla. [26]) Ač. VII. 573. [27]) Ve středu po sv. Marketě. [28]) Moř. fundační kniha 344. [29]) Tu neděli po sv. Kříži povýšení; Spatzier. [30]) Spatzier. [31]) Viz Bližčice. [32]) K tomu zboží náležel: hrad Vartnov, Úblo, Brumovice, Loděnice, Benešov město, půl Leskovce, Jelení a Dolní Vildgruby. [33]) Ač. IV. 328. [34]) Viz č. 30. [35]) V Korneuburce den sv. Jakarta. [36]) Spatzier, Biermann. [37]) Pondělí po sv. Benediktu; Spatzier. [38]) Spatzier. [39]) Ten pátek po sv. Vavřinci; Spatzier. [40]) V Praze ned. Jubil.; Spatzier. [41]) Bugl XVIII. [42]) Bugl XII. [43]) Bugl XV. [44]) Bugl I. [45]) Bugl XVI. [46]) Půh. VIII. 323. [47]) Bugl II. [48]) Bugl II. [49]) Bugl X. [50]) Bugl VI. [51]) Bugl VI. [52]) Tamtéž. [53]) Bugl IV. [54]) Viz Tiller, hist. st.

Sekce l. c., Prasek, Osvěta l. c. [55]) Bugl XI. [56]) Bugl XVI. k r. 1576. [57]) Bugl VIII. [58]) Bugl XVI. [59]) Viz Bugl XV. [60]) Bugl XV. [61]) Bugl III. [62]) Bugl. [63]) Bugl VII. [64]) Bugl XVI. [65]) L. 1631. 24/2. ve Vídni. [66]) Bugl XVI. [67]) Bugl XV. [68]) Bugl XVI. [69]) Bugl XVII. [70]) Bugl XV. [71]) Bugl XV. [72]) Viz Streit um den Bürgerwald, Spatzier; Bugl, program Krnovské realky 1887. [73]) Širší zprávy o novějších časích viz Jägerndorfer Bezirkskunde, jakož i ve snůškách prof. Benj. Bugla, kterýž s ochotou příkladnou a nezištnou pisateli jich propůjčil. [74]) Viz Chařovou. [75]) M. IV. 259. [76]) 4. program česk. gymn. Opavského. [77]) U. D. O. 1092. [78]) 4. program českého gymnasia Opavského; U. D. O. 1308. [79]) Libri confirm. Prag. per. archid. I. 17. [80]) Bugl. [81]) Bugl. [82]) 4. program českého gymnasia Opavského. [83]) Spatzier. [84]) Confirm. VII. [85]) Sotva z Klimkovic. [86]) Bugl. [87]) Confirm. VII. [88]) Tamtéž 122. [89]) 4. program českého gymnasia Opavského. [90]) Kr. 460. [91]) Bugl XVIII. [92]) Biber, Castor. [93]) Bugl II. [94]) Bugl II. [95]) Bugl II. [96]) Bugl V. [97]) Bugl XVIII. [98]) Bugl XI. [99]) Bugl XIX., XX., XXI. [100]) Bugl XIX. [101]) Weltzel, Prudník 144. [102]) Bugl XIX., XX. [103]) Bierm. 345—6. [104]) Fuchs, Materialien V. 54. [105]) Bierm. 346—7. [106]) Fuchs V. [107]) Viz Bavorov. [108]) Jireček rukověť; Weltzl, Kozlí. [109]) Spatzier. [110]) K. I. 2. [111]) O. I. 17. [112]) Tak se za starých časů jmenovali křižovníci němečtí. [113]) Viz Chrastelov, Dobešovy a Mokré. [114]) Půh. VI. 29; I. pam. kn. 47. [115]) Bugl I. [116]) Fuchs V. [117]) Půh. VIII. 245. [118]) Bugl. II. [119]) Bierm. [120]) Katalog minor. [121]) Guard. Flor. Queis. [122]) Groeger, Burgbergkirche. [123]) Tomek, univ. Pr.; Confirm. VII. 211. [124]) Confirm. [125]) Untermeister und gesellen. [126]) Mořická kn. fund. 323—5. [127]) Starý katal. min. [128]) Mořická kn. fund.

v Olomouci 337. [129]) Bugl II. [130]) Bugl XI. [131]) Bugl I. [132]) Bugl II. [133]) Bugl XX. [134]) Bugl XIX, XX, XXI. [135]) Bugl XXI. [136]) Bugl XX. [137]) Bugl. XX. [138]) Bugl XX. [139]) Spatzier. [140]) Bugl XII. [141]) Bugl. [142]) Spatzier; nákrčník železný 30—40 liber těžký měl na způsob obojků na zlé psy uvnitř ostny. [143]) Spatzier. [144]) Spatzier. [145]) Spatzier. [146]) Spatzier. [147]) Spatzier. [148]) Spatzier. [149]) Bugl. [150]) Bugl.]

Kronsdorf záp. od Krnova, ves s farou a školou a 1185 obyvateli. Tato ves jest novějšího založení. Teprve l. 1502. nalezá se ve zboží knížecí komory Krnovské. Téhož roku p. Jiřík Šelenberk ze Šelenberku a z Cvilína a pán na Krnově, vyznává, že před něho předstoupil opatrný Matěj Bieffel, rychtář z „Kronssdorfu", i se staršími a oznamoval, kterak na to fojtství list měl, ale neštěstím ohněm zkažen jest, kterýž list dán byl na fojtství svobodné všech úroků, robot a jiných platů; nadto že hleděl k tomu fojtství svobodný mlýn o jednom složení i se svobodným pivovarem, v němž mohl fojt buď vařiti, anebo pivo odkudkoli, z Opavy, z Hlubčic anebo Bruntále bráti; tolikéž že mohl pekaře chovati. A kovář, který v té vsi byl, že povinen jest fojtovi jednoho koně okouti na všecky 4 nohy, tolikéž co rok dávati fojtovi po jedněch vidlách a po kopáči. Témuž fojtovi že dávány od velkých sedláků roční platy a slepice, neškodno robotě dvorské, kterou jsou zavázáni knížatům Krnovským. Také měl nebožtík fojt a jeho dědicové volnou myslivosť na zajíce, což by do trojích sítí na zajíce mohl polapiti. Též měl svobodnou pastvu obecní. Bez fojtovy vůle nesměl nikdo proutí na ploty řezati. Proti tomu povinen byl na robotu jeti knížeti do 10 mil od toho místa se dvěma koňma, jednou holým,

po druhé zapřaženým, ale naroveň jiné čeledi právo měl v panské kuchyni se stravovati, pokud v práci bude. Tolikéž povinen byl lidem kázati do roboty a jim opovidati panskou práci na pole, na myslivosť i jiné potřeby panské. Tolikéž povinen jest knížecímu hejtmanu a j. úředníkům a sluhám, když na myslivosť anebo za jinými potřebami na jiné dvorce jedou, přístřeší, dřeva a ohně poskytnouti. Hledíc tudíž k snažné prosbě p. Jiřík Matějovi Bieflovi a jeho ženě Mandaleně svobodné fojtství potvrdil neškodno vrchnímu právu svému.[1]) [[1]) Dáno v Krnově tu neděli po Božím Těle 1502. Spatzier.]

OO. **Kroeschendorf** viz **Křížkovice.**

Krotendorf viz **Chařová.**

O. **Krotful** viz **Kratvole.**

Kružberk = **Kreuzberg,** severozápadně od Krnova, ves se školou, má s příslušnou do obce dědinkou Hutěmi 336 obyvatelů. L. 1592. dne 12. dubna pan Hanuš Skrbenský z Hřiště na Fulneku a Hošťálkovách nad pustou vsí Matyášovama (viz tyto) mezi Novou Veskou a mezi prostředním kopcem povolil na těch poustkách ves „Kreutzberg" založiti — pro 40 osadníků, každému pouštěje po 150 prutů pole zdéli a 20 prutů zšíři. Při tom uloženo osadníkům do roka postaviti obydlí šindelem kryté, později chlévy a stodoly. Za to budou osadníci povini po 20 zl. op. čísla platu a po dvou slepicích i 30 vejcích dávek dávati. Kromě předení zavázali se také k nějakým robotám. Toto dani potvrdil jim l. 1608. pan Kryštof Bernart Skrbenský, umluviv také jiné povinnosti, jako sypáni po vrtli ovsa za hlásky. Za třicetileté války Kružberští své privileje do země zakopali, takže se značně pokazily, i pořídili si u purkmistra a rady města Opavice vidimus.[1]) Viz

ostatek u Hošťálkov. [[1]) Blažek l. c.; srv. také „Der Jägerndorfer Schulbezirk“ 1887, 328 násl.]

Kružberk = **Kreuzberg**, jihozápadně od Opavy blíže Vítkova, nepatrná nyní ves se 222 obyvateli, jindy dědina s farou. Již l. 1377. držel vsi † Krahují, Lublice s „Cruczeburg“-em a Svatoňovicemi pan „Schonstain“,[1]) t. j. pan Košíř. I píše se potomně také l. 1429. pan Jindřich Košíř na „Kreuczburg“-u a na Lublicích.[2]) Tehda byl Kružberk manstvím k hradu Vikštejnu příslušným. Ale ves Kružberk byla rozdělena, takže půl Kružberku se Svatoňovicemi l. 1439. od knížete Arnošta bylo z manství vypuštěno Dětochovi z Čochendorfu,[3]) druhý půl Kružberka s pustými vsemi Krkošicemi, Krahujím Matoušovi Stošovi z Kounic.[4]) Co se týče této druhé polovice, viz u Moravice. Pan Dětoch jest osoba mnohonásob jmenovaná. Jeho potomci však všecko to zboží pozbyli až na malý statek v Kružberku, snad fojtství; ostatní části této vsi dostaly se okolo l. 1500. týmž pánům Stošům z Kounic, kteří drželi Moravici. K osobě Jana Dětocha z „Čochendorfu“, který mezi léty 1525—1535. se píše „v Kružberku“, potom však roku 1545. se zdržoval na hradě Vikštejně při panu Janu Planknarovi, táhnou se mnohé zajímavé zprávy kulturní. L. 1525. Jan Stoš z Deštného a na Žiboticích pohoní Dětocha a v „Kruczberku“ o svědomí, „u kterých lidí v St. Těchanovicích anebo kdežkoli Jan Pěček a Martin Mazuch své přechovávaní mívali, aneb u koho je vídal po tom účinku, když jsú mi služebníka mého zamordovali, a o tom co jest mu vědomo, kterak jest Janovi Pěčkovi Svatoňovský fojt Petr glejty dával“.[5]) A léta 1527. žaluje také Annu Bzencovnu z Markvartovic, aby se Martinem Mazuchovým synem, jménem Vávrú, ujistila.[6]) Zaručili se

sice lidé Těchanovští a Svatoňovští za Mazuchy za jich postavení, ale l. 1529. ještě jich neměl, neboť Dorota manželka Jindřicha Moravického vystřihla Martina Mazucha, když její manžel Martina měl jiti. A tak Martin utekl, „a já (Stoš) po dnes před týmž jistým Mazuchem statkem i hrdlem bezpečen nejsem jako před opovědníkem".[7]) A pan Stoš nedostav Martina Mazucha, jal Václava Mazucha, nejspíše Martinova bratra, a „dal ho umučiti až do smrti". Syn Václavův Mikuláš prosil své Těchanovské paní, Anny Grayzyngarovny z Markvartovic, aby trestu neušel pan Stoš. Ale právo nalezlo: „Poněvadž Stoš provodí, že Václav Mazuch psanec a zhoubce zemský byl, a k tomu Jindřich Moravický, pán jeho jemu jej vydal, i sám při mučení byl, že půhonu odpovídati nemá." [8]) Tou dobou měl pan Stoš veliký spor o „Černý vír" při řece Moravici i měl Jan Dětoch z „Šumvaldu" a v Kružberku dosvědčiti, že náleží ku statku Kružberskému, neboť služebník Vikštejnského pána Šebastian Sobek z Kornic mu v tom víře ryby lovil. Kromě toho panu Stošovi na gruntech lovil Mikuláš Mazuch ze St. Těchanovic s ručnicí i zastřelil tetřevy. A Těchanovskou paní žaluje, že lidé její z Těchanovic na př. Vítek Smetánka, „po gruntích „Gružberských" střílejí, ba že týž Smetánka „les na Gružberku požárem vypálil". Stran Vítka Smetánky odbyt jest půhon Stošův důvodem, že Smetánkovi „křtěného jména Vít nepostavil". Na jméno Vítek nekřtilo se totiž.[9]) Zajímavy jsou půhony k r. 1535. o faru Kružberskou. Tak pan Jan Stoš pohoní Jana Dětocha, „že užívá farářství Kružberského a že k sobě přijal peníze kostelní od kostela Kružberského". K tomu kostelu slušely patrně vsi St. Těchanovice a Melč, neb pan Stoš pohoní Vikštejnského

pána, aby mu postavil lidi „ze St. Těchanovic: Šimka Skoropreče, Vítka Smetánky, Martina Uhléře, Michálka Hlávky, Jana Hlávky, Mikuláše Mazucha; a z Melče: Blažeje Karáska a Jiříka Kolova — co jim je vědomo, když jsú u kostela Kružberského kostelníci bývali".[10]) S Dětochem pan Jan Stoš měl spory o roli „Jakubovskú" a o „přerúbání lesa".[11]) L. 1545. zase Vikštejnský pán pohoní Jana Stoše, že lidé jeho „z Kružberku v Moravici loví". Naproti tomu má důležitou stižnosť do pana Vikštejnského pan Jan Stoš, „že mi člověk jeho Jakub fojt Svatoňovský v lese mém nad Kružberským, slove na Hankovci, dříví borové kradmo bral".[12]) Však nejznamenitějši jest půhon páně Jana Stošův, kterým pohoní pana Planknara: „že jest přišel ke mně Beneš, fojt Čermenský, řka: ‚Pán můj se na mne zazlil pro rudy, abych mu je ukázal, i prosím: vyjednejte mne na pánu mém; chci se rád pod Vámi osaditi v Kružberce na Janu Kováři, neb ty rudy nejsú na pána mého, než jsú na Vašem gruntě.' „A on (Planknar) ho (Beneše) k tomu míti nechce, aby ty rudy ukázal pro dobré Jeho Nejjasnější Královské Milosti." Podobněž o rudy pohnal téhož p. Planknara, „že Jana Dětocha, který jest na Vikštejně a pravil, že na gruntě mém Kružberským tu nad tím vírem, kde slove Šteyvel by měly býti znamenité rudy" — a on ho k tomu míti nechce, by je ukázal.[13]) Kružberk na dále pobyl pod Moravicí, ale zůstal ještě farní dědinou, neb l. 1581. kněz Petr farář Třebechovský pohoní paní Dorotu Stošovnu z Kounic, „že ho přijala roku 1581. za faráře Kružberského a odtud vyhnala".[14]) Viz dále Moravici, též Těchanovice a Svatoňovice. [[1]) Dílčí listy. [2]) RP. I. 13. b. [3]) RP. I. 31. [4]) O. I. 27. [5]) Půh. VIII. 86. [6]) Půh. VIII. 145. [7]) Půh. VIII. 223, 224.

[8]) Půh. VIII. 233. [9]) Půh. VIII. 235—236. [10]) Půh. VIII. 389. [11]) Tamtéž 391. [12]) Půh. XI. 109, 110. [13]) Půh. XI. 129. 130. [14]) Půh. XX. 56. Pole k fojtství Kružberskému příslušné sluje „Pfarracker". Podal P. Fr. Střída.]

M. **[Kujavy]** = **Klantendorf**, východně u Fulneka. Že Kujavy pan Oldřich z Lichtenburka na německém právě osadil některý rok před 1293, jest nepochybno, vždyť téhož roku slovou „Clementis villa" a tamnější fojt jest Clemens.[1]) Tudíž známe i jich lokatora čili zakladatele. Fojtství v Kujavách bylo znamenitým statkem, neboť soudíc dle platu v 15. století pánům Fulneckým odtud dávaného, držel rychtář desátý díl všech pozemků Kujavských. Když totiž pan Jan z Kravař l. 1424. kněžně Anežce, své manželce, zapisoval věno, vložil jí „v Kugiawach čtyřiceti a puol deváty hřivny a puol sedma groše platu a na rychtáři tuděž v Kugiawach čtyři hřivny platu".[2]) L. 1430. pan Lacek z Kravař jako na jiných okolních vsech pro rozkvět města Fulneku zakázal také na „Clemenzdorfě" všecka řemesla kromě příštipkářů.[3]) Co se tkne vrchnosti, viz u Fulneku; co se však týče rychty Kujavské, tu okolo l. 1430. držel pan Čeněk z Podolí. Jedna jeho sestra, Marta, byla provdána za Hanuška kožešníka v Olomouci, druhá, tuším Kunka, za měšťana Rudla v Opavě, a dcera snad Rudlova Kateřina provdána byla ve Smolkově. Když tedy l. 1437. Marta z Kujav pohonila před cúdou Olomuckou Čeňka z Podolé a z Kujav ze 100 hřiven, „že jí držel dědictví puol rychtářství tu v Kujavách, ješto ona k tomu lepší právo po otci měla (a poručníkem toho půhonu učinila Hanuška blanáře muže svého), páni Moravští učinili nález: „že chtí dáti list ku knížeti Opavskému JMti, aby ráčil spra-

vedlivé usúditi, ktož k čemu spravedliv jest, poniž ta rychta jest pod (zemským) právem Opavským".[4]) Proto hned téhož roku „Jan kožišník z Olomúce a jeho manželka pohnali jsú Čeňka z Kujav z 10 hřiven bez lotu, protože jim na jejich dědictví sedí a oni k tomu lepší právo mají".[5]) Poněvadž ale Jan kožišník l. 1439. „tento půhon ztratil", opětoval svůj půhon ze 100 hřiven l. 1440. Avšak téhož roku 1440. také „Rudlova z Opavy připovědá se k rychtářství v Kujavách sama od sebe i od své dceře".[6]) Ale páni Opavští nesoudili té věci, ješto léta 1440. „Čeněk z Kujav a Hanušek kožišník z Olomúce ukázáni na Olomucké právo o jejich věci, o které před právem činiti jměli".[7]) Těm stranám položil zemský hejtman Moravský rok, jak svědčí paměť zapsaná: „Hanušek kožišník z Olomúce stál k roku, jakož jemu hevptman Moravský s paní Kunkú a Čeňkem z Kujav (byl položil), a druhé strany sme my zemané Opavscí neviděli".[8]) Jak se zdá srovnali se tam v Olomouci tak, že Čeněk složil nějaké peníze pro sestru Martu na radnici Olomucké; avšak ty mu zase Kateřina z Smolkova „stavila", pro kterou příčinu l. 1449. Čeněk z Podolé seděním na Kujavách pohoní tuto Kateřinu. Dvě léta později táž Kateřina Smolkovská připovědá se k rychtářství v Kujavách.[9]) Čeněk žil ještě l. 1458., kdy jej pohnalo „bratrstvo Božího Těla u Matky Boží v Opavě, že nám slíbil za Březka z Chuchelné"; ale 1461 byl již mrtev, neboť totéž bratrstvo „pohoní to zboží Čeňkovo v Kujavách, což ho po sobě zůstavil".[10]) L. 1475. i s Fulneckem Kujavy vloženy do desk Olomuckých, tudíž vráceny k Moravě. [[1]) M. IV. 397. [2]) O. I. 1. [3]) Kr. 466. [4]) Bp. III. 447. 486. [5]) RP. I. 20. [6]) Tamtéž 32, 27, 33. [7]) I. 34. [8]) RP. I. 41. b. [9]) RP. I. 52. 57. [10]) RP. I. 66.]

Kuchelloch (**Hennebergsfeld**) viz **Sádky**.

Kuchelna viz **Chuchelná**.

Končice = **Kunzendorf**, jihovýchodně od Vítkova, ves s lokálkou a školou má 375 obyvatelů. L. 1301. dne 25. listopadu kněz Dětřich z Fulštejna, kanovník kostela Olomuckého, svému věrnému Kunešovi vzdal les, aby v něm založil ves „Steinbach", i pouští jemu svobodný lán, fojtství, z každého sedmého lánu plat, dva mlýny, hospodu, lávku pekařskou, ševcovskou, masařskou, kuzni a třetí peníz z pokut a vin. Ke kostelu vzdal zakladatel půl lánu nařizuje, aby lhotař Kuneš též půl lánu přidal. Ta ves aby byla osazena na právě Hlubčickém, fojt a právo Kunčické aby brali naučení z Vítkova. Lhota se pouští osadníkům na 20 let, potom aby však každý lán 2 orty platu dával. Osadníci pak že budou čtyřikráte robotovati svému pánu.[1]) Jak se zdá, založena byla ta ves na zboží kláštera Třebického, tehda kapitule Olomucké zastaveném, neboť potomně tak říkajíc jisto náležely Kunčice pod proboštství Březovské. Vychází to na jevo z listu daného od Štěpána probošta Březovského, kterým l. 1412. fojtovi Kunčickému dává list na ves Goldzýf, které dědiny fojti Kunčičtí užívali, ač neměli na to nadání, a to také proto, že jsou fojtovy služby k nám i „ku chudobným našim v Kunčicích lidem" ochotné. Viz Březovou. Po zaniknutí proboštství Březovského, dostaly se Kunčice, nepovědomo jakým způsobem, pod panství Fulnecké. Původně zdá se, že Kunčice drželi Fulnečtí páni, ale ke konci 15. století seděli na tom zboží manové. Zejmena držel to zboží Jan Čapek z Kroměšína, syn starého Jana Čapka z Kroměšína a z Valteřovic. Po něm seděla na té vsi Jana Čapkova vdova, Hedvika z Velevsi. L. 1527. paní

Hedviky Čapkové, mateře své z Velevsi, pohoní Kateřina Čapka (!), „že mi drží ves Kunšice, kteráž ves na mne připadla po nebožtíku ojci (!) Janovi Čapkovi".[2]) Když l. 1528. nálezem panským paní Hedvika té vsi Kunčic postoupila své dceři Kateřině, tato pojala k manželství Jiříka Kolesu z Rakových,[3]) někdy úředníka p. Václava z Fulštejna na Bělovci, a jeho vzala l. 1529. na spolek.[4]) Pan Jiřík Kolesa listem daným na Bílovci l. 1536. ten úterý po sv. Lucii Jakubovi Telčíkovi, fojtovi potvrzuje nadání na to fojtství, zpomínaje dvou starých listů a přidává mu také za poddané dva lidi Pavla Eslara a Hansera, neškodno ovšem vrchnímu právu. Ten list jest spolupodepsán od pánů Václava a Hanuše z Fulštejna „mých milostivých pánů", od Melichara Huburka z Bravantic, hejtmana na Fulneku, a Vavřince z Bobolusk na Slatině.[5]) Pan Jiřík Kolesa, zdědiv po manželce své ves Kunčice, zastavil ji Jindřichovi Šípovi na Štítině a Hrabyni, ale l. 1551. Kateřina a Alžběta, vlastní sestry z Bernstorfu (viz Domoradovice), pohnaly pana Šípa, že k té vsi Kunčicím lepší právo mají.[6]) Po smrti p. Jiříka Šípa dostaly se Kunčice Jaroslavovi Šípovi k dílu Štítinskému, ač se podobá, že již pan Jiřík Šíp Kunčice l. 1557. prodati chtěl panu Tomášovi ze Zvole na Odrách.[7]) S panem Jaroslavem Šípem měl již léta 1565. zpomenutý fojt Jakub Telčík spor, a sice o jmenované dva sedláky a o dva mlynáře, kteříž mu plat dávají.[8]) Zatím pan Jaroslav chtěl se Kunčic zbaviti neboť je prodával l. 1566. panu Balcarovi Švajnicovi z Pilmsdorfu na Fulneku, potom pak je okolo roku 1574. zastavil Danielovi Macákovi, měštěnínu Opavskému, až je prodal panu Jiříkovi Tvorkovskému z Kravař a na Raduni.[9]) S tímto pánem strhla se

veliká rozepře lidem Kunčickým, neboť léta 1577 v Opavě tu středu před sv. Křížem vynešena jest výpověď: „Poněvadž též lidé tím listem daným od Jiříka Kolesy z Rakovýho a Kateřiny manželky jeho strany robot furami a pěších k staveni vysvobozeni nejsú a to se nachází, že předešlým držitelom takové roboty konali, povinni sou Kunčičtí povozy k stavení, vybírání, přidávání zedníkom kamení, cihel i vápna, tolikéž lepení stavení — vykonávati. Tolikéž, poněvadž za pánů Šípů na tvrzi Štítině hlásávali, mají také pánu svému na Raduni hlásati. A jakož se zpúry dopustili, že na poručení pána, Štefanovi a starému kostelníkovi gruntův jejich právem z některých dědin šacovati dopustiti nechtěli, páni soudci je ve svú kázeň bráti ráčí.“[10]) Jako obec celá propadla ve veliké trestání, tak se stalo i fojtovi Markovi Telčíkovi, synu Jakuba Telčíka, neboť l. 1577. položen mu byl s pánem rok, naňž vynešena výpověď tu sobotu po sv. Lukáši, že sice se zůstavuje jako jeho otec Jakub při těch 2 sedlácích i mlynářích dvou a jejich sirotcích, ale „že Marek v mnohých artykulích ku panu komorníkovi, Jiříkovi Tvorkovskému, neposlušně se zachoval, že má grunt svůj do sv. Jiří člověkem hodným osaditi“ a nad to vzat býti v panské trestání.[11]) Kterakým způsobem Marek Telčík odvrátil od své rodiny nebezpečí, vyhnánu býti, na ten čas sice nevíme, ale jisto jest, že pozbyl znamenitý kus svých výsad. Kunčice drželi potom Radunští páni. Pro kterou příčinu Jan Telčík léta 1638. nechtěl holdovati svému pánu Hynkovi Václavovi Tvorkovskému,[12]) není známo. Ale dán do vězení. Však pan Hynek Václav brzo potom pustil Kunčice Kryštofovi rytiři Tvardavě a na svobodném dvoře při městě Opavě v nájem. S tímto ná-

jemníkem l. 1649. dne 28. června vyžádal si fojt Jan Telčík několik roků: „že pan Tvardava po mně chce, abych jemu za 11 let za každý rok za 1 furu pro víno po 30 tolařích Slezských dal, kdež já takovými furami povinen nejsem; že mně l. 1644. 29. juni 5 dojných krav a 63 ovec k užitku svému obrátiti dal; že ode mne plat od šenkování piva jmíti chce; že dluhy své lidem svým mně platiti zakázal; že mne do městského Opavského vězení vsaditi dal".[13]) Všecky tyto roky, až na jeden mu byly vymazány.[14]) Co se pak prvního roku týče, l. 1650. učiněn nález: „Poněvadž se to dostatečně prokazuje a urbarní register pana Hynka Václava z Tvorkova, který jest při zastavování té dědiny Kryštofovi dal to s sebou přináší, že Jan Telčík jest každoročně pro 2 bečky vína furami své vrchnosti zavázán, pročež Telčík za nevykonané fury po 30 zl. Slezských zástavnímu pánu zaplatí."[15]) A týž pan Hynek Václav z Tvorkova, jenž tu ves byl jen zastavil, konečně v 5000 tolařích Slezských ji prodal sestře své Juditě Barboře, provdané za Kryštofa Bernarta Skrbenského z Hřiště na Hošťálkovách.[16]) Po smrti paní Tvorkovské zdědil Kunčice její manžel, kterýž ten statek ještě za svého živobytí postoupil synu Albrechtovi Skrbenskému, až ten 1680 přikoupiv Petřikovy a Vratišovy i Řepiště, své statky zůstavil synům. Kryštof Bernart držel tuším Petřikovy a Kunčice. L. 1699. pan Kryštof Bernart prodal Kunčice paní Sedlnické k Bílovci, podržev Petřikovy. Viz tam. Od r. 1679. do 1716. byl fojtem Jiřík Telčík. L. 1731. při smrti paní Bohunky Anežky Sedlnické dostaly se Kunčice vnukovi jejímu Františkovi Vilémovi Sedlnickému, který pergamenovým listem, daným na Kunčicích dne 3. února l. 1733. potvrdil kupní smlouvu, již s matkou Juditou

l. 1731. učiněnou, aby to fojtstvi Antonín Telčík po otci Jiříkovi zděděné přejal ve 12.000 tol. Slezských. Také mu pouští horní panský platebný mlýn pod plat 24 zl. Podepsán o tu věc pan Martin Josef Halama z Jičína.[17]) Za nedlouho dostalo se zboží Kunčické v dluzích a veřejnou dražbou Janu Jindřichovi svob. pánu Henneberkovi, pánu na Sudicích, Petřetíně, Jakubovicích, Bílově a Kaldúně. S tímto novým pánem jak obec tak fojt Antonín Telčík měli spory. L. 1735. žádala obec slevení gruntovního platu. Čehož se jí nedostalo s nařízením, aby do Sudic odvedla plat bez toho již slevený. Antonín Telčík pak po mnohém soudním jednání domohl se při císaři Karlu VI., aby při svobodném držení toho fojtství zůstaven byl.[18]) Však již l. 1738. dostaly se Kunčice ke zboží Bílovskému. Při smrti své zůstavil Antonín Telčík 4 syny a vdovu, která se 1742 provdala za Jana Reisnera, kuchyňského písaře pana Lichnovského z Voštic. Před rokem 1768. držel již zase fojtství Antonín Jan Telčík, kterému vrchnosť Bílovská pustila svůj nálev piva na 3 léta. Téhož roku najal také svůj mlýn Tomášovi Skudelkovi na 3 léta. Možná že při přejímání statku l. 1766. přihodila se ve sporu o úhory událosť ona, kdež Antonín Jan Telčík těžko byl poraněn. Tato věc potomně mnoho zaměstnávala obec. L. 1770. nastal Telčíkovi veliký spor s vrchností. Dle kupu z r. 1774. vychází na jevo, že Telčík měl sice ještě svobodu, chovati svého masaře, ševce a kováře, ale že byl povinen nalévati panské pivo, dohlížeti k robotníkům a sbírati poplatky. Když se l. 1784. jednalo o lokálku Kunčickou, žádala obec sice vyfaření od Březové ale o přifaření N. Vrbna. Potomně však nechtěli o lokálce slyšeti. Spory s vrchností o cizí nálev piva vedly

k tomu, že konečně Vincenc Telčík pravovárečnictví za roční plat 600 zl. od vrchnosti skoupil léta 1811. Školu měla obec již l. 1788.[19]) [[1]) M. V. 121. [2]) Půh. VIII. 167. [3]) Jan Kolesa z Rakového 1491 podepsán na listě daném v Třebové. Ač. [4]) Svoboda. [5]) Přeložený list, chovaný u p. Rich. Telčíka v Kunčicích. Pamětihodno jest, že to fojtství drží jedna a táž rodina déle půl čtvrta sta let. [6]) Půh. XI. 342. [7]) Svoboda. [8]) Roky I. 85. [9]) Svoboda; viz Raduň. [10]) Roky I. 70, b. [11]) Roky I. 85. [12]) List fojtství Kunčického. [13]) Roky 129. [14]) Viz 1. progr. česk. gymn. [15]) II. pam. kn. 42. [16]) II. pam. kn. 50. [17]) Původní list fojtství K. [18]) Listy fojtství K. [19]) Dle listin fojtství K.]

OO. **Kunčice** = **Kunzendorf**, ves západně od Osoblahy. Této vsi ve zboží Prudnickém položené nezpomíná se před tou dobou, kdy Prudnicko odpadlo k Nemodlínsku, leč bychom list bratří řečených Stange, kterým l. 1288. slibují neodcizovati od biskupství statků „Vridberku", „Swensir", „Cunczendorfu" a „Heynrichsdorfu"[1]) vykládali tak, že tito bratří drželi zboží i na Místecku i na Osoblažsku. Ovšem jest pravda, že Stangové drželi zejmena Liptál a že se jich i na mnohých listech daných na Prudnicku zpomíná. Mezi l. 1318—1326 Kunčice nebyly ani na díle zbožím biskupským. L. 1370. povoleny od knížete Jindřicha Nemodlínského fojtovi Kunčickému lávky masná, chlebná a ševcovská.[2]) L. 1384. jest svědkem o fojtství Potěkrbské Niček Tvardava z Kunčic.[3]) L. 1475. vyskytuje se Kunc z Elsterberku.[4]) L. 1484. K. náležely k fojtství Prudnickému[5]) panu Jiříkovi z Vrbna. Počátkem 16. století přešly v držení Adama Kotulinského z Frydberka; l. 1542. povýšeny od Ferdinanda I. na městečko. S Annou Kotulinskou l. 1559. nabyl toho zboží Kryštof Vachtl z Pantenova, při jehož rodě po delší dobu zůstaly.[6]) [[1]) Viz Jindřichov. [2]) Weltzl, Prudník 29. [3]) Tamtéž 40. [4]) Tamtéž 71. [5]) S. VI. 361. [6]) Weltzel, Prudník 96.]

Kunov = **Kunau**, stanice železniční při centrální dráze z N. Heřvínov do Vrbna, příslušná do obce Schreiberseifu. Původně stála tu státní továrna na

vlněné zboží a houně, z níž zásobovalo se vojsko. Ruchem železničním vznikne tu nepochybně samostatná obec.

Kuttelberk, západně od Albrechtic Krnovských, má s částmi Eiben, Kamer a Vogelsang zvanými 1562 obyvatelů, pro něž tu jest škola. Léta 1608. dne 31. května pan Jaroš Skrbenský na Hošťálkovách dopustil svým poddaným a fojtovi Jakubovi Poppovi v horách a lesích nad tratí řečenou Kamer novou ves Kuttelberk založiti. Zdá se však, že osazení se nezdařilo, nebo listem daným r. 1610. týž pán Hanušovi Poppovi dopustil v Kuttelberku, kterýž té doby pustou vsí byl, svobodné fojtství vyzdvihnouti. Obyvatelé té vsi konali na zámku Hošťálkovském hlásky. Oba výše psané listy potvrdili l. 1666. Kryštof Bernart Skrbenský, 1731 a 1732 Karel František a Jiřík Leopold bratři Skrbenšti na Hošťálkovách, a vidimus na ně l. 1732. vydali purkmistr a rada hraběcího Sedlnického starožitného městečka horenského Opavice.[1]) Jestliže se ve spise „Der Jägerndorfer Schulbezirk“ [2]) praví, že Kuttelberk okolo l. 1428. roty husitské zpustošily, jest to tvrzení ze vzduchu polapené, poněvadž Kuttelberka ani 150 let později ještě nebylo. Jest tedy ono tvrzení tím nesprávnější, čím méně husité na Opavsku pustošili. Ostatek z půhonů Olomuckých a Opavských můžeme si dosti jasný obraz učiniti o tom, kolik a kde jednotliví odpovědníci na Opavsku popálili a pobrali. Co se týče vrchnosti, viz u Hošťálkov. [[1]) Blažek, Tropp. Zeit. 1886. č. 261. [2]) Str. 345.]

Kyjovice = **Kyowitz**, severně od Bílovce, ves se školou a 678 obyvateli. Když se l. 1238. újezd P.-Polomský se širošírými lesy od Moravského markrabího Přemysla dostal Jerlochovi, opatu u konventu klá-

štera Hradiště, nestály tuším ještě Kyjovice. Zdá se, že ta ves tak jako Budišovice teprve za opata Budiše, který panoval od r. 1267—1290. založena byla. Všecka správa té vsi vycházela od probošta Oldřišovského. Viz Oldřišov až do roku 1531. Poněvadž vrchní právo na klášterském zboži obyčejně drželi zeměpáni, tudíž od r. 1318. knížata Opavská, toto vrchní právo na vsech Kyjovicích a Těškovicích již l. 1430. držel Václav Falkl z Čochendorfu, odjinud z Přívozu.[1]) Téhož roku týž Falkl od Jindřicha Děhylovského pohnán jest z Těškovíc.[2]) Pan Václav Falkl byl pánem na † Žebrákově, v kteréž nyní zaniklé vsi měl svou tvrz, a na Vyškovicích. Ještě l. 1461. to zboží držel. Jeho potomek Alexandr Falkl l. 1496. všechen svůj díl v obou dvou vsech Kyjovicích i Těškovicích a pusté vsi Vyškovice i Žebrákov pustil bratru svému Mikulášovi.[3]) Tento však již l. 1498. to vrchní právo na vsech Kyjovicích a Těškovicích se dvorem, též obě pusté vsi Vyškovice a Těškovice, prodal panu Janu Bílovskému z Fulštejna k Bílovci.[4]) Dostaly se tedy Kyjovice vrchním právem pod Bílovec; však statek a ves samu drželi tehda ještě zástavní páni Oldřišovští (viz Oldřišov), z nichž byl také l. 1529. Kryštof Tvorkovský z Kravař. I chodili tehda lidé z Kyjovic a Těškovic na robotu až do Oldřišova. Pan Kryštof měl veliký kříž s pány, kteří drželi na jeho zástavním zboží vrchní právo, neboť pohoní l. 1529. Václava Fulštejna z Bílovce, „že lidem mým Těškovským a Kyjovským brání ke mně choditi a robotu konati“, a „že lidí svých Těškovských a Kyjovských, na kterých on vrchní právo má, k svědomí postaviti nechce“.[5]) V táž slova pohoní také Hrabyňského pána, který zase měl vrchní právo na Budišovicích, které též ke zboží klášterskému náležely.

Však téhož roku asi byla učinila Elška z Langlov, matka páně Kryštofova, smlouvu s jinými svými syny a to takově, aby ona tušim do smrti toho zboží Oldřišovského všeho užívala, kdežto Kryštof se jí v to vkládal, neboť ho l. 1531. pohoni pro tu příčinu.[6]) Paní Eliška z Langlov zatím ves Pustou Polom a Podvihov zastavila panu Arnoštovi Tvorkovském z Kravař na Raduni; že však její syn Kryštof všecko zboží Oldřišovské od kněze opata Martina a převora Václava za dědictví byl dostal, nastaly rozepře o Pustou Polom a Podvihov. Zvláště však pohnal paní Elišku mateř svou, která v Opavě měla za farou dům, „že spustíce mi penize za žniva k dvoru Oldřišovskému na všech lidech ve vsi Oldřišově, Kyjovicích a Těškovicích, a potom mi v těch penězích překážku činila“, nechtějíc kvitance vydati.[7]) Zvláště pak dovolával se svědectví pána Hlučínského, Bernarta ze Zvole, „jak jest před ním Elška z Langlov pravila před halí u fary dveří kostelních v Opavě, že mi jest ty penize srpní na lidech a roboty ve vsi Budišovicích, Kyjovicích a Těškovicích pustila ke dvoru Oldřišovskému“.[8]) A l. 1532. žaloval ji zase, „že dala síti rež na dvoře Oldřišovském“ a „že sehnala sečce mé s lúky nad rybníkem mým v Služovicích“.[9]) L. 1533. byla již mrtva, neboť páně Kryštofův bratr Oldřich a jeho sestry Anna, Alena a Marta vymáhají při panu Kryštofovi 600 zl. na zboží Oldřišovském po paní Elšce pozůstalých.[10]) Však již léta 1538. pan Kryštof Tvorkovský a jeho manželka Anežka Hougvicovna z Biskupic holé vsi Kyjovice a Těškovice prodali k Bílovci. Tudíž Václav a Jan bratři z Fulštejna a na Bílovci drželi odtud počínaje ty vsi na cele se vším příslušenstvím, měvše dotud jen vrchní právo. Viz Bílovec. Od pánů Bílovských z Ful-

štejna l. 1543. všecko jejich zboží, a sice Bílovec, Albrechtice, Radotín, Lubojaty, Bítov, Tísek, Těškovice, Kyjovice, Lhotka, 2 zahradníci ve Slatině, 1 zahradník ve Staré Vsi, Bravinné, pustá ves Žebrákov, pole Vyškovské i s černým lesem Bílovským, s lesem mnišim a s jiným přešlo na Jana Oderského z Lideřova, po jehož synu Jaroslavovi po roce 1548. dostalo se panu Mikuláši Pražmovi z Bilkova, pánu na V. Polomi a Jistebníku. Viz V. Polom a Jistebník. Po panu Mikuláši Pražmovi († 1555) r. 1568. držel Kyjovice a Těškovice Jan mladší Pražma na V. Polomi, a po něm r. 1610. spolu s Lišnou na Moravě syn Beneš Pražma, kterýž byl též pánem na Lišné a Horní Slatině.[11]) (Viz Bílovec a V. Polom.) Tento pán Beneš účastniv se odboje proti Ferdinandovi II., pozbyl sice ten statek l. 1620.; že však jeho manželka Ludmila Piklarovna z Grodic (dcera Zuzany Danvicovny z Jonsdorfu, † 1626) na něm měla žádati 6600 tolarů, postoupeno jí v té sumě zboží Kyjovské. Po smrti pana Beneše Pražmy,[12]) vdova jeho provdala se zase za Martina Pohončího a psala se l. 1634. též paní na Lišné a Količině. Poslední svou vůlí (8. října 1642) zboží Kyjovské poručila, když se dříve vlastní její sestra Hedvika Piklarovna, provdaná za Jiříka Abrahama Kalckreuthera z Dolska,[13]) byla střekla práva svého k lepšímu bratranice (z bratra dcery) své Marie Piklarovny, této příbuzné provdané Brandstetterové. Tato měla to zboží držeti, dokud by jí a stryni její Hedvice těch 6600 tol., které paní Ludmila měla na tom sama pohledávati, nebylo vyplaceno. Zpomenutý Jiřík Abraham Kalkrajter koupil Hoštice a Jakartice Pusté. Jeho syn Karel Frydrych po dotčené tetce Marii Brandstetterové, která

neměla dítek, zdědil statek Kyjovský.[14]) Pan Karel Frydrych Kalkrajter měl syny Karla Maxmiliana, Julia Augusta a dceru Kláru Rozinu.[15]) Z těch po otci držel Kyjovice Karel Maxmilian svob. p. Kalkrajter, kterýž od své manželky Marie Alžběty hrabinky z Hodic koupil panství Benešovské. Kromě toho držel po předcích znamenité statky v Dolním Slezsku, v kraji Kentském a Svidnickém: Sachvice,[16]) Kammendorf, Oklice, Straduň, Rosenthal, Myršlovice; v Horním Slezsku: Bažanovice, Šošov a Nové Dvory a dům ve Vratislavi. Byl knížete biskupa Vratislavského radou, kraje Kentského nařízeným hejtmanem a přísedícím soudu knížetství Opavského. L. 1692. přikoupil ještě Pustou Polom. Závětem učiněným v Kamendorfě 21/10. 1715 poručil synu svému Karlovi Josefovi Ludvíkovi jen legitimu, druhému Františkovi Alexandrovi Augustovi statky Dolnoslezské s domem Vratislavským, třetímu Antonínovi Leopoldovi Ignácovi Kyjovice, Těškovice, P. Polom, M. Hoštice s Jakarticemi, panství Benešovské a ostatní statky Horno-Slezské. Zdá se, že poručenství nepřišlo úplně v platnosť. Všeci tři synové postoupili mateři své, která se na novo provdala za Františka Karla Sedlnického z Choltic na Hrušově, (l. 1716. a 1718.) panství Benešovské. Jejich sestry byly: Marie Alžběta Karolina, později provdaná za Josefa ze Schenkendorfu a Mühlgastu, Juliana Vilemína, manželka Františka Viléma Sedlnického (jehož otec byl výše jmenovaný František Karel Bohuslav), a Augusta. Pan Antonín svob. p. Kalkrajter zemřel jakožto pán na Kyjovicích, Těškovicích a M. Hošticích dne 15. října léta 1774. v Těškovicích, zůstaviv po sobě vdovu Františku Anatolii sv. paní Sobkovnu z Bohunčovic († v Opavě 1788). Přežilo otce sedmero dětí:

Jan Nep. Karel; Jan Nep. František Kazimír; Quido Antonín Jan Nep.;[17]) Antonín; Jchanka;[18]) Filipina;[19]) Viktorie.[20]) Tři jiné dcery křtěné l. 1730. (dvojčata) a 1734. zemřely nepochybně před otcem. Synové Antonínovi podělili se léta 1775. tak: Karel s manželkou Evou hraběnkou Sedlnickou dostal Těškovice, František přejal M. Hoštice, Quido Kyjovice a Antonín Pogřebin. František † v Opavě 1792 14/9.; jeho vdova Josefa Bossartovna 22/1. 1819 tamtéž. Quido vystavěl 1783 zámek Kyjovský. Byv l. 1775. cís. nejvyšším strážmistrem zůstavil z manželky Johanny Nep. z Minkvicburku tři dcery: Antonii,[21]) provdanou za pana Šimonského; Terezii, provdanou nejprve[22]) za Rudolfa hraběte Kořenského z Terešova, potom[23]) za Arnošta Augusta hraběte Falkenhaina, a Barboru l. 1801. provdanou za Ferdinanda hraběte Hendla. Paní Tereza Kalkrajtovna † 1. listopadu léta 1805., načež její manžel to zboží držev až do smrti své († 29. srpna 1841) pozůstavil svému synu Theodorovi hraběti Falkenhainovi z Glošku.[24]) Pan Theodor hrabě Falkenhain mnohonásobně se zasloužil o zemědělství ve Slezsku i † 24. dubna 1883. Po něm zdědila to zboží dcera Berta, provdaná za J. říšského hraběte Stolberka ze Stolberku.[25]) [[1]) O. I. 30. [2]) RP. I. 28. [3]) Svoboda. [4]) O. III. 21. [5]) Půh. VIII. 250. [6]) Půh. VIII. 288. [7]) Půh. VIII. 295, 296. [8]) Půh. VIII. 298. [9]) Půh. VIII. 326. [10]) Půh. VIII. 336—339. [11]) RP. XVIII. 47; XXV. 139. [12]) Viz Weltzlův rodopis pánů Pražmů z Bílkova. [13]) Jméno i přídomek píše se v knihách současných: Kalkrajt, Kalkrajter; Důlčí, Důlčice a p. [14]) Viz M. Hoštice. [15]) Křtěni v Opavě: 5/3. 1658; 11/1. 1660; 12/2. 1659. [16]) V kostele Sachvickém měl rod ten svůj pohřeb; tam také pochováni:

Karel Maxmilian, též jeho sestra, otec, i děd. [17]) Křtěni v P. Polomi 11/7. 1724, 5/3. 1727, 6/2. 1732. [18]) Provdaná nejprvé za svob. p. Pilati'ho, potom za Frydrycha Kristiana z Wredenu, král. prusk. nejvyššího, paní statku Hosického v Kladsku † 1775. [19]) 6/5. 1729 křtěna v P. Polomi, provdaná nejprvé za svob. pána Trojlu, potom za Karla Manovského z Manova. [20]) Provdaná za Jana Josefa Laryše z Načeslavic. [21]) Zemřela v Opavě 29/10 1823 58iletá. [22]) V P. Polomi 11/1. 1795. [23]) 12/11. 1799. [24]) Zprávy o rodině Kalkrajterů dle Svobody. [25]) K. Benš, uč.]

Kylešovice = **Gilschwitz**, u Opavy jihovýchodně, ves s farou a školou, mají 1870 obyvatelů. K obci přísluší panský a prachovný mlýn; pak v Komárově mlýny Černý, Komárovský a hraničný. Zdá se, že již l. 1224. král Přemysl Otakar I. ves tuto na listině „Lechs-dorf" jmenovanou, což čteme Leš-dorf, Ky-leš-dorf.[1]) do obvodu města Opavy přidělil. Nicméně zůstaly Kylešovice na vždy zbožím zeměpanským, jakož také v lenních knihách za korunní statek království Českého byly zapsány. Kterým zeměpánům Kylešovice náležely, viz pro dobu 1224—1433 Hradec, pro ostatní dobu od r. 1433. až do přítomnosti viz Opavu, zámek. Na krátce potom, co král Jan Lucemburský zemi Opavskou od svého markrabství Moravského odloučiv ji v držení dal knížeti Mikuláši II. z rodu Přemyslova, jakýsi Benek z Kylešovic prodal polovinu svého mlýna Braneckého za 5 hřiven groši Českých mlynáři Řehořovi.[2]) To se stalo l. 1339. Tehda choval kníže Mikuláš při svém dvoře knížecím na Hradci lékaře mistra Valtěře, jemuž místo jiné služby vzdal do života dvůr v Kylešovicích. Že však kníže Mikuláš v Opavě na předměstí byl založil špitál ke cti a slávě

sv. Mikuláše, listem daným v Opavě r. 1341. v den sv. Jiljí zapsal tento svobodný dvůr v Kylezowicz-ích tomuto špitáli a to takově, aby teprve po smrti mistra Valtěře připadl chudým v onom špitáli na vychování.[3]) A netrvalo dlouho, neboť již l. 1351. dne 1. září listem daným v Opavě kníže ten dvůr mistra Valtěře v Kylessowiczích onomu špitáli zapsal na věčné časy se vším příslušenstvím.[4]) Tou dobou nějaký měštěnín Opavský, Hanka řečený Čech, byl sobě koupil selský dvůr v Killizowiczích. I poněvadž týž Hanka knížeti Mikuláši nějaké dobré služby byl prokázal, l. 1346. osvobodil mu kníže tento dvůr od všeliké roboty i od jiných platů kromě $^{1}/_{2}$3. hřivny, které platiti má Otcům minoritům do Opavy na ošacení dvou bratří.[5]) Zdá se, že ten jest počátek pozdějšího fojtství Kylešovského, z něhož až do nejnovějších časů jisté platy a ospy se dávaly ke kostelu sv. Ducha. Po smrti knížete Mikuláše synové jeho knížetstvím Opavským se podělili, i připadly Kylešovice na větším díle knížatům Václavovi a Přemkovi ku knížetství Opavskému. Ale poněvadž část Kylešovského území, zejmena u Komárova za řekou Moravicí rozloženého, náležela panu Václavovi z Kravař, tato část i s Komárovem připadla do knížetství Krnovského: „Což pan Václav v Gilessowiczích má.“[6]) Kníže Přemek panovavší od r. 1377—1434 jednal o Kylešovice několikráte. Tak r. 1403. dne 4. července povolil, aby z jeho knížecí vsi Kylezowicz k oltářům v kapli Marianské na Hradci založeným od knížecího kaplana Petra ze Zátora 7 hřiven platu dáváno bylo.[7]) Z této zdánlivě nepatrné věci viditelno, že Hradec, k němuž dotud všelikým vrchnostenským zřízením, robotami a dávkami Kylešovice slušely, byl

ještě sídelním místem knížecím. Ale kníže Přemek okolo r. 1417. uznal za potřebno, pro vojenské nepokoje vystavěti sobě hrad v Opavě, a přirozeně také vymohl l. 1417. při tehdejším správci biskupství Olomuckého, knězi Janu biskupu Litomyšlském, aby zpomenuté fundace ke dvěma oltářům sv. Bartoloměje Kryštofa a Valentina, pak sv. Mořice, Fabiana a Šebestiana, k nimž se sedm hřiven platu z Gylessowicz dávalo, z Hradce přenešeny byly do Opavy.[8]) K novému Opavskému zámku Kylešovští potomně robotovali, zejmena palivo z Hradeckých lesů vozili. Týž kníže Přemek svůj dědický nápad na dvůr a na fojtství v Kylešovicích vzdal léta tuším 1419. svému věrnému Kundrátovi Begiarovi, jinak Beyarovi, kterýž zajisté byl dvorským služebníkem při hradě Opavském, neboť za onoho velikého požáru Opavského l. 1431.[9]), kdež se zámkem shořely také desky zemské Opavské, spálen Begiarovi i list na to jeho fojtství.[10]) Zpomenutý Begiar zpozorovav teprvé po smrti knížete Přemka potřebu nového listu na to fojtství, vyprosil u Přemkových synův tehda nedílných knížat Václava, Mikuláše, Viléma a Arnošta, aby mu l. 1434. „ten čtvrtek den sv. Nětiše panny slavnej“ na to fojtství v „Kylessowicz-ích“ za shořelý list vydali nový. Dle toho listu náležely k tomu dvoru a fojtství dva lány, 8 zahrad a dva mlýny, jeden u řeky Moravice (prachovník), druhý podhorný nad Opavú u Hlubčické cesty výše sv. Trojice; pak slušelo k němu ještě 6 rybníků a 3 orty ročního platu z Kylešovic a šestý peníz z vin a pokut. Toto fojtství pustilo se Begiarovi v dědictví tak, aby i po něm také jeho manželka Kateřina následovati mohla; při tom však povinen bude jedním ozbrojeným koněm k Hradci sloužiti.[11]) Kunrat Beyar

stav se starostou zámku Opavského, zavázal se velice zemskému písaři Mikuláši (Zubřickému), neboť „Kateřinu Bayarovu“ l. 1435. Jan z Vřesiny „pustil z poručenství jejího věna, kteréhož věna větší díl paní Kateřina a Begiar prodali „Mikulášovi písaři“.[12]) A již l. 1436. „v tu sobotu před svatú Agatú“ svolili knížata Vilém a Arnošt, aby starosta (purkrabí) Opavský svůj dvůr, mlýny a fojtství v Kylešovicích za 157½ kop. groší prodati směl Mikuláši písaři.[13]) Ovšem Beyar podržel nějaký podíl, snad výměnu, na tom dvoře i na mlýně. Sotva se v držení fojtství uvázal písař Mikuláš, již jej l. 1436. pohnala nějaká Heinclova.[14]) Dle tehdejších zvyků neodpovídal nový majetník, nýbrž starý, i odporoval onomu půhonu Begiar, „že 27 let bez nároku ve svém a ženy své dědictví seděl a práva šla a nikdy od Heinclové nařikán nebyl, ani o tom pod svú ctí a věrú slýchal“.[15]) Táž „Henclova“ potom l. 1439. pohnala ještě Begiara ze mlýnu a z toho, což na dvoře v Kylešovicích má.[16]) Stran mlynáře Kylešovského Macka l. 1442. zpomínaného viz Hradec. Co se tkne pana Mikuláše, zastával zemské písařství od r. 1431—1441. Viz Zubřice. Po p. Mikulášově smrti dostala to zboží „Anna z Kylešovic“, snad dcera jeho, kteráž se provdala za Jindřicha z Liptyně. Tehda se z toho fojtství 16 groší a 4 kury dávalo k faře Hradecké. Týž Jindřich z Liptyně odprodal také před r. 1466. kout „mezi silnicí a Maršovcem“.[17]) Tento Jindřich byl nepochybně již l. 1466. mrtev, neboť paní Anna z Kylešovic vyžádala si před hejtmanem Bernartem Běrkou z Násile sstupku se svými dětmi,[18]) z nichž známe jen Jiřika a Petra, bratři vlastní z Liptyně. Paní Anna se provdala za Jana Kyjovce z Lukavce. Tento „Jan z Kylešovic“ l. 1473. předstoupil před knížete Vikto-

rina (neboť tento od otce svého krále Jiřika byl přejal knížetství Opavské) žádaje, „kterakby podle toho listu a smlúvy měl opatřen býti, aby jemu jeho pastorkové zmatků nedělali". Páni nalezli, „aby Jiřík a Petr pastorkové před pány slíbili otčimovi zmatků nečiniti".[19]) Jan Kyjovec okolo týchž časů měl s hejtmanem zemským tuhý spor, neboť hejtman ujímal se lidí Kylešovských, že fojtovi mnoho platí, „ješto by toho prvé neplatili", a „žeby Mikuláš písař pečetími kniežeciemi vládna psal (na své fojtství) jakž by se mu zdálo". A tak hejtman zkrátka chtěl, aby oba dva knížecí listy na to fojtství dané uznány byly za neplatné: ale „páni zemané v stolicích (na soudě) našli, aby Kyjovec byl vpuštěn v to všecko, což ta dva listy kniežecie v sobě držie a zavierajie". Při tom stran těch platů přílišných nařízeno: „Aby ti lidé z Kylešovic vydali ze sebe tři člověky usedlé, ctihodné, a z jiných dědin 4 taktéž hodné, ve cti zachovalé; a těch 7 ze spolku stojíce před právem, učiníce přísahu takovú, jakož jim od práva vydána bude, což ti vyznajie, učinic přísahu, má jim věřeno býti."[20]) Co toto nepodezřelé právo uznalo, nevíme. L. 1473. pan Jan Kyjovec to fojtství pustil svým pastorkům; ano k prosbě jeho „JMť kněz (Viktorin) rychtarství Kylešovské, dvůr, tvrz, mlýn s rybníky Jiříkovi a Petrovi bratřím z Liptyně v pozemské vložil. A z toho službu osazovati (mají) jedním střelcem jízdným na Hradec". Také se jim pouští „k tomu dvoru Kylešovskému" na věčné časy platy k faře Hradecké dávané.[21]) Mezi létv 1473—1484., tedy patrně za nájezdu krále Matyášova výš zpomenutá tvrz Kylešovská jest obořena; aby dvě byly trvaly ve vsi, není podobno ku pravdě. Co se tkne fojtství Kylešovského, máme o něm zprávy, že je l. 1475. držel

Jiřík (z Bitova) z Liptyně a Kylešovic.[22]) Tehda trval nepochybně dvůr knížecí v Kylešovicích. A kníže Viktorin ze svých pozemků hojně uštědřoval: tak l. 1480. vzdal Blažkovi Kostkovi díl pole u Kylešovic,[23]) a l. 1484. svému věrnému sluhovi a myslivci Štěpánovi díl pole v těch místech, kde dříve tvrz stávala.[24]) Léta 1485. listem daným v Opavě „v pátek před nedělí květnú“ za přítomnosti Jana Fulštejna ze Slavkova a slovutného panoše Albrechta Kavana z Dědibab na Raduni dostalo se Kylešovským takového listu psaného od knížecího písaře Jiříka z Bystřice: „My Viktorin z Boží Milosti kníže Minsterberské, Opavské... známo činíme, jakož udělali jsme rybník nový ku potřebě a použitku našemu u vsi naší řečený Kylešovic pod městem a zámkem naším Opavou ležící, kterýmžto rybníkem lidem a obci — některé role zatopili jsme...; nechtíce pak od tejž obce křiku žádného na nás i potomky naše obdržeti, ani také jim takovej úzkosti učiniti, svou jim roli, kterouž jsme koupili od Jana Poláka z Rusča, kteráž ke dvoru Kylešovskému přislušela, místo tej zatopenej — obci v Kylešovicích dali jsme... kromě toho fleku, kterýž se jmenuje ‚široký díl‘ až po cestu... a pro lepší jistotu pečeť naši knížecí k tomuto listu přivěsiti rozkázali jsme.“[25]) Kníže Viktorin nebyl již pánem, nýbrž král Uherský Matyáš, když l. 1491. pan Melichar z Dubovce na Volku (?) pohoní Jana Stoše a z Petřikov, „že vzal list paní Kylešovickej, mateři ženy mej, bez vuole jejie, kterýž jest svědčil na kněze Viktorina na 700 zl. uh., a k tomu i její pečeť vzal a pod tú pečetí sobě dobrú vůli udělal, jakú sám chtěl“.[26]) Že tato paní Kylešovská seděla na fojtství, jest zřejmo; jak po sobě následovali držitelé toho statku, nevíme ještě. Po smrti krále Ma-

tyáše nastoupil jeho syn Hanuš Korvín, kterýž svůj knížecí (panský) mlýn v Kylešovicích pustil Albrechtovi Kavanovi z Dědibab k Raduni.[27]) Potomně za krále Vladislava a jeho syna Ludvíka knížecí zboží Opavské se zámky Opavským i Hradeckým zastaveno jest knížeti Kazimíru. Těšínskému. Tomuto knížeti zůstalo Opavsko, i když Ferdinand I. z rodu Habsburského nastoupil dědictví v koruně České. Tehda okolo r. 1526. na poručení knížete Kazimíra mezi Arnoštem Tvorkovským na Raduni a lidmi z Kylešovic vynešen nález: „Poněvadž Arnošt provodí, že od toho místa, kde hranice Chvalikovské mezi grunty Kylešovskými do potoku slove Štřešňůvka přicházejí, také hranice Vršovské a Raduňské s Kylešovskými počínají a upřímě přes pole proti hranici mezi těmi grunty Raduňskými a Kylešovskými pod rybníkem dolním Raduňským jíti mají: protož toho páni při tom zanechávati ráčí. A co se pastvy dobytkem páně Arnoštovým na gruntech Kylešovských dotýče, poněvadž se nachází, že předešlí držitelé statku Raduňského dobytky své pásti dali až po řeku Moravici, také toho zanechati ráčí."[28]) Jakým způsobem kněží komendoři od sv. Jana nabyli platů v Kylešovicích, nevíme toho času, ale známe dotýčné půhony k r. 1534. a 1545. Tak prvnějšího léta kněz Mikuláš Hertvík Jiříka Četryše hejtmana pohoní, „že jest plat v Kylešovicích mně na některých lidech náležitý zapověděl, a toho platu mého 21 gr. Opavského varunku vzal".[29]) A nástupce Hertvíkův Jiřík z Vartenberka, komendor Hrobnický a Opavský, l. 1545. pohoní Jana Planknara a purkmistra města Opavy o 2 hřivny platu z Kylešovic.[30]) Když po smrti Ferdinanda I., císař a král Maxmilian II. l. 1567. navštívil své město Opavu, listem daným „v městě Našim Opavě

v pondělí masopustní" Kylešovským obnovil list knížete Viktorina daný l. 1485., na němž kromě císaře podepsán jest také Vratislav z Pernštejnu, nejvyšší kancléř král. Českého.[31]) Čtyry léta později, totiž 1570, prodal Jiřík Tvorkovský svůj někdy knížecí mlýn Kylešovský purkmistru a městu Opavě. I sluje od té doby „panským" mlýnem. Viz mlýny. Od nástupce císaře a krále Maxmilianova, totiž od Rudolfa II., dostalo se Kylešovským tři majestátů. Prvním daným v Praze 21. září l. 1588. učiněno srovnání mezi krčmářem Jurú v Kylešovicích a mezi komisaři královskými takové, aby Jura z každé 10ivěderné bečky vína tolar a 15 sl. groší, a z každé kupy piva 14 gr. výčepného k ruce královského důchodního písaře (na zámku Opavském), Kašpara Weidnera, vydával, a nic více, avšak neškodno jiným daním a robotám. Ješto císař a král Rudolf II. byl panství Hradecké od komory královské odprodal (viz Hradec) nastala i Kylešovským změna, neboť Rudolf II. druhým majestátem, daným téhož dne a roku, potvrzuje, že komisaři ujednali, aby Kylešovští sedláci, jichž jest 32, v náhradu za fury dřevní k zámku Opavskému z Hradce konané, ješto těch fůr na věky prázdni zůstanou, od nynějška po 4 tolařích (úhrnem 128) do důchodu královského platili, a k tomu 6 dní do roka pluhem robotovali. Také jakési zamýšlené výměry rolí měli prázdni zůstati. Toho času, zejmena l. 1594., měli Kylešovští také povinnosti ke kostelům Opavským; k farnímu kostelu od několika let nesypali již obilí $3^1/_2$ mtu rži a $^1/_2$ mtu ovsa na vydržování českého kazatele, který děti křtí, slib dává a pochovává při kostele sv. Barbory a sv. Kateřiny.[33]) Že Kylešovští nesypali povinných ospův ke kostelu farnímu, příčinu tomu třeba hledati v tehdejších rozbrojích nábožen-

ských v Opavě. Naproti tomu l. 1594. platili ke kostelíku sv. Kříže před branou Ratiborskou 8 zl. 32 gr.[34]) Konečně dostalo se Kylešovským od Rudolfa II. majestátem daným v Praze l. 1604. dne 24. ledna i odmrtu, aby zaň sypali půllannici po 2 měřicích ovsa a dávali po husi.[35]) Brzo potom stal se králem Českým i knížetem Opavským Matyáš, od něhož zámek Opavský puštěn jest v zástavu Ferdinandovi Baště hr. z Hustu a Marmarus. Za tohoto pána i na místě jeho úředník zámku Opavského, Bartoloměj Rybniker, ke dni 9. dubna l. 1614. nařídil nepodezřelé právo, aby se sjelo do Kylešovic a tu rozsoudilo při mezi Pavlem Ročním žalobníkem a Ondřejem Režným obžalovaným. Tito dva sokové měli tuto rozepři: že prý Ondřej Režný Pavlovi Ročnímu „v horách hradeckých šejty jeho pobrati a do dvoru svého odvézti měl“. Nesrovnali se po dobrém, takže bylo třeba povolati právo nepodezřelé, které se také sjelo, a sice: „Tobiáš Novák, přísežný fojt, Johannes Schwarzer, konšel, a Michal Rolle, písař právní města Opavy; Andrys Pyš, Jiřík Stuchlý a Jakub Fišer, přísežní konšelé města Klinakovic; Martin Šidélko, purkmistr, Bartoš Razeček (?), fojt a Martin Drahný, starší konšel z městečka Benešova.“ Ti všichni zasednuvše na právě uznali, že Ondřej Režný „tu furu šejtů i tudíž to šáhové dříví“ Ročnímu zaplatiti a všecky útraty „dnešního dne zběhlé“ nahraditi povinen jest. Avšak „nemá to jemu ani jeho potomkům k žádné újmě a škodě na jeho poctivosti býti“, poněvadž čeládka zavdala příčinu.[36]) Téhož roku vzdáno za léno Opavsko i statky královské knížeti Karlovi z Lichtenštejna, jehož potomci dosud se píší knížaty Opavskými a k zámku i dvoru Opavskému drží pozemky v Kylešovicích. Když l. 1621. markrabí Jan Jiří,

kníže Krnovské, Opavu se svým vojskem přepadl a potom ubíraje se na Raduň stihl do Kylešovic, vojsko jeho dopustilo se mnohých surovostí. O prostopašnostech této chásky vypravuje matrika Hradecká. Co se tkne fojtství Kylešovského, o němž jsme pravili, že je l. 1491. držela „paní Kylešovská“, seděli na něm potomně šlechtici až do novějších časů. Na ten čas nelze sestaviti jich posloupnosti. Jen víme tolik, že v 16. století drželi to zboží Bludovští z Kornic, l. 1675. p. Hendrych Donat z V. Polomě, bývalý pán Hrabyňský (viz Hrabyni), a konečně do r. 1736. Adlersfeldové. Co se tkne obce samé náležité od r. 1614. knížatům z Lichtenštejna (viz zámek Opavský), měla své povinnosti urbářem vyměřeny; nicméně opatrný fojt a radní Kylešovští pro lepší jistotu výtah ze zámeckého urbáře dali si l. 1731. od purkmistra a rady Opavské vidimovati, a konečně, když si l. 1748. u císařovny Marie Terezie dávali všecky své svobody na novo potvrzovati, neomeškali také požádati o potvrzení zpomenutého výtahu z urbáře. I poznáváme z něho dokonale poddanské jejich povinnosti, že měli Kylešovští robotu, dřevo na palivo voziti k zámku Opavskému z Hradce, proměněnu v plat. Naproti tomu zůstali povinni, stavivo k zámku voziti a louku Maršovec a louku v Moravickém rybníku („morenteich“) séci, shrabati a do dvoru zámeckého odvézti. Za to dostávali v čas roboty ze zámku 1½ čtvrtky piva, 1½ poltu slaniny, 1½ měřice rži, dvě čtvrtky „arbeis“, dvě čtvrtky krupice a špích soli. Zahradníci zase od louky „hoclice“ mezi rybníky, sečení a do kopek daní dostávali dva chleby a některou konev piva. Hofeři robotovali 6 dní i dostávali po 6 bochnících chleba. Obec celá 6 dní k zámku pluhem robotovala. K faře dávali se-

dláci z lánu po $^1/_2$ měřici rži a po $^1/_2$ měřici ovsa. Podruzi povinni byli pohanku farskou shrabati, svázati a do mandelů dáti.[37]) L. 1736. Adlersfeldské fojtství 3 podílníkům rozprodáno, a sice: Václavovi Matláškovi, Ondřeji Tycovi a Adamovi Bernardovi. Tito skoupili dvůr, stodoly a zahradu. Od nich to skoupil Martin Kožaný. Z pozemků Adlersfeldských mají nyní hlavní podíly čísla 15, 36, 35. Martin Kožaný dostal ten dvůr za svobodný dědičně, a nepotřeboval do něho i do nové krčmy přijímati ani vojáků. Naproti tomu přejal ze svobodného dvoru Adlersfeldského povinnosti: ze svobodné krčmy na pivo i kořalku platil 24 zl. na zámek; z vina dával a sice z každého vědra po 12 kr. On také nepochybně sypal tamtéž, jako 1830 jeho následník Josef Kožaný, „umorčiho" ovsa 2 vrtle 3 měrky. Kromě toho dával desátku Opavskému děkanu po 3 vrtlích rži i ovsa.[38]) L. 1788. dne 13. září vymohla obec při císaři Josefu II. nového majestátu[39]) na všecky své svobody. L. 1792. jednalo se o důležitou změnu, neb 22 zahradníkům, kteří již 118 let mívali v nájmu knížecí rybnické pole, mělo se odebrati ke dvoru knížecímu. Královský krajský úřad v Krnově rozhodl ale, že se jim má nechati, a mor. gubernium ten rozsudek potvrdilo; však dvorský soud rozhodl, že mají nájemné platiti, anebo ty role zaplatiti. Následkem toho úředníci knížete Jana Aloisa z Lichtenštejna pole zabrali. Nyní nastal nový proces, neb kníže dal žalovati fiskalní úřad napřed u zemského práva Moravského, před nímž jakožto kníže Opavské mohl žalovati. Také zemské stavovské právo Brněnské rozhodlo ve prospěch zahradníků l. 1796. a Moravsko-slezský apelační soud uznal, že kníže nemá práva rybnických rolí zabrati a jich sám užívati anebo komu-

koli prodati. Za svého advokáta, který jim ten proces tak šťastně provedl, dávají zahradníci do dneška ještě mši sv. sloužiti.[40]) Ještě před 40 lety uměla takořka každá hospodyně navařiti piva; měliť také po všech dědinách k tomu správu potřebnou. Pro památku, povíme vlastními slovy jisté stařenky Kylešovské, jak pivo vařili: „Uvařila kotel vřelé vody a polela slad tú vřelú vodú do putně a zakryla plachtú, aby to nevychládlo. A potom se to zas dalo do kotla, a tak dlúho se to vařilo, až se vidělo, že je dosť. Potom se přistavila kádečka; v ní byl kříž, a dénce samé dírky. Na to dénko daly se ovšane věchtě a přes ně se to přecedilo. Tak sběhlo čisté pivo. To se dalo na novo na kotel, a jak dobře vřelo, to se přidal chmel. Jak to dobře sevřelo, vylelo se na troky. Jak schládlo, daly se do něho kvasnice. Pak se vlelo do bečičky a nechalo se, až vyrobilo kvasnice. Kúskem křenu se vyčistilo." [41]) Rodáky Kylešovské viz ve spise „Rodáci".

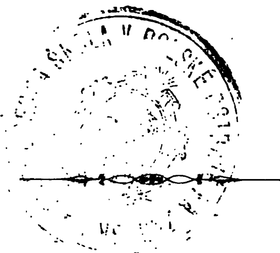
[[1]) M. II. 155; viz 3. program českého gymn. Opav. [2]) Viz Branku. [3]) M. VII. 251. [4]) M. VIII. 83. [5]) M. VII. 505. [6]) Dílčí listy. Podotýká se, že potomně Kylešovští od Komárovských veliký díl pozemků nabyli. [7]) Kr. 421. [8]) Kr. 438. [9]) V úterý po sv. Jakubě. [10]) Kr. 481. [11]) Kr. 481, dle Zukalovy opravy. [12]) RP. I. 17. [13]) Kr. 491. [14]) RP. I. 18. [15]) RP. I. 22. [16]) RP. I. 25. [17]) O. II. 22. [18]) Tiller. [19]) Tiller. [20]) Vložka v Půh. II. Zukal. [21]) O. II. 22. [22]) Půh. II. 6. [23]) Nezapsáno, odkud. [24]) Tiller. [25]) Kdo chová původní list, neví se; obsažen jest v majestátech pozdějších. [26]) Půh. 37. [27]) Tiller? [28]) Vložka VIII. Půh. [29]) Půh. VI. 371. [30]) Půh. XI. 196. [31]) Dle majestátu v ob. truhl. [32]) Majestát Mar. Ter. v obec. truhl. [33]) NB. 1866. 44. [34]) Tamtéž. [35]) Vidimus. [36]) Opis v mat.

mus. Viz Op. Týd. [38]) J. Klapetek. [39]) Jest zachován. [40]) J. Klapetek. [41]) J. Klapetek.]

Kytlice = **Kittlitz**, severozápadně od Hlubčic. L. 1320. na listě biskupa Kundrata vydaném o Ketř a Petrovice svědkem jest Jindřich z „Kytlicz".[1]) Týž vstoupiv do služeb biskupských l. 1327. jest na Hukvaldech nejspíše hejtmanem.[2]) L. 134?. Heřman z Kytlic jest ve službách knížete Lehnického.[3]) L. 1377. ves „Ketelicz" držel Petr Čelm jako to manství knížecí.[4]) Když se l. 1434. Kytlice dostaly k dílu knížete Mikuláše, držel sice je s Malgotou Chrastelovský, nepochybně Stoš z Kounic.[5]) Viz Chrastelov. Ale roku 1434. držel to zboží Mikuláš Křížkovský, neb l. 1434. kníže Václav vložil Křížkovskému, Trnávce a paní Hedvice † Malgotu a Kytlice v pozemství.[6]) A l. 1437. stoupil se Trnávka zeť Křížkovského, jenž patrně paní Hedviku měl za manželku, tím zbožím.[7]) Oldřich Trnávka, kterýž se píše také Oldřich Trnávka z Trnavy, Oldřich Trnavský z Kytlic anebo prostě Trnávka z Kytlic, vyskytuje se na mnohých listech 1454, 1455, 1457 (v Hlohově), 1461 (v Opavě) za svědka.[8]) Jeho dědic Mikuláš Trnávka upadl v dluhy, načež l. 1488. rukojmové za jeho dluhy tu ves Kytlice i s tou rolí od Hlubčických koupenou vložili Jiříkovi Šípovi z Branice a na Branticích.[9]) Tohoto Jiříka Šípa z Br. a z V. Polomě l. 1489. Jan z Kopajnice pohnal o svědomí, „kdo jemu Kytlice prodal".[10]) Však již l. 1492. Kytlice vloženy Janovi Neuhauzerovi z Brantic, kterýž na nich l. 1496. vložil věno manželce své Kristině.[11]) L. 1501. vloženy Kytlice s tvrzí, dvorem a folvarkem (vystaveným nepochybně na místě zaniklé vsi Malgoty) slov. panoši Vojtkovi z Březe a na Kytlicích.[12]) Později zejmena l. 1523. seděl na tom zboží Václav Oprostovský na Kytlicích, za něhož byl rukojmím Jindřich Bzenec z Markvartovic na Třebovicích od Foltyna zlatníka Opavského pohnaný.[13]) L. 1541. koupil Kytlice Michal Šeliha z Řuchova (syn Václava Šelihy, jehož manželka první byla Anna z Pilchovic, druhá Kateřina Mokovská). Michal Šeliha zůstavil to zboží synům svým Václavovi a Zikmundovi. Ti se otcovským zbožím podělili; Zikmund Šeliha l. 1573. dne 2. ledna před Jachymem Dhamem nařízeným hejtmanem knížecím v Krnově svou polovici prodal městu Hlubčicím,[14]) a r. 1581. dne 28. května listem českým Václav Šeliha za 5500 stříbrných tolarů (po 36 gr., 1 gr. po 12 halířích) prodal druhou polovici. K této polovici náleželo: 3 valaši, kůň, 8 dojných krav, 6 ročních telat, 1 vůl, 8 prasat, 1 stará hus s 15 housaty,

30 skopů, zbroj pro jednoho muže atd. Při tom slibuje pan Václav, co se týče rozepře o hranici s panem Ulsdorfem,[15]) zástavním pánem na Kaziměři, že po 3 léta Hlubčické do konečného rozsouzení Hlubčické zastoupí.[16]) Když město Hlubčice nechtělo náležeti k zemskému právu, 1612 rozeznáno, že Hlubčice držením té vsi Kytlic k právu zemskému přísluší. Hlubčice držely tu ves Kytlice do r. 1809, kdež celé panství Kytlickým za 20.000 tolarů rozprodáno.[17])

[[1]) M. VI. 135. [2]) M. VI. 275. [3]) M. VII. 311. [4]) Dílčí listy. [5]) Kr. 482. [6]) O. I. 26. [7]) RP. I. 25. Václav Trnávka zpomíná se k roku 1376. v Ol. III. 91., tudíž nepochybně Trnávkové pošli z Moravy. [8]) Kr. 576, 577, 585, 593, 601; Minsberg 293. [9]) O. III. 6. [10]) Půh. VI. 86. [11]) O. III. 10. 21. [12]) O. III. 27. [13]) Půh. VIII. 44. [14]) Minsberg 181—182. [15]) Míněn Hanuš z Ullersdorfu. Viz Weltzel, Cisterzienser Abtei Kasimir 8. [16]) Minsberg 183—6. [17]) Triest.]

University Libraries
Stanford, California

